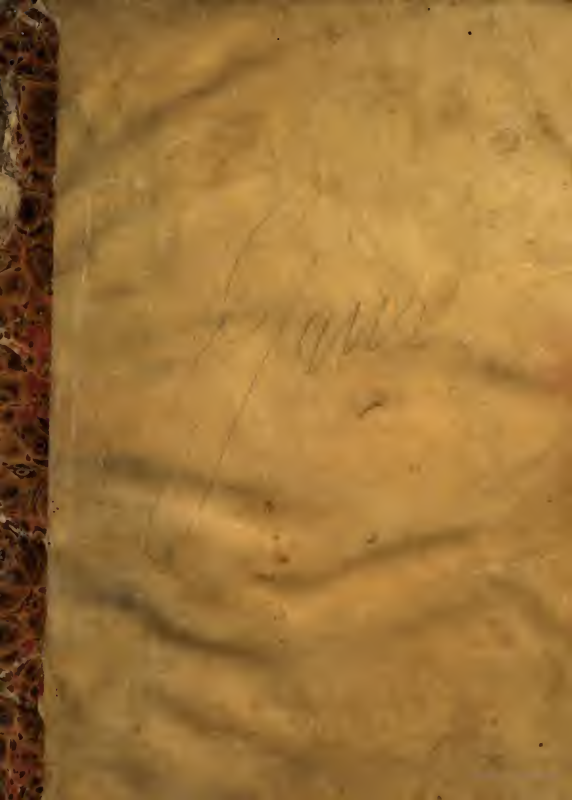

Fron.o Pasqual
De bonanca

vide Sub.o de posse ineunq.
etiam ex post facto
Scal. d. 1.o r. illiq. [illegible]
uit se fecisse vmanimo
donandi sed responderi.

Et de alimentis scripsit
nouiter alium tractatum
admodum copiosum Joannes
Petrus Surdg. quem omnino v.
vide multa in dernis circa
alimenta.

ANTONII CORDVBÆ DE LARA IN HISPALENSI CONVENTV IVDICIS IN. L. SIQVIS A liberis. ff. de liberis agnoſcendis commentarij.

Acceßit index rerum omnium locupletißimus.

CVM PRIVILEGIO.

Cartusiæ Romanæ

HISPALI

Excudebat Alfonſus Eſcriuano.

Anno. 1575.

Nec ſilentium a calumnia tutum.

EL REY.

O R quanto, por parte de vos el Licenciado Antonio de Lara, nos fue fecha relacion que vos auiades compuesto vn libro intitulado. Repeticiones, sobre la ley, si quis, à liberis, y sus parraphos, digestis, de liberis, agnoscendis, en el qual auiades passado mucho trabajo y era muy vtil y prouechoso, suplicandonos vos mandassemos dar licencia para le poder hazer imprimir y vender vos ò la persona que nombraredes, y no otra alguna, por tiempo de diez años, ò como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, y como en el dicho libro se hizo la diligencia que la prematica aora nueuamente fecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula, por la qual damos licencia y facultad, à vos el dicho Licenciado Antonio de Lara, ò aquiẽ vuestro poder ouiere para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que se quenten desde el dia de la fecha desta nuestra cedula en adelante, y no otra persona alguna, pueda imprimir y vender el dicho libro en estos nuestros Reynos so penà, que la persona ò personas, que sin tener vuestro poder, lo imprimieren ò vendieren, ò hizieren imprimir ò vender, ò traxeren de fuera parte impresso, pierdan toda la impression y los moldes y aparejos con que lo hizieren, y mas incurrã en pena de cinquenta mil marauedis por cada vez que lo contrario hizieren. La qual dicha pena sea la tercia parte, para la persona que lo acusare, y la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para nuestra camara y fisco. Con tanto que todas las vezes que durante el dicho tiempo, lo hizieredes imprimir despues de impresso lo traygays à tassar al nuestro consejo, y corregirlo con el original que en el fue visto, que van rubricadas todas las hojas, y firmado al fin del de Gonçalo Pumarejo nuestro Secretario de camara, de los que residen en el nuestro consejo, para que se vea si la dicha impression esta conforme à el original, y se os de licencia para que le podays vender, tassando en el nuestro consejo el precio à que se ouiere de vender cada volumen. So pena de caer è incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica y leyes de nuestros Reynos, y mandamos à los del nuestro consejo, è a otras qualesquier Iusticias destos nuestros Reynos y señorios, guarden y cumplan y executen, y hagan guardar cumplir y executar, esta nuestra cedula, y lo en ella contenido. Dada en Madrid, à. xxv. dias del mes de Septiembre, de mil y quinientos y setenta y quatro años.

YO EL REY.

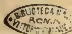
Por mandado de su Magestad,
Antonio de Erasso.

TASSA DEL LIBRO.

YO Ioan Fernandez de Herrera Scriuano del Consejo de su Magestad Doy fee, que auiendo se visto por los señores del, vn libro intitulado Repeticiones sobre la ley Siquis à liberis, y sus parraphos digestis de liberis agnoscendis: que con licencia de los dichos señores hizo imprimir el Licenciado Antonio de Lara Le tassaron en trezientos y cinquenta y cinco marauedis cada volumen de los del dicho libro de la dicha impresion en papel. Y mandaron que antes é primero que le venda, haga imprimir en la primera hoja de cada vno de los dichos libros, este testimonio de tassa. Y porque dello conste, di la presente fee. Que es fecha en la villa de Madrid à onze dias del mes de Agosto, de Mill y quinientos y setenta y seys Años.

Ioan Fernandez
de Herrera.

ILLVSTRISSIMO
REVERENDISSIMOQ; DOMINO DIDACO COVARRVVIAS A
Leiua Segobiensi antistiti, & summo Hispaniarum præfecto prætorio Antonius Corduba de Lara. S. D.

VM POST LONGAM VIGINti annorum in Salmantina academia assiduam commorationem, antistes illustrissime, laborum requiem vigiliarũq; præmium me habiturum sperarem: portumq; ipsum summis votis expetitũ in cõspectu esse, iam iamq; tenere mihi viderer: ea sum procella huc illuc agitatus, vt naufragus vix mihi tabulã raperẽ, qua vitã ab inspe rato periculo liberarem. Dum feruet mare ac tumescit, copiamq; nauigandi negat, in patria quasi in diuersorio moratus sum, & quod vix vlli hominum contigit, in ipsa patria, quæ dulcis esse solet, non sine animi anxietate exulaui. Hunc animi laborem vt leuarem, & otij incommoda fugerem, ad mea studia me contuli, atq; ex nostris lucubrationibus quasdam elimare, quæ reipublicæ vtiliores forent, atq; edere statui. Dubius autem & incertus diu substiti, qui viderem ex multis me eligere debere, quæ optima, quæq; vtiliora forent, quod quàm sit dificile nemo nõ diudicabit: ea sane quæ in iure nostro nervosa sunt, ab ipsisq; interpretibus controuersa, quàmuis longo studio, assiduaq; cura, non sine sudore ac frigore rimata, elaborataq; à nobis sint, quià in iudicijs per raro versantur, consulto reliqui: ea verò quæ in scholis passim circumferuntur, ac interpretantur, præter missi, ne quis existimaret alienis laboribus me frui velle, multi enim nostra tempestate hoc genus infamia notati sunt. Mihi hæc consideranti duo se se argumenta obtulere, quibus interpretationem nostrã accommodare vtile fore perspexi: alterum in Vlpiani responso de liberis agnoscendis, Alterum verò in tribus posterioribus libris Codicis Iustiniani, laboriosum opus, sed nostris hominibus necessarium, quià respublica, in qua sumus, à Gothis regibus instituta fuit, qui Romanorum principum exemplum sequuti imperium suum composuerunt: est autem perq; dificile edocere quomodo Hispani magistratus cæteraq; officia ex Romanis græcisq; magistratibus defluant: in quibusq; inter se se vel comparentur, vel differant: quæ res quià non tã iuris ciuilis cognitionem desiderat, q̃ antiquæ historiæ, non digna mihi

mihi visa est, à qua scribendi exordium sumerem. Eam autem ob causam commentarios in Vlpiani responsum de liberis agnoscēdis edere, formisq́ excudere decreui, q̄ res alimentaria frequens inforo sit, multisq́ scatcat quæstionibus, minutissimis sane, ac ieiunis, quæ toto iure ciuili dispersæ sunt: quas in vnum conferre opus foret nō ingratum: quod nedum ipse effeci, verum etiam quæstiones ipsas nouis à iure ductis rationibus fulciui, nouisq́ argumētis & exornaui, & vberiores reddidi. Hunc laborem meum cum statuissem in publicum adferre, te vnum ex omnibus elegi, antistes illustrissime, cui inscriberē, atq; dicarem: nulli enim iustius potui scripta mea cōmendare, q̄ iuris peritorum clarissimo, deq; vniuerso christiano orbe benemerito: accipe igitur pater amplissime munusculum hoc volūtate magis datis q̄ muneris pretio æstimandum, quod q̄uis nulla ex parte magestati tuæ respondeat, si tamen, quæ tua est humanitas, à te non repuleris, me ad maiora molienda inflammabis, quæ ipse lubēs aggrediar tuæ inclitæ authoritatis præsidio munitus.

Amplissimum tui ordinis gradum &
augeat, & incolumem seruet
Deus optimus maximus.

Errata.

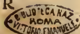
Folio.2.linea.1.àlibris desideret lege à libris ali desideret, colũna.1li.29 sign.le.sing.col.2.li.2.proscen
tibus.le.poscẽtibus.li.7.erat,le.errat.fol.3.col.2.li.17. metrus,le.metus.fol.3.co.3.li.14.in merito,le.
immerito,li.24.dynns,le.dynus,col.4.li.13.quæri,le.queri.li,21. eduéant,le.educant.fo.5.co.2.li.8. adoti
uus le.adoptiuus.fol.6.co.2.li.10.honere,le.honore,fo.7.co.2.li.13.susped,le.suspect.co.4.li.fi.tenere, le.
teneri.fo.10.co.3.li.17.de adquirit,le.acquiren,fo.11.pagi.1.in versibus Lucretij,versu.5. vicit,le.viai.
versu fi imperim,le.imperium.fo.13.co.2.li.34.stature,le statuere.co.3.li.33.discepetur, le. discepteteur.
fo.14.co.3.li.10.matuam,le.mutuam,fo.15.co.3.li.14.subminestrare,le.subministrare,li.31.disiderari,le
desiderari.li.36.disten.le.distinctione,fo.17.co.1.li.11.quinquagesimo,le.quingentesimo,co.4.li.36.nota
tnralis,le naturalis,fo.19.co.4.li.15.reum,le.rerum,fo.20.co.1.li.8.rubica,le.rubrica.co.2.li.20. rescen
den,le.rescinden,fo.21.co.1.li.34.contrauersiam,le.controuersiam,co.2.li.2.capare, le.capere, co.4. no-
nat.le.donat,fo.21.co.1.li.2.postliminum,le.postliminium,co.4.li.8.fine,le.sine,fo.26.co.1.li.38.lib.le.cib.
co.2.li.12.minoritarnus.le. minonitauum,co.3.li.16.Gouiez.le. Gomez,co.4.li.35.prenilegium.le.priuile-
gium,fo.29.co.1.li.22.prætare,le,præstare,co.2.li.33.præscreptionem, le.præscriptionem,fo.32.co.1.li.2.me.
ronu,le.numero.co.2.li.17. lambet.lambert.li.20.hipp.osingu,le.hippoli.sing.co.3.li.14.puiq;, le.quisq;.fo.
34.co.1.li.28.alinatio,le.alienatio,fo.38.co.3.li.6.fcio,le.scio.li.37.Batr.le.Bart.fo.40,co.3.li.36.legi,le.le-
ga.fo.41.co.1.li.15.scelere,le.scelera,co.3.li.17.mat.le.naturales.fo.45.col.1.li.9.paraicid,le parricidis.li.
35.prooeato,le.procreato.co.2. li.6.quibns.le.quibus,fo.46,co.2.li.25.viron,le.virum.co.3.li.3erod.aton.le
cred.anto..li.28.singl. le.singulari, fo.47.co.3.li.15.dominns,le.dominus,fo.48,co.1.li.21.extenso. le.extẽsio
li.32.iuiu,le.iunior.fo.49.co.4.li.11.præstari,le.præstare.li.17. considerамus,le.cousideramus. fo.51.co.2.
li.11.aptimo,le.optimo,fo.54.co.1.li.6.roderium,le.rodericum.li.24.idem.superfluit,co.4.li.fi.in.abundat
fo.58,co.1.in versibus Horatij versu.4.tandus.le.tardus.fo.64.co.2.li.36.alic.superfluit. co.3. li.18. limitr
le.limita.li.36.derecto,le.directo,fo.65.co.1.li.40.bonorõ.le. bonorũ,fo.67.co.2.li.11. alicuit. le. alicui.fo.
71.co.2.li.40.poccedit, le.procedit.fo.71.co.3.li.15.deum.le.eum.fo.77.co.3.li.16.ipi.le.ipsi.li.33. discipinã
le.disciplinã.co.4.li.35. delicatoribus.le.delicatioribus,fo.78.co.2.li.38.robustoribus,le.robustioribus, li.
40.armeutis.le argumentis.co.4.li.25.sentantiam,le. sententiam.fo.80.co.3.li.9.permptione,le.perẽptio
ne.co.4.li.27.intem,le.item.fo.82.co.1.li.26.hamanæ,le.humane.li.18.crimino.le.crimine.fo.83.co.3.li.6.
abq;,le.absq;.fo.84.co.1.li.31. rraraigar,le.arraigar.fo.85.co.2.li.8.dopromissit,le.deprompsit,fo.89.co.4
li.9.sequis,le.si.quis,li.21.perpeudam.le.perpendendam,fo.90.co.3.li.28.cuprassis,le.cupressis,li.29.lobo
ri,le.labori,fo.92.co.2.li.35. tustium,le.tristium.fo.96.co.1. li.34. fastus,le.fastis,fo.98.co.1.li.6.nums
le.numero, fo.100.co.4.li.5. defflictis,le.de aflictis,fo.102.co.3.li.32.dosse,le.posse.fo.105.co.1.li.15.quẽ
piẽ,le.quempiam.fo.106.co.2.li.30nums,le.numero.co.3.li,12.pater,le.patet,li.13. orstes, le.oreste, fo.
109.co.2.li.38.duites,le.diuites,co.4.li.29.impedit,le.impendit,fo.110.co.4.li.24.hnic,le.hinc.fo.112.co.
2.li.1.sentiam,le.sententiã,fo.118.co.2.li.fi.quam,le.quem,co.4.li.12.lega,le.legem,fo.129.co.3.li.23.ineo
le.meo,fo.123.co.1.li.31.repetorio,le,repertorio,fo.128.co.4.li.13. adæerata, adærata.li.37. testè, rectè.
fo.160.co.3.li.16.fauet,le.fouet.fo.161.co.4.li.17,amissine,le.amissione,fo.162.co.3.li.16.odioa.le.odia
fo.163.co.2.li.4.maleficios,le. maleficos,fo.165.co.1.li.7.porsit, le.prosit,fo.168.co.2.li.17.posteribus.le
posterioribus. folio.173. co.1. li.35. salobricosus. le. salolricosus. folio.177.coluna.2. linea.11. quærit.le,

quæritur

queritur,li.35. tportet,le. opportet,fo.178.co.2.li.21.cholio.le.scholio.fo.184.co.1.in versibus Policiani ver su.3.dictassa.le.dictasse.co.3.li.5.inimicum.le.amicum.co.4.li.28.asurdo,le.absurdo.fo.185.co.1.li.31.sum.fru ctus, le.vsusfructus,fo.188.co.1.li.7.numu,le.numero,li.34.decioni.le.decisioni,fo.191.co.1.li.21.duti,le. dotes,fo.192.co.1.li.9.verbis,le.vrbis,fo.194.co 1.li.16.tullis, le.tutellis.co.2.li.fin.nopetem, le nepotem fol.197.co.2.li.32.filuis,le.filijs,fo.201.co.1.li.28.odocuit,le. edocuit,fo.206.co.2.li.10 filium,le.filius,co. 4.li.11.parentem,le.parentum,li.20.beneficiat,le.benefaciat,fo.208.co.1,li.30 paretum,le parentum.co. 4.li.29.patrem,le.partem.fo.209.co.4.li.18.causu,le.casu,fo.210.co.1.li.14.onore,le.onere.fo.212.co.1.li. 33.vinca,le.vinea,fo.214.co.4.li.7.fructus,le.vsusfructus,li.9.douoluentur,le.deuoluetur,fo.216.co.3. li.15.serapatur,le.separatur,fo.219.co.1.li.16.Heronimus,le. Hieronimus,co.4.li.39.ind,le.iudicum.fo. 221.co.1.li.35.proncur,le.procuratoribus,fo.222.co.1.li.35.ant,le.aut fo.224.co.1.li.15.suapte,le.suapte,co. 2.li.20.cine,le.cines.fo.225.co.4.li.23.copetentes,le.competentes,fo.229.co.3.li.19.rescriptũ,le.rescriptũ fit. co.4.li.7.annotauuimus, le.annotauimus,fo.230.co.3.li.13.eamq;,le.eamq;,co.4.li.14.adotio,le.adoptio, fo.231.co.1.li.9.discepabatur,le. disceptabatur,fo.233.co.4 li.13.Bartl9,le.Bartolus,fo.236.co.4.li.35.de mũstrauimus,le.demõstrauimus,co.3.li.6.admititur,le.adimitur.fo.242.co.3.li.15.Bat.le.Bartolus.fo.243 co.1.li.26.libertur,le.libertus.fo.246.co.2.li.40.sacertoti,le.sacerdoti.fo.247.co.2.li.1.mudus,le.modus, li.36.trdit.le.tradit.co.4.li.31.itroductum.le.introductum.

FINIS.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR in principio legis.

Legis commendatio et diuisio. nume. 1. vsq; ad. 4.

Filius tenetur alere patrem, et pater filium num. 4.

Quae sit potentior obligatio disputatur vtrũ ea qua pater astringitur alere filium, an ea qua filius Patrem, vnde examinatur quaestio, si filius sit pauper qui patrem et filium habeat diuites, à quo ali debet, à patre an à filio. nu. 4. vsq; ad. 8.

Exhibere quid significet. nu. 9.

Pater tenetur alere filium domi suae. nu. 10. 11. 12.

Donationem in causam alimentorum non potest pater filio facere. nu. 12.

Adoptiuum filium quis alere teneatur pater naturalis an adoptiuus traddidit à nu. 12. vsq; ad. 18.

Pater spiritualis an teneatur alere filium spiritualem. nu. 19.

Primogenitus filius lautius est alẽdus quam fratres eius, cui minores fratres reuerẽtiam debent ad patris dexteram debet sedere, et habet prehemineñtiã quandã fraternalẽ in reliquos fratres. nu. 20. 21. 22.

Nobiles et literati celsiori loco sedere debent. nu. 23.

Nobiles matronae possunt implorare officiũ iudicis vt tueantur in vsu sedendi in ecclesia. nu. 24.

Nobilis vtrum habeat iniuriarũ actionẽ, qui ab aliquo impeditur quominus sedeat in loco solito in ecclesia, et nouè declarãtur. l. iniuriarũ. §. si quis de honoribus. ff. de iniurijs. nu. 25. vsq; ad. 30.

Interdictum vti possidetis datur nobili qui impeditur quominus sedeat in loco solito in ecclesia. nu. 31.

Nobilis potest acquirere ius sedendi in excelsiori loco et ante alios sacerdoti offertum praestandi. nu. 32.

Nobilis qui impeditur quominus sedeat in ecclesia in loco solito potest impeditẽtem armis repellere, quod si aduersarium occiderit prouocatus ad arma poena extra ordinaria punietur. nu. 33.

Causa honoris et vitae aequiparãtur. nu. 34.

Filius qui patrem alere tenetur, si filios habeat indigentes, alet filios non aũt patrẽ si omnes alere non possit. nu. 35.

Qui habet patrẽ et auũ diuites cum ipse sit pauper ali à patre debet nõ ab auo. nu. 36

Priuignus diues non tenetur alere nouercam pauperem. nu. 37.

Filius cogitur officio iudicis alere patrem. nu. 38.

Egeni si sint qui petunt alimenta poterit iudex ecclesiasticus cogere eum qui praestare tenetur vt praebeat. nu. 39.

Alimenta patri praestanda sunt de redditibus praediorũ, quod si redditus non sufficiãt proprietas distrahetur. nu. 40. 41.

In extrema necessitate constituto furari licet ne pereat. nu. 42. 43.

Lis esse non potest inter patrem et filium in potestate, et redduntur huius rei rationes plures. nu. 44. 45.

Emancipatus filius an sit eadem persona cũ patre. nu. 46. 47. 48.

Noua interpretatio. l. fi. c. de impuber. et alijs substitu. et declaratur quid significet dictio natura. nu. 49. 50. 51.

Redditur ratio quare hic alimẽta petuntur officio iudicis. nu. 52. et. 58. 59. 60.

A Manus

Principium.

Siquis a liberis desideret, vel si liberi vt à parentibus exhibeantur: iudex de ea re cognoscet.

1 LEX HAEC de re agit alimẽtaria, qua propter eius materiã iure optimo dixit esse vtilẽ Albericus. in. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. mat. nec enim est, vt legis huius vtilitas cõmendetur cum vita vitalis (vt ait Ennius) secundum spiritum nihil habeat, quo arctius teneatur cibo potuq́, vnde Vlpianus in. l. cum ij. §. vult igitur. ff. de transactio. ait de alimẽtis vitam hominis pendere, atq́ hinc dicit Forcatul9 in libello, qui inscribitur penus iuris ciuilis. c. fi. in fin. q̃ alimentorũ fauor totos codices iuris ciuilis impleuit: nec vllus tractatus est cui suorũ priuilegiorũ titulis æquè liceat gloriari. Tractat Vlpian9 hic de alimẽtis, quæ filijs à parentibus, et parentibus à filijs præstanda sunt. & cum res hæc ex charitate descendat, meritò dixit legem hãc scriptam esse in mentibus hominum Marcus mantua sign. 683. inde fit, vt recentiorum incuriã increpare liceat, qui commentaria in legẽ hãc nõ ædiderint: de qua lege id dicere fas est, quod de Italia Lucan9 pharsaliæ. lib. 1.

> Horridaq́ indumis, multosq́ in arata per annos.
> Hesperia est: desuntq́ manus proscentibus aruis.

Antecessores illi venerandi Dynus Bartolus et Albericus breuiuscula quædam scholia elimarunt ad posteros, sed eorum exẽplo nemo accensus est. erat mehercule rarus interpres in lege hac: vt meo iure dixerim quod Vergilius libro æneidos. 6.

> Apparent rari nantes ingurgite vasto.

Legis huius tractatum in partes scindere necessum est, quia aperit diuisio intellectum, vt iureconsultus ait in. l. 1. ff. de doli excep. ex quo respõso hæc colligit Fulgos. in. l. frater à fratre. nu. 6. ff. de condi. indebi.

2 ¶ In duas autem partes legis decreta scinduntur: prima extenditur vsq́ ad. §. solent: in qua Vlpianus agit de alimentis filijs à parentibus et parentibus à filijs præstandis, totãq́ hanc rem ex prætoris pẽdere cognitione docet. hoc autẽ articulo pluresquæstiones continentur quas plenè examinabimus.

In secunda parte, quæ exorditur à. §. solent. tractat vlpianus de alimentis patrono à liberto eiusq́ liberis ac parentibus præstandis.

Quæ res pari ratione pendet ex pretoris cognitione, eãq́ rem

perfunctoriè tractabo, quia patronorũ libertorumq́ causæ frequentes non sunt, sed penè ab vsu recesserunt.

3 His peractis huius legis interpretatio absoluetur ad laudem Dei optimi maximi, virginisq́ matris, nec non ad recordationem fœlicem illustrissimi Principis Didaci de Annaia Archiepiscopi Hispalensis meritissimi Diui Bartholomei collegij fundatoris patroni nostri cuius insignibus iam olim vsus, decoratusq́ sum.

¶ Quæcunq́ autem scripsero sacro sanctæ Romanæ ecclesiæ censuræ subijcio, à cuius vera fide, sanctisq́ decretis, propositum nobis est nec transuersum (vt aiunt) vnguem discedere.

¶ Priusq́ ex lege hac thema aliquod depromerẽ, breui absoluere statuerã ea, quæ Bart. tractat hic, applicãs legẽ hãc legi proximæ, sed quia vulgaris est quæstio ne forsan in principio collocata lectorẽ offendat, in libri huius fine ponere mihi visum est.

4 ¶ Primo colligunt interpretes ex hac lege, ꝙ filius tenetur alere parentes, hoc axioma aperte depromitur ex Vlpiano, vt Bartolus & Albericus annotarunt.

¶ Hanc sententiam non solum habere locum in filijs legitimis & naturalibus, sed in naturalibus tantum scripsit Accursius hic. scholio .1. cui cæteri consentiũt. Salicetus, & Curtius iunior in.l.2.C. de alendis liberis.

¶ Vtrũ hæc sententia obtineat in spurijs dicemus in.§. vtrum.

¶ Item ex hoc legis principio colligunt doctores, ꝙ pater tenetur filium exhibere, qua de re inferius agemus.

5 ¶ Oportet autem hic tractare, quæ harum obligationum sit potentior, vtrum ea quæ filiũ astringit onere alendi parentis, an ea quæ astringit patrem onere alẽdi filij, & eam fortiorem esse, quæ filium astringit, existimauit Cynus in.l.1.nu.4.C. de alendis. liber. dum agit, à quo is alimẽta petet, qui inopia laborat, cum patrem & filium diuites habeat, à patre, an à filio. Et ait Cynus cuiq́ videri ꝙ filius eligere possit, à quo petat alimenta. argum.l. liberum. C. de fideiussoribus vbi creditor eligit ex fideiussoribus, à quo rem petat: ergo idem erit in specie proposita.

6 ¶ Sed me hercule non est par ratio in vtroq́ casu: nec bene procedet quispiam de fideiussore ad patrem vel filium. *Aduersat Cynum.*

Si creditor fideiussorio nomine plures astrictos habeat, potest aduersus omnes litem contestari, vnum vè eorum eligere aduersus quem contestetur, hoc propterea licet quia vno nomine plures astricti sunt.l. ex pluribus.ff. de adminis. tuto.

¶ In proposita specie pater & filius alere tenentur, non tamen pari obligationis vinculo; quia pater alit filium iure naturæ: filius autem ratione tantum naturali,

rali, cum ab eo alitus procreatusque sit: vt scribimus in. §. pares ¶ Alij autem optionē in hoc casu filio cōcessam esse negant, existimantque tam patrem quam filium conferre debere vt alimēta præstentur: hanc opinionem sequitur Ioannes de Ligniano in tractatu de amicicia. §. hinc in surgit dubium nu. 3. argumento. l. solet. ff. de alimē. & cibarijs legat. Vbi omnes hæredes conferre debēt in alimenta, pecuniamque dare, ex cuius vsuris alimenta legata præstētur. sed lex de hæredibus agit, qui alimenta legatá præstare debent, qui pari obligationis vinculo astringuntur, in qua specie obtinet sententia. l. si ab instituto. ff. si quis omissa causa testa.

In proposita autem quæstione non tenetur filius æqua lancé patrem alere, ac pater filiū, sed fortiori vinculo filius astringitur, quam sententiam inde colli-
7 git Cynus, quia pater ad tollerādam famem potest filium vēdere. l. 2. C. de patribus qui filios distraxe. patrem autem non vendet filius quamuis fame pereat.

Sed hoc iure patriæ potestatis permissum est parentibus. argu. l. transatione. C. de transactio. traddit Bal. in. l. 2. C. de patribus qui filios distra. nu. 1. & 3 inibique Albericus. nu. 1. in fine. post Azonē in summa. C. de patria potes. qui ait propterea matri permissum non esse vendere filiū ex causa inopiæ, quia filiū in potestate nō habet. Patri autem iure patriæ potestatis olim licebat occidere filium. l. in suis. ff. de lib. & posth. non quidem paterno iure id licebat, sed tantum si filius in patris esset potestate. Contraria sententia multis argumentis ostenditur, quibus apparet fortiori vinculo patrem astringi, quia pater conseruatur in filio, & quisque ad ea tenetur, quæ ad propriam conseruationem pertinent argumēto. l. præses. C. de seruitu. & aqua.

Item pater ardentius filium amat quàm se ipsum. l. isti quidē. ff. quod metus causa. Hæc argumenta in causa fuere, vt in nulla sententia sit Cynus. Vera tamē in hoc articulo resolutio est filiū à patre alimenta petere posse, nōn à filio: cūm pater arctius teneatur filium exhibere, quàm filius pátrem: quod inde colligitur, quod pater recto tramite, & naturæ ordine & instituto alat filium, bonaque illi relinquat, filius autem non ita, sed turbato ordine. l. nam & si parentibus in princ. ff. de inofficio. testam. l. 2. titulo. 19. par. 4. qua ratione innitens Iacobus de arenis in. l. pe. ff. de lib. agnoscendis huic sententiæ accedit, existimans quod in proposita quæstione pater filium alere teneatur, non autem filius patrem, sequitur Bart. ibi. nume. 2. Alexan. in. l. in suis. nume. 7. ff. de lib. & posth. Ioannes faber in. §. ius naturale nume. 3. institu de iure Resolutio

naturali. Ancharranus in. c. cũ. haberet. nu. 13. de eo qui duxit in matrimoni. & Castillus in. l. 60. Tauri in parte alimentos, & in parte en caso versi. item. nota. Hanc sententiam fulcit ex Aristotele, & cõmentatore. 9. ethicorum Albericus in. l. penul. C. de alendis liberis nu. fin. & licet in nulla parte certus maneat Salicetus in. l. fi. C. de alendis liber. nu. 4. & Gregorius scholio fi. in l. 2. titu. 19. par. 4. Hæc opinio crebrius recepta est quam inmerito refellit Alfonsus castro libro. 2. de iusta hæreticorum punitione. c. fi. pag. 6. deceptus decisione. l. 2. C de patribus qui filios distra. Huic receptæ opinioni alij accedunt vt infra scribimus. nu. 36.

Aduersus Alfon. de castro.

8 ¶ Secundo ex hac lege colligũt Doctores, ꝙ pater tenetur exhibere filium: notant Dynus & Albericus hic: exhibere enim alere significat, vt explicat Accursius scholio exhibeatur, sequuntur Dynus & Albericus. Hac dictione vtuntur iure consulti, quæ in alijs authoribus eo sensu non reperitur vt traddit Alciatus libro. 4. de verbo. significat. pagi. antepenul. idem affirmat Corasius in. l. omnia. nu. 7. ff. de officio præfecti vrbis: qui ait exhibere peculiare verbũ esse iure cõsultis præsertim Vlpiano. Sed errore lapsus est, quia in hoc sensu dictione hac vsus est Tertulianus in libro de idolatria.

Aduersus Alciatũ & Ian. Corasium

Hanc sententiam, quæ habet, ꝙ pater tenetur alere filium, accipiunt interpretes tam strictè, vt in domo patris dixerint alimenta esse præstanda, nec satis esse, si in aliena domo filius exhibeatur, Angelus in. l. quidam cum filium. ff. de verbo. obligatio. illius legis argumento illis verbis (à domo cum propulerit) poteritq; filius de patre, qui eum de domo propulit, iustè queri, ꝙ eum non habeat in filium. Huius sententiæ ratio est teste Iassone in. l. quidam cum filium. nume. 6. quia parentes domi educãt filios, atq; eos domi retinent instigatione naturali & charitate, huius legis argumẽto & l. amicissimos. ff. de excusatio. tutorũ. Huic opinioni accedunt Ioannes Imola colu. fin. Cumanus nume. 20. Paulus Castreñ. nume. 6. Aret. nume. 1. in. l. quidam cum filium. Hanc sententiam sequitur Iasson in. l. cum ij. §. vult igitur. nu. 10. ff. de transactio. Ioannes Luppus. in Rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 64. nume. 6. Gregorius scholio domorem in. l. 2. titu. 19. par. 4. Pinelus in. l. 1. C. de bonis mater. 1. parte. nume. 54. ex quibus apertè constat hanc opinionem communiter receptam esse qui eam contrahdunt, ac locum non habere dicunt, si iusta de causa pater recusset domi alere filium, siue ex eo quod filius homo frugi non sit, siue ex eo quod luxuriosus, pater ꝙ ipse

ipse vxorem habeat iuuenem ac formosam Bart. in. l. quidam cum filium. num. 9. argumento. l. 2. & l. 3. C. de patria potestate, sequuntur doctores omnes supra positi, & Carolus Ruynus. consi. 45. nu. 8. lib. 2. Hoc sane iure cautum est, ꝙ si causa, qua inductus est pater ad propellendum de domo filium, iusta sit, culpaq; ac peccato filij pater impellatur eum de domo expellere, nullibi cogitur alimenta præstare. Bart. in. l. si patrem. C. de alendis. lib. argumen. illius legis, idem Bart. in. l. Diuus. ff. de parricidijs, sequitur Alex. in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solu. mat. Marcus mantua consi. 264. nu. 10. Si autem filius sine iusta causa à patre diuertat alimentaq; petat extra patris domum, non tenetur ea subministrare, dabit autem, si ad patris domum redeat filius, tradunt doctores in. l. 1. C. de alendis liber. qua de re est textus in. §. non tantum infra hac lege. l. pe. ff. de liber. agnos. l. si filia. §. Neratiꝰ. ff. fami. hercis. traddit
12 Marcus mantua consi. 13. nu. 7. Hæc tamen conclusio, quæ habet, ꝙ pater tenetur alere filiū, locum habet in alimētis diarijs, in ijs scilicet, qui intra diem vnū prodiguntur: donationem autem in causam alimentorum facere pater non potest, cum donatio hæc efficax non sit in alimentis futuris Accursius scholio. 1. in. l. 2. C. de inofficio. donatio. quod dicit esse notabile Bal. ibi. nume. 5. Hanc opinionem sequitur Ferdinandus Loazes in. §. diui. l. filius familias. ff. de legat. 1. num. 31. Franciscus Aretinus in. l. placet. ff. de acqui. hæredi. idem Aretinus. consi. 17. colu. 3. Iass. in. l. frater à fratre nume. 44. versi. istam limitationem. ff. de conditio. indebi. huic sententiæ accedit Riparius in. l. 1. nume. 14. solu. matri. Hæc
13 sentētia ꝙ pater tenetur filium exhibere obtinet, etiam si filius adoptiuus sit, quem pater qui adoptauit, alere tenetur, non autem pater naturalis. l. onera. ff. de adoptio. vbi annotat Accursius scholio. 1. Speculator in titu. qui filij sint legitimi. nume. 19. Lambertinus in tractatu iuris patronatus lib. 3. q. 3. principali artic. 6. nume. 15. & sequitur Bal. in. l. cum in adoptiuis. num. 5. C. de adoptionibus. Idē Bal. Auth. nisi rogati. nu. 19. C. ad trebellia. Quod ex eo fit quia adoptiuus filiꝰ succedit ab intestato patri adoptiuo: ergo debet ab eo ali: probabilis ta-
14 men non est ratio hæc, qua innititur Baldus, vt is ali debeat, qui ab intestato venire potest ad succesionem, quia sobrinus potest venire ad succesionem patrui textus in principio & in §. 1. institu. de legiti. agnat. succesione: Patruus autem non tenetur alere sobrinum vt scripsimus in. §. idem rescripsit: ergo probabile non est, ꝙ is ali de-

beat, qui abintestato ad successionem venire potest, licet ea ratio, qua innititur Baldus, ad rem non faciat, ipsa sententia deffendi potest, vt adoptiuum filium pater, qui adoptauit, alere teneatur, per. l. onera. ff. de adoptio. vbi pater adoptiuus sustinet onera filij adoptiui, ergo alere tenetur, quia is ad alimenta tenetur, qui onera alicuius sustinere debet Accursius scholio, onera, in auth. de nō eligendo secundò nuben. colla. 1. quæ communiter est recepta :
15 illicq; fauet. l. pecuniæ. versi. nam ea res. ff. de alimēt. & cibarijs legat. Nec huic opinioni obstat. §. sed ea omnia: quia illa verba (nisi in hoc tantum modo casu) non excludunt casus similes, Accursius scholio. 1. in. l. ob æs. C. de prædijs minor: Hæc enim exceptio q̄uis regulam statuat in contrarium. l. tributi. §. fina. ff. de milita. testa. non ita angustat regulam, vt excludat alios casus l. vni. §. in nouissimo. C. de caducis tollendis, vbi hæreditas non adita non trāsmittitur exceptis quibusdam casibus, de quibus agit. §. in nouissimo: cū sint alij casus in quibus trāsmittitur hæreditas. Eodē modo accipiēda
16 sunt verba. §. sed ea omnia: vbi patri naturali, qui filiū adoptandum alij dedit, omnia iura integra seruātur atq; si in patris naturalis potestate filius permāsisset: nec penitus adoptio fuisset sequuta, nisi in hoc tātummodò casu vt abintestato ad successionē adoptiui patris vocetur. Adoptio autē plures alios effect9 parit: adoptione enim efficitur suus hæres adoptiu9 filius patri
17 adoptiuo. l. 1. §. 1. ff. de suis & legiti. l. penul. §. sed neq; articulū in fin. C. de adoptio. vbi notat Bald. Angel. de periglis in. l. in suis. ff. de liber. & posth. nu. 28. & Ioan. Crotus in Rubri. ff. de acqui. poss. nu. 27. & 29. Alij hāc sentētiā approbāt, quos aggregat Tiraq. in. l. si vnq̄ verb. susceperit liberos. nu. 21. C. de reuoc. donatio. Oroscius in. l. Siquis nepotem. nu. 1. ff. de adoptio. idem Oroscius in. l. si arrogator nu. 16 eodem titul. Menchaca de successionum creatione lib. 2. §. 19. nu. 5. Hinc dixit Accursius scholio. grandi. in fine in. l. 3. §. aperturæ. ff. de hæredi. institu. q; adoptiuus filius habet iura trāsmittendi non aditam hæreditatem ex vi ac potestate suitatis, sequitur Franciscus Aretinus in. l. vētre num. 10. ff. de acqui. hæredi. huic plures accedunt, quos in vnū contulerunt Angelus de periglis Ioānes crotus Tiraquell. Ioann. Oroscius. Itē adoptione rūpitur testamentū sicuti sui hæredis agnatione. l. certū in principio. ff. de iniusto rupto. Costa in. l. Gallus. §. & quid si tātum. ff. de liberis & posth. 3. parte. nu. 3. Ex his apparet ius alimētorum
18 habere filium adoptiuum. Contrariam sententiam, vt pater adoptiuus alere non teneatur adopti-

adoptiuum filiũ, sed pater ipse naturalis, deffendit Accursius scholio tantummodò. in. §. sed ea omnia. insti. de hæredi. quæ abintestato deffer. argumento illius textus; vbi omnia iura integra reseruantur patri naturali, qui filium adoptandum tradidit, ac si in patris naturalis potestate permansisset, excepto tãtummodo eo, ꝙ abintestato venire potest ad patris adoptiui successionem. l. 9. titu. 16. par. 4. Si hoc dumtaxat ius filius adoptiuus habet, non poterit cogere patrem adoptiuum, vt alimẽta suppeditet. Hãc sententiam multi approbant, quos aggregat Tiraquell. in. l. si vnꝗ verb. susceperit liberos. numero. 8. C. de reuocand donatio.

Secundò huic sentẽtiæ fauet §. & magis infra eod. vbi Vlpianus ait patrem debere filio alimẽta ex charitate sanguinis: ergò pater naturalis fortiori vinculo præbendorum alimentorum astringitur, ꝙ pater adoptiuus qui commentitius pater est. l. fidei cõmissum. ff. de conditio. & demonstratio. Tertiò hãc sententiam fulcit. l. fi. C. de his qui veniam ætatis impetra. vbi generaliter diffinitur, ꝙ quoties concurrunt duæ causæ naturalis & ciuilis, præualet, potiorꝗ est causa naturalis, ꝙ ciuilis: ita in proposito præcipua erit causa patris naturalis indecernendis filio alimẽtis. Quòd si pater naturalis filium alere non possit, cogetur pater adoptiuus alimenta præbere, vt cum iudicio scripsit Angelus Aretinus in. §. sed ea omnia institu. de hæreditati. quæ abintestato deffer. nume. 3. Et hoc sensu accipienda est prior opinio, quæ habet, ꝙ adotiuus pater filium alere tenetur, si pater naturalis consulere illi non posit. Ex hac sen-

19 tentia ꝙ adoptiuus pater actione subsidiaria cogatur alere filium, colligit Baldus in auth. nisi rogati. nu. 19. C. ad Trebellia. Patrem spiritualem debere alimenta filio spirituali egeno, sequitur Gregorius scholio. 1. in principio titu. 7. par. 4. sequuntur plures, quos in vnum contulit Tiraquell. in. l. si vnꝗ verb. susceperit liberos num. 31. C. de reuocãd. donatio. Sed hæc opinio durissima est, cum inter patrem & filiũ spiritualem sit quædam sancta ac spiritualis necessitudo, quæ nihil habet commune cum bonis externis profanis & temporalibus, vt traddidere Nicolaus Perusius & Ludouicus Bologninus, quos reffert Tiraquellus in. l. si vnꝗ verb. susceperit liberos nume. 26. C. de reuocand. donat. atꝗ hac de causa hæc sentẽtia mihi numꝗ placuit, quia hæ spirituales cognationes amore Dei, & amicitiæ causa contrahũtur, nec hoc agũt spirituales patres vt alẽdi filij spiritualis onere se astringant, igitur non astringentur, cum actus agentis extra intentionem

tionem non pariat effectum. l. non omnis. ff. si cert. peta. nec tantum filius à patre exhiberi
20 debet, vti Vlpianus ait, verum si primogenitus sit, lautius ali debet, sunt enim illi lautiora præstanda alimenta, quia vt ait Ioan. scholio primatus in. c. quàm periculosum. 7. q. 1. primogenitus duplices cibos recipere debet, de quo est tex. Deuteromij. c. 21. quos viuo patre filius habere debebat, eo autẽ diem functo, cætera omnia duplicia consequebatur: vt post multos in vnum congestos traddit Tiraquell. in tractatu de iure primogeniorum in præfatione nu. 12. Ioannes cerier. de primogenitura lib. 2. q. 2. qui in quæstione. 3. nume. 7. ait hoc priuilegium esse contra ius, quia filijs debet pater præstare æqualia alimenta, argumento. l. inter filios. C. familiæ hercis. l. si maior in fine. C. communi diuidundo. l. cum pater. §. cuictis. ff. de legat. 2. ipse tamen lautius esse alendum primogenitum non negat. Item.
21 primogenito reliqui fratres tenẽtur honorem exhibere, vnde ad patris dexteram sedere debet, vt ait Ioannes scholio. primatus sequitur Abb. in. c. licet de voto, extollit Barba. cõsi. 18. nume. 6. lib. 2. Bal. in. l. liberti libertæque. nu. 18. C. de operibus libertorum, sequũtur plures doctores quos congerit Tiraquell. in præfatione. num. 10. traddit in proposito plura Boherius in tracta. de authoritate magni consilij nume. 38. quod propterea fit, quia honor consistit in sedendo ante alios vt scripsit Bal. vnde primogenitus ante alios sedere debet cum dignior reliquis fratribus honorabiliorque sit: est enim Dominus domus patris. l. pronuntiatio. §. familiæ. ff. de verb. sig. notat Bart. l. fina. nume. 13. ff. de colleg. illici. qui ait primogenitum habere inter cæteros fratres quamdam præheminẽtiam fraternalem, sequitur Gregor. scholio. (El fijo mayor.) l. 2. titu. 15. par. 2. & hanc sententiam quòd primogenitus quia dignior fratribus æditiori loco sedere debeat, celsiorique sede approbat Accursius scholio altiori in. §. aliã institut. de bonorum possessione per. l. 1. §. penult. versi. semper enim. ff. de aqua pluuia arcenda. l. potioris. C. de offi. rectoris prouin. sequũtur Angel. & Ioã. Imola in. l. qui soluẽdo. 2 ff. de hæred. insti. approbaturque cõmuniter vt patet ex Tiraque. tractatu nobilitatis. c. 20. nume. 53. Cassaneo in cathalogo gloriæ mundi. 1. parte consideratione. 12. Otalora. 5. parte principali. c. fin. nume. 15. qui dicunt sententiam Acursij locum habere in nobilibus & literatis viris, ij enim celsioribus sedibus sedere debent, qui cæteris sunt digniores, traddit Perez in. l. 1. colu. 2. titu. 6. lib. 1. ordina. hinc scripsit Faber in. §. aliam quòd nobiles

biles matronæ iudicis officium implorare possũt aduersus alias non tam inclitæ nobilitatis: vt deffendantur in vsu sedendi in ecclesia, & offerendi. Huic opinioni accedit Iasson. l. si non sortē. §. Libertus. nu. 23. ff. de cōdi. indebi. qui dicit in proposita
25 specie matronas iudicis officiū implorare posse, sed iniuriarū actionem non habere. l. iniuriarū actio. §. si quis de honoribus. ff. de iniurijs. Cōtrariam sententiam deffendit Bal. l. obseruare. §. antequam. nu. 3. ff. de offi. procō. vt in proposito iniuriarū actio detur aduersus eum qui non patitur honorem decerni, quia nemo tenetur pati parui pensionē sui honoris. l. 1. in princi. ff. de postul. Bal. sententiæ accedit Iasson. §. libertus. nu. 23. Gerardus. sing. 33. vbi Sarayna in additione plures doctores congerit: qui hanc opinionem approbarūt, quam sequitur Cassaneus in ca
26 thalogo gloriæ mundi. 1. parte consideratione. 2. Baldi fabriq; aduersas opiniones in vnam cōsonantiam reducere ausus est Rebuffus in. l. vni. C. de senten. quæ pro eo quod interest proferuntur glo. 1. nu. 355. qui ait q̄ si ille qui non patitur honorem alicui decerni, aliquid faciat cōtumeliæ causa dabitur pulsato iniuriarū actio. §. si quis de honoribus. in qua facti specie obtinet sententia Bal. Sed si nihil cōtumeliæ causa fecerit, sed tantū honorem decerni passus nō sit, vel quòd celsiori loco sedeat, aut prior sacerdoti offertum præbeat, non dabitur pulsato iniuriarum actio aduersus eum: sed tātum iudicis officium iuxta Fabri sententiam. Hæc sa
27 nè conciliatio admittenda non est cum intentioni Baldi aduersetur, qui ait iniuriarum actionem dari ei qui honere deiectus est, argu. l. 1. in prin. ff. de postulan. vbi nihil actum est in contumeliam prætoris, sed tantum debitus honor minuebatur, qua de causa vt iustus honor defferatur, edictum propositum fuit à prætore. in. l. 1. cuius argumē. aduersus eum, qui prohibet honorem alicui decerni, iniuriarum actionem dari scripsit Baldus, ergo agit quando absq; contumelia honor decerni prohibetur: nam si cōtumeliæ causa prohibeatur, dubium non est q̄ iniuriarum actio detur. §. si quis de honoribus. l. 1. ff. de iniur. Vnde apparet Baldum Fabrumq; de eadem facti specie verba facere. Diuersas ac inter se pugnātes opiniones aliter cōciliat Purp. l. 1. ff. de iurisdi. omni. iudi. num. 93. qui ait, q̄ iudicis officium datur aduersus eum qui prohibet alicui honorē decerni: quādo honor hic delatus numq; fuit, in quo casu loquitur Faber & iure cōsulto in. §. si quis. de honoribus. Sed si quis prohibeat honorem alicui decerni in cuius est quasi possessione, iniuriarum actio pulsato dabitur aduersus

Aduersus Rebuffū

Aduersus Purpura. uersus prohibentem, & in hac specie obtinet sententia Baldi.

29 ¶ Hæc tamen conciliatio non defluit è benè fundatis iuris rationibus: nullibi namq; cautum est, vt iniuriarum actio detur aduersus eum qui nõ sinit quemq; frui honore in cuius quasi possessione est.

30 In quo casu, ex causa quasi possessionis datur interdictũ possessoriũ vti possidetis vel vnde vi. c. licet causã de probatio. inf. q; scribemus. Ipse autem in hac cõtrouersia vel potius certamine Baldi sententiæ accedo, existimoq; iniuriarum actionem dandam aduersus eum qui vi prohibet quemq; vti honore, argum. l. 1. in princi. ff. de postulãd. quæ sentẽtia depromitur ex. §. si quis de honoribus. cuius textus vim ac potestatem. dd. non tenent, ipse autem vt iure consulti intẽtionem aperiã, suppono: in proposito honoris duplicẽ esse speciem, est enim honor, qui ad aliquẽ defferetur virtutis præmiũ, defertur enim iudicio & voluntate defferentis nullo iure cogẽte, de quo agit Cicero de claris oratoribus (honor est premium virtutis iudicio studioq; ciuium delatum ad aliquem) exemplũ cõstituatur in viro probo ac bene docto qui in senatorium ordinem adlegitur, aut in viro de Republica benemerito in cuius memoriã statua in foro collocatur, in hoc casu iniuriarũ actio nõ datur aduersus eũ, qui passus non est honorẽ decerni, vti iurẽ cõsultus docet in. §. si quis de honoribus. quod ea ratiõe fit, quia honos hic non peti sed præstari solet. l. 2. §. penul. ff. de origine iur. notat Bart. l. Barbarius. nu. 2 ff. de offi. præto. & ibi Orosciu nu. 3. si peti nõ potest honos hic, ergo nec iniuriarũ actione agi aduersus eũ qui decerni nõ patitur. Altera est honoris species à superiori distincta, quæ in eo honorẽ cõsistit, qui ratione ordinis ac gradus alicui præstatur, de quo agit Cicero in oratione pro sexto Roscio (suũ cuiq; honorem & gradum redditũ gaudeo) honos hic reddi debet necessariò. l. potioris. C. de offi. Recto. prou. si quis nõ patiatur hũc honorẽ qui debetur ratione ordinis aut gradus alicui decerni, cõtumeliã facit, pulsatoq; dabitur iniuriarũ actio, vti Bal. ait: qui loquitur in hac honoris spe *Noua interpretatio.* cie: huius sentẽtiæ eam esse rationẽ arbitror, quia ab honore hoc arceri quis non potest sine cõtumelia, nõ enim decet hominẽ nobili loco natũ sedere in abiecta humiliq; sede. c. præcipimus. 93 distinctione: sed aduersus eũ qui contumeliæ causa honorẽ decerni nõ patitur, datur iniuriarum actio. §. si quis de honoribus ergo & in proposito dabitur, cũ sine cõtumelia ab hoc honore arceri quis nõ possit, vti Bal. ait, cuius sentẽtia obtinet in hoc casu, cui fauet. l. 23. titu. 21. p. 2. cuius legis decreto, qui ab huiusmodi honorẽ

nore arcetur, agere poterit non
31 tantum iniuriarum actione, sed
& condictione ex illa lege. Nec
tantum in proposita specie aduersus eum, qui ab honore aliquem arcet, datur iniuriarum actio, verum etiam pulsatus habet interdictum vti possidetis vel vnde vi. c. licet causam de probatio. Ex quo textu annotarunt ibi Bal. nu. 6. Felinus. nu. 1. Decius. nu. 1. & Barbacius, Idem Baldus. l. obseruare. §. antequ. nu. 3. ff. de officio procon. cui plures accessere, quos in vnum congerit Rebuffus in. l. vni. C. de sentent. quæ pro eo quòd interest proff. glo. 1. nu. 355. Purpuratus in. l. 1. ff. de iurisdi. omni. iud. nu. 93. Berengar. in. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 6. ff. de acqui. possessione. argu. l. quoties. 2. ff. de seruitutib. & l. sicuti. §. Aristo. ff. si seruit. vendi.
32 ¶ Ea autem de causa hæc interdicta dantur, quia potest quis ius acquirere sedendi in excelsiori loco, & sacerdoti offertum præstandi iuxta sententiã Christophori Porcæ in. §. apum. insti tu. de rerum diuisione. sequitur Parisius. consi. 149. nu. 1. & 2. lib.
33 4. Hanc sententiam fulcit. l. 23. titu. 21. par. 2. Dicunt etiam Baldus Gerardus, Purpu. & Cassane. quòd licet nobili, qui prohibetur in loco solito sedere, prohibentem armis reppellere, quod si nobilis deffendẽdo ne à loco suo dejiciatur, aduersarium occiderit, non plectetur pœna ordinaria, si ad arma prouocatus sit, Benedictus de Plumbino in l. iusta. ff. de manu missis vindicta. argum. illius textus sequitur Rebuffus. nu. 354. & Boerius in addi. Gerardi singu. 33. Huius sententiæ ratio est, quia causa ho
34 noris & vitæ æquiparantur, Acursius scholio infami in. l. iusta. ff. de manu missis vindicta. idem Accursius scholio ob culpam in. §. suspectus. 2. institu. de suspect. tuto. sequitur Gerardus sing. 33. vbi in additione plures aggregãtur. Idẽ Gerardus sing. 1. nu. 10. Idem Gerardus sing. 82. nu. 7. Paul. castr. consi. 190. incipit in carceratus. addicionator Angeli de malefitijs verb. Andream auxiliatorem colun. penulti. Cagnolus. l. 2. ff. de origine iuris nu. 70. Thomas grãmaticus consil. 29. nume. 31. Carrerius in practica criminali requisito. 4. principali. nu. 149. pag. 408. Huic opinioni fauet. l. 1. titu. 22. p. 4. sed si sine periculo nõ possit quis vitam tueri, licet occidere eum, qui vim inferret. l. vt vim. ff. de iusti. et iure, ergo et occidere licebit eum, qui cum armis venit, vt ab honore aliquem arceat. Hoc modo tẽperanda est sententia Dominici Soti de iusticia et iure lib. 5. q. 1. arti. 8. vers. superest autem de honore. Huius textus, sententia contrahitur, nec locum habet, si filius qui patrẽ alere tenetur, egenos filios habeat, quia ante cogi debet filijs cõsulere alimentaque sub-

ſubmineſtrare, quā patri: ordo enim naturæ non patitur, vt ali menta filio pater deneget, et pa tri ſubmineſtret. c.ſi iuſto de ele ctio.lib..6. item pater plus dili-git filiū q̄ filius patrē. l.iſti qui-dē .ff. quod metus cauſa. l. fi.C. de curat.furioſi. hīc bona patris quodam modo dicuntur eſſe fi-, lij viuo patre.l.in ſuis. ff. de lib. & poſtu. bona autem filij nō de-bentur patri.l. nam et ſi parentibus in principio.ff.de in offi.te-ſta. vnde fit vt filiꝰ in patris ſuc ceſsione præferatur auo. l.1.§.1. ff. ſi tabulæ teſt, nullæ. extab. auth in ſucceſsione.C. de ſuis & legit. His argumētis ſuffultus filium alendum eſſe traddidit An charra.in c.cum haberet nu.12. de eo qui duxit in matrimo.quā polluit per adult.Ioan.de lignia no in tractatu de amicitia §. de ſubuentione paterna & filiali nu.16. Caſtillus. l. 40.Tauri.in parte por ſu orden verſ.Item ex quo præſtatio. Hæc opinio de-fluit ex regulis iuris ciuilis, cui ipſe accedo, quamuis Alfonſus caſtro Theologus primæ claſsis huic opinioni aduerſetur,falcē, (vt aiunt)mittēs in meſſem alie nam, ſequutus tamen eſt ſenten tiam Diui Thomæ.2.2.q.26.ar-tic.9. cui ſententiæ properè qui-

36 dē accedit Fortunius in. l. velu ti.ff.de iuſticia & iure nu.36.Ex his apparet veram eſſe ſenten-tiam Cyni in. l.1. C. de alen. lib. nu.3.qui ait eum, qui patrem & auum habet opulētos, cum ipſe egeat,quāuis in aui ſit poteſtate, à patre alēdum eſſe non ab auo, propter naturalem ſtimulū quo pater impellitur ad educādum filium,ex quo ſtimulo oritur iudicis officium, vti ex hoc textu depromitur: eſt enim cauſa pa-tris prior in alendo filiū vt Bar-tholus ait in.l. non quemadmo-dum. ff. de lib.agnoſce. ſenten-tiā Cyni ſequutus eſt Alex. in.l.1. ff.ſolut.matri.nu.19.idem Alex. in.l.in ſuis nu 7. ff. de lib.et po-ſtup.Cacialuppus repititione.l. frater à fratre.nu.107.ff.de con-di.indebi. de quo multa traddi-mus nu.7.

37 ¶ Primo huius textus ſententia extēditur et locum habet in per ſona nouercæ, quam priuignus alere tenetur, ſi inops ea ſit di-uesq; priuignus, nec maritus præmoriēs locupletem relique-rit hæreditatem, author eſt Iaſſ. auth.præterea. C. vnde vir & vxor.nu.2. qui ea ratione inniti tur,q̄ maritus inopem vxorem alere teneatur. l. ſi cum dotem. §.ſin autem in ſæuiſsimo. ff. ſo-lut.matri.ergo & priuigni hære des mariti eam alere debēt pie-tatis officio. l.ſi quis à liberis. §. item reſcriptum eſt. ff. de lib. agnos. ipſe tamen Iaſſon inge-nuè fatetur hanc difficultatem eius mentē ſemper turbaſſe:vn-de ipſe nihil definit, ſed æſtima tioni locum dedit. Ego tamē cō ſidero in propoſita ſpecie ſibi ipſi non cōuenire Iaſſonem: qui *Aduerſus Iaſſonem.* tamquā hæredem patris tenere

pri-

priuignum existimat alere nouercam, cum hoc nullo iure cautum sit, quod alio remedio mulieri inopi consulit, vt inquartã bonorum viri præmortui succedat auth.præterea.C.vnde vir et vxor. item officio pietatis priuignum alere debere nouercam quasi matrem argumẽto.§. item rescriptum nemo sanus dixerit, cum inter matrem & filium pietatis ratio insit secundum naturam.l.1. ff. de obsequijs:at inter priuignum et nouercam odium intestinum. l. 4. ff. de inofficio. testa.qua de re tam multa exempla extant apud politioris literaturæ authores, vt ea referre inanis operæ labor sit:vnde priuignum non teneri nouercæ alimenta sub ministrare ipse existimo,quisenim priuignum alẽdæ nouercæ necessitate astringet, lege id non præcipiente?quare iure Regio sancte statutum est, ne priuignus cogatur alere no-
38 uercam.l.1.titu.delos gouiernos li.3.fori. Tertiò exhoc legisprincipio colligunt.dd. filios iudicis officio cõpellẽdos esse exhibere parẽtes,viceq́; versa parẽtes exhibere liberos. Hoc propositũ depromitur ex. l.imperator. ff. ad treb.quod axioma ex hac lege deduxere Accursius scholio cognoscit. Bartolus & Albericus hic:qui pro hac sententia adducunt tex. in.l. fin.in. §. ipsum autem. C. de bonis quæ liberis. vbi notant Bal. Paulus castren. Salicetus. & Corne. Mõtaluus scholio.3.in.l.1.titu.8.lib.3. fori. hãc sententiã quæ habet, ꝙ officio iudicis pater cogatur præstare filio alimẽta,filiusq́; patri, repetit idẽ Vlpianus in.§.si quis ex his.Exqua lege hoc deduxit Bartolus in.l. libertis. §. manumissis.nu.3.ff.de alimen. & cib. leg. sequitur Socinus consi. 57. nu.37.lib.2. idem traddit Loriotus axiomate. 85. & in tractatu de Regu.iuris axio.83. idem tractatu de consanguinitate axiomate.5.Castillus.l.10.Tau. vers. alimẽtos. Lãber. de iure patro. lib.3. q.3. arti.6. nu.12. & lib. 2. parte prima principali.q.8. arti.2. nu.7. Gozadinus cõsi. 98. nu.4. & Curtius senior cõsi.39. col.3.in fine.Alex.consi.7.lib.2. & cõsi.134.nu.36. lib.6. Hippolitus Riminal. in princ. institu. quibus alienare licet. nu .269. l.2. titu.2.p.3.

39 ¶ Hæc sententia ꝙ iudex cogere debet patrem officio implorato alimenta defferre filio , & filium patri , obtinet siue iudex laicus sit, siue ecclesiasticus, qui etiam laicos compellere potest vt alimenta hæc præstent. Barr. in.l.solẽt nu.13.ff.de alim.et cib. leg.per.c.significantibus.de officio deleg. vbi decausa pauperum laicorum iudex ecclesiastici cus deffinit. cuius textus argu. Bart. ait quòd si egeni sint , qui alimenta petunt,cognoscere de ea re pronunciareq́; poterit iudex ecclesiasticus,non ita si diuites sint , qui agunt. sententiam Bar-

Bartoli sequitur Ioan.Imol.in.c. relatum.1. de testa. hæc opinio crebrius recepta est, vt apparet ex his quæ traddidit Ioan. lupus in .C. per vestras de donatio. Inter virũ & vxo.notabi.2. in principio.nu.19.

40 ¶ Item quãdo filius cogitur alere patrẽ ex redditibus prædiorum alimenta præstabit. Tex.l. imperator.ff.ad treb.exqua deducit Bal. ꝙ si fructus redditus vẽ prædiorũ exhibendo patri non sufficerent,proprietas non est distrahẽda, vt expecunia pater alatur in.l.fin.§. ipsum autẽ. C.de bonisq; lib. quam sententiã Grego. scholio si. in.l.2.titu. 19. par.4. declarat vt obtineat, quando fructus qui exprædijs percipiuntur,alendo patri sufficiant pro ordine ac gradu suo, vel saltem vt vitæ subsidio cõsulere possint: sed si fructus pro necessitate naturæ alimenta patri non suppeditent, sententia Baldi non obtinet,sed hoc casu distrahentur prædia vt expecunia pater alatur.quod ex eo colligit Gregorius, ꝙ patri obsimilem indigentiam filium vendere permissum sit.l.2.C. de patribus qui filios distrax. l.9.titu. 17.par. 4. ergo à maioritate rationis sumpto argu. poterit pater bona filij vendere, cum grauior sit alienatio personæ quam bonorũ. c. præcipimus. 12. q. 1. glo.c.cum olim. de maiori & obed.igitur cum filium possit vẽdere, poterit & eius bona. hæc sententia in proposita specie dubitationem non habet,nisi fi

41 lius eadẽ vi famis opprimatur, vt dicemus infra, ea namq; tempestate,qua quisextrema egestate laborat,bona omnia communia sunt.c.2.12.q.1.Bernardus.c. si quis propter necessitatem.de furtis.qui ait licere egeno alimoniam furto subtrahere,ne fame pereat,idem depromitur ex.l.2. §.cum in eadem infin.ff.ad.legẽ rhodiã de iac. vbi notãt Accursius & Bart.nu.4.qui scribit tẽpore necessitatis iure diuino & humano licere egeno panẽ ab habente furari, idem probatur in. c. discipulos. vbi notat glo. de cõsecratiõe distinctione quinta sequitur felinus. c. querelam de iur.iuran. nu. 11. scripsit latẽ Abiles.c.17.correctorũ.glo.à razonables precios.nu.15.

42 ¶ Exquibus colligitur verã esse sententiam Gregorij scholio. si.in.d.l.2. dicentis bona filij distrahenda vt pater alatur ne fame pereat, illud tamen prætermitti non opportet. Bal.in.l. fi. §.ipsum autem.C.de bonis quæ lib.non scripsisse id,quod ex eo deduxit Gregorius, sed id potius, ꝙ filius, qui ex redditibus prædiorũ exhiberi non potest, non sit cogendus bonorum proprietatem distrahere , vt expecunia alatur:sed in hoc casu pater alimenta prestare cogetur, ne filius necessitate coactus bona vendat.Id tamen in proposito non prætermittã, ꝙ quãuis

Baldus

Baldus in hoc articulo ita non senserit vt Gregorius existimauit, ipsius tamen Gregorij sententia de promitur apertè ex tex.l. fin.§. ipsum autem. C. de bonis quælib. cuius legis præcepto pater tenetur filios alere, & vice versa filius parentes, si filius aut pater inopes sint, in quo casu licet parentibus filiorum bona distrahere, vt sibi ipsis consulant. Et quauis Gregorius dubius & hærens in proposita specie dicat bona filij esse distrahenda, vt pater alatur, qui in extrema necessitate constitutus est, id tamē locum habere existimo etiā si necessitas nō sit extrema, sed petat pater alimenta secundum ordinem gradumq; suum, quia si redditus non sufficiāt, res ipsa distrahetur, vt ex pecunia alatur. Ratio huius sententiæ est, quia cum filius iudicis officio cogatur alere, debitum exoluet di 44 stractis pignoribus, vti probatur hic, traddit Marcus Anto. Nata.cons.48.nu.6.lib.1. Hanc rationem, q filius patri obligatus sit, adducit Pinelus in.l.1. C. de bonis. mat.3.parte.nu.75. in fin. Quæ sententia obtinebit nisi filius distractis suis rebus cogeretur mendicare, quo casu nō distrahentur, sed ex fructibus filius aletur, vt traddit Bologninus consi.8.

43 ¶ Accursius hic scholio cognoscet opponit tex.in.l.lis nulla.ff. de iudiijs. vbi Cayus iure consults docet litem esse non posse inter patrem & filium in potestate constitutum, nisi ex castrēsi peculio, Vlpianus tamen hic permittit litem gerere aduersus patrem, à quo ali desiderat: vnde Vlpiani responsum aduersatur respōso Caij. Accursius nodum diluit dicens, q hic sit speciale. Idem docet Accursius in.l. lis nulla: quasi velit hoc introductum fauore causæ ea ratione, ne filij fame pereant, cum ea de causa cogantur extranei alimoniam egenis erogare, vt tradditum est. Nam si dotis causa præcipua est ob sobolem procreadā l.1.ff.solut.matri. maximē debet esse fauorabilis alimētorum causa, quæ procreatos iam homines conseruat.l.nec filium.C.de patria potestate. Interpretationem Accursij approbat Albericus hic.nu.3 Indificili autem est inuestigare rationem, quare alimenta officio iudicis petantur, non autem iure actionis. Huius rei rationem reddit Alciatus responso.338. quia filio contra patrem non datur actio: quæ ratio depromitur ex superiori sententia, quæ habet, litem nullam esse posse inter patrem & filium. l. lis nulla. ff. de iudi. impediente iure ciuili ob patriam potestatē §.ius autem.institu.de patria potesta. Sed cum actiones & obligationes introductæ sint propter iudiciumin principio, institutis de actio. meritò non nascitur actio inter patrem & filium: Accursius scholio necessitate in

principio institu. de obliga. quæ sententia communi doctorum calculo recepta est teste Caccia luppo in. l. frater à fratre. ff. de condi. indeb. nu. 28. vbi. Bart. in nu. 12. scripsit rationem hanc cõmuniter approbari, atq; hac de causa filius iudicis officio alimenta petit à patre. Huius rei est & alia ratio, quare inter patrem & filium non detur actio, quia pater & filius eadem perso na esse intelliguntur. l. fin. C. de impub: sed inter obligantem & obligatum debet esse distinctio personarum, nam sibi metipsi non potest quispiam obligari. l. Vranius in principio. ff. de fideiusso. ob patriam potestatem quæ est iuris ciuilis. l. item in potestate. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. Potest autẽ inter eos naturalis obligatio consistere, quia eam obligationem patria potestas infringere non potest ex eo, q; patria potestas à iure ciuili introducta sit, quæ ortum naturalis obligationis non impedit, cum naturalis obligatio de iure gentium introducta sit. l. nõ amplius. §. is natura debet. ff. de regu. iur. nec enim ciuilis ratio corrũpere potest iura naturalia. §. fin. institu. de legitima agna. tutella. l. 2. ff. de vsufructu earum rerum que vsu cõsumuntur. l. eas obligationes. ff. de capitis diminutione. Hanc rationem crebrius receptam esse affirmat Bart. in. l. frater à fratre num. 11. in fin. ff. de condi. indeb. cui doctores accedunt teste Paulo castrensi ibi. nu. 7. Socino co luna. 1. salicet. nu. 5. Crotto. nu. 8. Vtraq; tamen ratio eo tẽdit, q; propterea inter patrem & filium actio non cõsistit, qui à pater & filius eadem persona intelliguntur. Quæ quidem sententia obtinet in personis filiorum, qui sub patris sunt potestate, quo casu ob representationem non nascitur inter eos actio. Si verò filius esset emancipatus, fictione iuris non intelligitur eadem persona cum patre. Accursius in. l. 2. C. qui ætate se excusant lib. 10. Lancelotus Decius in. l. emancipati in fin. C. de col latio. sequitur Angel. in. §. man cipatos. nu. 1. institu. de exhære. liberorum. Iass. in. l. in suis. ff. de lib. & posth. Quæ opinio cõmuni doctorũ calculo approbatur teste Lanceloto. Decio in. l. fin. C. de in puber. & aliis. Huic sen tẽtiæ accessere Bal. & Romanus teste Corneo in. d. l. fin. nu. 5. qui ait sententiam Accursij veram esse interminis inquibus consideratur patria potestas: secus in terminis inquibus consideratur ipsa natura. Opinionem Accursij sequitur Ioan crottus in. l. frater à fratre. ff. de cond. indeb. nu. 8. idem scripsit ipse Accursius in. l. à matre. §. si quis hominem. ff. de except. rei iudicat. quem nemo reffert, vt ait Corasius in. d. l. fin. nu. 9. vbi ipse Corasius, Salicetus & Sebastianus sapia nu. 10. improbãt sententiam Acur

Accursij, existimantes patrem & mancipatum filium eande cẽseri personam, quia ꝙ filius eadem sit persona cum patre à natura defluit: vt ait dicta. l. fin. ꝙuis emancipatus quo ad actus ciuiles extraneus sit. l. vni. §. extraneum. C. de rei vxo. act. iura autem sanguinis emancipatio non dissoluit. §. emancipati: instiu. de hæred. quæ ab intesta. deffe. l. ius agnationis. ff. de pact. vnde si in emancipatis hæc personarum identitas non considerarerur, secus multò esset dicendum in illa lege finali, aut Imperatoris inepta ratio esset vt ait Corasius. Hanc opinionem aduersus Acursi. communẽ esse traddidit Philippus Decius consi. 320. colu. fin. sequitur Mẽchaca de successionum creatione lib 2. §. 19. nu. 17. Hæc ta-
48 mẽ Corassij verba insulsa sunt, ex eo sanè, ꝙ ipse non perceperat quo pacto ratio legis posset consistere, si tantum de filijs qui sunt in patris potestate intelligatur, prosiliijt in id, vt effutiret fatuam esse rationem, quam Iustinianus Augustus illius legis decisioni reddidit: qui ius ciuile dispersum cõposuit tot doctissimorum hominum consilio, qui circa latus eius asistebant, quod ex ingenij leuitate defluxisse ipse Corasius demonstrat in. l. frater à fratre. ff. de condi. in deb. nume. 34. qui ait se docuisse in. l. fin. C. de impuber. emancipatũ filium esse eamdem personam cum patre propter illa verba (natura pater & filius eius) quæ hominis ingenium miserabiliter exercuerant. Sed tandem hanc difficultatem duplici consideratione superasse lætatur: ꝙ lex illa non dicat natura filium censeri eandem personam cum patre, sed quasi videri propter illam naturalem & coniunctissimam, quæ est inter patrem & filium. Secundò cõsiderat ꝙ illa verba (natura eius) nolint lege naturæ censeri eandem personam patrem & filium, sed lege ciuili esse identitatem, & intelligi patrem natura, hoc est naturalem eamdem personam cum filio, vt sic adoptiuus excludatur. Quàm hæc sint commentitia, ꝙꝙ extra causam egerit Corasius, nemo est qui non videat, non enim tam inextricabiles labirinthi ambages sine Thæsei filo potuit superare. *Aduersus Iom. Corasiũ.*

49 Ego autem verissimam existimo sententiam Accursij cui plurimi accessere: existimãtes legem finalem. C. de impub. intelligendam tantum de filijs qui in patris sunt potestate, non de emãcipatis. Cui interpretationi nõ obstant illa verba (cum natura pater & filius eadem esse persona penè intelligantur) quia in iure dictio hæc natura, non semper accipitur pro iure naturali, sed sæpe pro ea natura quã lex ciuilis alicui rei tribuit. Tex. in l. 1. §. final. ff. de actio. & obliga. quæ ait mutum nihil pertinere *Noua interpretatio.*

 ad

nume.3. qui sententiam Bartoli sequutus ait: manum Regiam fuisse liberam potestatem secundum naturæ rationem & iuris & iniuriæ Regulam, exqua Reges norant nemini vim & iniuriam inferēdam: cōtractuum fidem seruandam: virtuti præmia, vitijs & sceleribus pœnas deberi. Idem tradit Berengarius in l. pacta conuenta. ff. de contrahenda. emptio. nume. 24. & 25. Eandem Bartholi sententiam sequutus est Iacobus de nigris in Rubri. ff. de verb. obligat. numer. 4. Eandem sententiam approbat ipse Bart. in extrauaganti ad reprimendum in ver. Videbitur sequitur Saliect. in. l. frater à fratre col. 2. ff. de cond. indeb. ibiq; Iasson in lectura. numero. 34. Zassius in. l. 2. ff. de origin. iur. nume. 7. & ibi Orosius nume. 3. Hieronimus gratus responso. 10. nume. 13. lib. 2. & doctores passim.

54 ¶ Id tamen non prætermittam, q recentiores quidam in proposito traddidere Reges iure gētium creatos non esse, sed bellica virtute ipsos sibi regna subiugase, author est Ioann. Orosius in. l. ex hoc iure uumer. 12. ff. de iust. & iur. Simile est id quod scripsit Corasius in. l. in summa. ff. de rerum diuis. num. 12. Reges principio non fuisse ex subditorum consensu delectos, sed violenter regna inuasisse. Quæ sententia probabilior est: traddiditq; egregius ille poeta Lucretius lib. 5. de natura rerum.

At claros homines voluerunt se, atq; potentes
vt fundamento stabili fortuna maneret,
& placidam possent opulenti ducere vitam,
nequicq;, quoniam ad summum succedere honorem
certantes, iter in festum fecere vicit,
& tamen è summo quasi fulmen dejicit ictos
inuidia, interdum contemptim in tartara tetra
vt satius multò iam sit parere quietum:
quam regere Imperio res velle & regna tenere.
Et subdit. ergò Regibus occisis, subuersa iacebat
pristina Maiestas soliorum, & ceptra superba:
& capitis summi præclarum insigne cruentum
sub pedibus vulgi magnum lugebat honorem,
nam cupidè conculcatur nimis ante me tutum,
res itaq; ad summam fecem, turbasq; redibat:
Imperim sibi cum, ac summatum quisq; petebat.

¶ Sed verius est iure gētiū creatos Reges fuisse vt docet Cicero,

traddimusq; in. §. si quis ex his numero. 25. Traddit Seneca vt reffert Cōnanus lib. 1. commēt. iur. ciui. c. 5. numero. 7. in locum
55 autem manus Regiæ suffectæ sunt actiones, vt idem Bartolus scribit in. l. frater à fratre. num. 12. ff. de condi. indeb. idem Bart. in. l. ex hoc iure. numero. 13. ff. de iust. & iur. per. l. 2. §. deinde ex his. ff. de origi. iu. Hæc sententia communi scriptorum calculo recipitur, vt scripsit Paulus castren. in. l. ex hoc iure. numero. 32. ibiq; Oroscius num. 68. Zasius in summa tituli super text. in. l. ex hoc iure, qui contra nititur: sed singulis eius argumentis respondent Oroscius supra positus, & Cōnanus lib. 1. commentaroium iuris ciui. c. 5. numero. 5. de quibus disceptare propositum mihi nō est, cum ea quæ in præsentia dicta à nobis sunt, plura sint, q̃ sat est. His suppositis, propterea dicit Bartolus nō esse actionem inter patrem & filium, quia quidquid acquirit filius adquirit patri. l. placet. ff. de acqui. hæred. Sed quando quispiam alteri acquirit quamuis ab eo stipuletur, nō obligat eum sibi. l. sed & si quis. §. & regulariter. ff. de vsufructu. l. liber homo in principio. ff. de verb. obliga.
56 Hac de causa filio qui est in potestate patris non datur actio aduersus patrem, patri verò propterea non datur aduersus filium, quia pater in hoc casu habet manum Regiam, qua debitum sibi à filio aufferre potest ab eo authoritate propria. l. serui & filij in principio. ff. de furt. quæ ratio obtinet tàm in persona patris qui filium in potestate habet, q̃ in persona filij alimenta petentis: quia cum filius non agat de obligando patre in his rebus quas patri acquirit, quinimo patrem ipsum astrictū habeat naturali iure alimentorum oneri, consequens est, vt posit hac de causa aduersus patrem agere: quod emancipato filio iure permissum est. Hæc autem res propterea iudicis officio expediri debet, quia manus Regia quæ pro naturali obligatione olim dabatur inter patrem & filium, adhuc extat. In eo verò casu in quo iure permissum est cuippiam agere aduersus aliquem, si lis inter patrem & filium sit, non actione, si fieri possit, agendum est ob naturale fædus, sed æquiori remedio. l. congruentius. C. de patria potesta. vnde officio iudicis res expeditur, quod in locum manus Regiæ suffectum est. Anton. post Innocen. in. c. quæ in ecclesiarum. de constitu. sequitur Socinus. l. quibus diebus. §. dominus. ff. de conditio. & demonstratio. numero. 11. Hæc est recepta sententia vt ex Oroscio deducitur in. l. 2. ff. de origine. Iu. numero. 6. sed cum alendi onus ex sanguinis charitate descendat inter patrem & filiū, quod olim

olim manu Regia alter ab altero consequebatur, iam nunc officio iudicis consequetur: hanc rationem existimo à iure ductã, potuisséq́ inducere vt in hac specie iudicis officio alimenta decernerentur, sed eam non con-
57 siderasse Vlpianum. Huius rei depromitur alia ratio ex ijs, quæ tradit Bal.l.dominos.num. 6. C.quod cum eo. quem sequitur Corneus in.l.fratrer à fratre nume. 2. ea de causa Baldus ait ꝙ inter patrem & filium nascitur naturalis obligatio, non autem ciuilis, quia finis naturalis obligationis est satisfactio, finis aũt ciuilis obligatiõis est iudiciũ quod ius ciuile prohibuit inter patrem & filium. l. lis nulla. ff. de iudicijs. Quòd si inter eos aduersus sanguinis charitatem iurgia de alimentis nascantur, iudiciaq́ instituantur, quià hoc perrarò fit, ius non constitutum est.l.in his.ff.de legibus.vnde nec actionem dedit, sed officio iudicis alter aget aduersus alterum, quod in locum defficientis actionis conceditur. c. final.de officio iudicis Hanc rationem nemo non intelliget de promptam esse ex benè fundatis iuris regulis. Sed quia huius rei rationem videtur subijcere
58 Vlpianus hic vers.& cũ ex æquitate. de ea agemus. Ait etenim Vlpianus, ꝙ alimentorum præstatio cum ex æquitate descendat charitateq́ sanguinis, iudicis officio expediri debet. Hæc tamen ratio in proposito non concludit. Primò quia nõ sequitur, lis debet dirimi ex æquo, ergò non expedietur iure actionis; quinimo ex sola naturali obligatione, ex qua iure ciuili non nascitur actio. l. iuris gentium. §. igitur nuda. ff. de pact. si ex æquo procedatur oritur actio.l.si fideiussor.§.quædam.ff. mandati vbi Bartolus notat. Idem Bart.l.quintus.ff.eod.titu. estq́ receptum pronunciatum vt apparet ex his, quæ traddit Alexa.consi.41.lib.3.Iasson.l.iuris gentium.§. sed cum nulla numero.11.ff.de pact.Inibiq́ Oroscius nume. 14. Ex quo deducitur ꝙ ex ea causa actio in iure detur, ex qua iudicis oriri officium Vlpianus ait. Secũdò charitas sanguinis non efficit, vt in hac specie actio nõ oriatur, sed iudicis officium, quia inter emãcipatum filium & patrem datur actio, vt probatum est: & tamen charitatis iura manẽt inter eos, vti Vlpianus testatur hic. Item charitas non tantum cõsistit inter parentes & liberos, sed inter fratres & propinquos, Cicero officiorum lib.1. chari parentes, chari liberi, propinqui, familiares: sed omnes omniũ charitates patria vna complexa est: frater autem si agit aduersus fratrem competenti actione experitur.l.8. tiu.11. lib. 1. fori.l. frater à fratre. ff. de condi.indeb. l.verum. vbi notant Accursius
60 & Bart. ff. pro soci. ergò nec

60 æquitas nec charitas sanguinis sunt in causa vt iudicis officio alimēta decernātur, nec Vlpian9 his verbis sentit in specie hac iudicis officiū oriri, sed id potius q̄ cū hæc res ex æquitate descēdat charitateq; sanguinis, q̄ iudex diligēter inquirat vtrū iustū sit desiderium alimēta petentis, quoniā quando æquitas aliquid suadet, debet iudex diligēter rē examinare, vt docet idē Vlpianus.l.vbicūq;.ff.de interroga.actio.& hoc tantū dicit iure cōsult9 hic. Ex quibus ipse colligo Vlpianū sentire in proposito cōpetere officiū iudicis: quia quāuis in proposita specie alimenta debeātur naturali iure, nō tamen hoc absolute & sine delectu est: plura enim desiderantur extra charitatē sanguinis vt iudex deferri iubeat alimēta: scilicet an verè sit fili9, aut pater, an pauper an opifex, & id gen9 alia: vt tradit hic Vlpianus: igitur cum ex eo quod quis petat alimēta, q̄ filius, vel pater sit, nō debeantur, sed ita demū si iudex cognoscat an & alia interueniāt, quæ à iure desiderātur: cōsequēs est q̄ huiusmodi res debet expediri iudicis officio, cū eius cognitionē requirat, tex est pro hac sententia elegās in.l.q̄ si minor.§.ex hoc edicto.ff.de mino.& hac de causa alimēta petūtur iudicis officio, vt Vlpiano placuit, quod ipse existimo ex ei9 intētiōe deprōptū.

Declaratur Vlpiani intētio

61 ¶ Hoc autē Accursij propositū q̄ speciale sit in huius legis specie, vt filius agat aduersus patrē in quo casu nō sit loc9 decisioni l.his nulla.ff. de iud. accipiēdum est iure ciuili: nā pōtificio iure filius agit aduersus patrē ex quacūq; causa, ex sententia Ioānis in.c. si ecclesia.23.q.4.argu.c.quæritur.2.q.7. vbi notat ipse Ioānes. Idē approbat Ioā. Andr. scholio penu.c.fi.de iud.lib.6.in hac sententia fuit speculator titu.de actore.nu.21.in fi. sequitur Ange.§. ius autē.institu. de patria potesta. Mōtaluus.l.2.&.3. tit.2.par. 3. hāc partē deffendit Angel.l. his nulla.ff.de iudi.& ibi Paul.castrē.& sequitur Iasson.l. frater à fratre.nu.40.ff. de cōdi. indeb. inibiq; Cacialup9, nu.45.& hāc affirmat cōmunē esse sententiam Soci.Reg.244.fallē.6.pro quo adducit.c.nō est vobis. de spōsalibus vbi filius experitur aduersus patrē propter vxorē vi detētā. Secūdò probatur recepta sententia Bonifacij octaui Pontificis maximi respōso in.c.fi. de iudicijs lib.6.vbi cōstituitur latissima regula, q̄ in spiritualibus filius familias potest agere aduersus patrē, vt inibi notāt Dominicus Frācus & Gomessius.nu.18. Iass.l.2.§.q̄ si in patris.nu.23.ff. solut matri. Deci9.l.bonorū.nu 3.C.qui admitti: Alciat.c.cū cōtingat.nu.28.de iur.iurā. Anto. de petrucia repetione.l. primæ ff.de iur.iuran.nu.7.hāc opinionem cōmunem esse testatur præpositus in.c.nō est vobis de spōsa. Ex hoc themate q̄ liceat filio agent

agẽti de causa spirituali experiri aduersus patrẽ, colligit Ioan. Andre.glossẽmate.pe.permissũ esse iure pontificio filijs familias agere cõtra parẽtes. Contrariã sententiã doctores primi nominis deffendũt Abb.c.non est vobis nu.2.desposa. Roma. & fulgo.l.lis nulla.ff.de iudicijs.Idem Roma. sing. 615. idẽ videtur approbare Greg.in.l.2.titu.2.par. 3,eãq; magis probãt Socinꝰ nu. 3.Corrasius nu.34.l.frater à fratre.ff.de cõdi.ind.;Exquibusnõ inmerito dubitari potest an cõtraria sit cõmunis opinio: vt cũ iudicio cõtra Socinũ, perpẽdit Illustrissimus dominus Didacus Couarru. Hispanæ gẽtis gloria nostriq; sæculi decus ac ornamẽtũ,(qui ob singularẽ eruditionẽ moresq; integerrimos summo præfectus prætorio secundũ in Republica locum obtinet post principẽ)in epithome de matrimonio.2.par.c.7.inprinci.nu.4. quãuis nullũhuius sententiæ retulerit authorẽ: hæc opinio suo robore munitur,innititur sanè in.l.lis nulla.ff.de iudi.opposita autẽ cũ iuri ciuili aduersetur corruet,nisi manifestè iure põtificio probetur:eamq; nullo iure probari cõtẽdit Romanus, qui ait ꝙ. c. nõ est nõ facit Regulã, quasivelit textũillũ insua specie dũtaxat obtinere, vti Fulgosius voluit ea ratione, quia vertitur peccatũ,&hac de causa potest filius agere aduersus patrẽ Abb.
63 supra, & probãt Corasius. Ex quo deducitur, ꝙ cũ in spiritualibus versetur animæ causa, ratione peccati filius aget aduersꝰ patrẽ:quæ est ratio decisionis.c. fin.de iud.lib.6.Vnde colligitur præmõstrata ratione textus male ex eo deduxisse Ioan. Andre. scholio pe.iure canonico permissum esse filio ꝙagat aduersꝰ patrẽ,cũ in spiritualibusꝰpropter peccatũ hoc indultũ sit,ꝗuis verior hæc sentẽtia probãdaq; sit,
64 ex glossa cõtraria.Miror tñ, & accuso prædecessorum nostrorũ incuriã in percipiẽda intẽtione summi Põtificis in. c. nõ est vobis.Abb.inibi existimatpeccati causã agitari, cũ nõ de substãtia vinculoq; matrimonij agatur, sed de vxore ipsa detẽta, quod quid aliud est,ꝗsi ageretur de filio detẽto,provtroq;eadẽ datur actio:vxorẽenim iure maritivir petit exhiberi. l. si inuita. C. de nuptijs,filiũ iure paterno.l.fi.C. de lib. homi. exhib. vnde fortè primæ sentẽtiæ Authores collegerũt discrimẽ in proposita specie inter vtrũq; ius, cum causa sit ex his,inquibusfilius iure ciui
65 li nõ agit aduersus patrem.Ego autẽ nõ sic huiꝰtextus decisionẽ interpretor, sed existimo. c.nõ est vobis id statuere,quod iure ciuili sancitũ est,quo licet filio familias experiri aduersus patrẽ si de his rebus agat, quas patri non acquirit. tex. celebris in.l. Imperator. ff. ad treb. Bart.l. litis.§.fina.ff.de nego.gest.quod est iure Regio approbatum.l.2. titu.

Aduersus abbat.

Didacus Couarru.

Interpretationoua

titulo.2.part.3.sed in.c. non est. agitur de repetēda vxore, idest, de re, quam filius non acquirit patri, nimirum igitur si lis inter vtrumq; sit iure canonico permissa, cum ciuili iure etiam per mittatur. Ex qua interpretatio ne deducitur non benè colle-

Aduersus Abbat.

66 gisse Abb.in.c.non est.notab.2. ex textu illo filium in spiritualibus agere aduersus patrem iure canonico, cum ibi non agatur de re substantiam matrimonij eneruante, sed de repetenda vxore, quod ad iurisdictionem sæcularem pertinet magis q; ad ecclesiasticam dicta. l. si in vita traddit. Bart. l. quoties. C. de iudicijs. sed iudex laicus de causa spirituali non cognoscit. c tuam.de ordine: cogni. c. per venerabilem.c.laior.qui filij sint leg. ergo causa, de qua disceptatur, non est spiritualis sed profana: vnde Abb.notab.3.& iterum. numero. 6. notat vxorem detentam posse repeti implorato tam sæcularis q; ecclesiastici iudicis officio quod existimat expressè inibi probari, fierìq; ex vi matrimonij. Mihi autem

Nota ratio.

67 cum de vinculo Matrimonij nō disceperur, laicìq; sint tam actor q; Reus, aliam ob causam id fieri videtur, nempè quia à rege Angliæ filiorum vxores detinebantur, cumq; Angliæ Rex Romani Imperatoris iurisdictione sit liber, siue iure belli, siue alio iure. c. causam quæ. 2. qui filij sint leg. notat Feli.c.cum nō liceat. numero. 11. coluna. 5. de præscrip. Abb. in. c. per venerabilem. numer.37. qui filij sint leg. non potuerunt Regis filij in iudicio experiri, querelamq; aduersus patrem proponere nisi coram pontifice maximo, cuius imperio subest.extrauagan. ti.vnam sanctam de maiorit. & obed. hac ex causa lis agitatur in ecclesiastico foro q̄uis in sæculari agitanda esset. Abb. in.c. si duobus.de appell.& ibi Felinus.nùmero.4.

68 ¶ Secundò deducitur veram esse sententiam Bart. in. l. litis. §. final. ff. de nego. gest. dicentis patrem, qui fructuum sacerdotij filij familias curam gesßit, rationem reddere cogēdum actione negociorum gestorum propterea, quia sacerdotij vsumfructum filius patri non acquirit. l.sacro sanctæ. auth. presbiteros.C.de episcopi. & cleri. opinionem Bartoli probant alij cō gesti à Ioanne Luppo in Rubri. de donatio.inter. §.42. nume.9. cum sequē. Xuarez in quæstione maioratus. numero. 31. Illustrissimus Dominus Couarru. c.quia nos de testamentis.

69 ¶ Tertiò deducitur Vlpiani sententiam in.l.2. §. voto. ff. de pollicitatio. dicentis filios familias aut seruos sine patris Domini vè authoritate voto non obligari, iure canonico non improbatam esse, vti Innocentio placuit. in. c. scripturæ de voto. inibiq; Abb. numero. 7. &

Tho-

Thomæ. 22. q. 88. articulo. 9.
Soto lib. 7. de iusti. & iure. q. 3.
articu. 1. l. 3. titu. 8. part. 1. exploſa opinione Ioannis ſcholio pe
nul. in. c. mulier. 32. q. 2. qui ait,
derogatu eſſe dicto. §. voto. cui
accedit Roma. ſing. 493. Huius
pronunciati ea ratio eſt, quia fi-
lius familias aut ſeruus nihil ha-
bent, ſed patri dominoq; ac-
quirunt, vt explicant Coraſius
l. qui liberos. nume. 6. ff. de ritu
nupta. connanus lib. 5. commen
tariorum. c. 8. num. 6. ne autem
damno afficiatur pater, ſi voto
obligetur filius, non obligatur:
q; ſi votum filius familias poſ-
ſit ſoluere patre indemne, voto
aſtringetur. Ioann. Imol. c. cum
contingat. nume. 41. de iur. iu-
ran. exemplum conſtituitur in
perſona filij caſtrenſia aut qua
ſi caſtrenſia bona poſsidentis,
qui ſi rem deuouerit rem debet
70 ſoluere, vt liberet votum. An-
gel. in ſumma. verb. votum. 2.
q. 5. ſecundum hanc regulam,
vt Gregorius ait ſcholio de edad
in. l. 3. titulo. 8. part. 1. ſtatuetur
de vxoris & Monachi voto,
quo non obligantur, ſi ſine dã-
no mariti aut Monaſterij ſolui
non poſsit. c. monacho. 20. q. 4.
de vxore eſt. c. manifeſtum. 33.
q. 5. de vtroq; eſt. l. 3. titu. 8. par.
1. vbi Gregorius ſecundum ſu-
perioris regulæ tradditionem
interpretatur. Concluſio, quam
ex hac lege doctores collegere,
q; filius tenetur patrem exhibe
re, verſaq; vice filiũ pater, cum
generalis ſit, aliquibus in caſi-
bus contrahitur, multisq; mo-
dis declaratur.
71 Primò hoc in præſenti anno-
tari debet, q; hæc alimenta, quæ
implorato iudicis officio præ-
ſtantur, repetere non poteſt is,
qui ſe ipſum exhibuit, Bart. l. li-
bertis quos. §. manumiſsis. nu-
mero. 3. ff. de alimen. & cib. le-
gat. niſi mutuam pecuniam ac-
cepiſſet ad alimenta, Illi enim,
qui mutuam pecuniam dedit,
datur actio aduerſus eum qui
alimenta præbere tenebatur. l.
final. ff. de in rem verſo. ſequun-
tur Bartoli doctrinam Paulus
& reliqui interpretes in. l. di-
uortio. ff. ſolut. matri Alexan. in
l. de alimentis. C. de tranſactio.
& ibi Iaſſon. colun. fina. Decius
numero. 5. idem Alexan. conſi.
26. numer. 6. & conſi. 178. num.
6. & nume. 7. lib. 6. Purpuratus.
l. 1. ff de iur. omni. iud. num. 127.
Bart. Socinus. conſi. 161. colu.
1. lib. 2. idem Socynus conſil. 57.
numer. 38. lib. 3. Carolus Ruy-
nus conſil. 80. numero. 5. lib. 2.
Caſaneus conſuetud. Burgun-
diæ titulo des enfans Rub. 6. §.
72 veſtir. num. 7. Alciat conſi. 267.
nume. 5. l. 2. titu. 19. par. 4. quam
opinionem locum non habere
in Monacho Alexander deffen
dit in. l. de alimẽtis in fine. C. de
trãſactio. qui nõ poteſt agere ad
uerſus Abbatẽ pro alimẽtis præ
teritis denegatis, quia obſtat ex
ceptio, dolo facis qui petis quod
reſtituturus es. l. dolo. ff. de exce
ptio

ptio doli, pro alimentis futuris agere poterit. c. ex parte. de ac cussat. vbi doctores tradiderũt. Ex ijs tamen, quæ pro hac parte adducit Alexander, apparet ꝙ si mutuam pecuniam mona-
73 chus accepisset, vt aleretur, ille qui dedit, aduersus Abbatem aget exemplo eius, qui filio pecuniam mutuam dedit, vt se aleret. Sed notandum est ꝙ in eo casu quo alimenta præterita peti possunt, quæ iudicis officio præstanda erant, iure actionis petentur. Iasson. & Socinus, quos refert Purpura. l. 1. ff. de iu
74 rid. omni. iudi. numer. 127. Sed si alimenta ex contractu aut iure legati debeantur, semper repetere potest is, qui se aluit. Baldus cui reliqui accedunt in. l. de alimentis. C. de transactio. sequitur Antonius Gomez in. l. 80. Tauri nume. 13. Alcia. consi.
75 267. numer. 5. Decius auth. præterea. numer. 20. C. vnde vir. & vxor. & ꝗuis multum intersit iudicis officio alimēta peti possint, an iure actionis, si præstari debeant, omnia porrigenda sunt, quæ alimentorum verbo continentur, de quibus agit. l. legatis. ff. de alim. cibar. leg. hæc est sententia Bart. Socini consi. 161. coluna final. lib. 2. Purpura. l. qui iurisdictioni præ est. num. 28. ff. de iurisdiction. omni. iud.
76 ¶ Hæc opinio, ꝙ pater tenetur alere filium, locum habet in specie auth. præterea. C. vnde vir & vxor. vbi si matrimonium sit absq; dote, diuesq; sit coniux præmoriens, superstes verò laboret inopia, succedet superstes in quartam cõiugis præ defuncti: idem probatur iure Regio. l. 7. titulo. 13. part. 6. sed ꝗuis superstes sit pauper si patrem habeat diuitem, à quo ali possit, quartam non habebit, quia in hoc casu cessat ratio legis, cum ille non dicatur inops,
77 qui patrem habet diuitem. Accursius scholio primo in. l. cum filios. C. qui ætate vel profe. se excusant. lib. 10. hanc sentẽtiam singularem esse attestatur Bald. in. l. 1. coluna. final. C. commun. de manumissio. vbi ait ꝙ æstimum patris est æstimum filij, idem Bald. l. final. C. de impub. sequuntur ibi Alexan. colu. fin. & Corasius. numer. 9. Platea. l. 1. C. de muneribus non consti. lib. 10. idem Platea in. §. tria onera. institu. de excusa. tutorum. Fulg. consi. 92. Iasson. l. in suis. nume. 15. ff. de liber. & posthu. idem Iasson. l. Sciendum in principio. numer. 25. ff. qui satisda. cogant. Decius consi. 320. Segura. l. Imperator. folio. 66. col. 4. ff. ad trebel. Tiraquellus. l. si vnꝗ in principio. nume. 23. C. de reuocand. donatio. argumento. l. in suis. ff. de lib. & posthu. vbi filius viuo patre dicitur quodammodo dominus bonorum patris. His argumentis adductus Cumanus in. l. in suis. ff. de lib. & posthu. & in consi. 141. in principio, in ea fuit opinione, vt

vt existimaret, quod in proposita specie pater alere tenetur, nec præmortui coniugis superstes quartam habere posit, sequitur Alexan. in auth. præterea. nume. 11. C. vnde vir & vxor: tenetur enim pater velit nolit, filio inopi alimenta subministrare; vti Vlpianus hic tradidit. Idem approbat Corneus. auth. præterea. ibique saliceт. q. 7. Socinus. consil. 30. lib. 4. hanc opinionem communiter approbari atestatur Decius in auth. præterea. nume. 20. in fine, idem affirmat Gregorius in. l. 7. titu. 13. part. 6.

78 ¶ Contrariam sententiam, vt mulier quartam habeat de bonis viri præmortui, quamuis à diuite patre ali posit, deffendit Iasson in auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. nume. 8. cui accedit Decius. nume. 20. argumento auth. præterea. vbi mater succedit vna cum liberis, liberi autem cum sint diuites, matrem alere tenentur, cogique possunt, vt decretum est: ergo nihil interest posit mulier alimēta ab aliquo exigere, vt hac de causa repellatur à quarta bonorum mariti. Item vir inops succedit cū liberis in quartā vxoris diuitis præmortuæ, licet vsum fructum ex bonis filij habere debeat: vt tradit Iass. auth. præterea. nume. 1. Item huic sententiæ fauet ratio legis, ea si quidem de causa in quartam succedit mulier inops, quia absurdum esset viuo marito in honore habitam mulierē eo mortuo paupertatis opprimi vilitate: vnde in honorem ac reuerentiam matrimonij inductum est, quod in quartam mulier succedat, vti Iasson existimauit in auth. præterea. nume. 9. cui accedit Gregorius supra: qui allegat authenticum de exhibēdis reis. §. quoniam vero. ex quo textu hæc ratio non depromitur, colligitur tamen ex. l. 3. titu. 13. part. 6. illis verbis (Porende guisada cosa è derecha es, pues que las aman, y las honran en su vida que no finquen desamparadas à su muerte) Sed cum præcipua causa propter quam succedit vxor in quartam, est paupertas vxoris auth. præterea. illis verbis (coniux autem præmoriens locuples sit superstes autem laboret inopia) ne matrimonium dehonestetur, si vxor superstes vitæ alimenta cogatur ostiatim postulare, hæc perpendi debet: cum ratio qua lex innititur, sit quasi anima ipsius legis. l. adigere. §. quamuis. ff. de iu patro. Si vxor patrem habuerit diuitem à quo ali posit, nō dicetur pauper. Bart. l. non quemadmodum. ff. de lib. agnos. ergò cessat causa inopiæ, propterquam concessum est vxori ius succedendi in quartam, nec licet argumentari de alimentis quæ filius diues matri inopi præstare debet, quia reuerentiæ maternæ ius ciuile hoc indulsit, vt mater vsum

fructum

fructum quartæ capiat suo iure nō de manu filij: cū filio propriè tatē seruet, sed cum pater filiam exhibeat, & inopiæ consulit & honori, ergo locus non est decisioni authen. præterea. Nec huic opinioni aduersatur id, quod tradit Iasson Auth.præterea.nume.1. ꝙ patri inopidatur quarta, quamuis vsum fructum bonorum filij habeat: quia hæc sentētia iure nō probatur, satisq; dicitur de suo sibi valere alimēta subminestrare vxor, quæ patrem habet, à quo alatur: cum succedere debeat in paternas opes, in hoc casu non remanet omni auxilio destituta vxor, cui lex Regia cōsulit, cum patrem habeat. argumento. l.1. C. quando Impera. inter pupi. & vidu. vbi misera persona dicitur ille, qui patrem non habet, sed qui habet non ita. Item
80 hæc sententia locū habet in persona filij naturalis, quē pater exhibere tenetur, qua de re tradidemus in. §. idem rescripsit infra ista lege. Hic autem tractare necessum est, quis sit filius naturalis, & plura disiderari Authorest Azo. in summa. C. de naturalibus lib. Primò id requiritur, ꝙ vna sit concubina nō plures. c. is qui non habet. c. Christiano 34. disten. Secundò ꝙ inter eos matrimonium constare possit Auth. de incestis nuptijs. §. dubitatum itaq; col.3. Tertiò ꝙ in domo viri concubina moretur. Quarto ꝙ in schemate vxoris auth. quibus mod. nat. effici. sui. §. palam. colu.7. tradit specula. titu. de succesio. abintestato. nume.17. sequitur Ripa. l. ex facto. §. si quis Rogatus. num.4. ff. ad treb. Gregor. scholio pen. l.2. titul.14. part.4. approbatur hoc iure Regio. l.5. titul.19. par. 4. tradit Dominus Couarru. in epitome de matrimonio. 2.
81 parte. c.4. §.4. nume.2. qui ait iure pontificio eum dici filium naturalem, qui his parentibus procreatus sit, qui tempore quo genitus natus vè fuit, matrimoniū contrahere poterant: argumento. c. innotuit. de electione & c. tanta. qui filij sint leg. & hoc ipsum consuetudine esse receptum asserit Abb. c. per venerabilem. super glo. versiculo non naturalibus. & hoc apud Hispanos seruatum diu fuisse attestatur Xuarez. l.1. titul.6. lib.3. fori vers. hoc supposito. quæ consuetudo lege Regia Taurina approbata est, vti Dominus Co-
82 uarrub. ait. Sed ipse noto hæc non procedere secundum iuris Regulas, nec enim iure canonico is filius naturalis est, qui ab illis parentibus est procreatus, qui matrimonium contrahere poterant, nec contraria sententia de promitur ex. c. in notuit de electione. vbi electio eius qui à soluto & soluta natus erat irrita declaratur, quāuis electus, vt Papa iuris vincula laxaret, qui⁹ illigitimè nat⁹ in episcoporū ordinē eligi prohibetur, allegasset,

Qui sint filij naturales.

Aduersus abbat.

set quod ex parentibus lege matrimonij solutis procreatus fuisset, vt parentum crimen aliqua ex parte deleret. Ex his autem quo pacto depromi posit, vt is naturalis filius dicatur, ipse non video. Nec ex.c.tanta.hæc opinio deducitur, vbi generaliter traditur: quod matrimonio legitimi efficiuntur ij, qui ante illegitimi erāt. Iure ciuili ij soli, qui naturales erant, legitimi efficiebantur: cōtracto inter parentes matrimonio. §. aliquando institu. de nupt.§.1.institu.de hære.quæ ab intesta.deffe.Bar.l.in concu
83 binatu.§.1.ff.de concub. ius autem canonicum fauore matrimonij introduxit vt legitimi efficiantur vulgò concepti nati ex parentibus lege coniugij solutis,c.tanta qui filij sint legit.Bal. l.eam quam col.6.C.de fidei commissis,sequitur Gregor.scholio se casæ in fine.in.l.1.tit.13.par.4
84 Abb. post Ioann. Andre. in. c. tanta.nu.14. quamuis nec naturales sint, sed spurij, cum illi qui procreati sunt extra causam cō cubinatus spurij sint Bart. l. si gener. ff. de his quibus vt indignis.Bernar.scholio fi.in. c. tanta. vbi Vincentius ait, quod filius natus ex soluto & soluta iure pō tificio.non est naturalis sed spurius, ille autem qui natus est ex concubina dicitur naturalis simpliciter, quod verbum dicit esse notandum, quia non solet allegari per canonistas Abb.in.c. per venerabilem.nume.31.propterea quia iure ciuili naturales tantum efficiebantur legitimi matrimonio inter parentes contracto, iure verò canonico vulgò concepti, qui non essent nati ex concubina, dummodò parentes eo tempore quo nati geniti vè fuere matrimonium iustè contrahere possent, communi cōsuetudine hominum ac errore dicebantur naturales, cum
85 id iure canonico cautum nō esset.vnde scripsit Ioann. Andre. in additione speculat. titu. qui filij sint leg. in princi. quod quamuis ex cōmuni vsu loquendi nati ex soluto & soluta dicantur naturales, propriè ij naturales sunt, qui ex vnica concubina domi retenta in schemate vxoris, cum qua iustè matrimoniū constare poterat, nati fuere. Sequitur Xuarez. supra. Anto. Gomez.l. 11. Tauri. & hoc dicit esse bene notandum Abb.in c.per venerabilem. numero. 31. qui filij sint legit. propter statuta loquentia de filijs naturalibus, quæ locum tantum habent in ijs, qui propriè naturales sunt, idest nati ex cōcubina vnica domi retenta in figura vxoris, cum qua matrimonium constare potest, non autem nati ex soluto & soluta, quæ concubina non sit, vel vnica non sit, aut domi non retenta. At quia simplex fornicatio lege diuina dānatur.clem. ad nostrum de hæret.c. dicat aliquis.c.meretricis. 32. q. 4. concubinatus est iure cano-

canonico reprobatus. c. nemo. 32.q.4.traddit Abb.c.per venerabilem nu. 31. cui plures accedunt, quos aggregat Costa. in.l. cum tale.§. si arbitratu. ff. de cōdi.& demonstratio.ampliatiōe. 3.nu.4.tex.in prin.titu.14. par. 4.Item iure ciuili recentiori cōcubinatus improbatur, quià peccatū est.c.1. de filijs natis ex matrimonio ad morga. contracto. cuius argumēto hæc scripsit Ripa.l si vnquā. C.de reuoc. donatio.nu.74.Iure autem Regio nō solum concubinatus improbatur, sed punitur.c.47. correctorumvbi traddit Abiles scholio: ò casado.nu.6. ex quibus apparet raros esse filios naturales, vt cum iudicio scripsit Oldraldus
87 consi. 196. sequitur Paleotus de nothis spurijsq; filijs. c. 12. nu.3. Ioannes Oroscius in.l. vulgò cōcepti.nu.2.ff.de statu homi. Tellius in.l.15. Tauri. num.1.hac de causa quod rari aut nulli erant filij naturales cōdita fuit lex.11.Tauri:quadiffinitum est,eum esse filium naturalem,qui natus est ex soluto & soluta, qui conceptionis natiuitatis vè tempore iustè sine dispensatione, Sūmiq; pontificis beneficio contrahere poterant matrimonium: quamuis vnica concubina non sit,nec Domi retenta,quæ omnia lex non reppelleret, si consuetudine introductum esset, vt ij naturales di-
88 cerentur. Hæc inferētur ad multa,& primò ad eos qui ante conditam legem Tauri ex soluto & soluta procreati fuere,ijenim quamuis rari reperiantur ob lōgum temporis interualum, ex ijs tamen multi progeniti sunt, quorum causam hæc res tangit.

Vtrum ij qui originem ducunt ex ijs, qui ex patre nobili matreq; ingenua coniugij lege solutis ante legem Taurinam nati sunt, maiorum nobilitate frui debeant, an verò ignobiles sint censendi:iure enim Regio filius naturalis patris honestatur nobilitate.l.1.titu.11.par.7. sed hos nobilitate maiorum frui nō posse,inde colligitur, quod propriè natus ex soluto & soluta quæ vnica concubina non est, non sit filius naturalis,in quo locum non habet lex municipalis de naturalibus agens, vt scripsit Abb. c.per venerabilem nu.31.cætera namq; quæ necessaria erant iure ciuili vt naturalis filius esset, non poterant adesse iure canonico concubinatū reprobante. Nec obstat quod lege Regia Taurina is sit naturalis filius, qui ex soluto & soluta natus sit, hæc enim lex in his, qui post conditam legem nati sunt, locum habebit,non ijs,qui ante legē sunt procreati argumento.l.leges & cōstitutiones.C.de legibus. Vnde illi,qui ex ijs originem ducūt ignobiles sunt.Sed opinio contraria verior ac probabilior est vt maiorum nobilitate honestētur ij, qui originem ducunt ex ijs, qui antequam condita lex Regia esset,ex patri nobili ingenuaq;

nuaq; matre coniugij lege solutis, qui iustè matrimonium contrahere poterant; geniti procreatiq; sunt, quia.l.11. Tauri trahi debet ad negocia præterita; sicut & leges reliquæ Taurinæ; vt Regia lege cautum est.l.6.tit. delas leyes lib.6. nouæ compilationis: quæ Hispali à Regina Ioãna condita est Anno à Christo nato millesimo quinquagesimo vndecimo, quarum legũ beneficio is, qui spurius vulgò vè conceptus propriè erat, natalibus restituitur, ac naturalis iudicatur, vnde fit vt si agatur de quasi possessione nobilitatis, is teneatur probare nobilem esse patrem, seq; ab eo genitum, qui conceptionis tempore aut natiuitatis lege coniugij cõgredi poterat. Item filium paterna nobilitate potitum post leges Regias conditas: scilicet.l.11. Tauri: & l.6. titu.de las leyes lib.2. nouæ compil. quibus ille, qui vulgò conceptus spuriusq; propriè natus fuit; natalibus restitutus est: & naturalis filius iudicatur. Quasi possessio autẽ in qua fuit conferendi in tributa, antequam restitutus fuerit, non est in cõsideratione, nec eius est habenda ratio. Tex.l. finali. ff. de natali.restitu. traddit Mẽchaca de succesionum creatione lib.3. §.30.nu.292. quia nobilitate paterna potiri nõ poterat, nisi ille qui propriè naturalis fuit, idest natus ex vnica cõcubina Domi retenta in schemate vxoris, quæ legitima vxor esse poterat. l. 1. titu.11.par.7. illis verbis (ò amiga que tẽga conocidamene por suya) vbi annotauit Gregorius
89 scholio penul. Item naturalis filius is est, (vt vim ac potestatem legis Regiæ Taurinæ teneamus) qui ex clerico prima tonsura insignito sacerdotium siue beneficium habente; & ea quæ innupta sit, genitus est: quam pater iustè in matrimonium sibi copulare poterat. Hæc fuit sententia Gregorij scholio.secasafé in.l.1. titu.13.par.4. traddit doctè Tel
90 lius in.l.9. Tauri.nu.35. Nec res hæc hodierno die dubitationẽ habet. Item cum milites Diui Iacobi Ordinisq; Cisterciensis Romani Pontificis Indulgentia ac dispensatione iustè matrimonio copulantur, filij ex his procreati naturales erunt, si solutus lege cõiugij pater inuptaq; mater sit, nec vllo cognationis affinitatisq; vinculo astringantur: in his enim locum habẽt verba & sententia.l.11. Tauri: cum militibus crucigeris matrimoniũ contrahere liceat summi Pontificis beneficio, nec sit necessaria noua dispensatio. Item non licet eam habere concubinam, quæ intra quartum affinitatis gradum cõtinetur.l.2.titu.14.par.4 quæ lex locum habet, quando affinitas ex matrimonio descendit, vnde si quis cum puella congrediatur nulla fide matrimonij qui puellæ cognatam vxorẽ habuit, si quarto cognationis gra

du fœminæ interse astrictæ sint, natus ex hoc congressu non est naturalis, quia cum hac pater iustum nõ poterat contrahere matrimonium sine dispensatione. c.1. de consangui. & affi. Sed si extra legem cõiugij corpus quis misceat cum duabus, quæ tertio cognationis gradu astringãtur, ex hoc congressu filius procreatus naturalis erit, cum ex illicito coitu nata affinitas vltra tertium gradum hodiè vires nõ extendat, vt statuit Concilium Tridentinum sessione.24. c. 4. vnde cum vxorem ducere iustè possit quamlibet earum, natus filius naturalis erit ex decisione

92 l.11. Tauri. Item si quis matronã adulterauerit, cum qua mortuo marito coierit, ex eoq; congressu filius genitus sit: vtrũ hic naturalis sit quæri solet. In quo articulo distinguendum esse existimo, an in mortem viri alteruter eorum sit machinatus, ꝙ si machinatus sit, filius non est naturalis, quia matrimonium parentes contrahere sine Maximi Pontificis dispensatione nõ poterant. c. si quis viuente. 31. q. 1. idemq; est, si fidem ei dederit se eam ducturum in vxorem, si vir eius moriatur, aut eo viuo eam duxerit. c. 1. c. cum haberet. c. fi. de eo qui duxit in matri. quam polluit per adulterium. ꝙ si hæc acta non sint, sed nulla fide coniugij eam adulterauit, & marito mortuo congressi sunt, filius ex hoc congressu genitus naturalis est, quia parentes sine Romani Pontificis indulgentia iusti coniuges esse potuerũt. c. super hoc. c. significasti: de eo qui duxit in matrimonium quam polluit. Nec huic opinioni obstat. c. tanta. qui filij sint legit. quia agit quando filius natus est ex adulterio, qui non efficitur legitimus contracto inter parẽtes matrimonio: nos agimus quando ex soluto & soluta procreatus est filius, sed pater matrem adulterauerat, ex coitu autem adulterino filius nõ est genitus, quia in hoc casu poterant parentes iusti coniuges esse, cum alteruter eorum machinatns non sit in mortem viri, nec scienter eo viuo fidem sibi præstiterint coniugij, nec matrimonium de facto contraxerint, vt satis appa-ret ex decisione. l. 11. Tauri. Item

93 quæri solet an is naturalis filius sit, qui natus est ex parentibus lege cõiugij solutis, sed quorum alter simpliciter Deo vouerat castitatem, aut se monasterium ingressurum, & spurium filium esse inde colligitur, ꝙ is qui votum vouerat sine Pontificis Maximi dispensatione matrimonium contrahere non poterat. c. consuluit. c. Rursus ne clerici, vel vouentes. c. vni. de voto lib. 6. at vt naturalis filius sit, requiritur ꝙ parentes eius tempore conceptionis vel natiuitatis iustè nubere possent. l. 11. Tauri sed qui votum vouit, iustè nubere non potest, ergò filius non iudi-

iudicabitur naturalis. Contrariam sententiam veriorem esse existimo, vt is filius naturalis sit secũdum decisionem legis Tauri: vbi requiritur vt filius sit naturalis, ꝙ parentes iustè potuerint matrimonium contrahere. Sed illud matrimonium iniustè contractum dicitur, quod lege prohibente contrahitur, ita vt dissolui debeat. c. porrò in fine. de diuortijs matrimonium autem ab eo contractum, quise castè victurum Deo vouerat, aut se monasterium ingressurum, non dissoluitur. c. consuluit. c. rursus qui clerici vel voue. ergò iustè dicitur contractum: quod apertè probatur in.l.5. titu. 19. par. 4. ex qua videtur deducta lex vndecima Tauri, quæ vno verbo (iusta mente) comprehendit plura, quibus dicta lex.5. parti. vtitur ibi (esso mesmo es de los que nacen de las mugeres, que tienen los homes por amigas manifiestamente: como en lugar de mugeres: non auiendo entrellos embargo de parentesco, o de orden de religion, o de casamiento) qua lege docemur, eum esse filium naturalem qui procreatus est ex ijs parentibus, qui lege coniugij soluti sunt, sacri ordinis & cognationis: ij enim iustè matrimonium contrahunt, quia lex de eo impedimento agit; quod dissoluit contractum matrimonium: ergò in proposita specie cum matrimonium dissolui non debeat, filius ex hoc congressu genitus naturalis est censendus, eiꝗ etiam iure ciuili alimenta præstanda sunt: vt dicemus in. §. Idem rescripsit.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. sed vtrum.

¶ Filius, etiam si non sit in potestate, tenetur alere patrem. nu. 1.

Patrem bannitum filius tenetur alere; & vxor maritum bannitum. nu. 2. 3.

Deportato & in metallum damnato alimenta relinqui possunt, & huius rationes redduntur. nu. 4. 5.

Alimenta in publicationem bonorum non rediguntur, nu. 6.

Deportatus restitutus nõ recuperat ea, quæ tempore banni non acquisiuit. nu. 7.

Damnatus in metallum & restitutus recuperat alimenta, quæ non perceperat tempore quo erat seruus pœnæ, nu. 8.

Restitutio iustitiæ quid conferat, & quid restitutio gratiæ, & noua interpretatio auth. idem est de Nestorianis. C. de hæret. nu. 9. vsq; ad. 13.

Patrem bannitum propter turbatã pacem filius alere non tenetur, nu. 14.

Patris bona si publicentur reseruata parte filijs, filij non tenentur alere patrem ex parte, quæ ad eos peruenit. nu. 15.

Patrem læsæ Maiestatis reum filius alere non tenetur, nu. 16.

Patrem Hostem patriæ filius alere non cogitur, nu. 17.

Criminis reo qui præstat alimenta puniendus est, nu. 18.

Delinquens an consentiat pœnæ legali, & quæ obligatio nascatur ex maleficio, & noua interpretatio. l. Imperatores. ff. de iure fisci. nu. 19. vsq; ad. 22.

Nemo potest pro alio fide iubere vt corporali pœna teneatur, nu. 23.

Damnatus in metallum vltimo vẽ suplicio an possit à carcere fugere pœnamq; vitare, nu. 24. 25.

Damnatus in metallum, quia seruus est pœnæ, non fruitur immunitate ecclesiæ, & quando quispiam efficiatur seruus pœnæ. nu. 26. 27.

Sententia si pecuniariam pœnam aut operas corporales inferat, damnatus à carcere fugere poterit, secus si sanguinis pœnam sententia inferat. nu. 28.

Sed vtrum eos tantum liberos qui ſunt

in poteſtate, cogatur quis exhibere: an verò etiam emancipatos, vel exalia cauſa ſui iuris conſtitutos videndum eſt: & magis puto etiam ſi non ſint liberi in poteſtate, alendos à parentibus, & vice mutua alere parentes debere.

1 X HOC. §. colligitur, filios etiam ſinon ſint in poteſtate alēdos à parētibus, & vice mutua alere parentes debere. hæc ſententia fulcitur ex.l. legatum. ff. de cap. diminut. traddit Cagnolus in.l. vni. C. quando non pe-
2 ten.partes. nu.25. Huic ſententiæ opponit Bart.l. ſiue contra. §. quia Plautianum. ſupra eod. vbi apparet ſenatus conſultum Plautianum locum non habere niſi partus ſit in poteſtate eius, quo cum agatur de partu agnoſcendo. Soluit Bartolus de alio remedio hic agi: quæ ſententia vera eſt, cum in hac lege nō agatur de partu agnoſcendo, ſed de liberis alendis atq; parentibus.
3 Bartolus hic quærit, vtrum patrem bannitum filius alere cogatur, & cogendum eſſe ait per.l. mutus. §. manente. ff. de iure dotium. & Auth. de inceſtis nuptijs §. ſi verò cōtigerit. col. 2. Harū legum argumento in hac ſententia fuit ſpeculator. titu. de dote poſt diuortiū reſtituenda. §. for matis. num. 20. ſequitur Bart. l. ſi conſtante. nu. 22. ff. ſolu. mat. Ripa ibi num. 47. Ferrara in. §. ſed naturalia inſtitutis. de iure natu. Ioān. Hānib. repetitione. l. poſt cōtractum. ff. de donat. nu. 266. qui hāc ſententiā exiſtimāt obtinere in perſona vxoris, quæ virū bannitum etiā alere tenetur, vti Bartolus ait in. l. ſi cōſtāte. nu. 22 ſupraſcriptiq; doctores annotarūt. Huic opinioni accedit Ripa. in. l. ſi cōſtante. nu. 47. Cœpola cōſi. 48. nu. 12. Palat. Rubus in Rubri. de donat. inter virum & vxorē. §. 20. hāc ſentētiam multi approbāt, quos in vnum cōtulit Petrus Dueñas in regul. 68. limi
4 tatiōe. 10. Nec mirū hoc eſt, quia deportato & in metallum dānato alimenta legari poſſunt, eſt enim alimētorum capax qui legati in capax eſt. l. ſeruos ad cuſtodiā tēpli. ff. de alimen. & cib. leg. vbi notat Bart. nu. 1. per tex. in. l. is cui. ff. de alimen. & cib. lega. ſequitur Angel. de gābelionibus in tractatu de teſta. glo. 45. nu. 10. Robertus Marāta in. l. is poteſt nu. 114. ff. de acqui. hæred. per tex. in. l. ſi in metallum. ff. de his quæ pro nō ſcriptis habētur qui propterea hoc fieri ait: quià alimēta ſunt iuris naturalis, cuius eſt capax deportatus. Eſt &

alia causa propterquam relinqui possunt alimenta deportato, quia alimentorum legatum iudicis officio petitur, vt probatur à coniugatis in.l.penul.§.illo. coniuncta.l.seruus. C.de necessa.seru.hære. insti .l. seruo alieno.§.si post.ff. de leg.1.l. ex parte.§.seruæ.ff.fami.hærciscundæ vbi legatum non valuit, & tamen iudicis officio (quod obligationem non supponit.l. qui per collusionem.§. prætij sorte. ff.de actio empt.)hæres cogitur præstare legatum.l. hæreditas. ff. de peti. hæred. l. quintus. ff. de annuis legat. Item alia ratione hoc fit, quia legatum alimentorum dicitur naturalem habere præstationem, quam ob causam iure ciuili non infringitur. l.eas obligationes. ff.de cap.diminu. Quartò alia ratione hoc introductum est, quia legatum alimentorum exorbitat ab alijs legatis; quia dicitur consistere in facto.l.legatum.ff. de cap.dimi: sed ea quæ sunt facti, nulla iuris constitutione mutari possunt.l.denique. ff. ex quibus causis maio.l.1.§. si vir. ff. acqui.l poss. l. imbello.§. facta. ff. de capti.l.librorum.§.quod tamen cassius. ff. de leg. 3. l. si victum. ff.de reb. dub. hæc tradit Cumanus.consi.35.

Dominus Iacobus septimancensis.

5 Aliam rationem huic sententiæ reddit Felinus in c.qualiter & quando.2.de accusa.nu.28. qui ait propterea damnato in metallum vel in perpetuos carceres relinqui posse alimenta, quia alimenta capit natura non persona, quia in metellum damnatus non censetur esse persona, sed quidam esuriens

6 argumento.c. non satis.c. pasce fame morientem.86.distinctione: hinc fit, quod alimenta in publicationem bonorum non redigantur.l.legatum.ff.de cap.diminutione, ratio huius sententiæ est, quia alimenta cohærent personæ, tradit Philippus Corneus consi.204.lib.4. sequitur Dominus Iacobus septimancensis concíuis noster vir multarum rerum cognitione clarus episcopus Pacensis meritissimus in lib.institu.catholicarum.c.9. nume.114. Nec sanè fraudandus est quisquam quotidianis alimentis.l.fi. C.qui bonis cedere possunt.l.penul. ff. de capitis diminutione, tradit Lucanus in tracta. de preuileg.fisci.§.de publicatione bonorum.nu.5.Dominus Iacobus septimancensis dicto. nu. 114.atque hinc fit, vt in metallum damnato alimenta relinquatur.

7 Alciat. in. l. nihil aliud in fin.ff. de verb. signifi. vnde quamuis banniti bona publicentur.l. bona fides.ff. depositi.l.si in metallum.ff. de his quæ pro non scriptis habentur atque hac de causa priuetur iure acquirendi vsum fructum bonorum filij, si principis indulgentia restitutos sit, & tempore intermedio filius acquirat res aliquas, non recuperat pater vsum fructum. l.final.§.1. C.de senten.pass. vbi resti

restitutio nõ dat ea, quæ deportatus tempore banni non acquisiuit. notat Bart. in auth excipitur in principio. numero. 1. C. de bonis quæ lib. hanc sententiam scriptores approbant, vt colligitur ex Ioanne Luppo in rubica de donatio inter virum
8 & vxor. §. 42. numero. 14. In legato autem alimentorum diuersa regula constituitur, quia in metallum damnatus & restitutus recuperat alimenta, quæ non perceperat tempore quo erat seruus pænæ. l. is cui. ff. de alimentis & cib. leg. vbi notat. Bartolus post Accursium, qui ait hoc fauore alimentorum permissum esse, quia sine alimentis viuere homo non potest, parum q; prodesset indulgentia Principis, si alimenta non de-
9 berentur. Cum hæc sit captio siue limitatio quædam iuris communis, quo cautum est, eum, cui princeps indulsit, non recuperare fructus, qui suis ex rebus ante restitutionem percepti fuere, explicabimus hac de causa quid restitutio conferat, quæ principis indulgentia fit, quam nostri restitutionem gratiæ vocant, quid item conferat ea, quæ à iure conceditur, quam nostri iustitiæ restitutionem di-
10 xere. Exemplum constituitur in persona minoris, cui si aduersus alienationem succurratur, res minori reddenda erit cum fructibus. l. q; si minor. §. restitutio. ff. de minorib. l. videamus 2. §. in Fauiana. ff. de vsuris. l. 1. C si maior factus aliena. ratam habue. quam legem in proposito dixit singularem esse & vulgò ignoratam Costa in. l. Gallus in. §. & quid si tantum. 2. parte numero. 71. ff. de lib. & posthu. quarum legum argumẽto hanc sententiam crebrius receptam esse attestatur illustrissimus Dominus Couarru. lib. 1. variarum resolut. c. 3. in principio. quam Bernardus approbauerat scholio, sufficere in. c. ad nostram. de rebus eccle. cui accedit Costa in numero. 71. Carolus Ryunus consil. 26. numer. 34. lib. 3. idem Ruynus consi. 53. numero. 13. lib. 5. Pinelus in. l. 2. C. de rescenden. venditione. 2. parte. c. 4. numero. 4. qui in numero. 5. in vnum plures doctores colligit qui in proposito meminere. l. 1. C. si maior factus Si autem restitutio fiat indulgẽ
11 tia Principis, hæc enim restitutio gratiæ dicitur, in quo casu quamuis restitutus bona recipiat, non tamen fructus perceptos ante restitutionem. Authẽ. idem est de Nestorianis. C. de hæret. quam legem pro hac sententia dixit solennem Iasson in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. nume. 64. Bal. Angel. Ioann. Imol. & Cuma. Alex. Aret. inibi: dicit legem singularem in proposito Romanus. l. ius iurandum quod ex conuentione. §. procurator. ff. de iur. iuran. argumento prædi-

ctæ auth. Idem. Hanc opinionem communiter esse receptam attestatur bis terque Iasson in dicto. §. & quid si tantum num. 66 & Dominus Couarru. lib. 1. variarum resolut. c. 3. nume. 15. qui ait pro hac parte esse textum illum elegantem, hanc sententiam crebrius approbatam esse traddit Costa in prædicto. §. & quid si tantum. 2. parte nume. 74. Pinellus in præcitato. c. 4. nume. 20. Anto. Gomez de delictis. c. 13. nume. 39. Bossius de remedijs iustitiæ contra sententiam. nu. 8. Menochius de Arbitrijs iudicũ q. 70. lib. 1. & Auth. idem est pro hac parte dixit esse textum singularem Cassaneus consilio. 12. nume. 6. qui ait, quod illius textus authoritate effectũ est, vt nullus huic sententiæ contradicat excepto Iassone præcitato. nu. 66. qui rationes adducit, quibus innititur vt prædictam sententiam reffellat. Sed argumentis Cassanei & rationibus respondent Neotherici, vt Costa traddit prædicto. numero. 74. sed ante Iassonem cõmunem opinionem improbauit Nellus in tractatu bannitorum. 1. part. 3. temporis nu. 7. qui ait ita iudicatum fuisse, vt ille qui principis indulgentia restitutus est fructus reciperet.

12 Noua interpretatio. Ego autem noto textum in Auth. idem est de Nestorianis, quamuis in huius sententiæ partes adducatur, nihil tamen minus probare quam eam opinionem, in cuius fauorem adducitur: non enim agitur in auth. idẽ est de Nestorianis. de restitutione gratiæ vt malè scriptores existimarunt: quinimò agitur de restitutione iustitiæ, quæ sententia inde apertè colligitur, quod restitutio in specie auth. idem est, fiat legis beneficio, sed vt restitutio dicatur gratiæ ex principis indulgentia & beneficio defluere debet ex meraque ipsius liberalitate. l. 2. ff. de sent. passis.

Nec huic opinioni obstabit si quis dixerit, posse hanc de qua agit. Auth. idem est, restitutionem gratiæ dici inspecto tempore, quo princeps tulit constitutionem prædictæ Authẽticæ: quia huic argumento ipse respõderem quod eadem ratione restitutio, quæ minoribus indulta est, possit appellari gratiosa, cũ à principe concessa sit ex mera gratia legem condentis, quam opinionem non frangit recepta doctorum sententia existimantium legis prouidentia ex iusta causa restitutum recuperare fructus ante indultam restitutionem perceptos, quia hæc recepta sententia locum habet, quã do restitutio fit ex causa quæ inerat à principio, exempli loco fit restitutio, quæ minoribus circumuentis conceditur, propterea enim minori succurritur, quia læsus fuit tempore contractus ex eo, quod quid fecerit, prætermisset it vè, ex quo damnum patiatur. l. 1. §. restitutio. ff. de minorib. non tamen obtinet cõ-

munis

munis sententia si ex noua causa restitutio à lege ipsa concessa sit, vt in specie prædictæ auth. Idem est de Nestorianis: vbi restitutio concessa fuit hæreticis, quia ad ortodoxam fidem conuersi fuere: ibi etenim ob eam causam, quia conuersi sunt, restituti fuere: insimili specie facti restitutione concessa fructus is nō capiet, qui restitutus fuerit nisi à die causæ superuenientis, hæc est mens ac intentio decisionis prædictæ Authenticæ, cuius interpretationis ea ratio est, quia restitutio nō trahitur retrò, quādo hodiè incipit competere, sed tantum valet ex nunc traddit Tiraquell. de iure primo genio rum.q.34.nu.9. proqua sententia adduco tex.in.l. lucius.ff. de euictio vbi causa euictionis nō trahitur retrò. Hinc apparet omni legū auxilio destitutā cōmunē doctorum sententiam stantium eum qui Principis indulgentia restitutus est, non recuperare fructus ante restitutionem perceptos. Cumq; solis doctorum authoritatibus credendum non sit.c.ego solis.9.distinctione, ipse cōmuni doctorum opinioni non acquiesco.

13 Sed vniuersam hanc contrauersiam distinctione componēdam esse reor, an bona quæ criminis causa in publicationē redacta fuere, alienata sint, ac in tertium possessorem translata, an verò in potestate & iure sint fisci, ad quem fuere deuoluta. Si in alienum possessorem translata fuere, fructus nōcapare eum, qui Principis indulgentia restitutus est ratio suadet, cum bonæ fidei emptor fructus iustè sibi quæsierit.l. bonæ fidei. ff. de acqui rerū domi. Imo nec rem ipsam recuperabit, quia cum emptor rei domin9 sit, dominiū rei iure gentium quæsitum Princeps sine causa aufferre non potest.l.item si verberatū.ff. de rei vendi. traddit Pinelus in Rub. C. de rescind.vendit. 1. parte.c. 2.numer. 14. & iure Regio hæc opinio comprobatur. l.2. titu.1. par.2.l.31.titu.18.par.3.nec Princeps præsumitur cum alterius detrimento alicui indulgere, ac in pristina iura sua restituere. l. 2. §. meritò. §. si quid à principe. ff. ne quid in loco publico. huic sententiæ has rationes adducit Costa in. §. & quid si tantum.2. parte num.45. prætium tamen rei, quam princeps distraxerit, acquiret ille, qui Principis indulgentia restitutus est: *Aduersus cōmunem sentētiam* cum prætium in locum rei venditæ substituatur. l. si & rem. ff. de peti. hæred. l. item si verberatum.ff.de rei vendi.l.fin.ff. de nego. gestis. l. si eum seruum ff.si certum peta. hoc ea de causa fiet, quia beneficium Principis q̄latissimè sit interpretandū vt hic ponemus, si vero bona quæ in publicationem redacta sunt in Principis potestate ac iure sint, ille capiet cumfructibus, qui principis beneficio restitutus

tus est: quæ sententia ea ratione fulcitur, quia ille, cui lex succurrit ex iusta causa vt minori ecclesiæ vè circum scriptis, propterea res capit cum fructibus, quia restitutio hæc debet esse plena. l. videamus. 2. §. in fauiana. ff. de vsuris, ergò restitutus Principis indulgentia percipiet fructus maiori ratione, cũ restitutio gratiosa debeat esse plenissima. l. beneficium. ff. de constitutio. Princip. illis verbis (beneficium principis quod à diuina scilicet eius prouidentia proficiscitur q̃plenissimè interpretari debemus) sed non esset plenissima restitutio, nisi fructus in ea cõtinerẽtur, cũ fructus sint pars rei. l. fructus. ff. de rei vendi. meritò igitur iudicum suffragio deffinitum est, vt ille, qui à principe restitutus est, rem publicatam, quam princeps possidet, capiat cum fructibus, in quo casu obtinet iure optimo sententia Nelli prædicto. numero. 7.

14 Hoc axioma, quod ex hoc. §. doctores deprõpsere, ꝙ filius patrem alere teneatur, captiones habet. Prima est, si pater exul, bannitus vè sit propter turbatam pacem: quo casu filius alimenta præstare non tenetur. c. 1. §. si quis hominem. de pace tenenda & eius violato. Vbi notat Bald. numero. 7. Matheus de afflictis. nume. 22. Gregorius scholio finali in. l. 2. titulo. 19. part. 4.

15 Hinc dicit Baldus in. l. bona damnatorum numero. 4. C. de bonis proscript. ꝙ si bona homicidæ in publicationem reddacta sunt reseruata parte filijs, ꝙ filij ex parte, quæ ad eos peruenit, non tenentur alere patrem. sequitur Angelus in tractatu maleficiorum in parte & eius bona publicantur colun. fin. per. §. si quis hominem, sequitur Gregorius prædicto scholio fi. Ioannes Luppus in. c. per vestras. de donat. inter virum & vxorem ante notab. §. 19. numero. 3. Roma. in. l. si verò. §. de viro. numero. 39. ff. solut. matri.

16 Secundò superiori sententiæ locus non est, si pater læsæ Maiestatis reus sit, quia filius alere non cogetur. l. quisquis. C. ad legem iul. mag. vbi filio læsæ Maiestatis Reo alimenta denegantur, ergo fortiori ratione ipsi patri sunt deneganda, vt considerat Ioann. Hannibal in repetitione. l. post contractum ff. de nonat. numero. 266.

17 Tertiò huic sententiæ locus non est, si pater sit hostis patriæ, quo casu non tenetur filius alimenta præbere. l. minimè. ff. de religio. & sumpt. funerum. vbi filio permissum est occidere patrem, qui ad patriam delendam venit, ergò & alimenta denegare: cum paria hæc sint fame morientem non pascere, & quemquam interficere. c. pasce fame morientem. 86. distinctione. l. necare. ff. de lib. agnos. debet quippè filius in pro

in proposito patriæ parere, nō patri. l. post liminum. §. filius. ff. de captiuis. Hæc est recepta sententia teste Iasson. l. veluti. ff. de iustic. & iur. & Claudio ibi coluna fina. Ioanne Orosçio numero. 4.

18 Ex his colligitur veram non esse sententiam Iacobi Boulenc in repetitione. l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis. nume. 108. qui ait pœna non esse afficiendum, qui criminis reo præstat alimenta: quæ sententia rationem non habet: cum malefici vel alij se à criminibus abstineant, debeant egestate laborare. l. bona fides. ff. depositi cui pœnæ ipso facto reus se subiecit. l. Imperatores. ff. de iure fisci: ex qua lege colligunt plures, delinquētem cōsentire pœnæ legali Bart. Auth. de non alienan. aut per mutam rebus ecclesiasticis. §. quia vero. nume. 1. colla. 2. & alij plures quos aggregat Pinelus in Auth. nisi tricenale. nume. 32. C. de bonis maternis. Accursius scholio honorari in. l. 1. §. denicp ff. de postulando. Bart. l. ex hoc iure. nume. 15. ff. de iustitia & iure: cuius opinio crebrius recepta est teste Paul. castre. ibi. nu. 8. Clau. col. fina. Orosçio. nu. 64 idem testatur ipse Orosçius. l. si tibi. §. quædam. ff. de pact. numero, 5. Fortunius in. l. legitima numer. 62. ff. de pact. Hæc sententia deffenditur argumento. l. 1. ff. de furtis. Tex. in principio institutis de obliga. quæ ex delicto nascuntur, vbi apparet ex furto oriri obligationem naturalē, quæ etiam ex iniuria nasci tur. l. non solum. §. 1. ff. de iniurijs. atcp hinc fit, vt consensu delinquentem obligari dicat ipse tex. l. Imperatores illis verbis (tu te huic pœnæ subdidisti.). Item dicitur delinquens sua mēte puniri. l. fina. C. ad. leg. Iuliam Maiestat. l. fina. C. de collatio.

Aduersus Iacobum Boulenc.

20 fundo. patrimo. lib. 11. Hinc apparet errasse Accursium scholio penul. in. §. ius autem gentium. institutis de iure naturali qui ait ex maleficio non nasci naturalem obligationem, quamuis sententiam Accursij dixerit singularem Mathesela. singu. 47. sed improbat Bart. l. 1. ff. de condi. ex lege. numero. 10. idem Barto. l. non solum. §. 1. ff. de iniurijs. & Accursij sententiam communiter reprobari affirmat idem Mathesela nus notab. 77. Decius in. c. 2. numero. 6. de constitu. Gomesius in. §. 1. institu. de actio. colu. 1. Iasson. l. ex hoc iure. numero. 76. ff. de iusti. & iure. Sed quamuis lege constitutum sit ex delicto nasci naturalem obligationem, non tamen inde sequitur delinquentem pœnæ legali consentire vt traddit Fortunius. l. legitima. numero. 61. Hinc dicit Pinelus consensum allegari ad iustificationem pœnæ legalis in. l. Imperatores: non autem cp delinquēs verè consentiat pœnæ legali, vult enim delinquere, sed non

non pœnam pati vt docet Paul. Caſtren.l.ꝙ tuberonis.§. fin.ff. de peculio.Hæc Pinelus:quæ inter ſeſe non conueniunt: quia ſi delinquens pœnæ legali non conſentit, quid eſt quod dicit Pinelus conſenſum allegari ad iuſtificationem pœnæ legalis, ſi non conſentit delinquens, non eſt quare allegetur eius cõſenſus

22 Ego autem vim legis ac poteſtatem non tenere doctores credo:Propterea verò ꝙ quidã dixerint delinquentem pœnæ legali conſentire,quidam negauerint:diſtinctione res eſt componenda: an delicti pœna corpus torqueat,an ciuilis pecuniariaqꝫ ſit. Si ciuilis aut pecuniaria ſit, conſentit delinquens pœnæ legali:quia cum ſit pars Reipublicæ legi à Republica conditæ cõſentit,cum fiat lex communi voto Reipublicæ. l. 1. ff. de legib. cũ leges ea de cauſa nos teneãt; ꝙ populi iudicio cõditæ approbatæqꝫ ſint.l.de quibus.ff.de legib. Vnde ſi quiſpiã delinquat punietur pœna legali ſuo quidẽ conſenſu, ſi pœna ſit ciuilis, Si autem corporalis pœna ſit, non conſentit, quia conſentire non poteſt,vt torqueatur: cum non ſit corporis ſui Dominus.c.contingit de ſententia excomu. l. liber homo.ff. ad leg.aquiliam. l.

23 10.titu.29.par.7.Hinc fit,vt pro alio fide iubere nõ poſsit,vt corporali pœna teneatur glo.c.cum homo.23.q.5. ſcholio ſuppliciũ: approbatur communiter teſte illuſtriſsimo Domino Couarru. lib.2.variarum. c.8. numero.8.

24 ¶Ex hac interpretatione colligitur enodatio quæſtionis, an dãnatus in metallum vltimo vè ſupplicio poſsit à carcere fugere pœnamqꝫ vitare. Et fugere poſſe ſine conſcientiæ reatu atteſtãtur ſanctus Thomas & Caietanus.2.2. q.69. arti.4. quibus acceſſere alij,quos in vnum contulit Dñus Couarru. lib.1.variarũ reſolutionum.c.2.nu.10.verſi.in 2.qui ab hac ſententia non diſsidet, quam ſequitur Silueſter in ſumma verb.fugere.q.1. Nabarrus in manuali confeſſorũ.c.17. nu.112. Soto de iuſt.& iure lib.5 q.6.arti.4.pagi.462. quia nulla lege tenetur in carcere manere, neqꝫ agere quidquam ex quo ſibi ſequatur mors, ſed tantum à iudice ſibi illatam mortem pati: ac inferenti non reſiſtere argu. l.1. ff. de bonis eorum qui ante ſent.ſibi mor.conſci. Contrariã ſentẽtiã, vt dãnatus vltimo ſupplicio à vinculis fugere nõ poſſit ſine peccato, deffendit Bart. in.l.relegati.num.1.ff. de pœnis. hãc opinionẽ approbare Theologos ait ipſe Bartolus quã fulcit.l.relegati: vbi pœnam cumulat contumatia eius, qui pœnæ non obtemperat: ſi acrius punitur ergò peccat. ſequitur Iaſſ. in.l.admonendi.num.175. ff. de iur.iur. Abb.c.1.num.3.de teſtibus cogen.traddit dominus Couarru.in prædicto.c.2.num. 10.

25 Huic opinioni fauet ſententia Ioan-

Ioannis ſchollo ſeruitutes. c. ius
gentium. 1. diſtinctione dicens
peccare ſeruū, qui à dño fugit,
ſed hanc Ioannis ſententiā non
fulcire opinionem Bartoli cum
iudicio conſiderauit Dominus
Couarru. ea de cauſa quia deſer
uo procedere nō liceat ad eum,
qui à iudice damnatus eſt: quià
Reſpublica regulariter non fa-
26 cit quemquam ſeruum. Sed hæc
ſentētia aduerſatur iuris ciuilis
Regulis, quo iure qui vltimo ſup
plitio dānatus eſt, pænæ ſeruus
fit. l. qui vltimo. ff. de pænis. Hac
ratione effectum eſt, vt in me-
tallum aut in trirremes dānatus
quia ſeruus eſt pænæ, fugere nō
poſsit, nec eccleſiæ inmunitate
potiatur, à qua inuitus & renitēs
27 extrahitur. l. 9. §. penul. titu. 24.
lib. 8. nouæ. recop. vnde ipſe
propoſitam quæſtionem diſtin-
ctione eſſe componendam cen-
ſeo, aut enim ſententia lata eſt,
qua in aliquem animaduerti iu-
betur, hoc caſu ille, qui damna-
tus eſt, cōfeſtim pænæ fit ſeruus:
l. qui vltimo. ff. de pænis, aut ſen
tentia lata nō eſt, ſed cōmiſſum
crimen capitale & crimē ipſum
nō facit quemquam ſeruum pæ
næ. l. quod ad ſtatū. ff. de pœnis.
Secūdum hāc diſtinctionem in
telligenda ſunt verba legis. 15.
tit. 13. par. 2. (ca ſin dubda el que
faze el yerro, el meſmo ſe mete
en ſeruidumbre, de la pena que
merece auer por el.) vnde ante
ſententiam fugere licebit. Hinc
apparet ex ſupradictis, quæſtio
nem hanc poſſe explicari, vt di-
ſtinguēdum ſit in propoſito an
ſententia pænam ſanguinis cor
poralem vè reo inferat, an verò
pecuniariam corporales ve ope
ras, vltimo caſu à carcere aufu-
gere permiſſum non eſt: quià pæ
næ ſeruus effectus eſt ille, qui
exemplo ſerui operas præſtare
tenetur, inqua ſpecie obtinet
præ dicta lex. 9. quæ de prōpta
eſt ex. c. de raptoribus. 36. q. 1. Si
verò ſententia ſanguinis ſit, illi,
inquem animaduerti iubetur,
effracto carcere aufugere ſine
peccato licet, qui eccleſiæ inmu
nitate fruetur. c. inter alia in fine
de inmunitate eccleſiarū. c. reū
c. difiniri. 17. q. 4. Hæc diſtinctio
iure Regio comprobata eſt. l. 2.
titu. 11. p. 1. vbi quia legis fictio-
ne ſeruus fit pænæ, nō cenſetur
ſeruus reſpectu pænæ, qua cor-
pus plectitur, ſed tātum quo ad
pecuniariam pænam, operas vè
corporales, non verò vt plecta-
tur, traddit Xuarez. l. 2. titul. de
los emplazamientos lib. 3. fori.
q. 5. nu. 1. Nec huic diſtinctioni
obſtat. l. relegati. ff. de pænis:
quia lex agit de pæna relegatio
nis non de pæna ſanguinis, quā
vitare quiſq; poteſt, & propriū
ſanguinem redimere ex ratio-
ne. l. 1. in fin. ff. de bonis eorum
qui ſibi mor. conciue. l. in omni-
bus cauſis. ff. de reg. iur.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in. §. vtrum.

¶ *Alimentorum cauſa eſt fauorabilis & pia ſi alimenta pauperi relicta ſint, ſi diuiti alimenta relinquantur fauorabilia ſunt, nu.1.2.3.4.*

Alimenta vſq; ad pubertatem relicta, debentur pueris vſq; ad decimum octauũ annum, puellis vſq; ad decimum quartũ, & huius rei ratio redditur. nu.5.6.

Plena pubertas quæ ſit num.7.

Ratio redditur quare vir longiori tempore alatur q̃; fœmina, nu.8.

Dictio impuberi ſi iungatur verbo diſpoſitiuo à quo regatur an adiecta cenſeatur cauſa demonſtrationis, nu.9.

Inſpecie l. mella. ff. de alimen. & cibar. lega per quæcumq; verba fuerint alimenta relicta, intelliguntur perpetuò relicta, nume.10.

Prætor nemine petente poteſt cognoſcere de alimentis, nu.11.

Seruus capax eſt legati alimentorum, quod petet iudicis officio, non iure actionis. nume.12.13.

Monachus Franciſcanus alimentorum legatum petere poteſt, nec poteſt ei petenti alimenta obiici quòd ſit incapax culpa ſua, nu.14.15.

Pupillus petere poteſt alimenta ſibi legata, numero.16.

Falcidia ceſſat in legato alimentorum, quæ pauperi relicta ſunt, nu.17.

Iure Regio ſunt qui exiſtiment ceſſare falcidiam in omni legato, ſed verius eſt nõ ceſſare, nu.18.

Rem prætioſam ſi alter donet alteri, vt donatori dum vixerit præſtet alimenta donatarius, donatio hæc ſine inſinuatione valet, quod ſi alimenta Donatarius non præſtiterit, dabitur donatori vtilis rei vendicatio. nu.19.20.

Fidei commiſſum minuitur ex cauſa alimẽtorum, nu.21.

Primogeniũ minui & euerti poteſt vt alatur maioratus poſſeſor, nu.22.

Alimentorum fauore portio defficiens accreſcit cum onere, nu,23.

Alimẽtorum fauore index in cauſa alimẽtorũ ſententiã dicere debet ex animi ſui motu, non ex cõuentione partiũ. nu. 24.

Alimẽtorum legatũ præſtari debet, quãuis hæreditas non adeatur nu.25.

Teſtator ſi præcipiat, vt legata ex aliqua parte minuantur, non minuetur alimentorum legatum, nu.26.

Stipulatio quantitatis incertæ valet alimẽtorum fauore. nu.27.

Alimẽta ſiquis abſenti ſtipuletur, et promiſſor iuret ſe daturũ, cogetur dare. nu.28.

Vſurarius ſi pauperibus alimẽtà relinquat, alimentorum legatum ante omnia detrahetur, nu.29.

Vſusfructus ſi relinquatur alicui, in multis caſibus cenſentur relicta plena alimẽta, numero.30.

Annuũ aliquid ſi relinquatur, cẽſentur relicta alimẽta, niſi diuiti relictũ ſit, nu.31.

Annuum aliquid ſi nubenti relinquatur, cẽſetur relictum vt onera matrimonij ſuſtineat, nu.32.

Teſtator qui alimẽta reliquit, ſi declaret ex quibus bonis ſunt præſtanda, bona ſunt pro alimẽtis obligata, & cum eo onere trãſeunt ad ſucceſſorẽ quemlibet. nu.33.

Prædijs legatis vt ex eis alatur is, cui alimenta relinquntur, cenſetur legata plena proprietas, nu.34.

Teſtator

Vtrum autem tantum patrem, auum vè paternum, proauum vè paterni aui patrem, cæterosq́ virilis sexus parentes: an verò etiam matrem, cæterosq́ parentes per illum sexum contingentes cogamur alere, videndum est, & magis est vt vtrobiq́ se iudex interponat, quorūdam necessitatibus facilius succursurus, quorūdam ægritudini. Et cū ex æquitate hæc res descendat, charitateq́ sanguinis: singulorum desideria perpendere iudicē oportet. Idem in liberis quoq́ exhibendis à parētibus dicēdum est: ergò & matrem cogemus præsertim vulgò quæsitos liberos alere, nec non ipsos eam. Itē diuus Pius significat quasi Auus quoq́ maternus alere compellatur.

1

PRIMO colligitur ex hoc textu. vers. cum ex æquitate. q́ alimentorum causa est fauorabilis & pia. Idem depromitur ex l. Mella. ff. de aliment. & cib. leg. illis verbis (tamen pietatis intuitu) quam legem dixit esse singularem Marcus mantua sing. 22. nume. 4. Sarayna in additione Bart. sing. 187. Alex. in. l. 1. nu. 5. ff. de ferijs. Iass. in eadem. l. 1. §. sed excipiuntur. nu. 7. Iacobus à canibus tractatu de executione vltimæ voluntatis. §. consulis. nu 7. Gigas in tractatu de pensione. q. 51. nu. 10. Castillus in. l. 40. Tauri parte por su orden vers. Item ex quo præstatio. Gratus consi. 22. nume. 4. lib. 1. idem Gratus consi. 140. num. 3. lib. 2. Corasiius in repetitione. l. precibus. num. 24. C. de Impub. & alijs, illustrissimus dominus Couarru. in epitome de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 6. Tiraquell. de priuilegijs piæ causæ in præfatione. pag. 10. Aretinus consi. 94. idem Areti. consi. 97. Euerardus loco. 24. Matheus de aflictis decisione. 252. nu. 8. Hæc sententia obtinet, quando alimenta relinquntur pauperi, secus si diuiti relinquantur, quo casu non censentur causa pia. Bart. in. l. alio nu. 4. & 5. ff. de alimen. & cib. leg. idem Bart. in tractatu alimentorum. num. 14. per. l. cum ij. §. si in singulos. ff. de transactio. auth. vt cum de appellatione cognoscitur. §. aliud quoq́ capitulū illis verbis (egenis alimenta impendant) sequitur Aretin. consi. 97. hæc est recepta sententia vt apparet ex Iass. in. l. cum ij. §. si mulier. ff. de cond. indeb. Ioann. Imola in. l. cum mater. §. 1. in fin. ff. de legat. 2. Alex. consi. 125. lib. 4. Decius cons. 72. col. 3. in princi. Xuarez in. l.

in.l.quoniam in prioribus in declaratione legis Regiæ.q.9.nu.3 Gomesius in. §. præiudiciales. nu.5.institutis. de actio. Paulus de Monte Pico in.l.titia cum testamento. §. titia cum nuberet. nu.161. ff. de leg.2. Alciat. in.l.si certis annis pag.4. C. de pacti. Alex.in.l.hæreditatem.nu.2. ff. ad leg. falcidiam. Vbi pro hac opinione adducit.l.alimenta,ex qua nihil minus depromitur ꝙ id,adquod adduxit Alexander, cum de sola ætate minore,nihil autem depaupertate agat, qui nimo ex generalitate legis colligitur,non esse distinguendum inter pauperem puerum & diuitem.
3 Contrariam tamen sententiam multi approbãt,vt alimentorum causa sit pia, ꝗuis locupleti homini alimenta relinquãtur. Alex.in.l. si certis annis. C. de pactis.& ibi Decius.nume.9. Alciatus.nu.19.Iason in.l.1.in limitatione.3 C.de fidei cõmissis. vbi Dominus Antonius Padilla iuris asyllum, (qui propter singularem virtutẽ generisq; splendorẽ ad maximæ dignitatis culmẽ euectus inclitæ crucigerorũ nobilitati præest,) nu. 26. hanc opinionem attestatur crebrius receptam esse, hanc sententiam sequitur Guillermus in. c.rainutius verb. si absq; liberis. 2 in tractatu fidei comissariæ.nu.179 Bal.nouel. in repetitione.l. 1. ff. soluto.mat.nu.43. Lãberti.lib.3 de iure patronatus. q.3. principali arti.6.nu.19. Aymõ cõs.199 nu.10. qui tamen fatetur alimẽtorum causam, quæ diuiti relicta sunt, nõ dici piam, quamuis fauorabilis sit. Huius opinionis partes, ꝙ pia sit hæc causa, fulcit.l.cum ij. §. eam transactionẽ in fine. ff. de trãsactio. illis verbis (nihil autem interest vtrum libertini sint, quibus alimenta relicta sunt, an ingenui satis locupletes,an minus)
4 Ex quo apparet in consulto prætore nõ licere transigere super futuris alimẽtis, siue hæc pauperi relicta sint, siue diuiti. Hinc defluit alimentorum causam esse fauorabilẽ in omni casu,quia multæ sunt humanæ sortes:quod traddit Bart. in.l. alio. ff.de alimen.& cib.leg.sequitur Marcus mantua.consi.13.nu.4. Tiraquell.de priuileg. piæ causæ in præfatione.pag.11.Cacialupus. in tracta. de pensionibus. q.10.nu.12.quæ opinio vera est, potest enim locuples depauperari,vt considerat aduersus Angelum Decius in.l. Si certis annis.nu.10.C.de pact.atq; hac de causa alimẽtis multa sunt indulta priuilegia quia semper fauorem illus concernunt,cui relicta sunt:cum pro vita sustinenda relinquãtur. Dominus Antonius Padilla.
5 Baldus de Bartolinis in repetitione.l.1.ff.solut.matri. nu.42. est semper alimentorum causa præcipua, quæ multis decorata est priuilegijs. sexdecim priuilegia aggregat Castillus in l.10. Taur. parte alimentos, ipse quædam tractabo, locus

D enim

enim iste non permittit vt consultò illibata alimentorum priuilegia relinquam.

Primum igitur priuilegium quod alimentorum causæ indultum est, illudq; summũ, q̃ si pueris alimẽta vsq; ad pubertatem relinquantur, pueri vsq; ad decimum & octaunm, Puellæ vsq; ad decimum quartũ annum ali debẽt. l. Mella. ff. de alim. & cib. legat. hunc dicit esse casum singularem, & q̃ quilibet diceret contrarium Cremẽsis sing. 78. vbi ait, q̃ fit fauore specialissimo alimẽtorum: notat Xuarez in. l. quoniam in prioribus. ampliatione. 3. in fine. C. de inofficio. testa. Nemausensis in tractatu clausularumpag. 948. Angel. de gambelionibus tratractu de testamẽtis glo. 45. nu. 9. Politus in tratactu substitutionum Rubrica de compendiosa. nu. 34. Corasius in. l. precibus. nu. 18. C.
6 de impub. & alijs subs. Huius decisionis rationem subiecit ipse Modestinus illisverbis, (sed & si generaliter pubertas non sic definiatur: tamẽ pietatis intuitu in sola specie alimentorum hoc tempus ætatis esse obseruãdum, non est inciuilc) quibusapparet puerorum fauore hoc introductum esse in hac specie alimentorũ pietatis intuitu. notat Ferrara in. §. minorem in principio institutis. dc adoptio. Hoc summa cum ratione fit, quia ante eã ætatem, vt plurimum videmus non sufficere pueris suam ipsorum Artem, vel industriam, vt se alãt: meritò in id tempus proferenda alimenta fuere. Corasius in. l. precibus. C. de impub.
7 & alijs. nu. 25. Oldendorpius. in tractatu de vsu capio. §. ætates hominum & eorum tempora. nu. 6. versi. cumrelinquitur: quia ex eo tempore plenæ pubertatis esse incipiunt. l. arrogator. §. non tantum. ff. de adoptio. quæ plena pubertas in specie alimẽtorum quæ pueris relinquntur, desideratur: vti Accursiusnotat in. §. non tantum scholio, Plena, sequitur Orosius ibi. nu. 2. propterea autem hæc dicitur plena pubertas, quia illi qui tardiꝰ pubescũt tanto tempore adpubertatis habitudinem deueniant, Costa lib. 2. selectarũ interpre. c. 12. propterea autem longiori
8 tempore vir alitur, q̃ fæmina: quia: vt Plutarcus in problematibus traddit natura causam sustinet, augeturq; fæmina, & crescit, & adulta perficitur anteq̃ masculus, ideo fæminis octauo Dieveteres Romani nominaim ponere consueuerunt: quamq̃ in maribus in nonũ difinderẽt: vt traddit Corasius in repetitione. l. precibus. C. de impub. & alijs subs. nu. 25. Idem Corasius in. l. in multis. ff. de statu homi. Alciat. in. l. pueri appellatio. ff.
9 de verb. signifi. Huius. l. Mella. argumento existimauit Bart. in l. ex facto. ff. de vulga. nu. 1. q̃ si verbũ (impuberi) iungatur verbo dispositiuo, à quo regatur: tũc

tūc dispositionē nō alterat sed
censetur adiectum causa demō-
strationis. Sed hæc opinio non
apertè deducitur ex.l. Mella,
vbi testator vsus non est verbo
dispositiuo, sed lex loquitur sim
10 pliciter ac indistinctè: Vnde nō
esset improbabile si quispiam,
quantum ad illius legis speciem
attinet, dixerit ꝙ per quæcumq;
verba, siue dispositionem siue
executionem significantia fue-
rint alimenta puero vel puellæ
relicta, intelligantur relicta per
petuò: quod fiet fauore causæ
alimentorum, cui multa præci-
pua indulsit lex illa: hæc est sen-
tentia Lanceloti Politi in tracta
tu substitutionum. titu. de com
11 pendiosa.nu.34. Tertium priui
legiū quod causæ alimētorū est
indultum in eo consistit ꝙ ali-
mentorum causa ad curam præ
toris spectat, qui nemine peten
te poterit de ea statuere. l. diui.
ff. ad leg. falcid. illis verbis (&
vt idoneis hominibus colloce-
tur pecunia, ad curam suam re
uocaturum præsidem prouin-
tiæ) vbi notat Alex.numero.7.
12 Hinc fit, ꝙ seruus capax sit lega
ti alimentorum, quod iudicis of
ficio implorato potest petere,
Decius in.l.1.C.qui admitti. nu.
26. quamuis, iure actionis non
possit, cum seruus sit actionis
in capax.l. seruus. ff. de alimen.
& lib.leg.& ibi notat Accursius
l. seruo alieno post principium
ff. de legat.1. traddit Iass. in.l. si
victum.numero.6.ff. de re iudi.
13 Ratio huius sententiæ est, quia
actio manet in persona eius qui
experitur.in.§.1.institu.de actio.
officium verò iudicis sedem ha-
bet in persona iudicis: vnde per
seruum implorari potest argu-
mento.l. ꝙ si minor. §. ex hoc
14 edicto. ff. de minoribus. Quæ
sententia æqua lance locum ha-
bebit in persona monachi Fran
ciscani, qui quamuis bonorum
sit incapax, si ei legata sint ali-
menta, poterit ea in iudicio iu-
dicis officio petere ab eo, qui
præstare tenetur. Bart. l. seruo
alieno. ff. de legat. 1. idem Bart.
in tractatu minoritarum. sequi-
15 tur Socinus in.l.1. ff. de leg.1.
numero.310. Nec agenti mona-
cho obijcere reus poterit, ꝙ sit in
capax culpa sua. Signorolus in
16 consili.40. Idem de persona pu
pilli statuendum est, qui iudi-
cis officio alimenta petet: Spe-
culator titul. de actore nume. 3.
argumento.l.1. C. de aliment.
pupi. præst. fauet. l. Imperator.
ff. ad trebell.
17 Quartum priuilegium ꝙ in
alimentorum causa cessat Falci-
dia: Specul. titul. qui filij sint le-
git. numero fina. Idem Specula
tor titulo de testamentis.§.1.nu
mero.30. argumento auth. simi
liter. C. ad. l. falcid. quamuis iu
re vetustiori ex legato alimen-
torum deduceretur Falcidia. l.
Diui.ff.ad leg.falcid. Quæ sen-
tentia obtinet, si pauperi alimē
ta relicta sint, secus si diuiti: cum
eo casu non dicantur relinqui

in causam piam. Bart. l. alio. ff. dē ali.& cib.leg. idem Bart.l.diu.ff.ad legem falcidiam, cui accedit. Alex. ibi. numero.2. Angel. de gambelionibus in tractatu de testamentis glo.45. numero. 5. traddit latissimo sermone Bal. à Bartolinis in repetitione.l.1.ff.solut.matri. nume. 41. Iure Regio cum legata valeant, quamuis nemo adeat hæreditatem.l.1.titulo.4. lib.5. nouæ compilatio. cessat Falcidia in legatis, quià cessat ratio propterquam falcidia introducta
18 est Anto. Gomez lib. 1. resolutio.titulo de legatis. c.12. nume. 11.quæ sententia iudicum calculo non est approbata Dominus Antonius Padilla. l. eamq̃. C. de fidei commissis. numer. 109. Dominus Ludouicus Molina de primogenijs Hispaniæ lib. 1. c.17.numero.10.

19 Quintum priuilegium ꝙ si alter donet alteri rem magnæ æstimationis hoc onere imposito ꝙ alimenta præstare teneatur donatori dum vixerit, hæc donatio insinuationem nonrequirit, quæsine insinuatione efficax est Alex.consilio. 12. lib.1. sequitur
20 Riminaldus in. §.1.institutis de donatio.nume.490. In hac specie si donatarius non paruit cō ditioni, alimētaq; donatori non præstiterit, vtilis vendicatio donatori dabitur, idest vtilis actio qua dominium pristinum ei restituatur, quod speciali alimentorum fauore concessum est, vt ibi notat Accursius scholio finali quem reliqui doctores sequūtur, & hæc opinio crebrius recepta est teste Domino Couarru.lib.1. variarum resolutio. c.1.numero.4.

21 Sextum priuilegium, ꝙ sicut fidei cōmissum minuitur ex causa dotis Auth. res quæ. C. communia delegat. æqua lance minuetur fidei comissum ex causa alimentorū Bart. Auth. res quæ C.communia de leg. numero.9. argumento auth. contra rogatus.C. ad trebellia. l. obæs alienum tantum. C. de prædijs minorum. Hæc sententia communi scriptorum calculo approbata est, vt probat Dominus Ant. Padilla. Auth. res quæ. num.78.
22 Dominus Ludo. Molina lib.4. c.6.nume. 8. contra Accursium ibi. Eadem ratione primogeniū minui, & euerti potest, vt alatur maioratus possessor Author est Gregorius scholio fin. in. l.24. titu.9.par.6. cui accedit Dominus Anto. Padilla. numero. 79. quam sententiam memoriæ co mendādam scripsit Euerardus loco à dote ad alimenta.num.2. sed eam refellit iure optimo Dominus Ludouicus Molina lib. 4.c.6.numero.22.

23 Septimum preuilegium est, ꝙ fauore alimentorum introductum est, vt portio defficiens
24 accrescat cū onere Bart.l. Mella in principio. ff. de aliment. & cib.legat. sequitur Iass.in.l.siduobus.§.hæres.nu.14.ff. de legat.1. argu

argumen.l.libertis libertabusq; meis. ff. de alimen. & cib. leg.

Octauum, quod licet iudex secundum partium conuentionem sententiam dicere debeat. l. si con-
25 uenerit. ff. de re iud. in causa tamen alimentorum iudex sententiam non dicet ex conuentione partium sed ex animi sui motu. l. cum ij in principio. ff. de trãsactio. Ratio est, quia huic conuẽtioni lex resistit alimentorum fauore. l. cum ij in principio & l. de alimentis. C. de transactio. traddit Iass. in. l. si conuenerit, numero. 3. ff. de re iudi.

Nonum priuilegium quod licet vt legata valeant, necessum sit quod adeatur hæreditas. l. si nemo. ff. de testa. tutel. l. 3. ff. de leg. 1. legatum tamen alimentorũ præstari debet, quamuis hæreditas non sit adita. Corneus in. l. eam quam. nume. 24. C. de fidei commis-
26 sis. Iure autem Regio hoc priuilegium datum est omni legato, quod valet quamuis hæreditas non adeatur. l. 1. titu. 4. lib. 5. nouæ compila.

Decimum priuilegium quod si testator siue in testamento siue in codicillis præceperit: vt legata ex tertia parte minuantur, alimentorum legatum non minuetur, sed integrum præstabitur Bart. l. Mella. ff. de aliment. & cib. legat. argumento. l. libertis. §. posthumis. ff. de aliment. & cib. leg. & . l. Caius. ff. de annuis legatis. sequitur Iasson in. l. talis scriptura numer. 25. ff. de leg. 1. Angelus de gambelionibus in tractatu de testa. glo. 45. nume. 9. Matheus de afflictis Decisione. 111. numero. 10.

27 Vndecimum quod quamuis stipulatio quantitatis incertæ non valeat. l. ita stipulatus. l. triticum ff. de verb. obliga. valet tamen alimentorum fauore argumẽto l. si cui. ff. de annuis legat. l. cum alimenta. ff. de alimentis & cib. leg. traddit Bart. in. l. 1. ff. solut. matri. idem Bart. in. l. quidam testamento reipublicæ. ff. de legat. 2. sequitur Riparius. l. ita stipulatus. nume. 20. ff. de verb.
28 obliga. traddit diffuse Bal. à Bartolinis in repetitione. l. 1. ff. solut. matri. nume. 43. Hinc fit, vt vera sit sententia Ioannis in. c. quoties cordis oculos. 1. q. 7. dicentis posse quempiam absenti alimenta stipulari, & si promissor iure iurando se astringat ea præstare, reddere compelletur. sequitur Alex. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri. ff. de verb. obliga. Bertrandus consilio. 361. numero. 6. lib. 2.

29 Duodecimum quod si vsurarius pauperibus alimẽta relinquat, vt hoc pio officio vsuras restituat, alimentorum legatum ante alia detrahetur: hæc fuit sententia Dyni in. l. doli clausula. ff. de verborum. oblig. sequitur Angel ibi. & Bertachinus in tractatu de episcopis. 4. parte in numero. 85.

30 Decimum tertiũ fit, quod si vsus fructus cuippiã relinquatur in

multis casibus censentur ei relicta plena alimenta Ruynus. cōsilio.35. & consilio.50. lib.2. Ex
31 eo ꝙ alimentorum legatum sit pium & præcipuũ, fit vt siquid quam annuum alicui relictum sit, censeantur legata alimenta. l.cum ij.§.si in annos.ff. de trāsactio.Paul. Castren. consil. 424. lib.2. sequitur Ioann. de Amicis consilio.56. nume.1. Hæc sententia vera est, nisi diuiti aliquid annuum relinquatur, quia non cēsetur relictum ad alimenta. Iass. in. §. si in annos. nume.2. Palat. Rub. in.c. per vestras. notab.3.
32 §.24. nume.6. Sed ipse existimo hoc locum non habere si nubenti aliquid annuum relinquatur, quia censetur relictum, vt onera matrimonij aptè sustineantur, & familia alatur argumēto. l. pro oneribus. C. de iur. dot.
33 Hinc fit ꝙ si testator declaret ex quibus bonis alimenta, quæ relinquit, præstanda sint, bona illa pro alimentis præstandis obligata censeantur. Vnde onere præstandorum alimentorum astricta adquemlibet transibūt successorem Bart. l. lucius. ff. de aliment. & cib. legat. idem Bart. in. l. fundus. ff. de annuis legatis argumento. l.2. ff. de alim. & cib. legat. &. l. codicillis. §. instituto. ff. de legat.2. sequitur Ripa. l. 1. §. hæres num.14. ff. ad treb. post Roma. consilio. 388. Corneus consil. 296. lib. 1. Guido Papæ q.32. in fin. Rebuffus in constitutiones Regias. tomo.2. de constitutio. reddituum articulo.1. glo. 14. num.38. Oroscius. l. cum ij §. si vni. ff. de transactio.
34 Decimum quartum priuilegium ꝙ legatis prædijs vt ex eis alatur is, cui alimenta relinquuntur, censetur relictum nō solum ius vsus fructus, verū etiam plenum dominium prædiorum. l. libertis libertabusꝙ meis. ff. de alimen. & cib. leg. illis verbis (videtur mihi ipsa prædia esse libertis relicta vt pleno dominio hæc habeant, & nō solum per vsum fructū) nota Fulgosius in. l. cum ij. §. integra. nu.2. ff. de trāsactio. Hipp. sing. 414. incipit testator.
35 Decimum quintum priuilegium ꝙ si testator reliquerit alimēta cuippiam & futuræ ipsius vxori, intelligitur non tantum de vna & prima vxore, sed & de omnibus quas postea ducet, alimentorum fauore argumento. l. 1. C. de fidei cōmissis. l. cum ij. ff. de transactio. hæc scripsit Alex. in consi. 181. col.2. lib.2. sequitur Felinus. c. fi. de tregua & pace. nu.6. Socinus consi.4. lib.3. Tiraque. l. bobes. §. hoc sermōe. ff. de verb. significa. limita.3. nu.13.
36 Decimum sextum, ꝙ executor testamenti potest agere aduersus hæredem, vt per iudicē adire cogatur hæreditatem & alimentorum legatum præstare Bart. l. alio. nu.3. ff. de alimen. & cib. legat. sequuntur Iacobus à canibus in tractatu executionū vltimarum voluntatum. 2. particula tractatus. §. cōsultis autem. nu.7.

numero. 7. quæ sententia iure Regio approbatur.l.4. titul.10. part.6.quod ea ratione fit, quia alimentorum legatum semper adpiam causam pertinet,vt argumento.l. alio hærede. ff. de alimen.& cib.leg.annotauit Accursius scholio vt ministrum in l.si quis titio.ff.de legat.2.sequitur Alciatus in.l. si certis annis pag.4. C. de pact. Ioann. Luppus in.l.10. Tauri. numero. 43. & 44.Loriotus de gradibus Axiomate. 60. Abb. consilio. 63. numero.5. lib. 2. & aliud agens multa de hac sententia Accur-
37 sij tradit Dueñas in Regula. 31. limitatione. 9. quod si executor testamentarius bis monitus ab episcopo non præstet legatum alimentorũ ipse episcopus præstare poterit. And. Barba. in. c.3.de testa. sed eius sententiam retfellit Illustrissimus Dominus Couarrub.ibi.numero.45.
38 Decimum septimum, quod ex triẽnali præstatione alimentorum, quæ minus solenni testamento legata fuere, debentur alimenta perpetuò infuturum. l.1. C. de fidei commissis. cuius legis argumento in hac sententia fuit Bart.l.Mella. ff.de alim. & cib. legat. dixitque legem singularem,& quod non est alibi ipse Bart. si is est sing. 187. sequuntur plures quos aggregat Saray na ibi.sequuntur Iason in dicta l.1.numero.1.&.3.Corneus num. 3.Alex.in.l.si certis annis.numero.5. C. de pactis & ibi Alciat. pag.3.Euerardus loco.24. Sententiam hanc extendit Decius, in dicta.l.si certis annis. num.8. Hanc opinionem crebrius recepram esse attestatur Siluanus cõsilio.59.nume.16.lib.2. & Menchaca in quæstio.illustribus.lib. 2.c.84.numer.42.tradit Orofcius.l.solent.§.fin.numer.14.ff. de officio. proconsu. Ang. de gambelionibus in tractatu de testa.glo.5.nume.11. Menchaca lib.2.contrauersiarum.c.93.nu-
39 mero.27.Eadem ratione triennalis præstatio annuilegati pro dote relicti in minus solenni testamẽto efficit,vt obligatio præstandi oriatur infuturum.Bart. in.l.si certis annis.C de pact. numero.2.per.l.cum post.§.gener. ff.de iure dotium.l.si tibi annuũ ff.de annuis legat.l. cũ quidam. ff.de leg.2.sequuntur Bal.Alex. Angel. & Iass.ibi. idem scripsit Bart. in.l. cum de in rem verso. ff.de vsuris.idem Bart. in dispu tatione incipienti mulier habẽs amplum patrimonium in fine. sequitur Curtius iunior in repetitione.l. si certis annis. num.7. & nume.12.& ibi Decius.nu. 7. Corneus nume.fin. C.de pactis, & ibi Alex. & Iass. ibi dominus Anto.de Padilla.nume.25.attestatur hanc sententiam communiter receptam esse.cui accessit Alex.in.l.1.ff.solut.matri.nume.
40 41.Euerardus in loco ab alimẽtis ad dotem. numero.8. Sed in præsenti incidit quæstio, an sicut præstatio triennalis legati

alimentorum,quod in testamento non iure facto relictum est, efficit, vt præstari debeat infuturum: & alimentorum fauore hæc præscriptio introducta est: simili modo ipse hæres, si alimentorum legatum pluribus annis non præstiterit, acquirat sibi ius non præstandi, & petentem post longum tempus alimentorum legatum repellat.
In hac quæstione distinguẽdum est, an legatum alimentorum relictum sit simpliciter non distributis temporibus, an verò legatum sit distributis temporibus, veluti si annuum legatum sit, in hac vltima specie liberationem præstationis legati tempore non acquiri ex sententia Ioãnis áuhtor est Accursius scholio: cuiusq; anni in.l. cum notissimi.§. in ijs.C. de præscript.triginta vel quadraginta annorum:quià legata annua tot sunt quot anni.l. si stichum.§. stipulatio. ff. de verb.obliga.l.senatus.§.fin.ff.de donatio causa mortis.l. cum in annos.ff. de annuis legat. l.1.ff. quando dies vsus fructus leg.cedat. Accursij sententiam crebrius receptam esse traddit Ruynus consi. 34.numero.6.lib.2.quam sententiam dicit esse notatu dignã
41 Alciatus in.l.1.C.de senten.quæ sine certa quanti. profer. num. 16.In prima autem specie quando simpliciter sunt alimenta legata vnicum & purum est legatum Iacobus Butricarius in.l.1. C.de sentent.quæ sine cert.quãtita. profer. quæ sententia probatur in.l. scire debemus.§. stipulationem.ff.de verborum obliga. Ex quo sequitur ꝙ præscriptio incipit à principio,nec dinumeratur per singulas præstationes ita Bal. in .l.1. C. de sententijs quæ sine certa quantit.profer. numero. 16. vbi ait hoc esse notabile,& subtile. Ex quo apparet in ea sententia fuisse Baldum, vt existimaret legatam rem lõgo tempore sibi quærere posse hæredem: in hac sententia fuit idem Bal.in. c.1.§. ex eadem lege.numero.5.de lege conrradi.hanc sententiam plures colligunt ex Bart.l.sequitur. §. si viam. ff. de vsu capio.idem scripsit Bal.in.l. si stichum.§. stipulatio. ff. de verb. obliga. sequitur Alex. ibi numero. 2. qui ait decisionem hanc esse memoriæ tenendam, quia non reperitur textus à quo melius & clarius depromatur ꝙ ex.l.1.ff. quando dies vsusfructus legati cedat: quæ lex de præscriptione legati non agit, sed tantum ait, legata annua tot esse, quot
42 sunt anni. Tempus autem, quo hæres non præstitit legatum,vt repellere posit legatariũ illud petentem, non erit breuius triginta annorum spacio:ratio est, quià actio quæ legatario competit ad petendum legatum tanto tempore extinguitur.l. sicut. l.omnes.C.de præscrip. triginta vel quadraginta annorum.

trad-

traddit Ruynus.consi.34. nu.5. lib.2. Huic sententiæ fauet recepta quædam conclusio, quæ habet ꝙ ex longi temporis cursu bona fides præsumitur. Innoce. in.c.2. de restitu. in integ. sequitur Ioann. Andre. in addi. specu lat. titu. de testa. §. nunc videndum in prima additione mag. vers. item opponunt. Bart. & Salicet. in.l.fin. C. vnde vi. Bal. in.l.1.C. vnde vi Angel.l. penul. C. quibus non obstat longi temporis præcriptio. Abb. in.c. si diligenti de præscriptio. Alexan. consi.110.lib.1. Ruynus consi.34
44 numer.10. lib.2. Hæc sententia quæ habet triginta annorū spatium requiri vt hæres liberetur onere præstandi legatum, obtinet in persona hæredis, qui legatum prætare debet, secus in persona eius, qui hæredis est hæres, quia si à morte hæredis qui legatum dare dānatus est, anni decē lapsi sint obligatione præstandi legati tanto tēporis cursu liber erit: cum bonæ fidei possessor sit. l. qui in alterius. ff. de regul. iuris. traddit Paul. castre. in.l. si quis sub cōditione in fin. ff. de condi. institu. Idem Paul. consilio. 289. incipit hæreditas dictæ puellæ. sequitur Ruynus cōsi.34. nu.11. lib.2. Contariā sententiam, vt hæredis hæres non possit actionem tollere, quæ legatario competit ad legatū petendum, deffendunt Ioan. Imol. & Felin. numero. 3. in. c. fin. de præscrip. quam sententiam crebriorem esse & canonizatā per doctores in vtroq; foro tam seculari quam ecclesiastico attestatur Alciat. consi.267. num.7.
45 Superior autē opinio, ꝙ hæres sibi acquirere tempore possit rem legatam, fulcitur iure cō sulti responso in.l. si tibi homo. §. cum seruus. ff. de leg.1. illis verbis (cum seruus legatur: & ipsius serui status, & omnium quæ per sonam eius attingunt, in suspenso est: nam si legatarius repulerit à se legatum: numꝙ; eius fuisse videbitur, si nō repulerit: ex die aditæ hæreditatis ei9 intelligitur,) quib9 apparet legatū nō deberi donec legatari9 agnouerit: ac præstari sibi petierit. Igitur medio tēpore, quo legatari9 non petit rem legatā, hæres bona fide possidet, & tēpore eam sibi quærit: iusq; petendi legatū quod legatario cōpetit, præscriptione diluit, ac perimit. Huius legis argumento huic opinioni, ꝙ lōgo tēpore hæres legatū sibi quærere possit, accedit Anchar ra. in. c. fine possessione de Regul. iuris lib.6. oppositione fina. hāc sentētiam sequitur Socinus cōsi.63. nu.7. lib.1. Balbus in tractatu præscriptionem.2. parte.3 partis. q.13. sequūtur plures Doctores, quos aggregat illustrissimus Domius Couarru. in Regula possessor.2. parte. §.11. numero.5. versiculo nono. Hanc opinionem crebrius receptam esse attestatur Cagnolus in.l.2. C. de pactis inter empto. & vendi. nu.28.

nume.28. vti refert Hippoli. Riminaldus in princi. institu. per quas pers. nobis acquiri. nume. 26. qui incautè retulit Cagnolū, cum Ancharrani opinionē cōmuniter receptam esse non dixerit, sed id potius, ꝙ facultas retrò emendi concessa venditori in perpetuum quando voluerit, præscribitur triginta annis. Opinionem hanc ꝙ præscribi legatum possit, sequitur, Emilianus consi.156. nume.12. Ripa
46 in.l.fina. C. de reuocandis donat.q.69. Tiraquell.in.l.si vnꝗ verb.reuertatur numero.311. C. de reuocand.donatio. Contrariam sententiam, vt hæres non possit tempore quærere ius legati, nec legatarium petentem repellere, neruosè deffendit Cumanus consilio. 147. hanc opinionem sequitur Decius in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. numer. 26. de constitutio. & Menchaca lib. 2. contrauersiarum Illustrium. c.55. nume. 27. & Alex. consilio.267. numrro.6. qui omnes multis rationibus innituntur: ea maximè, quòd possessor malæ fidei vllo tempore nō præscribat. c. possessor malæ fidei. de
47 regul. iuris lib. 6. Sed alimenta legata cum iure actionis debeātur, atqꝫ repeti possint per eum qui de suo se aluerit. Bal. & Iass. in. l. de alimentis. C. de transactio. sequitur ꝙ hæres non est bonæ fidei possessor, cum sciat legatum à se exigi per legatarium posse: atqꝫ ita legatum tempore sibi quærere non poterit.
48 Secundò hæc opinio ea ratione commendatur ꝙ legati ius nanciscatur legatarius statim testatore defuncto. §. nostra autem institut. de legat. l. cum pater. §. surdo. ff. de legat. 2. vbi emolumentum legati quæritur legatario ignoranti: ergò dum legatarius non repullerit à se legatum, ius habere intelligitur: qua de causa hæres non poterit sibi tempore acquirere rem legatam ob malæ fidei obicem, quia scit rem ad legatarium per
49 tinere iure legati, hæc sententia ea ratione commendatur, ꝙ legatum sic quæritur legatario, vt actionem realem vel personalem habeat ante aceptationem in quibusdam casibus à morte testatoris, in quibusdam verò à die aditæ hæreditatis. l. 1. C. communia de legat. l. à titio. ff. de furtis, his à iure ductis rationibus innitens sentētiam Ancharrani reffellit Illustrissimus Dominus Couarrub. prædicto c.9. numero.5. qui sentit dominium rei legatæ acquiri legatario ante aceptationem fictè à morte testatoris, verè ab adita hæreditate sed reuocabiliter, verè autem & irreuocabiliter quando petierit legatum. Idem placuit Accursio scholio aditæ in.l.si tibi homo. §. cū seruus. ff. de leg.1. vbi Alex. nu.4. scribit hanc sententiam crebrius receptam esse: cui accedit Lancelotus Decius in. l. seruum filij. §. siquis

si quis rem.col.1.& .2.ff.de legat. 1.hanc sententiam tenere docto res scripsit Iacobus de nigris in l.1.ff.de lega.1. nume. 107. & ibi Sadoletus.numero.21. dominus Couarru.in.c. rainuntius de testamentis.§.1.nume.2.Ioann.Baptista in.l.legatum.nume. 16. ff. de legat. 1. Fortunius. l. Gallus. §.& quid si tantum.numer.265. ff. de lib. & posthu. Menchaca lib. 2. de succeßsionum creatione.§.17.nume.131. hæc sententia iure Regio approbata est. l.34. titulo.9. part.6. vbi Grego.hac de re multa verba fecit.

Tertiò Ancharrani sententiam defendit Aretinus.l.quibus res.§.necq; filius.ff.de acqui. hæredi.qui ait legatum morte ipsa testatoris effici legatarij, sed re uocabiliter: hoc prædixit Bart. in.§.cum seruus.Si igitur res legata ipsius est legatarij mortuo testatore antecq; petat eam, consequens est, ne posßit tempore hæres capere:cum sciat alienam esse.

50 Quartò Ancharrani sententiam fulcit Papiniani Responsum in.l. legatū.2. ff. de legat.2. legatum, inquit, ita dominium rei legatarij facit, vt hæreditas hæredis res singulas: quod eo pertinet,vt si purè res relicta sit, & legatarius non repudiauerit defuncti voluntatem : rectà uia dominiū,quod hæreditatis fuit, ad legatarium transeat nunq; factum hæredis. Ex quo apparet legati dominium ex die aditæ hæreditatis ad legatariū transire, quod cum iure cautum sit, deducitur non posse hæredem tempore acquirere rem legatā, quam scit esse legatarij, cum nō repudiauerit.Ex quo deducitur non aptè Ancharranum deprōpsisse suam sententiam ex dicto §. cum seruus: quia ex eo q; lex dicat medio illo tempore, quo legatarius nec petit, nec repudiat legatum, in suspenso esse legatæ rei statum, non colligitur legati dominium non esse legatarij, vt capere illud hæres longo tempore posßit:quoniam illa verba (in suspenso est) significant incertum esse, quis nam rem legatam habiturus sit, hæres an legatarius qui potest eam repudiare:non autem intelligēda sunt vt velint, quod dominium sit in suspenso, idest in incerto:cum legatarij sit à die aditæ hæreditatis, vt statuit. l. legatum.Ex qua lege apparet errasse Connanum lib. 4. cōmentariorum iuris.c.9. numero.11. qui interpretans verba. l. à titio. ff.

Interpretatio noua

Aduersus Franciscū Cōnanum

51 de furtis ibi(quia ea quæ leguntur recta via ab eo qui legauit, ad eum cui legata sunt, trāseūt) intelligit rectà via idest à testatore ad legatariū, quod verum est, subdit tamen, q; cum legata non valeant nisi adita hæreditate, aditio autem fieri nō posßit nisi ab hærede, per quam ipse omniū bonorum, quæ fuerūt defuncti, fit dn̄us : fieri non potest quin aliquo momēto eorū legatorū

torũ fiat hæres Dominus:nullo enim momẽto legatorũ est hæres Dominus, sed ipsa aditione nã ciscitur hæresdominiũ bonorum,quæ sunt in hæreditate,legatariusq; dominiũ rei legatæ, ita aditione ipsa separantur dominia bonorum,quæ sunt in hæreditate: eorum quæ hæres habiturus est nanciscitur Dominium hæres, legatorum autem dominium cedit legatorio, nec momento hæredis fit. Hoc docet Papiniani Responsum in.l. legatum,dum ait,(rectauia dominium, quod hæreditatis fuit adeum pertineat,numquam factum hæredis) itaq; verba illa
52 (recta via)significant legati Dominium transire à testatore ad legatarium absq; eo q vllo momento penes hæredem fit. Hũc in modum ex Paniani Responso in.l.legatũ interpretor Martiani Responsum in.l.à titio.
53 Secundò deducitur minus diligenter Ancharrani sentẽtiam perpendisse Ferdinandum Mẽchacam, qui ait numq́ incidere facti speciem, quæ dirimenda sit iuxta Ancharrani pronuntiatum, quod sic colligit, aut legatarius defuncti repudiat voluntatem, numq́ q fuisse eius intelligitur legatum, pertinet q ad hæredem hæredis nomine. Si verò legatarius petierit, semper intelligitur Dominus fuisse rei legatæ, ergò numquam Ancharrani sententia obtinebit: Quid si accidat legatarium nec petere, nec repudiare legatum annis triginta: repudiasse tacitè ex eo intelligetur,quia lapsus temporis à lege præstituti ad petendum legatum vices obtinet repudiationis.l. si quis filium. C.de inofficio.testa.
54 Primò noto.l. si quis filium non solum obtinere in querela inofficiosi testamenti, sed in aliis, nec obstat q inofficiosi querela sit odiosa, quia vltimis voluntatibus aduersatur,quià hoc efficit tantum, vt quinquenio intercludatur: vt notat Angel. l. certi condictio. in principio
55 probatq; Iass. numero. 25. ff. si cert.petat. Vnde etiam illa sententia,quæ habet, q lapsus temporis æquiparatur repudiationi, obtinebit in petitione hæreditatis, quæ cum fauorabilis sit, durat annos triginta, nec ante dissoluitur adeundi ius. Accursius scholio.1. & in scholio beneficio.l. cum in antiquioribus. C. de iure de lib. idem Accursius scholio.1.l.vni. C. quando nõ peten .part. idem Accursius scholio. 1. l. quandiu. ff. de acqui. hæredi. sequitur. Bart. l. vni numero. 4. C. de condi. ex lege in hãc sententiam scriptores frequentes ierunt teste Socino consilio.36. colun.2.& consilio.81.lib.1.in fin.Balb. tractat præscrip.4.parte.4.partis.q.19 Galdensis de Arte testandi titulo.11.caut. 6. Boerius decisione. 58. numero. 7. Molineus in addit. ad Alexan. consilio. 89. lib.2.

lib. 2. Xuarez in.l.8. titulo de las herencias lib. 3. fori.numer. 47. nemine relato hanc dicit communem omnium interpretationem Illustrissimus Dominus Couarru.lib.1. variarum resolu.c.9.nume.2.& Curt.Iunior l.vni.C.quando nonpeten.par. numer.25. Bernardus Diaz Regul.21.incip.adeundi, Menchaca desuccessionũ creatione lib. 3.§.22.numer.26. dicit communem Xuarez in.l.quoniam in prioribus. C. de inofficio.testa. indeclaratione legis Regni limi
56 tatio.3. nume.2. Hæc sententia probatur in.l. hæreditatis. C. de petitio. hæred.huius sententiæ ratio est, quia actiones personales personaliaq; iura triginta annis dissoluuntur.l. sicut l. siquis emptionis. C. de præscrip.30. annorum.l.2.C.de con stitu. pecunia. potestas autem adeundi est ius quodam.l. si mater. C. de instit. & substit. sub condi. quam legem ad hoc comendat Bart.l. is potest colu. 3. & ibi recentiores. ff. de acqui hæred.idem Bart.l.vni. colu. 2. C. de cond. ex lege Bal.l. licet. C.de iure de lib.Paul.in Rubri. ff.de acqui.hæred.hanc sententiam crebrius receptã esse tradit Bal.nouel rep.l.cum filio numero.52.ff. de legat. 1. quæ opinio vera est, eaq; de promitur ex.l.si mater.vnde fugiendus est Salicetus in.l.2.C.de iure delib. qui ait adeundi potestatem esse facultatem, quæ nullo tempore amittatur.l. viam publicam. ff. de via publi. quod magis probat Molineus in additia ad Alex. consilio.89.lib.2. attestatur q; Saliceti sententiam veram esse seruariq; vsu forensi Idem Molineus in consuetud. Parisi. §.130. sequitur Corasius. l.seruitutes.4.§.seruitus. nume. 7. ff. de seruitutib. Sed hanc opinionem veram nõ esse ipsam q; adeundi potestatem non esse facultatem sed ius, conuincitur ex.l. si mater. Vnde Saliceti sententiam iure optimo reffellit.Menchaca de successio.creatione lib. 3. § .22. numero. 26. Quæ opinio iure communi obtinet, Regio autem ius adeundi anni spacio circumcluditur.l. 2.titulo.6. part. 6. quæ loquitur quando terminum, intraquem hæres adeat, iudex præstituit: finitur enim ius adeundi statuti temporis spacio, sed si terminus non statuatur, perpetuò durabit ius adeudi iure Regio: cum hoc iure ciuili permissum sit vt supra scripsimus.

57 Item lapsu temporis propterea inducitur repudiatio iuris petendi supplementum legitimæ, quod quinquennij transcursu euanescit teste Bart.l. si quis filius. C. de inofficio. testa. Romano.l. certi condictio. in principio. ff. si certum petatur. Fabiano de Brochis repetitione auth. nouissima. C. de inofficio.testa. numero. 121. quià supplementum legitimæ sufficitur in lo-

in locum querelæ. l. ommi modo. C. de inofficio. testa. quod recentiores approbant, vt scripsit Tiraquell. de iure primogeni. q. 56. nu. 3. Hanc opinionem omnium consensu receptam esse attestatur Menchaca lib. 3. de succesfsion. creatio. §. 30. nu. 75. sed quamquam in locum querelæ substituatur ius petēdi vt suppleatur quod legitimæ deest: tamen hoc ius nō euanescit lapsu quinquennij, sed durat annos triginta, vnde Bartoli sententia refellitur, eamq; neruosis argumētis fregit Bal. dicta. l. si quis filiū, & alibi passim quē refert Xuarez. l. quoniam in prioribus in declaratione legis Regiæ. limitatione. 3. qui hanc attestatur receptam esse sententiam, quam magis probarunt Angel. & Iaff. nu. 25. l. certi condictio in principio. ff. si cert. peta. Idem Iaff. dicta. l. si quis filium. num. 10. Paul. consi. 122. & Alex. consi. 128. lib. 10. Balb. de præscrip. 4. parte quartæ partis. q. 23. refert plures Tiraquell. l. si vnq; verb. reuertatur. nu. 312. C. de reuocand. donat. Hanc sententiam, quæ Bartoli opinioni aduersatur esse receptam traddit Hieronimns verus. Repet. l. ex facto. ff. de vulgari. nu. 287. & 311. & 308. Menchaca de succesfsionum creatione lib. 3. §. 30. nu. 95. quibus argumentis quibusq; rationibus Bartoli sententia refellatur diffuse præcitati interpretes demōstrāt

58 Ex his constat lapsum temporis à iure dati repudiationis vim habere, ergo qui intra annorū triginta interuallū legatum nō petierit, à petione repelletur. sed hoc verum non est, vt ostendemus: non enim præstitutum est à lege tempus, intra cuius terminos legatum petatur, vt falsò opinatus est Menchaca, cum legati petēdi potestas non sit ius, sed facultas, ergò semper poterit petere, q; autem sit facultas probatur, quià quando quis debet aliquid facere præcepto legis, vt quæsitum ius tueatur, potestas hæc faciendi non est ius, sed facultas, vt docet Bartolus ab omnibus receptus in. l. vnica nume. 4. ff. de condictio. ex lege sed legatarius antequ legatum agnoscat ius habet in re legata. l. cum pater. §. surdo. ff. de lega. 2. ergo vt ius hoc tueatur irreuocabileq; efficiat, debet non repellere legatum. §. cum seruus: hac de causa dicitur legatarius agnoscere legatū, Accursius scholio fina. l. ei qui ita hæreditatem. ff. de conditio. institut. agnitionem autem propriè is habet, qui & ius habet: vt notat Cōnanus lib. 10. cōmentari. iuris ciuilis. c. 5. nume. 7.

59 Ex quibus colligitur petendi legati potestatem non ius esse, sed facultatem, facultatis autem quæ sunt, potest quis facere, dum voluerit, nec excluditur tempore. l. 2. ff. de via publica. Barr. in. l. 1. numero. 4. ff. de condictio. ex lege. Corasius

ſius in.l.ſeruitutes.4.§.ſeruitus. meronu.7.ff.de ſeruit.Bal.no. uel.l.cum filio.ff.de leg.1.nu.52. omnesq; paſsim. Ex quo apparet primò certum temporis ſpacium, intra quod petatur legatum à lege non eſſe diffinitum.

60 Secundò legatum longo tempore non poſſe hæredem ſibi acquirere ex eo quod longiſsimo tempore non agnouerit legatarius, nec iure probari Ancharani ſententiam, ſed cõtrariam eſſe iuris ciuilis Regulis. Huic ſententiæ contradicit Vlpiani reſponſum in.l.magis puto.§.fundum.ff.de rebus eorum.qua lege ſtatutum eſt legatum ante agnitionem eſſe legatarij, propterea q; ſine prætoris authoritate non poteſt illud repudiare pupillus, quià repudiando alienat, alienareq; probitus eſt. Sed quia huic ſententiæ aduerſatur ipſe Vlpianus, qui ſecum diſsidere videtur.l.qui autẽ.in principio.ff.quæ in fraudem credi. negat enim repudiationẽ legati eſſe alienationẽ, propterea agemus de interpretatione vtriuſq; reſponſi, vt ſibi ipſi Vlpianus conueniat, quod vt concinè fiat quæſtionem proponam, quæ doctorum ingenia contorſit: ſcinduntur enim in ſtudia cõtraria, defluit tamen ex repugnantia.§.fundum cum.l.qui autem.

61 Quæri ſolet, vtrum prælatus ſolus legatum eccleſiæ relictum repudiare poſsit:&poſſe prælatum repudiare ſcripſit glo.c.ſi epiſcopũ.16.q.6.ait enim in acquirẽdi poſſe prælatum nocere eccleſiæ, idẽ probauit glo.fi.c.fi. ead.quæſtione. Bernardus ſcholio.3.c.2.de donatio. hanc ſentẽtiam Ioãnis.d.c.ſi epiſcopum.dixit ſing.Abb.c.1.dein.integ.reſtitutio.nu.9.Idem Abb.c.verũ nu.3.de cõditio.appoſitis. idem Abb.c.1.nu.12.de dolo.&contumatia.Imola.c.vt ſuper derebus eccleſiæ Probus.c.1.de integ.reſtitutio.lib.6.nu.18.Felin.c.cum inter nu.4.de re iudi.Iaſ.l.is qui hæres.§.nec filium ad fi.ff.de acqui.hæred.Pala.Rub.Rub.de donatio.§.47.col.2.Lãbet.de iure patro.lib.3.arti.9.q.3.princi. nu.1.Rochus.c.fi.de cõſuet.nu. 268.Hipp.ſingu.194.Decius. l.ſeruus.num.9.c.de pact.Euerar.loco.58.

Ex his colligit Fredericus cõſilio.9.prælatum ſolum poſſe repudiare quod eccleſiæ relictũ ſit, quam opinionem approbat Abb.c.1.de in integ.reſti.idem Abb.c.tua.nu.9.de his quæ fiũt à prælato.vbi Cardi.idẽ Abb. in.c.contingit.1.de ſenten.excom.idem Abb.in.c.quoniam de decimis.idem Abb.c.1.numero.22.de dolo & contu.Imol.c. nulli.nume.11.de rebus eccleſiæ. hanc opinionem cõmunem eſſe canoniſtarum traddit Aretin.l.is qui hæres.§.nec filius ad finem.ff.de acqui.hæred. ait q; hanc opinionem forenſi praxi probari: quam dicit eſſe receptam canoniſtarum ſententiam

tiam Albarot.c.vni.§.Et iterum si clericus nu.19.de capit.corradi, idem probat Mathe.de afflictis ibi. nu.6. Præpositus. c. verum. nu.13. de foro cõpet. idem Præpositus.c.sine exceptione in fine.12.q.2. hoc probant plures quos in vnum congessit Rebuffus in compēdio alienationum fol.92.Cagnolus.l.non fraudantur.ff.de regu.iur. dicit communem sententiam Iass.l. legatum.1.nu.19.ff. de legat.1. idem Iass.l. si quis.§.filio nu.3. ff.quod quisq; iuris, Beroius. c.1. nu. 102. de in integ.restitu.Nauarus.c.si quādo pagi. 16. de rescript. Anto. Rubeus.consi.11.nu.6. Ambrosius de opizonibus. l. filius fam. §.diui.nu.75. ff. de legat.1. Bernardus Diaz Reg.219. Sigismūdus.consi.40.nu.25.inter consilia feudalia. Natta. consi.441. nu.16. Martius decisione.311. dicit communem Mēchaca de successionum creatione lib.3. §.21. nu.254. Hoc colligunt ij patres ex sententia glossarū & ex l.qui autē in principio.ff.quæ in fraudem creditorum.qua lege prohibetur debitor alienare bona sua infraudem creditorum,& tamē repudiādi legatum potestatem habet ea de causa,quia repudiare non est alienare, sed verius non acquirere,ergò relictum ecclesiæ poterit repudiare prælatus,cum in quærendis possit ecclesiæ dānum dare vt supra scriptum est.Omnis enim alienatio quæ fieret infraudem creditorum,est prohibita.l.1.§. final.ff. quæ infraudem credit.& tamen non prohibetur repudiatio legati.l.qui autem: ergò repudiatio legati non est alienatio.

62 Contrariam sententiam,vt sine cõsensu capituli prælatus repudiare non possit, quod ecclesiæ legatum sit,defendit Bal l.cōtra iuris.§.1.ff.de pact.idem probat Paul.l.legatum.1.nu.4.ff.de legat.1. qui ait contrarium consuluisse Fredericū,sed malè,quia consuluit contra. §. fundum. & hanc opinionem contrariā sententiæ Frederici dicit crebrius receptā esse Alex. l.legatū.1. nu.2. supra alleg. congessitq; plures doctores approbantes hanc sententiam.Ex quo colligitur in cautè scripsisse Iass.l. legatum.1. nu. 16.errore ductum Alexandrum existimasse hanc esse cõmunem opinionem,quam aduersus Fredericum approbat Barba. c. vt super de rebus ecclesiæ.Socinus Reg.100.fallen.9. qui huius sententiæ plures asseclas refert. & in hanc partē inclinat Beroius. c.1.de restitu.in integ.nu.115. & Felinus.c.contingit.1.num.5. de sententia excõmu.quamuis per peram in contrarium allegetur à quibusdam.Hanc opinionem cõtra Fredericum approbat siluanus.consi.25.nu.32.lib.1.hanc attestatur esse communem additionator Socini.l.legatum.1.nu.13 25.Lāber.de iure patrona.lib.3 quæst.24. princi. articulo .9. in num.1, Menchaca de successio. creatio.

creatio.lib.3.§.21.nu.254. Anto. Gomez lib. 1. de contractibus. c.14.nu.13.huic accedit Pinelus. l.1.C. de bonis Mater. 3. parte. nu.103. aitque sententiam Frederici malè à doctoribus receptã esse. huius sententiæ partes defendit.§.fundum. qua lege docemur legati alienationem esse repudiationem. Sed in alienatione rei immobilis capituli cõsensus requiritur: quod si alienationi capitulum non consentiat, efficax non erit alienatio.c.1.c.2.de rebus ecclesiæ lib.6. ergo & in legato repellẽdo capituli requiritur consensus, ipseque prælatus sine capitulo quod ecclesiæ legatum sit, non repellet.& huic.§. fundum Fredericus non respõdet, perpendit Abb.c.tua in fine de his quæ fiunt à prælato. Hæc in vtrãque partem collecta sunt vt diiudicari possit quam desidant.textus.§.fundum.&l. qui autem.

63 Ipse Frederici sententiam magis probo, qui existimo alienationem legati non esse repudiationem, quod depromitur ex.l. qui autẽ in principio.Opus autem & labor est intẽtionem Vlpiani aperire in dicto.§. fundũ. vnde multi multifariam interpretantur.

Primò Abb.c.tua de his quæ fiunt à prælato. num.9. ait quod.§. fundum.agit de pupillo, qui bonorum administrationem non habet,at Fredericus de prælato agit,qui ecclesiæ in ijs,quæquæsita non sunt, potest noccre. c. quoniam.decimis. & supra posuimus. hanc interpretationem refellit Ioann.Imol. c.tua de his quæ fiunt à prælato. duplici argumento:Primò quia si propterea pupillus repudiare legatum non potest, quià bonorum administrationẽ non habet,consequens est,vt tutore autore repudiare possit, quod negat Vlpianus in.§.fundum.

64 Secundò quia Vlpianus dicto.§.fundum.docet quare non possit pupillus repudiare legatum sine prætoris Autoritate, ex eo scilicet,quià repudiatio legati est alienatio,quæ ratio obtinet in prælato:ergo non est cõstituendum discrimẽ inter prælatum & pupillum cum tutore. Hunc in modum Abbatis sententiam refellit Imola cuius opinioni adhæret Iasson.l.legatum. 1. nu.18. & Socinus numero. 2. ff.de legat.1.

Secundò modo explicat Socinus in.l.legatum.1.num.2. qui ait quod non licet inferre de postestate tutoris ad prælati potestatem,cum sit prælati potestas maior potestate tutoris. Vnde non sequitur quod proptera prælatus non possit repudiare quod ecclesiæ legatũ est, quià pupillus tutore autore repudiare non potest quod ipsi pupillo est legatũ: quià prælati potestas maior est potestate tutoris.Ioãnes scholio.1.c. fin.5. q.3. quod dicit notatu dignum Abb. c.qualiter.2.

numer.25.de accuſat. Fel.inibi. nume.8. idem Felin. c. cum deputati.numero.10. de iud. Probus.c.licet.1.numer.16. depræb. lib. 6. Lambert. de iure patro. lib. 3. q. 2. articulo.9. Barb. de præſtantia Cardi. q. 5. baſilica. Bernardus Diaz Reg.219. incipit eccleſia fungitur. 14. ſimilitudine. Rebuffus in inquiridio iudicum eccleſiaſticorum fol.12.

Aduerſus Cagnolū.

Aduerſus Socinum.

Hoc quod ſuppoſuit Socinus non obtinet in propoſita quæſtione, quæ in alienatione conſiſtit: cum in alienando par ſit prælati tutoriſq; poteſtas.l. iubemus nulli in principio. C. de ſacroſan. eccle. Auth. de eccleſiaſticis.titulis. §. fina.notat Bernar.in.c.auditis. de reſtitutione in integrum. Bart.l. ſi procurator.§.final. ff. de iure fiſci. Nec par eſt vtriuſq; poteſtas propterea, quià prælatus donare poteſt, cum hoc liceat ſi, modicum ſit quod datur:cum ius donandi rem exiguam cõſuetudine inſtroductum ſit glo.c.2.de donat. c.cæterum inibiq; doctores notant de donat.

Aduerſus Boerium.

65 Tertiò interpretatur Corneus conſilio. 32. nume.11. lib.1. qui ait quod ſicut qui repudiat hæreditatem non dicitur aliena re.l. alienationis verbo. ff. de verb. ſig. ita qui repudiat legatum.l. qui autẽ. ff. quæ in fraud. cred. Ex quibus colligitur repudiationem legati verè ac propiè non eſſe alienationem, ſed in propriè & ſictè: quod negat Vlpianus in.§.fundum.illis verbis (eſſe enim & hanc alienationem) cum verbum eſſe veritatem ſignificet nõ ſictionẽ. Bart. l.ſi maritus.§. legis.ff.de adulterijs Ex quo ſequitur errorelapſum cagnolũ in.l. nõ fraudatur. ff.de regu.iuris. dixiſſe repudiationem legati eſſe alienationem impropriam.

66 Quartò declarat Beroſus.c.1. de reſtitu.in integ.numero.107. qui deſidentia interſe Vlpiani reſponſa hunc in modum componit, q̃. §. fundum.agat delegato,quod legatario debetur ex quo die adita eſt hæreditas. Hæc autem interpretatio non diluit difficultatem & nodum, quià quamuis neceſſum ſit, vt legatum valeat, q̃ hæreditas adeatur.l.ſi nemo. ff. de teſta. tut.l.3. ff.de leg.1. aditione tamen hæreditatis non quæritur legatario dominium rei quæ legata eſt. l. ſi tibi homo.§.cum ſeruus. ff. de leg.1. igitur vt legatum legatarij eſſe dicatur in ſpecie.§.fundum. nihil facit, quod debeatur à die aditæ hæreditatis.

67 Quintò interpretatur Præpoſitus. c. ſine exceptione. 12. q. 2. num.17. in fine. qui magis componit inuicem ſibi aduerſantes ſentẽtias doctorum, q̃ in vnam conſonantiam Vlpiani oppoſita reſponſa iungat. probat Rebuffus, & ante traddiderat Capra in.c.tua.cui & alij doctores adhærent dicentes, q̃ prælatus ſine capitulo vel capitulum ſine præla-

prælato, quod ecclesiæ legatum est repudiare non possit, & de hac specie agit. §. fundum. Baldus Ancharranus & reliqui, qui sunt in eorum partibus, aut prælatus cum capitulo repudiat, & repudiare potest sine consensu superioris, & in hac facti specie obtinet sententia Frederici.

Hæc explicatio non vndiqꝫ concludit: finge ecclesiam non habere capitulũ sed solum Abbatem, quæstionis est num solus Abbas sine episcopo repudiare possit: deinde vis quæstionis in eo cardine versatur an sicut in pupillo prætoris autoritas necessaria est: exigatur simili modo episcopi autoritas in ecclesia, ex quo colligitur extra causam orasse Præpositum.

68 Sextò conciliat Paul. cast. cõsilio. 172. lib. 1. qui ait ꝙ in specie. §. fundum, fuit legatum quæsitum reuocabiliter, innitebatur enim in nuda voluntate legantis, quam ob causam repudiatio legati dicitur esse alienatio. Mihi videtur Paulum id mẽte concepisse quamuis dilucidius ad nos non pertulerit, ꝙ in specie. §. fundum. repudiatio legati dicitur alienatio minus propria, non enim propria est nisi is qui alienat rem, dominiũ irrebocabiliter nactus sit. l. 2. C. de reb. alien. no alien. qua lege docemur maritos dotales res alienare non posse, quod si alienent, in efficax est alienatio, at dotalis rei dominium, dum matrimonium constat, in maritum transit. l. doce ancillam. C. de rei vendica: vnde colligitur alienationem in specie. §. fundum. impropriam esse: quod approbat Siluanus consilio. 25. lib. 1. Sed ꝙ propria alienatio sit in specie. § . fundum. docent illa verba (esse enim & hanc alienationem) verbum esse propriẽ & verè non fictè significat, vt supra posui: ergo alienatio vera est, ac efficax in specie. §. fundum. *Aduersus prepositũ*

69 Septimò explicat Lambertinus in tracta. iuris Patronat. lib. 3. q. 2. principali articulo. 9. numero. 17. & numero. 18. dicẽs ꝙ propterea quia prælatus ecclesiæ dãnum inferre potest in his, quæ quærenda sunt, potest repudiare quod ecclesiæ legatum est: cum rei legatæ dominium iure quodam speciali ac reuocabiliter sit quæsitum ante agnitionem, qua de causa repudiatio non est vera ac propria alinatio, at pupillus repudiare legatum non potest in consulto prætore, quià non tantum parta alienare non potest, verum etiam quæ quæsita nõsunt, sed quæri possunt. Sed hoc est discrimen constituere inter prælatum & tutorem cum in alienando inter vtrumqꝫ discrimen non sit, vt ante traddidi: nec cõponit Lambertinus. §. fundum, cum. l. qui autem.

70 Octauò explicat Alciat. l. alienationis. ff. de verb. signifi.

versi. non intelligitur, ait enim ꝙ legata ipso iure in legatarij dominium transeunt: vnde si repudiat dominium sibi iam quæsitum abse abdicat, meritò alienare intelligitur: quæ est sententia. §. fundum. Edicto tamen quo prætor in fraudem creditorum gesta reuocat, non comprehenditur qui legatum repudiat, quoniam alienationis verbo prætor vsus non est, sed simpliciter non permittit fraudationem, quæ minimè interuenisse videtur in eo, qui repudiat, quod ex relinquentis intentione ei permissum est, cuius potestati concessit vt acciperet vel repelleret: nec enim hoc egit testator vt creditoribus prodesset.

Interpretatio noua

Ex his primum noto Alciatum ex. §. fundum, generale thema collegisse: vt alienare existimetur is, qui legatum repudiat, sed hoc nemo doctus probabit, quià alienatio rei reuocabiliter quæsitæ infirma est, vt paulò ante posui, nec tale fuit Vlpiani propositum in. §. fundum. Sed l. qui autem vim ac potestatem verè tenuit Alciatus dicens, in edicto illo prætorem non prohibuisse alienationem, sed fraudationem, quod dilucidè demõstrant edicti verba, quæ posuit Vlpianus. l. 1. in principio. ff. quæ in fraudẽ creditorum. vnde difficultas in eo stat, ꝙ in. §. fundum. dicatur repudiatio legati alienatio, quod vt declarem suppono: Seuerum Imperatorem aduersus tutorum curatorumq; calliditatem & captiones pupillis consuluisse, ne damno afficerentur. l. magis. §. in primis. ff. de rebus eorum, at dubium non est, quim damno afficiatur minor si parta non tueatur: nec non si lucra non capiat. l. final. C. de codicillis. l. non omnia. ff. de minorib. hac de causa Seuerus Imperator minorum infirmo consilio consulens decreuit, ne incõsulto prætore minorum bona alienẽtur. prohibuitq; alienationem non tantum rerum, quarum dominium eis irreuocabiliter esset quæsitum. l. 1. ff. de reb. eorum. sed earum rerum, quarum dominium esset reuocabile. l. magis puto in principio. Hac de causa in dicto. §. fundum. dicit Vlpianus repudiationem legati esse alienationem, quoniam res erat pupilli, quià agitur in titulo illo de prohibenda alienatione rei quæsitæ etiam reuocabiliter: cumq; legatum, ex quo die adita est hæreditas, quæsitum sit legatario. l. cum pater §. surdo. reuocabiliter quidem. l. si tibi homo. §. cum seruus. dicit Vlpianus legati repudiationem esse alienationẽ iuxta orationem Seueri Imperatoris ac iuxta thema propositum in titulo de rebus eorum. Qua interpretatione aptissimè componuntur Vlpiani interse disidentia responsa, constatq; §. fundum. Frederici opinioni non aduer

71

aduersari, quæ crebrius à docto ribus approbatur; prælatumq́ posse repudiare quod ecclesiæ
72 legatum est. Sed hoc ita accipi opportet, vt ecclesiæ ad idquod interest teneatur prælatus, qui legatum repudiauerit. glo. aut neglectum. c. final. 12. q. 4. Abb. c. 1. de restitutione in integ. numero. 8. Peralta. l. titia. §. si ea. numero. 5. ff. de lega. 2. l. quicquid. C. arbit. tutellæ. qua lege pupillo tenetur tutor ad idquod interest, ex eo q non acquisierit pupillo, cum acquirere potuisset: pari igitur ratione prælatus tenebitur, cum de tutore ad prælatum in hac specie li-
73 ceat procedere. Est etiam subnotandum, ecclesiam aduersus factū prælati repudiantis legatū restituēdā esse glo. restituimus in. c. auditis de restitutione in integ. argu. l. ait prætor. §. fin. l. nō omnia. ff. de minorib. quæ leges subueniūt minori, qui quod acquirere potuit emolumētū amisit: ergò ecclesiæ succurrunt, quià ecclesiæ & minoris par est conditio in auxilio restitutionis. c. 1. de restit. in integ. Abb. in. c. auditis. docet in proposita facti specie restituendam ecclesiam. idem Abb. c. constitutus notab. 6. de in integ. rest. idem probat Pala. Rubios in Rub. de donatio. §. 47. numero. 12. qui ait hoc esse tenendum mēti, quià non reperit tactum ab aliquo. Huic sententiæ ad hæret Bernard. Diaz ibi in additione. Colligitur hæc conclusio ex. l. final. titulo final. part. 6. vnde constat ecclesiam duplici iure se posse tueri, potest enim ecclesia aduersus prælatum agere ad id quod interest: potest etiam restitutionem petere aduersus emolumentum omissum à prælato. Nec q proposita in prælatum actione experiatur, amittit recursum ad iudicis officium. l. etiam. 2. C. si tutor vel curator interuenerit. notat Gregorius. l. 2. titul. fina. part. 6. scholio. de su guardador. Ex quibus constat, (vt diffuse disputata in compendium reducamus,) legatum non posse hæredem longo tempore capere. Item prælatum repudiare posse quod ecclesiæ legatum sit.

74 Decimum octauum priuilegium quod ius ciuile alimentorum causæ indulget illud est, quod si ex regionis consuetudine functiones fisco præstentur ex rebus, quas quis possidet, vt moris est in omni principatu Castellano, si alicui alimenta legata sint, non contribuet in tributa ob eas res, exquibus habere debet alimenta: sed is, qui daturus est alimenta, functionem præstabit: cum rerum dominus sit, exquibus præstat alimenta, vti traddidit Bart. in. l. 1. numero. 5. ff. de aliment. & cib. leg. argumento. l. cum impluresa. §. vehiculum. ff. locati. Hanc sententiam fulcit. l. 1. C. de eroga. milita. anno. lib. 10.

quæ tamen nihil ad rem facit. hanc Bartoli sententiam approbarunt Ioann.Imol.& Anchara.numero.7.in.c. indicante de testamentis. Sed hanc opinionem frangit Vlpianus in.l.si pendentes.§.si quid cloacarij.ff. de vsu fructu: qua lege fructuariustenetur functionesfisco præstare. Vnde modum alimentorum perpēdere debemus. Vt si quidem demonstrati fundi fructus legātur in alimenta, exqui bus potest ea fructuarius percipere, & functiones fisco præstare, ipse præstabit argumento. dicti. §. siquid clocarij. Sed si alimenta tantum legata sint, cum ali debeat legatarius, functiones non præstabit, cum eæ ex alimentis detrahendæ sint, quæ integra legata sunt: eaq; habere alimentarius debet. l. qui concubinam. §. qui hortos. ff. de legat.3.

Aduersus Bal.

75 Vtrum autem hæc priuilegia censeantur concessa alimentorum causæ, quæ diuiti relicta sunt, traddit Alexan. l. diui. numero. 4. ff. ad. leg. falcid. qua de re suprascripsimus in quarto priuilegio. Est tamen notandum ꝙ licet infinita priuilegia alimētorum causæ indulta sint, non tamen ex eo quòd causa alimentorum sit, præsumiturpræcipua & summa, vt semper priuilegijs frui debeat, nisi incasibus à iure concessis. hæc est sententia Hieronimi Grati consil. 69. numero fina. lib.2. Sed licet hæc vera sint, indubijs quæstionibus pro alimentis præstandis iudicandum est. l. sed & si is. ff. de carboni. edicto illis verbis (nec mirum debet videri hæreditatem propter alimenta minui eius, quem fortasse iudicabitur filium non esse: cum omnium edictis venter in possessionem mittatur, & alimenta mulieri præstentur propter eum, qui potest nasci, & cura maior adhiberi debeat, ne fame pereat filius, ꝙ ne minor hæreditas ad petitorem perueniat si apparuerit filium non esse) legem hanc pro hac sententia notat Forcatulus in libro qui inscribitur penus iuris ciuilis. c. fina. pag. 2.

76 Ex his, quæ de alimentorum priuilegijs scripta sunt, colligitur defendi non posse sententiam Bal. in. l. voluntatis. numero. 4. & numero. 5. C. de fidei commissis, qui ait, ꝙ si legata sint alimenta, quià legatum hoc taxari debet iudicis arbitrio, præstariq; de redditibus patrimonij, ꝙ hoc arbitrium videtur in esse ipsi legato, ac si esset declaratum. Vnde nihil refert, conficiat hæres inuentariū nec ne, quià qualitas legati non mutatur ex eo, ꝙ factum sit inuentarium, vel non sit confectum, nec hac de causa debetur plus vel minus. Huic opinioni accessere Cumanus consilio. 30. coluna. 2. Ioann. de Amicis consilio. 56. numero. 4. Martius de cisione

cisione. 323. numero. 1. Sed hæc opinio nõn est vndiq; secura & certa: finge vniuersum patrimonium testatoris insup. lectisterniis consistere, pluribusq; alimenta relinquere, adæratur supellex, vt ex pecuniæ redditibus alimenta præstentur, quamuis certa sit quantitas, quæ hoc legato continetur, si tamen hæres non cõfecerit inuentarium, nec pecuniæ accessiones alimẽtis sufficiant, cogetur quod deest præstare hæres, propterea quia non confecerit inuentarium, insolidumq; conuenietur argumento.l. final.§. sin autem. C. de iure delib. quæ maximè obtinere debent alimentorum fauore, cum legatum hoc pium sit.

77 Secundò colligitur ex hoc. §. q auus maternus compellitur exhibere nepotes spurios ex filia procreatos, qua de re latius vbi diximus in.§. idem rescripsit infra eod. Auus autem Paternus alere non tenetur nepotes spurios: vt ibi scripsimus.l. 5 titulo.19. part.4.

Vtrum autem pater cogatur filios spurios alere tradidimus.

78 Sed an spurius patrem alere teneatur quæstionis est, & non teneri lege duo decim tabularum sancitum est, è meretrice natus, inquit lex, patrem non alito: quæ relata est in libro.2. historiæ iuris ciuilis. Idem cautum

79 erat lege Solonis, vt Plutarchus author est in Solonis vita. Huic constitutioni doctores rationes plures adducunt: prima est, quia spurius patris odio plectitur, cũ nasci ex adulterio patris crimen sit non filij. c. nasci ex adulterio. 56. distinctione. tradidit Alexan. consilio. 202. numero. 3. lib.6. Bertrandus consilio. 169. numero.3. lib.2. Hinc dicit Aymon consilio. 137. numero.2. q non valeret statutum vt spurij succederent in bona parentum, quamuis optimo iure valeret vt in eorum bona alij succedant. Hæc ratio q spurius patris crimine arceatur à successione paterna depromitur ex.l. fin. C. de natura. lib. & ex.l. legem. C. eod. titul. tradit Ruynus consilio. 69. numero.11. lib.3.

Est enim hæc viua & subtilis ratio, quia si spurius filius patri succedere prohibitus est ob patris crimen, cum filius sit innoxius & innocens, fortiori ratione debet pater prohibitus iudicari, omnis enim causa impediens fortior est in impediendo primam & immediatam personam, q vlteriorem. argumento Auth. multò magis. C. de sacro sanctis ecclesijs.l. videamus. ff. quod metus. caus. hæc tradidit Bal. in.l.1. C. de sacro sanct. eccle. numero. 27.

80 Secundam rationem adducit Paleotus de nothis spurijsq; filijs.c.46. numero. 4. qui ait propterea patrem alendũ non esse à filio spurio, quia cum voluptati pater operã det non procrea

 tioni

tioni, iustum est careat fructu hoc, & iure patris. Hanc opinionem, quæ habet, q spurius filius patrem alere non cogitur, defendit Azo in summa. C.de legit. hæred. numero fina. Bart. l. final. ff. de his quibus vt indignis. numero.5. Bald. in auth. licet. C. de natura.lib. numero.3. idem Bald. in. l. 1. C. de sacro sanct. ecclesi. numero. 27. sequitur Ludouicus de Sardis in tracta. de legitimatione. §. de obligatione inter patrem & filium. numero. 4. Bertrandus cõsilio. 290. numero. 20. lib. 3. tradit Alexan. in. l. quià semper. ff. de inius. vocand. legem q illam interpretatur vnà cum. l. 2. ff. illo titu. numero. 13. Anto. Gomez in. l. 10. Tauri. numero. 45. & ibi Tellio nu. 25. Andreas de besetis in. l. 1. C. de sacro sanctis ecclesiis. num. 111. huius opinionis partes defendit. l. bona fides. ff. depositi: quæ statuit vt malefici egestate laborent.

Itẽ huic opinioni fauet dictionis etymus, nam spurius dicitur quasi sine patre, ergò patrem non alet, cum patrem non habeat, non enim filius est, qui extra matrimonij iura procreatus est, argumento. l. 1. §. ius naturá

81 le. ff. de iust. & iure. vbi iure consultus eam coniunctionem dicit esse iuris naturæ, quam nos matrimoniũ appellamus, inter bestias simplex est coniunctio, inter homines verò matrimoniũ, ex hac matrimoniali cõiunctione susceptos liberos patres educant. Hæc Vlpiani sententia quamuis ethnici & impij in seruatoris iesu fidẽ, cõsonat veritati christianæ, qua docemur in paradiso delitiarum institutum fuisse matrimonium, primosq parentes matrimonij iure congressos esse. Genesis. c. 2. Esdræ. c. 3. quod scribitur in. c. debitum de bigamis. vnde apparet non esse filium secundum naturam, nisi qui ligitimus sit, cuius parẽtes fide matrimonij se inuicem

82 miscuerunt. Quamuis in hoc articulo diuersa sit iure consultorum sententia. l. vxorem. §. pater. ff. de legat. 3. Prisci etenim viri, qui Philosophiæ studebant varia in hoc traddidere: alij quippè existimarunt principio creati orbis homines sine iure legeq matrimonij ferarum more corpora inter se miscuisse. Cicero. lib. 1. de inuentione post principium (nam fuit quodam tempus cũ in agris homines passim bestiarum more vagabantur, & sibi victu ferino vitam propagabant: nec ratione animi quicquam sed pleraq viribus corporis administrabant: non dum diuinæ religionis, non humani oficij ratio colebatur: nemo legitimas viderat nuptias, non certos quisquam inspexerat liberos.) alij authores primos parentes iustas legitimasq nuptias vidisse memoriæ prodiderunt, vt scripsimus in. §. non tantum. numero. 58. huius

rei meminit Pinelus in Rub. C. de rescindē.vēd.1.parte.nu.20.

83 Contrariam sententiam, vt spurius filius patrem alere cogatur authores magni nominis defendunt perpensa iuris pontificij decisione: qua statutum est patrem cogendum esse spurio filio alimenta subministrare.c.cum haberet, de eo qui duxit in matrimonium:in permissis autem & prohibitis parest patris & filij cōditio Bal. Auth. licet. numero.3.C. de naturalibus lib. hinc fiet, ꝙ si iure canonico pater cogatur filium spurium alere, ꝙ eadem ratione & filius patrem alere cogetur, in hac sententia fuit Fortunius in l.1. §. ius naturale. numero.105. ff.de iust. & iure. Bald. de Bartolinis in. l. 1. ff. solut. matrim. numero.144. Castillus in. l. 10. Taur. parte. en caso. Capitius decisione. 163. numero. 4. Dominus Couarrub. de matrimonio.2. parte.c.8.§. 6. numero.5. Gregorius scholio penul. in. l. 5. titulo. 19. part. 4. post. Bald. nouel.de dote.folio.13. Alexan. ad Bald. auth. ex complexu. lectu.1. C. de incestis nupti. Hanc sententiam fulcit.l. parentes. ff. de inius vocan.illis verbis (vna est omnibus parentibus seruanda reuerentia) ex quibus apparet filio patris personam sanctam ac religiosam videri debere, vt patri honorem & reuerentiam exhibeat. l. libero & filio, ff. de obsequijs: æquaꝙ lance alimenta præstabit si ad egestatem pater deductus sit:licet maleficus sit & impius pater tamen est. Auth. de incestis nuptijs. §. si verò contigerit. Item cum iure canonico statutum sit, vt spurium filium pater alat, receperitꝙ à patre alimenta filius, consequens est & æquum, vt reponat filius, ac patrem alat: cui adantidora obligatione astrictus est. l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de petit. hæredi. Nec obstat ꝙ filius non possit in patris opes succedere, quià non inde sequitur, ꝙ alere non tenetur, quamuis non succedat in bona patris, alitur tamen à patre: vnde & ipse patrem alet, ꝙ spurius hæres esse nequeat, ipsius patris odio introductum est.l.final. C. de natu. lib. quod fit vt in hoc pater torqueatur, vti ait Bald. in. l. duodecim tabularum. C.

84 de leg.hæred.sequitur Guillermus in. c. rainuntius. Verb. & vxorem nomine adalasiam. numero.122.de testamentis, tradit Dominus Couarrubias dicto.§.6. numero. 5. qui Solonis legem refelit, ac frangit. Hæc autem alimenta vtrum pro dignitate patris constituēda sint, an verò debeant esse naturalia tantum, quæstionis est, & naturalia cōstitui debere, idest ea, quæ ad vitā tuendā sunt necessaria, sine quibus corpus sustineri non posset, author est Petrus benintendus decisione.22.nu.8.

Contra

Contrariam tamen sententiam vt pro dignitate constituenda sint alimenta, defendit Tellius in.l.10. Tauri. numero.25.

Ego autem scio æqualem inhoc articulo esse debere patris & filij conditionem, sunt enim vtrique pari formiter præstãda, quæ enim pater filio spurio præstare tenetur, eadem spurius filius præbere patri debet.l.8.titu.13. part.6. filio extra quintam pater dare non potest, vt alatur, ergò nec filius patri vltra eam dare poterit.

86 Tertiò colligitur ex hoc.§. quod filij, etiam si vulgò quæsiti sint, tenentur alere matrem, notat Accursius hic scholio vulgò quæsitos per auth. quibus modis na tur. effi. sui.§. opportet &.§. si quis habens. collatio.6. & l.fin. C.de alend.lib.l.1. &.2. C. eod.

87 titulo.l.8.titu.13 part.6. Vtrum autem filius matrem dotare cogendus sit, quæri solet: & non teneri filium pro matre nubente dotem dare docet Vlpianus in. l.1.§. de seruis vel siculo prætera.ff.de tutellis & ratio.dis.illis verbis (sed si munus nuptiale matri pupilli miserit non eum pupillo imputaturũ, labeo scribit: nec enim perquam necessaria est ista numeratio) hanc legem pro hac sentẽtia notant Bart. & Bald. ibi. numero.1. Idem Bal. l.vnica. in fine. C. de inoffici. dotibus.

Secundò huic opinioni fauet.l.tutor secundum dignitatem.§. final. ff. de adminis. tutorum illis verbis (sed nec nuptiale munus matri pupilli, vel sorori mittere debet.)

Tertiò fauet Auth.de nuptijs. §.soluto collatio.4. illis verbis (& non procreatam sobolem sequentibus matrimonijs forsitam contristare.) Quartò hanc opinionem fulcit auth. de non eligendo secundò nubentes.§. prospeximus itaque colla.1. illis verbis (& nullam esse licentiam matri alios quidem filiorum eligere, alios autem exhonorare: quoniam omnibus simul secundis nuptijs fecit iniuriam) & di cto.§. prospeximus, nemo autem cogitur ad iniuriam suam conferre Angel.l.1.ff. de tute. & ratio distra. per.l. qui accusare. C. de edendo.l.nimis graue. C. de testibus.c.1. de proba. pro hac parte notat Dominus Couarrub. de matrimonio.2. parte. c.3.§.9. numero.11. qui refert Plutharcum in problem. Roma. problemate.105. dicentem fœdum esse viduis multis præsentibus nubere, est enim honestum à secundis nuptijs abstinere. c.final.31.q.1.l. hæc conditio.ff.de cond. & demonstratio. Hinc dicunt Angel. & Alexan.l.mulier.§. cum proponeretur.ff ad trebell. quod si filius legatum matri reliquerit, si casté vi-

88 xerit: perdet illud, si secundò nupserit. quæ sententia cõtra Bartolum ibi crebrius recepta est, vt trad-

vt traddit Claudius in.§. cū pro poneretur, quod multi attestan tur, vti Dominus Couarrub. ait dicto.§.9. numer.12. his rationi bus innituntur doctores vt affirment filium non teneri dotem pro matre secundò nubente dare. vt Bart. & Bal. traddidere. l. 1. §. præterea. ff. de tutellis & ratio. distra. sequitur Romanus in consilio. 413. Alexan. in. l. à filia. numero. 8. ff. ad trebellia. idem Alexan. in. l. 1. ff. solut. matri. numero. 21. & ibi Aretin. numero. 7. vbi Franciscus Ripa. numero. 82. attestatur hanc opinionem cōmuniter approbari, cui accedit Ioann. Crotus ibi numero. 89. sequitur Decius in. l. si certis annis numero. 9. C. de pactis. Paul. de montepico Repetitione. l. in quartam. ff. ad. leg. falcid. numero. 198. sequitur Ioan à Garronibus Repetitione Rubricæ. C. de secundis nuptijs. numero. 83. Iass. in auth. res quæ numero. 9. C. commu. de leg. & ibi Dominus Anton. Padilla. numero. 67. Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter virum & vxorem not. 3. §. 20. numero. 6. & . §. 22. numero. 1. Corrasius in. l. qui liberos. numero. 113. ff. de ritu. nupti. Tiraquell. tractatu de iure primogeniorum. q. 69. numero. 5. tradit Baetius tractatu de non meliorandis filiabus. c. 12. numero. 46. Siluanus consilio. 2. numer. 26. lib. 1. Tellius in. l. 10. Tauri numero. 25. Baetius autem contra nititur existimans filium dotare teneri matrem, ne luxuriose viuat cum filij maxima iniuria: quià probro non datur filio quod mater secundò nupserit secundum hominū mores. Equidem ipse diuersa existimo, cum iure ciuili statutum sit, matrem secundò nubentem iniuria filium afficere, quod si filio probro non datur, hoc fit reuerentia matrimonij. Sed quis negabit vnquam homines mutire, ac secretò parui facere eum, cuius mater libidini alterius quam patris seruit, quamuis coniux sit? quis negabit dolore summo affici filium, qui videat matrem cum vitrico corpus miscentem, maximè si nobilis filius sit?

89 Ego me hercule lubens in hoc articulo communia sequor. Sed opinionem hāc, quam crebrius interpretes receperunt, contrahit Riparius dicto. numero. 82. cui accedit Tiraquell. in. l. 2. connubiali numero. 9. si mater iuuenis sit, & formosa: hanc quippè filius secundò nubētem dotare compellitur: ne luxuriose viuat, maiorique iniuria filium afficiat: ex duobus etenim malis eligetur quod minus nocet. c. duo mala. c. nerui testiculorum. 13. destinctione. hanc sententiam sequitur Bal. à Bartolinis in repetitione. l. 1. ff. solu. matri. numero. 139. & Tellius in. l. 10. Tauri numero. 25. Sed eam refellit Corasius repetitione. l. qui

qui liberos. ff. de ritu. nupti. numero. 115. ea ratione quià etiam in proposita specie filius iniuria afficitur, ad quam esset iniquum si cogeretur conferre. Item ea ratione quià filius grauiter patrem offenderet, si matri dotem constitueret, vt secundas iniret nuptias, quibus anima defuncti cōtristaretur. Auth. de nuptijs. §. Nos igitur coll. 4. & probatur hæc opinio in. l. si vineæ meæ. C. de præscript. longi temporis. quæ sententia ex iuris rationibus defluit, cui
90 ipse lubens accedo. Sed si filius naturalis tantum sit, cogetur dotem matri nubenti constituere vti Ioan. Boschius ait in tractatu de legit. nup. lib. 5. num. 24. cessat etenim in hoc casu iniuria,
91 atque ita cogetur filius naturalis matrem dotare, quæ sententia æquiore ratione in spurio filio locum habebit: qui matri nubenti dotem constituere compelletur Bal. nouellus tractatu de dote fol. 13. sequitur Bal. à Bartolinis repetitione. l. 1. ff. solut. matri. numero. 139. Tellius supra. numero. 25. Tiraquellus de iure primogeniorum. q. 62. numero. 13. Gregorius scholio penul. in. l. 5. titulo. 19. part. 4.
92 Vlterius hæc prior sententia locum non habet si mater secundò nubserit consensu & approbatione filij, quià in hoc casu matrem cogetur dotare: Ioan Crotus repetitione. l. 1. ff. solut. matri. numero. 90. ratio eadem in hac specie locum habet cum cesset iniuria quæ consentienti non fit.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in. §. Idem rescripsit.

Maio-

Idem rescripsit, vt filiam suam pater exhibeat si constiterit apud iudicem iuste eam procreatam.

1 OLLIGE primo ex hoc. §. patrem teneri filiam exhibere, quæ ex iustis nuptijs procreata sit, qua de re plura verba fecimus in principio huius legis. Quæ conclusio extenditur & locũ habet in dote quã pater pro filia dare tenetur, de qua re agimus in. §. nõ tãtum infra codẽ.

Secundò superiori sententiæ locus est in persona filiæ, quæ naturalis & legitima non sit, sed naturalis tãtum, quam pater alere tenetur iure ciuili Auth. licet. C. de naturali. liber. illis verbis (huiusmodi enim naturales filios pasci boni viri arbitrio est necesse) traddit Iass. auth. res quæ nu. 8. C. communia. de legatis, Ioann. Luppus in repetitione. c. per vestras de donatio. inter virum & vxorem notab. 3. §. 20. nu. 6. l. 8. titu. 13. part. 6. & l. 5. titu. 19. part. 4. Vtrum autem filiam naturalem dotare pater teneatur iure ciuili quæri solet, & non teneri apparet ex. l. vxorẽ. §. pater naturalis. ff. de legi. 3. vbi Seruidius Scæuola ait, patrem naturalẽ qui filiæ debitor erat, cum dotem genero pro filia dedisset, cõueniri à filia non posse pro debito, sed mulieri ipsius debiti persecutionem denegandam: ergò pater naturalis non tenebatur filiã dotare: quià si dotandi onere esset astrictus, filiæ liceret debitum per sequi. l. fin. C. de dotis promiss. quo argumento doctores impellũtur, atq; in eas angustias trahuntur, vt dicant patrem naturalem iure ciuili non teneri naturalem filiam dotare: vt colligitur ex Accursio scholio naturalis in. §. pater naturalis. sequitur Bart. l. si quis à liberis. §. vtrum. nu. 3. ff. de lib. agnoscend. Bald. l. fin. C. de dotis promissione. nu. 2. Alex. l. 1. ff. solut. matri. nu. 11. & nu. 17. Decius. l. si certis annis. nu. 9. C. de pactis. Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter virum & vxo. not. 3. §. 20. nu. 6. Vulgarinus in repetitione. l. 1. ff. solut. matri. num. 27. ibi Camillus. nu. 106. Boerius decisione. 127. num. 11. in. 1. parte. Tiraquell. l. si vnq; verb. susceperit liberos. nu. 61. & 119. C. de reuo. donat. idem Tiraquell. tractatu de iure primogeniorum. q. 62. num. 12. Rolandus consi. 54. nu. 53. lib. 2 Siluanus consi. 2. nu. 26. Dominus Anto. Padilla in Auth. res quæ. C. communia de legat. nu.
3 63. & nu. 64. Contrariam sententiam, quæ habet q; filiam naturalẽ dotare pater teneatur iure ciuili,

ciuili, multi defendunt. Bal. l. neq; mater. C. de iur. doti. quod sic accipiendum est, vt filiam na turalem diuitem non teneatur pater dotare, & in hac specie ob tinet decisio. l. vxorem. §. pater naturalis. secus autem si filia na turalis pauper sit, quia pater do tare cogetur. argumento. l. fina. C. de dotis promissione. cuius legis decretum locum habere in persona filiæ naturalis, vti Bal- dus ait, attestantur plures quos aggregat Vulgarinꝰ. l. 1. ff. solut. matri. nu. 28. cui consentiunt in terpretes in. l. 1. ff. solut. matri. se quitur Rolãdus consi. 54. nu. 53. hanc sentẽtiam communiter re ceptam esse affirmat Corasius in l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarũ nu. 114. Ipse huic sanè sententiæ accedo propterea; quia. l. vxo- rem. §. pater naturalis. agit aper tè de filia naturali diuite, cui pa ter debebat fidei cõmissum, hãc pater dotare intelligitur ex ipso debito, vti Scæuola ait, quæ sen tentia ex veteri iuris prudentia defluit: quia in eadem facti spe- cie legum antiqui latores in stu- dia diuersa scindebãtur in per- sona filiæ legitimæ, cum ex eis quidam existimarent patrem, qui dotem pro filia legitima & naturali dedit, ex ipso debito dotem dedisse, alij negarent. Si in persona filiæ legitimæ & na- turalis ex debito dotasse patrẽ ipsi legum latores statuere. l. fin. C. de dotis promissione, non mi rum si in persona filiæ naturalis tantũ hoc statui debere omnes conueniant, sed cum iam quæri nõ possit de hoc, quia statutum est. l. fi. C. de dotis promissione, de suo patrem dotare teneri, nõ de ijs rebus, quas filiæ debet, cõ trouersia in persona filiæ legiti- mæ legis decisione finem acce- pit. de filia naturali non agitur in. l. fin. atq; ita in correcta ma- net. l. vxorem. §. pater naturalis. Vnde hoc discrimen constitue- mus inter filiam legitimam & eam, quæ naturalis est, ꝙ filiam legitimam de suo pater dotare intelligitur non de debito, natu ralem tantum de debito dotat. l. vxorem. §. pater. vbi de hoc quærebatur, non autem vtrum pater dotare teneretur, & tene- ri patrem dotare filiam legiti- mam & naturalem docet. l. fin. C. de dotis promissione. versic. neq; enim leges. Vtrum autem locum habeat lex illa in perso- na filiæ naturalis tantum, quæri solet, & locum habere existimat vulgarinus Repetit. l. 1. ff. solut. matri. nu. 29. quia dos non debe tur ratione patriæ potestatis, sed ex charitate sanguinis, quod apparet ex dicta. l. fin. vbi eman cipatam filiam pater tenetur do tare, ergò etiam naturalem quæ filia est. Item ꝙ naturalem ino- pem pater dotare cogatur iure ciuili apparet ex. l. si quis à libe- ris. §. non tantum. vbi pater qui alit iure sanguinis, non solũ te- netur filiã alere, sed cætera one- ra præstare. onus dicitur dos,

quia dotandi onere astrictus est pater. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum, ergò qui alere tenetur ex charitate sanguinis, tenetur dotare, vnde cū pater naturalis alere teneatur, auth. licet. C. de naturalibus. liber consequens est, vt & dotare, nec obstat si quis dicat, ꝙ de filia legitima agat. §. non tantum: quia alimenta debentur legitimæ ex charitate sanguinis, & ex eadem charitate debētur filiæ naturali tantum, ergò & dos: quia cui alimēta debentur ex charitate sanguinis, debetur dos, vti Vlpianus ait in. §. nō tātū. Vlterius hæc sententia, ꝙ filia naturalis dotari à patre debeat, deducitur ex authē. ex cōplexu. C. de incestis nupt. vbi filij ex improbato coitu procreati nec naturales nominantur, omnisq; paternæ substantiæ beneficio iudicātur indigni, vt nec alantur à patre. Hinc apparet ꝙ si naturales essent, & alerentur, & paternæ substantiæ beneficio fruerentur, ergò & dote, quæ in locum alimentorum sub rogatur, vt placet Cyno Baldo Alexādro & alijs quos aggregat Gaspar Baetius de nō meliorandis filiabus in. c. 2. nu. 33. cum ex dote alatur mulier. l. vbi ad huc. C. de iure dot. Vnde colligitur secundum iuris ciuilis regulas patrem naturalem dotare filiam teneri, quamuis iure canonico hoc introductum esse illi traddant, qui spuriam filiam ali dotariq; à patre debere dicunt. qua de re inferius agemus.

4 Huius. §. sententiæ locus non est in persona filiæ spuriæ, quā alere pater non tenetur secundum regulas iuris ciuilis. Auth. ex complexu. C. de incestis nuptijs. cuius argumento in hac opinione fuit Speculator titul. qui filij. sunt legit. numer. 17. sequitur Bald. in. l. id quod pauperibus colu. final. C. de episcopis & clericis Abb. c. tanta nu. 13. qui filij sint legit. Guillermus bened. in. c. Rainuntius de testa. verbo & vxorem nomine Adalasiam nume. 123. Roland. consil. 74. nume. 29. lib. 1. Anto. Gomez. l. 9. Tauri numero. 37. Mēchaca de successionum creatione lib. 2. §. 20. numero. 313. Emilianus consil. 139. numer. 1. Dominus Couarrub. in epithome de sponsalibus. 2. parte. c. 8. §. 6. numer. 6. Tellius. l. 10. Tau. numer. 7. & numero. 14. versic. respectu nostræ legis. idem Gaspar Baetius in tractatu de non meliorandis filiabus. c. 2. nume. 28. Ratio huius sententiæ est, vt homines abstineant ab impro-
5 bo in honestoq; coitu, propter quod innocens filius sine culpa punitur, quià nasci ex adulterio vitium est patris non filij. c. nasci ex adulterio. 56. distinctione. Sed quià pater punitur in persona filij. l. isti quidem. ff. quod metus. caus. ius ciuile hac pœna patrem afficit, ꝙ filium spurium alere non possit: nec ex sua substantia aliquid ei dare, hæc

re, hæc est pœna acerrima, & quæ vix vmquam legibus statuta est nisi vt atrociora crimina coer-
6 ceantur. Quod apparet exemplo criminis læsæ Maiestatis, huius criminis reus non solum punitur, sed eius filij l. quisquis. C. ad legem. Iuliam mag. hac ob causam in hoc casu filij puniuntur, vt parentes charitas liberorum amiciores Reipublicæ reddat, docet Cicero epistola. 12. ad Brutum. nec verò me fugit, inquit, quod sit acerbum parentum scelere filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatum est, vt charitas liberorum amitiores parentes Reipublicæ redderet, cuius meminit Dominus Iacobus septimancensis in lib. institu. catholi. c. 9. numero. 7. vnde illorum sententia improbanda est, qui dicunt propterea puniri filios eius, qui læsæ Maiestatis reus est, quia creditur sectam patris sequi. Tiraquellus in. l. 7. connubiali. Thomas grammaticus consi. 31. nu. 4. quæ opinio prudentum virorum fuit, quorum consilio leges septi partitæ conditæ fuere. l. 2. titulo. 2. part. 7. huius rei rationem à Cicerone traditam sequi tutius est: qui vixit illo ferè tempore quo leges punientes reos læsæ Maiestatis conditæ fuere.

7 Hæc autem sententia quæ habet, quod spurij ali non debeant à patre secundum Regulas iuris ciuilis, locum habet in matre, quæ spurios non alet: in qua eadem subest ratio & sanè maior, cum fœdior sit ac turpior impudicitia in fœmina quam in viro. ecclesiasticus. c. 42. super filiam luxuriosam cōfirma custodiam, nequando faciat te in opprobrium venire inimicis: maior enim castitas secundum mores hominum exigitur à fœminis quam à viris Accursius. l. palam. §. quæ in adulterio. ff. de ritu nuptia. Bernardus. c. debitus de bigamis, de qua re multa memoriæ prodidit Tiraquellus in. l. 1. connubiali numero. 45. iureque Regio text. in principio titulo. 13. part. 4. illis verbis (porque no caen en verguença, como los otros por razon de las madres) vnde decretum Auth. ex complexu. locum habere in matre cum iudicio scripsit Rolandus consilio. 79. numero. 44. lib. 2. cui sententiæ fauet auth. qui-
8 bus mod. natura. effi. sui. §. fina. colla. 2. in illis verbis (nec alendus est à parentibus) Receptam ab omnibus sententiam, quæ habet, quod pater spurios alere non teneatur iure ciuili, ait Dominus Couarru. dicto numer. 6. non depromi ex auth. ex complexu: quià ius ciuile spurijs non denegat alimenta, sed ijs tantum, qui nati sunt ex coitu damnato, hæc ille. Quæ opinio defendi non potest: cum recepta sententia concinnè deducatur ex auth. ex complexu. quæ lex depromptaest ex auth. quib. mod. natur-

Aduersus Tiraquel. & Thomam grā ma.

natur.effici.sui.§.fina.coll.2.vbi legislator pollicitus est se enumeraturum filios, qui naturalium nomine digni non sunt, necp ali à parentibus debent, & ait, q ij qui ex nepharijs aut incestis aut damnatis nuptijs processerint, non sunt nominandi filij naturales: & hac de causa ali à parentibus non debent, nec quod legislator pollicit9 est opere adimpleuit, quia sunt personæ, quas non numerauit, quæ tamen dici non possunt naturales. Vnde Accursius scholio.participium.dicta Auth.quib.mod. nat.effic.sui.§.fina. aduertit legislatorem malè numerasse personas, quæ naturalium nomine dignæ non sunt. Ipseq; Accursius ait decretum dicti.§.fin. locum habere in progenitis ex ijs personis, interquas non potest matrimonium cõstare: quæ hæc sint, docet.§. sunt & aliæ. insti.de nuptijs, quià quicumq; nati sunt ex ijs, qui iusti coniuges esse non possunt, non sunt naturales. auth. vt liceat matri & auiæ.§. ad hoc colla. 8.glo. l. 2.ff. de concubinis. Sed qui naturales non sunt ali non debent dict. Auth. ex complexu: ergò apertè lex docet, q spurius ali non debet ex quibusuis nuptijs natus sit, cum spurij ex non permissu coitu nascantur, & æqua lance de omnibus iura statuunt l.spurij.ff. de Decurioni. spurij, inquit lex, Decuriones fiunt: & ideo fieri poterit ex incestu

quocq; natus, quasi dicat, quià spurius est. Eodem modo quilibet spurius ali non debet, quià naturalis dici non potest, vt ex ratione Auth. ex complexu satis apparet, & ex Abbat. in. c.

9 cum haberet.nume.11. Hæc sententia non obtinet iure canonico: quo iure pater tenetur alere filium spurium. c .cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adult. cujus text. argumento hanc sententiam defendit Barr. l. final. numer.7.ff. de his quibus vt indig. idem Bart. in auth.ex complexu. C. de inces. nup. quem textum pro hac parte dicit non esse alibi Abbat. ibi. notat. fin. Vbi Doctores notant, hanc attestatur communem esse opinionem Iass. consilio.26. numer.4. lib.1.sequitur Dueñas Reg.366. limitat.4. & regul.367. in principio.& huic sententiæ in numeri accessere teste Gaspar.Baetio tractatu de non meliorandis filiabus. c. 8. numero.28.traddit Alexan. consilio. 74. nume. 4. lib.2.Matesalanus de succesio. ab intestato articul. 1. membro. 2.nume.1.& articu.1.membro.3. nume.18.Ioann.cirier de primo genitura.q.16.nume.5. Guillermus de Monserrat tractatu de succesione Regum dubio.2.numero. 3. Paulus grillandus de pænis omnifariam coitus. q. 2. nume.9.Calcaneus consilio.62. Alexan.consilio.113. numero.3. lib. 7. Rolandus consilio. 74. num.36.

nume.36.lib.2.Baberius in.§.hæ
res.nume.8.insti.de hæred.in
stitu. Angel. de gambellio tra
ctâ.de testamentis glo.69.num.
2. Ludouicus de sardis. de legi
timatione.§.de obligatione in
ter patrem & filium. numer. 4.
Bertrandus.consilio.205. num.
4.lib.2. Beroius in. c. Raynun
tius de testa.numer. 91. Boerius
decisione.127. nume. 2. in par
te prima. Arias in.l.7.Tauri.nu
mero.15. & numero. 41. idem
Arias in.l.8. Tauri. numero.8.
Anto.Gomez in.l.9. Tauri, nu
me.37.Hippo.Riminal.in prin
cipio insti.quibus aliena. non li
cet.num.270. Gabriel Paleotus
10 de nothis.c.46.nume.1. Grego.
Luppus scholio.1.in.l.1. titul.19.
part. 4. Huius sententiæ ratio
ea est; quia filio alimenta deben
tur naturali iure, vt latè traddi
mus, ergò lex ciuilis sine culpa
alimentorum amissione nō po
tuit spurium filium punire, atque
ità ne fame periret innocens fi
lius ius canonicum decreuit; vt
aleretur; vt omnes traddidere.
Tellius.l.10. Tauri. numer.7. &
Baetius tractatu de non melio
rand.filiabus.c.2.nume.28.
11 Hoc tamen beneficium spu
rijs ius canonicum cōtulisse, sed
nō ijs qui ex incestis nepharisque
nuptijs nati sunt, attestatur Bal.
auth.ex complexu.C.de incestis
nuptijs sequitur Ludouicus de
sardis tractatu de legitimatio
ne colu.9. versiculo quartò quæ
ritur. Capitius decisione. 164.
nume.3.&.4. Sed hæc sententia
aperta lege improbatur, qua ca
uetur beneficium, quod lex con
fert spurijs, intelligi concessum
etiam ijs, qui ex incestis nepha
rijsque nuptijs nati sint.l. spurij.
ff.de decurio.l.5.titulo.19.part.
4. Vbi notat Gregor.glo. fina.
vnde constitutissimum est iure
canonico omnes spurios filios
esse alendos, quamuis ex nepha
rijs incestisque nuptijs procreati
sint: vt ait Dominus Couarru.
in epithome de sponsalibus. 2.
parte. c.8.§.6. numer.1. Dueñas
Regu.366.ampliatione.4. Men
chaca.de succesiō.creatio. lib.2.
§.20.numr.314.& Baldi senten
tiam in Auth. ex complexu di
centis. c. cum haberet. locum
non habere in filijs qui ex ne
pharijs nuptijs nati sint, dicit re
probari communiter Luppus
in.c.per vestras not.3.§.10.num.
12 14. Anto.Gomez in.l.9. Tauri.
nume.38. Sed tanta est iuris no
stri moles, vt pondere suo ruat,
nullum decretum non subuer
titur; propterea non desunt,
qui dicant iure canonico non
probari, vt spurij sint à patre
alendi. huius sententiæ Author
est Ioannes Igneus repetitione.
l. necessarios.§.si non alias.2.par
te nume.147. ff. ad Syllani. qui
ait huic sententiæ aduersari ver
ba. c. cum haberet. Ipse tamen
quamuis huius opinionis argu
mentis respondeat, nihil cer
tum traddidit. Acutè tamen vir
acri ingenio & apprimè doctus

Aduersus Bal. & Ludoui de Sardis

 Gabriel

Noua interpretatio.

Gabriel paleotus in lib. de nothis spurijsque filijs. c. 46. nu. 4. contendit non probari receptã sententiam in. c. cum haberet, quià ibi filij nati non sunt viuente prima vxore, sed post eius obitũ sicque adulterinos non esse vt vulgò creditur. Deinde secũdum matrimonium iure ciuili subsistere potuisset, ex quo nouo consensu post primæ vxoris obitum fuerat firmatum argumento. l. cum duæ in fine. ff. de captiuis. Et quamuis ius canonicum hoc connubium nõ admittat, quod suspicetur ne viuente prima vxore quid contra illius vitam fuerit machinatum, videmus tamen & hoc quandoque secus esse & matrimonium probari. c. 2. c. 3. 31. q. 1. Abb. in. c. 1. de eo qui duxit in matri. propterea cum filij ex damnato coitu dici nequeãt pro creati, & fortè etiã non illegitimi censeantur, exemplo eorũ qui ex clandestinis nuptijs suscipiuntur. Abb. c. lator. num. 6. qui filij sint legit. potuerintque bona interse matrimonij fide eorum parentes fortasse cõgredi, nil mirum est si eos à parentibus iussit Cælestinus Pontifex educari, non tamen inde ad quoscumque spurios sumendum argumentum fuit, vt Doctores nostri solent, cum hi differant ab illis, & ne verè fuerint illegitimi Pontifex non declarat. Hæc ait se vix audere effari

13 Paleotus, qui melius sibi consuluisset si cõmunia sequutus esset.

Aduersus Paleotũ.

Ipse noto communem sententiam benè deduci ex. c. cum haberet: primò quià ex textu illo non cõstat quo tempore filij fuerint nati viua defuncta vè prima vxore, quià viuente prima vxore cõcubinam habuit illam, quam postea vxorem duxit: quamuis post obitum primæ vxoris decem integros annos cum secunda sit commoratus, decemque ex ea susceperit filios, quod textus non aperit, nec videtur satis cõstare secundum naturam, quod ex cõgressibus habitis prima vxore viuente nullus sit genitus filius, quod si genitus sit, inter hũc reliquosque fratres non est vlla differentia iure canonico.

14 Secundò noto Paleotum opinari iure ciuili matrimoniũ hoc posse consistere argumento. l. cum duæ. ff. de captiuis. vbi si captus ab hostibus sit vir, soluitur matrimonium, nec recipit vxorẽ reuersus nisi ad sit nouus consensus, quod proptereà fit: quià fortunæ inæqualitas matrimonium consistere non patitur Auth. de nuptijs. §. sed & captiuitatis. colla. 4. sed nec in totum solutum est matrimonium, cum alij nubere mulier non possit. l. vxores. ff. de diuortijs. vnde nõ mirũ si prima fortuna redeat, quod instauretur matrimonium nouo consensu, qui requiritur sicut substantia matrimonij, vt solutum redintegretur. Contrarium statuetur, si matrimoniũ reprobetur quasi iniquè contractum,

tractum, vt in proposito, nam si
iure ciuili sola suspitio q vxor
machinata sit in mortem mariti
ex incerta cõiectura deprõpta,
q nupserit mulier intra lugubre
tẽpus, tam acriter vindicatur.
auth. de restitu. & ea quæ parit
in vndecimo mẽse. §. fi. vbi notat
Accursius scholio malignè, quã-
tò acrius punietur euidẽs factũ,
quo noxius animus apertè de-
15 mõstratur. l. eum qui duas. C. de
adulterijs. vnde etiã iure ciuili
statutũ est matrimoniũ contra-
ctum cum ea, quam quis adulte-
rio polluerat, nõ posse cõsistere:
quãuis post obitum primæ vxo-
ris sit contractum. l. Claudius. ff.
de his quibus vt indignis. vbi no
tant Bart. & Alber. qui ait ex le
ge illa detractum esse titulum de
eo qui duxit in matrimonium
quam polluit per adulterium.
Tertiò noto q in specie. c. cũ
haberet, nusquam potuit cõsiste
re matrimonium iure canonico
quãdo viua prima vxore secun-
dam duxit. c. 1. de eo qui duxit in
matrimo. c. cum haberet. c. fina.
eod. titu. vnde filij procreãtur ex
illicito coitu à iure reprobato
propterea q spurij sunt. Abb. c.
tãta. nu. 13. qui filij sint legit. cũq
ius canonicum hos filios à parẽ-
tibus ali iusserit. c. cum haberet.
colligitur inde finitũ thema., ac
generalis illa recepta cõclusio,
16 q spurij sint alendi iure canoni
co, vt ex. c. cum haberet aptè do
ctores deduxere. quamuis mi-
nus dextere improbet Paleotus.

17 Hæc recepta sententia obti-
net etiam iure ciuili, quod cano
nico in hac parte cedit, atq in
vtroq foro tam põtificio q̃ Re
gio spurij filij sunt alendi secun
dum præcepta. c. cum haberet.
vbi notat Bernard. scholio fi. se
quitur ibi Abb. nu. 5. & nu. 10.
Cardin. & reliqui. Alberi. Rub.
ff. de cõcubinis nu. 2. Soci. consi.
161. nu. 1. lib. 2. Decius in. c. clerici
col. 1. de iudi. idem decius in. c.
ecclesiã sanctæ Mariæ nu. 30. de
constitutio. vbi Felin. nu. 43. Idẽ
Decius in. c. in presentiã nu. 29.
de probat. vbi Beroi9 in nu. 213
Ripa Repet. Rub. ff. de verb.
oblig. num. 58. Idem Ripa in. l. si
vnq. C. de reuocand. donat. q.
37. nu. 69. Immola. l. lucius. §. 1. ff.
de legat. 1. Idem Immol. in. l. ex fa
ctò. §. si quis rogat9. 1. ff. ad treb.
Alex. l. 1. ff. solut. matri. Idem Ale
xan. consilio. 74. lib. 3. Aret. con
silio. 47. Felin. in. c. quæ in eccle-
siarum. col. 12. de constitutio. An
gel. de gãbellio. tracta. de testam.
glo. 69. nu. 5. Ang. in. §. ius natu-
rale. nu. 5. institu. de iure natur
Ioã. de neuizanis in silua nupt.
verbo est nubendum lib. 3. fol.
97. col. 1. Petrus beninten dus de
cisiõe. 22. Bal. à Bartolinis in. l. 1
ff. solu. matri. nu. 143. Guillerm9
in. c. Rainuntius de testament.
verb. & vxorem nomine Ada-
lasiam. nu. 123. Euerardus loco
ab alimentis ad dotem. num. 4.
Capitius decisione. 164. num. 2.
Rolandus consilio. 54. num. 54.
cum seq. lib. 2. Emilianus con-

silio. 139. nu. 1. Ferrara in. §. sed naturalia instit. de iure nat. Iacobus Mendelius consi. 44. hanc dicit receptam sententiã Natta. consi. 108. nu. 4. Lupus in. c. per vestras not. 3. §. 23. num. 22. Gomezarias. l. 7. Tauri nu. 15. dominus Antonius Padilla auth. res quæ. C. cõmuni. de legat. nu. 65. post Iasl. ibi col. penul. Dueñas Reg. 366. limita. 4. & Reg. 367. in principio. hãc opinionem cõmunem esse affirmat Oroscius. l. 1. §. ius naturale. nu. 19. ff. de iusti. & iur. Menchaca de successio. creatio. lib. 2. §. 20. nu. 313. Paleotus de nothis. c. 47. quæ sententia approbata est. l. 5. titulo 19. part. 4. de qua lege paulò inferius agemus.

18 Ratio huius sentẽtiæ est, quià qui partui alimoniam denegat, necare videtur. l. necare. ff. de lib. agnos. homicidium autẽ est peccatum, in his autem in quibus peccatum inest ius canonicum seruatur non ciuile. c. nouit. de iuditijs. c. fina. de præscriptio. hanc rationem approbat Rolandus. consilio. 54. num. 62. Beroius. c. in presentia. nu. 313. deprobat. quæ ratio à iure deducitur, eãmq; inculcat Abb. in c. cum haberet nu. 5.

Aduersus Ferdinandũ Menchacã.

19 Primò ex hac ratione colligitur veram esse, ac iure optimo stare sententiam Dyni consilio 9. dicentis non posse patrem vel auum denegare spurio filio alimenta, nec testamento cauere, ne hæres alat filium spurium testatoris: deferuntur enim à canone alimenta filio spurio, quibus priuare eum pater non poterit argumẽto. l. si arrogator. ff. de adoptio. de qua re scribimꝰ infra. nu. 82. huic opinioni accedit Bal. l. id quod pauperibus. nu. 37. C. de episcopo & cleri. sequitur Dominus Couar. in epithome desponsal. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 5. plures hanc sententiam sequuntur, quos aggregat Tellius. l. 10. Tauri nu. 9. vbi idem probat Castillus. parte en caso. Mẽchaca de successio. progressu lib. 1. §. 4. nu. 49. Craueta consilio. 219. num. 7. lib. 2. Gabriel

20 Paleotus de nothis spurijsq; filijs. c. 47. nu. 6. qui ait idem obseruari debere in persona aui, vt spurium nepotem arcere nõ possit ab alimentis, nec testamento cauere, ne hæredes præstent argumento. l. final. C. de natu. liber. & l. 1. §. lex falcidia. ff. ad leg. falcid. ex quo apparet nõ

21 posse defendi sententiam Menchacæ dict. §. 20. nu. 313. dicentis auth. ex complexu esse incorrectam, ac seruari debere eius præceptum, quià licet lex dura sit, tamen lex est, sintq; in numeræ leges homicidijs impunitatẽ permittẽtes. l. Gracchus. C. de adul te. l. in suis. ff. de lib. & postu. quæ leges non præcipiunt, sed permittunt, ac delictum in foro ciuili impunitum volunt, cum satis Deum vltorẽ habeat. Hæc ille.

Sed harum legũ ratio, vt ipse

noto non subest in proposito, quia.l. grachus ob iustum dolorem delicti veniam indulget.l. in suis. paternæ pietati in filios dedit potestatem, vt filij debitã exhiberent patri reuerentiam: pater autem carnem suam odio non habet.l. Diuus Adrianus.ff. ad leg. pomp. de Paraicid. ibi (nam potestas in pietate debet, non in atrocitate cõsistere) quæ potestas ipso iure ciuili contracta fuit.l. in suis in fin. Sed Auth. ex complexu cõstituit, quod pater spurijs filijs alimenta præstare non possit, vnde fit vt peccatum non solum permittat, verum etiam lex ipsa sine peccato obseruari non possit: propterea iure canonico ab rogatur.c. fin. de præscriptio. ab hac sententia, quæ habet, quod lege ciuili spurijs alimenta denegari non possint, nemo discrepat. vt tradit Dominus Couarru. in tractatu de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 4. Idem Dominus Couarru. in dict. §. 6. nu. 5. versiculo secundò infertur.

22 Secundò ex hac ratione apparet veram esse sententiã Baldi in.l. si quis incesti. c. de incestis nuptijs. nu. 2. dicentis auum nepoti legitimo ex incestuoso filio procreato nihil posse relinquere argumẽto.l. si quis incesti, quia cessat æquitas iuris canonici in institutione, quæ subest in alimentis. Baldi sententiam multi recipiũt, quos in vnũm cõtulit Petrus Dueñas in Regul. 366. limit. 2. de quo agitur infra. nu. 74.

23 Hæc sententia extenditur & locum habet in dote, pater enim cogetur dotare filiam spuriam in vtroq; foro, Bart.l. fin. ff. de his quibus vt indig. nu. 7. Idem Bart. Auth. ex complexu. nu. 4. C. de incestis nupt. idem Bart.l. Meuius. §. duobus. nu. 18. ff. de legat. 2. qui suam sententiã contrahit, & obtinere ait tum demum, si dos alimentis respondeat, ita quidem vt pro modo alimentorum dos constituatur. Bartoli sentẽtiam plures sequũtur, quos aggregat Dominus Couarru. dict. §. 6. nu. 11. qui testatur hanc opinionem cõmuniter approbari. idem scribit Mencha. de successionum creatione lib. 2. §. 20. nu. 314. Dueñas regu. 366 limitatione. 5. Dominus Anto. Padilla auth. res quæ. nu. 64. C. commu. de legat. Tellius in.l. 10. Tauri. nu. 11. Dueñas Regul. 367 ampliatione. 3. & Gaspar Baetius tractatu de non meliorandis filiabus. c. 13. nu. 15. hanc sententiã sequitur Gregorius scholio magno.l. 18. titulo. 16. part. 6. qui omnes infinitam interpretum multitudinem in vnum cõtulere, obliti multorum qui huic sententiæ accessere. Cur. Seni. consilio. 77. colun. 32. Idem consilio. 39. in prin. Ioann. de neuizanis in Silua. nup. verbo stuprator fol. 97. coluna. 2. Gomez Arias. l. 7. Tauri. numero. 39. Ludouicus de Sardis tracta. de legitimatione. §. de obligatione inter-

inter patrem & filium.nu.5.Angel.de gābelio tracta.de testam. glo.69.nu.2.Baberius.§. hæres. nu. 8. inst. de hæred.insti. Ambro.de opizonibus repetitione l.filius fam.§. diui.nu.142. ff. de legat. 2. Sarayna in additione
24 Corseti.sing. 146. nu. 4. Ratio huius sententiæ est, quià æquitas c. cum haberet. obtinet tam in dote q̄ in alimētis, subest enim eadem ratio in vtroq; casu:cum dos in locum alimentorum substituatur.l.vbi ad huc.C.de iure dot. Item propter periculū honoris pater cogitur dotare filiā spuriā, vt supra scripsimus, trad
25 dit Telli9.l.10.Tauri nu.11. Quæ sententia locum habet in persona clerici, qui de fructibus sacerdotij filiam spuriam dotare potest. Abb. in.c.1. nu.4. de cohabit.cleri & muli. Maior in.4. distinctione. 24. q. 19. Cosmas in pragma. titulo de cōcubinarijs. §.ipsas autem.versi.cohabitare. Hinc apparet veram esse sentētiam Ioann.scholio vt mercede. c.omnino.31. distinctione dicentis clericum debonis quæsitis ex beneficio posse filios alere, idem approbat Thomas. 2. 2. q. 185. articulo.5. in responsione ad.2.
26 argumentum, sequitur Feli.in.c. postulasti.nu.6.de rescrip.Ioannes de legitimis filijs agit, dequibus tractat. c. omnino. qui textus iuncta Ioānis interpretatione aduocatur ad hoc, q̄ clericus potest alere filios spurios de bonis ecclesiasticis, si patrimoniū non habeat: vti refert Dueñas Regul.367. Amplia. 3. referens Ioannem Luppum in.c. per vestras.not.3.§.23. nu.13. qui hanc sententiam veram esse ait non quidem argumento. c. omnino sed ea ratione, q̄ licet pater male fecerit cum gigneret, cum tamen genitisint, non sunt abijciēdi argumēto.c.cum haberet.idē placet Abb.c. coniugatis. nu.6. de cōuer.coniug.sequitur Anto. in.l.10. Tauri.nu.44.Perez.l.22 titulo.3.lib.1. ordi. licet contrariam sententiam defendat Ioānes de neuizanis in silua nuptiali verb. stuprator fol.92. col. 2.post Bal.quem ipse refert.sed Baldi opinionem refellit Lambertinus de iure patronatus lib. 3.q.3.principali articulo.6.num. 14. Castillus in. l.10. Tauri par-
27 te en caso in fine. In proposito tamen annotare opportet, q̄ clericus sacerdotij fruct9 quoad ipse vixerit, non potest dotis nomine genero dare, quod si dederit mortali crimine astringetur, tenebiturq; donationem reuocare iuxta formam.c.siquis presbiterorum. de rebus ecclesiæ.hæc traddit Decius consilio 204. lib. 1. quæ sententia ex intentione depromitur Alexan. consi.120.lib.3. Hæc tamen sententia captiones habet.

Primò illi locus non est, si spuria filia sit diues, cui dotem dare pater nō tenetur cū ratio.c.cum haberet. locum non habeat in hac specie. Bald. nouellus. l.1. ff.so-

ff. solut. matri. numer.100. huic opinioni fauet.l. vxorem.§. pater naturalis.ff.de leg.3.vbi pater naturalis filiam diuitem dotare non tenetur, hæc est huius responsi crebrior interpretatio vt supra scripsimus & traddit Bald.l.nec mater.C.de iure doti.sequitur Bulgarinus repetitione.l.1.ff.solut.matri. hæc est recepta interpretatio teste Rolando consilio.54. nume.52. lib.2. Baetio.supra.c.13.nume.16.Domino Couarru. §.16. nume.11.

29 Secundò huic sententiæ locus non est si filia sit opifex, quæ ex artificio ali, ac dotem viro dare possit: pro hac enim non tenetur pater dotem dare Bal.l.nec mater.C.de iur.dot.glo.l.si maritus.ff.solut.matri.argomento l.si quis à liberis.§.sed si filius.ff. de lib.ag.sequitur Loppius in.c.per vestras not.3.§.23.nume.7 Guiller.bened.in. c. Raynutius de testa. versiculo dotem quam ei dederat.nume.44.& numer. 45.& verb.vxorē nomine Adalasiam nume.126. Boerius decisione.127.num.17. in prima parte. Aymon craueta consili.199. nume.1. cui sententiæ omnes cō

30 sentiūt Roland.supra.Id autem quod dotis nomine pater prò filia spuria dederit filia diem functa ad patrē reddet, non ad mulieris filios Craueta consilio.186 nu.16. Matheus de afflict. sing. 146.nume.4. in additione. quæ sententia non obtinet iure Regio vt explicabimus: infra.nu. 75. vbi agemus, an legatum alimentorum spurio filio relictum

31 transmittatur ad hæredes. Quæri autē solet, quis sit modus dotis quam pater filiæ spuriæ dare potest, vtrum secūdum modum alimentorum dos constituenda sit, & pro modo alimentorum constitui debere traddit Tellius l.10 Tauri.nu.13.post dominum Couarru.dicto. §.6.nu.11. quod ea ratione fit, quià dos ad alimēta constituitur.l. vbi ad huc. C. de iur.dot. atq; dos cū in locum alimentorum substituatur, eorum naturam sequitur.l. filiæ.§. titia.ff. de cōditio & demōstra. vnde ea quantitas doti ascribe-

32 tur, quæ alimentis. Vtrum autē præscriptum modum dos superet, æstimabitur ex constitutione.l.hæreditatū.ff.ad leg.falcid. Bal.cōsil.380.lib.3. sequitur Ioā. Luppus in.c. per vestras de donatio.inter virō & vxorem.not. 3.§.24.nu.2. Angel. de gambel. in tracta.de testa.in glo. 69. nu. 2. Ambrosius de opizonibus in l. filius familias.§. diui.numero. 142. ff. de leg. 1. Gomez Arias in.l.7. Tauri.numer.39. Hæc tamen opinio iure Regio correcta est.l.9, Tauri.quæ est.l. septima titulo.8. lib.5. nouæ compilat.quæ lex alimentis modū statuit, & substātiæ paternæ quintam partem ascribit, qui modus doti præfinitur teste Tellio.l.10 Tauri.nu.18.cp.si modum à lege præfinitū dos superet, id quod excedit modum vendicabitur ab

ab hæredibus patris. Bald. l. fin. §. si à socero. num. 2. ff. quæ in fraudem cred. Aton. Gomez in l. 10. Taur. nume. 44. Dominus
33 Ludouicus Molina de primogenijs. lib. 1. c. 15. nu. 50. Vtrum constante matrimonio vendicare hæredes possint, an verò demum matrimonio soluto in ambiguo est, & non posse dum matrimonium stat respondit Bart. dicto. §. si à socero. nume. 2. proptereà quià maritus titulo oneroso dotem accepit. l. fina. §. fin. ff. quæ infraud. cred. l. ex promissione. ff. de actio. & obliga. l. 17. Tauri. mulier autem titulo lucratiuo dotem capit, sed spuriæ filiæ donare pater non potest. l. 1. C. de natur. liber. ergò à filia vendicabitur non à marito. Hæc sententia communiter est recepta teste Ioanne Luppo in. c. per vestres not. 3. §. 24. nu. 3. cui accessit Guillermus. c. raimitius verb. & vxorem nomine Adolasiam. nume. 126. Sarayna in additione Corseti singl. 146. Antonius Gomez. l. 29. Tauri. num. 34. Ludo. de sardis de legitimatione. §. fina. nume. 10. Ioan. Baptista de sanct. Blasio de priuilegijs dotis pruiilegio. 242. Rolandinus tractatu flos testamentorum Rubri. 18. nume. 4.
34 Quæ sententia obtinet quando maritus ignorauit vxorem esse spuriam, secus si scienter cum ea matrimonium contraxerit, vt multis placet teste Domino Couarru. dicto. §. 6. num. 12. præ dixit Ioann. Luppus. c. per vestras not. 3. §. 22. nume. 8.

Contrariam sententiam plures approbant Paul. cast. l. vni. C. de inofficio. dotibus. nume. 1. sequitur Ioann. Luppus. c. per vestras not. 3. §. 22. nnme. 9. Dominus Couarru. dicto. §. 6. num. 12. ea ratione hoc fit, quià imputare suæ facilitati maritus debet qui vxorem duxit spuriam argumento. l. qui bona. §. de illo. ff. de damno infecto. c. damnum de regul. iur. lib. 6. tenebatur non ignorare leges, quæ iubent ne pater supra quintam bonorum partem dotis nomine pro filia spuria dare possit, quod si quid supra quintam datum sit, condicetur à marito, quià iura nō succurrunt stultis. l. regula. §. siquis in fin. ff. de iuris & facti ignor. proptereà iure nostro hæc sententia approbata est. l. 29. Tauri.
35 Vlterius huius. §. sententia nō tantum locum habet in patre verum etiam in matre, quæ spuriū filium alere tenetur. c. cum haberet. in fine de eo qui duxit in matrimo. illis vel his (solicitudinis tamen tuæ intererit; vt vterque liberis suis secundum quod eis suppetunt facultates necessaria subministret) quo in textu si bene pōderetur, hoc probatur, vt Abb. ini bi notat. nu. 9. versi. & aduerte. traddit Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 17. Angel. in. §. ius naturale. numer. 6. inst. de iure nat. sequitur. Emilianus consilio. 146. num. 11. Gregorius l. 3.

l.3.titul.9.part.4.Dominus Couarru. in epit.de sponsali.2. parte.c.8.§. 6. numero.13.qui ait dubiam esse apud se sententiam Abbatis dicentis, vtrumque parentem cogendum esse alere filios spurios, quam ob causam hoc dixerit Dominus Couarru.non intelligo:propterea suprapossui verba vltima.c.cum haberet.vt quisque videat sententiam Abbatis ex illo capite de promi, quem sequitur. Mēchaca de successionum progressu lib.1.§.4. num.49.sequitur Gregor. scholio.1.in.l.3.titul.19. part.4. Item ea sententia, quæ habet quod mater teneatur alere filiū spurium,
36 vera est iure Regio.l. 5. titul.19. part. 4. quæ opinio non obtinet si mater nobilis sit, quæ sanè spurium lactare non cogetur.Azo in summa.C. de patria potesta. quæ sententia quamuis in spurijs obtineat, non ita in legitimis, vt scribimus in. §. si mater.

37 Secundò hæc opinio locum non habet si mater inops sit, & lactando filio non sufficiat Azo in summa. C. de patria potesta. Bart.tracta.alimentorum. Dominus Couarru. numer. 13. qui plures aggregat.l.3.titul.10.par. 4. quod sic accipiendum est, si mater inops sit, nec artificio aliquo lactando filio possit satisfacere, secus si cauponam tabernam, fulloniam, aut stabulum exerceat Emilianus consil.146. numero.12.

38 Item huius.§. sententiæ locus est in persona nurus, quia pater non tantum alere tenetur filium spurium sed vxorem eius.l. si filia.§. si filius.C.fam. hæreis.tradit Angel.§.1. instit. de iure natu. nume.5. qui ex Vlpiani responso colligit vxorem filij spurij patrē alere debere. Sed hæc lex de vxore filij legitimi & naturalis agit, non de vxore spurij, legis tamen ratio æqua lance subest in persona vxoris filij spurij: cum alendi sint spurij à parentibus in vtroque foro huic sententiæ accedit Tellius in. l. 10. Tauri numero.10. qua de re agimus in. §. non tantum infra ista lege.

39 Vlterius hæc sentētia locum habet in nepotibus ex filio spurio, quos auus alere tenetur Nicolaus de vbaldis tracta. de successio. abintesta.1. parte nume. 47.vers.sequitur quarta species liberorum argumēto.c.cum haberet.qui textus agit de filijs spurijs alendis à patre, idem esse in personis nepotum, quasi eadem in vtroque subsit ratio, scripsit Nicolaus de vbaldis. Sed quis etiam lippus nō videt, non subesse eandem rationem in personis nepotum ac filiorum, vt considerauit Gregori. scholio quæ suben. in. l.5. titulo.19. part. 4. Sed in specie proposita cum de spurijs agamus, potior ratio est in nepotum personis, quàm in personis filiorum, quia licet pater naturali iure filios alere teneatur,

neatur, non ita nepotes: atque
hæc sententia obtinet, siue le-
gitimi sunt filij siue spurij, cum
vtrisque natura communis sit. l.
hos accussare. §. omnibus. ff. de
accusatio. ius tamen ciuile com-
muni Reipublicæ vtilitati con-
sulens liberos ex nuptijs procre
ari voluit, vetuitque concubitus,
qui vxorij non sint, nec sine pœ
na, vt hominum libidinem re-
frenaret charitas liberorum;
quos odio parentum noluit à pa
tribus educari, vt iniusti paren
tes in filiorum personis plecte-
rentur. l. final. C. de naturali.
lib. vnde cum in personis ne-
potum hæc ratio non subsit, ap
paret ab auis alendos esse iure
optimo, cui sententiæ accesse-
re Ioann. Luppus infra. Soci-
nus consi. 161. nume. 1. lib. 2. Ruy
nus consilio. 124. nume. 11. lib. 1.
Interpretatio legis Regiæ. Rolandus consilio. 54. num. 62.
lib. 2. Dominus Couarru. in epi
tome de sponsalibus. 2. parte. c.
8. §. 6. nume. 16. qui aduocat in
hanc sententiam Bart. & Abb.
cũ nil minus senserint. Sed hãc
opinionem communiter recce-
ptam esse tradidit Dominus An
to. Padilla Auth. res quæ. C. cõ
munia de legat. numero. 66. cui
accedit Marcus Anton. natta.
40 consilio. 108. nume. 4. Hæc re-
cepta crebriusque approbata o-
pinio iure Regio improbatur.
l. 5. titu. 19. part. 4. vbi decretum
est nepotibus spurijs siue ex spu-
rio filio procreatis non teneri
parentes virilis sexus alimenta
præstare, sed eos dũtaxat auos
hoc onere astrictos esse qui ma-
terni sint, quam legem iuris cæ-
sarei rigorem sequi attestatur
Dominus Couarru. dicto num.
16. qui affirmat legem iure cano
nico correctam esse, cui accedit
Dominus Padilla dicto numer.
66. Sed nõ abrogari legem per
ius canonicum, quinimò ius ca-
nonicum contrahi, ac limitari
lege illa scribit Gregorius scho
lio que saben. l. 5. titulo. 19. part.
4. Gregorij sententiam sequitur
Menchaca de successionũ crea
tione lib. 2. §. 20. nu. 313.
Hinc apparet iure nostro in
ambiguo esse, an aui paterni a-
lere teneantur nepotes ex filio
spurio procreatos, cum lege Re
gia ius canonicum limitari sine
qui dicant, alij verò legem per
ius canonicum ab rogari.
41 Ego tamen, vt quæstio hæc
enodetur, in proposito suppo-
no prudentium responsis sanci-
tum esse, ac ipso iure ciuili, vt
parentes virilis sexus non co-
gantur alere nepotes spurios
aut ex filio spurio procreatos. l.
si quis à liberis. §. vtrum. ma-
terni aui coguntur dicto. §. v-
trum. ex quo detracta fuit lex
Regia, quæ trahẽda est ad prio
rem legem à qua defluxit: sci-
licet à dicto. §. vtrum: qui tex-
tus si per ius canonicum sit ab
rogatus, erit ab rogata lex Re-
gia, sed in hoc articulo ius ciui-
le non ab rogari per ius canoni
cum ex eo apparet quia. c. cum ha
beret,

beret, de filijs tantum agat, non de nepotibus. §. vtrum. etiam de nepotibus agit, ergò cum per. c. cum haberet, abrogetur ius ciuile in casu qui capite illo non est comprehensus, leges obseruari debēr. argumento. l. præcipimus in fine. C. de appell. glo. eligetur clem. 2. de electio. Vnde quamuis iure canonico corrigantur leges in personis filiorū, non corrigentur in personis nepotum de quibus. c. cum haberet nō egit: quamuis in vtrisque
42 eadem subsit ratio. Sed hæc sic accipienda sunt, vt quamuis in correctorijs non sit permissa extensio ex maioritate rationis, vt ingenuè doctores fatentur teste Iasi. §. si quis agens nume. 10. in fine insti. de actio. non tamen prohibita est extensio de stricta dictionis significatione ad latam. Accursius scholio ad curationem in Auth. vt ij qui obligat. se perhi. habere res mino. in principio colla. 6. sequitur Iass. in. l. 5. numero. 4. ff. de verb. obligat. Idem Iass. in. l. fratris. numero. 4. C. de inoffi. testa. Accursij sententiam crebrius esse receptam traddidit Curtius iu. iu. l. admonendi numero. 61. ff. de iur. iuran. Textus autem in. c. cum haberet, constituit spurios liberos alendos esse, ergò & nepotes ali ab eisdem debere simili modo constituitur per pensa lata significatione dictionis (liberis) quæ, licet ad patrē & matrem in illo capite referatur, tamen dictio hæc tam filios quàm posteros comprehendit. l. liberorum. ff. de verb. signifi. atque ita tam parentes quam reliquos maiores, igitur ius canonicum agit de auis, qui ex lata dictionis (liberis) significatione illo capite comprehensi sunt, ergò leges quæ constituere, quod virilis sexus aui non teneantur alere nepotes spurios seruari non debent, vnde apparet bene considerasse Dominū Couarruu. legem septi Partitam ab rogari per. c. cum haberet.

Interpretatio legis Regiæ.

43 Ego noto legen Regiam quæ ex. §. vtrum detracta est, rationem subiecisse, quare aui paterni spurios nepotes alere non cogantur, sed tantum materni: quia spurij filij maximè incertus sit pater, mater autem certa sit, illis verbis (esto es por esta razon, porque la madre siempre es cierta del hijo que nace della, que es suyo, lo que non es del padre de los que nacen de las tales mugeres) Decisio legis cōtrahitur per rationem expressam in lege, quam ratio ipsa limitat & declarat, si lex indefinitè ac generaliter loquatur. l. cùm pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. glo. eligatur clem. 1. in principio. de electione. sequitur Iass. in. §. omnium. numero. 38. institu. de actio. Idem Iass. l. quamuis numero. 7. C. de fidei commiss. Ioann. Luppus Rub. de donatio. inter virum & vxorem. §. 68. num. 14. hanc opinionem crebrius

crebrius receptam esse traddit Alex.nu.5. Iass.nu.6. Curt.iuni. nu.15.Corne.nu.15.in.l.humanitatis.C.de impub.&alijs substi. Iass. auth. quas actiones. nu.22. C.de sacro sanctis eccle. Pnrpura.l.fi.nu.23. C. de pactis.in hoc articulo plura aggregat Mēchaca de sucesionū creatione lib.1. §.10.nu.27.&.nu.45.Idem Mēchaca lib.1.§.8.nu.8. Idem lib.3. §.22.nu.52. Ergò si certò appareat spurium esse nepotem,quià pater eius filium suum esse dicat aliavè legitima probatione,hoc
45 enim legis ratio benè admittit, &licet præsūptio,qua innititur lex Regia, esset iuris & de iure admitteret aduersus se ipsiuspatris confessionē.Accursius scholio nullo modo in.l.in contractibus.C. de non num.pecu. Idem Accursius scholio scribat auth. de æquali dotis.§. illud coll.7.sequitur Bart. Auth. sed iam necesse. C. de donatio. ante nupt. Bal.l.filium quem habentem.C. fami.hercis.Paul.cast.in.l.in ratione.§. quod vulgò. ff. ad lege. falcid.Iass.l.fin.§.& si prefatam: C. de iure de lib. Alciat. tracta. præsumptionum secunda parte in prin. nu. 6. Decius in rub. de probatio.nu.9.vbi Aret.nu. 17.dicit hanc sententiam esse cōmunem.Idem testatur Dominus Couarrub.de sponsalibus.1.par
46 te.c.4.nu.3.Sedveriusest legem Regiam,propterea, quià pater spurij sit incertus, minimè constituisse vt nepotes spurij à pater

Noua legis restrictio.

nis auis alendi nō sint:sed id potius statuit consultorum responso accedens in.§.vtrum. decisionis rationem subjicit lex dicens propterea auum paternum cogi non debere spurios alere nepotes,quià spurij pater incertus est, quæ ratio, cum sit quædam præsumptio,efficiet, vt spurius quo ad hoc vt ali ab auo paterno debeat non cēseatur nepos, nisi approbauerit. argumento. l.Aurelius.§. Titiustestamento.
47 ff. de lib.legat.Exqua interpretatione colligitur captio quædā ac limitatio. l. siquis à liberis. §. si vel parens, vt locum non habeat illius legis sententia in nepotibus spurijs, quiquidem se nepotes esse plenè probaretenētur si ali ab auo paterno deside rent,nec sat erit si summatimde ea re iudex cognoscat, vt in filij legitimi persona constitutū est, quod in specie. c. cum haberet. obtinebit, vt ita demum alatur filius spurius,si plenè probauerit ꝙ filius sit,cum lex filium nō esse præsumat, vnde spurio incumbit necessitas probādi plenè ꝙ filius sit, quià cum lex aliquid probari præcipit, de ea probatione loqui intelligitur, quæ plena sit:vnde ille qui probat implere tenebitur probationes.l.in exceptionibusin fin. ff. de probatio. l. non hoc. C. vnde cog.
48 Quæ autem alimenta spurijs præstanda sint, quæri solet, & ea præstari debere sine quibus ali cor-

ali corpus non posſit, ſed ſi adẽ pta fuiſſent, homo periret, cum vitæ ducẽdæ ſint neceſſaria plu res exiſtimarunt Bald.l.ſi mari- tus.ff.ſolut.mat. qui ait alimẽta, quæ pietatis intuitu præſtãtur, non eſſe præſtanda pro dignita te eius, cuidãtur. Vnde cum ſpu rios ali piè conſtitutum ſit iure canonico, alimenta erunt, quæ vitæ ſubſidio ſint neceſſaria, nõ pro dignitate eius cui præſtan- tur, idem placuit Caſaneo con- ſilio.39.nu.55.Croto.l.1.§. ſed ſi mihi nu.6.ff.de verb.oblig.ſunt enim ſpurij longè deterioris cõ ditionis quàm legitimi auth.licet.C. de natur.liber.c.ſi gens Anglo- rum.56.diſtinctione, ergò longè tenuiora alimenta ſunt illis præ ſtanda quàm legitimis. hæc tradidit Æmilianus conſilio. 146. nu. 10. Craueta conſilio.219.nu.8.lib.2 Petrus benintendus deciſione. 22.nu.8. qui ait huic opinioni fa uere.c.cum haberet, qui textus educari iuſsit ſpurios, ne fame perirent: cum iure naturæ ali de beant: vnde colligitur ea alimẽ- ta ſpurio eſſe præſtanda, quæ ne ceſſaria deſiderãtur ne fame pe reat: non autem ali debet pro di gnitate quam ſpurius nõ habet,
49 cum infamis ſit. Quæ opinio ex eo apparet, quòd infamis à digni- tatibus arcetur.l.1.C.de digni. lib. 12. vbi nõtat Bart. ſpurius autem dignitatem obtinere nõ poteſt.c.in decorum de ætate & quali.c.1. de filijs presbit. lib. 6. ergò eſt infamis Grego. ſcholio accedis

caen en verguença in principio titulo.13.part.4.poſt Bal.l. gene raliter.§.1.C.de inſtitu.& ſubſti tu.qui ait ſpurios iure canonico infames eſſe. Idem approbat Ro landus conſilio.74.nu.30. lib.1.
50 idem Rolandus conſilio.79.nu. 45.lib.2. Atque hinc dicit Cacia- lupus, quòd ſpurij principum ma- gis ſunt odioſi in.l.ſi qua illuſtris C.ad orfici nu.68.Barb.in repe titione.l. cum accutiſsimi C. de fidei cõmiſsis.nu.221.& nu.227. qui agunt de ſpurijs illuſtri ma- tre procreatis, non idem eſſet ſi nobili patre aut illuſtri ſpurius genitus ſit, qui vilior nõ eſt ſpu- rio ex plebeio nato, quià licet ſpurius patrem non ſequatur. l. cum legitimæ.ff. de ſtatu homi-
51 num & in hoc parſit conditio ſpurij illuſtri patre procreati & eius qui ex plebeio. l. ſi ſpurius. ff. vnde cogna.at maiorum ſplẽ dor & ipſa natura multum ho- noris tribuunt ipſi ſpurio argu mento.l.3. ff. de interdictis, de- trahuntque illi, qui ex plebeio nã tus eſt, quià mali corui malum ouum: de quo Eraſmus chiliadis 1.centuria.9.parœmia.25. & ait Plutarchus in principio libri pri mi de liberis educãdis: Pulcher theſaurus eſt bõnis procreatũ eſſe parentibus, de qua re plura ſcripſit Dominus Iacobus ſepti mancenſ. in lib. inſtitutionum. c.49.nu.5. hinc apparet ſpurijs ex illuſtri patre procreatis iniu ſtum in placabilemque fuiſſe Rai mundũ conſil.77.nu.7.&.nu.12.

lib. 3. qui dixit spurium nobili
patre procreatum viliorem esse
52 spurio ex plebeio nato. Sũt ta-
men qui cõtrariam sententiam
tueantur, existimẽtq; spurios fi
lios pro dignitate alendos esse
Corse.in singu. incipit spurios.
2. cuius additionator plures in
vnum contulit, huic opinioni
accedit illustrissimus Dominus
Couarru.in epithome dematri-
mo.2.parte.c.8.§.6.nu.8. Domi
nus Ludouicus Molina de Hi-
spanorum primogenijs lib. 2. c.
15.nu.55.versicu. sed verius est.
53 Ipse tamen Dñus Couarru.refe
llit sententiam Baldi,& ait iure
canonico spurijs alimenta debe
ri pro dignitate eorum iuxta de
cisionem. c. cum haberet. de eo
qui duxit in matrimonium: quæ
hoc modo intelligenda est, sed
iure ciuili spurijs filijs, de quibus
agit auth.ex complexu præstari
debent alimẽta vitæ necessaria,
ne fame pereant, sic intelligẽda
est decisio Auth. ex complexu
hoc pacto in vnam consonan-
tiam iungit ius canonicum & ci
54 uile DominusCouarru.Hæc ta
men vix deffendere poterit, qui
verba & potestatẽ vtriusq; tex-
tus pensitauerit: quia auth.ex cõ
plexu generaliter & indefinitè
spurijs denegat alimenta, quo-
rum verbo ea continentur sine
quibus ali corpus non potest. l.
legatis.ff.de aliment. & cib.leg.
l.verbo victus.ff.de verb.signifi
catio. ergo alimẽta quæ vitæ du
cendæ necessaria sunt, ius ciuile
de negat, ipsumq; ius canonicũ
non imperat præstari splendi-
da ac larga pro dignitate eius,
cui dantur: nec elicitur hæc sen-
tentia ex.c.cum haberet in fina-
libus verbis, (solicitudinis tuæ
intererit vt vterq; liberis suis,
secundum quod ei suppetunt fa
cultates, necessaria sub mini-
stret) hic apparet vtrumq; pa-
rentem alimenta præstari tene-
ri, secundum facultates cuiusq;,
vt pater si ditior matre sit, plus
conferat, eodem modo mater, si
ditior sit patre plus cõferret: atq;
hac de causa quãtæ sint cuiusq;
facultates cõsideramus: non au
tem vt lautè voluptuoseq; ala-
tur spurius, cui alimẽta vitæ ne-
cessaria præstãda sunt, ne fame
pereat, quod apertè demon-
strant verba illa (necessaria sub
ministret) illud enim in re quali
bet dicitur necessariũ, sine quo
res consistere nequit. Cicero lib.
2. de natura deorum, nos è ter-
ræ cauernis ferrũ elicimus rem
ad colendos agros necessariam.
idem Cicero lib. epistola.14. ad
Terentiam. epistola.20. Item cæ
tera quæ sunt ad victum & vale
tudinem necessaria, vnde appa-
ret ea quæ ad vitam sunt neces-
saria, ne famẽ filius spurius pe-
reat, esse à parentibus præstan-
da, quod arbitrio boni viri re-
55 linquendum est. Accursius schó
lio.legitima auth. de triente & se
misse.§.consideremus.per auth.
quibus modis natura effici. sui.
§. fina. huic Accursij sententiæ
accedit

accedit Ioannes Igneus in Rep. l.necessarios.§.nō alias.nu.146. ff.ad sillaniū.Emelianus cōsilio
56 146.num.6. Virum bonum pro iudice leges accipiunt. l. continuus.§.cum ita.ff.de verb.obliga. annotat Accursius scholio quasi.l.sed si vnius.§.prætor ait. ff. de iniurijs. per eum textum. idem Accursius scholio pe. in. l. omnis. ff. de procurat.Bernardus scholio, celeri in. c. potuit delocato. traddit Tiraquellus tract.de retractu titu.1.§.30.glo. 2.nu.1.quæ consultorum responsa non apertè demonstrant viri boni appellatione iudicem contineri, vnde ipse existimo virū bonū dici eum qui integræ existimationis probatæq; fidei sit: hinc fit vt cum lex aliquid viri
57 boni arbitrio reliquit, de eo intelligat qui probus ac diligens sit pater familias, cuia nihil in ea re interest. l. quod nisi. ff. de operis liber. l. cum vnus.§. fina.
58 ff. de vsufructu. Quæ sententia iure Regio approbata est.l.8. titulo.13.part.6. quo iure alimenta decernenda sunt filio spurio nō arbritrio boni viri, sed quinta pars spurio ascribetur, vt alatur.l.10. Tauri.quæ est.l.8.titu.8 lib.5. nouæ compilat. cuius rei cognitio prolixiorē tractatum
59 habet, si quidem multa in proposito quæri solent, sed maximè an si quinta paternæ substantiæ pars alendo filio spurio non sufficiat, vltra præscriptum modū progredi liceat, & licere attestatur Dominus Couarru. in dict. §.6.nu.8. sed viri doctissimi sententiam refellit Tellius.l.10. Tauri nu.3. qui negat licere vltra cōstitutum alimentorum modum progredi: arguitq; incuriæ illustrissimum Couarruuiam quod huius sententiæ authorem dixerit Ioannem Luppum in. c. per vestras de dona.inter vir & vxo. not.3.§.24. in fine qui tamen id non dicit, sed Tellius alios increpans miserè allucinatur: cum Dominus Couarruuias duo proponat: Hoc primò, q; si quinta pars paternæ substantiæ nō sufficiat alendo spurio vltra progredi liceat, ipseq; in hanc sententiam neminem aduocat. Secundò proponit nō minui præscriptum modū ac quintam substantiæ partem à lege definitam pro alimentis spurij ex eo, quod pars illa superet alimenta necessaria, in hisq; partibus esse Luppum ait, qui in hac sentētia fuit in.§.24. de qua re agemus inferius, dum sciamus quis iustius induit arma, Dominus Couarruuias qui affirmat vltra constitutum modum progredi licere, si quinta paternæ substantiæ pars alendo spurio non sufficiat, an Tellius qui negat, innititurq;.l. 10. Tauri. Illis verbis (por virtud de la tal obligaciō no le pueda mandar mas de hasta el quinto) quæ lex agit de patre, qui alere tenetur, item de filio, qui indiget alimentis, & præcipit, ne spurio filio ob alimenta pater

Aduersus Tellium.

præstet vltra quintã bonorum partem. quod ea rationefit, quià de ea parte pater pro arbitrio testari potest, cum non cedat in filij legitimã: alioquim legitimũ filium damno afficeret spurius, quod iura abhorrent: hæc Tellius, qui negat educationem liberorũ esse iuris naturalis, quæ dere abundè infra actũ est. Sed hæc non considerauit maturè Tellius, cũ spurij filij ali debeãt secundum regulas iuris Pontificij, cui ius ciuile cedit in hoc articulo: vt crebrius receptum est. Si spurius ali debet, nec quinta pars substantiæ paternæ sat est, vltra præscriptum modum erogabitur, neperecat spurius filius: vnde ex vniuersis patris facultatibus alentur legitimus & spurius si vtrique alendo sufficiant: quòd si vnitatum, præferetur legitimus, qui certus filius est. l. filium. ff. de his qui sunt sui. q̃ si spurius ex eo sit procreatus, qui liberos legitimos non sustulit, tum fratrem legitimè quæsitum competitorem non habeat, de bonis patris aletur, quãuis vniuersa substantia patris prodigatur, si tàm sit modica, vt alendo filio spurio sit necessaria: quià iura canonica & naturalià nõ potuit corrumpere ciuilis ratio. l. eas obligationes. ff. de capit. dimit.

60 Hinc apparet contra iuris naturalis præcepta peccare patrem, qui cum liberos habeat, quibus alendis sat esset vniuersum patrimonium, vni tertiam & quintam bonorũ partem relinquit: vnde fit vt iste lautè alatur, reliqui fame egestate q̃ premantur, cum frater non cogatur alere fratres nisi ex largis facultatibus, vnde filiorum alter abũdabit, alter esuriet. Nec huic opinioni obstat si dicatur, q̃ iure Regio hoc permissum sit, quià hæc decisio generalis contrahi debet, si alimenta filijs hac de causa auferantur: quod impiũ est. l. necare. ff. de lib. agnos. non enim potest ius ciuile permittere, vt necessaria vitæ tuendæ alimenta filio denegentur: quæ iure naturæ præstãda sunt legitimè quæsitis liberis, atq; spurijs: cui ius canonicum accessit.

61 Id autem, quod secundo loco traddidit Dominus Couarru. dubitationẽ habet: vtrũ minui debet ac contrahi quinta pars substantiæ paternæ, si tàm amplasit vt alendo filio spurio pro dignitate eius sufficiat, superq; sit, & nõ debere cõtrahi author est Ioã. Luppus in. c. per vestras not. 3. §. 24. nu. fi. cui accedit Dominus Couarru. dicto nu. 8. qui in hac sententia fuere argumento. l. 9. & 10. Tauri. Vbi permissa est parentibus potestas relinquendi spurio filio quintam bonorum partem, nec decisionem contrahit lex, vt locum non habeat, si quinta pars vltra modũ alimentis præscriptũ progrediatur, vnde meritò dicit Ioan. Luppus cõstitutionem hãc perpetuò esse memoriæ tenendam, eamq;

eamq; affirmat eo rogante conditam esse. Hanc opinionem sequitur Anton. Gomez in. l. 10. Tauri numero. 41.

62 Contrariam sententiam multi approbant existimãtes minui quintam spurio filio à patre relictam, si alimẽtorum modum superet. Castillus in. l. 10. Tauri. in parte mas de la quinta, hæc opinio placuit Tellio. dict. l. 10. nu. 9 domino Ludouico Molinæ. lib. 3. de primogenijs. c. 15. nu. 54. ea ratione, quià spurius alimenta dum taxat capere potest de bonis paternis: lexq; certis finibus circumscripsit, quod alimentorũ nomine filius capere potest, quos eggredi permissum nõ est. l. age cum geniano. C. de transactio. l. in agris. ff. de acquir. rerũ domi. vnde cum alimenta tantum spurius filius capere possit, quod vltra alimenta pater dederit donasse videbitur, quapropter id quod alimẽtis pro dignitate ex hibitis superfit, filius nõ capiet. Nec contrarium constituit lex Regia, sed id potius, q; pater spurio filio relinquere nõ posit vltra quintam alimentorum nomine, ipsaq; lex negatiuè loquitur, nõ permissiuè, quià spurius alimentis debet esse contẽtus, ac propterea nihil capiet,

63 vt Tellius ait, hanc opinionem fulcit sententia Bal. l. eam quam nu. 14. C. de fidei cõmiss. quiaitq; si pater spurio filio legauerit, si alimentorum modum legatum superet, reuocabitur legatum vsq; ad iustũ modum, sequitur Socin. cõsi. 161. lib. 1. pluresq; doctores; quos aggregat Tellius in l. 10. Tauri. nu. 9. vbi Ioã. Lupp9 nu. 2. & 50. hanc sententiã sequitur. Idem Ioã. Lupp9 in. l. 9. Tauri. nu. 17. Ambrosius de opizonibus in repetitione. l. filius familias. §. diui. nu. 142. ff. de legat. 1.

64 Rolan. consil. 74. nu. 4. Ex quo appareti iure optimo dixisse Matheum de aflictis decisione. 99. q; si quis emphitheoticũ ius stipuletur pro se & filijs suis naturalibus & spurijs, q; illis acquiretur emphiteosis pro ea parte, quæ alimẽtis par sit, quæq; decernenda esset alimenta petẽtibus. sequitur Paleotus de nothis spurijsq; filijs. c. 31. nu. 5. & c. 45. n. 8.

65 Ipse tamẽ priorem sentẽtiam magis probo, quæ fulcitur. l. 9. Tauri. & l. 10. vti benè cõsiderauit Ioã. Lupp9 in. §. 24. nu. fi. quæ lex cõstituit, ne pater aut mater, in quibus casibus astringuntur onere alẽdi liberos spurios, possint vltra quintã bonorum partem filio dare: ergò argumẽto à cõtrario sumpto vsq; ad quintã dare poterunt, cum prohibitus donare vltra quantitatẽ præscriptam à lege, vsq; ad eam donare possit argumẽto. l. sancimus. C. de donatio. clem. exiui de paradiso versi. cum autẽ natura termini. de verb. sig. quem tex. dicit esse singularẽ Socyn. repet. l. 1. ff. de vulgar. nu. 38. Iass. in. l. si cognitio in princi. ff. de offici. eius cui mãd. est iurisdictio. dicit esse tex

tum aureum Annanias. consil. 36. dum declarat naturam termini restrictiui. vnde cū pater vel mater spurio filio non possit donare vltra quintam, vsq; ad quintam donare poterit, quæ sententia ex eo apparet, ꝙ lex Regia in hoc articulo patris & matris æqualem faciat cōditionem, vetat enim quod pater aut mater possit vltra quintā partem donare spurio filio, illa dictio (no pueda) ad vtrumq; refertur, sed vna determinatio respiciēs plura determinabilia debet ea pariformiter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulga. mater autem adulterino incestuoso vè filio potest donare vsq; ad quintam. l. 9. Tauri. licet iure cōmuni prohibita sit. auth. quib. modis. natur. effici. legit. §. pen. & Accursius. l. si qua illustris. C. ad orfici. Bart. l. fin. ff. de his quibus vt indig. nu. 4. ergò & pater, cum in hoc sit æqualis cōditio vtriusq; quod tàm ratio ꝙ verba legis demonstrant (de la que podria disponer por su anima) eam partem quam extraneo dare pater vel mater potest existente prole legitimè quæsita, potest spurio dare legis indulgētia, quæ spurij & extranei permittit esse æqualem conditionem, cumq; matri quintam bonorum partem spurio dare permissum sit lege noua, ne alimētorum nomine plus donare sibi licere existimaret, constitutum est lege decima, vt nomine alimentorum dare non possit vltra quintam (y por causa de los dichos alimētos no sea mas capaz el hijo illegitimo) ergò quintam capere permissum est, vltra quintam prohibitum.

Interpretatio legis Regiæ.

66 Sed quid noui afferat lex decima, cum mater absolutè ac pro arbitrio possit quintam spurio donare, quæri potest, & id sanè introducit, quod vltra quintam quam donare potest legis permissu, aliquid amplius etiam alimentorum nomine dare nō possit, quāuis dixerit quintam partem non sufficere alendo filio spurio pro dignitate: sed si vitæ subsidio necessarium esset vltra quintam dare, hoc non posset lege ciuili prohiberi, quià iure canonico aliter cōstitutum est, vt supra posuimus. Id etiam statuit lex decima, ꝙ si alendo filio sexta vel octaua pars substantiæ paternæ sufficiat, non cogatur inuitus pater vltra illam erogare, quià sponte sua quintam dare poterit, inuitus autem non cogetur nisi eam partem, quæ alēdo filio spurio sit necessaria ar-

67 gumento. l. non quicquid. ff. de iudicijs. Hæc inferuntur ad multa. Primò ꝙ si pater spurio filio diuiti quintam reliquerit, non minuetur legatum: Vt Ioā. Luppus maturè cōsiderauit in dict. §. 24. nu. fi. cui accedit Dominus Couarru. dicto nu. 8. & nu. 10. quià lege decima Tauri permissum est patri quintam bonorū partem spurio filio relinquere: quāuis vltra illam progredi prohibea

hibeatur, vt supra scripsimus. Exhoc apparet explodi debere sẽtẽtiã Tellij in.l.10. Tauri.nu. 6.&.7.refellẽtis Ioãnis Luppi opinionem, propterea quia iure cõmuni pater spurio filiolegare nõ posit.Bart.l.fi.nu.3.ff.de his quib.vt indig.argumento.l.1.C. de natur.liber.l.10.titul.13.p.6. Sed tantũ alimẽta præbereiure canonico. c. cum haberet de eo qui duxit in mat. tradit Crauetaconsi.219.nu.7.lib.2.Paul.Grilãdus depænis omnifa.coitus.q. 2.nu.9. Loriotus degradibus axiomate.60.Alex.l.2.nu.3.ff.de in ius voca.Parisius cõsi.9.nu.3.
68 lib.2.Hinc dicit Paul.castrẽ.cõsilio.5.lib.1.id quod pater relinquit spurio egẽti censeri relictũ in alimẽta. huic opinioni fauet. l.si cum dotẽ.§.si pater. ff. solut. mat.vbi indubijscẽsetur quidfactum ex ea causa,exquã fieri potest,notat Corneus cõsi.217.lib. 3.Crauetacõsi.219.nu.8.lib.2.vnde apparet veram esse seĩẽtiam
69 Abb.cõsil.113.lib.2.quẽ sequitur Iacobus mãdeliusconsi.44.dicẽtis, ꝙ legatũ spuriæ filiæ relictũ cedit in causam dotis,& peti debet quasi dos. quæ alimẽta quintam bonorum partem superare nõ debent.Vnde lex Regia modum alimẽtis statuit, ne hac occasione pater posit spurio filio maximã patrimonij partem cõferre,sed longe diuersum cõstituisse legem Regiam, supra posuimus. quæ tam in ratione, ꝙ in æquiparatione patris & matris patri potestatem permittit relinquẽdi filio spurioquintam, vltra quam progredi eum non oportet, propterea quia alimentorum onere astrictus est.

70 Secundo quod pater spurio filio egenti poterit donare fundum exquo alatur, tradit Bal. l.eam quam nu.45.C.defidei cõmissis argumẽto.l.Lutius. ff. de donatio.inter vir.&vxo.vbi fructus fundi non debẽt excedere quantitatem,quæ alimentis cõueniat,ꝙ si superent reuocabũtur vsq; ad eam summã, quæ alimẽtis præstandis sufficiat,sequitur Ioan.Lupp.in Rubri.dedonat.inter vir.& vxorem.§.50. li
71 mit.2.nu.27. cui accedit Grego. scholio.1.in.l.2.titulo.19.part.4. In proposito prætermittẽdum nõ est, ꝙ fundus exquo spurius ali debet alienari non poterit, quia fundum pignori accepisse videtur ad alimenta,Bart.l.Lutius.nu.2.ff.de alimẽ. & cib.leg. argumento.l.1.C.communia de legat. sequitur Rebuffus tracta de cõstitutione redditũu artic.1.
72 glo.14.num.38.Hinc fit vt dicat Bal.consi.175.lib.3.ꝙ in hac specie spurius cauere debet se restituturũ legatum fundum illis ad quos peruenturus est post eius mortẽ argumento.l.in omnibus ff.de iudicijs,quia morte alimẽtarij alimentorũ extinguitur legatũ.l.cum ij.§.modus.ff.de trãsactio.Angel.consilio.9. Ex quo aperte colligitur legatũfundũm non trãsmitti ad hæredes spurij

G 4 Bar.

73 Bar. in l. fi. nu. 7. ff. de his quibus vt indignis. sequitur Abb. cōsi. 115. nu. 4. lib. 2. Iacobus de sanct. Seuerino in l. si qua illustris col. fin. C. ad officianum. & ibi Cacialupus nu. 93. Calcaneus cōsil. 62. nu. 17. quia cum vita extinguitur alimentorum legatum dict. §. modus & argumento. §. sed si filius infra ista lege. idem approbat Ioā. Luppus in c. per vestras de donatio. inter vir. & vxor. not. 3. §. 23. nu. 7. vbi Bernardus Diaz alios refert, sequitur Guillermus in c. Rainūtius de testamentis. verbo & vxorem nomine Adalasiam. nu. 144. Aymon Craueta. consil. 199. nu. 1. Petrus benintēdus decisione. 22. Antonius in l. 20. Tauri nu. 42. Rolādus consilio. 54. nu. 77.

74 Remedium autem vt spurius transmittat in liberos fundum legatum in alimenta præsentaneum est, vt docet Bart. in l. fin. nu. 7. ff. de his quib9 vt indignis, ꝙ pater spurio filio fundū leget ob alimēta, ac iubeat vt filio de mortuo in fundum eius filij succedāt, quo casu transmittetur in nepotes, quib9 auus donare potest, cui sentētiæ plures accessere Alex. cōsi. 18. nu. 17. lib. 5. Craueta cōsi. 186. nu. 16. Ioā Lupp. in l. 10. Tauri. nu. 43. & 44. Gomez Arias in l. 7. Tauri nu. 15. & nu. 41. idē Arias. l. 8. Tauri nu. 8. Capitius decisione. 164. nu. 1. hanc opinionē approbat ipse Bart. in Auth. ex cōplexu. C. de incestis. nupt. sequitur Angel. de gābelio tracta. de testa. glo. 69. nu. 2. Rolandinus tracta. flos testamētorum Rubri. 18. nu. 4. Ioā. Bapt. de sancto Blasio tracta. de priuilegijs dotalibus priuileg. 242. Ludoui. de sardis de legitimatione. §. fin. nu. 10. iure tamē Regio

75 cōstitutum est vt spurius ad hæredem transmittat, quod ei pater dederit ob alimēta, eo ꝙ pro arbitrio ipse filius vtatur dum vixerit. l. 9. & l. 10. Taur. tradit Dominus Couarrur. in epith. de sponsalibus. 2. par. c. 8. §. 6. nu. 15 Tellius. l. 10. Tauri nu. 57. & 58.

76 Sed quæri solet, iure Regio constitutum est ad hæredes spuriū filium trāsmittere quintā, quam alimētorum nomine ei pater donauit, si filius spuri9 testatus moriatur: si tamen de quinta nō disponat, an trāsmittat eam ad hæredes? & ex generali ac indeffinita decisione. l. 10. Tauri. colligi potest, ꝙ trāsmittat in hæredes, in qua opinione fuit Tellius in l. 10. Tauri. nu. 26. quia nō disponēdo hæredibus videtur eam relinquere argumento. l. conficiūtur. ff. de iure codici. cui sententiæ accedo: quæ ex intentione legis Regiæ concinè elicitur, nisi pater inuitus alere cogatur, nam si captis pignoribus iudici parere compellatur, fundumq; spurius pignori accipiat ad alimenta, nō transmittet eum ad hæredes, cum alimenta morte extinguantur. argumento. l. cum ij. §. causæ ff. de transactio. exemplo filiæ, quæ à patris successione repellitur

tur per statutum reseruatis alimentis, hæc non transmittit ad liberos, quià cum vita finiuntur §. causæ. traddit Bal. l. 1. in fin. ff. de iust. & iur. sequitur Alberr. Brunus tracta. statutorū arti. 11. q. 9. in principio nu. 6. Ioan. Luppus in. c. per vestras not. 3. §. 24. nu. 7. Item ipsæ leges Regiæ, quæ potestatem transmittēdi quintā spurio permisere loquūtur in casu quo parer spurio legat lubēs ac sponte.

77 Id quidem prætermittēdum nō est, id quod alimentorum nomine pater legauit spurio nō cēseri pium, propterea quià quamuis inter patrē & filiū pietas consistat, tamē quià pietas hæc qua pater impellitur spurio relinquere, est naturalis quædam cōpassio, nō religio erga deum, nō est legatū piū Bal. l. 1. C. de sacro sanct. eccle. nu. 28. sequitur Alex. in. l. diui Seueros. nu. 4. ff. ad leg. fal. vbi ait hoc esse benè notādū.

)(Ipse autem hanc opinionem probare non possum, qui existimē cōtrariā aptius à iure defluere, cum persona illius qui donat non efficiat alimētorum legatū pium, sed persona eius qui alimentis donatur. l. mella. ff. de ali men. & cibar. leg. vnde quamuis pater filio spurio donet ob naturalem erga filium charitatē, non ob religionem erga deum, quià egenti alimēta subministrat, intelligetur legatū pium argumēto. l. nam & si parētibus. in prin

78 cipio. ff. de inoffi. testa. Ex quo apparet veram esse opinionem Purpurati. l. si pascenda. nu. 42. C. de pactis. qui ait ꝙ alimenta spurio debita à patre iudicis officio peti debent apud iudicem ecclesiasticū. quod dixerat Aret. consilio. 44. Bart. l. solent. ff. de alimen. & cibar. legat. sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras. not. 2. nu. 19. Dominus Couarr. dict. c. 8. §. 6. nu. 6. quod sic accipiendum est, vt spurius si velit apud ecclesiasticum iudicem postulare posit, inuitus verò non cogetur, sed poterit si libuerit apud secularem iudicem alimēta petere: vt traddit Lācelotus galiaula repet. Rub. ff. de verb. obliga. nu. 22. & nu. 23. Capitius decisione. 164. qui iudex, si lis sit delegato alimētorum spurio relicto, ali spuriū iubebit dum lis pendet. Rebuffus ad cōstitutiones Regias tractatu de sententijs articulo. 1. glo. 2. nu. 30.

79 In superioribus abundè traddidimus spurium filium à patre esse alendum: quæri tamen solet, si pater mortuus sit, nec quidquam spurio reliquerit, an hæredes alere spurium teneantur, & teneri, author est, Abb. consilio. 115. in principio lib. 2. qui ea ratione innititur, ꝙ pater alere tenebatur, ergò eius hæres, qui in locum testatoris sufficitur, auth. licet. C. de natur. liber. & ibi Baldus notat: hoc ex eo fit, quià onus alendi spurios filios, quo pater astringitur reale est, transit ꝙ cum rebus *Aduersus Bald. & Alex.*

rebus ipsis paternis. l. 1. C. sine censu vel reliq. hanc sententiam sequitur Alex. consilio. 149. lib. 2. Ludouicus de sardis tracta. de legitimatione colu. 9. versiculo quæritur. Hippo. sing. 358. Dominus Couarru. dict. c. 8. §. 6. nu. 14. plures sequũtur, quos in vnũ contulit Dueñas Regul. 367. ampliatio. 4. Petrus benintendus decisione. 22. Anto. Gomez. l. 9. Tauri. nu. 39. Rolandus con. 54 nu. 64. lib. 1. huic sentẽtiæ fauet l. 8. titulo. 13. part. 6. quæ iubet filios naturales ali ab hæredibus patris, quæ ratio locum habet in spurijs, qui alendi sunt à parentibus.

Contrariam sententiam sunt qui defendant, vt necessitas alẽdi spurios non transeat in hæredes patris. Sali. auth. ex complexu. C. de incestis nupt. nu. 2. Calcaneus. consi 62. nu. 7. argumẽto. l. fi. ff. de exercitoria. huic sectæ accedit Menchaca de successionum creatione lib. 2. §. 20. nu. 315. quæ sententia tutum nõ habet propugnaculũ quo se tueri possit, superior autem opinio & cõmunior est & verior, quià bona patris alendi liberos onere astricta transeunt ad hæredes. l. si quis à liberis. § itẽ rescriptum. quæ lex quamuis de patre legitimo agat, locũ habet in persona patris illegitimi, qui spurium filium alere tenetur naturali instigatione, & affectu, & canonis præcepto. vnde in proposito pater filio alimenta præstabit pro modo facultatũ, quià ea præstare legis præcepto cõpellitur. l. si quis à liberis. §. sed si filius supra. l. Imperator. ff. ad trebel. l. 2. titu. 19. p. 4. cũq; patris bona hac obligatione sint astricta, cũ sua cõditione ad quẽcũq; hæredem trãseunt. l. 2. in princ. ff. de alim. & cibar. leg. quæ lex huic opinioni apprimè fauet, cũ nil intersit à testatore relicta sint alimẽta, vel legis præcepto debita: cũ in hoc articulo par sit legis & hominis potestas. auth. de nup-
81 tijs. §. disponat. Quæ sentẽtia in persona emptoris locum nõ habet, quià nõ subest eadẽ ratio in ea, quæ in persona hæredis, quià pater qui filiũ exhibere cogitur legis præcepto ex charitate sanguinis, liberã habet bonorũ administrationẽ argum. l. si arrogator. ff. de adoptio. potestq; bona vẽdere atq; in quoscumq; vsus prodigere, dũmodo in fraudẽ legis nõ prodigat. l. Imperator. ff.
82 ad trebell. Quæ sentẽtia sic est vera, vt pater nequeat testamento suo cauere ne hæredes alimenta suppeditẽt filijs suis spurijs. Bal. l. id quod pauperib9 nu. 37. C. de episco. & cleri. post Dinũ cõsi. 9. qui fuit author huius sententiæ: quià pater legis naturalis præcepto alere filios tenetur, vt dictum est. cui accessit lex ciuilis. l. si quis à liberis. & lex canonica, c. cum haberet: ergò non potuit pater filium alimentis priuare, quæ à lege defferũtur argumẽto. l. si arrogator. ff. de adoptio.

opinionem Dyni sequitur Iass. consili.29. lib.1. Hipp.sing.354. Dominus Couarr. in epithome despon sali 2.parte.c.8.§.6. nu.5 versicu.quinto infero. qui aduo cat Roderiũ Xuarez in.l.1.titu. 6.lib.3.fori versi.notandum.qui dicit hanc Dini sententiam esse aureã,sequitur Ioã.Lup. in.l.10. Tauri nu.2. & ibi Tellius nu.9. Castillus in parte en caso. Craueta.consi.219.nu.6. lib.2. Emilianus. consi.139. Menchaca de successio. progressu lib. 1. §. 4. nu.49. Paleotus de nothis.c.47. nu.6.qui ait hanc opinionem locum habere in auo argumento. l.fin.C.de natur. lib.& l.1. §.lex falcidia.ff. ad leg.falcid. de quo scripsimus.nu.19.

83 Secũdo colligit Accursius ex hac lege ꝙ frater tenetur alere fratrẽ legitimũ eisdẽ parẽtibus, idẽ procreatũ traddit ipse Accursius scholio præstiterit. l.1. §. sed nõ nullos.ff.de tutellis & ratio distra.scholio præstiterit. Annotauit idẽ Accursius in.l.qui filiũ.ff.vbi pupi.edu.debeat scholio fi.Idem Accursius in.l.1.C.de alendis. liber. Idem Accursius scholio iuste in. l. si quis. §. idem rescripsit. speculat.titul. qui filij sint legiti.nu.23. hanc sentẽtiam sequitur Cynus in.l.2.C.de alẽd. liber. nu. 2. atq; inibi Alber. in principio. nu. 1. qui ait opinionem Accursij communiter seruari,idem probat Bar.ibi,idem Bart.l. si quis à liberis. §. vtrum nu.5.sequitur Bald.consilio.103. nu.3. lib. 3. Ioann. de Ligniano tracta.de amicitia. §.hinc in surgit.nu.3.Fulgosius consilio.228. colu.2. sequitur Iass.l.1. ff. solut. matri. nu. 31. dicit communem Abb.in.c.peruenit.nu.5. de arbitris,Ioann.Galdensis de arte testandi titulo.3. cautela.17. nu. 8.Ferrara in.§.sed naturalia quidem iura insti de iure natu.Ruynus consilio.139.nu.4. Hieronimus schurf.consilio.130.nu.2. inter consilia feudalia.Ioann.Hãnibal in repetitione Rub.ff. solut.matri.nu.158.Corasius.l.qui liberos. nu.117. ff. de ritu nupt. Alciat.consilio.333.Anton.Gomez in.l.40.Tauri nu.75. Gregor.cholio.fin.in. l.4. titulo. 19. part.4.Dominus Padilla Auth. res quæ.C. commu.de legat.nu. 87. hanc sententiam communiter receptam esse scripsit Oroscius in.l.1.ff.de iust.& iur.nu.22 sequitur Laurent.Siluanus. consilio.33.nu.5. affirmat opinionẽ hanc communem esse Nemausensis. tracta clausularum pag. 949. in fine. Tiraquellus de iure primogeniorum. q. 4. nu.33. hæc sententia fulcitur Vlpiani responso.in.l.1.§.sednonnullos. ff.de tute.& ratio. dis. cõfirmat Iulianꝰ in.l.qui filiũ.ff. vbi pup. educa.debe.Caius in.l. tutor secundum dignitatem.§.fin.ff. de administra. tuto.vbi est hoc expressum,vt inquit Bal.consi.103. nu.3.lib.5. quæ opinio inde probatur, quod tutor rationibus pupilli expensum præscribere possit,

posſit, quod ipſe pupillus maior factus expendiſſet. l. cum plures §. cum tutor. ff. de aminiſtratio. tuto. tutor autem pupilli rationibus præſcribit, quod in alendis fratribus expendit. l. tutor ſecundum dignitatem. §. fina. ff. de adminis. tuto. ergò frater lege obligatus eſt alere fratres, quæ poſt Oldradum, Dinum, & Cinum doctè traddidit Alberi. l. 1. C. de alend. lib.

84 Hæc tamē opinio, quæ à iuriscō mētatorib9 recepta eſt, lege nō probatur ex omni parte: quià quamuis frater ſororem alere legis decreto compellatur, nullibi tamen cautum reperitur, vt fratrem alere cogatur, nec eſt eadē ratio in fratre alendo, quæ in ſorore, cum ſoror ſit ſequioris vitæ, quià ſexus muliebris ſequior dicitur ab Apuleio, teſte Alciat. lib. 4. de verb. ſignifi. fol. penul. hoc diſcrimē inter maſculos & fœminas cōſtituit Accurſi9 ſcholio fin. in. l. pen. ff. vt in poſſe. legat. quod in propoſito locū habet: cum frater egētem fratrem alere teneatur, diuitem autem minimè, ſed ille, qui alimenta ſibi ſuppeditare nequit, ſatis dicitur eſſe vitæ ſequioris. l. cum ij. §. ſed & perſonarum. ff. de trāſactio. inibiq; Oroſcius annotat. nu. 9. probatur iure conſulti reſponſo in. l. mutus. §. manente. ff. de iur. dot. vnde hac de cauſa priori ſententiæ omnes iuris interpretes conſenſere, quæ opinio iudicū ſuffragio approbata eſt, vt atteſtatur Xuarez. l. quoniā in prioribus, ſuper lege Regia. limitatione ſecunda. nu. 10. ſequitur Dominus Ludouicus Molina de Hiſpanorum primo genijs lib. 2. c. 15. nu. 57.

85 Hæc concluſio obtinet in perſona fratris eodem patre creati; quamuis mater non ſit eadem. Bal. conſilio. 103. nu. 3. lib. 5. argumento. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de adminis. tuto. quæ ſententia rationem habet: cum frater is verè ſit, qui eodem patre natus eſt, quià pater ingignēdo filio eſt cauſa agens, mater verò patiens, cauſa verò agens eſt nobilior patiente, vnde patris con-

86 ditionem filius ſequitur, à quo dignitas in filium deſcēdit. Bal. l. fi. in. fin. C. de ſeruis fugi. l. exēplo. C. de decurio lib. 10. Baldi ſententiam ſequitur Ancarr. cō ſilio. 380. in prin. quæ ſententia pluribus placet, quos in vnum contulit Ioann. Luppus in repetitio. Rubri. de donatio. Inter virum & vxorem. §. 32. num. 4. traddit Barba. in prohemio clemen. verſi. hæc ſane. col. 2. Ioan. de platea in. l. eos. C. de decurio lib. 10. Decius in. l. fœminæ num. 84 ff. de Regul. iuris. glo. 2. in c. dicat aliquis. 32. q. 4. Felin. c. ſuper eo. de teſtibus. Idem Feli. & Decius num. 4. in. c. nouit de iudicijs, probatur iure Regio. l. 3. titul. 21. part. 2. l. 2. titul. 2. part. 7. l. fina. titulo. 22. lib. 4. fori. Secūdò locū habet recepta ſententia in in perſona fratris, qui legiti

legitimus non est, sed naturalis tantum, quem frater alere tenetur. auth. licet. C. de naturali. liber. auth. quibus. mod. natu effi. sui. §. discretis. coll. 6. quarum legum argumento hanc opinionem veram esse existimauit Cynus in. l. 1. C. de alendis liberis. pro hac sententia adducit Accursius tex. in Auth. licet, & textum in auth. quibus. mod. naru. effici. sui. §. siquis igitur habens filios collatio. 6. hanc opinionem sequitur Bart. in. §. vtrum. nu. 5. ista lege. Idem Bart. in. l. fin. nu. 2 C. de alendis lib. hanc quaestionem inter sabbatinas cotulit Rofredus. q. 28. quae incipit. vitalis habebat duos filios qui Accursij sententiae accedit. sequitur Albericus in. l. 1. C. de alend. liberis Bald. in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. idem Bal. in Auth. licet. C. de naturalibus liberis. Angelus in principio institu. de iure naturali. Gregorius scholio fina. in. l. 4. titulo. 19. part. 4. Idem Grego. scholio. cafar in. l. 18. titu lo. 16. part. 6. Dominus Ludouicus Molina de Hispanorum primogenijs lib. 2. c. 15. nu. 64. Rolandus. consilio. 54. nu. 48. 51. 73 74. qui hanc sententiam ait non obtinere, si frater naturalis opifex sit, quia cum ex artificio alimenta sibi suppeditare valeat, à fratre alendus non est.

88 Tertio haec sententia locum habet in persona fratris vterini, quem frater exhibere tenetur ex sententia Cyni in. l. 1. nu. 2. C. de aled. lib. per textum in. l. necare. ff. de lib. agnos. Item huic opinioni fauet ratio, quae habet quod leges constituentes vt frater fratrem alere teneatur, non distingunt eodem patre procreati sint, an verò vterini tantum, vt Cynus ait. sed huic opinioni aduersatur. l. cum plures. §. pe. ff. de administra. tuto. l. non omni. C. eod. titu. quae negat fratrem teneri dotem constituere sorori alio patre natae, has leges de dote agere palam est, quae in alimentis locum non habebunt, cum non eadem sit ratio dotis & alimoniae, vt alibi scripsimus, & tradit Dnus Ludouicus Molina de primogenijs Hispanorum lib. 2. c. 15. nu. 62. hac de causa sententiam Cyni dicentis vterinum fratrem teneri alere fratren, sequitur Bal. in. l. qui filium not. fi. ff. vbi pupillus educa debet. Angel. in. l. à filia. ff. ad trebellia. atque inibi Alex. nu. 6. idem Alex. nu. 13. Ioan. Imola. Ripa. nu. 85. in. l. 1. ff. solut. matri. Iass. in auth. res quae. nu. 10. C. commu. de legat. Ioa. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxo. §. 20 nu. 6. versicul. item frater. Laurentius Siluanus consilio. 2. nu. 27. lib. 1. in hac sententia omnes conueniunt vt apparet ex Domino Ludouico Molina de primogenijs Hispa. lib. 2. c. 15. nu

89 mer. 59. haec sententia obtinebit in persona fratris spurij eadem matre procreati. Maria. Socy. senior in. l. 1. ff. solut. matri. sequitur Ioann. Luppus in c. per

c.per vestras de donat.inter viri & vxo.not.3. §. fina.nu.3. nec memini alibi me legisse: sed hãc sententiam firmissimis argumentis deffendi posse certo scio: quià iure ciuili spurius frater vterinus cognationis iura retinet, ꝙ uis agnationis iura non habeat. Inde fit, vt fratri vterino spurio intestato iustus hæres sit.l.2.l. si spurij.ff.vnde cognat.ab hac sententia nemo discrepat vt ostendit Dominus Couar. in epitho. de sponsa.2.parte.c.8.§.5.nu.19 Dueñas in Regul.366. limit. 10. ratio enim quæ ad hæreditatem vocat eos, obtinet in alimentis: ergò idem de alimentis definiemus: ad hæreditatem autem naturalis æquitas & sanguinis ratio vocat.l.hac parte.ff.vnde cognati.illis verbis (hac parte proconsul naturali æquitate motus omnibus cognatis permittit bonorum possessionem, quos sanguinis ratio vocat ad hæreditatem, licet iure ciuili deficiant) Ergò vocabit ad alimenta, cum res hæc ex charitate sanguinis descendat, vt inopes parentes filij aut fratres alantur à filijs parentibus & fratribus.§. verum supra ista lege.illis verbis (& cũ ex æquitate hæc res descendat charitateꝙ sanguinis) Hæc sententia fulcitur Vlpiani responso in.l.1.§.sed nonnullos.ff.de tutellis & ratio. distra. ibi (nemo feret aut pupillum aut substitutum eius querentes ꝙ tam coniũctæ personæ alitæ sint) quibus apparet eandem rationem, quæ ad hæreditatẽ vocat fratres vterinos spurios, ad alimenta vocare, ergò idem ius constituemus. argumẽto.l.illud.ff.ad leg.aquil. Modusꝙ ipse alimentorum cõstituendus est pro dignitate eius

90 qui alitur. Hostiensis. Ioan. Andre. Abb.nu.10.in.c.licet de voto per.l.1.ff. de tutellis & ratio distra. sequitur Tiraquell.in tracta.de iure primoge.q.4. nu.33. Tellius in.l.10. Tauri. nu.2. qui omnes de legitimis agunt: an idem constituendum sit de spurijs, traddidimꝰ in nu.52. & nu. 53.isto.§. vbi agimus de alimentis, quæ pater spurio filio præsta

91 re debet. Hæc de fratribus spurijs eadem matre procreatis scripta sunt, sed si eodem patre progeniti sint, frater spurium fratrẽ alere non tenetur, quia æquitas.c.cum haberet locũ tantum habet in personis parentum, vt doctè cõsiderauit Dominus Ludouicus Molina de Hisp. primog.lib.2.c.15.nu.66.

92 Quartò hæc sentẽtia locũ habet in dote, sicut in alimẽtis, frater enim sororẽ eodẽ patre procreatam dotare tenetur. Accursius scholio fi.in.l.nõ omni.C.de adminis.tuto. per.l.1. in princi. ff.de tutellis, & ratio distra.l.cũ plures.§.cum tutor.ff. de adminis.tuto.ibiꝙ annotat Accursiꝰ scholio alio patre. hæc sententia communis est vti affirmat Ioann.Luppus in.c. per vestras de donat. inter vir. & vxo. not. 3.§.

3. §. fina. nume.3. hanc opinionem multi recipiunt, quos aggregat Pinelus in l.1.C.de bonis mater. 3.parte. num.101.traddit Dominus Anto. Padilla in auth. res quæ.nu.82.c.cōmu.de legat. Idem approbat Corasius. l. qui liberos.ff. de ritu nuptia.nu.63. & nu.116.Paulus Monte pico repet. l. in quartam. ff. ad.leg.fal. nume.66.sequitur Marcus Antonius natta.consilio.401.num. 89.Tiraquellus. l. boues. §. hoc sermone.ff.de verb.signifi.limita.9. nume.14. quæ sententia iure Regio probatur. l. 18. titulo.
93 16.part. 6. vbi Gregor.hanc sequitur, ipse tamen Ioan. Lupp. scripsit hæc verba (Sed caue, quia illa lex non videtur imponere necessitatem fratri ad dotandam sororem, sed pro iusta causa reputat q̄ si tutor velit dotare sororem, tamē res sit licita, honesta, & pia, q̄ possit res minoris ad hoc alienare, & ob hoc fortè lex Regni.8.&.l.9. titulo.1.part.4.quæ loquuntur de personis, quæ tenentur ad dotandum, de fratre nihil dixerunt.cogitabis.) Hæc ille. quæ immaturè sanè scripsit Ioann. Luppus: cum tutor ita demum alienare possit rem pupilli, si alienet, vt æs alienum soluatur. l.1.in principio.l.magis puto. §. si æs alienum.ff.de rebus eorum qui sub tute: tutor autē rem pupilli alienare potest vt ipsius pupilli sororem dotet. dicta. l. 18. ergò pupillus dotem dare tenebatur, quia si dotis cōstituendæ oneribus astrictus non esset, alienare tutor non posset, quamuis causa iusta, ac pia sit.l.cum plures.§.cū tutor.ff. de administra. tuto.ergò incautè Ioan. Luppus scripsit lege Regia non probari fratrem teneri dotare sororem, quod benè depromitur ex lege Regia si consideremus verborum seriem. ibi (non deuen los guardadores dar, ni vender. ni enagenar ninguna de las cosas del huerfano que sea rayz, fueras ende si lo fiziera alguno por pagar las deudas que ouiesse dexado el padre del huerfano, ò por casar algunas de las hermanas del moço, ò por casamiento del mesmo, ò por otra razon derecha que lo ouiesse de fazer nō lo pudiēdo escusar en ninguna manera) illa verba (ò por otra razō) sonant idē quod latinè (alia ratione) quæ dictio alia est repititiua similium.l.si fugitiui.C.de seruis fugit.vnde illa verba (ò por otra razon derecha que lo ouiesse de fazer non lo pudiēdo escusar en ninguna manera) docent eas causas, quæ in legis principio positæ sunt, vt alienari res pupilli possit, esse necessarias atq̄ ita fratrem teneri dotem pro sorore dare: cum hac de causa fratris pupilli res
94 alienari possint. Hæc sententia obtinet in sorore vtrinq̄ cōiūcta, atq̄ in ea quæ eodem patre est procreata, vterinam verò frater dotare non tenetur.

l.cum plures. §. cum tutor. ff. de adminis. tuto. vbi notat Bart. nu.1. post Accursiũ scholio, alio patre. Hæc est recepta sententia, vti affirmat Ripa l.1. ff. solu. mat. nu.38. traddunt Pinelus, & Dominus Anto. Padilla supra posi ti. huic sententiæ accedit Guillermus bened. c. Raynuntius de testa. verb. dotem quam ei dederat, nu. 60. Bal. nouellus tracta. de dote. 6. parte priuilegio. 16. Nec contrariã sententiam, quod frater teneatur dotare sororem vterinã defendit. Bart. in auth. res quæ. C. communia de legat. vt falso existimauit Angel. in. l. à filia. ff. ad treb. vnde meritò Angelum reprehendit Alex. ini bi nu.8. qui declarat intentionẽ Bartoli. sequitur Iass. in auth. res quæ. C. commu. delegat. num. 11. atq; hanc opinionem q; frater non teneatur dotare sororẽ vterinam, defendit Bald. à Bartoli in repet. l.1. ff. solut. mat. nu.145. Crotus inibi nu.41. & Camillus visitarinus nu.124. Ioan. Hãnibal Repet. Rub. ff. solut. matri. nu.159. Ludouicus de sardis tra cta. de legit. §. de obligatione inter patrem & filium. nu.5. Parisius consil.102. nu.20. lib.3. Boerius decisione.129. nu.1.2. & .7. in prima parte Hieronim9. schurf. consilio.130. nu.2. inter consilia feudalia, hanc opinionem affirmat magis communem esse Gregorius scholio, de las hermanas, l.18. titulo.6. part.6. ipse Gregorius dubius & hærens ait fortè

Aduersus Gregoriũ Lupum.

defendi posse argumento dictæ l.18. fratrem teneri dotem pro sorore vterina cõstituere, quod apparet ex eo, q; lege Regia in definitè ac generaliter constitutum sit fratrem teneri dotare sororem, nec lex distinguit cõsanguinea soror sit, an vterina. Hæc sanè sententia rationem non habet, cum leges Regiæ trahi debeant ad ius commune, à quo effluxerunt, vt nostrates affirmãt. Sed iure ciuili posteriores leges per priores contrahuntur, atq; dilatantur. l. non est nouum. ff. de legibus. ergò ex iure ciuili suppleb itur, quod legi Regiæ deest: quæ cum dicat, fratrem teneri dotare sororem, restringi debet secundum Regulas iuris cõmunis, vt de consanguinea loqui intelligatur, non de vterina: quod maximè est ex intẽtione legum latorum, nec enim credendum est iuris peritos legum septi partitarum conditores à Regulis iuris communis diuertisse, atq; totam iuris ciuilis machinam vno verbo euertere voluisse, aduersus legum latorum intentionem & voluntatem. l. si quando. C. de inoffi. testa.

95 Quintò hæc sententia locum habet in fratre clerico, qui iustè & sine peccato de fructibus sacerdotij potest fratres alere, ad q; dotare sorores, vti existimauit Anto. de Butrio in. c. peruenit de arbit. per tex. illum. vbi clericus cogitur dotem pro sorore dare de redditibus benefiçij, quæ

quæ sententia ex eo apparet, quod arbitrium in specie illa reuocetur quia poterat esse damnosum ecclesiæ, cum missus esset sororis vir in possessionem, sed si laicus ipse nō possideret decimas, sed clericus qui promisit, cogeretur ipse sacerdos dare quinque annua, quæ in dotem pro sorore promisit: Antonij sententiā sequitur Abb. in. c. peruenit nu. 5. qui ait veram esse Antonij opinionem, sed non probari ex. c. peruenit, vbi propterea clericus cogitur dotare sororē quia ipse promisserat, quod si clericus non promisisset, non aperit lex an cogeretur inuitus dotare sororem. Sed hæc opinio à iure defluere inde cōuincitur, quod laicus sororem dotare iure ciuili teneatur: vt latè supra posuimus: Ergò in persona clerici idem statuemus, cum clericus magis astrictus sit pietatis oneribus quàm laicus, vti doctores traddunt in. c. 1. de emptione & vendi. vnde si patrimonium clericus non habeat, de redditibus sacerdotij pro sorore inopi dotē cogetur constituere argumēto. c. 1. de cohabit. cleri. & mulie. c. omninò, 31. distinctione iuncta sententia Ioannis scholio vt mercede & argumento. c. non satis. 86. distinct. c. si quis verò. 32. distinctione. c. studeant in fin. 50. distinctione. c. legāt. 37. distinctio. quæ iura cum de alimentis agant, ad dotem extendentur ex vi rationis. Eandem sententiam defendit idem Abb. consilio. 12. lib. 1.

96 Sed in proposita specie sunt, qui dicant fratrem clericum nō cogi dotare sororē ex ea causa quod soror sit, sed quod pauper: quod hinc apparet, quod prælatus tenetur bona ecclesiæ pauperibus elargiri, nō tamē potest ea cognatis donare, quod si cognati egeant, poterit eis cōsulere de bonis ecclesiæ. c. quisquis. 12. q. 2. sed hæc non est ampliatio superioris cōclusionis, quæ habet, quod frater teneatur sororem dotare: cum frater clericus non dotet sororem ex eo quod soror sit, sed quia pauper, vt tradit Ripa in. l. 1. ff. solut. matri. nu. 83. quæ opinio nō potest defendi: cum frater sororē dotare teneatur, quia frater est, vt supra scripsimus: ergò iure sanguinis tenetur dotare, quod tam in clericorum personis quàm in laicorum locum habet. c. à nobis. de cohabit. cleri. vnde cum onere dotādi sororem astrictus sit clericus, si bona non habeat, cogetur de redditibus beneficij obligationi satisfacere glo. fin. c. Odoardus de solutio. argumēto. c. peruenit de fideiusso. his ductus rationibus sententiam Antonij sequitur Alex. l. 1. ff. solut. mat. nu. 24. ipse Ripa ibi nu. 83. Ioan. Lupp. c. per vestras de donat. inter vir. & vxor. not. 3. §. 24. nu. 4. Iass. auth. res quæ. C. commu. delegat. nu. 11. vbi additionator plura aggregat. Corasius Reper. l. qui liberos, nu. 118. ff. de ritu nupt. Dn̄us Anto. Padilla, nu. 60.

Aduersus Ripam.

nu.60. Euerardus loco ab alimẽtis ad dotem nu.7. Tiraquell. de iure primogenij. q.62.nu.2. Grego. scholio magno. in fin. in l.18. tit.16. par.6. vtrum autem sororem spuriã frater dotare tenea-
97 tur, traddit Maria. soci senior. l.1. ff. solu. mat. sequitur Ioã. Luppus. c. per vestras not.3. §. fi. nu.3 qui nu.4. affirmat communiter doctores concludere fratrẽ qui in primogenium à patre possessum successit, quod deriuatur à maioribus, teneri dotare sororem vt Abbas post antiquos cõcludit. c. licet de voto Tiraquellus de iure primog. q. 62. nu. 1. an autem res primogenij in dotem dare possit frater pro sorore, traddit ipse Ioan. Luppus ibi qui dicit dari posse in dotem: quod prædixerat Bart. Auth. res quæ. C. commu. de legat. nu. 4. dicunt communiter approbari Curt. iu. nu.17. dominus Anto. Padilla nu.62. ibi: traddit Tiraquellus dicta. q. 62. hæc sentẽtia placet Ioan. Lupp. in Repet. Rubri. de donat. inter vir. & vxo. §. 16. nu. 9. & in maioratu recẽs cõdito traddit Xuarez. l. quoniam in prioribus limitatio. 2. nu.10. C. de inoffi. testa. ꝙ si semel datam dotẽ perdiderit soror, non dabit frater secundò dotẽ Ioan. Luppus not.3. §. fina. nu. 4. qui plura aggregat.
98 Primò superior sententia, quæ habet, ꝙ frater fratrem alere teneatur, locũ non habet si frater, qui ali desiderat, diues sit, sibiꝗ alimẽta suppeditare possit. l. tutor secũdum dignitatẽ. ff. de adminisst. tuto. Sed hæc sentẽtia locum nõ habet in persona fratris qui successit in maiora tum à patre cõpositum, quia diuiti fratri alimenta dare cogetur, vt resoluit Guillerm⁹ à Perno syrac cõsilio.11. nu.10. inter cõsilia feudalia, de quo nos lati⁹ agimus paulò inferius nu.139. Hæc obtinẽt, siue frater qui ali desiderat, opes habeat in patria, siue peregrè ex-
99 tra patriã. Idem erit, si extra patriam oficiũ habeat, ex quo ali honestè possit, veluti si Hispan⁹ in Italia Castelli præfect⁹ sit, dux, munus vè aliquod militare gerat: vel si ex sacris largitionibus vitæ subsidium habeat, dum in Italia cõmoratus sit, an patriam redire poterit, ibiꝗ habitare atꝗ à fratre alimẽta petere, quæri solet. In quo articulo videtur cogi quẽquam nõ debere extra patriã degere, quæ cuilibet dulcissima est, Vergili⁹, nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua. Homerus. lib.1. Odiese. vt nihil est patria proprijs vè parẽtibus vlli dulcius. Vt vertit Erasmus chiliadis.3. cẽturia.10. paræmia 18. quod sæpè Naso canit, ac scribit Cicero, naturaꝗ ipsa omnes homines patriæ amore impellũtur, quiꝗ minus detegit plus ardeat. Hæc tamen non debent tã ti esse, vt liceat homini eam prouinciam excedere, in qua domicilium habet ac vitæ subsidium, atꝗ in patriam redire, vt à fratre

tre alatur, ea enim cuique patria est, vbi bene, illa exilium, vbi parum commode viuitur, quod viri omnes sapientes testantur, docet Erasmus chiliadis. 2. centuria. 2. parœmia. 93. Vnde Ciuitas in qua quis domicilium habet loco patriæ est. l. relegatorum. ff. de interdictis & relegat. vnde si ibi quis sibi honeste alimēta suppeditare valeat, nec cogetur frater eius alere, si nolit ibi degere vbi vitæ habet subsidium, sed in patria vbi indiget.

100 Secundo superiori sententiæ locus non est, si frater bona sua cōsumpserit, ac dilapidauerit; quia in hoc casu frater non cogetur alere fratrē, vti sentit Salicet in. l. 2. in fine. C. de alend. liber. per. l. quod quis. ff. de regul. iur. quæ admittenda sunt, si dolo malo consumpserit patrimonium; vt aleretur à fratre, quod si animi leuitate dilapidauerit bona, scortisque dederit, ætati indulgendum erit, cuius fragile est cōsilium, vt docet Vlpianus in. l. 1. ff. de minori. sunt enim iuuenes imberbes æris prodigi, qui propriis commodis male consulūt, vt cecinit Flacus in arte poetica:

Imberbis iuuenis tandem custode remoto
Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi.
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper:
Vtilium tardus prouisor, prodigus æris.

Vnde aliquid ætati condonandum est, & prodigo iuueni succurrendum, qui vitio ætatis depauperatus est, aleturque à fratre diuite, cum alendi onore ius ciuile fratres astrinxerit æquitate pensata ob sanguinis charitatem.

101 §. vtrum supra istā lege, si autem frater, cum vir esset, hæc cōmisserit: indignus hoc auxilio iudicandus est: neque alendus à fratre, in quo locum habet ratio l. quod quis, & sententia Salicetii. Igitur sibi imputabit, quod egeat, cum vitio animi id faciat, non ætatis. Vnde egestate laborabit. l. bona fides. ff. depositi. quia vir non prodigit opes, sed quærit, non dat operam voluptati, sed honori inseruit, Horatius in arte poetica.

Declaratio sententia Salycetii.

Conuersis studijs ætas, animusque virilis
Quærit opes, & amicitias, inseruit honori,
Cōmisisse cauet, quòd mox mutare laboret

Hæc in fratre locum habent, qui iurisciuilis præcepto alit fratrem, non in filio, qui alitur iure naturæ: quod ciuilis ratio corrumpere non potest. l. eas obligationes. ff. de capit. diminut. Vnde fit vt egentem filium pater alat, quamuis sua culpa depauperatus sit, vt scripsimus. §. idem iudex. nu. 10. Item fratrem teneri dotare sororē supra scripsimus.

102 Huic quæstioni consequens est tractare si frater & soror sint in cōmunione bonorū & his de bonis frater dotē pro sorore dederit, post hæc autem

diuiserint bona, an de re sororis frater dotem dedisse intelligatur, an de cōmuni, itaquidem vt frater partē suam donasse videatur. Hæc est anceps quæstio, diuersaq; doctores consulti responderunt, Martinus de fano partem suā donasse fratrē respōdit. argumento. l. procula. ff. de probat. & l. Aurelius. §. titius testamento. ff. de lib. leg. hanc sententiam probat Cynus. l. fin. C. de dotis promi nu. 2. qui ait tutum esse cū frater dat sorori dotem de re communi, vt pro testetur se nolle partem suam donare. Sequitur salicet. ibi nu. 6. eādem sententiam sequitur idem Cynus. l. vni. §. accedit, nu. 5. C. de rei vxo. actio. & ibi Salicet. nu. fi. cui accedit Soci. consilio. 291. lib. 2.

Distinctio.

103 Contrariam sententiam sunt qui defendant putantes, vt frater donasse partem suam non intelligatur: secundum hanc opinionem determinatum fuit. argumēto. l. Nēsenius. ff. de nego. gest. & eorum quæ inibi doctores dicunt. huius sententiæ partes sequitur Iacobus de Rauenis qui ait benè fuisse determinatū fratrem non censeri donasse, nō quidem argumento. l. nēsenius, sed argumento. l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. 3. l. si seruus communis. ff. de donatio. inter vir. Opinionē Iacobi, q; frater non intelligitur donare approbat. Bald. l. fina. C. de dotis promi, nu. 14. Idē Bald. cōsi. 173. lib. 1. idem Bald. consilio. 453. lib. 5. refert Iass. in. §. fuerat insti. de actio. Euerardus loco ab alimentis ad dotem. nu. 8. sed huic opinioni minimè fauet. l. nenseniu s vti Cynus & Salicetus interpretantur: qui & declarant quatenus accipi debeant verba

104 §. pater naturalis, q; si Iacobi partes tueamur, asserentis fratrem non intelligi partem suam donare, nō obstabit. l. procula. ff. de probat. vbi naturalis affectus non fecit donationem præsumi, sed multa desiderantur, scilicet q; pecunias in rationē fratris ratio proculæ soluisset, q; à viuo fratre non petijsset longo tempore, singula enim quæ non prosūnt, collecta iuuant. c. literis de præsumptio. atq; hoc modo interpretantur eam legē Roma. consilio. 143. nu. 2. Alexan. l. quæ dotis nu. 14. ff. solut. mat.

105 Alciat. Reg. 1. præsumptione. 32 mihi autem vtraq; opinio non videtur vera & secura exomni parte, sed distinctione proposita, an res de qua tractatur vtrū donata sit, parui æstimetur, an verò preciosa sit: si exigua res sit ob naturalem affectum donata cēsetur. l. si seruus communis. l. vtrum. ff. de donat. inter vir. & vxorem. his verbis. (sed coniectura eius rei ex modo & genere impensæ nō dificilis est.) quibus legibus innitens hanc opinionem approbat Bald. l. generaliter. C. de nōnum pecu. nu. 5. Ioan. Imola. in. l. si fundus. ff. de verb.

verb.obliga.Alexan.l.à titio.ff. de verb.obliga.num.7.sequitur Ruynus consi.81.nu.18.lib.2.

Contrariam sententiam, quòd si frater modicum quid impendat in re fratris non intelligatur donare, sed ea mente dare vt repetat argumento.l.siue pro fratre. C.de nego.gest.l.si negocium.C. eod. titulo afirmat inibi Paul. cast. in principio sequitur Bertrandus consi.74.lib.3. Alex.tamen in.l. si negocium. nu.3. improbat sententiam Pauli, ac nec tuosi defendit.l.vtrum.ff.de donatio.inter virum & vxo.locum habere in persona fratris. & decisionem generalem. l.siue pro fratre &.l. si nogocium, accipi debere, ac contrahi secundũ decisionem.l.vtrum.ff.de donatio. inter. vt locum non habeant, si res modica sit, quam frater pro fratre dederit, quià donasse præsumitur: atq; hoc maximè obtinere in quæstione proposita dubium non est: quãdo frater pro sorore dotem dat, nam si modica sit res intelligetur donata dotis fauore, cuius causa præcipua
106 est.l.i.ff.solut.mat.Idem statuetur in causa alimentorum, quià si modica alimenta consanguineus dederit, præsumitur ea donasse ex sententia frãcisci Aretini consi. 54. sequitur Purpur. in.l. fin. C.de pact. nu.250. quæ sententia rationem habet, cum ad præsumendam donationem fauorabilior sit causa alimentorum quàm aliarum expẽsarum: hæc est approbata interpretum doctrina, vti traddit Aretinus in.l. alimanta.nu.1. C. de nego. gest. vnde ille, qui notionem habet, æstimare debet, an id quòd frater pro sorore nubente dederit, donauerit, vel repetendi intentione dederit, vti in alimentorũ causa traddidit Accursius scholio fina.l.si paterno. C. de nego. gest.Inibi notant.Bart.Bal.& cæteri interpretes, quos sequitur Corneus consi.257. nu.9. lib. 2. quæ sententia Scæuolæ rẽspõso commendatur in.l. Aurelius.§. titius testamẽto.ff. de liber. leg. illis verbis (respõdit eum cuius notio est æstimaturum) quo appareat, an quid propter naturalẽ affectum censeatur donatum iudicem æstimaturum, cuius arbi-
107 trio res hæc substituitur. Superiorem sententiam, quæ habet, quòd frater fratrem exhibere teneatur, sunt qui extẽdant, locũq; sibi vendicare putent in personis filiorum fratris, patruumq; teneri affirment alimenta præstare sobrino egẽti. Hæc est sententia Ioannis Croti in repetitione.§.diui.l.filius fami.ff.de legat.1.num.30. cui accedit Ripa. nu. 43. argumento eorũ quæ de fratre tradiderunt Accursius & Bart.in.l.qui filium.ff.vbi pupi.educari debe.adducũt pro hac parte.l.titio centum in principio. ff.de conditio.& demonstratio.vbi corã Papiniano propositum est testatorem Titio legasse centũ ita vt fundũ emeret,

cum titius centum caperet, non cogitur hæredi cauere legatarius, quia hæredis nō interest, vt cautio præstetur, quia emolumentum legati redit ad ipsum Titiū, ꝙ si testator filio fratris alūno minus industrio consulere volens legasset centum, ita vt fundum emeret, interesse hæredis (Papinianus ait) cautionē interponendam esse, vt fundus comparetur, ac postea nō alienetur: propterea dicitur interesse hæredis, quia si fundus non emeretur, ac pecuniæ consumerentur, hæres alimēta, quæ testator præstabat sobrino, sub ministrare cogeretur: quia huius sobrini egestas verecundiam pulsat hæredis argumento. l. pecuniæ. ff. de alimē. & cibar. legat. vti Crotus ait præcitato nu. 30. cui accedit Ferdi. Loazes in. §. diui. nu. 96. hanc opinionem fulcit. l. libertus qui operarum. ff. de operis libert. Vbi libertus, qui operarum præstatione dimissus est, cogitur alimenta præstare patrono, quia inopia patroni per inuidiam libertum conuenit: eadem ratione in proposito cogetur hæres testatoris sobrinū exhibere, quia inopia sobrini per inuidiam hæredem conueniet, quæ sententia fulcitur ex. c. 1. de cohabit. cleri. & mulie. vbi sobrinus cogitur egenti amitæ alimenta præstare, sed textus ille loquitur de clerico, qui egētem amitam alere compellitur, propterea ꝙ clerici bona sint bona pauperum. l. 2. C. de episcopis & cleri. c. aurum habet ecclesia. 12. q. 2. c. fina. 16. q. 1. inibiꝗ diffuse traddit Nauarrus.

108 Contrariā sententiam, vt egenti sobrino patruus non cogatur alimēta præstare, defendit Odofredus in. l. 2. C. de alendis liber. huic sententiæ fauet. l. si institu. §. de inofficio. ff. de inoffi. testa. vbi nepos aduersus patruū egit de inofficioso auitestamēto, sētētia pro nepote lata est, ab ea patruus prouocauit, dum lis pendet, sobrino cogitur patruus alimēta præstare, propterea quia pro sobrino lata sentētia est. Igitur ex his apparet patruum non teneri alimēta sobrino subministrare, cum alere cogatur dum lis vertitur, & ea de causa, ꝙ pro sobrino lata sententia fuisset.

Secundò hæc opinio ea ratione cōmendatur, ꝙ lege cautum non sit, vt patruus cogatur exhibere sobrinū, ergò cōpelli nō debet argumē. l. illā. C. de collatio.

109 Tertiò hāc sententiam fulcit ea ratio, qua docemur licere de causa dotis ad alimentorū causam procedere, nisi iure cautum sit ne in aliquo casu procedatur vt scripsimus in. §. idem iudex. nu. 24. patruus autem non cogitur dotare sobrinā, vt scripsere Ange. & Ioā. Imol. in. l. 1. ff. solut. matri. quibus accessere Alexan. nu. 20. Ripa nu. 86. Camillus vi sitarinus. nu. 121. Bal. de bartolinis nu. 147. qui huic sententiæ locū nō esse ait in persona patrui,

qui

qui statuti decreto vocaretur ad successionem intestati exclusa filia vel nepte, quia eo casu patruus tenetur sobrinam alere & dotare, Angeli sententiam sequitur Campetius, in tractatu dotis 1. parte. q. 19. Gregorius scholio domorem in l. 2. titulo. 19. par. 4 hanc opinionem crebrius receptam esse attestatur Siluanus cõsili. 33. nu. 14. lib. 1. quem pro hac sententia nuncupatim adducit dominus Ludouicus Molina de Hispanorum primogenijs. c. 15. nu. 67. qui hanc opinionem secutus est.
110 Huic receptæ sententiæ iuris Regula fauet, quæ habet q̄ sorori proximior sit frater vterinus q̄ patruus, Auth. post fratres. C. de legit. hæred. frater autem non tenetur sororem vterinam dotare. l. cumplures. §. cum tutor. ff. de adminis. tuto. Ergò nec patruus qui remotiori gradu sobrino coniunctus est, vnde videtur q̄ dotare non teneretur. Ex quo apparet optimo iure secundum hãc sententiam fuisse iudicatum Bononiæ in causa maximi ponderis, vti Siluanus refert. & hãc receptam sententiã approbat Costa lib. 2. selectarũ interpreta. c. 20. nu. 2. Hinc apparet malè scripsisse
111 se Bal. l. 1. ff. soluto. matri. patruũ teneri dotare sobrinã argumento. l. & nihil. ff. de in rem verso. deceptus forsan dictionis (neptis) ambigua significatiõe, quæ pro nepte, ac sobrina accipitur, propriè quidẽ respectu aui neptis dicitur, latiori autẽ significatione pro sobrina accipitur. in l. & nihil. propriè accipitur pro nepte respectu aui vt Salicetus in. l. & si filius. ff. ad macedo. cui accedunt Ripa Campetius, & interpretes suprapositi.

112 Nec huic sententiæ receptæ obstat. l. titio centũ in principio. ff. de condi. & demõst. quià in specie huius legis, ex eo interest hæredis, vt fundus ematur, & non alienetur, quià res legata nõ trãsit ibi recta via in legatariũ, sed capit eam legatarius ab hærede: in qua specie, quià hæres rẽ tradit hac cõditione, ne alienetur, nõ potest alienari, ac si pactũ de non alienãdo ipsi cõtractui inesset. Bart. l. filius fam. §. diui. nu. 5. ff. de legat. 1. sequitur Ambrosius de opizonibus nu. 19. hanc opinionẽ approbat ipse Bart. in. l. titio centũ in principio nu. 2. ff. de condi. & demonst. argumento. l. ea lege. C. de condictio. ob causam. & ibi Accursius notat. Hãc interpretationem refellũt Ioã. Imol. & Cumanus nu. 1. Castrẽsis nu. 1. l. titio centũ in principio qui ait hãc Bartoli interpretationẽ esse truffam, quià in prima specie facti in lege proposita, nõ trãsit legatum recta via, sed accipit ab hærede legatarius, & cautio non interponitur, nec interest hæredis, q̄ fundus non alienetur. hoc argumẽto Bartoli interpretationẽ frãgit Paul. castren. in. l. filius fam. §. diui nu. 4. eadẽ de causa refellitur interpretatio

tatio Bartoli, quia quamuis rei legatæ dominium transeat in legatarium recta via.l.legatum.2. ff. de legat.1.l.à titio.ff. de furtis possessio autem non transit, nisi apprehēdatur argumēto.l. cum hæredes.ff.de acqui.poss.Accursius.l.cū duobus.§. idem respondet socius.ff.pro socio.Idem Accursius in.l. fi.C. de sacro sanct. ecclæ. hinc fit vt Bartolū reprehendant Alex.nu.4. Iass.nu. 33. Ripa nu.41. Ferdinandus Loazes.nu.54.& iterum nu.94.Ioā. Crotus. nu.29. in.l.filius fam. §. diui.ff. de legat.1. quià possessio apprehendi non potest sine licētia, ac permissione hæredis. l.1. §.1.&.§.2.ff. quorumlegat.& licet Bartoli interpretationem tantisper Alexan. & Iass.defendant, ea tamen crebrius reprehenditur.

113 Secundò modo interpretatur Accursius scholio hæredis in.l. titio centum in principio. ff. de condi.& demons.qui ait ꝙ propterea dicitur in lege interesse hæredis,nefūdus alienetur quià testator ardenti amore alūnum prosequebatur,cui voluit consulere, ne mendicaret: atq; ita affectiō testatoris piè alumno minus industrio consulebat, & ad piam causam spectabat.

Hanc interpretationē approbarūt Dinus Aberi.Bart. Ioan. Imol.Paul.castrē.nu.2.in.l.titio centū,quæ interpretatio crebriꝰ recepta est,vt scripsit Loazes in §.diui.nu.94.atq; iterum.nu.95 sed hanc interpretationem refellit Bart.l.titio centum in principio.nu.1.Ioann.Crotus.§.diui. nu. 29. vnde aliter interpretati 114 sunt Oldradus Albericus & Cumanus.nu.6.in.§.diui.Idem Cumanus in.l.titio centum in principio.ff.de conditio.& demons. Dicētes propterea ibi interesse hæredis cautionem petere,quià pecunia relicta est legatario sub modo, vt fundum emeret, nec alienaret, sed haberet,vt ex fundi fructibꝰ aleretur: aliter enim pecuniam non legasset patruus, ne consumeret,cum esset minus industrius,proindè hæredis interest pecuniā sine cautione nō dare. Hāc interpretationem ap115probat Costa lib. 2. selectarum interpre.c.20.nu.2. qui ait proptereà patruum in specie.l.titio cētum appellasse sobrinum alūnum minus industriū, quià hoc cōpertum habebat, ex eo quod apud eum fuisset educatus, sobrini etenim educeabātur apud patruos iuxta illud Persij & sapimus patruos.ꝗ extra rem scripserit Costa nemo est qui non videat, pueri enim non educabantur apud patruos, sed prætor estimabat, vbi ali educariq; deberent.l.1.in principio.ff.vbi pupi educa.debe. poterat enim persona patrui esse suspecta.l.si instituta.§. cum de inofficioso. ff.de inofficio.testa.vbi iure cōsultus patruum appellat aduersarium, & id meritò, quià cum sobrino litem gerebat argumē-

to. c. 1. de iudicijs, nec cogitur quis morari, apud eum, cũ quo
116 sibi lis sit Iasso. consilio. 44. lib. 1. Rolandus consilio. 22. num. 12 lib. 1. Item Persij carmen pro hac parte malè adducitur, quia illud Persij (& sapimus patruos) sonat ac si diceret sapimus naturam & conditionem patruorũ, quasi dixerit, tum cum ad caniciẽ, & nostrum istud viuere triste peruenimus, & sapimus asperitatem patruorum, vt nihil iam nisi seuerum spectetur: erant enim patrui seueri in sobrinos. Cicero ad Hæremnium, fuit in hac causa quidam patruus, censor magister, obiurgauit Marcum Cælium sic, vt neminem vnq̃ parens. Hæc scripsit Connanus. lib. 8. commenta. iuris ciuilis. c. 5. numero 4. cui fauet illud Terentianum in Phormione scena. 2. actu. 1. at qui nihil feci patrue q̃ succenseas: castigant pueros, & obiurgant propinqui. l. 1. C. de emenda. pro-
117 pin. Propterea autem in specie l. titio centum. patruus appellat sobrinum alumnum minus industrium, quia apud eum educatus erat, cum educari potuisset apud alium quępiam, apud quem prætor constituisset. Oldradi Albericiq; interpretationem refellunt Ioann. Crotus, Loazes ac reliqui interpretes in. l. filius fam. §. diui. & quisq; noue interpretatur. l. titio centum: vt meritò dixerit Ferdinandus Loazes in. §. diui. numero. 93. quod in explicanda lege illa quot sunt capita, tot sunt sententiæ, alter quippè alterius interpretationem refellit, ac frangit.

118 In re autem tam obscura & controuersa vix ipse effari audeo, sed quia vt vetus paræmia ait, sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus, Ego sanè quæ in hac controuersia mea sit sententia aperiam, suppono q; vt interpretes dicunt dificultatis nodum in eo consistere quod in specie. l. titio centum. scripserit Papinianus interesse hæredis vt fundus comparetur, ac postea non alienetur: filio fratris alumno minus industrio patruus centum legauit, vt fundum emeret: Papinianus ait interesse hæredis vt fundus comparetur, ac ne postea alienetur hacq; de causa cautionem interponendam. vis & potestas quæstionis consistit in causa, propter quam dixit Papinianus interesse hæredis in proposito vt fundus non alienetur: quæ iudicio nostro ea est, q̃ patruus sobrino suo alumno minus industrio consulere voluerit, eiusq; curã hæredi dedit, quod illa verba demonstrant (prospectum esse voluit) testator enim vt sobrino cõsuleret, alimẽta reliquit, fundũq; cõparari iussit, vt dũ vita maneret ex fructib⁹ aleretur. hæc opere ad implere debet hæres, vt defuncti pareat volũtati, q̃ si non paruerit, hæreditatem amit-

Interpretationes

amittet.l.Nesenius.§.similis est matri.ff.de excusatio.tuto.illis verbis (similis est matri quiuis extraneus, qui pupillum hæredem instituit, eicq; & in tutore dando prospicere voluit: quales sunt alumni nostri, recte ergò placuit eũ, qui recusat onus, quod testator reliquit: & ab eo quod petit, quodcq; idem dedit, repelli debere.) Hæc est causa propter quã dicit Papianus interesse hæredis, q fundus emeretur, ac non alienaretur: vt alũnus minus industrius ex redditibus alatur, vti testator voluit: cui hæres parere debet.

119 Nec solũ in proposito casu fundus comparari debet, vt ex fructibus alatur sobrinus, sed in omnibus casibus inquibus pecunia relinquitur, vt quispiam alatur, debet fundus alia vè res comparari, vt ex redditibus alatur.l.siquis ad declinandam.C.de episco.& cleri versiculo vbi autem illis verbis (vel per redditum annnalium erogationem, vel per vẽditionem rerum mobilium, vel sese mouentium, vt ex his res immobiles comparẽtur, & annuus victus ægrotanti-

Aduersus receptam interpretationem.

120 bus accedat) Ex hoc autẽ quod dicitur in.l.titio centum, cauere oportere legatarium se non alienaturum fundum, quem comparasset ex legata pecunia, deducitur posse legatarium minus industrium fundum alienare, pecuniamcq; consumere, indecq; est vt ille qui emerit, bonæ fidei sit emptor, ex quo depromitur interpretatio l.siquis cum sciret.ff.pro emptore. Vbi Bartolus notat eum qui ab eo emit, quem scit malè pecuniam consumpturum bonæ fidei emptorem esse. Quam sententiam ipse Bartolus contrahit, ac locũ non habere ait, si consumpturus sit in re turpi: si hoc emptor non ignorat, malæ fidei emptor erit argumento.l.si quis cum sciret. versicu.fina.ita scripsit Iacobus de Arenis ibi: cui accessere Bar. nu.1.Alberi.nu.1.hancq; interpretationem crebrius receptã esse attestatur Cumanus num.1. & iterum nume.fina. approbat Abb.in.c.si diligenti nume.23.de præscript.hanc scripsit communiter approbari Parisius in c.si diligenti.nume.30.cui accedit Ripa lib.3.responsorum.c.15.num.9.communem esse affirmat Hippolit, Riminal.in principio.insti.quibus aliena non licet.nume.280. Hæc tamen recepta interpretatio non deducitur ex Iuliani responso, qui contrarium constituit. In principio legis Iulianus ait, eum bonæ fidei emptorem esse, qui sciens venditorem malè pecuniam cõsumpturũ ab eo rem emit, quæ sententia confirmatur ex versiculo (nisi forè) per ironiam, quod deducitur ex coniunctione (&) quæ si inter personas ponatur, repetit casum præcedentem.l.titiæ textores.§.nihil refert.ff.de legat.1.vnde cum in prio

in priori casu hunc bonæ fidei emptorem esse Iulianus dixerit, in posteriori idem esse certum est. ex quo apparet ironicè Iulianum loqutum in versiculo (nisi fortè) vti scripsit Cumanus ibi nu. fina. quia in legis principio agitur de eo qui malè erat consumpturus, quod depromitur ex dictione (consumpturũ) quæ significat perdendo consumere probatur in.l. ꝙ si minor. §. restitutio. ff. de mino. vnde Iulianus ait, tam eum qui scit venditorem in re incerta turpi pecuniam cõsumpturum, ꝙ eum qui scit in re turpi certa consumpturum, quia scorto daturus sit, bonæ fidei emptorẽ esse. ridet enim Iulianus eos, qui discrimen constituũt inter hos casus, sciat emptor consumpturum esse vendi torem in re turpi certa, an in re turpi incerta. vnde ironicè loquutus est in versiculo (nisi fortè) vtuntur etenim figuris sæpè iure consulti, vt docet Alciat. lib.4. de verb. signifi. item ꝙ dictiones hæc (nisi fortè) vsurpantur ironicè, docet Cicero. Philippica.4. & .5. & iure consultus ipse in.l. labeo. §. fina. in fine. ff. de supellecti. legat. Item ꝙ in.l. si quis cum sciret versiculo. (nisi fortè) ironicè necessariò accipi debeat, apparet quia si hoc modo non acciperetur, abundarẽt verba illa (non vsu capiet) pẽsata ratione recti sermonis, quod depromitur ex.l. si seruus communis in principio versiculo ex his. ff. de furtis. Bartoli tamen receptæ interpretationi obstat. l. bonæ fidei. ff. de verb. signifi. vbi generaliter constitutum est, vt bonæ fidei possessor is intelligatur, qui ab eo emit, quem alienandi ius habere existimauit. idem constitutum est in specie. l. qui à quolibet. ff. de contra-
121 hend. empt. Huic tamen interpretationi aduersatur. l. si verò non remunerandi. §. si adolescens. ff. mandati vbi si quis cum sciret adolescentem pecuniam consumpturum, ei crediderit, non repetit. Sed nodus hic ex eo diluitur, ꝙ. §. si adolescens loquatur in persona minoris viginti quinꝗ annorũ, denegetꝗ lex actionem crediti ea de causa ꝙ creditum sit actus voluntarius, venditio autem non ita argumento. l. in causæ. 1. in principio & .§. 1. & in.l. ꝙ si minor. §. restitutio. ff. de minorib. Item in. §. si adolescens duo in causa fuere, quare repetere creditor non potuisset, quod minori credidit, alterum quia minor erat, cui credidit, alterum quia manifestè prodigus, propter hæc denegatur actio creditori argumẽto. l. patri pro filio. §. 1. ff. de minoribꝰ. Ita interpretati sunt Odofredus, Albericus, & Frãciscus Ripa num. 10. in. l. is cui bonis. ff. de verb. obliga. quæ interpretatio iure Regio approbata est. l. 25. titulo. 12. part. 5. quæ lex actionem denegat ei, qui minori credidit meritrici da-

turo

Aduersus Accursiū. turo pecuniam, quæ interpretatio efficit, vt superuacaneum sit quod scripsit Accursius in. l. si quis cum sciret, qui dictionem (luxurioso) intelligi debere ait de eo, cui hac de causa bonis interdictum sit. Absurdū esse Accursius existimauit malæ fidei emptorem esse, qui à domino emisset, quamuis luxurioso, & protinus scorto daturo, Non enim animaduertit Accursius verba illa (nisi fortè) ironicè à iure consulto prolata esse, qua de causa incidit in id, vt existimaret ei bonis interdici posse, qui luxuriosꝰ est, vnde idē Accur
122 sius in. l. & mulieri. ff. de cura. furi. in prima expositione ait legē illam de meretrice agere cui bonis interdici potest, huic sententiæ rationem reddit, quià meretrix propriæ personæ prodiga est, vnde & rerum esse intelligitur. Accursij pronunciatum, ꝙ meretrici bonis interdici possit sequūtur interpretes. in. l. is cui bonis, vt attestatur ibi Ripa. nu. 16. & Cuiatius in principio: multiꝗ quos cōgerit Pinelus in l. fina. C. de bonis mater. nu. 20. Anto. Gomez de contractibus c. 14. nu. 33. Gregor. scholio. 1. in l. 13. titu. 16. part. 6. Pinelus tamē secundā interpretationem Accursij magis probat, quæ habet, ꝙ. l. & mulieri, non agat de meretrice, sed de muliere prodiga, quæ luxuriosa intelligitur, quià dictio (luxuriosa) rerum profusos sumptus significat, Antoniꝰ Augustinus lib. 4. emendatio. c. 11. docet Cicero lib. 2. de finibus. Item ꝙ. l. & mulieri, de prodiga muliere agat, apparet ex titulo, in quo locata est, secundū quem lex ipsa interpretationē capit. l. Imperator. ff. de in diem ad iect. Inde etiam apparet. l. & mulieri, de meretrice non agere: quià meretrix propter quæstum contempta fama pudicitiam prostituit, nec præsumitur æris prodiga, quod viris præponit, & charius habet, vt carmine antiquo admonemur, scorto nemo placet, nisi dextrā munere placet. Cuius meminet Albert. in. l. si quis, cum sciret in fine, poetaꝗ ille tenerorum (vt ipse ait) lusor amorum.

Ipse licet venias musis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Quod mulierum turpe genus in Republica esse mali virorum mores effecere. l. 4. §. sed et quod meritrici. ff. de condictio. ob turpem causam. Ipse autem Cumano accedo, qui in. l. & mulieri, ait legem illam agere de muliere prædiuite libidinosa, quæ cū proprij corporis copiam faciat prodigaꝗ sit, præsumitur & rerum, propterea siquidem curator prodigo datur, quià ex prodigētia vitia nascūtur Reipublicæ dānosa, quod Vlpianꝰ docet in. l. 1. ff. de Curat. furi. Illis verbis (& tandiu erunt ambo in curatione, quamdiu vel furiosus sanita-

sanitatem, vel ille sanos mores receperit) Idem scripserat Cicero, in oratione.2.pro Sexto Roscio Amerino pagi.39. in vrbe, inquit, luxuries creatur, ex luxuria existat auaritia necesse est: ex auaritia erumpat audacia, in de omnia scelera, ac maleficia gignũtur. hæc retulit Tiraquell. in.l.9. cõnubiali nu.156. nec me hercule diues mulier ardentius amans pecuniæ parcit, sed profundit ac prodigit, vt libidini inseruiat. Iuuenalis satira.6.

Illa docet missis à corruptore tabellis,
Nil rude: nil simplex rescribere: decipit illa
Custodes: aut ære domat: tũc corpore sano,
Aduocat Archigenem: onerosaq; pallia iactat
Abdit us interea latet & secretus adulter.

Idem Iuuenalis satira. 1.

Cum te summoueant qui testamenta merentur Noctibus.

Ex libidine impudicitiaq; fœminarum, quanta nascantur flagitia, docet ipse Iuuenalis, multa hac de re verba faciens satira sexta: cuius rei causam scribit.

Nũc patimur longæ pacis mala: sæuior armis
Luxuria incubuit: victumq; vlciscitur orbem,
Nullum crimen abest: facinusq; libidinis,
Ex quo paupertas Romana perit.

123 Vnde argumento.l.& mulieri. iure optimo scripsit Felinus in.c.pastoralis.nu.5.de iudicijs, luxuriæ comitem esse prodigentiam, libidinosamq; fœminam vsq; adeo prodigam esse, vt nõ admittatur probatio in contrarium, sequitur Tiraquellus in.l. 9. connubiali nu. 141. Hinc apparet luxuriosæ mulieri bonis interdici debere, tamq; prodigæ, cum sine æris profusione nẽ queat libidinem explere, quam

124 propellit egestas. Sanctè enim prætor constitueret, si mulieribus tutorem daret, ex legum latorum intẽtione: græci etenim, à quibus leges Romani accepere, mulieribus tutores dabant. Ipsiq; Romani mulieres in tutorum potestate esse voluerunt, vt sæpè Cicero testatus est. qua de re, multa scripsit Tiraquell.in.l. 1.connubi, glo.1. parte.1.nu.71. mulierum etenim imbecille infirmumq; cõsilium est.l.quidam decedens.§. Papinianus. ff. de administ.tuto. traddit Syluanus consil.1.nu.15. hac de re Aristoteles lib.2.politicorum ait, maiores nostri nullam nec priuatam rem fœminas facere absq; autoritate voluerunt. refert Burgos de Paz in proœmio legum Tauri nu.41. multa in proposito mutuò accepit à Tiraquello Baetius tract.de decima tutoris in.c.14.

Id tamen in hoc articulo prætermitti non debet, quod scri-

125 psit Pinelus cautelam esse, vt meretrix testamentum facere non possit, q; ei bonis interdi-

terdicatur, quo facto testamentum cōdere prohibita intelligatur. l. is cui lege. ff. de testa. si bonis meretrici interdictum nō est propterea, quia meretrix est, testamentum facere non prohibetur vllo iure, vt Bal. ait in. l. 1. C. de condi. ob turp. caus. nec tantum meretrix nullo iure prohibetur testamentū facere, vt Bal. Pinelus ꝙ traddidere, verum certa iuris decisione decretum est, vt meretrix testamentum facere possit. l. sed qui. ff. ad trebelli. cuius ipsi quidem immemores fuere.

Quæstio frequens Ex superiori illo axiomate, quo constitutum est, ꝙ patruus non cogatur sobrinum exhibere, apertè deducitur: ꝙ vice versa sobrinus nō tenetur alere patruum, hæc opinio ea ratione cōmmendatur, ꝙ lege cautum non sit vt sobrinus alat patruū, ergò alere non cogetur argumēto. l. illam. C. de collatio.

126 Secundò, quia patruus & sobrinus sunt correlatiui, cōstitutumq; in persona vnius in alterius persona intelligitur constitutum. l. 1. C. de cupressis libro 12. l. 1. §. si pater. ff. ad sillani. l. fin. C. de indicta. vidui tollend. patruus autem exhibere sobrinū nullo iure compellitur: ergò sobrinus nō cogetur alere patruū.

Tertiò in hoc tractatu agitur de alimentis, quæ iure sanguinis præstantur. l. si quis à liberis in principio, charitas autem sanguinis non efficit, vt patruus cogatur pascere sobrinum, ergò non efficiet, vt sobrinus compellatur alere patruum.

127 Ex hac sententia deducitur, ꝙ licet frater in auitum primogenium succedens cogatur egēti fratri alimenta præstare iure sanguinis, non cogetur huius filius, qui patre diem functo in primogenium successerit, patruos amitas vè exhibere, quæ sententia ex eo vera est, quia sobrinus iure sanguinis patruum alere non compellitur, vt paulò ante scripsimus: nec cogi po-
128 test tamꝙ patris hæres in cuius opes nō succedit sed, in auitas, cū à maioribus primogeniū accipiat, cuius bona astricta non sunt alendi posteros onere, sed tantum filios eius, qui primogenium reliquit, quibus ipse legitimam relinquere tenebatur: vt traddit Cæsar lambertin9 de iure patro. lib. 3. q. 3. principip. articulo. 6. & in specie maioratus scripsit Hispanorū iure consultissimus dñus Ludouicus Molina in supremo prætorio Regi9 consiliarius meritiss̄im9, in tractatu de Hispanorū primogenijs lib. 2. c. 15. nu. 56. hæc sententia multis rationibus cōmendatur.

129 Primò huic opinioni fauet. l. fi. §. fin autē. C. commu. de lega. qua docemur, hæredē hipothecæ titulo obligare nō posse bona, quæ fideicōmissario restituere debet, ꝙ si obligauerit, irrita obligatio erit. bona autē primogenij, cū possessor vita decesserit suc-

successori restituẽda sunt, ergo alẽdi onere non potest ea bona astringere possessor, quæ omni onere libera restituenda sunt.

Secundò hanc sententiam fulcit Regula illa, quæ habet, ꝙ paternullo onere astringere potest bona primogenij. quod ad filiũ deuoluitur iure sanguinis. Bald. cõsilio.360.nu.2.lib.2. Cardinalis in.c.per venerabilem.§.quod autem.nu. 45. qui filij sint legit. per.l.si arrogator.ff.de adoptio auth.de nuptijs.§.sed hæc quidẽ colli.4.in fine.illis verbis (quod enim ex lege datum est lucrum: priuatus auferre modis omnibus non valebit) huic opinioni accedit Molineus consuetu. Parisi.titu.1.§.8.glo.3 nu.23.primogenium sanè ad filium legis prouidentia peruenit, non patris, vt scripsit Corneus consilio. 37. nu.19.lib.3. hac de causa ex bonis primogenij filij non habent legitimam, vti scripsit Tiraquellus de iure primogenio.q.5. Cephalius consilio.3.nu.62.

130 Hæc sententia obtinet in iure ipso primogenituræ, quod à lege defertur. Bona autem, ex quibus ius hoc primogenituræ constat viuus pater distrahere, alienareq; potest, Molineus nu.23. nisi auitum sit primogenium, cuius possessor bona non alienabit, vti annotauit Bald. consili. 360.lib.2. Hinc fit, ꝙ cum in Hispania maioratus possessor bona ab eo habeat, qui primus maioratũ cõposuit, grauari aliquo modo nõ potest ab vltimo possessore, cuius iudicio bona hæc ad eum non perueniunt, argumento. l.cum qui.ff. de interdictis.& releg.l.vnũ ex familia.§. si de falcidia.ff.de legat.2.l.Paulus 2.versi.fi.ff.de bonis libert. Vbi pater à bonis libertorũ auitorũ filium repellere nõ potest: Ergò apparet patrem bonis auiti primogenij alimentorũ onus imponere nõ posse, vt astricta sint bona primogenij onere alendi fratres, quamuis & hos iure sanguinis frater, qui in primogenium

131 successit, alere cõpellatur: si primogenium ab ipso patre compositum sit, eius bona alendi filios onere astricta sunt, cum pater filium iure naturæ alat, vnde cum ex his bonis alimẽta debeantur, ad quemcumq; bona transierint, præstanda alimenta sunt, vti docet. Abb.in.c.licet de voto. cui accedit Xuarez in l. quoniã in prioribus limitatione.11.legis Regiæ dubio.2.nu.21.

Tertiò huic opinioni fauet sententia Accursij scholio alienationis in.c.1. de capitulis Corradi, vbi ait vassallum in re feudali vsum fructum, seruitutem vẽ constituere non posse. Idem Accursius scholio seu alienare in.c. imperialẽ. in principio de prohibita feudi. per alie Federi. sequitur Bald. numero.7. Dueñas Regula.40.ampliatione.12. Accursius, scholio. seu alienare.& Bald.numero.7.de emphiteosi perpetua agunt, non de vsu

vsu fructu : sententiam tamen ipsius Accursij scholio aliena tionesmulti sequuntur,quos ag gregat Tiraquellus in tractatu de vtroq; retractu titulo. 1. §. 1. glo.7.nu.41.Hæcsententia com muniter recepta est, vt attestatur Alex.consilio.18.lib.5.idem scripsit Iass.in.l.3.§.ex cõtrario. nu.66. ff. de acqui poss.& Pari-
133 sius cõsilio.98.lib.2. Quæ sententia vera est, si domini præiudicium consideremus, quia in detrimentum ipsius feudatarij potest ipse in re feudali vsum fructum constituere.Iass.in.§.ex cõtrario. nu. 66. sequitur Dueñas Regu.40.limitr.10.Tiraquellus de retractu titulo. 1. §.1. glo. 14. nu.48. Corasius in.l.3.ff.de seruit.nu.24.argumẽto. c.1. §.quid ergò.de inuestitura de re.alie.facta.caput hoc pro hac parte notauit Cæpola tractã.de seruit.c. 14. nu. 2. &. 3. hoc sensu accipi debet sententia.Bart.in.l.3.§.ex cõtrario.nu.12.ff. de acqui.poss. qui scripsit emphiteotam vsum fructum constituere posse in re emphiteotica.Hæc prædixit Accursius in.l.3. ff. de seruit.sequitur Iass.in.l.fin.C.de iure emphiteo.nu.112.potest enim vsum fructum constituere, seruitutemq; imponere vt sibi noceat,nõ autem domino derecto. hoc sensu accipi debet.l.11.titulo.31.par.3. vti interpretatur Grego.cui accedit DominusAnto.Padilla in l.3.C. de seruit. & aqua.num.11.
134 Igitur cũ rei emphiteoticæ aut feudali seruitutẽ imponere non liceat,vsum fructum vt in ea cõstituere,eadẽ ratione rebus primogenij non licebit,procedunt enim doctores in proposito de rebus emphiteoticis & feudalibus ad res primogenij: quod an liceat difuse disputat Burgos de paz in proœmio legum Tauri nu.37.illustrissimus domin9 Couarru.lib.3.variarum.c.5. nu.5. versi.5. Gregor. scholio, que la non pudiesse.in.l.6.titu.11.par.6 Domin9Ludouicus Molinatra cta.de Hispanorũ primogenijs lib.1.c.7.per totum.
135 Sed qui alimentorum oneri fundum supponit, infundo intelligitur vsum fructum constituere.l.dominus.§.fin. ff. de vsu fructu: ergò & qui primogenij bona alẽdicuiuspiã onereastrin git, vsum fructum constituit in eis, quod nequaq; licet,cum pri mogenij bona alienari non possint,in his autem bonis, quæ nõ possunt alienari, vsum fructum constituere non licet.l.fin.C. de rebus alie.cuius legis argumento doctores communiter hanc sententiam approbarũt,vt attestatur Parisi9cõsi.98.nu.15.lib.2
136 Quartò hanc sententiam fulcit, q; in Hispania primogenia iure sanguinisdeuoluũturad posteros, non autem iure hæreditario,vt nostrates afirmant,Petrus Peralta in.l. vnum ex familia.§.si de falcidia.nu.6.ff. de legat.2.Anton.in.l.40.Tauri nu. 72. Gregor. scholio sus deudas in.l.4.

in.l.4.titul.15. part.2. qui ea ratione innititur, ꝙ principatus ipſe Regnumꝗ Hiſpanum iure ſanguinis deuoluatur ad principes.l.2.titulo.15. part.2. traddit Gregor.ſcholio.1.in.l.9. titul.1. par.2.Idem Grego.in.l.6.titu.13 par.6.eodem iure Gallorũ Regnũ deuoluitur, vt ſcripſit Bal. in.c.vni.nu.6.defeudoMarchiæ cui accedit Molineus in conſuetudinibus pariſienſi. titul.1.§.8. glo.3.nu.8.Hinc apparet explodi debere opinionem Coſtæ in tracta. de ſucceſsiõe Regni Portugaliæ pag.149.dicentis omne Regnum deferri iure hæreditario. Cum Hiſpanum Regnũ iure ſanguinis deuoluatur,conſequens eſt vt eodem iure primogenia ipſa tranſeant, ad cuius exemplum compoſita ſunt, & quaſi membra capitis naturam ſequuntur. c.cum non liceat. de præſcrip.l.1.§.cum vrbem.ff.de officio. præfecti vrbis. traddit Accurſius in.l.exea.ff.de poſtulãdo,& in propoſita ſpecie Paulus Caſtren.conſilio.165.lib.1.ſequitur dominus Couarru.lib.3. variarum reſolutionum.c.5.nu. 5.verſi.quartò ad huius partis. Menchaca de ſucceſsionũ creatione lib.3.§.26.nu.86.& nu.90.

137 Ergò in bonis primogenij nõ poterit poſſeſſor alimenta conſtituere,vthoc onereaſtricta bona ad poſteros deuoluantur argumento.l.ſi poſt mortem.§.fi. ff.de bonorũ poſſe. contra tab. c.1.de ſuceſsione feudi.Bald.in auth.ſi quas Ruinas.C.de ſacro ſanct.eccle.ſequitur Alex.conſi. 104.lib.4.Tiraquell.de iure primogenio. q. 8. nu.5.& in. q. 21. nu.7.&in.q.23.nu.10.Cephalius

138 cõſilio.12.nu.4.& in nu.34. Et hæc ſententia, ꝙ patruũ nõ cogatur alere ſobrinus,qui in primogenium ſucceſsit, colligitur ex Gregorio ſcholio.ſino el hijo mayor.verſi.quæro etiam in.l.2 titul.15. part. 2. qui in quodam caſu ſcribit ſucceſſores in primogenium alere teneri:vnde colligitur regulariter non teneri. Quod locum habet in auito primogenio,ſed ſi nouè compoſitũ ſit,pro eo habetur, quod hæreditario iure deuoluitur. Vt ſupra ſcripſimus: hoc caſu bona primogenij aſtricta ſunt onere alendi filios illius,qui primogenium compoſuit, hæc ſententia colligitur ex Ioan.Luppo. in. c. per veſtras not.3. §.24. num.4. Moline.glo.3.nu.14.ſuprapoſiti. Tiraquell.de iur.conſti. q.4. nu.33.Anto.Gomez.l.40. Tauri.nu.57.Menchaca deſuceſsio. creatione lib.1.§.10. nu.396. eodem Mẽchaca.lib.3.§.21.nu.136. in hac ſpecie locum habẽt, quæ ſcripſere glo.Abb. & reliqui interpretes in.c.licet.de voto. dicentes ꝙ ibiRegni hæres debet fratres exhibere,quod fit ex eo, quià iure hæreditario Regnum Vngriæ ad poſteros defertur, vt inibi ſcribunt doctores.

139 Hæc ſententia obtinet in perſona fratris diuitis,qui alidebet

Aduerſus Coſta.

à fratre, qui in nouum primoge
139 nium successerit, traddit Guillermus àpernosirac. consilio. 11. nume. 10 inter consilia feudalia. Sed hæc sententia obtinet in feudi successore, non in persona eius, qui in primogeniũ succedit, vt traddit Matheus de afflict. in. c. Imperialem. §. præterea ducatus in principio. numero. 63. de prohibi feud. aliena. per Federi. quæ opinio colligitur ex his, quæ scripsit Xuarez in. l. quoniam in prioribus. in declaratione legis Regiæ limit. 2. numero. 9. qui ait fratres à fratre, qui in nouẽ compositum primogeniũ successit, posse petere, vt fundus illis assignetur, vnde alantur, atq; ita hoc tantum onere astringi eum ipse Xuarez existimat, qui in numero. 12. alendum esse ait. sequitur Dominus Ludouicus Molina de primogenijs lib. 2. c. 15. nume
140 ro. 6. Ex ijs quæ in proposito traddita sunt, colligitur sobrinum, qui in primogenium auitum successerit, non esse cogendum exhibere patruos. Hæc sententia depromitur ex ijs, quæ notat Cynus in. l. alimenta in fine. C. de nego. gest. huiusq; sententiæ in specie proposita est
141 author Bart. Socinus consilio. 114. numero. 3. lib. 3. ex hac sententia apparet defendi posse opinionem Baldi consilio. 271. lib. 1. dicentis eum, qui in auitum primogenium successerit, non teneri soluere debita prædecessoris: quæ opinio communiter recepta est, vt apparet ex ijs, quæ aggregat Dominus Antonius Padilla. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. numero. 7. ff. de lega. 2. Dominus Ludouicus Molina de primogenijs lib. 1. c. 10. numero. 29.

142 Secundò apparet, Innocentium, & Ioannem Andream benè existimasse in. c. licet de voto filium, qui in patrem ingratus sit, priuari posse primogenio, sequũtur plures, quos in vnum consulit Dominus Anton. Padilla in. §. si de falcidia nume. 16. in specie illa defertur Regnum iure hæreditario, sed in Hispania, cum sanguinis iure primogenia deuoluantur, non potest ingratus filius primogenio priuari, vt cum iudicio docet Dominus Anton. Padilla numero. 16. Emanuel Costa in quæstione patrui & nepotis pagina. 159.

143 Id in proposito scire opportet, quod si quis bona habeat, quæ ad primogenitum deuoluntur iure primogenituræ longa consuetudine, hicq; alat fratres diuites, omnes successores hoc onere astringentur, & fratres diuites alent. Gregor. scholio. sino el fijo mayor. colun. 4. versiculo quæro etiam. & versiculo sed an teneatur in. l. 2. titulo. 15. part. 2.

144 Huic quæstioni illa cohæret, si pater primogenium componat, principis beneficio ac prouidentia, in ipso tamen rescripto

pto cautum sit, vt filijs alimenta relinquat: quæri solet, vtrũ hæc alimẽta cõstituenda sint in ipsis prædijs, ita vt proprietas ad alimentarium pertineat, an verò in vsu fructu, vt alimenta cum vita finiantur. Et in ipsis prædijs constituenda esse alimenta, vt ea pleno dominio alimentarius habeat, & non solum per vsum fructum, scripsit Xuarez in.l.quoniam in prioribus limitatione.2. legis Regiæ nume.12. C.de inofi.testam. in hac opinione ac partibus videtur esse Ioã. Luppus in.c. per vestras dedonatio. inter vir. & vxor. not. 3. §.24. nume.7. qui tamen hac in re æstimationi locum relinquit, huic opinioni accessit Gregor. scholio.1.in.l.11.titulo.4.part.6. illustrissimus Dominus Couarru.de matri.2. parte.c.8.§.6. nũmer.15. & dominus Ludouicus Molina in tractatu de Hispanorum primogenijs lib.2. c.15. numero.10.

145 Hanc opinionem iure probari hoc argumento conuincit Ioãnes Luppus, quià in proposita quæstione in locum legitimæ alimenta substituta sunt: legitima autem proprium est filij patrimonium, quod ad hæredes trãsmittit. l. Papinian●.§.quarta.ff.de inoficio.testa.ex qua lege hoc colligit Gratus.consilio. 21.num.12.lib.1. ergò prædium,

146 exquo alimenta debentur, ad hæredes suos alimentarius trãsmittet, non absimili argumento hanc sententiam fulcit Xuarez: ait etenim legitimam iure naturæ debitam esse filijs, licet quantitas iure ciuili constituta sit. Hinc fit, ꝙ legitima non potest in totum tolli abrumpi vè iure ciuili argumento. l. cum ratio. ff.de bonis damnat.l.scripto.ff. vnde liber. auth. de hæred. & fal.§.1.l.final. C. quorum bono. harum legum argumẽto in hac sententia est Abb.in.c.Raynutius de testamen. nume. 12. quæ crebrius recepta est, vt scripsit Xuarez in. l. quoniam in prioribus limitatione.2.legis Regiæ nume.3.hanc opinionem sequitur Fabianus de Biochis. auth. nouissima. nume.18.C.de inofficio. testamen. Corasius in. l. filium quem habentem. C. familcires. nume .143. qui ait proptereà legitimam iuris naturæ esse, quià parẽtes quodam instinctu naturæ mouentur ad relinquendum filijs partem aliquam bonorum suorum, quo sensu debent accipi leges, quæ pro hac parte adductæ sunt. huic opinioni accedit Berengarius in. l. in quartam. ff. ad leg. falcid. præfatione.2. nume. 14. & scripserat. nume. 26. hanc opinionem communem esse attestatur Paulus de monte pico ibi num. 172. quinimò legitimam filijs iure diuino deberi traddit Socinus consilio.30. colun.1. lib.1. sequitur Anton. Rubeus in. l. pater filium. nume.41.ff.de inoffic.testa.Sigismundus Neapolitanus

consili.26. nume.11. Inter consilia feudalia. Ex hoc colligitur legitimam filiorum iure ciuili in totum non posse tolli. §. sed naturalia insti. de iure natur. l. eas obligationes. ff. de capitis dimi. traddit Abb. in. c. Raynuntius numero.12. dicunt hanc sententiam communiter receptam esse Corset. in repertorio Abbatis verb. legitima. Curt. senior consilio.66. colun.6. Ferdinandꝰ Loazes in additione Galliaulæ in. l. centurio. nume.86. ff. de vulgar. Lãzelo. Politus. l. filium quem habentem. C. fam. ercis nume.157. Corasius auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. nu.35. Hieronimus gratus. consilio.119 num.42. lib.2. Bernardus Diaz Regu.143. incipienti consuetudo vel statutũ, multiq; iuris nostri interpretes, quos in vnum contulit illustrissimus dominus Couarru. de matrimonio. 2. parte. c.7. §.6. nume.4. Menchaca de successio. creatione lib.2. §. 20. nume.296. Ioann. Oroscius. l. de quibus. ff. de legibus nume. 107. Cum legitima in totum lege ciuili tolli non possit, consequens est, vt si Principis beneficio primogenij componendi licentia alicui tribuatur, dum filijs alimenta relinquat, hæc alimenta cum in locũ legitimæ subsitiuantur, ipsius legitimæ naturam sequentur: sed legitima ad hæredes transmittitur. l. siquis filium. §. 1. ff. de acqui. hæred. l. apud hostes. C. de suis & legit. l. 1. C. de his qui ante aper. tab. traddit Fabianus de biochis. auth. nouissima. C. de inofficio. testa. nume.268. Ergò & alimenta, quæ in vices legitimæ substituta sunt, vt legitimæ naturæ accedant. l. publius. §. titia. ff. de condi. & demons.

148 Contrariam sententiam sunt qui defendunt existimantes, ꝙ in proposita specie alimenta in vsu fructu cõstitui possint, quæ cum vita alimentarij finientur, nec transire ad hæredes poterũt: in hac fuit opinione Ferdinãdus Mẽchaca de successio. creato. lib.1. §. 10. nume. 396. qui ait se non inuenire doctorem, qui in hac fuerit opinione, quã ipse verã esse putat, propterea quia alimenta suapte natura nõ trãsmittantur ad hæredes, vt in titulo. ff. de aliment. & cibar. legat. adduceret aptius pro hac parte l. cum ij. §. modus. ff. de transactio: ergò quod relictum est ad alimenta transmitti ad hæredes alimentarij non debet.

149 Secũdò hæc opinio ea ratiõe cõmendatur, ꝙ necessitas, qua pater impellitur relinquere filio legitimam seu alimenta, à iure ciuili defluit, ergò relinquendi necessitatem patri princeps adimere potest, qui lex viua est authe. de consulibus in fin. coll. 6. ꝙ autem necessitas relinquendi legitimam à iure ciuili defluat, colligitur ex. l. lege duodecim tabularũ. C. de legit. hæred. auth. de triente, & semisse. §. 1. colla. 5. ex quo

ex quo ſequitur vt à principe tolli in totum poſsit, vt exiſtimauit Dynus in Regul. indultum de reg. iuris lib. 6. ſequitur Bart. l. titio centum. §. titio genero. numero. 6. ff. de conditio. & demonſtratio. huic ſententiæ multi accedunt, quos aggregat Menchaca de ſucceſsio. creati. lib. 2. §. 20. numer. 296. Aufredius in capella Toloſana. 437. Boerius deciſione. 182. nume. 6. & in deciſione. 204. in. 2. parte Bertrandus. l. hac edictali numer. 13. C. de ſecund. nupt. Ioann. Hannibal in. l. poſt contractum. nume. 56. ff. de donatio. Marcus Anton. natta conſilio. 160. numer. 40. lib. 2. hanc opinionem communiter receptam eſſe ſcripſit Albertus Brunus in tractatu de ſtatutis excludentibus fœminas. numer. 6. Aymon conſilio. 236. qui dicunt leges, quæ in aduerſam ſententiam adducũtur, hoc ſenſu accipiendas eſſe, vt legitima iure ciuili filijs debeatur, impellente naturali æquitate.

150 Idem in propoſito animaduertendũ eſt, in cautè ſcripſiſſe Ferdinandum Menchacam ſe primum conſideraſſe in ſpecie, de qua agimus, alimenta in vſu fructu conſtitui poſſe vt cum alimentarij vita finiantur, hæc iam diu ſcripſerat Bald. l. 1. §. ius naturale. nume. 8. ff. de iuſti. & iure, qui ait ſtatutũ, quo filiorum legitima in totum tollitur, iure optimo valere, ſi alimenta relinquat, quæ iure naturali debentur, cum ꝗ́ ius petendi alimenta perſonale ſit, ad hæredes non tranſit.

Ex hoc colligitur Baldum loqui in ſpecie de qua tractamus, vt cum iuditio conſiderat Xuarez. l. quoniam in prioribus limitatione. 2. legis Regiæ. nume. 12. ſed in propoſita quæſtione Bald. non loqui exiſtimat Gregor. ſcholio. 1. in. l. 11. titul. 4. par. 6. ſed Baldus loquitur in caſu quo legitima in totum tollitur ſtatuto, non autem in caſu quo minuitur ſaluis alimentis, vt in propoſito, eſtꝗ́ inter hæc maximum diſcrimen, quià legitima, quamuis diminuta ſit, tranſmittetur ad hæredes, alimenta verò non ita, ſed in reſcriptis quibus princeps maioratus componendi copiam alicuit facit, non aliud exprimitur ꝗ́ quod primogenij conditor quem elegerit, in maioratum vocet, cæteris verò filijs alimenta relinquat, ex quibus dubio procul legitima liberorum tollitur, nec commentari quis poteſt ex his verbis minui tantum liberorum legitimam, non autem in totum tolli, cum verba expreſſa hoc ſonent. periculoſum ꝗ́ ſit à verborum proprietate recedere argumento. l. vni. §. fin autem. C. de cadu. tollen. Baldi ſententiæ multi accedunt, quos in vnum contulit Ioann. Luppus in. c. per veſtras de donatio inter vir. & vxorem not. 3. §. 24. nu. 7. Fabianꝰ de biochis in auth. nouiſsima nu. 184. *Aduerſus Ferdinandũ Menchaca.*

C. de inofficio. testa. Dominus Couarru. de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. num. 4. aliiq; iuris nostri interpretes, qui eam sententiam sequuti sunt, quæ habet, quod statuto possit in totum tolli legi
151 tima. Ipse quidē in ancipiti hac & dubia quæstione iure Romano sententiæ Baldi accederem, quam fortissima fulciunt argumenta à iure ducta, nullaq; refellunt aut frangunt, non enim illa ratio huic opinioni aduersatur, quæ habet, quod legitima iure naturæ debita abscindi, tolliq; in totum non possit. Hæc enim sententia non est saniori doctorum suffragio recepta, vt tradidit Berengarius in repetitione. l. in quartam. ff. ad legem fal. in 3. præfatione in num. 247. Esto tamen quod legitima liberorū tolli in totum lege non possit, hoc sic accipiendum est, nisi iusta causa subsit propter quam princeps filium priuet legitima, hæc est approbata sententia, vt attestatur Ioann Oroscius in. l. de quibus, ff. de legib. nu. 107. additionator Alciati in Regula. 1. præsumptione. 8. & additionator Signoroli consilio. 32. Sigismundus Neapolitanus consilio. 14. nu. 21. inter cōsilia feudalia. Bertrandus in. l. hac edictali. C. de
152 nuptijs nu. 14. Bellonus consilio 13. nu. 21, Bernardus Diaz in regul. 143. potest etenim princeps iusta de causa rem propriā possessori adimere argumento. l. lucius. ff. de euictio. l. item si verbe ratum. ff. de rei vendica. l. venditor. §. si constat. ff. commu. prædi. Bart. in proœmio digestorū nu. 5. Hæc est crebrius approbata sententia attestante Bellono, consilio. 2. num. 6. plures sequuntur congesti à Petro Dueñas, Regu. l. 45. limit. 1. Pincl. in. Rubri. C. de rescinden. vendi. 1. parte. c. 2. num. 6. si re propria priuari quis à principe potest iusta de causa, igitur & legitima, quæ quasi debita est. l. & quià. ff. pro socio. l. final. §. pen. C. de curato. fur. l. vni. C. de his qui ante. apert. tab. illis verbis (tamē quod debitam vendicare) Accursius in. l. 3 C. de iuris & facti. igno. vbi Dominus Anton. Padilla num. 32. attestatur hanc opinionem crebrius receptam esse, quod ante dixerat Aretinus in. l. si filius hæres colu. 2. ff. de liber. & posth. Alciat. in tracta. præsump. reg. 2. præsumpt. 8. Segura in. l. cum patronus nu. 44. ff. de legat. 2. Tiraquellus in. l. si vmquam ver bo susceperit liberos. nu. 113. C. de reuocādis. donatio. Idem Tiraquellus in tracta. de iure primogen. q. 54. nu. 4. illustrissimus Dominus Couarru. in. c. si hæredes. nu. 9. de testa. in hac sententia fuit idem Accursius scholio debita in. l. fina. C. de codicillis. Idem Accursius scholio. nō posse. in. l. si quis legatum. ff. de falsis, quæ sententia obtinet post mortem patris filio deliberāte, quo casu cum in suspēso hæreditas sit, intelligitur legitima quasi

debita

debita esse filio, vt docet Bald. nume.3.in.l.3.C.de iuris & facti ignoran; cui accedit Fabianus de biochis in auth. nouissima. nu.268.C. de inoffici.testa. quae sententia aptè depromitur ex legibus suppositis. Ex quo apparet Dominum Antonium Padillam virum consultissimum, omnibusque numeris absolutum primaeque classis interpretem in cauté dixisse legitimam filio quã si debitam esse viuo patre.

153 Secundò apparet errasse Accursium scholio auferri in auth. de haered.& fal. §. si quis autem collatio.1.eumdẽ Accursiũ scholio debitum in auth. detriente & semisse in principio collatione.5.qui ait legitimam filio viuo patre debitam esse, sed Accursij hoc pronũciatum communiter refellunt doctores, vti ipse Dominus Anton.dePadilla attestatur in.l.3. C. de iuris & facti ignor.nu.32. Aretin.in.l.cornelia nume.4 ff.de vulgari Segura.l. Imperator. ff. ad trebelli. Dueñas Regu.356. Croscius.l.si arrogator.nu.120. ff. de adoptio. Fabianus auth.nouissima num. 56. Paulus de monte Pico.l.in quartam.ff.ad leg.falcid.nu.66.

154 Item superiori sententiae, quod alimenta in proposita specie cõstitui non possint in vsu fructu, non aduersatur regula quae habet, quod legitima in locum alimentorum substituitur, quae cum iure naturali debita sint, nec tolli à principe possint, eadem ratio ne legitima tolli nõ potest, cum in eorum locum substituantur, non sanè tutum est de alimentis ad legitimam procedere, cum in multis non cõueniant, sintque nõ pauca discrimina inter haec, vt docet Corneus consilio.316. lib.1.tradit Tiraquellus tractatu de iure primogeniorum.q.55 nu.17.Berengarius in.l.in quartam.ff.ad leg.falcid.in praefatione.nu.39. Maranta de ordine iudiciorũ.4.parte distinctione. 9. nu.52.Ex quibus apparet Ioan. Luppi ac Roderici sententiam nullum firmum habere propugnaculum quo se tueri possit.sententia autem Baldi cui nos accedimus, multis argumẽtis defenditur. Aduersus Accursiũ.

155 Primò huic opinioni fauet recepta sententia, quae habet, quod primogenia propterea iustè cõponi intelliguntur, quià familiarum ordini ac dignitati consulunt: vt nobiliũ familiarũ dignitas salua sit, earumque memoria in posteros deriuetur diuitijsque honestata corruscet vt scripsit Socy.consilio.47.nu.7.lib.3. sequitur Parisius cõsilio.82. nu.8, lib.4. Tiraquellus in tracta. de iure primogeniorum.q.17.nu.2. quae sententia depromitur ex.l. 1.§.quamuis. ff. de ventre inspicit: ex qua lege hoc deduxit Anton.Rubeus consilio.6. nume.1. Marcus Anto.natta.consil.201. nu. 8. publicè enim interest, vt familiarũdignitas salua sit, quod fit, quãdo paternae diuitiae ad po

 steros

steros masculos deriuatur: hoc naq; modo patris & auorū per nepotes efficitur æterna memoria. Ioann. Andre. in additione
156 Speculat. in Rub. de succeßio. ab intestato. publicæ autem vtilitatis causa efficit, vt naturalis æquitas abrumpatur. l. 1. ff. de vsu capio. ergò in hac specie legitima tolli poterit, quæ naturali æquitate debetur. Et in hac ipsa facti specie, ꝙ fauore familiæ conseruādæ filij priuari possint tota legitima scripsit Paul. cast. in. l. titio cētū. §. titio genero nu. 8. ff. de condi. & demonſ. cui accedit Ioann. Imol. inibi. sequitur Oroscius. l. de quibus. nu. 108 ff. de legibus, quæ opinio communiter recepta est, vt traddit Alexan. l. quod de bonis. §. fina. ff. ad leg. fal. pro hac parte aduocat eum Ioann. Oroscius, qui incautè Alexandrum pro hac parte adduxit, quià Alexander nō dixit, ꝙ fauore familiæ conseruandæ posſit filius legitima priuari, sed id potius, ꝙ princeps iusta de causa potest filium priuare legitima: eodem errore implicatus est Sigismundus Neapolitanus consilio. 14. nu. 21. inter consilia feudalia. sequitur tamē sententiā Pauli, existimatq; familiæ conseruandæ causa posse principem filium tota legiti-
157 ma priuare. Ex quo deducitur ꝙ si aliqua pars destinetur ad alimenta, hæc pars non transibit ad hæredes, quià naturam alimētorum sequitur, hæc opinio ea ratione comēdatur, ꝙ princeps quo casu alicui rem propriā adimit sine causa, precium dare teneatur, vt traddit Decius in. c. quæ in ecclesiarum. nu. 19. de cōstitu. argumento. l. venditor. §. si constat. ff. communi. prædi. traddit Bart. in proœmio digestorum. §. omnem. nu. 5. & ibi Cagnolus nu. 39. hoc receptum est te
158 ste Bellono. consilio. 2. nu. 9. si tamen iusta de causa adimat rem princeps nil pretij nomine dabit, argumento. l. Item si verberatū. §. 1. ff. de rei vend. illis verbis (modico honoris gratia possessori dato) quam legē hoc modo interpretati sunt Alberi. nu. 2. Bald. not. 3. quam interpretationem refellit Pinelus Rub. C. de rescind. venditio. 1. parte. c. 2. nu. 10. qui existimauit principē qui iusta de causa adimit rē domino, pretiū dere debere, quod Iacob9 & Dynus prædixerant: vt ipse Pinelus ait: sed errore lapsus est Pinel9, quià Alberici, Baldiq; interpretationem iure consultus approbat in. l. Lucius ff. de euictio. vbi propter militiam res domino adimitur nihilo dato pretij nomine, quod demōstrant illa verba (res partim distractas principali præcepto, partim militibus aſsignatas) res igitur militibus aſsignatæ non fuere distractæ, sed nihilo dato ademptæ, quod ex ipsius facti specie depromitur, ꝙ si possessori aliquid detur, id non datur neceſsitate cogente, sed honoris gratia

gratia quasi insolarium relamissæ ob causam militiæ argumēto §. fœminæ insti. de adoptio. ante Albericū & Baldum hoc sensu accipiendam esse. l. Item si verberatum scripsit Accursius scholio. 2. in. l. Lucius. ff. de euictio. sed Iacobi Dyni, ac Pineli sententiam approbat. l. 2. titulo. 1. par. 2. illis verbis (otro si dezimos: que quando el Emperador quisiere tomar heredamiento, ò alguna otra cosa, à algunos para si ò para darlo à otro, como quiera que el sea señor de todos los del Imperio, para ampararlos de fuerça: è para mātenerlos en iusticia, con todo esso, no puede el tomar à ninguno lo suyo, sin su plazer, si non fiziesse tal cosa, porque lo deuiesse perder segū ley, ò si por ventura gelo vuiesse à tomar por razon quel Emperador ouiesse menester de fazer alguna cosa enello que se tornasse à pro comunal dela tierra, tenudo es por derecho de le dar ante buen cambio que vala tanto ò mas, de guisa quel finque pagado, a bien vista de homes buenos) idem colligitur ex lege. 31. titul. 18. par. 3. ex quibus opinio

159 Ioan. Luppi & Xuarez verior videtur iure Regio, quæ habet, q͏̄ princeps non possit ligitima priuare filios vt pater primogenium componat, nisi ipsis bona pars substantiæ paternæ relinquatur, quæ ad hæredes deuoluetur, nec in vsu fructu alimēta cō stituētur vt Menchaca ait. huic opinioni fauet lex Regia, quæ vult alimenta, quæ spurio relinquuntur, in proprietate esse cō stituenda, ad ipsiusq; spurij hæredes transmitti. l. 8. titul. 8. lib. 5. nouæ cōpilatio. qua lege opinio Baldi & Menchacæ infringitur, quibus omnes nostrates aduersantur.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. sed si filius.

Filium, qui sibi alimenta subministrare potest, non cogitur pater alere. nu.1.

Iudex æstimare debet, an filius habeat vnde possit alimẽta sibi subministrare. nu.2

Filiam nuptam an teneatur pater dotare. numero.3.& .40.

Filius ali debet pro modo facultatum patris modumq; iudex statuet. nu.5.

Alimenta præstanda sunt de readitibus patrimonij, vnde redditus non autem proprietas æstimabitur, nu.6.

Iudex non statuet vniuersos redditus ad alimenta, vnde si pater in testamẽto alimenta filio cõstituat vltra redditus patrimonij, tutor patris voluntatem non seqnetur, idemq; erit, si modica nimis alimenta constituat, nu.7.8.9.

Alimenta decernenda sunt pro incrementis ætatis, augeriq; progressu temporis debent numero.10.

Pecunia si legatur ad alimenta alicuius personæ, ex redditibus pecuniæ alimenta præstanda sunt. sed apud quem pecunia legata manere debeat apud hæredẽ an apud legatarium tractatur, nu.11.12.13

Alimenta relicta semper de reddittu præstanda sunt. nu.14.

Alimenta relicta præstari non debent eo anno quo patrimonium fructus non reddit. nu.15.

Proprietas fundi, ex quo alimenta præstantur, non est distrahenda, vt alimenta reddantur integra. nu.16.

Quantitas certa si ex certo fundo legatur ad alimenta, & fundi redditus annuam præstationem non reddant, an distrahi fundus debeat, vt alimenta præstentur tradditur. nu.17. vsq; ad.22.

Prædium qui habet magni valoris exigui verò redditus, vtrum cogatur fundum vendere & annuos redditus emere vt alatur, ne alimenta ille cogatur præstare qui iure sanguinis præbere tenetur. nu.23. vsq; ad.32.

L.fin.§.filius autem. C. de bonis quæ liber. declaratur. nu.33.

Alere iure sanguinis qui tenetur, proprietatẽ vendere nõ cogitur vt alat. nu.34.

Fundum quo casu qui vendere cogitur & annuos redditus comparare, vnde alatur, si se commodè alere non poßit, supplebit qui alere iure sanguinis tenetur, numero.35.

Expensæ an extenuent fructus, tradditur numero.36.37.

Fructuarius tenetur præstare alimenta legata, non autem dominus proprietatis, numero.38.

Mercaturæ lucrum consideratur in taxandis alimentis. nu.39.& .40.

Pater pro modo facultatum tenetur filios exhibere. nu.41.

Collecta præstatur pro modo facultatum, & præstatur ex pecunia fæneratitia. numero.42.

Alimentorũ modus statui debet pro dignitate eius, qui alitur, nu.43.

Consuetudo eius qui alitur cõsiderari debet in præstatione alimẽtorum: nobilis enim inops est licet cibũ habeat, si cætera pro dignitate non habeat: rusticus autem si cibum habeat, diues est. nu.44.45.

Nobili alimentario in alimenta præstari debent gallinæ perdices, arietina caro, & id genus alimenta, Rustico verò allia, cepa, Caseus, legumina, nu.46.

Paupe-

Pauperi præstãdæ sunt in dies singulos duæ aut tres libellæ panis, nu. 47.

Pauperibus qui cibos delicatos porrigit, peccat venialiter, nu. 48.

Nobili alimẽtario an præstanda sunt alimẽta pro eius famulis, nu. 49. vsq; ad. 54.

Pluribus si quis teneatur alimẽta præstare, an æqualia omnibus dare debeat, tantũ vni quantum alteri, non in pecto ordine cuiusq;, disputatur à nu. 55. vsq; ad. 66

Ius accrescendi locum non habet in alimentis numero, 67. 68.

Alimenta si præstẽtur miserationis gratia, vtrum sint præstanda pro dignitate alimentarij. nu. 66. Vbi latè disputatur an marito, qui conuenitur pro dote, alimenta præstãda sint si egeat lauta pro dignitate, an verò vitæ subsidio necessaria, vsq; ad nu. 80. vbi declaratur. l. nepos proculo. militi condemnato arma relinquuntur, & doctori libri. nu. 80.

Dictio (cõmodè) & dictio ([illegible] vsq; penuria) an idem significẽt. & dictio (competenter) & dictio (cõmodè) traditur latè, vbi multa iura nouè declarantur à nu. 82. vsq; ad. 88.

Maritus qui dolo & lata culpa depauperatus est, in solidum conuenitur, quamuis nudus maneat, nu. 88.

Maritus qui dotẽ perdidit, quasi maleficus punitur, quia culpa sua perdidisse creditur, nu. 89.

Maritus, qui culpa, non autem dolo depauperatus est, an possit in solidum conueniri, traditur à nu. 90. vsq; ad. 96.

In solidũ qui conueniri non possunt, priuari hoc beneficio debẽt, si ingrati sint. nu. 96

Alimẽta vni bis legata si sint, vtrũ semel tantũ sint præstãda à primo obligato, an verò præstari debeãt ab eo, qui secũdo eo obligatus est. traditur numero. 97. vsq; ad. 109.

L. hæreditatum. ff. ad leg. falcid. locũ habet in quibuscumq; controuersijs, in quibus agitur de taxanda hominis vita. nume. 109. & . 110. & nu. 112.

L. si quis argentum. §. sin autem donator. C. de donatio. quæ videtur aduersari legi hæreditatum, nouè declaratur. & quid sit vsura cẽtesima, & multa de annuis redditibus à nu, 111. vsq; ad. nu. 122.

Filium opificem, qui opere sufficere potest, non cogitur pater alere, nu. 123.

Patrem opificem simili modo alere filius nõ cogitur, nu. 124.

Filium qui opere rustico potest sibi victum quærere, non cogitur pater alere, numero. 125. & . 127.

Opifex quid sit, & quid artifex, nu. 125.

Alimentarius si secũdum ordinẽ suum potest dño seruire, alendi onere an liberatur, qui alere tenetur, si hero collocet eũ, cui famuletur, nu. 128. et. 129. et. 130.

Opificio si honestè vti alimẽtarius nõ possit, secũdum gradum suum ali debet. nu. 131.

Opifex si infirmus sit, aletur à patre, & quæ infirmitas hæc esse debeat iudicis arbitrio est relinquendum, nu. 132.

Sententia qua quispiam declaratur quòd operi sufficere non potest, quomodo sit ferenda, nu. 133.

Redditus si sufficiãt alẽdo rei Domino, & alimẽtario, aletur vterq;: quòd si vni tãtum sufficiant Dñus aletur primò, & quod superierit alimẽtario dabitur. n. 134

Filius an cogatur alere patrem, à quo nullã artem edoctus est, nu. 135.

Filius familias nõ debet artificiales operas patri, sed ex suo opere sibi quærit proprietatem, nisi moretur cum patre, ab eoq; alatur. nu. 136. 137.

Filio, qui patris bona administrat, vtrũ sit præstandũ salariũ de bonis patris. Item si filius mercaturã exerceat cũ pecunia patris, an medietatem sibi quærat traditur. nu. 138.

SED SI FILIVS POSSIT SE EXHIBERE ÆSTIMARE iudices debent ne non debeant ei alimenta decernere, denique idem Diuus Pius ita rescripsit ad Titianum: competentes iudices ali te à patre tuo iubebunt pro modo facultatū eius: si modò (cum opificem te esse dicas) in ea valetudine es, vt operi sufficere non posis.

1 X HOC. §. colligunt scriptores, ꝙ filium qui sibi sufficere potest, & alimēta subministrare, non cogitur pater alere notant Barto. & Albert. hic. idem Bart. l. cunctis. C. de mendican. validis. lib. 11. sequitur las. auth. res quæ. numero. 11. C. communi. delegat. Siluanus cōsilio. 2. numero. 25. lib. 1. notat idem. Barto. l. libertis quos. §. manumissis. ff. de aliment. & cibar. legat. idem Bart. auth. res quæ. numero. 65. C. commu. de legat. ibi Dominus Antonius Padilla. numero. 74. Baetius de non melio. filiabus. c. 5. numero. 3. & Oroscius. l. 1. §. ius naturale. numero. 15. ff. de iusti. & iure. Anton. & Barbat. in numer. 10. in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matri. Tellius. l. 10. Tauri. numero. 6. & Alciatus consilio. 243. & consilio. 338. Accursius scholio idonei. in auth. de triēte & semi. in principio. Marcus mantua consilio. 276. numero. 9. Tiraquellus de iure primo geniturae. q. 4. numero. 35. illustrissimus Dominus Couarruuias in epithome de matrimo. 2. parte. c. 8. §. 6. numero. 9. Dueñas Reg. 367. limitatione. 1. Gregor. scholio. tal menester. in. l. 6. titulo. 19. part. 4. idem Tiraquellus de iure primogenituræ. q. 75. Bald. nouel. de dote. 6. parte priuilegio. 4. numero. 1. Vulgarinus de vulgarinis in. l. 1. ff. solut. matrimo. numero. 27. & ibi Camillus visitarinus. numero. 105. Nata consilio. 201. numero 12. lib. 1. Aretinus in. l. alimenta numero. 3. C. de nego. gest.

2 Hæc sententia iure Regio comprobata est. l. 6. titulo. 19. part. 4. verum autem filius habeat vnde sibi alimenta suppeditare posit, æstimare iudices debent, vti Vlpianus hic demonstrat. traddit Baldus. l. 1. §. sec

§. sed scimus. C. de latina libertate tollenda. sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxorem. not. 3. §. 25. nume. 9. Hæc inferuntur
3 ad quæstionem, de qua agit Bartolus auth. res quæ. numer. 6. C. commu. de legat. qui ait, ꝙ sicut pater non cogitur filium alere, qui sibi sufficere potest, vt docet Vlpianus hic: ita filiam nuptam non tenetur dotare, cum iam filia nupta sit, hanc sententiam approbat idem Bart. l. obligamur. nume. 1. ff. de actio. & obligatio. idem Bart. l. mulier. §. cum proponetur. ff. ad Trebel. hæc est opinio communis vt Salicetus ait in. l. fina. num. 5. C. de dotis promi. Corasius. l. qui liberos. nume. 52. ff. de ritu nuptia. Guiller. in. c. rainuntius verbo dotem quam ei dederat. num. 24. de testa. sequuntur alij iuris interpretes, quos in vnum contulit Baetius tractatu de nō meliorandis filiabus. c. 5. nume. 3. Machelelaus singu. 106.
4 Contrariam sententiam defendit Accursius scholio lege in l. obligamur. ff. de actio. & obliga. illis verbis, lege obligamur obtemperantes legibus, cum collocantes filias nuptui dotem postea constituere obligamur: ex ijs colligit patrem teneri dotare filiam, cum dictio (postea) hoc significet, vt considerauit Bart. ibi nume. 1. sententiam Accursij, multi approbarūt Abb. in. c. 1. de adulterijs. alijꝗ plures, quos aggregāt illustrissimus dominus Couarru. in epithome de sponsal. 2. parte. c. 3. §. 8. nu. 7. dominꝰ Antonius Padilla in auth. res quæ C. com. de legat. nu. 72. Baetius præcitato. c. 5. nume. 4. Nata dicto consilio. 21. nu. 12. Siluanus dicto nu. 25. Boerius decisione. 130. nu. 9. Iass. l. si donaturus. §. 1. nu. 5. ff. de condiitio. causa data. Hæc opinio ea ratione commendatur, ꝙ dos detur mulieri non tantum ad hoc, vt nubere possit, sed vt onera sustineat matrimonij. l. pro oneribꝰ. C. de iure. dot. c. salubriter. de vsuris. dotem quippè pater dat filiæ, vt à viro non spernatur, sed eam honestè tractet. auth. de nuptijs. §. siquis ita. versiculo siquis enim. colla. 4. auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi. §. quem autē. traddit Ioā. Luppus in. c. per vestras. not. 3. §. 20. nume. 4. interest etiam reipublicæ vt pater dotet filiā nuptam, vt filia sobolem procreare possit. l. 1. ff. solut. matrim. quæ sententia vsu forensi est recepta. Cui non obstat, ꝙ ab alimentis ad dotem liceat procedere, sed pater non tenetur alere filium, qui sibi sufficere possit, ergò nec filiam nuptam: quià non dicitur filia sibi sufficere posse propterea, ꝙ nupta sit, cum eam maritus non teneatur alere, sed pater, vt diximus. Item argumentum de alimentis ad dotem non poccedit, cum non vnum sit discrimen

men inter vtrumq;, atq; in ipsa specie, de qua hic agit Vlpianus, hoc apparet: quia Vlpianus ait patrem non teneri alere filium, qui se exhibere potest, at pater diuitem filiam dotare cōpellitur. l. fin. C. de dotis, promi. vbi Accursius notat. traddunt Domin9 Couarru. & reliqui doctores supra positi: atq; hæc sententia iure Regio approbata est l. 8. titu. 11. par. 4. quando autem permissum sit de causa alimētorum ad causam dotis procedere nos diximus.

2. vol. 5 Secundò colligitur ex hoc. §. filium alendum pro modo facultatum patris, modum autem alimentis statuet competens iudex, vt hic docet iuris consultus. quæ sententia depromitur ex. l. 2. ff. vbi pupi. educari debet: qua ex lege hanc opinionem deduci docet Angel. consilio. 357. num. 10. Lamber de iure patrona. q. 3. princ. lib. 3. articulo. 12. numer. 1. Dominus Couarru. epithome de matrimo. 2. parte. c. 8. §. 6. nume. 8. hanc sententiam fulcit auth. licet. C. de natura. liber. illis verbis (eiusmodi enim naturales filios pasci boni viri arbitrio est necesse) textus in. c. cum haberet in fine de eo qui duxit in matrimonium illis verbis (solicitudinis tamen tuæ intererit, vt vterq; liberis suis secundum q; eis suppetūt facultates necessaria sub

6 ministret) iudex autem qui alimentis modum statuit ante oculos multa habere debet. Primò de reddditu patrimonij alimenta esse præstanda constituet argumento. l. ius alimentorū in prin. ff. vbi pupi. educari debeat. vbi Bart. Bald. & cæteri doctores notant. ijdē doctores vbi Bart. nu. 4. in. l. Imperator. ff. ad trebell. hanc sententiam sequitur Gozadinus consilio. 95. nu. 4. Ioannes de Amicis consilio. 56. num. 2. Petrus Vnzola tractatu artis notariat9 diuisione. 4. personarum. nu. 13. Cassaneus consuet. Burgun. titul. de infans. Rubri. 6. §. & alimenter. nu. 8. &. §. vestir & habiller. non enim æstimari proprietas debet patrimonij vt alimenta decernantur: sed

7 reddit9 eius. vt Bar. & suprapositi doctores traddidere: quæ opinio crebrius recepta est Corne. l. 1. num. 6. C. de fidei comiss. quam sequitur Angel. de gambelio. tractatu de testamen. glo. 45. nu. 3. Campe. tractatu de dote quæstione. 239. nu. 2. Paulus de monte Pico in. l. titia cum testamento. §. titia cum nuberet. nu. 156. ff. de legat. 2. Bertrādus consilio. 168. nu. 1. lib. 2. alijq; plures doctores quos aggregat Tiraquellus tractatu nobilitatis. c. 2. nu. 154. Baetius tractatu de non meliorandis filiabus. c. 2. nume. 33. Gregor. scholio. la riqueza. l. 2. titulo. 19. part. 4. hanc sententiam fulcit. l. 5. in fine titulo. 33. part. 7. Iudex ipse, qui alimenta decernit, licet ex redditu patrimonij præstari alimenta

menta cōstituat hoc tam moderatè statuere debet, vt non vniuersum redditum patrimonij in alimenta decernat: sed semper ita decernet, vt aliquid ex redditu supersit. l. ius alimentorum in principio. ff. vbi pupi. educa. debeat vbi Angel. notat. Parisius consilio. 89. nume. 28. lib. 2.
8 Hinc fit, quod si pater filio constituat alimentorum modum in testamento vltra redditum patrimonij, tutor patris voluntatem sequi non tenetur. l. at si quis. §. hæc actio. ff. de religio. & sumpt. fune. illis verbis (sciendum est neque voluntatem testatoris sequendam, si res egrediatur iustam sumptus rationem: pro modo enim facultatum debet sumptus fieri. ex illa lege hanc opinionem colligit ibi Ioannes Baptista Asinius. nume. 4. Baetius de decima tutoris. c. 2. nume. 85.
9 eodem modo si pater in testamento tam modica alimenta filijs præstari iusserit, vt non statuerit respectu facultatum, sed modica nimis alimenta decreuerit, vltra quantitatem præfinitam alimenta tutor præstabit l. ius alimentorum in fine. ff. vbi pupi. educa. debeat. traddit Albertus Brunus tractatu de augmento & diminutione. conclusione. 10. principali. nume. 11. idem Albertus Brunus tractatu de diminutione & deteriora tione conclusione quinta. num.
10 30. Item debent alimenta decerni pro incremētis ætatis vt progressu temporis augeantur alimenta. l. cum vnus. §. final. ff. de alimen. & cibar. legat. l. ius alimentorum in fine. ff. vbi pupi. educa. debeat. l. sed & si quid in ædificauerit. §. mancipiorum. ff. de vsu fructu. Vbi Florianus annotauit. traddunt doctores in. l. si cum dotem. ff. solut. matri. Gozadinus consilio. 95. nu
11 mero. 4. Ex hac sententia colligitur, quod si testator pecuniam legasset ad alimenta puerorum alterius vè personæ, ex pecuniæ redditu & vsuris alimenta præstanda esse. Martianus in. l. diui. ff. ad leg. falcid. Vbi iubet, vt idoneis hominibus collocetur pecunia, vbi notat Alexan.
12 nume. 6. Penes quem autem legata pecunia manere debeat, quæri solet. Angel. in. l. cum ij. §. si integra. ff. de transactio. apud hæredem pecuniam manere debere ait, vt legatario præstet redditum pecuniæ, siuè vsuras, adducit textum quem singularem & expressum esse dicit pro hac sententia in. l. fundi Trebatiani. ff. de vsu fructu legat. hanc opinionem sequitur Iass. dicto. §. si integra. nume. 1. & ibi Ioānes Oroscius: qui proptereà apud legatarium iubet manere pecuniam, quià erat restiturus cum moreretur, vt illis verbis demonstratur (& mortis tempore pecunias restituat.)

Contrariam sententiam defendit Fulgo. in dicto. §. si integra.

tegra. ait enim, quod si pecunia simpliciter fuisset legata, vt ex vsuris pasceret se legatarius, neque adiectum esset vt mortis tēpore pecunias restitueret, quod pecunia cēsetur relicta, vt eam habeat legatarius pleno iure, & ad suos hæredes transmittat argumēto. l. libertis libertabusque meis ff. de alimen. & cibar. lega. hanc sententiam sequitur Hippo. sing. 414. incipit testator: igitur sensit Fulgosius pecuniam generaliter legatam, vt ex eius vsuris alatur legatarius apud deū manere pleno iure: nisi dicatur, vt mortis tempore restituat: cum Angelus dicat in hac specie, pecuniam apud hæredem manere debere. Fulgosij sentētiam refellit

13 Iass. dicto. §. si integra. Ipse equidem distinctione componendā esse hanc controuersiam puto: aut res hæredi relinquitur, & rei ipsius fructus legantur ad cuiuspiam alimenta, & in hac specie res manebit apud hæredem, à quo fructus ad alimenta capiet legatarius: in hoc casu obtinet sentētia Sceuolæ in. l. fundi Trebatiani. ff. de vsufructu legat. & sententia Angeli, aut pecunia legatur, vt ex vsuris alatur legatarius, & mortis tēpore restituat eam, in hac specie pecunia manebit apud legatarium. l. cum ij. §. si integra. ff. de transactio. aut pecuniā simpliciter alicui relinquit testator, vt inde se pascat, & ad legatarium pertinet pleno iure. l. libertis libertabusque meis

Distinctio nota.

ff. de alimen. & cibar. legat. in hac specie obtinet Fulgosij sententia propterea, quod in proposito res ipsi legatario est relicta, & illa adiectio, vt ex vsuris eius alatur, ad causam præ legandi, non ad vsum fructum constituendum pertinet. l. pe. in fine. ff. de alimen. & cibar. legat. si verò pecunia sit relicta ad alimenta alicuius, neque ipsi sit legata, neque hæredidata, sed ijs verbis relinquatur: ex vsuris mille aureorū volo vt alatur Antonius: hæc pecunia neque apud hæredem neque apud legatarium manebit: sed idoneis hominibus collocabitur iudicis præcepto, vt ex vsuris alatur Antonius. l. diui. ff. ad leg. falcid. vbi Alex. nu. 9. tradit ad iustum quæstum hodiè pecuniā collocandam, cum vsuræ prohibitæ sint vt in. c. plerumque de donatio. inter virum & vxo. semper enim alimenta cuipiam relicta de redditu patrimonij præstanda sunt. l. ius alimentorum.

14 ff. vbi pupi educa. debea. l. Imperator. ff. ad trebell. l. qui bonis. ff. decessione bonorum. tradit Aret. in. l. alimenta. nu. 3. C. de nego. gest. hanc sententiam dicit esse tenendam cordi Sali. in l. si quis ad declinādam nu. 4. C. de episcopis & clericis. tradit Bart. dicta. l. Imperator. post Iacobum de Aret. sequitur Alex. ibi nu. 5. Ex hac sentētia colligit generale thema Bal. consili. 30. lib. 2. quod vbi de alimentis loquimur, ad redditus habemus respectum.

ctum, sequitur Tellius in. l. 10. Tauri. nu. 14. Aymon consi. 199. nu. 6. Menochius de casibus qui iudicis arbitrio relinquuntur lib. 2. centuria. 2. casu. nu. 26. Ex hac
15 recepta opinione colligit Paulus cast. in. l. Imperator. nu. 8. ff. ad trebell. quod si aliquo anno fructus patrimonium non redderet, alimenta alicui relicta nõ præstarentur argumento. l. maritũ. §. 1. ff. ad leg. falcid. vbi minuto legato prædij, ex quo alimẽta præstanda sunt, non minuuntur alimenta: quia redditus annuam præstationem largiuntur: quasi velit Sceuola alimẽtorum legatum minui, si annuam præstationem redditus non largirẽtur. eandem sententiam fulcit. l. liberto. §. à liberto. ff. de annuis legatis, sequitur Anton. Gomez in. l. 9. Tauri nu. 40. Emilianus consili. 146. nu. 14. non est enim distrahẽda proprietas fundi ex quo præstanda sunt alimenta vt
16 integra reddãtur Bart. in. l. cum alimenta. ff. de alimẽtis & cibar. legat. argumento. l. Imperator. ff. ad trebell. sequitur Angel. de gambe. tractatu de testamentis glo. 45. nu. 4. Salicet. l. 1. C. de fideicommissis, tradit Albertus Brunus tractatu de rebus seu dispositionibus dubijs. §. venio ad dubiam quantitatem. nume. 5.
17 Hæc sententia vera est, si ex fructibus fundi alimenta simpliciter legentur, secus autem si aliqua quantitas pecuniæ vini aut frumenti relinquatur ad alimenta ex aliquo fundo: quia si fundi redditus largiri annuam præstationem non possint, distrahentur prædia vt annua præstatio detur. Bertrandus consilio. 28. nu. 4. lib. 2. sequitur Tellius. l. 10. Tauri nu. 14. & Baetius tractatu de decima tutoris. c. 2 nu. 83. quæ opinio vt prædia distrahãtur, vt legata alimenta præstentur, nulla certa lege probatur, quamuis in annuis præstationibus constitutũ sit, ꝙ si redditus fundi, ex quibus sunt præstãdæ, non largiantur aliquo anno, ex redditibus sequentis anni præstari debent. vt tradit Bart. l. inter stipulantem. §. sacram. nu. 6. ff. de verb. obliga. idem Bart. l. Lutius. nu. 3. ff. de alimentis &
18 cibarijs legatis. Gigans de pensionibus. q. 62. nu. 11. In proposita materia ea distinctio admittenda est, an ille qui alitur sit dominus rei, de cuius redditu alitur: an verò sit legatarius. Si rei dominus sit qui alitur, & fructus redditus vè rei non possint alimenta largiri, distrahetur res ipsa, vt dominus alatur Accursius. l. ob æs alienum. C. de prædijs mino. argumento. l. 1. & 2. C. de patribus qui filios distra. notat Albericus in. l. ob æs. se-
19 quitur Franciscus martius decisione. 323. nu. 1. eodem modo res distrahetur, si ille qui alitur sit futurus domin9 rei. l. 1. §. mulier. ff. de ventre in posse. mittendo. cuius legis argumẽto in hac opinione fuit Ioannes Imol. in. l.

Imperator.ff.ad trebel.quæ pla-
cuit Alex.ibi nu.5.& Ioanni tri
gonæ sing. 11. qui plures aggre-
gat, qui huic sententiæ accessere,
quam sequitur Andreas poma-
tes.in additione Bartoli in.l.Im-
perator,atq; hæc doctrina com
20 muniter recipitur. Quæ locum
habet quamuis res, quæ distrahi
debet,alienari non possit, quia
onere fideicōmissi astricta, vti
sunt ea bona, quæ primogenij
iure possidentur.auth. nisi cum
rogat9 in fine.C.ad trebell.Bar.
auth. res quæ nu. 9. C. commu.
de legatis.qui ait hanc esse recce-
ptam sententiam aduersus Ac-
cursium ibi, hāc opinionem ad
uersus Accursium plures reci-
piunt,quos in vnum cōtulit do-
21 minus Antonius Padilla ibi nu.
78.& nu. 79. si verò ille qui ali-
tur futurus non sit dominus rei,
quia alimenta tantū legata sunt:
si fructus redditus vel prædij nō
possint alimēta largiri,non co-
getur hæres distrahere prædia,
vt alatur legatarius.Bart.l.cum
alimenta.ff.de alimen.& cibar.
legat. argumento. l. Imperator.
ff.ad trebell.vbi notat Angelus
sequuntur Paul. & Alex. nu. 5.
Nemausensis tractatu clausula
rum pag.949. Montaluus scho
lio.2.in.l.1.titu.8.lib.3.fori.Cam
petius tractatu dotis.q.239. nu.
2. Paulus de monte pico. l. titiæ
cum testamento.§.titia cum nu-
beret.nu.156.ff.de legat.2.Boe-
rius decisione. 19. nu.8. parte.1.
Aymō consi.199.nu.1. Bertrāds
cōsi.268.nu.1.lib.2. Bologninus
consi.10.Gozadinus consili.95.
nu.4.Ioann.de amicis consi.56.
Marcus Antonius nata consil.
383.nu.7.Cassane9 cōsuet.Burg.
titu.defensans Rubri.6.§.vestir
& habiller.Antonius Gomez.l.
9.Tauri nu.4.Tellius.l.10.Tau.
nu.14.Grego.scholio.La rique-
za in.l.2.titu.19.par.4.huic sen-
tentiæ ratione adducit Angel.
in.l.Nensenius.§.fin.ff.de re iu-
di. sequitur Craueta consil.219.
nu.9.lib.2.Martij decisione.323
22 nu.2.Eodē modo ille,qui ab ali-
quo est alendus iure sanguinis,
non cogitur vendere prædium,
vt alatur ex redditibus & acces
sionibus pecuniæ: exemplū con
stituitur,quando quis habet pa
lacium,quod modicum largitur
redditum, prætium tamen eius
si distraheretur,esset nō medio-
cre, vtrū vendere palacium co-
gatur,ac pecuniam honestis ho
minibus collocare, vt ex acces-
sionibus alatur, quæstionis est.
23 Et cogi non debere ex superio
ri sententia apparet,cum de red-
ditu patrimonij præstanda sint
alimenta,nō autem de proprie-
tate,& hanc sententiam defen-
dit Bal.in.l.si maritus in fine. ff.
solut. matri. Zasius.nu.19. ait,
q; licet doctores disceptent in
hoc casu, tamen verior est sen-
tentia Baldi ibi argumento. l.
quibonis.ff.de cessione bonorū
sequitur Ange.in.l.1.C.de legat.
idem Angel.& Imol.in.l. Nēse-
nis.§.fi.ff. de re iudi. idē Angel.
in.l.

in.l.qui bonis.ff.decessione bonorum.Alex.consili. 100.col. fi. lib.1.idem Alex.consilio.72.lib. 5.Gregori⁹ in scholio.La riqueza in.l.2.titulo.19.par.4.&scholio.fina.ibi.Idem Gregor. scholio fina.in.l.24. titulo.9. part.6. Anto.Gomez.l.10.Tauri nu.4. vbi Tellius nu. 14. alios doctores in vnum cōfert,qui huic sententiæ cōsensere, & ita fuisse decisum consensu omnium senatorum Granatensis Prætorij attestatur ipse Tellius, qui ait hanc quæstionem videri esse sine dubio,cū sit lex, quæ expressè hoc cōstituat.l.fin.§. filius autem. C. de bonis quæ liber.sed agit Tellius,quādo quis habet proprietatem amplissimi fundi, quam non cogitur vendere vt alatur ex pecunia,qua consumpta debet mendicare:non autem quādo pecunia multa esset, quam si ad partē Iusti quæstus locasset, vel annuos redditus cōparasset, ex redditu aut interusurio sibi alimenta suppeditare valeret.

24 Contrariam sententiam primi nominis doctores defendūt Bal.in.l.quod nomine in fine.ff. de condictione indeb.Bal.l.fin. C.qui bonis cedere possu.idem Bal.in.l.2.C.quod cum eo.sequitur Ang.Imol.& Alex.nu.4.in. l.si maritus.ff.solut.matri. hanc sentētiam alij approbant, quos in vnum congerit Tellius dicta l.10.Tauri num.14.qui ait hanc quæstionem non esse sine cōtrouersia.hanc opinionem esse veriorē attestatur Campecius de dotis restitutione.q.239.cui ipse 25 accedo. Hæc enim sententia ex ratione naturali ac ciuili deducta est, quam fulcit.l.qui potest. ff.de regu.iur.vbi Vlpianus ait (qui potest facere vt possit conditioni parere, iam posse videtur)vnde cum ille qui palacium habet, si vendiderit, pecuniam ꝙ honestis hominibus collocauerit, posset sibi sufficere ex accessionibus pecuniæ:ergò habetur ac si fecisset. Sed is qui ex accessionibus pecuniæ alimēta sibi suppeditare valet,iure sanguinis ali non debet, vt cōstituitur in hoc.§.sed si filius.ergò eodem modo non erit alendus,qui rem habuerit ex cuius venditione tāta redigeretur pecunia,ex cuius redditu sustētari posset.quæ sententia iure Regio comprobata est.l.2.titulo.19.part.4.illis ver-
26 bis (è esto deue fazer cada vno segun la riqueza è el poder que ouiere)quibus apparet,ꝙ is qui potest facere,cogi debet alimēta præstare. Secundò hanc opinionem fulcit.c. per vestras de donatio. inter vir. & vxor. vbi dos honesto mercatori collocatur ad partem lucri, vt inde vir & mulier alātur: ergò satis videtur quispiam sibi alimenta suppeditare posse ex redditu patrimonij, si vēdito patrimonio ex accessionib⁹ pecuniæ,quæ mercatoribus collocata est,sevaleat sustentare.

27 Tertiò hanc sententiam fulcit

l.1.§.mulier.ff.de ventre in posse. mittēdo, vbi vt alatur venter distrahuntur possessiones hæreditariæ, nec cogitur mulier se & eum, qui est in vtero, de suo sustentare: vnde apparet proprietates distrahendas esse, vt alatur rei dominus, neq; cogēdum aliquem esse, qui iure sanguinis tenetur alimenta præbere: si ille qui alendus est, possessiones habeat, quibus distractis ex pecuniæ accessionibus ali possit.

28 Quartò hanc sententiam fulcit ratio naturalis, aduersatur enim iuri naturali vt ex suo quis cogatur quēpiam exhibere, qui sibi sufficere potest: fiet quippè locupletior cum alterius detrimento contra iuris præcepta. l. nam hoc natura. ff. de cōdictio. indebi. quià ille qui alitur cōsultò facit, ne sibi sufficere possit: quod ius ipsum ciuile improbat l. si libertus. ff. de iure patro. itē ciuilis ratio aduersatur, quæ anima est ipsius iuris. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patrona. ea autem de causa cogitur quis iure sanguinis quempiā alere, ne mēdicet infælix in honestè tex. l. libertus qui operarum. ff. de operis liber. quod cum iudicio considerat Bal. in. l. quod nomine in fine. qui ait non esse in hoc casu habendam rationem affectionis, quam in simili specie iura refellūt. l. prætia rerum. ff. ad leg. falcid. vnde cogetur possessiones vēdere, vt ex pecuniæ accessionibus alatur.

29

30 Quintò huic opinioni fauet. l. 1. §. sed nōnullos. ff. de tutelis. vbi filius cogitur matrem sororem vè perq; egētes alere, perq; egentes autē sunt vt lex ait, quæ se aliter tueri nō possunt. sed in proposito qui possessiones habet modicū redditum largientes, potest se tueri, si eas vendat, pecuniāq; mercatori collocet, annuū vè redditum cōparet, vnde ali possit, ergò exhiberi ab aliquo iure sanguinis non debet.

31 Nec huic opinioni aduersatur, quod regij senatores decreuere: qui ex illa regula generali, qua definitur redditus in considera tione esse debere, vt quis dicatur sibi posse sufficere, non rerū æstimationem, collegerunt non esse quēpiam cogendū vendere proprietatem, vt ex illa pecunia alatur: quià illa regula obtinet, vt benè Regij senatores & aptè cōstituere, quando quispiā ex ipso precio rei venditæ ali debet, secus si pecunia tā multa sit, vt ex pecuniæ accessionibus ali possit, quià in hoc casu ad redditus respectum habemus, vt quisq; alatur, in qua specie nihil difinitū extat: vnde in proposito cogetur quisq; re sua benè vti, quod reipublicæ interest. §. sed maior in fine insti. de his qui sunt sui. re autē sua benè vtetur, si res suas ita collocauerit, vt ex redditibus se possit alere, quod fiet, si res, quæ magis impendio onerāt patrimonium, q̄ fructibus augeāt, distrahat: reddacta q; ex vendi-

tione

tione pecunia cōparet ea, quæ fructibus & accesionibus eum augeāt, vt redditus annuos secū dum regionis mores. argumēto. l. fin. §. ipsū autem versiculo exceptis videlicet. C. de bonis quæ
32 liber. necp huic sententiæ obstat l. qui bonis. ff. de cessione bono rum: quià agit de bonis quæsitis post cessionē, in quibus lex magis debitori fauet, quam creditori, vti explicat Ioā. Imol. in. l. si maritus. ff. solut. matri. sequitur Alex. ibi nu. 4. huic interpretationi adducitur ratio ex. §. fin. in stitu. de actio. illis verbis (inhumanū enim erat spoliatū fortu
33 nis suis insolidū dānari) Minus huic sententiæ obstat. l. fi. §. filijs autē. C. de bonis quæ liber. quā falsò existimauit Tellius decide re hāc quæstionē, quià lex illa hāc opinionem nō fulcit, nihil enim minus ex ea depromitur quā id, ad quod adducitur, vt ingeniose cōsiderauit Aret. in. l. alimēta. nu. 3. C. de nego. gest. quià agit lex de filio, qui in patris est potestate, cui quæsiuit vsumfructū, non cogitur filius proprietatem vendere, ac prodigere in alimēta, nemo enim qui ab aliquo alēdus est, cogitur rei suæ proprietatem vendere, ac pecuniā consumere, cū consumpto patrimonio tristē exitū sentire debeat, in qua specie loquitur. §. filijs autem. vbi filius nō potest vendere proprietatem, vt ex pecunia cōparet annuos redditus, ex quibus alatur: quià ille reddit9, qui vsus fructus est, ad patrem pertinet, eūq; filius hac de causa inops sit, licet rerū proprietatem habeat, alitur à patre, nec cogitur vende proprietatē, vt alatur. quod ius in alijs personis obseruandū est. si vsum fructum patri nō quæreret filius, cogeretur vendere rē, quæ fructibus eum nō auget, & annuos redditus cōparare vnde aleretur cæterorum exemplo.
34 Huius facti species frequēter incidere potest: vt frater domū habeat amplam, quam habitat, & pratum centū aureorum redditū largiens, & decurionatum, si hæc venderet, pecuniāq; honestis mercatorib9 collocaret, aut annuos redditus emeret, posset sibi frugaliter sufficere: hoc quidem facere cogetur, vt se sustentet, necp eū alere cōpelletur frater diues. diuersū cōstituetur in persona eius, qui alimenta præstare debet iure sanguinis, quià non cogetur rerum proprietatē vēdere, vt quempiā aleret: quià magis huic leges fauent, q̄ ei, qui alimēta petit, cum hic agat de lucro captādo, ille verò de dāno vitādo. argumento. l. fi. C. de codicillis. Vnde superior sententia quæ habet, q̄ is qui alendus est fundū vēdat, & reddit9 annuos cōparet vt alatur, æquitatem habet. cui accedit Tell. l. 16. Tauri nu. 14. versi. respectu nostræ le-
35 gis. Ipse tamen Tellius alimentarijs implacabilis pro viribus defendit alimentariū qui proprietatē habet, teneri proprietatem

distrahere, vt alatur, qui postq̃ pecuniã cõsumpserit, aletur. argumento huius. §. sed si fili9. vbi filius opifex nõ alitur, cũ lex proprio filij labori nõ indulgeat, cõsequens est vt necq̃ rerũ proprietati parcat. nec huic opinioni refragatur. l. fi. §. filijs autẽ. C. de bonis quæ lib. quià loquitur in filio legitimo & naturali, cui quasi debita prouenire debet patris hæreditas. secus si esset filius illegitimus, cui solum pater debet alimẽta, quià venderet proprietatẽ, vt aleretur, cõsumpta proprietate pater aleret: quià aliter se tueri nõ potest. Hæc tamẽ sententia rigida est & dura, cui nõ fauet huius. §. sentẽtia, quià hic propterea fili9 opifex nõ alitur, quià illius gradus erat filius, vt ex artificio victũ sibi quærere deberet. vnde cũ artificiũ esset substãtia eius, si operi sufficere possit, ali nõ debet, quià seruato sui ordinis gradu se tueri potest, secus cõstituendũ est, si secundum ordinis gradũ ei ex artificio viuere permissum nõ sit: inquo casu proprietatẽ rerũ vendere nõ cogetur, vt se sustẽtet: sed cõpelletur alimenta præstare is, qui tenetur alere iure sanguinis. necq̃ huic opinioni obstat. §. filijs autẽ vbi filius nõ cogitur proprietatẽ vendere, quià futurus erat patris hæres, vt Tell. ait: lex enim ipsa rationẽ cõstitutionis subijcit, quare filius proprietatem vẽdere cogi non debet, ne post dispersum patrimoniũ tristẽ exitũ

Aduersus Tellum.

habeat, nec lex curat q̃ hæres patri futurus sit, vnde fit, q̃ cum ratio legis locum habeat in filio spurio, & fratre qui ex charitate sanguinis alẽdi sunt, habebit & decisio. argumento. l. nõ possunt ff. de legib. l. illud. ff. ad leg. aquil. ij tamen, si proprietatẽ habeãt, cogentur, vt ex superiori sententia colligitur proprietatẽ vendere, redditusq̃ annuos cõparare, vt ex redditib9 alãtur. pater autem aut frater supplere cogetur quod iustis defuerit alimentis. quià in hac specie non dispergitur patrimoniũ: necq̃ hãc ob causam tristem exitũ habebit vẽditor.
36 Est tamen in proposito apprimè notandũ, fruct9 eos esse, qui deducta impensa supersint: extenuat enim fructus impensa. l. fruct9. ff. solut. matri. & ibi iuris interpretes traddidere. doctores in. c. grauis. de restit. spoliat. si ex prædio aliquo dimidia pars fructuũ legatur, illa pars dimidia censebitur legata, quæ deductis impensis superérit, traddũt alij quos cõgerit Ioã. de Neuizanis cõsi. 90. nu. 10. Hæc tamẽ opinio, locum nõ habet si impensa fiat nõ in fructibus colligendis, sed ratione subiectionis & obedientiæ, veluti si amplissima prædia ignobili relinquantur hac cõditiõe, vt tertiã fructuũ partẽ præstet fratribus in alimẽta, ignobilis autẽ ea de causa, q̃ prædiorũ habeat proprietatẽ, tenetur indicta tributa reddere, & sordida obire numera, hæc impensa

deduci

deduci ex fructibus non debet, quos nō extrenuat. ita decissum est in cōsi. Neapolitano, vt testatur Mathæus de afflictis decisio
37 ne. 252. nu. 8. quæ sententia Hostiēsis opinione fulcitur in. c. tua nobis de decimis. sequitur Abba. ibi nu. 14. qui dicunt, quod quādo agitur de restituenda quota fructuū, restituuntur fructus nō deducta impensa. Sed hæc sententia indefinita & generalis vera nō est, cū fructus illi sint, qui deductis impensis supererint. l. fructus. ff. solut. matr. quæ regula locum nō habet in specie. c. tua nobis de decimis. vti annotat Bernard9 scholio fruct9 in. c. grauis. de restitu. spoliat. traddit dñus Couar. lib. 1. varia resolu. c. 3. nu. 3. nō enim permissū est procedere ex specie. c. tua nobis. ad species alias: cū sit speciale in decimis, ne impēsa deducatur, vnde Regula est, quod impēsa extenuat fruct9: cui regulæ locus erit etiā in hoc casu, de quo agit Mathæ9
38 de afflict. Ex superiori sentētia, quæ habet alimēta præstāda esse pro quātitate reddit9, colligitur verā esse sententiā Barb. cōsi. 63. incipit præclarè scribitur vers. capio tertiū. lib. 2. qui ait, quod legatis cuipiā alimētis testator hæredi rerū proprietatē, alteri vsū fructū relinquit, in hoc casu vsufructuarius alimenta præstabit, nō proprietatis dñus. argumēto à cōiugatis. l. Imperator. ff. ad trebell. iūcta. l. fi. §. sin autē æs. C. de bonis quæ liber. & ibi notat Salicet. nu. 20. inquit enim. l. Imperator in fine. ex accessionib9 hæreditarijs filij patrē emolumētū cōsequi, Accursius ibi scholio fi. in fin. interpretatur verbū illud, emolumentū, id est vsum fructū.
39 Pater autē ex vsu fructu debet alimēta præstare ijs, quib9 legata sunt salua semper proprietate. §. sin autē æs: ergo patet ex ijs fructuariū alimēta præstare debere ijs, quibus legata sunt, sētētiā Barbatiæ sequitur Paulus de mōtepico in. l. titia cū testamēto §. titia cū nuberet. nu. 158. ff. de legat. 2. nec solū in taxādis alimētis respicimus vsum fructū, sed etiā lucrū ac intervsuriū, quod ex mercatura quæritur: in mercatura enim cōsiderabitur capitale, & hāc ob causam fructus & accessiones, quæ inde quærūtur. Crauetta cōsi. 149. nu. 11. Nata. cōsil. 48. nu. 1. lib. 1. sequitur Zazi9 in. l. maritū in id. nu. 17. ff. solut. matr. post alex. cōsi. 100. in fi. lib. 1. sequitur Alcia. cōsi. 243. nu. 4. qui ait nō reperiri in iure cautū, vt cogatur quis facere mercātiā,
40 vt alat filios. argu. l. nec emere. C. de iure deliber. quæ lex de illis hominibus agit, qui mercatores nō sunt: negotiatores enim vēdere cogūtur. Accursi9. l. nō enim. ff. rerū amot. Hippol. l. 1. §. cū quidā deponere. ff. de quæstio. nu. 1. habet enim regula hæc plures captiones, quas colligit Socy Reg. 435. incipit vendere. mercatura enim vt quispiā honesti9 ali possit omni iure permissa est argum.

c.salubriter de vsuris. l. diui. ff. adleg.falc. Tiraque.denobilita.
41 c.35.Hæc opinioinde colligitur & vera videtur, quod parētes iure ciuili promodo facultatū teneātur filios ex hibere, vt probatur ex hoc.§.sed si filius.appellatiōe verò facultatū omnia cōtinētur l.cogi.in princip.ff.adtrebell.ergò quod est in mercaturainspici
42 debet ad alimēta decernēda.Itē collecta præstatur promodo facultatū.l.indictiones.C. de Anno.&tribut.lib.10.collectaverò præstatur ex pecunia & ære fæneratitio, vt traddit Bart.l.vni nu.18.C.de muneri. & inquo loco lib.11.ergò ad decernēdafilijs alimēta cōsiderari debet, quod ex mercatura quæritur:vti Nata cōsiderauit. pro qua sentētia adduco Vlpiani respōsum in.l. filij versi.fi.ff.ad municip.inhæc verba(qui fænus exercēt: oneribus fungi debēt,& si possessionē nō habeāt.)nimirū si ij qui fænus exercēt,alimenta præstare cogātur,licet possessionē nō habeāt.
43 Itē alimentorū modus statui debet pro dignitate eius, qui alitur l.tutor secudū dignitatē in principi.ff. de administra. tuto.l.1.§. mulier.l.habitatio.ff.de vent.in posse.mittend.l. sed & siquid in ædificauerit.§.sufficienter.ff.de vsu fructu.traddit. Bal.in Rub. C.quiboniscedereposs.sequitur Areti.cōsi.17.col.pe.dubio.5.alijque plures interpretes,quos aggregat Tiraquell.tractatu nobilitatis.c.20.nu.136.DñusCouar. incipithome despōsal.2.parte.c. 8.§.6.nu.8. hāc opinionē sequitur Ange.cōsi.362.Alex.cōsi.70 lib.4.Decius in.l.cū quid lectura 2.nu.3.ff.si cert.pet.idē Decius in c.episcopus.nu.10.de præbē.Ripa.lib.1.respōsorum.c.14.nu.7. Roma.singu.538.Ioā. Trigona. singu.11.Ias.in.l.cūij.§.vultigitur nu.1.ff. de trāsactio.Rochus tractatu de iure patro.verbo vtile. q.3.Bertrādus cōsi.242. nu.7.lib. 3.Parisius cōsi.99.nu.30.lib.2. Aymō cōsi.189.nu.10.Corasius lib. 3.miscellanearū.c.12.nu.2.Greg.
44 scholio la riqueza.l.2. titu.19. p. 4.quæ lex hāc sentētiā fulcit, & l.24. titu.9. p. 6. ea ratione hoc cōstitutū est,quia alimēta eo modo præstāda sunt,quo solitus erat quis ea habere: quia in hoc casu seruāda cōsuetudo est eius, qui alitur,ne pereat.c.nō cogantur. 41.distinctione: vbi nobilis delicatè alitur Rusticus autē minimè, vndefit,vthomo nobilislicet ex redditu cibū capiat,cætera autē pro dignitate nō habeat, egenus iudicādus est & inops. Zenzelinus in extrauag.execrabilis. de præb.sequitur Tiraquell.tracta. nobilitatis.c.20.nu.137.idē Tiraquell.tracta. de preuileg. causæ piæ in præfatio.pag.9.infine.&
45 pag.10.Rusticus sanè diues est,si ex patrimonij redditu victū duntaxat capere possit.Accur.scholio,modica.l.sed & sisusceperit. ff. de iudicijs. sequitur Bart. l. si cōstante.nu.14.ff.solut.mat.vbi Crotus nu.15.plurescōgerit,quibus

46 bus hæc sentētia placuit. Hinc fit vt nobili alimētario præstari debeāt in alimenta gallinæ, per dices, arietina caro, & id genus alia, Rustico verò allia, cæpæ, casseus, & legumina. Accursi9.l. seruis vrbanis. ff. de legat.3. idē Accursi9 in.l. ideq3.§. idē labeo. ff. mādati. Bernar. scholio victu. c. episcopus.10.q.2. idē Barnardus scholio modestè in.c. nobis de iure patro. argumēto.c. nō cogātur. huic sententiæ accessere plures, quos aggregat Tiraque. de nobi.q.10. nu.137. Crotus.l. si cōstāte.nu.15. Abb.in.c. cum omnes.nu.9. de cōstitutioni. Ioānes cerier de iure primogeniorū lib. 2. q.3. nu.9. Hippo. Rub. C. de probatio. nu.21. Lābertinus de iure patrōa. lib.3. q.3. principali arti.12.nu.2. & Guido Papæ decisione.439. incipiē. an vir tenea tur. Ange. de gambelli. tractatu de testamētis glo.45.nu.3. Didacus Perez in.l. fi. in fin. tit.3. lib.3 ordi. iure Regio approbatur.l. 16.&.l.20.tit.16.p.6. sūt enim homini pauperi dieb9 singulis præ-
47 stādæ in alimēta duæ tresvè libellæ panis.l. iudices. C. de episco. & clericis. quā legē dicit esse mē ti tenendā Sebast. sapia in additio. Abb.in.c. cum omnes nu.9.
48 de cōstitu. Sic hæc vera sunt, vt nulli liceat pauperib9 delicatos cibos porrigere, ꝙ si quispiā eis cibos delicatos præstiterit, peccabit venialiter. c. vnū orariū.§. criminis. 25. distinctione. quem textū singularē esse & penitissimis memoriæ arcanis recōdendū traddit Tiraquell. de nobilita.q.10. Hippo. Rub. C. de prob. nu.21. Ioān. cerier. d.nu.9. Barb. in.c. cum omnes.nu.25. & ibi Fe
49 linus.nu.32. de cōstitutio. Homini nobili nō solū præstāda sunt alimēta pro dignitate, sed ei9 famulis, ne ipse sibi famuletur. l. habitatio. ff. de ventre in posses. mittēd.l. tutor secundū dignitatē in principio. ff. de administr. tuto.l. si cum dotē.§. fin autē insanissimo. ff. solut. matri. cuius argumēto in hac sentētia fuit Accursius scholio onera in Auth. de nō eligēdo secundo nubēt.§. fin. coll. 1. quam sententiam dicit esse perpetuò memoriæ tenendā Bart. ibi, sequuntur plures quos refert Luppus in Rubri. de donatio. inter vir. & vxo.§.68. nu. 6. idem Ioānes Luppus in.c. per vestras not.3. in principio.nu.2. Cæpola.l. verbo victus in nu.7. ff. de verbo. signifi. illustri. Dñus Couarru. in epithome de matri. 2. parte.c.7. in principio, Boeri9
50 decisiōe.22. in principio. Vnde scripsit Rebufus tractatu de privilegijs scholar. priuileg.146. ꝙ qui tenetur alere dominū tenetur alere & famulū: hæc sentētia fuit Ioānis scholio fin.c. studeat. 50. distinctione. & scholio necessitatē.c.1.21.q.1. qui ait prouintiæ cōsuetudinē in ijs seruari debere: sequitur Tiraquell. dict.q.20. Abb.in.c. cum adeo.nu.5. de rescript. & ibi Sebastianus Sapia. approbat Roma. consili.189. in princi

principio.& hãc opinionẽ pleriſq; placuiſſe atteſtatur Alciatus.l.nepos proculo in fine.ff.de verb.ſignifi.Zazius.l.maritum fallen.9.ff.ſolut.mat. Lãber. de iurepatro.lib.3.q.3.princi.art.6 in fine.tradditGrat9 cõſi.87.nu. 14.lib.2.Bart.in.l. ius alimẽtorũ ff.vbi pupi educa. debeat. illius legis argumento, ſequitur Tell. l.10.Tau.nu.10. Grat9.d.nu.14.

Aduerſus Gratum.

51 Qui in nu.20.cõtrahit hãc ſentẽtiam,& ait illi locum nõ eſſe,ſi alimenta ſint relicta, quia legatis alimẽtis ea debẽtur, quæ legatario ipſi ſunt neceſſaria, neq; præſtanda ſunt famulis eius,quæ ſententia inde colligitur, q; legata re ipſa res eſt præſtãda,ſi nec expreſſa ſit ſed indiſtinctè relicta, id legato cõtinetur,quod minimũ eſt.l.nunmis. ff. de legat.3.l. ſi ita ſcriptũ. ff.de legat.1.l. ſi ita relictũ fuerit in principio. ff.de legat.2.vnde cum alicui alimẽta ſũt relicta,ipſi tãtũ legatario præſtabuntur, nõ legatarij famulis.

Secundò hæc limitatio colligitur ex.l.legatis. ff.de aliment.& cib.legatis. vbi iuris cõſult9 tractat,quæ cõtinentur alimentorũ appellatiõe, & ait ea,quæ ad diſcipinã pertinent,legato nõ contineri, ſi hæc nõ cõprehẽdũtur, multò minus famulorum alimonia cõprehendetur: cum beneficia legũ facilius pro diſciplina concedantur,q̃ pro alendis famulis, vt notat Barb.l. 1. colu. fin. ff. ſolut. matri. dum probat rei publicæ intereſſe vt homines honeſtis diſciplinis imbuantur.

52 Hæc tamen captio iure nõ probatur:primòquià generale illud pronuntiatum,quo cõſtituitur, vt in legatis indiſtinctis id comprehenſum ſit, quod minimum eſt, vt minus grauetur hæres,locum nõ habet in legato alimentorũ,argumẽto.l.mella.ff. de alimẽ.& cibar.legat.vbi legatis alimẽtis vſq; ad pubertatẽ cẽſẽtur legata maſculis vſq; ad decimũ octauũ annum, fœminis ad quatuor decimum: hũc dicit caſum ſingularẽ & q; quilibet diceret cõtrarium Cremenſis. ſing. 78. qui ait hoc fieri fauore ſpecialiſſimo alimẽtorũ, qua de re plura alibi traddem9. hinc apparet legatũ alimẽtorum cæterorũ legatorum regulis non cõprehendi, ad quod non aduertit Gratus.

53 Secũdò opinioniGrati nõ fauet l.legatis.ff.de alimen.& cibar.legat,quià non cõſequitur,legatis alimẽtis nõ continetur impẽſa ſtudij,ergò nec alimonia famuli cõprehenditur: quià licet ſtudij cauſa ſit præcipua,nõ tamẽ tangit corporis ſuſtẽtationẽ:nec hominis dignitatẽ.d.l.legatis.at famuli propterea ſunt alẽdi, quià dignitas hominis non cõſeruatur ſi ſine famulis viuat, cũ pro dignitate alẽdus quis ſit,delicatorib9q; cibis nobilis,q̃ plebeius.c.nõ cogãtur.41.diſtinctiõe.

54 Opinio,quæ habet,q; alimẽta relicta præſtari debeãt pro ordine & gradu eius, cui relicta ſunt, colligitur ex.l.ſi cui.ff.de annuis legat,

legat. quæ lex delegatoaliměto rum agit vt inibi interpretatur Accursi9,cui fauet.l.pe.ff. de ali men. & cibar.legat.l.mella. eodem titu. ibi(nõ est inciuile) ex quibus colligitur hominẽ cui ali menta relicta sunt, alendũ esse large vt ciuile est, vt in hac specie cõstituimus.hinc apparet su periorem sententiã locum habe re, quãdo alimenta sunt legata, nec benefuisse àGrato cõtractã.

55 Thema hoc ꝙ ex textu colligũt doctores, vt alimẽta sint præstã da promodo falcultatũ eius,qui alere tenetur, plures captiones habet. Primò huic sentẽtiæ loc9 nõ est, quando quispiã tenetur præstare pluribus alimẽta, quià æqualia omnib9 subministrare debet sine ordinis discrimine aut gradus:sed vni tantũ præsta bit,quantũ alteri. Innocẽtius.in c.cumomnes.nu.4.decõstitutio nibus : illius textus argumento Vbi Põtifex Maxim9cõstituit, vt canonici secundũ statuta sua pares recipiãt distributiões.quã decisionẽ docet Innocẽtius locũ habere in ijs, quæ advictũ cano nicorũ proferuntur ex cõmuni prõptuario vt prodigantur.vnde ipse cõstituit,ꝙ in perceptio ne eduliũ canonici sint æquales: huic sentẽtiæ accessere Hostien sis in.c. cum omnes super textu versi.coæquetis.Ioã.Andr.in no uela. in fin.post Bernardũ scho liope .Antõ. in nu.fi. Ancharr. nu.4.Bal.nu.8. Ioãnes Imol.nu. 12. & hanc opinionem sequũtur doctores cõmuniter,vt attestan tur Abb.nu.9.Barb.nu.49. Felin.32.in.c.cum omnes. sequitur Bal. Angel.Roma. & Florianus in.l.si partẽ.ff.deseruit.rust.prædio.argumento illi9 tex. vbi Põ ponius scribit Dominũ certam fundi partẽ vẽdidisse, fundo ius aquæ ductus inerat,etiam si alte rius partis causa plærũꝗ aqua ducatur,ipsam quoꝗ partẽ,quæ vendita est, ius aquæ ducẽdæ se quetur,quamuis altera parsprc ciosissima sit: aut maximè eius aquævsum desideret.sed diuisio fieri debet promodo agri deten ti,aut alienati:ex qua lege appa ret æqua lance alimẽta esse præstãda pluribus, quibus simul de bentur,hãc legempro sententia Innocẽtij dixit notabilẽ esse Cæ pola intractatu de seruitut.Rustì.prædi.c.4. de seruitute aquæ ductus nu.13. qui ait hoc esse no tandũ pro scholaribus,qui manent in collegijs litterarijs impẽ saꝗ collegij alũtur,ijs enim diarij præstari debentviriliter,quã uis eorũ quispiã reliquis sit edacior, aitꝗ se hoc in facti specie vidisse in collegio Hispanorũ, quod inBononia cõditũ est,vbi in collegã adlectus fuit quidam nomine Polon9,qui solus come debat plusꝗ quatuor ex socijs, huic enim eadẽ pars cibi præstã daest,quæreliquispræstatur:nec proptereà ꝙ plus comedat, maioreduliũ portio porrigetur ei,vt Cæpola scribit.Innocentij theoricã sequitur Bertachin9in tracta-

tractatu de episcop.6.parte.nu. 77.& Laber.lib.3.q.3.principali arti.12.nu.3. ex quo apparet hãc sententiã Innocẽtij crebriori doctorũ calculo approbatam esse.

56 Contrariã sentẽtiam sunt qui deffendãt existimãtes q̃ alimenta, quæ pluribus præstãda sunt, porrigi debẽt pro dignitate cuiusq̃, cui præstantur. Abb. in. c. cũ omnes. nu.9. de cõstitu. cui accedit Decius nu.10. sequitur Florianus qui secũ in hoc articulo dissidet in.l. sed & si quid in ædificauerit. §. mãcipiorũ. ff. de vsu fructu. qui omnes hoc quasi tutissimũ habẽt propugnaculũ, quo suã sentẽtiam deffendãt, quià generaliter iure cautũ est, vt alimẽta præstẽtur pro dignitate alimẽtarij. Item pro hac parte adducũt.l. sed & si quid in ædificauerit. §. sufficiẽter. ff. de vsu fructu. ex qua lege hanc opinionẽ satis benè colligi scripsit Abb. in. c. cum omnes. nu.9. vbi fructuarius plures seruos, in quibus ius vsus fructus habebat, alere tenetur, ijs iure cõsultus ait præstãda esse cibaria pro ordine ac gradu cuiusq̃ serui: apparet ex hoc, q̃ qui tenetur pluribus alimẽta subministrare, ea dare tenetur pro dignitate cuiusq̃. hãc opinionẽ fulcit. c. cum ad monasteriũ. versicul. porrò de statu regular. vbi prælato licet canonicũ delicatũ cæteris robustoribus lautius exhibere, ac pascere: ijs ductus argumẽtis sententiã Abbatis ac Floriani dicit esse merã veritatẽ Ioãnes Cerier tractatu de iure primogeniorũ lib.2.q.3.nu.9.& nu.10.

Aduersus Bertachi.

Distinctio

57 Hãc doctorũ cõtrouersiã velpotius certamẽ cõponere & in vnã quasi cõsonantiã iũgere conatur, est Bertachinus in Repertorio, verbo. alimẽta. versi. 67. qui ait priorẽ sententiã regulariter verã esse; & obtinere: quãdo pluribus alimenta præstãda sunt, in quo casu porrigi quidẽ viriliter debẽt, si eiusdẽ gradus alimẽtarij sint, posterior verò sententia obtinet, si disparis cõditionis ac ordinis sint, quo casu lautius alatur is, qui dignitate cæteros excellit. Bertachini sentẽtiã approbat Ioãnes Cerier suprapositus. Hæc sanè cõciliatio tam mẽti q̃ verbis Innocẽtij nõ quadrat, qui loquitur, quãdo alimẽta præstãda sunt pluribus disparis conditionis ac gradus, & hoc casu viriliter esse præstanda docuit.

58 Ipse enim Innocẽtij sentẽtiam cõmunem & verã esse puto & toto (quod aiũt) errare ex lo Abbatem Abbatisq̃ asseclas, qui nõ perceperũt vim & potestatẽ legũ, quæ in propositoadducũtur. Vnde distinctione hoc certamẽ cõponam. Aut alimẽta præstanda sunt pluribus vt singulis singula corpora representatibus, aut porrigi debẽt pluribus vt vniuersis vnicum corpus representantibus. Verbi gratia, si monachis alimẽta debeãtur, qui monasteriũ representãt, canonicis qui ecclesiã, socijs, qui societatẽ, collegis, qui collegium, ij q̃ & socij

socij vocatur, quod eiusdē sint potestatis. l. collegarū. ff. de verb. signifi. inibiq; Accursius notat si alimenta suppeditare quispiā teneatur pluribus vnicum corpus representantibus, viriliter ea præstāda sunt sine gradus ordinisq; distinctione. inquo casu Innocētius loquutus est, & colligitur ex. c. cum omnes. de constitu. c. cum. ad monasteriū versicu. porrò de statu monachorum vbi generaliter absoluteq; constituitur, quod sine vllo discrimine Monachi eijsdem vtātur cibis, subditq; textus, quod si monachorum quispiam tam sit delicatus, vt cōmunibus cibis vti non possit, ab abbate de ijs, quæ ad ipsum defferuntur, poterit exhiberi, eiusq; teneræ cōsuetudini ac infirmitati cōsuli, ergò ex ijs apertè domōstratur cum, qui delicatus est, eisdem cibis vti debere, quibus robustus & fortis vtitur. quod inde colligitur, quod dixerit Textus Abbatem delicato monacho posse consulere, eidēq; lautiora præbere cibaria: hoc enim Abbatis potestati cōmissum est, nec cogi potest argumento l. nō quidquid. ff. de iudicijs: ergò nec cōsiderari hoc debet. Huius tamē sententiæ Innocē-
59 tius quicq; cum sequūtur rationē non subiciūt, est tamē validissima, quià monachi canonici collegiæ ac socij coniūcti sunt coniūctione ciuili. l. verū in principio ff. pro socio. quæ de socijs loquitur, de cæteris verò agit. c. corā. de officio. delegat. quē textū pro hac parte adducit Abb. in. c. cū dilectus. nu. 9. de cōsuetu. idem Abb. in. c. fi. nu. 4. depostulādo post Bernardū scholio. 2. Abbatis sententiā sequitur Greg. scholio hasta el quarto grado in. l. 10 titu. 5. par. 3. coniūctis tamē con iūctione ciuili de bonis cōmunibus æqualis portio præstāda est l. verū. §. si cum tres. ff. pro socio. ergò meritò cōstituitū est æqualia cibaria ijs esse porrigenda.

60 Hæc inserūtur ad interpretationē. l. si partē. ff. de seruit. rust. prædo. vbi vēdita certa parte fundi ius aquæ ductus, quod prædio inerat, diuiditur pro modo agri vēditi, quāuis pars agri detenti preciosissima sit. huius decisionis ratio ex supra scriptis depromitur: quià fundus per eius partes representatur: vnde fit, vt aquæ ductus cōmoditas pro modo cuiusq; partis diuidatur. aliā rationē huic decisioni reddit Florianus ibi: qui ait, quod propterea aquæ seruitus, quæ fundo debetur, quālibet fundi partē sequitur pro modo ipsius partis, quià seruitus est tota in toto fundo, & tota in qualibet fundi parte, exēplo animæ. hāc rationē dicit se putare veram non esse Cæpola in tractatu de seruitu. rusti. c. 4. nu. 13. in fine. sed eā nec argumētis, nec forti aliqua ratiōe refellit, propterea tamē ratio hæc stare nō potest, quià est eadē cū dicto: quià l. si partē, præcipit pro modo partis diuidendā esse seruitutē, quæ fundo

Interpretatio noua

Ratio.

Aduersus Florianū.

fundo debetur, ex quo cõstat totã esse in toto, & totã in qualibet fundi parte. quæ huius decisionis sit ratio, quæri debet.

61 Vnde ipse Cæpola.c.4.nu.14. huius decisionis rationem subjicit subobscurè quidem, hæc tamen fuit eius intẽtio, vt ipse existimo, quod propterea promodo partis fit diuisio aquæ, quæ fundo debetur, quià diuisio aquæ fieri debet eo modo, quo seruitus ipsa debetur, seruitutis aquæ commoditas, quæ fundo debetur, proportiõabiliter fundi parti debetur, meritò cuilibet fundi parti præstatur aquæ commoditas promodo partis. Thema autem hoc ꝙ seruitutis commoditas, quæ debetur fundo, debeatur cuilibet fundi parti, ea ratione fulcitur, quod certum sit talia esse prædicata, qualia demonstrant subjecta, seruitutes autẽ sunt qualitates. tex. l. quid aliud. ff. de verb. signific. ergò seruitutes æstimari debẽt secũdum naturam subiecti, id est fundi, cui debentur. vnde si fundus in partes diuidatur, ipsiꝰ seruitutis cõmoditas promodo cuiusꝗ partis diuidetur: cũ seruitꝰ reguletur secũdũ ipsum fundũ.

62 Hæc tamen ratio refelli debet, quià falsum supponit, etenim hæc sententia talia esse prædicata, qualia demõstrant subiecta aduersatur generali logicorum pronũtiato. exemplo res demõstrabitur, dictio hæc homo (significat hominẽ, siue viuus sit, siue pictꝰ, si absolutè posita sit dictio (homo) ad viuũ referri debet, quià in potiori significato accipiẽda est. argumẽto. tex. in. l. cũ quæritur. ff. de statu hominiũ, si tamẽ posita sit hæc oratio (homo pictus est) dictio homo est subiectũ, pictus est prædicatũ. si prædicatũ debet esse, quale est subiectũ, dictio (homo) viuũ hominẽ ostẽdit, ergò dictio pictus idem deberet ostẽdere, scilicet hominẽ viuũ, sed nõ ostendit, ergò falsum supponit Cæpola dicens, quod talia sunt prædicata, qualia subiecta demõstrãt. Id in

Aduersus Cæpolam

63 proposito nõ prætermittã Cæpolã scripsisse seruitutes esse qualitates, quod antea scripserat Bart. l. 1. ff. de seruit. nu. 2. idẽ Bart. in. l. 1. nu. 7. ff. de vsu fructu legat. qui ita scripsit, seruitus est quædam qualitas in hærẽs fundo. vtrobiꝙ sequũtur interpretes argumẽto. Textꝰ in. l. seruitutes. 4. ff. de seruit. hæc sentẽtia depromitur ex. l. penul. ff. de euictio. adducit Bartolus pro hac parte. l. quid aliud. ff. de verb. signifi. vbi Accursius notat, quãuis Alciatus dixit rationẽ recti sermonis non permittere, vt dictio (qualiter) pro qualitate accipiatur, ipseꝗ existimauit mẽdũ dictioni inesse, æqualiterꝙ legendũ esse. ipse tamẽ cõmunia sequor, est enim lectio hæc contra vulgarem omnium codicum fidem in quibus qualiter scriptum est, non æqualiter, est etiam contra. l. qui fundũ. ff. quemadmod. seruit. amit.

illis

illis verbis, (fundus enim quali terſe habens)quod ex lege apertius deducet,qui pandectas consuluerit Florētinas,vbi hæc posita sunt:fund⁹ enim qualiter se habens:cum inquibusdam codicibus qualiter cumq; legatur.

64 Sed si alimēta pluribus vt singulis debeantur, pro dignitate eius cui debētur præſtāda sunt: in hoc casu loquitur Vlpianus in.l.sed & siquid in ædificauerit §.sufficiēter.ff.de vsu fructu.vbi ille,cui seruorum vsus fructus legatus est, debet seruos pascere pro dignitate cui⁹q;. Huic decisioni aduersatur. l. generali. C. de tabularijs lib.10.l.pe.l.fin. C. qui milita. possunt. vbi apparet seruum dignitate potiri nō posse.vbi Accursius accipit dictionem dignitate, pro meliori statu & opinione.huic interpretationi accessere doctores ibi. sed Accursij interpretationem refellit ea ratio, q seruus quātum attinet ad ius ciuile pro nihilo habetur.l.quod attinet.ff.de regu.iur.l. nec seruus. ff. de peculio. Sed iure ciuili introductum est, vt alimenta decernātur pro dignitate & ordine eius,cui præstantur, vti docuit Bal. in.l. dominus.ff. de vsu fructu. traddit Dominus Couarru. de matri.2. parte.c.8.§.6.nu.7. & num.8.in principio, igitur in persona serui hoc locum non habet,qui iure ciuili quasi non homo est.

65 Vnde ipse existimo ea ratione in specie.§.sufficienter, constitutū esse, vt serui alantur pro cuiusq; ordine, quià qui alendi onere astrictus erat, nō erat seruorū dominus, sed vsu fructuarios,qui re in qua vsum fructum habet, vti debet salua rei ipsius substātia.l.1.ff. de vsu fructu.seruorum autem substantia salua esse non potest, nisi alimenta capiant pro sua cuiusq; conditione.c.non cogātur .41. distinctione.meritò igitur in præstatione alimētorum qualitas seruorum perpenditur.

66 Ex hac interpretatione colligitur ueram esse sententiam Ioanis,scholio primatus in.c.quam periculosum.7.q.1. dicentis primogenitum filium duplicatos cibos percipere,ratio est,quià primogenitus cæteris fratribus honoratior est,vnde fit,quòd cum alimēta præstanda sint pro dignitate alimentarij,licet pater filios omnes ex hibere teneatur, quià alit plures vt singulos,alimēta præstare debet pro dignitate cui⁹q; protereàq; lautius alitur primogenit⁹.Ioānis sentētiā sequitur Abb. in. c. licet de voto cui reliqui doctores accedunt, traddimus in principio huius le-

67 gis.nu.20. Id in proposito prætermitti non debet,q in quo casu tenetur quis pluribus alimenta subministrare,si quispiam ex alimētarijs decesserit cæterisius alimentorum non accrescit,sed minuitur alēdionus.l.Dominus §.fin.ff.de vsufructu.l.3.§.debet ff. de alimen.& cibar. legat.l. pecu-

pecuniæ.eodem titulo finiuntur etenim alimenta cum vita alimẽtarij.l.cum ij.§.constat.ff.de trãsactio.l.in singulos.ff.de annuis legat.traddit Alber.Brunus tractatu de diminutione & deteri oratione conclusione.8.nu.28. Idem Albertus Brunustractatu de interitu & permptione conclusione.11.nu.85.ex quibus deducitur ratio decisionis.l.Dominus.§.1.ff.de vsu fructu.vbi constitum est, ne ius accrescendi locum habeat in alimẽtorum causa.annotant Bal.& Angel. ibi.idem Bal.in.l.antiquitas.C.
68 de vsu fructu.Ioannes Luppus in.c.per vestras de donatio.inter vir.& vxo.not.3.§.24.nu.7. Iass.l.qui quartam.§.si quis vnã. nu.3.ff.de legat.1.Idem Iass.in.l. re coniuncti.nu.174.ff.de legat. 3.scribimus infra.nu.98.
69 Secundò huius.§.sententialo cum non habet, si alimenta præstentur miserationis gratia, vti præstantur marito soluto matrimonio,quæ non sunt porrigenda pro dignitate eius, cui dantur.l.maritum.ff.solut.matrim. idem in persona militis constitutum est.l.miles.ff.de re iudi. item in persona clerici.c.Odoardus desoluto.item in personis parẽtum l.sunt qui.ff.de re iud. traddit Saraina in additio.Mathesalani singu.108.nu.6.idem in persona Patroni,& alijs multis quas aggregat Maynerius.l. in condẽnatione.nu.11.ff.de regul.iur.Doctores in.§.item si de dote institu.de actio.quatuordecim personas, quæ in id tantum quod facere possunt, condemnari debent,cõgerit Oldendor.tractatu.de actio.14.diuisione.num.1.ijs etenim personis alimenta pro vitæ subsidio necessaria relinquenda sunt,ne fame pereant,non autem pro dignitate personarum, vt scripsit Bal.in.l.si maritus in fine.ff.solut matri.cui accedit Angel.l. Nesenius.§.fina.ff.de neg.gestis Cumanus in.l.si maritus,licet inaduertenter Alexan.nu.5.dixerit Cumanum contrariam sententiam magis probasse, idem traddidit Zasius in.l.si maritus in id pagi.3.ff.solut.matri.multiq; Baldi sententiam sequũtur, quos in vnum contulit Tiraquellus tractatu.denobilitate.c.20. nu.138.qui ait Cumanum Baldo aduersari, sed Cumanus Baldi sententiam sequutus est,vt cum iuditio perpendit Angel.Aret. §.item si de dote.nu.4.institu. de action, Gomez Arias.l.81. Tauri nu.41.& sententiam Baldi sequitur Paul.cast.in.l.maritum in id.nu.8.ff.solut.matri.& hanc opinionem tenere doctore inibi attestatur Vincentius de herculanis in.l.miles.nu.6.ff. de re iudi.Ioannes Luppus in.c. per vestras de donatio.inter vir. & vxo.§.65.nu.52.Castillus in l.10.Tauri.parte desushijs.versiculo & nota & ibi Tellius.nu. 2.pro hac parte nullũ validum argumentum adducit Bald.sed

Angel.

Angel. Areti. hac ratione inniti tur, ꝙ beneficium alicui indul- tum non censetur cōcessum cum præiuditio cuiuspiam. l. 2. §. meri tò. §. siquis à principe. ff. nequid in loco publico.

70 Secundò Baldi sentētiam ful cit. c. siquis propter necessitatē de furtis, quo ostēditur, ꝙ is qui summa egestate premitur, po- test alienā rem aut retinere, aut arripere, vt vitæ suæ consulat, quam sententiam ex illo textu colligit Bernardus, cui accedit dominus Couarru. in Regu. pec catum. 2. parte. §. 1. nu. 3. versicu. hinc vera. idem in proposito sta tuetur, cum ij, qui in id tantum quod facere possunt, condēnan tur, aliena retineant, ea tantum retinebunt, quæ vitæ subsidio sint necessaria, non autem quæ dignitati & gradui conueniant.

71 Tertiò huic opinioni fauet. l. bona fides. ff. depositi: qua doce mur maleficos egestate premen dos, quam legem pro hac parte multi extollūt. Guillermus in. c. Raynuntius. de testam. verbo in eodē testamento. 1. nu. 223. Mon taluus scholio. 1. in. l. 1. titu. 8. lib. 3. fori, sed qui ea, quæ in dotem accipit, quæꝗ hereditâ sibi fuere, prodigit, ac cōsumit, id dolo fa- cere intelligitur. auth. de æquali dotis. §. illud. colla. 7. vbi notat Accursius scholio inchoante: er gò in proposito ea alimenta re- linquētur, quæ vitæ subsidio sint necessaria, non quæ ordini eius cui præstantur, quià legis bene- ficio ac indulgentia præstātur.

72 Quæ sententia ex eo depromi tur, ꝙ pater criminosus alēdus sit à filio, propterea ꝙ filius pa- tri reuerentiam ac pietatem de beat, & reuerentiæ causa alimē ta. auth. de incæstis nuptijs. §. si verò colla. 2. hæc alimenta, quæ filius patri criminoso præstare debet, erunt vitæ necessaria nō dignitati, sed sine quibus vitam ducere pater non possit, sed fa- me periret. l. 6. in fin. titu. 19. par. 4. at hæc locum non habent in personis eorum, quibus reuerē- tia exhibenda non est ab eo, qui alit, vt in persona socij, qui in id tantum quod facere potest con demnatur propter conuentio- nem honestam, quæ præcessit ob commodiorem vsum, & vbe riorem quæstum: propterea so- cij quasi fratres intelliguntur. Accursius scholio fraternitatis in. l. verum. ff. pro socio. idem sta tuendum est in personis clerico rum, ac militum, quorum digni- tati honor hic exhibetur, ne cō ueniātur insolidum. l. nepos pro culo. ff. de verb. signifi. c. Odoar dus de solut. quod propterea fit, quià sæpè contingit vt sine dolo ac culpa soluēdo quispiam non sit, ac depauperetur: multæ enim sunt humanæ sortes, id circo ijs consulitur, ne insolidum conue- niantur. l. & in totum. ff. de im- pensis in rebus dotalibus factis: vnde fit vt dignitatum ordo cō seruetur cum leui alterius præiu dicio, & alimenta ijs præstētur

vitæ subsidio necessaria, ne cogantur miseri mendicare in op
73 probriũ dignitatis. Iacobus de Arenis.l.si maritus.ff.solut.matri.cui accedit Bald9. Vtrum autem hoc legis beneficium ijs indultum sit, qui culpa sua depauperati sunt, infra scribem9: proptereà dubitatur, quià priuilegium hoc locum nõ habet in eo casu, quo tenetur quispiam pecuniam soluere ex causa criminis.l.79. Tauri, inibiq; Antoni9 disputat.nu.3.

74 Contrariam opinionem eorum qui affirmant, q; alimenta, quæ miserationis gratia alicui præstãtur, debeãt esse lauta pro dignitate eius, cui dãtur, deffendit Bal.in.l.2.nu.1. C. quod cum eo.idem Bal.in Rubri.C.qui bonis cedere possunt. Cynus in.l. vnica.§.cum autem.in fine.C.de rei.vxo.actio. argumẽto.l.sed & si quid in ædificauerit.§.sufficiẽter.ff.de vsu fructu.l.cum vnns.§.alimẽta.ff.de alimẽ. & cibar.legat.l.nepos proculo.ff.de verb. signifi. vbi annotat Accursius, cui accessit Tellius in.l.10. Tau. nu.2.quiplures ex nostris in vnũ cõtulit, qui hãc sentẽtiã sequũti sunt.sequitur Alex.nu.5. Vincẽtius de herculanis nu.3.in.l.si maritus.ff.solut.matr. Alex.nu.2.in l.maritũ.ff.solut. matri. Zasius in.§. item si de dote institutis de actio. idem Zasius in.§. fuerat. nu.fin. eodem titul. Bertrandus cõsi.242.in fin.lib.3. Tiraque.tractatu de nobilitate.c.20. nu.136. Aduersus Campet.

Nemausensis in tractatu clausularum pag.945. Cãpetius in tractatu dotis.3.parte.q.239. dominus Couarru.de matri.2. parte c.8.§.6.nu.7. Hippo.Riminal.in principio insti. quibus alienare non licet.nu.362. hæc opinio cõmuni doctorum calculo approbata est, vt scripsit Alcia.in.l.nepos proculo in finalibus verbis ff.de verb.signifi.

75 Has Baldi diuersas opiniones in vnam cõsonantiam nititur iũgere Ioãnes Imol.in.l. si maritus nu.3.ff.solut.matri. qui ait marito ea tantum alimenta relinquẽda esse, quæ vitæ subsidio sunt necessaria, nõ quæ dignitatis suæ gradui conueniant: si vxor quæ dotẽ petit, paupertate laboret: quæ hoc modo decernentur, vt ipsi marito nobili lauta alimẽta præstẽtur.argumento.c.nõ cogãtur.41.distinctiõe.sed viri familia non aletur, in quo casu obtinet sentẽtia Baldi in.l.si maritus ff.solu.matr.si verò mulier, quæ dotem petit, diues sit, marito alimenta relinquẽtur pro dignitate personæ ac gradu, argumẽto. l.nepos proculo.ff.de verb. signifi. & in hoc casu locum habet sentẽtia Baldi.l.2.C.quod cũ eo. hoc pacto cõposuit Ioãnes Imola opiniones Baldi, cui accessere Angel.in.§.item si de dote nu.4. institu.de actio. Tiraquell.in tractã. nobilitatis.c.20.nu.136.nec Ioãnes Imo.Baldi sententiã in.l. si maritus refellit, vt falsò existimauit Cãpetius in tracta. Dotis. 3.par.

3.par.q.239.nu.2.Zasius in.l.ma
76 ritũ in id.ff.solut.matr.Hanc ta
men conciliationem ex iuris cõ
munis regulis non deduci, inde
colligitur, ꝙ maritus insolidum
condẽnetur, quãdo vxor inopia
premitur.l.siquis à liberis.§.fin.
ff. de lib. agnos. vbi annotauit
Bart.idẽ Bart.l.maritũ.nu.4.ff.
solut.matr.Bal.in.l.siquis eredi-
derit.ff.de pact.cui plures acce-
dũt, quos aggregat dñus Couar.
in regul.possessor.2. parte.§.2.
nu.4.in fine.Cãpetius de dote.3.
parte.q.239.nu.2.additionator.
Bart.l. maritum. nu. 4. inibiq;
Zasius versic. decimò fallit. &
Alex.nu.1.qui attestatur hãc opi
nionem communiter receptam
esse.idem scripsit Auiles scholio
qual conuenga.in.c.18.pretorũ.
77 nu.7. colu.4.Propterea autem
maritus in id tantum, quod fa-
cere potest, condẽnatur, nec in-
solidum conuenitur, quià vir &
vxor sunt socij diuinæ & huma
næ domus.l.aduersus. C.de eri-
mino expila. hæred.quã legem
pro hac parte notat Gratus con
sili.113.nu.9.lib.2.Paris.cõsi.54.
nu.8.lib.4.Corasius in. l. fæmi-
næ.nu.7.ff.de senato.l.1.titu.14
par.2.l.3.titu.29. part.2. Socius
autem in id quod facere potest,
condẽnatur.l.verum. ff.pro so-
cio: ergò in id tantum, quod fa-
cere potest, condẽnabitur mari
tus.huic sententiæ hanc rationẽ
reddidit Cumanus in. l. maritũ
in principio.ff.solut.matr.argu
mẽto.l.ex diuerso.§.pe. ff.solut.
matri.sequitur Castillus in.l.66.
Tauri versiculo.de se arraygar. *Aduersus Zasiũ & Auilensem.*
78 colu.12.In hac ancipiti cõtrouer
sia ipse accedo sententiæ Baldi
in.l.si maritus.ff.solut.matri.di-
centis ꝙ marito soluto matri-
monio ea tantum alimenta re-
linquenda sint, sine quibus ali
non posset, sed periret, non au-
tem ea, quæ dignitati hominisq;
gradui conueniant.hanc senten
tiam veriorem esse attestatus est
Zasius in. l. maritum. ff. solut.
matri. cui apprimẽ fauet.l. fina.
titulo.12.part.4.

Contrariam sententiã non ful
ciũt argumenta, quæ pro ea do-
ctores adduxere, quià.l.sed & si
quid in ædificauerit.§.sufficien-
ter. ff. de vsu fructu.loquitur in
persona eius, qui iuris præcepto
alimẽta præbet necessitate astri
ctus, nec in specie illa miseratio
nis gratia præstantur alimenta:
vnde fit, vt pro dignitate alimẽ
tarij porrigãtur, in qua facti spe
cie loquitur.l.cum vnus.§.alimẽ
79 ta.ff.de alimen.&.cib.legat.Frã
gere autem argumentum, quod
doctores depromũt ex.l. nepos
proculo. ff. de verb. signifi. quã
in suis partibus habent quasi tu
tum firũmq; propugnaculum,
quo suam sententiam deffen-
dant, grande opus & labor est,
in specie enim illa miles condẽ-
natus eatenus, quatenus facerẽ
potest, cogitur soluere salua dig
nitate: sed in specie legis alimẽ
ta relinquũtur miserationis gra
tia, & lex ait pro dignitate mili

tis relinqui oportere: ergò lauta, & quæ dignitati conueniant, non tantum ea, quæ vitæ subsidiò sint necessaria.

Interpretatio noua Vnde operæ precium erit, vt vim ac potestatem legis teneamus, decisionis rationem inquirere, & propterea in specie.l.nepos proculo, alimenta relinqui pro dignitate alimentarij existimo, quia hoc inter partes couenit.conuētio autem partium custodienda quasi lex est.l.1.§.si cōuenerit.ff.depositi.l.legem quā dixisti.C.de pactis.l.contractus ff.de regul.iur.l.si quis creddiderit.ff.de pactis.sed in specie.l.nepos proculo.promisit quis dotem pro filia (cum commodum erit) quæ verba efficiunt, ne promissor in solidum conueniatur, sed demun salua dignitate, idest sine incōmodo suo cōueniatur, vnde fit, vt alimenta pro dignitate eius relinquantur, quia ex prouisione contrahentis relinquuntur, quæ perperdi debet. argumento.l.fin.C.de pact.dotalibus.vbi hominis prouisio facit cessare legis prouisionem: & ideo quamuis iuris præcepto quando alimenta præstantur misérationis gratia, ea tātum præstantur, quæ vitæ subsidio sunt necessaria: si tamen pacto præstanda sint, secundum legem cōuentionis debent præstari, vnde fit vt decisio.l.nepos proculo. non tantum in militis persona locum habeat, verum & in persona cuiusq; hominis, qui simili pactione sibi consuluerit.

80 Id tamen annotandum est, ꝙ Accursius scholio dignitate.l.nepos proculo. ait in specie legis militi arma esse relinquenda tantum, quæ sententia certa nō est, quia licet lege cautum sit, vt miles condemnatus eatenus cogatur soluere, quatenus facere potest.l.miles.ff.de re iud. & in hoc casu arma tantum relinquātur: hoc tamē obtinet si ex causa ciuili conueniatur, in qua specie locū habet sententia Accursij, quem sequitur Otalora intra ctatu nobilitatis quintaparte.c. fin.nu.3.qui attestatur hoc iudicum praxi receptum esse, quod de promitur ex.l.3.4.&.5.titu.2 lib.6.nouæ compilatio. vnde in specie.l.nepos proculo siis qui decem dare promisit (cum cōmodū erit) miles sit, non tātum alimenta habebit pro dignitate, sed & arma, quod si doctor sit, libri relinquentur. traddunt doctores quos in vnum colligit Dueñas regul.55.in limitatiōe. 5.idem Petrus Dueñas Regul. 365.limit.5.non enim miles sine armis, aut doctor sine libris honestè viuit.hæc autem relinquētur, vt illæsus in columisq; sit eorum ordo, quod reipublicæ interest.l.5.titulo.15.part.6.hoc modo intentio Accursij interpretanda est, vtí placuit Cæpolæ in l.nepos proculo.nu.8.

81 Ea autem alimenta, quæ præstāda sunt in specie.l.nepos proculo.lauta debent esse prodignitate

tate personæ, cui subministrantur. quod ipse Proculus cõstituit ex vi dictionis (cõmodum) quæ hoc significat, vt docet Ioannes Andreas scholio absq; penuria in.c.1.§.sanè de statu regul.lib.6 hanc sententiam notabilem esse ait Abb.in.c.1.de institutio. idẽ Abb.in.c.postulasti de rescript: eam esse singularem attestatur Decius in.c.peruenit.2.nu.5.de
82 appellatio. ipse tamẽ Decius refellit opinionẽ Ioannis Andreæ dum constituit discrimen inter dictionem (absq; penuria) & dictionem (cõmodè) nullumq; discrimen esse ait, sed vtramq; dictionem eandem significationẽ habere, hæc ipse docuit à coniugatis ex.c.1.de institutionibus iũcto.c.cum.m.Ferrariensis.de cõstitu. constituit enim.c.1.de institutio. ne plures monachi in monasterio suscipiantur, q̃ quot se regere de bonis monasterij absq; penuria possint.c.cum.m. in eisdẽ ferè terminis loquitur, & ait non esse in canonicos plures eligendos q̃ quot ex redditibus ecclesiæ sustentari possint competenter: ergò idem significant dictiones hæ (absq; penuria, & competenter) idem de dictione (congruè) & dictione (cõmodè) constituemus, vt Decio placet, ijsq; ductus argumentis, quæ pro hac parte ait esse bona. sententiã Decij sequutus est Cagnolus.in proæmio digestorum) (§.non verò.nu.1.
83 Ipse certò scio sententiam Ioãnis Andreæ non frangi hoc argumẽto, vt Decius existimauit, quià.c.1. de institu.&. c.cum.m. de constitu.non loquuntur in eadem facti specie, sed in dissimili, quià. c.1. agit de monachis. c. cum.m.de canonicis, maximũq; inter vtrosq; discrimẽ est, quià monachus honestè vitam ducit si sine penuria viuat, cum paupertatis voto sit astrictus. c.non dicatis.12.q.1.c.2. de statu monachorum. canonici autem, cum paupertatis votum non emittant, non sunt egeni, sed diuites & dignitate quadam prædìti.c.statutum de rescrip.lib.6. perpendit inibi Gomecius.nu.21.vnde lautius canonici alendi sunt, q̃ monachi. propterea constituit. c. cum.m.vt commodè sustententur.c.1.de institutio. decernit vt sine penuria monachi exhibeãtur: ex quo apparet textus hos Ioannis Andreæ sententiam fulcire, non frangere. Interpretatio noua.
84 Secundò q; textus ij in dissimili specie loquantur, ex eo apparet, q;. c.1. de institutio. agat de ecclesia nõ numerata. c. cum.m. de ecclesia numerata, vnde lautiora alimenta præstantur, vt quispiam in canonicum ad legẽ tur vltra numerum præstitutum q̃ in specie.c.1.de institutio. vbi monachorũ numerus est incertus, difficiliusq; præstitutus numerus rumpitur, q̃ augeatur simpliciter.c.constitutus. de rescripti. hac de causa largiores ecclesiæ facultates requirũtur in specie.c. Aduersus Decium.

85 cie.c.cum.m. quod in specie.c.1. de institutio. Ex quibus colligitur secundum iuris regulas Ioannem Andream constituisse discrimen interdictionem (commodè) & dictionem (absque penuria) cuius sententiam defendit Rebuffus in tractatu cõgruæ portionis. q.8. numero.78. vbi diluit, ac refutat opinionem Decij. vnde fit vt.l. nepos proculo sanctè decreuerit ex vi ac potestate dictionis (commodè,) alimenta in illa specie pro dignitate præstanda esse.

86 Ex quo apparet Socynum in l.quod te mihi. nu.33. ff. si cert. pet. malè collegisse ex. l. nepos proculo, illud dici quem posse, quod commodè possit: atque hoc modo interpretandam esse.l. maritum. ff. solut. matrimo. vt in specie illa maritus non cogatur dotem restituere, nisi commodè possit, quæ sententia nul-

87 lo iure fulcitur, cum in.l. nepos proculo. propterea qui dotem promisit, non condemnatur insolidum, sed in id quod commodè præstare potest, quià promissor pactione sibi consuluit. *Interpretatio noua* Item ipse noto. l. nepos proculo. non tantum non fauere opinioni & sententiæ Baldi, sed contrariam constituere, vt alimenta, quæ miserationis gratia relinquuntur, præstanda non sint pro dignitate alimentarij. quod apparet ex eo quod.l. nepos proculo. loquatur in persona soceri, qui genero dotem pro filia sedaturum promisit, cum commodum foret, alimenta esse relinquenda socero condemnato pro dignitate soceri lex constituit, quia sedaturum promisit, cum commodum esset: idest salua dignitate sua: vnde apparet quod si promisisset absolutè nihilo adiecto, non relinquerentur alimenta pro dignitate, vt colligitur ex.l. nepos proculo. socer autem non condemnatur nisi in id, quod facere potest. l. ex diuerso. ff. solut. matrim. l. penul. ff. de iure doti. igitur si alimenta relinquantur miserationis gratia, non sunt relinquenda pro dignitate alimentarij, vt apertè depromitur ex. l. nepos proculo. quæ opinio iure Regio approbata est. l. 3.4.5. titulo.2. lib.6. nouæ compilatio. traddit Dueñas regul.275. limitatione. 3. vbi nobili condemnato arma vestes equus que & lectum relinqui debēt: domus autem in qua moretur relinquenda non est, vt traddit Otalora in tractatu nobilitatis.5.parte.c.fina.num. 3. hinc apparet iure Regio ijs, qui in id tantum, quod facere possunt, conueniuntur, non esse relinquenda alimenta etiam vitæ subsidio necessaria, cumque leges Regiæ loquantur in personis nobilium hominum, in reliquis locum habebunt: cum eadem sit ratio & fortior quidem argumento eorum, quæ scripsit Ioannes Andreas scholio Italiæ in.c.1.de tempo.ordi.lib.6.

Hæc

88 Hæc autem, quæ de marito scripsimus, vt in id conueniri debeat, quod facere possit, obtinent: nisi maritus dolo & lata culpa depauperatus sit, quia in tali specie insolidum conuenietur, quamuis nudus maneat. l. verũ. ff. pro socio. quæ lex cum de socio agat, ad maritum trahi potest, quia vir & vxor socij sunt. l. penul. ff. de iure dot. ex qua lege deduxit Bald. in. c. quæ in ecclesiarum. numero. 18. de constitu. ꝙ ij qui culpa crimine ꝗ proprio depauperati sunt, paupertati indulto beneficionõ fruuntur, in hac ipsa specie Baldus in. c. ex parte. numero. 1. de consuetu. ait, legis beneficium nequis insolidum cõdemnetur, locum non habere in persona eius, qui propter maleficiũ pauper factus est. huic opinioni accedit Iasso in auth. res quæ. numero. 22. C. communia delegat. Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxor. not. 3. §. fina. numero. 7. vbi Bernardus Diaz plures congerit, qui hãc sentẽtiam sequuti sunt, quam sequitur Castillus in. l. 66. Tauri versicul. rraraigar. col. 12 Nemausensis in tractatu clausularum. pa. 950. in principio. Zasi9 in. l. maritũ. versic. tertio. fallit. ff. solut. matrim. in hac eadem sententia fuit ipse Bald. in l. etiam. §. licet. ff. solut. matrim. qui pro hac parte adducit sententiam Accursij scholio nõ debere in. l. verum. §. tempus. ff. pro socio. vbi Vlpianus ait socium in id quod facere potest, quodq; dolo desijt quomin9 posset, conueniendum esse: sed si non dolo sed culpa sua desijsset, vt facere posset, non esse condemnandum. hanc sententiam in persona mariti locum nõ habere Accursius ait odio mariti, qui in causa dotis insolidum conueniri debet, si culpa sua desijt posse restituere. Accursij sententiam sequitur Albericus in §. tempus. qui ait eiusdem Accursij sententiam in. l. etiam. §. licet. ff. solut. matrim. quæ huic aduersatur, crebrius reprehendi, quod iterum approbat ipse Albericus in. l. vni. §. cum autem in principio. C. de rei vxo. actione. Ioannes Baptista de sancto Blasio, tractatu de priuilegijs dotis centuria. 4. numero. 14. Vincentius de herculanis in. l. non tantum. numer. 4. ff. de re iudi. & hanc opinionem communiter approbatam esse attestatur Paul. cast. in. l. etiam. §. licet. ff. solut. matrim. in versiculo sed si quæritur.

89 Eam autem ob causam maritus qui culpa desijt posse dotem restituere, insolidum conuenitur, quia dotis conseruatio ad publicam vtilitatem pertinet. l. 1. ff. solut. matrim. igitur cum maritus consumẽs res dotales rem publicam offendat, quasi maleficus egestate premetur. l. bona fides. ff. depositi. quæ causa in persona socij non inest, vnde fit, vt

non conueniatur in id, quod culpa sua desijt posse, nisi dolo desijsset. pro hac recepta opinione doctores adducunt. l. etiam. §. licet. ff. solut. matri. vbi maritus in rebus dotalibus culpā præstat.

Secundò adducunt. l. vni. §. cum autem. C. de rei vxor. actio. vti Ioānes Imola ait in. l. etiam. §. licet.

Tertiò pro ha parte adducitur. l. pen. ff. de iure doti. vbi socer qui dotem genero se daturū promiserat, insolidum conuenitur, vnde fit, vt insolidum condemnetur propter culpam, cui obnoxi9 fuit promittēdo, quod præstare non poterat. ex qua lege colligit Bald. in. c. ex parte de consuetudine. ꝙ maritus qui vicio suo depauperatus est priuatur priuilegio à lege in dubio ne insolidum cōueniatur: quod Baldus ex lege depromit procedens ex persona soceri ad mariti personam, propterea quod eadem sit ratio in vtrisq;.

90 Contrariam sententiam, ꝙ culpa mariti non efficiat, vt ipse priuetur beneficio ne insolidū conueniatur, sed dolus tantum: defendit Accursius scholio versatus. l. vni. §. cum autem. C. de rei. vxor. actio. hanc sententiam dicit esse veram Bart. in. l. etiam §. licet. nu. 2. ff. solut. matrim. cui accessit Angel. sequitur Romanus, qui ait hanc opinionem esse veriorem, vbi Ioannes Imola numero. 3. in fine scripsit communiter receptam: quam sequutus est Iacobus de Arenis in. l. maritum. ff. solut. matrim. vbi Roman. nume 6. Itemq; Alexā. nu. 6. sequuti sunt. eamdem approbat Salicet. l. vni. §. cum autem. nu. 25. C. de rei vxori. actio. Iasso. in. l. quod nomine. nume. 1. ff. de cōdictio. indebi. Fulgosius in. l. verum. §. tempus. ff. pro socio. Ioannes Baptista de priuilegijs dotis. centuria. 2. num. 37. atq; iterum num. 82. idem Ioannes Baptista centuria. 3. nu. 41. Maynerius in. l. in cōdemnatione. nu. 17. ff. de regul. iuris Socy. regul. 257. limitatione. 2.

91 Pro hac parte adducunt doctores. l. verum. §. tempus. ff. pro socio. vbi socius condemnatur in id tātum, quod facere potest, quodq; dolo desijt posse facere, non in id, quod culpa sua desijt posse, idem ergò in persona mariti obseruandū erit, cum vir & vxor sint socij, nec potest reddi ratio, quare decisio. §. tempus. locum non habeat in persona mariti, cui indultum est beneficium ne insolidum conueniatur, quo priuari non potest nisi in casibus à iure definitis: cum priuationis pœna hæc sit, consequitur, ꝙ nulli imponi potest, nisi à lege caueatur. Ioannes scholio fin. in fine in summa. 15. q. 8. idem Ioannes in. c. cum apostolos. 81. distinctione, Bernardus scholio pe. in. c. fina. de iure patro. hanc sententiam sequuntur plures, quos aggregat Tiraquellus. l. si vnquam. verbo reuerta

uerta

uertatur. nume. 250C. de reuo. donat. Iasso. in. l. quod te mihi. nume.32. ff. si cert. pet. Ioannes Imol. in.c. querellam colu. fina. de iure. iur. Corsetus in singulari incipienti fornicatio. Alexã. in.l.etiam. §.1. ff. solut. matrim. nu.7. Felinus in. c.2. de rescrip. Iasso.l.diuortio. §. si fundum. ff. solut. matrim. colu.2. Idem Iass. in.l. ex facto in principio. ff. de vulg. & pupi. Ripa in Rubri. de iudicijs nume.15. Gomezius in §. pœnales. nume.25. institu. de actio. Hippo. Riminal. §.1. institu. de donat. num.525. Siluanus consilio.25. nume.12. hæc sententia depromitur ex tex. in auth. de non eligendo secundò nubẽtes. §. cum igitur. colla.1. quem text. pro hac opinione notat Bald. in auth. ex testamento. C. de secundis nuptijs. eadem opinio deducitur ex tex. in. l. & si quidẽ. §. deniq;. versiculo Diuus ff. de religio. & sump. fune.

92 Huic opinioni non obstat. l. etiam. §. licet. ff. solut. matrim. vbi in rebus dotalibus maritum culpam præstare constitutũ est, quià loquitur lex, vt ibi traddit Ioannes Imola, in eo quod ad vinculum obligationis attinet, non autem in amittendo beneficio ne insolidum conueniatur. hoc modo intentionẽ iuris consulti interpreratus est Bart. in §. licet. nume.2. in proposito sentire videntur Ioannes Imola & Bartolus, quod in rebus dotalibus maritus culpã præstat ad hunc effectum, vt teneatur de culpa, non tamen ad hoc vt perdat beneficium ne insolidũ conueniatur, ita ante eos sensit Iacobus de Arenis in. §. licet. Iacobus de vellouiso in. l. vni §. cum autem. C. de rei vxo. actione, vnde ea quæ ex. §. de promissit Ioan. Imol. dicit esse multum à remotis Alexand. in. §. licet. nu.6. hac interpretatione explicãdus est §. cum autẽ, vti Imola ait, quem textum ipse Ioannes adduxerat pro contraria parte, vbi Iustinianus approbans id quod vetustiori iure decretum erat, ne maritus insolidum conueniretur, hoc contrahit, si maritus dolo desijsset posse facere: ergò dolus efficit, vt maritus insolidum conueniatur, non autem culpa, cum lex non exprimat.

93 Item huic opinioni non obstat. l. penultima. ff. de iur. dot. quam legem pro contraria parte adduxit. Baldus, nihil etenim Baldi sententiæ fauet lex, vt ait Iasso in. l. quod nomine. numero.1. ff. de condi. indebi. quimimo lex illa sententiæ Baldi aduersatur, quià socer in id tantum cõuenitur, quod facere potest, nisi sciens se soluendo non esse dotem dare promisserit, vt generum circumscriberet: igitur lex loquitur in persona soceri, qui dolo promissit. hoc cõuincitur ex dictione (sciens). l. hæc verba. C. de adulterijs. Item conuincitur ex dictione (insidiaretur) quæ dolo facere signifi-

cat,

eat, vt docet Cicero lib. 3. offi-
ciorum in hæc verba, ratio er-
94 gò hoc postulat, nequid inui-
diosè, nequid simulatè, nequid
fallaciter, vnde cum.l. penulti-
ma de persona soceri agat, in
persona mariti obtinebit, cum
par sit ratio, vxor enim marito
magis tenetur reuerentiam ex
hibere, quàm gener socero, ob quã
causam indultum est marito be
neficium ne insolidum conue-
niatur, ne contra receptam re-
uerentiam, quam vxor debet
præstare viro, cogatur maritus
mendicare.l. alia.§. elegãter. ff.
solut. matrim. ex qua lege hanc
rationem deprompsere Bart.
in.§. eleganter nume. 5. Alber.
nu.2.Bald.in principio. Cuma-
nus.nu.1.Alexand.nu.2. quibus
reliqui interpretes accessere.idẽ
placuit Bald.l. quod nomine.ff.
de condictio. indebi. sequitur
Alexan. consilio.133.nu.3. lib.5.
huic sententiæ fauet.l. vni.§. cum
autem. C.de rei vxor.actio. illis
verbis, (& reuerentiæ debitum
maritali,) ex qua lege suprapo-
sitam rationem deduxit Cynus,
hãc rationem huic decisioni ad-
duxit primus Iacobus de Are-
nis in.l.si maritus.nume.2. ff. so
lut. matrim. sequitur Pontanus
in.l.diuortio. nume.12. ff. solut.
matrim.Iasso.l. si constante. nu.
28.atq; iterum.num.111. ff.solut.
matrim. Ioannes Crotus in.l. 2.
ff. solut.matrim.nume.56. Hip-
po.Riminald.in principio insti.
quibus alienare non licet. num.
358.Iacobinus de sancto Geor-
gio in.l.siquis crediderit in prin
cipio.ff.de pactis.inibiq; Ioann.
Oroscius nu.2. Maynerius in.l.
in condemnatione. nu. 12. ff. de
regu.iur.Antoni 9.in.l.51. Tau.
nume.49.Auiles in.c.18.præto-
rum scholio qual conuenga.nu.
7. in principio. propterea tan-
tam debet mulier marito reue-
95 rentiam exhibere, quia subie-
cta viro est, & in eius potestate,
exemplo filij familias.c. hæc
imago.c.cum caput.c.mulierem
c.mulier. 33. q.5. traddit Cassa-
neus in consuet. Burg. Rub. 4.
§.5.numero.43. Xuares in. l. 9.
titulo. 11. lib.1. fori in principio.
§. vlterius pro euidentia, & in
§. & cum hac lege concordat.
Boerius in consuetud. Bituri-
censibus.§.4.glo.1.folio.3. hæc
sententia iure Regio approba-
ta est.l. 34. titulo.9. part. 1. hac
ratione indultum est marito be
neficium ne insolidum conue-
niatur: hæc sanè præcipua cau-
sa fuit, vt beneficium marito in
dultum sit, quamuis & illa non
sit leuis, quòd vir & vxor diuinæ
humanæq; rei socij sint. Filius
autem patri impio ac scelerato
alimenta subministrat.l.mutus.
§.manente. ff. de iur. dot. auth.
de incæst.nuptijs. §. si verò.col-
lo. 2. quod propterea introdu-
ctum est, quia filio persona pa-
tris semper sancta ac religio-
sa videri debet.l. liberto & fi-
lio. ff. de obsequijs. idem con-
stituemus in persona mariti,
vnde

vnde cum viro hoc indultum sit beneficium, quod in id damnetur, quod facere potest, quodque dolo desijt posse, non autem in id quod culpa sua posse desijt, consequens est, ne beneficio priuetur propter solam culpam.

96 Hoc tamen non relinquã consultò, quod maritus eorumque personæ, qui insolidum non conueniuntur, hoc beneficio priuari debent, si ingrati sint, quod exẽplo filij constituendum est. l. alimenta. l. fina. C. de alend. liber. tradit Oldendorpius in tractatu de actionibus. 14. diuisione. numero. 20.

97 Tertiò huius. §. sententiæ locus non est in persona eius, cui alimenta legata sunt: huic si secundo quispiam alimenta reliquerit, non præstari poterũt ea, quæ secundò loco legata sunt. Salicerus in. l. planè. §. si eadem ff. de legat. 1. ea ratione innititur Salicetus, quod alimenta semel tantum debeãt præstari, vt Accursius notat in. §. si eadem scholio duorum. hoc sanè scripsere Accursius & Salicetus in eo casu, quo testator Antonio alimẽta reliquit, cui hæres eodem modo alimenta legauit, in hac facti specie semel alimenta præstanda esse traddidere eam ob causam, quià testamentũ testatoris, & testamentum hæredis vnum idemque intelligitur argumento. l. huiusmodi. §. 1. ff. de legat. 1. hanc quæstionem parum dubitationis in se habere attestatur Cor-

Iasso. in. §. eadem. nume. 10. qui huic sententiæ rationem reddit. sed testamentum testatoris & testamentum hæredis vnum non intelligi affirmat. Ex ijs tamen, quæ in proposito traddidit Iass. colligitur alimenta cuipiam legata si à quouis alio secundo loco relicta sint, præstanda tantum semel esse ex primo legato, secundum autem alimentorum legatum inutile fore, siue ille, qui secundo loco legauit, hæres sit eius qui primus reliquit, siue non sit hæres, pro hac parte adducit Iass. l. libertis quos in principio. ff. de aliment. & cibar. legat. vbi testator libertis, quos testamento manumiserat alimentorũ nomine menstruos decem legauit, deinde codicillis generaliter omnibus libertis mẽstruos septem & annuos vestiarij nomine denos legauerat: ex codicillis non ex testamento alimentorum legatum præstandũ esse Scæuola ait, huic decisioni ipse Scæuola rationem reddit, quià ab his, quæ testamento cibariorum nomine legata sunt, recessum est propter illa, quæ codicillis relicta sunt. Igitur cũ ex codicillis alimentorum legatum præstandum sit, non ex testamento, apparet propterea semel præstari, quià legatum sit alimentorum nomine, nam si alia ex causa diuersæ quantitates legatæ fuissent in testamẽto & codicillis, omnes legatæ quãtitates præstarẽtur, argumento. l. cum

l. cum centum in principio. ff. de adimend. legat.
98 Secundò pro hac parte adducit Iass. l. dominus. §. 1. ff. de vsu fructu. vbi fructu prædiorũ ob alimenta libertis relicto, si quis ex his decesserit, emolumentum partis vita decedentis ad dominum proprietatis deuoluitur, non autem accrescit collibertis. inde colligitur, ꝙ si res ob alimenta relicta sit, pars vita decedentis non accrescit coniunctis. hanc sententiam ex. l. dominus. §. 1. deprompsit Bart. in. l. re cõiuncti nu. 42. ff. de legat. 3. hæc fuit opinio Accursij scholio fin. in. l. dominus. §. 1. huic opinioni fauet. l. pe. §. 1. ff. ad legem falcid. inibiꝗ notat Accursius scholio pro modo. quæ sententia crebrius recepta est teste Ripario in. l. re coniuncti. nu. 141. inibiꝗ tradunt Iass. nu. 174. Ioann. crotus. nu. 73. Alciat. nu. 41. huic senten-
99 tiæ rationẽ reddit Bart. nu. 42. quia quod alimentorum nomine legatum est, iterationem nõ admittit. l. alimenta. §. Basilicæ. ff. de alimentis cibar. legat. ex qua. l. hanc rationẽ colligit Ioã. Oroscius in. l. si consul. nu. 6. ff. de adoptio.
100 Non dissimilem rationem supra positæ sententiæ reddidit Accursius in. l. dominus. §. 1. ff. de vsu fructu: qui ait, propterea alimẽtorum legatum iterationem nõ admittere, quia relictum ob alimenta taxatum est, quoniam verba illa ob alimenta taxationis loco posita sunt. Accursij intentio ea est, ꝙ sicut in dispositionibus limitatis locus non est iuri accrescendi. l. Iutius. §. quæ habebat. ff. ad trebellianũ. quia limitata causa limitatum effectum parit. l. age cum geminiano. C. de transactio. l. in agris ff. de acquirend. rerum domi. pari ratione in causa alimẽtorum locus non est iuri accrescendi. Accursij sententiã sequutus est Bal. ibi. Cumanus num. 4. idem Bald. in. l. 1. num. 48. C. de sacro sanct. eccle. qui ait legatum alimentorum naturaliter esse taxatum, sequitur Riparius in. l. re coniuncti. nume. 141. ff. de legat. 3. Iasso in l. qui quartam. §. si quis vnam. nume. 3. ff. de legat. 1. Gomez Arias in. l. 8. Tauri. nu. 41.
101 Id enim est de intentione Baldi, ꝙ legatum alimentorum per penso iure naturali taxatum sit, quia iure naturæ alimenta præstãtur, quæ vitæ subsidio necessaria sunt. c. pasce fame moriẽtem. 87. distinctione. Iure autem ciuili iuri naturæ additum est, vt pro dignitate alimentarij alimenta præstentur, ideo in ijs, quæ ob alimenta relicta sunt, locus non est iuri accrescẽdi. His ductus argumentis Accursij Saliceti ꝗ sententiæ existimantium ꝙ bis legata alimẽta à duobus semel præstari debeant, accessit Ioannes galdensis in tractatu de Arte testandi titulo. 6. caute. 23. numero. 1. & 2.

Con-

102 Contraria sentētia in proposito articulo securior verior q; mihi videtur, vt si ad alimenta cuipiam à duobus relictū sit legatum, vtrumq; capiat legatarius, à primo alimenta, à secūdo alimentorū æstimationem. huic opinioni non obstat. l. libertis quos. in principio. ff. de alimētis & cibar. legat. quæ partis aduersæ causam fulcit, negociumq; facessit, quià in specie illa propterea relictum ob alimēta præstatur tantum ex codicillis, non autem ex testamēto, quià relictum fuit ob causam, quæ cum impleta sit ex codicillis, cessat repetitio ex testamento, vt docet Accursius scholio. 2. in. l. quinquaginta. ff. de donatio. sed si testator causam non ostenderet, pro pterquam relinquit, præstari debet legatum tam ex testamento quam ex codicillis, quià quādo legatum in diuersis dispositionibus relictum est, duplicari intelligitur. l. quinquaginta. ff. de probatio. quæ in hunc sensum communiter accipitur, vt attestatur Alex. consili. 4. lib. 1. Iass. in. l. huiusmodi. §. cum pater. nu. 17. ff. de legat. 1. hæc interpretatio iure Regio approbata est. l. 45. ti-
103 tul. 9. par. 6. vndecum in specie l. libertis quos. relictum sit ob causam, quæ ex codicillis adimpleta est, cessat legati repetitio argumēto. l. tutor petitus. §. 1. ff. de excusat. tutor. quæ sententia multisiure cōsultorū respōsis approbata est, vt docet Tiraquell. in tracta. de cessante causa. 1. parte. num. 121. non autem in specie tex. in. l. libertis quos. propterea cessat repetitio, quià relictū est ob causam alimentorum, cum nihil intersit obquam causam relictum sit.

104 Item huic sententiæ non obstat. l. dominus. §. 1. ff. de vsu fructu. vbi si fundus ad alimenta duobus relictus sit, pars vita decedentis nō accrescit superstiti, ex qua decisione non colligitur, q; si alimēta cuippiam in diuersis dispositionibus duo reliquissent, alterius hæres præstare cō pellēdus sit, alterius verò hæres minimè cogendus, legatarioq; alimētorum legatum semel præstandum esse, non bis, quamuis sit bis relictū. propterea autem in legato alimentorum non est locus iuri accrescendi, quià legatum hoc naturaliter est taxatū, vt supradiximus, quā ob causā alimenta præstanda sunt ab hærede eius, qui primo reliquit, æstimatio verò ab hærede eius, qui secūdò legauit: nec quicquā precipuum constitutum est in legato alimentorum.

105 Hinc apparet contrariam sententiam, quam Salicetus Iasson & Galdensis approbarunt, nullum habere forte propugnaculū quo se tueri possit: vnde ipse existimo cōtrariam opinionem validioribus argumentis deffendi posse. Primò eā fulcit. l. si pluribus. §. 1. ff. de legat. 2. vbi legatū à pluribus hæredibus relictum præsta

præstari debet, quoties relictū est: ergò in proposito alimentorum legatum pluries relictum, quoties relictū est, præstabitur, semel ipsa alimēta porrigentur, deinde alimentorum precium.

106 Secūdò huic opinioni fauet. l. in fraudem in principio. ff. de his quibus vt indig. vbi legatū cuilibet capere licet, qui lege prohibitus nō est. Iure autē cautum non est, vt legata pluries alimenta semel tantū capere legatarius possit: ergò pluries capiet.

107 Tertiò pro hac parte adduco. l. alimēta. §. basilicæ. ff. de alimē. & cibar. legat. vbi Basilicæ ob alimenta decem quispiam legauit, postea in eodem testamēto libertis suis alimenta legauit, quærebatur, vtrum ex hoc capite etiam Basilicæ libertæ debeātur: quæstioq; vertebatur, vtrū in specie illa bis alimētorum legatum debeatur ex eodem testamēto. Scæuola respondit semel deberi, nisi bis dari testator voluisset: propterea in. §. Basilicæ. semel legatum debetur, quia in eodem testamento ab eodem testatore relictum est, in qua specie quamuis quātitatis legatum foret, semel deberetur. l. planè. 1. §. 1. ff. de legat. 1. sic legem hanc interpretatur Accursius scholio fin. in. l. cum centum. ff. de adimend. legat. quæ interpretatio crebrius recepta est, vti scripsit Iass. in. l. planè. §. 1. nu. 11. tradit Riparius in. l. re coniuncti. nu. 27. ff. de legat. 3. quæ sententia iure nostro comprobata est l. 45. titulo. 9. part. 6. nisi manifestissimè appareret testatorē bis

108 dare voluisse. l. cum centum. ff. de adimend. legat. ex his liquidò apparet, vt legatum iteratione admittat, nihil interesse ob alimentorum causam relictum sit, an verò ob aliam, vtroq; casu legatarius quoties à diuersis relictum sit, capiet: alimenta ab vno, ab alio verò æstimationē, idest adærata alimenta. argumento. l. si vsus fructus mihi in biennium. ff. de vsu fructu legat. vbi cuipiam legatus est vsus fructus in biennium, per hæredem autem stetit quominus daret, præterito biennio æstimationem dabit hæres. idem ergò in specie proposita constituendum est. vt traddit Bart. in tractatu alimentorum nu. 18. distinctionem à Bartolo in hoc articulo propositā approbauit Florianus in. l. harum. numer. 5. ff. si seruit. vendi. quæ æstimatio facienda est secundum formam l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid. quæ lex loquitur in causa alimentorum ratione detrahendæ falcidiæ. Idem tamen constituendum est, si legata non sint ali-

109 menta sed debita ex contractu, aut donatione, quia. l. hæreditatum locum habet inquibuscūq; controuersijs, inquibus agitur de coniectura vitæ taxandæ, vti docet Bald. l. cum ij. §. nihil autem in fine. ff. de transactio. vbi traddidit Accursius scholio

cum

cum iuuene. Idem Accursius in l. omnium. 2. ff. de vsu fructu. hanc opinionem neruose defendit Xuarez in.l.quoniã in prioribus limitatione.3.nu.8.&.nu.3. C.de inofficio. testa. Hãc opinionem sequutus est Ioan.Lupus .in Rubri. de donat. inter vir.& vxor.§.25.nu.4.Domin9 Couarru. lib.2. variarum. c.10. nu.7. idem Dominus Couarru. lib.3.variarum.c.9.nu.8. Molineus in tractatu de vsuris. q.72. nu. 475. Alciat.in regul.1.præsumptione.44.Nauarr9 in manuali.c.15. colu.108.Anton.Gomez in tractatu delictorum. c.3. nu.38. Paulachus in.l.vni.C. de sententijs. nume. 300. vbi ipse Paulachus.nume.292.attestatus est hanc esse receptam sententiam, vt computatio,de qua agitur in.l.hæreditatum. locum habeat in omni actu,inquo agitur detaxanda vita, hæc traddidit Speculat.titulo deiniurijs.§.fin. nu.6 multi sequuntur, quos ag-
110 gregat Pinell.in.l.2.C.de rescindend.vend.3.parte.c.fina.nu.31. Ioann. orotus consilio.67.num. 29. huic tamen decisioni ratio reddi non potest. vt Bart.ait in l.hæreditatum.nu.1.infine.idem dixere Angel. & Alexan. nu.8. inibi. Idem scripsit idem Xuarez dicto nu.8.qui ait, sat esse ꝙ sic scriptum sit, atq; hoc omnibus visum esse mirabile, computationemq;.l.hæreditatum.trahi debere adquosq; casus, propterea ꝙ cõtrarium in iure cautum nõ sit. Sed decisioni.l.hæreditatum rationem reddit Molineus in tractatu de vsuris.q.72. nume.475.quam rationem Molineo nõ perlecto iam olim reddideram, ille tamen in hoc sua gloria fruatur,si qua fortè est,in iure ciuili multa noue inuenire.

111 Huic tamen receptæ sententiæ cõmuniq; interpretationi, qua doctores constituere, decisionem.l. hæreditatum. locum habere in omni hominum negocio,omniq; contractu, obstat.l. siquis argentum.§.fin autem donator. C. de donatio. vbi quispiam redditusdonauit,cum redditus non haberet, quindecim annorum æstimationem hæredem præstaturumlex constituit ex qua lege apparet decisionem l.hæreditatum.locum nonhabere in contractu donationis, sed intra suos limites intercludi debere,nodum diluit Accursius scholio computatio in.l. hæreditatum, qui ait ꝙ in specie.§. fin autem,qui reddit9 donauit,prædium non habebat, quasi dicat Accursius, ꝙ cum in specie.§. fin autem.qui redditus donauit, prædia nõ haberet, vnde redditus colligerentur,redditur æstimatio annorũ quindecim fauore donãtis, ne ampli9 teneatur, vt Salicet9 ait in.§.fin autẽ.nu.6 posset etenim donator maiori dãno affici, si æstimatio faciẽda foret secundum Regulas. l. hæredditatũ.hãcAccursij interpre-
112 tationem Bartolus & doctores non

non admittunt, vti attestatus est Angel. in l. hæreditatũ. vbi Bar. nu. 1. longè aliter interpretatus est. qui ait annorum interpretationem in legatis faciendam secundum decisionem. l. hæreditatum. in donationibus autem secũdum decisionem. §. sin autem donator. Quæsit autem inter legatum donationemq́ discriminis ratio, nescit Bartol9, vti ipse ingenuè fatetur, nullamq́ esse discriminis rationem in proposito existimauit Angel. in. l. hæreditatum. Idem Angel. in. §. sin autẽ donator, quod doctores omnes attestantur, vt ait Ioã. Imol. l. hæreditatum. nu. 2. in fine. Alexand. nu. 8. vnde discrimen in proposito inter donationem & legatum admitti nõ debet, quià ad specialia currere refugiũ est miserorum vt inquit Accursius in. l. filium quem habẽtem. C. fami. ercis. sed quamuis Bartolus rationem discriminis nescie-

113 rit, Ioann. Imola & Alexander rationem reddidere, qui existimarunt propterea legem magis donanti fauere, q̃ leganti, quià donans maiorem exercet liberalitatem q̃ is, qui legatum relinquit, cum præsentia futuris sint preciosiora, Accursius scholio. 1. in. l. cum ĳ. ff. de transactio, fauore autem donatoris redituũ quindecim annorum præstatur æstimatio, vt traddidere Petrus Cynus. nu. 2. Alber. & Salicet. num. 6. in. §. sin autem donator, hæc sententia crebrius recepta

A ldersus Ioã. Imol. & Alex.

est attestante Domino Couarr. lib. 3. variarum. c. 9. nu. 5. sequitur Pinellus in. l. 2. C. de rescind. vend. 3. parte. c. fina. nu. 32. Hæc ratio facili negocio refellitur, vt patebit ex ĳs, quæ in interpretatione. §. sin autem donator. scribemus. Multa me hercule commẽtitia in hoc articulo doctores traddidere. Primò Accursius interpres ante signanus, quem lucernam iuris meritò nostrates appellant, scholio præstet. in. §. sin autem donator. mirabiliter

114 somniauit, vt Cynus inibi scripsit. nu. 2. q. 1. in fin. existimat Accursius in specie. §. sin autem. donasse quempiam redditus dum viueret donatarius, quam interpretationẽ doctores approbãt: vti dixit Pinellus. nu. 32. Hæc tamen interpretatio nullo modo depromi potest ex serie literæ: vnde quasi diuinatoria explodẽda est ex doctrina Bernardi scholio. 1. in. c. peruenit. qui filĳ

115 sint legiti. cui accedit Ioan. Lupus in. c. per vestras de donatio inter vir. & vxo. in principio ante notabilia. §. 12. nu. 1. series quidem literæ. l. siquis argentum, agit de donationibus in perpetuum initis, sed quià donationes genericæ ambiguæq́ erãt, quæri solebat, quid eisdem donationibus contineretur, quod Iustinianus declarauit edita. l. siquis argentum. nec Iustinianus agit in lege illa de æstimanda hominum vita, nec constituit quindecim annis eam intercludi, vt

Petro visum est. cui Cynus. nu. 2 Salicet. nu. 6. adhærere in. §. sin autem donator, reliquique docto res Accursij sententiam refellē-tes. Vnde vt legis intētionem interpretemur, vimque ac potestatē legis teneamus: quæ decreuerit Iustinianus in lege illa à principio ipsius legis repetemus. in ipso legis principio huiusmodi facti species proposita est, homo quidam argentum donauit, certumque pondus nominauit, nec aliter expressit, donatorem præfatum pondus argenti præstare cogendum Iustinianus decernit, siue in vasis, siue in æstimatione massæ, siue in ipsa rudi massa, quæ in illis locis frequentata est.

Incidit & alia species facti, de qua agit. §. si verò. certum quis redditum ex possessionibus donauit, possessionumque nomina non dixit, de sua substantia cogetur fundos traddere tantum redditum inferre valentes, quātum in donatione posuit, in talibus agris, qui nec meliores, nec deteriores sint reliquis quos habet. inibi Accursius scholio traddere. donatario fundos traddēdos esse an, vt ijs vtatur dum vixerit, quasi fructuarius. quam interpretationem ipsa legis verba explodunt, quæ de donatione perpetua loquitur, non de ea, quæ facta est, dum vixerit donatarius, quod apertius deducitur ex. §. similique modo. vbi quis certum seruorum numerum donauit, quorum nomina non dixit, mediocris figuræ seruos traddere compellitur. illæque dictiones (similique modo) tam ad formā traddendi, quàm ad mediocritatem referuntur, sed in. §. simimilique modo tradduntur serui, vt donatarij fiant, ergò & in. §. si verò traddiri fundi fuere, vt donatarij fierēt. superioribus paragraphis annectit Iustinianus. §. sin autem donator, in quo hæc incidit species facti, quidam qui nec argentum, nec seruos habebat, argentum aut seruos donauit, quindecim solidorum quantitas pro singulis seruis præstāda est: argēti verò æstimatio, vt in capite legis scriptū est, præstabitur.

Item in hac facti specie incidit, vt is qui fundos non habebat, redditus donaret, quindecim annorum æstimationē præstandam esse Iustinianus dixit, hoc à Iustiniano constitutū est, quià perpetui redditus donati fuere, quam ob causam æstimatio quindecim annorum præstatur, nō autem hoc fit propterea, quod quindecim tantum annis victurum donatarium lex auspicetur, sed quod in hoc articulo mediocritas tenenda sit, quæ in superioribus speciebus obseruata est, vnde constituit Iustinianus in. §. sin autem donator. quod si is qui fundos non habet, redditum annuum donauerit perpetuò, quindecim annorum æstimationem præstare cogatur. Hinc fit quod si aureum vnum sin-

116 gulis annis præstandum quispiā donauerit, quindecim aureos simul præstare cogetur, & hac solutiōe præstādi onere liber erit. quòd si in specie. §. sin autem donator, non perpetua donatio fuisset, sed dum vixisset donatarius, quid foret ineptius taliæstimatione, vti in proposito perpēdit Molineus. in tractatu de vsuris. q. 72. nu. 475. quis enim sanus vnum nūmum singulis annis vitæ nummis quindecim cōparasset, cum perpetuam hanc præstationē tanto precio emere potuisset, quod docet Iustinianus in. §. sin autem donator, ex quo textu hoc deduci cum iudicio scripsit Tiraquellus tractatu de vtroq; retractu. titulo. 1. §. 1.
117 glo. 7. nu. 18. Hoc Iustinianus statuit summa cum ratione, vt in proposita specie quindecim annorū æstimatio præstetur: quia fundi cuiusq; iusta æstimatio reputatur ex pretio, quod ex redditibus viginti annorum collectum est. auth. de non alienādis, aut permutandis rebus ecclesiæ. §. quià verò Leonis. colla. 2. inibiq; Accursius notat scholio cōputari. hoc crebrius receptū est; vt traddidit Pinel. in. l. 2. C. de rescend. vend. 3. parte. c. fin. numero. 29.

118 Item olim redditus, non tantum ex possessionibus colligebātur, verum etiam ex vsuris, maxima autem vsurarum erat centesima teste Molineo tractatu de vsuris in principio. nu. 36. de hac vsura agit. l. lecta. ff. si cert. peta. dicitur autem vsura cētesima, quià mēsibus centū æquat sortē, vt docuit Hermolaus Barbarus, aquo accepit Bart. Socy. in. l. 3. nu. 2. ff. ad leg. fal. cui accessit Budæus lib. 1. de asse, Alcia. in l. lecta col. 1. idem Alciat. in. l. 1. §. sequis simpliciter. ff. de verb. oblig. idem Alciat. lib. 3. dispunctio. c. 1. Molineus nu. 36. Tiraquellus tractatu de vtroq; retracta titulo. 1. §. 1. glo. 6. nu. 18. Antonius Augustinus lib. 2. emendationum iuris ciuilis. c. 10. hanc vsuram centesimam probauit Iustinianus in. l. eos. C. de vsuris.

119 Vnde cum in reputanda æstimatione rerum donatarum sanxerit Iustinianus mediocritatē quandam perpēdam esse: in æstimādis redditib9 perpetuis eamdem obseruari debere cōstituit idem Iustinianus in. §. sin autem donator. redditus autem perpetui aut ex fundis percipiuntur, aut ex vsura centesima, quæ est grauissima vsurarum: cum quis donat reddit9 perpetuos, si fundos non habet, non cogitur donator fundum comparare tātos redditus inferre valētem, & donatario traddere, nec eam pecuniam dabit, ex cuius vsura centesima ij redditus percipiātur, sed inter hæc media est via tenēda, mediocritasq; seruanda, vt nec nūmus vnus singulis annis præstandus decem nūmis comparetur. nec item viginti nūmis, sed medium precium eligetur, idest

idest quindecim nūmis emetur, quod iustè cōstituit Iustinianus. quæ decisio ex ijs, quæ in priori parte legis decreuerat apprimè defluit.

120 Ex qua decisione depromitur, ꝙ si cuipiam donauerit quis annuū redditum perpetuò, trad dendi onere liberare se poterit; si pecuniam persoluat, qua cōparetur annuus census (à razon de quinze mil el millar) quod est sanè notatu dignum in specie. §. si autem, idem in legato statuetur, cum legatum sit donatio. l. legatū prima. ff. de legat. 2. in omniꝗ relicto annuo, inquo sit eadem ratio, locum habebit decisiō. §. si autem donator. ex hac interpretatione multa deducere licebit.

121 Primò colligitur cōsiliū Neapolitanum malè decreuisse, ꝙ legata habitatione pro vita legatarij vniuscuiusꝗ anni habitatione adærata quindecim annorum precium redderetur. argumēto. §. si autem donator. tradit Matheus de afflictis decisione. 34. hoc sanè ex illo paragrapho malè collegit consiliū Neapolitanum, cum agat lex de annuis redditibus perpetuò relictis, nō de ijs qui pro vita donatarij constituantur, quæ sententia in Hispania summam rationem habet, cum iure Regio nūmis quatuordecim annuus nummus comparetur. l. 6. titulo. 15. lib. 5. nouæ compilatio.

In Germania autem Italia & Anglia nummis decem annuus comparetur. extrauag. 1. de emptio. & venditio.

122 Secundò colligitur decisionē l. hæreditatum. locum habere in quolibet contractu, inquo agatur de taxanda hominum vita; veluti in trāsactione, & in actione legis Aquiliæ, alijsꝗ innumeris cōtractibus, vt suprascripsimus. quod crebrius receptū est; quamuis Molinæus in tractatu de vsuris. q. 72. existimauerit plures iuris ciuilis interpretes in eā fuisse sententia, vt putarent decisionem. l. hæreditatum in eo tātum casu inquo loquitur, locum habere.

123 Tertiò colligitur ex hoc. §. ꝙ filium opificem pater non cogitur exhibere, si in ea valitudine sit filius, vt operi satisfacere possit. Hæc conclusio elicitur ex hoc textu, argumēto sumpto à cōtrario sēsu, vt Accursi9 notat scholio vt operi: qui pro hac sententia adducit. l. alimenta & l. fi. ff. de liber. agnoscē. sequitur Bart. hic, Aret. in. l. alimenta. nu. 3. C. de nego. gest: Abb. in. c. 2. de cōuersione infideli. nu. 5. hanc sententiam ex hoc textu plures collegere, Cæpola in. l. nepos proculo. nu. 5. ff. de verb. signifi. Barba. in tractatu de præstā. Cardi. 6. q. Basilica. 1. partis. nu. 4. Barț. Socy. consilio. 121. nu. 47. lib. 4. Lamberti. de iure patro. lib. 3. q. 3. principali articulo. 2. nu. 3. & articulo. 6. nu. 12. Zasius in. l. maritum. fallen. 7. ff. solut. mat. Adversus Consiliū Neapolit.

Cacialupus in. l. frater à fratre. nu.106. ff. de cōdictione indebiti:& nu.109.Bulgarinus.l.t. ff.solut.matri.nu.27.Mōtaluus scholio.1.in.l.1.titu.8. lib.3.fori.Gomez Arias in. l. 8. Tauri. nu. 2. Castillus in. l.6. Tauri. in parte en caso. Tellię in.l.10.Tauri.nu. 14.Lorioię de regul.iuris Axiomate.38.Alciat.cōsilio.209. nu. 4.Marcus Anto.nata.consi.48 nu.8.Gregorius scholio tal menester in.l.6.titul.19.par.4. quæ lex hanc opinionem fulcit,Dominus Ludoui.Molina lib.2.de primogenijs.c.15.nu.46.

124 Hæc sententia multis extēditur modis.Primò sententia hæc locū habet in patre,nam si opifex sit, & operi sufficere posit, nō cogetur filius eum exhibere, hæc est sententia Montalui in scholio.1. l.1.titulo.8. lib.3. fori. argumento huius. §.sed si filius. qui textę de filio agit,in patreꝗ locum habet,cumcorrelatiuorū eadem sit dispositio.l.1.C.de cuprassis.lib.11.& æqua lāce pater opifex,qui lobori operam dare potest,cogetur filium exhibere. quæ sententia hinc defluit, ꝙ liberorum educatio iuris sit naturalis.l.1.§.huius.ff. de iust. & iure. exquo apparet ius ipsum respexisse in alendis filijs laborem patris & artificium, non autem patrimonium: cum iure naturæ pater exhibere filium teneatur, dominia autem rerum lōgo postea interualo distincta fuerint ex iure gentium. l. ex hoc iure. ff.de iust.& iur.vnde cum pater ex hiberc filium iure ipso natu_ ræcompellatur,consequens est, vt ex labore & artificio alat , si redditū patrimonij nō habeat, quod ius naturale non respexit, quo pater cogitur alere filium.

Noua interpreta.

125 Secundò huic sentētiæ locus est,si labore & opere rustico victum filius sibi posit quærere, quià non cogetur pater eum alere,Bart.& Angel.in.l.1.C.demēdi.valid.lib.11.qui in ea opinione fuere,vt existimarēt filio robusto, qui operi rustico dare operā nolit,posse patrem alimoniam denegare, si eius conditionis sit filius,vt honestę posit rusticum opus exereere.in hac opinione fuit idem Bart. in tractatu alimentorum.sequitur Abb. in.c.2.deconuersio.infide. nu.5. idem Abb.in.c.accedens infine deprocurat.Iacobus Emilianus consilio.146.nu.6. nec huic opinioni obstat textus iste illis verbis(si modo cum opificem te esse dicas) quibus significari videtur, ꝙ filius opifex esse debet,vt pater alendi onere liber sit, nec sat esse si ex opere rustico posit sibi quærere victum.

126 Hæc enim verba Vlpiani facti speciem narrant,nec constituunt, aut disponunt. Secundò illa verba propositæ sententiæ non obstant,quià dictio opifex idem significat quod dictio artifex,ille autē est artifex,qui proprijs manibus artem exercet.l. inter artifices. ff.de solutio.vbi is dici-

is dicitur artifex, qui fossam fodit, sordidiores sunt opifices artificibus. Cicero lib. 1. officiorū. pag. ante penul. opificesq; omnes qui in sordida arte versantur, nec enim quidquam ingenuū habere potest officina. vnde colligitur textum hunc, qui de opifice loquitur, in artifice, & in eo qui opere rustico sibi victum quærere potest, locum habere, vnde apparet refellen-
127 dam esse Aimonis sententiam consilio. 199. nume. 1. qui conatur deffendere eam sententiam vt ei qui operi rustico operam dare potest, non possit pater alimoniam denegare proptereà q; in opere hoc se nolit exercere.

128 Tertiò huic sententiæ locus non est, si alimentarius secundum ordinis sui gradum possit domino seruire, quià isto casu liberabitur alendi onere qui alere tenetur, si hero collocet eum cui famuletur Menchaca lib. 2. de successio. creatione. §. 20. nu. 311. qui ait q; de hoc viuendi modo non fit mentio in. §. sed & si filius, quià tempore Romanorum in vsu non erat vt liberi homines seruirent, in hac opinione est Iacobus Emilianus consilio. 146. nu. 1. quæ si vera essent, nullus vmquam cogeretur quempiam alere, quià semper inueni-
129 re dominum poterit, cui famuletur. Sed hæc sententia recepta non est falsòq; existimauit Menchaca tempore Romanorum in vsu non esse vt liberi homines seruirent, quià illo tempore seruiebant eodem quò nūc modo, sed propterea deceptus est Menchaca, quià verbum seruio ad seruos tantum pertinebat, seruireq; nobis dicebantur soli serui proprij vel alieni, aut liberi homines bonà fide possessi. l. 2. §. familiæ. ff. vi bonorum rapto. l. cum hæres. §. stichus. ff. de statu. liber. apud nos autem latius patet verbū (serui) quod tam ad seruos pertinet quam ad liberos homines, ad quos sæpe refertur, vnde fit, vt vxor dicatur seruire viro, & vir vxori. l. 7. titulo. 2. part. 4. famulus, qui liber homo est, dicitur hæro seruire. l. 7 titulo. 4. lib. 4. fori Romani enimliberos homines, qui alijs famulabantur, mercenarios appellabant. l. respiciendum. ff. de pœnis, illis verbis, (nam domestica furta vocātur, quæ serui dominis vel liberti patronis, vel mercenarij ijs apud quos degant, surripiunt) l. 2. in principio. ff. quod vi aut clam vnde cum Vlpianus hic nō egerit de mercenarijs, consequens est, ne mercenarij hominis operæ liberent quempiam alendi onere.

130 Hæc sententia rationem habet quià quæstus mercenarij sordidus est, vt docet Cicero lib. 1. officiorum pag. ante penul. illiberales autē (inquit) & sordidi quæstus mercenariorum, omniumq; quorum operæ nonquo tum artes emuntur: est enim in illis

Aduersus Aymonē

Aduersus Emelianū & Mēch.

illis ipsa merces auctoramētum seruitutis, vnde patet non liberari quempiam alendi onere, propterea ꝙ alimentarius hæro possit famulari, ac mercedē quærere, hanc sententiam cum iudicio approbauit Rolandus cōsilio.54.nu.78.lib.2.

131 Hæc sententia, quæ habet, ꝙ filium opificem pater alere non tenetur captiones habet, primò huic sententiæ locus non est, si opificio honestè non possit vti alimentarius secundum ordinē suum, quia licet operi sufficere possit, alendus est, vt colligitur ex Vlpiano hic. §. verum versiculo quorundam necessitatibus notat. Bart. tractatu alimentorum. nume.8. idem Bart. l. 1. C. de mendi. validis lib.11. nume.5. Aretinus. l. alimenta. numer.3. C. de nego. gest. Abb. in. c. 2. de conuersione. infideli. numer.5. Barb. tracta. de præstantia. cardi. q.69. Basilica. 1. partis. nu.4. Cacialupus in. l. si qua illustris. C. ad orficia. nume.93. Bald. no ue. tractatu dotis. 6. parte priuilegio. 4. nume.1. Ioann. de Neuiza in silua nuptiali lib.3. verb. stuprator. folio.97. colun.2. dominus Couarruuias in epitome de matrimo. 2. parte. c.8. §.6. numero. 9. Aymon consilio.199. Dueñas regul. 367. limitatione 1. Rauena singu.27. Crotus. l. si constante nume.15. ff. solut. matrimo. Rolandus consilio. 54. nume.78. lib.1. Tellius. l.10. Tauri. nume.14. Dominus Ludoui. Molina lib. 2. de primogenijs. c.15. numero.47. quæ opinio ex ipso Cicerone assumi potest. lib. 1. officiorum. pag. penul. quibus autem artibus, (inquit,) aut prudentia maior non est, aut non mediocris vtilitas quæritur, vt medicina, vt architectura, vt doctrina rerum honestarum, hæ sunt ijs, quorum ordini conueniunt, honestæ. Hæc sententia iure Regio comprobata est. l.6. titulo.19. part.4. illis verbis (sin mal estança de si) vbi annotauit Gregorius.

132 Secundò huius. §. sententiæ locus non est, si opifex operi sufficere non possit, quòd æger sit, vti ex hoc. §. colligitur à contrario sensu. Quæ autem infirmitas hæc esse debeat, vt operi sufficere non possit, & pater alere cogatur, quæri solet, & leuem infirmitatem non sufficere certum est argumento. l. fina. ff. de liber. agnos. illis verbis, (nisi si tam infirmos se esse, tamꝙ pauperes præsidibus probauerint, vt meritò menstruis alimentis à libertis suis ad iuuari debeant) quibus apparet leuem quamlibet infirmitatem non efficere, ut operi quis sufficere non possit. vnde herniosus, cum morbo sus sit, quia vitium hoc hominis vsum deteriorem facit. l.1. ff. de ædilitio ædicto, infirmus erit, sed hoc nō reddit hominē inutilem omni operi, sed tantum laborioso operi, quod iudicis cognitioni relinquemus argumēto.

§. vtrum

§.verum.&l.fina.ff.de liber.ag. cumque hæc non sint à iure decisa, iudicis arbitrio gerenda sunt argumento. l.1. ff. de iure delib. diruti enim herniosi quod milites æra merebant. Budæus in.l.2.in fine. ff. de his qui notantur infamia. qua de re aliqua traddit Alexan.ab Alexan.lib.geni.dierum.c.5.

133 Quo autem modo cōcipi sententia debeat, quādo declaratur quis operi posse sufficere propterea, quod in bona sit valetudine, vt alēdi onere liberetur, qui tenetur eum exhibere, docet Aymon consilio. 199. numer.1. qui ait sententiam nō obligare perpetuò, sed per id tempus, quo quispiam sanus ac validus est, operique sufficere potest.

134 Hæc autem, quæ dicta sunt, quod ex redditu patrimonij alimēta sunt præstanda, locum habent, quando redditus sunt ita pingues, vt sat sint alendo domino & alimentario, si autem vtrique alendo redditus non sufficiant, primò aletur is, qui astrictus est alendi onere, & quod reliquum fuerit alimentarius percipiet. l. 2. C. de alendis liber. l. si quis à liberis.§.si mater. Hanc sententiam fulcit.l.1.§. de seruis in fin. ff. de tutellis & ratio. distra. illis verbis (de largis facultatibus) vbi annotauit Bald.nu. 2. in fine Abba.in.c. licet de voto.nume.10. sequitur Barb. consilio.63. in principio lib.2. Paulus de monte Pico.l. titia cum testamēto.§. titia cum nuberet, nume.156. ff. de legat.2. Ioann. de Neuizanis in silua nup.verb. stuprator fol.97.colu.2. Bologninus consilio. 10. Marcus Anton.natta.consilio.387.nume.8. lib.2.Gomez Arias in.l.7. Tauri.nume.92. dominus Couarru. in epithome de matrimonio. 2. parte.c.8.§.6.nūme.13.hæc opinio iure Regio comprobata est l.1.titulo.8.lib.3.fori &. l.2. titu. 19.part.4. vbi notat Gregorius scholio el poder.

135 Tertiò huius.§. sententiæ locus non est, si pater non curauerit, vt filius excoleretur, & artem edisceret, qua sibi posset victum quærere, quià filius desidem ac negligentem patrem alere non cogetur: qui filio ad studia artem vè aliquam discēdam impensas necessarias præstare debet argumento.l. de bonis.§. non solum. ff. de carboniano. traddit Paulus cast. in. l. macedoniani nume.3.C. ad macedoni: est enim paternum officium erudire filios. Cicero. lib. Paradoxorū.q.4. In patris, (inquit,) vita violanda multa peccantur violatur is qui procreauit, is qui aluit, is qui erudiuit, is qui in sede ac domo atque in Republica collocauit. Naso in.lib.4.tustiū elegiā.10.

Protinus excolimur teneri, curaque parentis
Imus ad insignes vrbis ab arte viros,

Lege Solonis cautũ erat, ne in hoc caſu filius patrem aleret, quam Romani receperunt. Inquit lex Solonis, (vt Eraſmus, poſt Plutarchũ refert in vita Solonis,) filius ne parentem alere cogitor, à quo nullam artem edoctus eſt. cuius legis præcepto adductus fuit Iaſſ. in. l. quidam cum filium nume. 33. ff. de verb. obligatio. vt exiſtimaret filium patrem in hoc caſu alere non teneri. Sed hæc lex meritò in chriſtiana republica vigorem non habet: cum filius iure naturæ patrem alere cogatur, vel ratione naturali: vt ſcripſimus in. §. parens. pietati enim lex aduerſatur, & charitati ſanguinis, reuerentiæq́ꝫ, quam filius patri exhibere debet. l. liberto. ff. de obſequijs. vnde in propoſito huic ſimilem legem, qua Solon cauerat genitos è meretricibus parẽtes alere non teneri, improbat illuſtriſsimus dominus Couarr. in epithome de matrimunio. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 5.

136 Vltimò colligitur ex hoc. §. ꝙ filius familias non debet artificiales operas patri, quamuis venerari cũ oporteat. Hæc ſententia depromitur ex. l. cum oportet in principio. C. de bonis quæ liber. l. penultima. ff. de obſequijs. illis verbis, (nam pietatem liberi parentibus non operas debent) quæ verba tam ad emancipatum filium pertinent, ꝙ ad filium qui eſt in patris poteſtate vti Coraſius ſentit in repetitione. l. admonendi. ff. de iur. iur. nume. 22. ſi artificialis opera ſit, eam filius patri non debet, niſi moretur cũ patre ab eoq́ꝫ alatur. l. cum oportet in principio. C. de bonis quæ liber. illis verbis (vel laboribus ſuis ad eũ perueniant) ſibi enim filius proprietatem quærit, patri vſum fructum. l. cum oportet. tradit Bart. in. l. ſi tibi decem. §. ſi pactus. nume. 4. ff. de pactis. ſequitur Oroſcius ibi numero. 1. Bald. in dicta. l. cum oportet, in principio. nume. 14. idem Bald. in auth. ex teſtamento, nume. 8. C. de collatio. Coraſius in. l. frater à fratre. ff. de condi. indebi. nume. 79. Cacialuppus in dicta. l. frater à fratre. §. quæſitum. nume. 60. Bertrandus conſilio. 290. nume. 19. lib. 3. Pinellus in. l. 1. C. de bonis mater. 1. parte. nume. 55. Hæc ſententia iure Regio comprobata eſt. l. 5. titulo. 17. part. 4. vbi apparet eius rei, quam filius quærit labore artificio vè aut ſalario, filio proprietatem, patri verò vſum fructum quæri.

Aduerſus Alciat.

137 Hinc primò colligitur erraſſe Alciatum conſilio. 243. nu. 6. qui exiſtimauit, id quod ex opera labore ſalario. vè aut artificio filius quærit, patri acquiri: ductus exemplo vxoris, quæ viro tenetur operas præſtare, Accurſius. l. ſicut. ff. de operis libert. qua de re latius alibi. Ex vxore autẽ ad filiũ procedere in hoc articulo nõ licet, vt docet Pinellus

dicto

dicto numero. 55. Cacialuppus numero. 60.

138 Secundò ex superiori recepta sententia colligitur veram esse opinionem Fulgosij in.l. illud nu. 3. C. de collatio. qui ait, filio qui patris bona administrat, ex patris substantia salarium esse præstandum argumēto eorum, quæ traddit Bartol9 ibi, qui ait, ꝙ si filius mercaturam fænus vē exerceat cum ea pecunia, quam pater dederat, quod ex mercatura quæsierit, æquis partibus diuidēdum esse inter patrem & filium: vt dimidiam quæstus partem patri quærat, dimidiam sibi. idem ait ipse Bart. in.l. si tibi decem. §. si pactus. nume. 5. ff. de pact. vbi Ioann. Oroscius. num. 2. plures aggregat, qui attestantur hanc sententiam crebrius receptam esse. traddit Hipo. Rimi nal. in. §. 1 insti. per quas perso. nobis acquir. nume. 70. sed omne lucrū patri quæri Accursius affirmat. scholio ex eius in.l. cū oportet in principio. C. de bonis quæ liber. Quæ sentētia aduersus Bartolum iure Regio approbata est.l. 3. titul. 15. part. 6. vbi traddit Gregorius. vnde filius in specie à Fulgosio proposita salarium non consequitur iure Regio, quo refellitur sententia Bartoli, & ipso iure communi veram non esse sententiam, quæ habet, vt salarium filio detur, defendit Iass. in.l. illud. nu. 8. C. de colla. quod iudicum suffragio approbatum est, ipseq; Fulgosius ait petenti filio salarium iudices denegasse.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. si vel parens.

SI VEL PARENS NEGET FILIVM, IDCIRCOQ; ALERE

se non debere contendat: vel filius neget parentem: summatim iudices oportet super ea recognoscere. & si constiterit filium vel parentem esse, tunc ali iubebunt, cæterum si non cōstiterit: nec decernent alimenta. Meminisse autem oportet, & si pronunciauerint ali oportere, attamen eam rem præiudicium non facere veritati, nec enim hoc pronunciatur, filium esse, sed ali debere, & ita Diuus Marcus rescripsit. si quis ex his alere detrectet, pro modo facultatum alimenta constituentur, quòd si non præstet pignoribus captis & distractis cogetur sententiæ satisfacere.

1
X hoc. §. colligūt doctores, q̄ alimētorū causa est summaria. Bartolus hic. idē Bart. in. l. dealimentis. nu. 2. C. de transactio. Accursius scholio. summatim in. l. 3. §. sciendum. ff. ad exhiben. idem Accursius scholio. 1. in. §. præiudiciales instit. de actio. argumento. l. 1. §. Iulianus. ff. de liber. agnos. & huius. §. si vel parens. l. si iudex. ff. de his qui sunt sui. hanc opinionem sequitur Alberi. in. l. fin. ff. de appella. recipi. idem Alber. in. l. cum ij in principio. ff. de transactio. & ibi Iass. nu. 9. Bal. in. l. 1. C. de fidei commi. nu. 6. idem Bal. in. l. siquis in suo nu. 3. C. de inofficio. testa. & ibi Iass. nu. 3. Alex. in. l. 1. ff. solut. matri. hæc est recepta sententia teste domino Ludo. Molina lib. 2. de primogen. c. 15. nu. 75. quam sequitur Alex. in additione Bar. in §. siquis ex ijs. infra ista lege. Aretinus consilio. 97. nu. 3. Thomas Fastolus in decisionibus rotæ causa. 5. dubio. 15. Iass. in. §. præiudiciales. nume. 24. & ibi Gomecius nume. 5. Robert. Marāta in tractatu de ordine. iudi. 4. parte distinctione. 9. nume. 52. Cæsar Lambertinus in tractatu iuris patron. lib. 3. q. 3. principali articulo. 7. nume. 5. Mathæus de afflict. decisione. 152. nume. 3. Corasius in. l. si iudex. nume. 5. ff. de his qui sunt sui. & ibi Oroscius. nume. 10. Hiero. gratus cō silio. 69. nume. 28. lib. 2. Lauren. Syluanus consilio. 33. nu. 1. Didacus Perez in Rubri. titulo. 1. lib. 3. ordin. in fine. l. 7. titulo. 19. part. 4.

2 Hæc sentētia licet doctorum communi suffragio approbata sit, non elicitur ex ijs legum locis quæ aduocantur, & pro hac sententia adducit Accursius, quià. l. 1. §. Iulianus & iste. §. siuel parens.

parens. constituunt quod si pro tribunali quispiam petat alimenta, propterea quod filius sit, summarim iudex super ea re cognoscere debet, an filius sit, vt alimenta decernat, vnde filiationis causam summatim esse cognoscendam vt alimenta decernantur iura constituunt, non autem causam ipsam alimentorum, vt cum iudicio ex hoc. §. collegit Albericus hic. quæ sententia apertè depromitur ex. l. 7. titulo. 19. part. 4. illis verbis (E por ende quando tal duda acaesciere el iuez de aquel lugar de su officio deue saber llanamente, è sin alongamiento non guardãdo la forma del iuyzio, que deue ser guardado en los otros pleytos, si es su fijo de aquel por cuyo se razona ò nõ) qua lege ostenditur, quæ dicatur causa summaria, vt annotat Gregorius ibi scholio llanamente. quod iure communi obseruandum est, vt docet Bart. in extrauag. ad reprimendum verbo summariè. & verbo videbitur. Bald. in. l. nequicquam. §. de plano. ff. de officio proconsulis. & ibi Ioannes Oroscius. numero. 1. idem Ioannes Oroscius in. l. 1. ff. de constitut. principum. numero. 28. Lanfran. in clement. sæpè de ver signi. verb. de plano. Maranta in tracta. de ordine. iud. 4. parte distinctione. 9. numero. 10.

3 Ex hac recepta sententia plura depromi possunt, primò quod vt alimenta cõstituantur etiam feriatis diebus rectè agi poterit. l. 2. ff. de ferijs, quam legem pro hac sententia adducunt Albericus Baldus & Alexander numero. 1. Iass. numero. 7. in. l. 1. §. sed excipiuntur. ff. de ferijs. Euerardus loco. 24. numero. 2. & 3. illustrissimus Dominus Couarruuias in tracta. de matrim. 2. parte. c. 8. §. 6. numero. 6. Tiraquellus tracta. de priuilegijs piæ causæ, priuilegio. 156. Forcatulus in libro qui inscribitur penus iuris ciuilis. c. fina. hanc sententiam dicit tenere doctores communiter Bald. à Bartolini in repetitione. l. 1. ff. solut. matrimo. numero. 460. & ibi Ioãnes Crotus. numero. 66.

4 Vtrum autem hæc sententia locum habeat, si feriæ messium vindemiæ vè causa indictæ sint, an etiam si diuinæ rei causa in honorem Dei, quæri potest, & huic sententiæ locum esse, quando feriæ indictæ sunt vt rusticæ rei agricolæ prouideant, satis ostenditur in. l. 2. ff. de ferijs, quæ constituta cum sit sub titulo de ferijs, agere intelligitur de ferijs, quæ negociorum causa indictæ sunt. Hæc interpretatio rationem habet, quià in diebus fastis, qui dijs consecrari erant, ius dicebatur: vnde fastus dies erat, in quo prætor ius dicebat, verbaque tria proponebantur, Do, Dico, addico: ille autẽ dies nefastus erat, in quo ius non reddebatur, Ouidius lib. 1. fastorũ.

Ille

Ille nefastus erit perquē tria verba silētur:
Fastus erit perquem lege licebit agi.

Qua de re plura traddit Connanus lib.1. Cōmentariorum iuris ciuilis.c.12. nu.3. qui dies fasti fuerint, & qui nefasti, docet Corasius in.l.1.§.si quis simpliciter.nu.7.ff.de verb.obliga.idem Corasius lib.3.Miscella.c.18.nu.11.in christiana autem republica hæc omnia mutata sunt:in ea. sanè diebus festis ius dicere fas non est, vt docet Mantuanus lib.1. fastorum in præfatione in hæc verba.

Id nec omittendum: quòd dijs regnantibus olim
Moris erat fastis ius exercere diebus:
Quòdq; dies iuris vacuos dixere nefastos:
Nos verò ad ritus alios traduximus annum:
Priscaq; nominibus cessere vocabula nostris.
Nam dicenda dies veniunt ad iura profesti,
Sacra damus festis, fora iudicialia ponant
Murmura: & occlusis foribus trahit ocia prætor.
Tunc nos templa vocant, tunc indulgere tonanti
Tempus, & ingenium sacris impendere verbus.

Hanc ob causam indiebus fastis alimentorum causam tractari non posse plures existimarūt. Bald.consilio.217. lib.4. incipit ista captura. sequitur additio. Bartoli in.l.filius familias.num.5. ff. de donatio. post Ioannem Imola & Lodu. Roma, ibi Baldus à Bartoli.in.l.1. ff.solut.matrim.nume.460.

Hæc opinio ea ratione com-
5 mendatur, quod si constitutum sit, vt aliqua in causa iusdicatur simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicij, dici ius non potest fastis diebus, clemen. sæpè de verb. signifi. inibique tradunt doctores, quod ea de causa fit, quia Dei præcepto tenemur dies festos sanctificare, præcipiente Domino Sabbata venerari, vt annotat. Bart. extrauag. ad reprimendum verbo vi debitur, & verbo figura. vnde hanc opinionem veriorem esse in puncto iuris affirmat Alexand.in.l.milites. nume.5. C.de testamento militis.sequntur plures doctores, quos aggregat Tiraquellus in tractatu de priuilegijs piæ causæ priuilegio. 156.

Contrariam sententiam mul
6 ti deffendunt affirmantes, quod in causa alimentorum fastis diebus iusdicere permissum sit. Bernardus scholio pen. in. c. fi. de ferijs vbi scribit festis diebus in dictis in honorem dei ius dici posse in causis de quibus agit. l. 2. ff. de ferijs, sequitur Bart. in.l.filius famil.numero.5. ff. de donatio. idem Bart.in. l. mella. numero. 6. ff. de aliment. & cibar.legat.idem Bart.in.l.denique nume.1.& in.l.1.nume.1.ff.de testament. militis. ibique annotat Bald.nu.1. versiculo dicit etiam ipse Bartolus. Idem Bart. in. l. prouintiarum.C. de ferijs.idem Bart.

Bart.in.l.milites nu.3.C.de testa men.milit is.sequitur Bal.ibi.nu. 5.Ancharranus in clemen.sæpè de verb.signifi.Ramanus consi. lio.20.nu.3.Alciat.in.l. de alimẽ tis. C. de transactio. pag.3.in fi. argumento.l. prouintiarum. C. de ferijs.Quæ lex nõ aduersatur
7 iuri diuino, sed limitat illud ex causa,quod prohibitum non est authore Accursio scholio. generali in. l. fin. C. si contra ius vel vtili publi.traddit idem Accursius scholio fin.in.l.1.ff.de constitutionibus princip. cui accedit Bar.ibi nu.3. Ioannes Oroscius nu. 47. Hanc opinionem communiter receptam esse attestatur Felinus in.c.quæ in ecclesiarum. nu.2. de constitu. hoc modo iuris diuini præceptum,quo prohibemur fastis diebus ius dicere,contrahitur,nec locum habet in causa alimentorum pietatis intuitu,quæ causa dieb9 Deo sacratis tractari potest, vt Bartolus & alij suprapositi traddidere. quorum sententiã iure nostro confirmata est.l.35.titulo.2 part.3.inibiq; Gregorius notat.
8 Id autem in proposito annotandum est, non esse introductum fauore præcipuo alimentorum vt fastus diebus alimentorum causa agitari possit, vt scripsit Bart.l.mella. nume.6. hoc enim fauore piæ causæ constitutum est, vt traddit Speculat. titulo de ferijs.§. sequitur. nume.1. sequitur Paulus Castren.l 1.§. sed excipiuntur.nume.1.ff.de ferijs. huic sententiæ accedit Claudius cantiuncula in topicis legalibus c.28.Alexand.nume.5.Iasso.nu. 7.in.l.1.§. sed excipiuntur.ff. de ferijs. Oroscius. l. 2. ff. de ferijs nume. 2. quæ opinio probatur iure aperto in. c. fina. de ferijs. ibi(nisi necessitas vrgeat vel pietas suadeat) vbi annotat Bernardus scholio pe. sequitur Abba.ibi nume.14.post Federi.cõsilio.11.quæ sententia iure Regio approbata est.l.35.titu.2. par.3. illis verbis (ea en qualquier destas cosas sobredichas bien puede el demandador mouer pleyto en juyzio en cada vno destos dias feriados, è lo que fuere fecho enellos valdra porque tales pleytos como estos pertenecen à obra de piedad) constituerat lex, q̃ fastis diebus alimentorũ causa agitari posset, decisionis rationem subjicit, quià alimentorũ causa est pia,quod probatur in.l.mella ff.de alimen. & ci bar. legat. qua de re latius alibi traddidimus.
9 Hinc fit, vt dotis causa, quià ex pietate descendit, diebus fastis tractari possit. Sententia quæ habet,q̃ dotis causa sit pia, depromitur ex.l.cum his.§. si in ea opinione. ff. de condict. indebi.traddit Ripa.l. 1. ff. solut. matri.nu.46.& ibi Bald. à Bartoli.nume.40.&.332. notat glo. verb.quod per errorem.§.fi.instiu.de obligat.quæ ex quasi cõtractu.quã dicit meliorẽ de iure Ioã.Luppus.c.per vestras not.3. §.12.

§.12.& in rubri.§.48.Crotus.l.1. ff.solut.matrim.nu.5.Idem Crotus.l.si cõstante.nu.68.& nu.93. ff.eod.l.35.titulo.14.par.5.tradit Tiraquellus tracta.de priuilegijs piæ causæ in præfatione pag.13. item q diebus festis tractari possit, scripsit Angel.l.1. ff. solut. matrim. dubius tamen & incertus æstimationi locum relinquit.sequũturImola etPau. Cast.nu.5.&.7.Alexã.nu.12.qui eam deffendit. Roma.l.1.§.sed
10 excipiuntur. ff. de ferijs. & ibi Iass.nu.8.Bald.noue.tracta.dotis.9.parte in priuilegio.13. ratio est,quià dos sufficitur in locũ alimentorum.l. si cum dotem.§. sin autem. ff.solut.matrim.l. vbi adhuc.C.de iure dot.vnde fit vt meritò dotis causa dicatur pia, indeq; fit vt feriatis diebus tractari possit.

11 Est enim eadẽ ratio in vtraq; causa,ergò idem ius.l.illud.ff.ad leg. aquili.Ex quo apparet verã non esse sententiam Ripæ in.l.1. ff.solut.matrim.nu.46.qui proptereà q ratio dotis & victus differat in multis articulis, existimat dotis causam feriatis diebus tractari non posse,quæ opinio iuris Regulis aduersatur, quià dotis causa est pia, & piæ causæ fauore introductum est, vt festo die tractetur.

12 Primò superior sentẽtia,quæ habet,q alimentorum causa tractari potest die festo,obtinet, si petantur alimẽta præsentia aut futura, non autem si præterita. Accursius scholio alimentorum in.l.cum ij in principio.ff.de trãsactio.argumento.l. de alimẽtis. C. de transactio. vbi notant Iacobus de Arenis & Bart. nu. 2. sequitur ibi Iasso.nu.5. Decius. nu. 10. Curt. iuni. nu.13. Alciat. pag.3.Aretinus consilio.97.nu. fin. Petrus Ancharr. clem.1. de iure patro.sequitur Alberi.l. cũ ij in principio. ff. de transactio. & ibi Iass. nu.9. Oroscius.l.2. ff. de ferijs nu. 2. ratio est quià super ijs pendet hominis vita, vt Alber. Iass. & Oroscius. nu. 14. tradidere in.l.cum ij.§.eam trãsactionem.ff.de transactio.quæ ratio in præteritis alimentis locum non habet, cum alitos esse iam eos apparet, qui alimenta perũt,& ideo causa celeritatem non desiderat,sed solito tempo
13 ris spatio expediri debet. quomodo autem præterita alimenta petenda sint, docet Bart.l. libertis quos.§.manumissis. ff.de alimen.& cibar.legat.in.3.membro distinctionis, quem reliqui interpretes sequuntur.

14 Secundò superior sententia obtinet, si à paupere alimenta petantur,secus si à diuite,primo casu diebus feriatis causa tractabitur,nõ in secundo. Accursius scholio constituantur in. l.2. ff. de ferijs.tradit Areti.consi.97 nu. 4. Ripa.l.1.nu.46.ff. solut. matrim.quæ sententia iure Regio confirmata est.l.35.titulo.2. part. 3. illis verbis (Auiendolo menester.)

Tertiò

15 Tertiò hæc sententia obtinet, si iudicis officio alimenta debeātur, veluti sunt ea quæ pater præstare tenetur filio egenti. l. si quis à liberis. §. alimenta. ff. de lib. ag. quià hæc ex pietate descendūt. Accursius scholio petiturum. l. alio. ff. de alimen. & cibar. leg. vbi notat Bart. Idem Bart. l. diuus. ff. ad. l. falcid. Hanc sententiam sequuntur Alexan. nu. 5. Iast. nume. 7. l. 1. §. sed excipiuntur. ff. de serųs, Oroscius. l. 2. ff. de serųs nu. 2. Alciat. l. de alimētis. C. de transactio. pag. 4. hoc fit quià cessat ratio, quando alimenta iure actionis petuntur.

16 Secundò ꝙ in causa alimentorum non est necessarius libellus, quià causa hæc est summaria, quæ de plano expediri debet, in summarųs autem causis libellus non est necessarius clemen. sæpè de verb. signifi. Bart. l. nequicq̃. §. de plano. nu 1. ff. de officio. proconsul. qui distinguit post Guiller. de Cugno an grauis causa sit an leuis: in graui libell9 requiritur secus in leui causa, quæ distinctio communiter recepta est, vt attestatur Ioānes Oroscius in. §. de plano num. 2. Idem Ioann. Oroscius. l. 1. ff. de constitu. principū nu. 28. Corasius in dicto. §. de plano. nu. 1. Felinus in. c. fi. de officio. iudi colu. penul. versiculo limita hoc. & sequitur Curt. iunior. l. 2. ff. de iuri. omni. iud. nu. 95. Idem Curt. iunior repetitione. l. de alimētis C. de transactio. nu. 13. est tamen qualis qualis petitio necessaria

17 vt ait Alberi. l. nequicquā. §. vbi decretum. ff. de officio proconsul. sequitur Hippo. in practicà crimi. §. oportunè. nu. 70. argumento. l. de submersis. C. de naufrag. lib. 11. hæc fuit sententia Bartoli extrauagant. ad reprimendum verb. & figura. eiusdē Bar. l. 2. C. de senten. ex breui. recit. quæ est recepta sentehtia vt patet ex ųs, quæ traddidit Maranta de ordine iudi. 4. parte distinctione. 9. nu. 12.

18 Tertiò ex priori sententia depromitur in causa alimetorum non esse necessariam litis contestationem. clem. sæpè de verb. signifi. Bart. extrauagan. ad reprimendum verb. & figura. versiculo. item an sit cōtestanda: idem scripsit Abb. in. c. fin. de officio. iudi. nu. 10. sequitur Felinus colu. penul. versiculo limità hæc. Maranta de ordine iudi. 4. parte distinctione. 9. nu. 20. ex quibus apparet hoc receptū esse communi doctorū suffragio.

19 Vnde apparet ocitāter dixisse Ioan. Oroscium in summarųs causis litis contestationem requiri & hoc receptum esse. Ita Ioan. Oroscius in. l. nequicquam. §. de plano. nu. 7. ff. de officio procō. argumento à coniugatis ex. l. 3. §. sciendum. ff. ad exhibend. l. tigni. §. fi. ff. eod. titulo, quibus legibus, quasi extuto propugnaculo suam sentētiam ipse defendit, quià in. §. sciendum Vlpianus constituit iudicē in actione

ad exhibendū summatim debere cognoscere, idemq; Vlpian. in.l.tigni.§.fi.ait litis cōtestationē inhac actione esse necessariā: vnde colligit Orosc ius in summarijs litis contestationem esse necessariam.

Aduersus Oroctiū. 20 Hæc tamen sentētia tam aliena est ab Vlpiani intentione vt nihilmagis:falsò enim diciturin actione ad exhibendum summatim debere iudicē cognoscere, vt sine delectu ex dicto. §. sciendum colligit Accursius ibi scholio sūmatim,sed id potius,actionem ad exhibēdum competere *Aduersus Accursiū* nō solū ijs de causis,quas Vlpianus posuerat in principio legis, verum etiam ea de causa, q̄ sua ipsius actoris intersit rem exhiberi. Vtrum autē actoris intersit rem exhiberi, summatim iudex cognoscet, q̄ si summatim constiterit actoris interesse rem exhiberi,iubebit exhiberi:si nō constiterit,nec iubebit:vnde an legitimus sit actor, iudex cognoscit summatim,quia exceptio hæc tua non interest, repellit à iudicio actorē:vnde in litis exordio summatim cognoscere iudex debet,an actoris intersit,ac interloqui,q̄ si interesse pronūtiauerit,secundum ordinem iu- *Noua interpreta.* diciorum aget.c.veniens, de testibus, quæ interpretatio, an sit ex intētione Vlpiani verba ipsa demonstrant.(sciendum est autem nō solum ijs , quos diximus competere ad exhibēdum actionem,verū ei quoq;, cuius intersit exhiberi.iudex igitur summatim debebitcognoscere,an eius intersit,non autem an eius sit,& sic iubere vel exhiberi,vel non: quià nihil illius interest.

21 Vlterius non licet ex illa legum coniunctione conclusionē depromere. cum. § . sciendum , agat de exhibitione simplici, vt in publico res demonstretur:vt ille qui agit expiriri possit, de qua specie tractat.l.2.ff.ad exhibend.sed.l.tigni.§.fin.agit de exhibitione , quæ secū rem ipsam trahit, & causas eidem cohærētes,vt in specie.l.Iulianus.§.quā cum.ff.ad exhibend.de quo scribit Speculator in titulo de appellatione.§.in quibus.nu.12. ni mirum si in prima specie summatim agatur, in secunda verò non ita, cum maioris sit præiudicij.l.3.§.ibidē.ff.ad exhibend. Superior sententia, quæ habet, q̄ alimentorum causa est summaria,captiones habet.

22 Primò huic sententiæ locus non est, si is qui alimenta petit, diues sit,tunciudex de ea re cognoscet,non summatim,sed plenè Bal.in.l.1.C.de fidei cōmissis nu.6. Aretinus consilio. 117. sequitur additionator Alexandri in.l.diuus.nu.3. ff. ad legem falcid.per.l.2.ff. de re iudicata.l.2. ff.de ferijs.

23 Secundò alimentorum causa non est summaria , quando alimenta petuntur præterita , sed solum quando præsentia sunt aut futura. Bart.l. de alimentis. nu.2.

nu.2.C.de trāsactio. quià in præteritis non est eadem ratio, sequitur ibi Iass. nu.5. Decius.nu. 10.Bald.in.l.1.num.6.C. de fidei commissis.Gigans de pensionibus.q.51.nums.28. Maranta de ordi.iudi.4. parte distinctione 9.num.52. Hieronimus Gratus consilio. 68. nume. 52.l.53.titu lo.2.part.3.

24 Tertiò huic sententiæ locus non est, si alimenta debeantur ex contractu.Bart. l. de alimentis nu.2.C.de transactio. quo casu alimentorum causa non erit summaria. Idem approbat Bal. l.nonumꝗ lectu.2.ff. de iudicijs Decius.l.de alimentis. nu.12.C. de transactio. & ibi Curtius iunior. nu. 8. Decius in.l. si certis annis.nu.7.C.de pactis.Maranta de ordine iudi.4.parte.distinctiōe.9.nu.52.Perez Rubri.titu li.1.lib.3.ordi.ratio huius sentētiæ est, quià in proposita specie cessat causa cuius fauore introducta sunt priuilegia alimētorū, quià ille qui sibi quærit alimēta, tuebitur paria, cum præsumatur vir prudēs maiuri grauisꝗ

25 consilij.vtrum autem in causa alimentorum actor cogatur ædere instrumenta reo, traddit Beroius in.c.1.de probatio.nu. 67.

26 Quartò ex themate, quod ex §.doctores collegere, defluit ꝙ à sententia, quæ alimenta in futurum decernit, appellari non potest, quià celeritatem executionis desiderat, l. fin. ff. de appellat. recip. quam legem pro hac parte adducit: Bernardus scholio.decedat.in. c. qua fronte. de appellat. Speculat. titulo de appellatione.§.inquibus.numero.11. Bar.in tracta. aliment. idem Bart.l.mella.ff.de alimen. & cibar.legat. idem Bart. l. fin. ff.de appell.recipi.& ibi Cuma. nume. 4. Forcatulus in libello qui inscribitur penus iuris ciuilis.c.fin. l. instituta. §. cum de in officioso. ff. de in officio. testa. idem Bald.l. 2. C. quando prouo. non est nece. Roma. singu. 286.incipit à sententia Iass. l. de alimentis.nume.5.C. de transactio.& ibi Alciat.pag.4.Antonius Nicellus intracta. de concordia glossarum nume.35.Natta.consilio.108. numero.1. lib.1. idem Nata consilio. 409. nu.5. lib. 2. Tiraquellus intractat. de priuilegijs piæ causæ priuilegio 157. ratio huius sententiæ est, quià præstatio alimentorum di

27 lationem non recipit, vt traddit Aretinus.l.ita stipulatus.nu. 9.ff. de verb. obligat. quæ sententia comprobatur. l. 2. ff. de re iudi.traddit Forcatulus dicto c.final.

Huic tamen receptæ opinioni obstat.l.in. minoribus. C. de appellatio. vbi docemur & in maioribus & in minoribus negocijs appellandi facultatē esse,

28 ergò & in alimentorum causa appellare permissum est. Sed hæc lex receptæ opinioni non obstat, quià agit quando iure actionis alimenta petuntur: superior

perior autem sententia quando iudicis officio, vti interpretatur Speculat. titulo de apella. §. in quibus nume. 11. quam sententiam alij approbant: vti docet Ioann Andre. ibi in additione. sequitur Bart. l. fin. ff. de apella. recipi. nume. 2. qui ait hoc efficere inopiam eius, qui petit alimenta, in ea specie de qua agit sententia superior communis, sequitur Cumanus. l. fin. ff. de apella. recip. nu. 4.

Contrariam opinionem, quæ habet, vt à sententia in causa alimentorum lata appellare liceat defendit Roma. auth. similiter. C. ad leg. falcid. quod ea ratio-
29 ne fit, quià appellatio nisi specialiter prohibita sit, censetur permissa argumento. l. & in maioribus. C. de appellatio. sed non reperitur iure cautum, quod in causa alimẽtorum prohibita sit appellatio, ergò censetur permissa, quæ regula non obtinet in causis, quæ celeritatem executionis requirunt. l. fin. ff. de appell. sed causa alimentorum celeritatem requirit dicta. l. fin. ff. de appella. recip. ergò in ea locum nõ habet regula. l. & in maioribus. quam supra declarauimus, argumentis quæ Romanus aduersus receptam sententiam aducit, respõdet Corsetus in repertorio Abb. verb. alimenta.

30 Quæ sententia locum habet etiam si non ipsa alimenta petantur, sed pars alimentorum vt vestitus & habitatio, vt idem sit in parte, quod in toto, argumento. l. an pars. ff. pro derelicto. l. quæ de tota. ff. de rei vendica. docet Vlpianus. l. cum ij in principio. ff. de transactio. in hæc verba (eiusdem prætoris notio ob trãsactionem erit: siue habitatio, siue vestiarium siue de prædijs alimentum legabitur.) notat Paul. Cast. in. l. cum ij in principio. nume. 5.

31 Hæc recepta sententia plures captiones habet. Prima si alimẽta petantur à diuite, quià cessat causa propter quam alimenta celeritatẽ executionis requirũt. Hæc est sententia Speculat. titulo de appella. §. in quibus. nume. 12. sequitur Bart. l. fin. ff. de appella. recipi. nu. 1. & ibi Cumanus. nu. 4. Areti. consilio. 96.

32 Ex hac eadem ratione colligitur appellare permissum esse à sententia lata in causa alimentorum, si præterita alimenta petantur, quià causa hæc celeritatem non requerit. Ita Speculat. titulo de appella. §. in quibus. nume. 11. sequitur Alber. l. final. ff. de apella. recipi. Bald. l. 1. C. de fideicommissis. numero. 6. Areti. consilio. 97. nume. 3. Decius in. l. de alimentis. nume. 10. C. de transactionibus. & ibi Curtius. iuni. in repet. nume. 13. Alciat. pagina. 4. Felinus in. c. cum dilecti nume. 16. de rescrip. Mathæus de afflict. decisione. 152. nume. 3. Didacus Perez in Rubri. titulo. 1. lib. 3. ordi. columna antepen. & Dueñas Regu. 365.

limi-

limitatio.7.

33 Fallit tertiò superior sententia, quando alimentorum causa tractatur incidẽter, secus si principaliter de alimentis agatur, quo casu à sententia lata in causa alimentorum appellare licet ei, aduersus quem est dicta sententia, Alberi.l.fin.ff. de appellatio. recipi. sequitur Nemausensis tractatu clausularum pag. 946. & Didacus Perez in Rubri.titulo.1.lib.3. ordi. colu.antepe.Ioann.Luppus in.c.per vestras. ante notab.§. 39. nume.2. quæ opinio iure Regio approbata est.l.7.titulo.19.part.4.

34 Secundò colligitur ex hoc. §. ꝙ sententia, qua iubetur quis ali vt filius, non facit præiudicium in causa filiationis ordinariè exercenda, ita Bartolus & Albericus hic: dum lis est an filius sit, qui alimenta petit ali debet.l.nec filium. C.de patria potes.l.3.titulo.8.lib.3.fori.

35 Quod sic accipiendum est, si prius summatim iudex cognouerit filium esse, vt constat ex hoc.§.illis verbis (& si constiterit filium vel parentem esse, tũc ali iubebunt, cæterum si nõ constiterit, nec decernent alimẽta.) idem probat.l.fin.titulo.19.par. 4.nec enim probata summatim filiatione pronuntiabit iudex filium esse, sed ali debere, quæ res preiudiciũ non facit veritati, vt filius ex hoc dicatur, cũ non sit: quæ docet textus iste his verbis (meminisse autem oportet, & si pronuntiauerint ali oportere; attamen eam rem preiudicium nõ facere veritati, nec enim hoc pronunciatur filium esse, sed ali debere.) Hoc axioma ex hoc.§. collegere Loriotus de Regul. iuris axiomate.85.dominus Couarru. in practi. quæstioni. c. 6. nu.8.Natta.consilio.473. nu. 6. lib.2. Oroscius. l. si iudex. ff. de hisqui sunt sui.nu.1.qui in nu.10 rationẽ reddit, Bertrandus consilio. 257. nu. 5. lib.1. ex quibus

36 constat præstationem alimentorum non facere vt is filius præsumatur, cui præstantur. vnde si cuipiam aliquis alimenta præstiterit domi, non ex hoc præsumitur filius altoris argumento. c. transmissæ. qui filij sint legit. & ibi notat Abb. not. 1. præstantur sæpè intuitu pietatis, vt ibi dicitur. & in.l.necare. ff. de lib. agnos. vnde præstatio alimentorum quia pietatis causa sæpè fit, non probat eum filium esse, quĩ alitur, si neget altor filium esse: ita doctores definiunt, vt traddit Alex. consilio.74.nu.2. lib.2.Barb.consilio.27.lib.1.Parisius consilio.10.nu.17.lib.2.idẽ Parisius.consil.12.nu.247.lib.2.

37 Quæ sententia locum non habet, si inditijs coniecturis vè demonstrari posit, ꝙ sit filius, vt apparet ex. c. transmissæ. vbi

38 Abb. post Anto. traddit. ex eo autem coniectari licebit filium esse, ꝙ natus sit in domo altoris argumento. c. per tuas deprobat.illis verbis (filium quem re-

uersa in domum ipsius peperit, ex eo se asseruit suscepisse.) ex quo textu suprascriptam cõclusionem collegit Hippo.l.1. §. ad quæstionẽ.nu.21. ff. de quæstio. Gozadinus. consilio. 13. nu. 62. Alciat. regul.3. præsumptione.
39 37.nu.2. Virum autẽ qui alimẽta præstat eredens filiũ suũ esse, cum erret, possit repetere abeo cui præstita sunt, vel à patre eius quæri solet, & non posse, author est Bart. in.l.1. §. competit. ff. si mulier ven. nomine. argumento textus illius quo ostenditur alimenta præstita mulieri, quæ ventris nomine sine calumnia in possessionem missa est, non repeti. ita & præstita ei, quem falsò existimauit filium suum esse, sed ait Bartolus quod cum quæstio hæc incidisset, in foro conscientiæ fratres iudicauerunt cõtrarium, vt repeti hæc alimenta possint. sententiam Bartoli sequitur Paulus Cast. l. alimenta. nume.4. C. de nego. gest. & ibi Alexand. nume.3. qui existimat Bartolum sentire quod à vero patre repeti alimẽta possint, quod de promit ex Bartolo, dum sen tentiam suam firmat argumento. §. competit. ibi alimenta repetuntur à patre, qui calumniæ particeps fuit, vt filia in possessionem bonorum ventris nomine missa sit.l.fin.in fine.ff.si mulier ventris nomine, faciunt in proposito ea quæ scripsit Curt. iuni.l.cum fundus.§.seruũ tuum imprudens. nume.12. ff. si cert. pet. sed Bartolum in. §. competit nihil constituisse in hac quæstione attestatur Marcus Anto. natta consilio.108. nume.8. lib. 1. sed iudicio nostro Bartolus in ea fuit opinione, vt existimaret iure ciuili altorẽ alimẽta nõ posse repetere ab eo, qui educatus est, nec à patre eius, in con scientia autem contrarium respondisse monachos ait. Vtraque tamen opinio incerta est, atque dificultatem habet.
40 Primò an iure ciuili altor, quæ dedit alimenta, repetere possit ab illo, qui perceperit, vel à patre eius, dubium est. & repetere posse argumentis à iure ductis demonstratur, cum in proposita specie, qui alimenta dedit, falsò existimauerit filio suo dare, ergò repetere poterit, quià secundum iuris Regulas qui per errorem dat, repetere potest.l. error. C.ad leg.falc.l. regula. §. final. ff. de iuris. & facti igno.l. cuius per errorem.ff.de reg.iur. nec huic sententiæ obstat.§. cõpetit.in quo Bartolus innititur: quià in specie.§. competit. vt alimenta non repetantur, sat est, quod mulier sine calumnia in possessionem missa sit ventris nomine, propterea quià æquius est vel frustra impendia fieri, quàm denegari aliquando alimenta ei, qui dominus bonorum aliquo casu futurus est.l.1. §. sed & si incertum. ff. de ventre. in possé.mit. quæ ratio cessat in proposita quæstione, in qua is qui alimen

alimenta percipit ab eo, qui filium suum esse putabat, nō erat futurus dominus: sed quamuis hæc iure optimo procedāt, non tamen opinionem Bartoli improbant, aut refellunt, cum locum non habeant in ijs, quæ pietatis intuitu fiunt, quæ si quis per errorem dederit, repetere non potest. §. fin. insti. de obliga. quæ ex quasi contractu nascunt. l. cum ijs. §. mulier. ff. de cond. in deb. vnde alimenta quæ quispiā alicui dederit existimans falsò filium suum esse, non repetet ab eo, neq; à patre eius: quià pium opus est, quam ob causam in animæ iudicio qui percepit eius vè pater non tenebitur restituere, quicquid inconsultò monachi dixerint: aduersus quos sententia Bartoli iure Regio approbata est. l. 36. titulo. 14. part. 5.

41 Ex his defluit enodatio quæstionis: vtrum legatum illi relictum, quem filium suum esse falsò crediderat testator, ad legatarium, an ad hæredes pertineat: & ad hæredes pertinere ex suprapositis apparet, quià per errorem relictū est, nec pia sit causa, ergò ad legatarium non pertinet. argumento. l. fin. ff. de hæred. insti. vbi institutus hæres ex causa, quam testator veram esse falsò existimauerat, cum esset falsa, non capit hæreditatem: ergò idem erit in proposita specie, quæ sententia probatur in. l. si pater &. l. nec apud. C. de hæred. insti. l. cum hic status. §. si quis. ff. de donat. inter virum & vxorem. notat Corneus. l. si paterno. nu. 2. & 3. & ibi Iass. nu. 10 C. de negot. gestis. sequitur Menchaca. lib. 1. controuersiarū illustri. c. 48. nu. 30. approbatur hæc opinio iure Regio. l. fi. titu. 7. p. 6 quā pro hac sententia adducit Gabriel quemada in. 13. q. fiscali.

42 Dum lis vertitur super filiatione, alendum esse filium deduximus ex hoc. §. idem erit si bona paterna filius petat, aut de patris vel aui inofficioso testamēto agat, quià dum lis vertitur ali filius debet. l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inofficio. testa. in specie ibi proposita vt actor alatur, tria interuenire debēt, q actor sit filius aut nepos q pauper, q pro eo dicta sententia sit, à qua prouocatum est. ita sentit Accursius in. §. de inofficioso. scholio decerni, sequuntur Bart. Alber. Angel. Paul. Cast. & Fulgu. ibi Speculator & Bal. quos congerit Ripa. l. 2. ff. de re. iud. nu. 4. Felinus. Rubri. de appellatio. nu. 1. Decius in. c. quoniā contra falsam. nu. 33. de probatio. Ioā. Lup. in. c. per vestras de donatio. inter vir & vxor. ante notab. §. 39. nu. 3. Beroius Rubri. de appell. nu. 40. Alciat. regul. 3. præsumptio. 9. nu. 9. Petro Dueñas reg. 365. Connanus lib. 9. commenta. iuris. c. 8. nu. 6. & hæc tria requiri, vt locū habeat sententia. §. de inofficioso. dicit cōmuniter recipi illustrissimus D. Couar. in pract. quæstio. c. 6.

 nu. 6.

nu.6. Dn̄us Ludouicus Molina de primogenijs.lib.2.c.16.nu.30. & multis alijs vbi multa de hac
43 re cū iudicio tradit. Requiritur & aliud, q̄ actor sit in quasi possessione filiationis, vt illi alimenta decernantur in specie.§.de inofficioso, vti ait Socinus nepos consi.8.nu.6.lib.3.quam opinionē nō relato Socino improbat D.Couar. quia nepos in specie. §.de inofficioso.ex hæredat9est, cui pro alimentis non competebat Carboniana bonorū possessio. l. qui de inofficioso. ff. de in officio. testa. vnde necessarium fuit, vt pro filio dicta sentētia esset, quæ iniustā facit præsumi ex hæredationem: vnde cum exhæredatus esset nepos in.§.de inofficioso nihil interest, sit in quasi possessione filiationis vel non.
44 Sed hodie sentētia Socini obtineret, cum ex hæredatio præsumatur iniusta, nisi hæres iustā esse probauerit. Accursius.l.fin. in principio.ff.quod.met.causa. vnde vt actor alatur, iam nō requiritur, q̄ sentētia dicta sit pro eo, & hac de causa quasi possessio filiationis necessaria erit, dabūturq; alimēta filio, aut nepoti antecq; dicta sit sentētia pro eo, vt tradit. D.Couar.d.nu.6. sequitur Cæphal9 consi.127.nu.12.& secundum hanc opinionē, quæ habet, quod in prima instātia locus sit sentētiæ.§.de inofficioso vt agēs de inofficioso patris testamento aut petitione hæreditatis ali debeat, sententiam tulere iudices supremi, vt apparet ex decisione Rotæ nouæ titulo de iudicijs, & ita fuit iudicatū in cōsilio Neapolitano vt testatur Mathe9 de fflictis decisio.11. & post Bart.in.l.fi.C.de alendis lib. declarat multifariā. §. de inofficioso. Rebufus in cōstitutiones Regias arti.3.glo.2.in princ.
45 Primò extēditur cōclusio huius §.vt Accursius ait scholio decerni.vt locū habeat in specie.l. fi.C.de ordi. cogni.quæ ait, q̄ si bona de quibus agitur sequestrētur, ille à quo bona auferuntur, ali debet de fructibus bonorū, atq; litis sumpt9 percipere, si alia bona nō habuerit, quā legē dicit esse vnicā ad hoc, q̄ ille, qui patitur sequestrū, ali debet de bonis sequestratis, Salicet.l.si fidei iussor.§. fi. ff. qui satis dare cog. & ibi lass.nu.30. dicit legē singularē Curti9.tracta.de sequestris. nu.20.Cynus.l.vbi ad huc.C.de iure dotiū & Socy.ibi, Bal.in.d. l.fin.C.de ordi.cog.nu.4. notat Bernar.scho.fi.in.c. ex parte de accusa.& ibi Felin.nu.4.tradit
46 D.Couarr.d.c.6.nu.4. Sed hoc obtinet si ille, cuius bona sequestrantur, sibi sumptus & alimenta suppeditare nō valeat, quod ipse probare tenetur: qui enim se pauperē dixerit, probare debet, quæ sentētia recepta est, vt attestatur Soci.l. si verò.§. qui pro rei qualitate.nu.13.ff. qui satis dare.cog.& Ioā.Orosciusibi nu.4.tradit Ioan.Luppus in.c. per vestras de donat. inter vir. & vxor.

& vxor. not.3. in principio.nu. 7.hæc quotidiana sunt, quæ oporter memoriæ mandare.

47 Secūdò ex dict.l.fi.C.de ordine cog. colligunt doctores, φ pauperi agēti in iudicio præstanda sunt alimenta de bonis, ad quæ ius habere præsumitur, Specul. titulo de inquisitione.§. vltimo. nu.2.Rota antiqua decisione. 1. titulo de accusatio. præsumitur autē ius habere, si dicta sit sententia pro eo, à qua prouocatū est, Feli.c.si qui testiū.nu.9.de testibus.Hæcsanctè dixisse Specula, scripsit Ripa.l.2.ff.de.re iud.nu. 4. huic sententiæ alij interpretes accessere, quos aggregat Boeri9 decisio.561.in princip. & Rebuffus ad cōstitutiōes Gallicas lib.1 titu.de sētētia prouisiōali.nu.13.

48 Ipse tamen cum multis nego hanc cōclusionē depromi ex.l. fi.quià agit de eo, qui erat inqua si possessione libertatis, & bona possidebat, quibus priuatus fuit ab eo, qui eum seruum esse dicebat, qui cas9 est specialis, in quo subuenitur spoliato, vt dū lis pēdet, alatur ab spoliatore, & sumptus litis percipiat debonis sequestratis, quæ interpretatio colligitur ex ijs, quæ scripsi Ioā. Andre.In additio. Speculatoris supra. & ex Bal.l.fi.nu.4.& Albe-

49 ri.ibi.quā approbat.D.Couar. d.c.6.nu.5.hæc interpretatio defluit ex verbis ipsius.l.fi.& rationē habet, cū sola paupertas hūc effectū nō pariat.l.Imperatoris ff.de tutellis.& ratio. dis. & ibi

50 notat.Bal.Item nec sentētia pro aliquo dicta hūc effectū pariet, quià sententia prouocatiōe suspēditur.l.si instituta.§.de inofficio so.ff.de inofficio.testa.c.pastoralis.§. prætereà de officio de legat.vel vt multis placet, iure ciuili extinguitur.l.furti.§.1. ff.de his qui not.in fa.l.sciēdū.§. si fundū ff.qui satisdare cog.l.1.ff.ad Turpillia.de qua re multa scripsit Feli.in Rubri.de appellat.nu.1.Deci9.c.quoniā cōtra falsam.nu.33. de probat.Bart.l.de quib9.nu.7 versic.secūdo casu.ff. de legibus illustrissimus dñus Couar.in practicis quæstio.c.6.nu.6. &. c.23. nu.1.distinguit Ioā. Orosci9.l.tale pactū.§.qui prouocauit.nu.26 ff.de pact.siue prouocatio sententiā extinguat, siue suspēdat, sententia neruis caret, vnde effectū maximum non pariet, vt alatur is pro quo dicta est.

51 Quæ ratio locū habet, si mercatoris bona sequestrētur in eo loco, in quo domiciliū nō habet, qui dum lis pēdet sumptus percipiet de his bonis & alimenta Alber.d.l.fi.C.de ordi.cog. cui9 sentētiā bene defendit ratio. d. l.fi. fortius quidem quam leges, quas ipse pro hac parte adducit.

52 Habet etiam locum hæc ratio vt ipse ait.nu.1.l.fin.C. de ordi. cog. argumento, dictæ.l. fin. &.l.ait prætor.§.final &.l.filius. ff. de iure de lib.quando accusatus quis est de crimine, quod solet bonorū publicatione coerceri, quam sententiā probāt ea, quæ scri-

scribit dominus episcopus libro
53 instit.c.9. nu.114. Locum etiam
habet sententia.l.fin.C.de ordi.
cog. quãdo quis se aliquid factu
rum promisit pacto conuento,
q si fidẽ falleret,bonis suis pri-
uaretur,quæ lucro cederẽt eius,
cum quo egit,si in pœnam priua
tionis incidisse dicatur,& fidem
fregisse, dum lis pendet, ali de-
bet. argumento.l.pupillus &. l.
fin.ff.de priui.cred. traddit Al-
ber.in dict.l.fin.C.de ord.cog.
54 Vtrum autem ille,cui alimen
ta præstantur, cauere debeat se
restituturum, si dicta sit senten-
tia aduersus eum,maximè estcõ
trouersum. & quidem si officio
iudicis quispiam agat,vt alimẽ-
ta decernantur, prout fit,quan
do filius exhiberi desiderat,quiá
filium se esse dicit, non satis da-
bit Roma.sig.139.qui contrariũ
constituit si actionis iure quis-
piam experiatur, quia satis da-
re tenetur, quòd restituet ali-
menta, si victus sit.quo iure con
trariam sententiam magis ap-
probat Baldus, vt nullo casu sa
tis dare cogatur is, cui alimen-
ta præstantur, quem sequitur
Gozadinus consilio. 47. nu.10.
quæ sententia colligitur ex in-
tentione interpretum in.l. si in-
stituta.§.de inofficioso. qui satis
dationem interponẽdam de re
stituendis alimẽtis in specie illa
non dixerunt. vsu tamen foren
si receptum est, vt sine cautione
alimenta non decernantur,nec
litis sumptus: vti attestatur illu-
strissimus.D.Couarru.dict.c.6.
nu.7.dominus Ludou.Molina.
de primogenijs lib.2.c.16.nu.41
& alijs:quod ratione fit,ne pau-
peres audeant temerè litigare.
55 Secundò huius.§.sentẽtiæ lo-
cus est,si monachus agat aduersus
Abbatẽ, quià dum lis pẽdet, ali
debet. Accursius scholio decer-
nit in.l.si instituta.§.de inofficio
so.ff.de inofficio.testa.idem Ac
cursius scholio fi.in.l.fi.C.de or-
dine cognitio.Specul.titu.de in
quisitiõe.§.vltimo.nu.1. argumẽ
to.c.exparte.c.olim infine de ac
cusati.exquibus depromitur hæc
opinio,quã omnes approbãt,&
Alber.d.l.fi.C.de.ordi.cog.nu.1
qui ait ita vidisse seruari in Ro-
mana curia.idẽ Alberi.l.si insti-
tuta.§. de inofficioso.nu.2. Bal.
in.l.etiã nu.1.C.mãdati.Rota an
tiqua titul.de accusatio.decisio.
4.nu.1.& in titu.de regularibus
decisione.6.nu.1.notat Abb. in
c.exparte de accusatio.& ibi Fe
linus ante nu.1.post glo.fi.Inno.
Hostiẽsem ibi Ioã. Luppus in.c.
per vestras de donat.inter vir.&
vxo.ante notab. §.39. nu.2.quià
monachus qui abbatẽ accusat,
monasterij causam agit, vnde à
monasterio ali debet.
56 Quæ ratio locũ habet in cle-
rico seculari, qui si denũtiat vel
aduersus prælatum cæptam in-
quisitionem prosequitur,habet
ab ecclesia expensas Specula-
tor.titulo de inquisitione.§. fin.
nu.1 argumento. c.cum pro cau
sa. de procurat. qui textus agit,
quando

quando ecclesiæ mandato hoc actum est. Idemq; statuitur.l. sicut municipium.ff.quodcuiusq; vniuersita.nomine.Idem tamen est, si sine mandato agat aduer-
57 sus prælatum.l.qui aliena.§.fin. ff.de nego.gest.quæ sententia locum habet in eo, qui præsidem correctorē vè accusauerit, quia si administrationis munere priuatus.sit, aut aliter punitus, qui accusauit repetet expensas, argumēto dict.§.fin. & in prælato traddidit Speculat.supra nu.4.
58 Eadem ratione aletur Abbas qui obiectum crimen innocentia expurgat, quià causam agit monasterij, ne administrationis munere priuetur, cū monasterij intersit, ne è munere remoueatur, si idoneus ac probus sit.c.ex parte.c.olim in fine de accusat. vnde vterq; & monachus qui abbatem criminis accusat, & Abbas qui crimen refellit, ali debent de bonis monasterij, Bernard. schol.1. in. c. ex parte. de accusat. quod probat Vincētius ibi.sequitur Felin. dict.c. ex parte ante. nu.1. versiculo nota ibi, argumento.l.si instituta.§. de in officio.ff.de inofficio.testa.quæ lex q̄ diuersum constituat apparet ex ijs, quæ suprà scripsimus, sed hæc opinio aptius depromitur ex.l.fin.C. de ordi.cog. quæ lex agit de specie singulari, sed ratio legis locum habet in pro-
59 posito, cū Abbas qui pulsatur in iudicio à monacho, nisi aleretur, alimentis, quæ illi subministrāt monasterium, spoliaretur. quæ ratio locū habet in monacho, qui spoliatur, ac à monasterio repellitur, quià ali debet, dū litigat cū monasterio, & ita supponit Rota ant.titu. de accusatio.decisio.1.
60 Hoc idē obseruandū esse in collegiali, qui repellitur à collegio, traddit Bolognin9 in rep.auth. habita.C.ne filius pro patre.nu. 346. qui pro hac opinione dicit singularē esse sententiā Accursij scholio, decerni. in.§. de inofficioso, est enim in vtroq; par ratio, quimimo in collegiali longè maior, quià ius alimentorū cōsequitur à collegij institutore, eo ipso quòd sit electus, quo iure cū spolietur, ali debet, dum causa in iudicio disceptatur. quæ ratio
61 in canonico obtinet, qui electus est, nam si lis sit eam ob causam, q; dicatur nō fuisse canonicè institutus, ali debet, dum lis pēdet, ratione prædicta. ita decidit Alberi.l.fi.C.de ordi.cog.nu.1. argumēto.l.si neget.ff.de liber.agnos.vbi notat. Iacobus de Are-
26 nis.sequitur Bar.ibi.nu.4.Eadē ratione clericus suspēsus vel depositus verbaliter alēdus est de redditibus sacerdotij. Ioā.scho. fi.in.c.studeat.50.distin.glo.fi.c. pastoralis.§.verū.de appell.multis cōfirmat Felinus in.c. ex parte de accus.nu.1.idem Felinus.c. apostolicæ. nu. 9. de exceptio. Bart.& doctores.l.si victum. ff. de re iudi.sequitur. D.episcop9 lib.institu.c.9.nu.114.

Tertiò

63 Tertiò huius.§. sententiæ locus est, si spurius filius cui alimẽtorum legatum relictum est, legatum petat, quià si hac de causa lis fit, ali debet dum lis pẽdet, vt traddit Rebufus ad constitutiones Regias tracta. de sententijs articulo.1.glo.2.nu.30.

Aduersus Hostiẽsis

64 Quartò huic sententiæ locus est, si maritus vxorem adulterij reã fecerit & accusauerit, dum pendet lis, cogetur maritus de dote alimenta præbere.l. pe. ff. vt in posse.legat. cuius legis argumento hanc sententiam deffendit Alber.l.fin.nu.2. C.de ordi.cog.quo non relato huic sententiæ accedit Ioan. Luppus in c. per vestras de donatio. inter vir.& vxo.ante notab.§.39. nu. 5.qui ait ita practicari.

65 Quartò huic sententiæ locus est, si lis agatur de vinculo matrimonij, quià maritus dum lis pẽdet cogetur vxori alimenta subministrare.l.fi.C.de ordine cog. l.si neget.ff.de liber.agnos.l.1.§. sed & si incertũ. ff. de ventre in posse.mitten.quarum legum argumẽto in hac fuit sentẽtia Speculat.titulo.qui filij sint legit.nu. 32. idem Speculat. titulo de inquisitione.§.fin.nu.3. Hostiensis in summa titulo de accusatione §.quis possit.versiculo quid si cõtingat. Hæc opinio crebrius recepta est, vt attestatur Abb. in c.ex parte.de accusat.nu.10.Felinus ibi nu.4.Ioan.Luppus dict.

66 §.39.nu.5.qui ait hanc opinionẽ obtinere, si mulier pulsetur, secus si agat, vt Hostiensis affirmare ausus est, sed verius est, idem esse, si agat mulier aduersus maritũ, dicatq; matrimonium nõ subsistere impediente consanguinitate.

67 Hæc sententia placuit Ioanni Luppo supra, cui accesserat Abb.c.ex parte de accusa.nu.10 Matheus de afflict. decisione 10. dominus Couarru. dict.c. 6. Hæc inferuntur ad ea, quæ scripsit Castillus in.l.10. Tauri.parte alimentos. versiculo & nota vnum singulare, si apud ecclesiastica tribunalia matrimonij causa vertatur, sentẽtiaq; dicta sit, à qua prouocatum est, si iudex laicus decernat vxori alimenta, non dicetur attentare.

68 Item maritus tenetur vxori alimẽta præstare, quæ agit remedio.l.si constante.ff.solut.matri. ex sentẽtia Cyni in.l.vbi ad huc C. de iure dot. cui accedit Soci. ibi. Felinus in.c. ex parte.nu.4. de accusatió.argumento.l. fi.C. de ordine cog.ex qua.l.notat ibi

69 Bal.quod aduersario, cuius bona quis possidet, tenetur alimẽta præbere, dum cum possessore litem gerit, quæ sententia deducitur ex.c.ex parte &.c.olim.de accusatio.

SVMMA EORVM
QVAE CONTINENTVR,
in. §. siquis ex his.

Vxori

SI QVIS EX HIS ALERE DETRECTET, PROMODO FACultatum alimenta constituentur. quod si non praestet, pignoribus captis & distractis cogetur sententiae satisfacere.

1 RIMO EX hoc. §. collegere Doctores quod si quis ex his, qui tenetur alicui alimenta praestare, non praestiterit, cogetur ea praebere captis distractisque pignoribus. vt ex hoc textu annotat Accursius scholio pignoribus. quae sententia probatur iure Regio l.1.titulo.8.lib.3.fori.l.2.titulo.19.part.4. vnde Albericus hic notat modum cogendi quempiam alimenta subministrare. idem fit in specie proposita in.l.1.§.ex hoc rescripto.ff.de ventre in possessionem mitten. quae forma cogendi in multis iuris articulis adhibetur, estque enim per vetusta, hac quippe forma Romani senatores cogebantur adesse, Cicero Philippica.1.at ille vobis audientibus, cum fabris se domum meam venturum esse dixit: nimis iracunde hoc quidem, & valde intemperanter; cuius enim maleficij ista poena est? vt dicere in hoc ordine auderet: se publicis operis disturbaturum publice ex senatus sententia aedificatam Domum? quis autem vmquam tanto damno senatorem coegit? aut quid est vltra pignus, aut mulctam?

2 Primò, vt Accursius ait scholio pignoribus, haec sententia locum non habet, si patronus alimenta liberto non praestiterit, quia praecise captis pignoribus nõ cogetur alere. l. alimenta. ff. de liberi. agnos. sed causatiue, ne hac de causa amissione iuris patronatus mulctetur. l. diuus Claudius. ff. de iure patro. l. fin. titulo.22.part.4.

3 Quae sententia procedit exemplo mariti locatis rem dotalem in quinquenium, quia si post primum annum diuortium interueniat, locationem in reliquos annos à marito factam non cogitur mulier praecisè approbare, sed tenetur causatiue, quia marito, mariti ve haeredibus cauere debet, se praestaturam si quid praeter vnius anni locationem maritus damnatus sit. l. filio familias. §. si vir in quinquenium. ff. solut. matrim. inibique Bartolus notat: atque haec sententia communiter recipitur vt scripsit dñus Couarru. lib.2. variarum resolu. c.15. nu.5. qui in vnum contulit multos huic sententiae accedentes: quae transcripsit Petrus Dueñas

in Regu.240.limita.5.

4 Secundò huic sententiæ locus non est, si libertus patrono deneget alimenta, quia non cogetur captis pignoribus ea suppeditare, sed in seruitutem pristinam redigetur.l.alimenta.ff. de alimen.& ciba.legat.notat Accursius hic scholio pignoribus: sequuntur Bart. & Alberi.in.l. alimenta.

5 Tertiò huic sententiæ locus non est, si filius emancipatus patri deneget alimenta, quia redigetur in patris potestatem, Iacobus de Arenis in.l.alimenta. §.Imperatoris. ff.de aliment. & ciba. leg.sequitur ibi. Bart. nu. 3.idem Bart. in tractatu alimentorum. numero.7. Albericus in dicta. l. alimenta in principio. Berengarius Fernandus in.l.in quartam.ff.ad leg. falcidiam.in præfatione.2. numero.79. Angelus de gambelionibus in tractatu de testamentis glo. 45. numero. 12. Montaluus scholio 2.in.l.1. titulo. 8. lib. 3. fori. qui adducit pro sua sententia. l.ito lib.3.fori de Sepulueda. qua cōstitutum est vt filius qui patri denegauerit alimenta, in patris redigatur potestatem cum vniuersis bonis, quæ possidet. hæc sententia probatur argumento dicti.§. Imperatoris. qui de liberto agit: procedunt tamen in proposito scriptores de liberto ad filium.

Locajegū male à doctoribus aduocata.

De liberto ad filium non licet procedere.

6 Item libertus qui patrono denegat alimenta, dicitur ingratus.l.ingratus. ff. de iure patro. ergò eadem ratione filius, qui patri denegat alimenta, ingratus dicetur, & reuocabitur in patris potestatem, cum propter ingratitudinem reuocetur. l. 1. C.de ingratis liber. l. fin.titulo.

7 18.part.4.Sed ego noto hæc legum capita, quæ afferuntur, non probare prædictam sententiam: quia licet ingratus filius in patris redigatur potestatem, vt legibus constitutum est: nullo tamen iure probatur filium esse ingratum ea de causa, quòd egenti patri deneget alimenta: nec licet procedere de liberto ad filium, cum dificilius in patris potestatem redigatur filius, quàm libertus in potestatem patroni, vt notat Accursius scholio 1.in.l.1. C.de ingratis liberis. argumento.l. si manumissus.C. de libertis & eorum liberis. vbi libertus leui de culpa iudicatur ingratus, filius autem non nisi ex atroci & graui. l. 1. C. de ingratis liber. vnde apparet non esse procedendum in proposito de liberto ad filium, cum causa quæ libertum in domini potestatem redigit, non redigat filium in patris potestatem.

8 Id tamē certum est, licere procedere de liberto ad filium legitimatum auth. vt liberti de cætero. §.1. collatio.6. auth. qui bus modis naturales effici legiti. §. si quis sanè. collatio.6. vnde, sicut libertus ob ingratitudinem redigitur in potestatem patro-

patroni.l.3.C.deliber.& eorum liber. ita filius legitimatus redigetur in ſtatum priſtinum, ac legitimationis iura perdet. Bald. c. filij nati. numero. 3. ſi de feudo fuerit controuer. inter dominum & agnat. ſequitur Iaſſ. in.l.ex facto.in principio.numero. 17. ff. de vulg. & pupilla. ex quibus apparet ſententiam Iacobi, & eorum qui ei acceſſere, ea lege non probari, quam pro ſua ſententia adducunt.

9 Neq; lex illa fori de Sepulueda, quam refert Montaluus huic opinioni fauet, quia antiquata eſt lege prima nouæ compilationis

10 Ipſe quidem,quamuis ſuprapoſitis argumentis hæc ſententia non probetur, veram eſſe cenſeo: vt filius emancipatus, qui patri denegat alimenta, in patris redigatur poteſtatem: quæ ſententia ea ratione commendatur, q iure conſtitutum ſit patrem, qui filium exponit, perdere patriæ poteſtatis iura. l.1.§.ſed ſcimus.C. de lati. liber. tollenda. c. vnico.de infanti.& languidis expoſitis. notat Accurſius ſcholio abiecit in. l. necare.ff. de lib.agnos. & hæc ſententia iure Regio approbata eſt. l. 4. titulo. 20. part.4. quod ſi expoſitus filius fame pereat, vltimo ſupplicio pater afficiendus eſt. l.3. titulo.23. lib.4. fori. nec requiritur neceſſariò, vt pater amiſsione patriæ poteſtatis mulctetur, quod filium exponat: ſed ſat eſt, ſi indigenti filio alimoniã deneget. Accurſius ſcholio pœna in fine. l. nec filium. C. de patria. poteſt. Accurſij ſententiæ accedit Abb. in. c. final. numero. 5. de conuer. infide. quæ opinio communiter recepta eſt vt apparet ex Pinclo. l. 1. C. de bonis mater. 1. parte. numero. 57. ſi pater propterea iure patriæ poteſtatis abdicatur, quod egenti filio deneget alimenta, conſequens eſt, vt filius eadem de cauſa in patris redigatur poteſtatem: eſt enim correlatiuorum eadem diſciplina. l.1. C. de cupreſis lib. 12. l. 1. §. ſi pater. ff. ad ſilanianum. l. final C. de indicta viduit. tollenda. traddit Hippolitus. l. circumducere. §.1. ff. ad legem corneliam de ſicarijs. de quo infra latius ſcribimus.

11 Quæ concluſio locum habet in pœnis, quia pœna ſtatuta aduerſus vnum ex correlatiuis extenditur ad alium dicta. l. 1. C. de cupreſis lib. 12. quam legem pro hac ſententia extollit Hippolitus in. l. final. C. de indicta vidui. tollend. numer. 17. ex quo apparet, hanc opinionem communiter approbari. ergò ſumma cum ratione filius denegans patri alimenta redigetur in patris poteſtatem, cum eadem de cauſa pater priuetur iure patriæ poteſtatis. Hæc quæſtio in Regno poſſet frequenter contingere, cum filius, qui matrimonium contraxit, legis præcepto libe-

retur patria potestate. l. 8. titulo. 1. lib. 5. nouæ compilationis.

12 Vtrum si patri ingratus sit, in eius potestatem redigatur, quæri potest; & certum est non redigi, quia à lege non à patre emãcipatus est. l. si quis hac lege. ff. qui & à quibus. tradit Ioannes Oroscius in. l. qui liberatus. nu. 5. ff. de adoptio. qui ait se ita respondisse.

13 Tertiò ex hoc. §. collegit Accursius scholio sententiæ. quòd sententia, quæ profertur super alimentis, est diffinitiua, quæ finem ponit controuersiæ. ipse tamen Accursius in. §. si vel parẽs scholio iubebunt. ait esse interlocutoriam, Bartolus hac de re plura verba fecit, sed magis ex re Albericus distinguit cum Iacobo Butricario qui ait, ꝙ aut alimentorũ causa tractatur principaliter, & sententia est diffinitiua, aut tractatur incidenter, & est interlocutoria, atq; hoc modo sibi ipsi conuenit Accursius. de qua relatius scripsimus in. §. si vel parens supra eod.

14 Quartò colligitur ex Accursio hic scholio. ex his dum allegat. l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimo. quòd vir tenetur alere vxorem, de qua re quia tractatum desiderat, statim agemus, dum primò tractetur de alimentis quæ vxor debet præstare viro egenti, & mulierem teneri maritum exhibere si vir egeat, traddit Bernardus in. c. per vestras de dona. inter vir. & vxorem scholio ad inopiam argumento. l. mutus. §. manente. ff. de iure dotium. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. matrimo. auth. præterea. C. vnde vir & vxor. trad dit Speculator in titulo qui filij sint leg. numer. 40. doctores hanc sententiam approbant vt ait Bart. in. l. si cum dotem. §. sin autem. numero. 6. ff. solut. matrimo. cui accedit Alexand. ibi. numero. 9. idem Bart. in tracta. de alimentis. Bald. in. l. quod in vxorem. numero. 2. C. de nego. gest. Ioannes Crotus in. l. si constante. ff. solut. matrimo. nume. 162. Ioannes Luppus in Rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 64. numero. 12. quæ est receptissima sententia explosa opinione Accursij scholio finali in. l. si stipulata. ff. de donatio. inter vir. & vxor. qui ait maritum teneri alere vxorem, non autem vxorem alere virum, quam sententiam dicit notabilem Bald. dicta. l. si stipulata. nu. 1. & Salicetus ibi, dum ea probat, quæ scribit Accursius scholio si sed leges, quas in suam sententiam Accursius allegat, nihil ad rem faciunt.

15 Hanc sententiã doctores dupliciter extendunt, primò q; ei locũ esse dicunt, si maritus exul proscriptus vè sit, quia viro bãnito vxor alimenta suppeditare tenetur. Specula. titulo de donatio. inter virum & vxorem. §. fin. numero. 20. argumento. l. aduer-

aduersus. C. de crimi. expila. hær. vbi vir & vxor dicuntur Socij humanæ rei & diuinæ domus. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. matrimo. vbi dicitur, quod vxor debet esse particeps in fortunij viri, & versa vice vir in fortunij vxoris. c. pasce fame. 86. distinctione. vbi iure diuino præcipimur egenos pascere, hanc opinionem sequitur Bart. in. l. si constante. nume. 21. ff. solut. matrimonio, qui in huius sententiæ partes allegat. l. mutus. §. manente. ff. de iure doti. & auth. de incæstis nuptijs §. si verò contigerit. colla. 2. qua lege præcipitur, vt patrem maleficum filius alat ea de causa, ꝙ licet pater legum contemptor & impius sit, pater tamen est, filio enim semper religiosa ac sancta persona patris videri debet l. liberto & filio. ff. de obsequijs. atq; ita Bartolus de filio ad vxorem procedit, quià sicut filius debet exhibere patri reuerentiam & obsequium: ita vxor viro. l. alia. §. eleganter. ff. solut. matrimo. non autem locum haberet hæc sententia in personis eorum, quibus reuerentiam exhibere non teneremur: quià maleficus debet egestate laborare. l. bona fides. ff. depositi, Speculatoris opinionem sequitur Castillus in. l. 10. Tauri parte de sus hijos versiculo. & nota. Petrus Dueñas Regul. 68. limita. fin.

16 Secundò huic sententiæ locus erit, si mulier viri permissione ingrediatur monasterium, se sua ꝙ dedicet Deo, maritus ꝙ egere incipiat, quià in hac specie vir aletur à monasterio. Ioann. Andre. in additione ad Speculatorē. titulo qui filij sint legitimi. numero. 14. in additione. deuenerit. qui hanc sententiam deprompsit ex his, quæ dicit ipse Speculat. ibi. qui ait, ꝙ si filius ingrediatur monasteriū, cui bona sua conferat, aletur pater egenus à monasterio, argumento. c. non satis. 86. distinctione. c. quoniam quicquid. 16. q. 1. &. l. si quis à liberis. §. idem rescripserunt: vbi ponimus in-

17 fra eodē. Ex hac recepta sentētia defluit dotem à viro non petendam, si ipse indigeat, sed in id, quod facere potest, esse conueniendum. l. maritum. ff. solut. matrinonio, nisi maritus opifex sit, & in ea valetudine vt sibi alimēta suppeditare valeat, quià insolidum condemnabitur. Accursius scholio neq; mandare. l. si maritus in id. ff. solut. matrimonio, sequitur Bart. socy. consilio. 121. nums. 47. lib. 4. argumento. l. si quis à liberis. §. sed si filius isto titulo. vbi posui.

18 Hæc tamen recepta sententia locum non habet, si vir adulterium committat, & hac decausa diuortium fiat, in qua specie mulier egentem virum non alet, quià peccauit vir in legem matrimonij, vnde ex matrimonio præmium non consequetur, quod violauit adulterio, vt

O 3 trad-

Accursius probat scholio secundum dotis.

21 Hæc sententia quæ habet, ꝙ maritus vxorem alere tenetur, extenditur primò, & locum habet in persona vxoris, quam maritus duxit nulla constituta dote per. l. quod si nulla. ff. de relig. & sumptibus. fune huius legis argumento has partes defendit Speculator in titulo qui filij sint legitimi numero. 28. huic sententiæ accedit Cynus in l. quod in vxorem. C. de negocijs gestis. numero. 1. Bart. in. l. si constante. numero. 102. ff. so-
22 lut. matrimonio: qui hanc sententiam tum demum obtinere dicunt, si mulier sit in obsequio mariti, quià cum vir ministerijs vtatur vxoris, quod in alimenta impendit, non sibi conseruat, sed cum ministerijs compensatur, non enim potest quis ei quod impendit in persona eius qui ei seruit repetere. l. in rebus §. possunt. ff. commoda. l. item serui. ff. de ædilit. edicto. l. diuortio. §. final. ff. solut. matrimonio, vxor autem viro seruit. l. sed cum patronus. ff. de operis libertorum. l. assiduis. C. qui potiores in pig. habea. c. est ordo. c. hæc imago. c. satis. 33. q. 5. hanc sententiam quæ habet, ꝙ maritus cogatur alere vxorem, quæ in eius est obsequio, quamuis sine dote duxerit, defendit Paulus Castren. l. quod in vxorem. numero. 5. C. de nego. gestis ibique Albericus probat, & Fulgosius numero. 4. &
23 Aretinus ibi Salicetus, numer. 1. qui ait maritum alimenta vxori subministrare teneri pro modo dotis, quod si dotis fructus alendæ vxori non sufficiant, quod alimentis deerit, impendet maritus de suo, & hoc est quod dixit Accursius scholio secundum dotis quãtitatem, dum supplet verbum maximè. sententiam Saliceti sequitur Angelus in. §. fuerat. numero. 8. institu. de actionibus. quibus fauet c. salubriter infi. de vsuris, hanc opinionem, quæ habet, ꝙ vltra modum dotis vir teneatur vxorem alere, defendit Corneus in numero. 2. in. l. quod in vxorem vbi Alexand. numero. 8. idem placuit Innocent. in. c.
24 per vestras de donatio. inter vir. & vxorem. qui huic sententiæ rationem adducit, quià in proposito personam suam dotis loco videtur dare mulier, quæ sine dote nubit argumento tex. auth. quibus modis natura effici. legi. § penulti. versiculo quid enim agat. sequitur Alexand. supra. numero. 8. idem voluit Abba. dicto. c. per vestras. numero. 4. idem Abb. in. c. accedens. numer. 6. de procuratoribus. idem Abb. in. c. literis de diuortijs. Alexand. l. diuortio in principio. numero. 20. ff. solut. matrimonio. Marcus Antonius natta consilio. 201. numero. 11. Iass. in. l. si donatarius. §. 1. numer. 4. ff. de condictio. causa data. &

doctores in. l. quod in vxorem. maximè Corneus. & in. l. ali-
28 menta. C. de nego. gest. Sed si vir velit infirmæ vxori mederi, manifestè denunciet socero, ne filiæ medeatur, quia domi suæ maritus vxorem curare vult, qua protestatione efficiet, ne socer à genero repetat, quod in curanda filia impenderit. argumento. l. final. ff. de nego. gest. inibiq; doctores notant. idem deducunt ex. l. si prote. ff. mandati. ex his constat maritum vxoris curationem non detrectasse, ergò cum viri culpæ nihil possit imputari, expensum à socero in hoc munus non præstabit. l. 1. C. de institut. & substi. l. labeo scribit. ff. de contrahenda emptione, docet eleganter Bartholomeus Socynus cõsilio 286. lib. 2.

29 Sed si maritus medicandæ vxoris curam non suscipiat, lucrum dotis perdet, quod ab vxore perventurum esset ad eum l. si ab hostibus. § si vir. ff. solut. matrimonio, Baldus in. l. 2. C. de latina. liber. tollend. idem Bald. consilio. 53. numero. 1. lib. 5. Aretinus in. l. quod in vxorem. C. de nego. gest. Angelus in. §. fuerat. numero. 9. insti. de actionibus. Montaluus scholio fin. in. l. fin. titulo. 2. lib. 3. fori. Franciscus Ripa in tractatu de peste. §. 1. de priuilegijs contractuum. numero. 283. plures, qui huic sententiæ accessere, aggregat Ioannes Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxorem. notabili. 3. §. 1. numero. 4.

30 Maritum autem non curasse vxorem ægram, obidq; priuari debere lucro dotis, probare debet is, qui agit. Corneus consilio. 11. lib. 2. Alexand. consilio. 123. lib. 7. sequitur Ripa in l. in illa. numero. 25. ff. de verbo. obliga. ita sentit Bart. in l. si ab hostibus. §. 1. ff. solut. matrimonio, sequuntur plures, quos in vnum contulit Laurentius Siluanus. consilio. 93. nu. 6.

31 Sed hoc limitatur si mulier infirma laboret morbo incurabili, quo casu imputari marito nõ debet, q; medicum non adhibuerit Paulus Castrensis in. l. si ab hostibus. §. si vir. ff. solut. matrimonio per. l. & in totum. ff. de impensis in rebus dotalibus factis. sed Baldi sententiam refellit Tiraquellus in tractatu de vtroq; retractu titulo. 1. §. 15. glo. 2. numero. 12. per. l. in ratione. 1. §. si seruus testamento. ff. ad leg. falcid. vbi probatur, non omnem, cui lætalis morbus sit, ex morbo perire. l. 1. §. fin. ff. ad Sillanianum l. qua actione. §. sed & siquis. ff. ad leg. aquiliam.

32 Superior sentẽtia, quæ habet maritum teneri alere vxorem, obtinet, etiam si mulier patrẽ habeat, aut fratres diuites, qui filiã sororẽq; alere tenebãtur: quià si hæc maritata sit non constituta dote, maritus ipse alere tenetur, libe

liberatque alendi onere patrem, & fratres.l.cum vnus.§.fina.ff. de aliment.& cibar.leg.Iacobus Butricarius & Angel.l.vnica.§.cum autem.C.de rei.vxori.acti.inibique Salicetus numer. 34. Capitius decisione.24.numero.7.Bart.Socynus.consilio 64.lib.4.fit hoc naturali iure, vt alere vxorem teneatur vir, quæ in eius est obsequio.l.in rebus.§.possunt.ff.commodati qui commodum percipit ex re aliqua, debet sentire & incommodum.c.qui sentit de regul.iur.lib.6.hac de causa vir alet vxorem,non pater, cum in eius obsequio filia non sit.

33 Vnde fugiendus est Angelus §.fuerat.numero.9.institut.de actionibus,qui in proposita specie existimauit patrem alere debere filiam, quæ in viri obsequio est: cum conclusio rationibus à natura ductis aduersetur.

34 Quartò extenditur hæc sententia, quæ habet, quod vir teneatur vxorem alere, vt obtineat non solum domi, sed & foris, ita vt si mulier culpa viri habitet in domo discreta & separata ab ipsa domo mariti, cogatur vir vxori alimenta præbere.vti Cynus Bald.Salicet.Corneus & reliqui scriptores annotarunt.in.l.quod in vxorem.C.de nego.gest.per tex.in.l.1.C.de insti.& substi.l.Cayo.§.fin.ff.de aliment.& cibar.leg.l.labeo.ff.de contrahend.emptione.l.pater seuerinam.§.penultimo.ff.de cond.& demonstra.l.Mæuia.in fine.ff.de annuis leg.notat Speculat.in titulo qui filij sint legitimi.numero.29.sequitur Campetius in tractatu de dote.2.parte.q.62.Angelus in §.fuerat.numero.19.institutis de actionibus.Romanus consilio.517.numero.2.post Bald.& Ioannem Imolam.l.si cum dotem.§.fin autem.ff.solut.matrimon.Cumanus.consilio.175.Refert & sequitur Ioãnes Luppus in repetitione Rubricæ de donationibus inter vir.& vxor.§.64.numero.10.Mathæus de afflict.in.c.imperialem.§.insuper si filius.numero.18.de prohibit.feudi alie.

35 Si mulier non quidem mariti culpa sed sua ipsius mulieris habitet extra domum viri, non tenetur vir eam alere argumento.l.si ea.C.de cond.in ser.l.Iulianus.§.affinis.ff.de actio.empti.qua docemur frustra quem debitum petere, quod alij non impedit.traddit Cynus.l.quod in vxorẽ.per illum textum omnesque supra scripti: hanc dicit esse firmam doctrinam scriptorum Hiero.Gratus consilio.57.numero.7.lib.1.

36 Si mulier cum viro non moretur abs quod mariti mulierisque culpa,ea forsan decausa quià infirma sit vxor, ex fructib9 dotis aletur mulier & curabitur. Accursius in.l.si cum dotem.§.sin autẽ.inibique Alex.nu.7.post reliquos

liquos interpretes.hanc distinctionem approbarunt doctores supra scripti, passimq; omnes recipiunt,vt constat ex Curtio Seniore consilio. 39. colum. 1.ex eodem Curtio consilio. 69. Lambertin. de iure patronatus lib.3.q.3.principali. articulo. 5.
37 numer. 2. Vtrum viro absente mulier possit petere à procuratore mariti, vt sibi præbeat alimenta domi suæ, non viri, cum alienam domum inhabitet,disputat Speculat.titulo qui filij sint legitimi numero.31. qui concludit mulierem petere non posse alimenta,cum in domo viri exhiberi debeat argumento. l.si cum dotem.§.si pater filia.ff. solut.matrim.

38 Quintò extenditur proposita sententia, quæ habet, quod maritus tenetur vxorem exhibere, vt alimentorum præstandorii onere mariti bona astringantur, sicuti reddendæ dotis onere affecta sunt, in hac sen-
39 tentia fuit Speculator in titulo de dote post diuortium restituẽda.§. formatis. numero.15. huic opinioni fauet sententia Accursij scholio. 2. in.l. Lucius.ff. de aliment. & cibar.leg.qui ait, ꝙ si testator dicat,vt ex certo fundo præstentur alimenta, quamuis nõ exprimat,quod iure hippothecæ sit fundus obligatus ob alimenta,nihilominus tamẽ obligatur. sententiam Accursij approbant omnes,vt attestatur
40 Romanus consilio.388.numer. 3. quæ opinio ea ratione commendatur, ꝙ alimenta vxori debeantur de dote.l. si cum dotem.§. sin autem in sæuissimo. ff.solut.matrimonio.l. assiduis. C. qui potiores in pignore habeantur. sed res mariti hippothecæ iure astricta sunt ob res dotales.l. vbi ad huc.C. de iure doti.res verò quæ obligatæ sunt ob sortem, ob ipsius sortis vsuras sunt obligatæ.l. Lucius. ff. qui potiores in pignore habeãtur: ergò res ob dotem obligatæ sunt obligatæ ob alimenta, argumento.l.Lucius. ff. de aliment. & cibar.leg. &.l. Caius. ff. de annuis leg. notatq; Accursius scholio necq; in rem. hãc opinionem sequitur Bart.l. si cum dotem.§. sin autem in sæuissimo numero.7.ff. solut. matrimonio,inibiq; Paulus nume. 3. qui existimat, quod bona viri sunt obligata mulieri ob alimenta non præstita,sicut erant obligata obdotem: aitq; se in hanc quæstionem incidisse de facto, & obtinuisse per tres sententias conformes. idem scribit ipse Paulus consilio.8. sequitur Præpositus in. c.1. de donatio.inter virum & vxorem.Angel.in.§.fuerat.numero.11. insti. de actionibus.Campegius intra ctatu de dote.2.parte.q.63. per. l.Lucius. ff. qui potiores in pig. habeantur. vbi bona obligata ob sortem censentur obligata ob vsuras, quæ sunt odiosæ: ergò fortiori ratione bona obligata

gata ob dotē debent cēſeri obli gata ob alimenta: quæ fauorabiliora ſunt, hac ratione innitens huic ſententiæ acceſsit, quā dicit exprimere. l. Lucius. ff. de aliment. & cibar. leg. hanc partem ſequitur Bald. l. vni. §. & vt plenius. numero. 1. C. de rei vxo. actione & Cumanus dicto. §. ſin autem in ſæuiſsimo. numero. 3. vbi Alexand. numero. 11. dicit hanc opinionem eſſe veriorem. cui accedit Ripa in. l. priuilegia. numero. 12. in fin. ff. de preuileg. credit.

Aduerſus Romanū.

Contrariam ſententiam, quæ habet, ꝙ bona mariti non ſint obligata ob alimenta, quamuis ſint obligata ob dotem, defendit Franciſcus Tigrinus argumento. l. 1. ff. ſolut. matrimo. ſequitur Bart. tractatu alimentorum. nume. 26. idem Bart. l. Lucius. nume. 4. ff. de alimen. & cibar. leg. qui ait hoc verius eſſe, quia nullo iure cauetur, vt bona mariti obligata ſint ob alimenta, quæ vxori tenetur præſtare, ergò non ſunt obligata argumē to. l. illam. C. de collati. item bona non obligantur tacitè niſi in illis caſibus in quibus leges obligationes introducunt, vt probatur in titulo in quibus cauſis pignus tacitè cōtrahatur: quamuis ob dotem bona mariti pignoris iure aſtringantur. l. aſsiduis. C. qui pot. in pigno. habeantur. non tamen ob alimenta. hāc partem ſibi placere teſtatur Abb. conſilio. 43. in fin. lib. 2. ſequitur Ioann. Imola. l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ff. ſolut. matrimo. qui dicit de rigore iuris bona viri non eſſe obligata ob alimenta. eandem ſententiam approbat Romanus dicto. §. ſin autem in ſæuiſsimo. & affirmat crebrius receptam eſſe Romanus conſilio. 454. nume. 28.

Aduerſus Alexand.

Quàm in hoc miſerè labatur Romanus ſuſceptæ aduocationis munere excuſex numero authorum quos ſupra in vnum cōtulimus euidenter apparet, veriorꝗ eſt ſuperior ſententia argumento tex. in. l. Lucius. ff. qui potiores in pig. habeantur, qua lege res quæ eſt in ſortem obligata, itelligitur obligata in vſuras. idem probatur in. l. cum debitor. ff. in quib. cauſ. pig. tacitè contrahatur. qua lege res pignorata ob ſortem intelligitur propter vſuras obligata. hincꝗ apparet manifeſtè eſſe caſum in titulo in quibus caſibꝰ pignus tacitè

42 cōtrahatur quo ſentētia noſtra cōmendetur. hodiè tamen ceſſat hæc controuerſia cum notarij inſtrumenta conficientes dotalia obligēt bona viri ob damnū & intereſſe Bal. nouc. tracta. dotis. 6. part. priuilegio. 7. in fine. qua de cauſa emptores fundi obligati tenentur ad alimenta ratione fructuum Alciatus conſilio. 332. numero. 2.

43 Non eſt interim prætermittendum, Alexandrum in loco ſuprapoſito in priorem ſententiā aduocaſſe. l. 2. ff. de aliment. & cibar.

ciba.leg. quæ lex non agit de ea ſpecie, de qua tractamus: cum quæſtio verſetur in eo, vtrum bona mariti, quæ ob dotē ſunt obligata, hippothecæq́ vinculo aſtricta, cenſeantur obligata ob alimenta, quæ præſtanda ſunt de dote. ſed dict.l.2. agit de bonis, de quibus præſtanda ſunt alimenta, & quæ teſtator ipſe huic obligationi ſuppoſuit, cumq́ ex ipſis bonis debeātur alimenta, bona ipſa affecta ſunt alendi onere, ſed bona viri obligata ſunt ob dotem, ob alimētā autem quæ mulieri præſtanda ſunt, cum dotis ſint appendices, non expreſſe ſunt obligata, ſed tacite & in conſequentiam, cum obligentur ob dotem. vnde. l.2. trahi non poteſt ad propoſitam quæſtionem vti ſentit Bart. l. lucius. numer. 4. de aliment. & cibar. leg. ex qua interpretatione colligitur, ꝙ bona ex quibus debentur alimenta, ſunt tacite obligata iure pignoris ob ipſa alimenta. l. 2. ff. de aliment. & cibar. leg. l. lucius. ff. eodem titulo inibiq́ Accurſius notat. l. hactenus. ff. de vſu fructu.l.cum ij.verſiculo. idem eſt ſi ageret. ff. de tranſactio.

44 Et hinc fit, ꝙ cum penſio eccleſiaſtica inuices locumq́ alimentorum ſubſtituatur, quam ex cuiuſpiam ſacerdotij reddititibus percipi Summus Pontifex ſtatuit, vt traddit Romanus conſilio.388. numero.3. Felipus in. c. ad audientiam. 2. de reſcriptis. numero.6. ꝙ ille cui penſio debetur agere poteſt iure hippothecæ aduerſus ſucceſſorem, ad quem beneficium deuolutū eſt, vt penſionem præſtet. argumento.l.codicillis.§. inſtituto. ff. de legat.2. &.l.2. ff. de aliment. & cibar. leg. Romanus & Felinus ſupra, quos ſequitur Gigans tractatu de penſione. q.51. quo loci late diſputat & ſupra dicta diffinit.

45 Hæc ſententia, quæ habet, ꝙ mariti bona ſunt obligata ob dotē vxoris, argumētis ſuprapoſitis cōmendatur, quæ obtinet etiā ſi bona mariti ad fiſcum fuerint deuoluta propter crimē læſæ maieſtatis, quia ex his bonis præſtāda ſunt vxori alimēta, dū vixerit maritus, eoq́ die functo dum mulier in eodem matrimonio permanſerit.l.2.in.fin.ff. de aliment. & cibat.leg. fauet huic ſententiæ. l. moſchis. ff. de iure fiſci. item fauet hæc ratio, quòd fiſcus ſuccedit in bona quæ ob poſſeſſoris crimen ad fiſcū tranſferūtur, ſicut hæres anormalus Bald. conſilio. 349. lib. 3. bona autem deuoluuntur ad fiſcum eo onere affecta, quo aſtricta erant.l.2.C.ad leg. Iuliam de vi, publi. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad trebelli. vbi Ripa. numer.5. ergò cum onere alendi liberos & vxorem bona hæc ad fiſcum transferuntur. l. 2. ff. de ali. & cibar.leg. hæc eſt ſententia Ioannis Baptiſtæ de ploris conſi.130. nu.86.

nume. 86. inter conſilia crimi-
nalia congeſta per Ziletum to-
mo. 1. allegat Alexand. conſi-
lio.48.lib.4.& Bart. Socin. cõ
ſilio. 58.lib.2.Ripam.l.ex facto
46 §.exfacto.nume.9.ff.ad Trebel
lianum. qui non agunt de vxo-
re, ſed de filijs quos à fiſco alen
dos eſſe concludunt, dotandas
q; filias, quod plures affirma-
runt. primusq; huius ſententiæ
author fuit Bald. l. final. C. de
doti. promiſsi.nume.9. ſenten-
tiam Baldi ſequitur Bart.Socy.
conſilio.30. nume 3.lib. 1. Ioan-
nes Baptiſta deploriis dicto nu-
mero. 83. Emilianus conſilio.
139. numero.2. idem Emilianus
conſilio.146.nume.4. hanc con
trouerſiam diſtinctione dirimit
Ioannes Luppus in. c. per ve-
ſtras de donatio.inter vir.&vxo.
notabili.1.§.23. nume.16. vtrum
filij nati ſint poſt contractum
crimen an verò ante crimen cõ
tractum, quæ diſtinctio proba-
tur in.l.6.titulo.27. part.2. plã-
cet domino Iacobo ſeptiman-
cenſi in inſtitu. catholi. c. 29.
numero. 8. qui in numero. 1. re-
tulit.c.22.primæ inſtruct.Hiſpã
lenſis: quæ hæreticorum filios
apud catholicos viros præce-
pit enutriri, ac filias dotari Re-
gia pietate, huius inſtructionis
47 Hiſpalenſis meminit. Gabriel
quemada in quæſtionibus fiſca-
libus. q.24. quam dicit eſſe in-
ſtructionem. 23. in prima con-
gregatione. cuius authoritate
preſſus recedit ab opinione Ioã
nis Luppi; quæ à iuris ratione
deducta eſt, & in ea ſententia
ſtat Gabriel quemada, vt exi-
ſtimet fiſcum non teneri alere
filios hæretici, quam opinionẽ
moribus obſeruatam eſſe ipſe
teſtatur. hanc opinionem argu-
mento.l.quiſquis. C. ad leg. Iu-
liam maieſtatis approbat Ioan-
nes Hannibal in repetitione. l.
poſt contractum. ff. de dona-
tio.numero.266.Exqua conſue
48 tudine, quæ inſtructione Hiſpa
lenſi introducta eſt, colligitur
fiſcum non debere alere vxo-
rem hominis, à quo ablata bo-
na in fiſcum deuoluta ſunt: cum
res mariti, quæ ob dotem & a-
limenta obligatæ ſunt, dote re-
ſtituta hoc pignoris nexu libe-
rentur, cum obligationis cauſa
ceſſet, quamuis ſit qui neget. bo
na autem mulieris in dotem da
ta non deuoluuntur ad fiſcum
ob mariti crimen.l.ſi marito. ff.
ſolut. matrimon. c. decreuit de
hæreticis lib.6.notat. Bald. con
ſilio.196. numero. 1. lib. 2. idem
Bald. conſilio. 359. numero. 3.
lib. 3. quod omnes recipiunt,
vti affirmat dominus Iacobus
ſeptimancenſis in lib.inſtitutio.
c. 9. nume. 10. igitur cum apud
mulierem dos maneat, quo pa-
cto à fiſco paſcetur mulier, quæ
dotẽ poſsidet, de qua alitur? id
tamen nemo inficiabitur, ſi ma
riti bona ad fiſcũ fuerint trãsla-
ta propter mariti crimen, vxor
q; ſit pauper; quia ſine dote nu-
pſit in qua facti ſpecie quarta
bono-

bonorum mariti superstiti defertur vxori auth. præterea. C. vnde vir & vxor. fiscum restituturum mulieri hanc partem, ac si maritus vita decessisset tex. in auth. bona damnatorum. C. de bonis proscrip. inibi Accursius notat scholio penul. quem sequitur Bald. ibi nume. 3. & reliqui interpretes, hanc sententiam omnes recipere testis est Bart. Socyn. consilio. 131. nume. 1 lib. 4. Ioannes Baptista de plotis consilio. 130. numer. 83. inter consilia criminalia cõgesta per Ziletum tomo. 1.

Superior sententia multis in casibus non obtinet, inquibus maritus non cogitur alere vxorem. Primò si ante nuptias dos promissa sit ab vxore aut patre fratre vt mulieris, quam marito non tradant: poterit enim maritus hac de causa mulieri alimoniam denegare, inuitamq; ac reluctantem de domo propellere Accursius scholio onera auth. de non eligen. secundò nuben. collatio. 1. sententiam Accursij dixit notatu dignam esse Marcus Antonius natta. consilio. 15. numero. 9. Ioannes Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxor. notabili. 3. in principio. nume. 2. argumento. c. nullum. 30. q. 5. & c. per vestras, vbi annotarunt Hostiensis Ioannes Andreas, Collectarius, Antonius, & Abb. num. 4. & 9. ipse tamen Ioannes Luppus adducit pro hac parte sententiam Accursij suprapositi cuius glossema dicit singulare, confert q; in vnum plures doctores, qui Accursij prædictam sententiam annotarunt: quam benè defendit idem Ioannes Luppus per. l. fin. C. ad velleyanum ibi (neq; enim ferendum est, quasi casu fortuito interueniente, mulierem fieri in dotatam, & sic à marito forsitan repelli, & distrahi matrimoniũ) quibus ex verbis id colligitur, vt vir ob non traditam promissam dotem possit vxorem propellere, alimoniã q; denegare, pro hac parte legem hanc notat inibi Bald. rationemq; decisioni reddit, quam probat Luppus. Sed mihi videtur hoc marito licere ea de cau- Nota ratio.
51 sa, q non ducturus esset vxorem, nisi dotem accepisset. l. pure. §. si eum. ff. de doli excep. cum dos non detur, cessat causa, ob quam vir duxit, nimirum si vxorẽ expellere possit denegareq; alimoniam. hanc sententiam sequutus est Iasso. §. fuerat. nume. 98. institutis de actionibus, Ripa. l. soluto. nume. 43. ff. solut. matrimo. idem probat Paulus Castrensis. l. si cum dotem. §. sin autem. numero. 4. ff. solut. matrimo. & Alexand. nume. 8. idem Alexan. l. si donatarius. §. siquis. numero. 2. ff. de condict. causa data, hanc partem defendunt plures, quos congessit dominus Couarruuias in epithome de matrimo. 2. p. c. 6. in prin. numero. 2. qui pro viribus aduersas

52 uersas tuetur partes contendēs non posse maritū de domo vxorem expellere eam ob causam, ꝙ dos promissa non traddatur, cum hoc nihil attineat ad ipsum ius cohabitandi, quià lege diuina vir tenetur cum vxore cohabitare, quam non licet excepta causa fornicationis dimittere, & ante dominum Couarruuiā huius sententiæ partes defendit Cardi.c. per vestras de do.inter virum & vxo. oppositione. 4. hæc sequutus est Bald. noue. de dote in. 6. parte priuilegio. 43. quæ sententia displicuit Ioanni Luppo his de causis, quas supra

Aduersus Card. & Bal.noue

53 posuimus, qui melius ꝙ Cardinalis vim huius sentētiæ tenuit, dicunt enim doctores, ob non traddit am dotem virum posse vxori alimoniam denegare, ac de domo repellere, ex eo verò, quod possit alimoniam denegare non traddita dote cum ex dotis fructibus ali debeat, sequitur quod possit de domo propellere.l.ex annuo.ff.de do.inter virū & vxo.l.pro oneribus. C.de iure doti.l.1.titulo.11.part.4.l.25 l.28.titulo.11.part.4. quià alimētorum verbo habitatio continetur.l.legatis. ff.de alimen.& cibar. leg. ergò qui denegare alimenta potest, non tenetur habitationem dare, nec quòd de domo vir ob hanc causam propellat vxorem, dicetur eam dimittere eo sensu, quo lege diuina dimittere prohibetur: poterit enim vir mulieri copulari in domo vxoris, quæ carnis commixtio si fit, non dicetur vxor dimissa: quod in seruis coniugatis sæpè contingit.c.1.&.c.2.de coniu

54 gio seruorum. Hæc cōclusio obtinet, non solum si promissa dos non soluatur, verum etiam si dotis pars, quià ob nō traddit am dotis partem maritus expellere potest vxorem de domo. Bald. & Paul.in.l.insulam.§.vsuras.ff. solut matrim. per. l. Iulianus. §. offerri.ff.de actio.empti. sequitur Ioannes Luppus in.c.per vestras de donat.inter vir.& vxo. notabili.3.in principio nu.2.

55 Id tamē scire operæ pretium est, quod si marit⁹ de domo vxorem abijciat, quià dotem promissam non traddit, perdet vir lucrum, quod est habiturus ex dote, Ioannes Luppus in.c. per vestras not.3.nu.4. in prim.scripsimus supra nu.29.

56 Item si maritus vxorem non expellat, sed domi retineat, ac pascat, non traddit æ dotis vsuras petet absꝗ animæ reatu. c. salubriter de vsuris.cuius argumento hanc opinionem firmat. Philippus Corneus.consili.212. nu.1.lib.3.hæ enim non sunt vsuræ, sed interesse, cum matrimonij onera subierit. Antonius in dict.c.salubriter.Corneus.consilio.240.nu.2.lib.3.Gratus consilio.57.lib.1.

57 Vnde iuxta id, quod interest generi subijsse matrimonij onera non traddita dote, vsuras repetet, nihilꝗ amplius.Abb.in.c. salubri-

salubriter.de vsuris. nu.4. Romanus in.l.insulam.§.vsuras.ff. solut. matri. Luppus in repetitione.c.per vestras notabili.6.§. 8.nu.3.Adrianus in.4.de restitutione.§.sed dubium videtur.fol. 56.Maior in.4. distinctione.15. q.31. col.3. Molinæus de vsuris. nu.524.qui ex hoc scripsit. c.salubriter nihil noui introducere, sed id quod iure communi constitutum erat, hoc autem quod
58 interest, in eo consistit, ꝙ dote non traddita onera matrimonij sustituit maritus, id æstimari oportet, nec refert, negociaturus esset cum pecunia maritus, aut prædia comparaturus, vt docet Caietanus.2.2.q.78.articulo.2. ad.6.idem probat Ioannes Luppus in dicto notabili.6.§.8.nu.3 contra Ioannem de Annania & Ioannem de Ligniano qui contra nitebantur in dict.c.salubriter. sed plures contrarium probarũt, quos refert Ioã. Luppꝰ.
59 Id tamen obiter annotemus quòd si maritus non tradditæ dotis vsuras non petierit, petendi ius ad eius transfertur hæredes, hæc fuit sententia Cornei consilio.165.& consilio.166.lib.
60 4.Sed intellige præscriptũ thema, quod nõ tradditæ dotis maritus vsuras potest petere, si post biennium, ex quo vxorem domi aluit, petat, non ante hoc tempus, quia per lapsum biennij contrahitur mora irregularis.l. fin. §.præterea.C.de iure doti.
61 Sed hoc intelligitur, nisi decennium labatur, nam lapso decennio maritus non poterit petere vsuras non tradditæ dotis, hæc est Baldi sententia cõsilio.474. lib. 3. incipi. biennium à die ductionis puellæ. quià temporis lapsus parit vsurarum remissionẽ l.cum quidam.§.diuus.ff.de vsuris.& sententiam Baldi sequitur Alexand.consilio.74. incipienti viso titulo quæstionis lib. 5. huic opinioni fauet.l.vir vsuras ff.de donati.inter vir.& vxorẽ.

Contrariam tamen sententiam, quæ habet, quod ex lapsu decennij non oriatur vsurarũ remissio improbans opinionẽ Baldi, defendit Romanus consilio 517.nu.14. qui respondet textui in.l.cum quidam.§. diuus. ff. de vsuris.sequitur Alexan.in.l.quæ dotis.ff.solut.matri.nu.14.idem Alexan.consilio.56.atꝗ iterum consilio.63.lib.3.Angel.in.§.fuerat.nu.7. institu. de actionibus. Carolus Ruynus consilio. 224. nu.15.lib.1.communiterꝗ ab interpretibus reprobatur consilium Baldi teste Ioanne Luppo in. c. per vestras de donat. inter virum & vxorem notabili. 3. §. 1.numero.1.
62 Sed quamuis ex lapsu decennij vsurarum remissio nõ nascatur, si tamen decennio maritus vxorẽ domi alat, fateaturꝗ dotem recepisse, præsumitur verà dotis receptio, quod depromitur ex coniugatis. l. final & tex. auth. quod locum. C. de dote. cauta non numer. hanc senten-

tiam sequitur Bart. Socinus.l.1. ff. solut.matrimonio. nume.80. idem Socinus consilio.82. & cō silio.122.lib.3. Decius consilio. 536.lib.4. vnde cum hæc opinio aperta lege probetur, fugiēdus est Bellonus. consilio.48. nume.2.qui sine lege sine valido argumento contrarias defendit partes.

Aduersus Bellonum Cōsilio

63 Secundò superior sententia non obtinet,quādo dos ab vxore data euicta fuit, quià vir non tenetur eam alere, nisi de paraphernis dotem sibi constituat, Baldus nouellus in tractatu de dote.7.parte.priuilegio.42.sub dubius tamen hoc scribit: sed contrarium magis approbat Albericus in.l.1.C.de iure doti.qui ait quod in venditione agitur de euictione, quamuis promissum non sit.l.si in venditione.ff. de euictionibus, secus in dote, vbi de euictione non agitur, nisi promissum sit.l.1.C.de iure doti. quamuis dotis titulus non sit lucratiuus.l.1. C. de imponend. lucrat. descriptione.lib.11.ratio huius sententiæ est, quià emptori abest precium, vnde iniqum esset, si careret re & precio.l. exēpto.§.fin. ff. de actio.empti. marito autem nihil abest re dotali euicta, idcirco non agit de euictione, & quamuis sustineat onera matrimonij sine dote,nō aget de euictione, quià sibi imputare debet, qui non cauit super euictione, ideo opinio Baldi nouelli non est sine scrupulo, sed fulcitur æquitate.Gregorius scholio.3. in.l.22. titul.11.par.4.

64 Sed Baldus nouellus non videtur aduersari Alberico, qui imputat marito, quod non cauerit de euictione, ob id quòd sustineat onera matrimonij,quià si vxor parapherna habeat, an cogi debeat dotem dare, non docet Albericus. Cogetur sanè mulier de paraphernis dare, quod cum ad sustinenda onera matrimonij constituatur,si euincatur non videtur datum, & ideo si habeat quod præstet duraturum, cogetur dare argumento. l. quoties. ff. qui satis dare coga. quod est ex mente. c. 3.de pactis (ibi opere compleatur.)

65 Tertiò supra scripta sententia non obtinet, quando vxor, quæ nupsit nulla dote constituta, habet bona parapherna, ex quibus cogetur dotē dare,quod si dare renuat, maritus non tenebitur vxorem alere, quoniā maritus non tenetur ad onera matrimonij non constituta dote:cum mulier diues sit,quæ constituere possit, ex sententia glo. onera auth.de non eligendo secundò nube. cuius argumento hoc scripsit Bald.l.fin. nume.11. C. de sententijs, quæ sine certa quant.profer. sequitur Luppus c.per vestras notabili.3.§. 2. numero.1. ex quo maritus onera implet coniugalia,cogetur mulier dotem cōstituere, vt & ipsa onera subeat Accursius scholio inci-

incipien. lege obligamur. l. obligamur. ff. de actio & obliga. dixit singularem Luppus supra. sententiam Baldi sequitur Iass. l. si donaturus. §. si quis indebitam nume. 4. ff. de cond. causa dota. Contrariam tamen probat Ripa. l. 2. ff. solut. matrimonio. nume. 43. qui veriorem esse dixit per. l. final. C. de repudijs. quæ lex mulieri indotatæ, quæ viro repudium miserit, pœnam irrogat amissionis quartæ partis bonorum, ergò mulier diues erat, cum afficeretur hac pœna, neq; vt sibi dotem constitueret, cogebatur, nec q; constituere noluisset, vir poterat dedomo abjicere. quam sententiam Ripa non aptè collegit ex. l. fina. C. de repud. quæ agit de repudio, non autem de eiectione vxoris de domo, de qua tractamus.

67 Est enim maximum discrimẽ inter vtrumq; factum, cum repudio soluatur matrimonium, liceatq; mittenti repudium nubere. l. consensu. C. de repudijs. l. vxoris. ff. de diuortijs, quod facere sine iusta causa permissum non est. l. consensu. & probatur ex etymo huius dictionis: dicitur enim repudium ob rem pudendam recusatio teste nonio: ex quo fit vt incautè egisse Ioannes Imola conuincatur, qui in Rubric. ff. solut. matrimonio colum. 3. ait olim permissum repudium sine causa ante conditas leges Codicis, quod dictum q; sit fallax, docet Iulianus. l. vxores. ff. de diuortijs. ibi (nisi malint ipsæ mulieres causam repudij præstare) hanc perpetuã diuisionem, quam repudium cõstituit, cum matrimonium dissoluatur, prohibet fieri. l. fina. C. de repudijs. eam ob causam q; mulier diues dotem viro darenolit: non enim hæc causa turpis est, vt repudiari vxor possit, nec doctores nostri de hac specie agunt, cum in christiana Republica lege diuina semel cõtractum matrimonium dissolui non possit: Mathæi. c. 19. Lucæ. c. 10. c. gaudemus de diuortijs, vnde doctores tractant, an vxorem diuitem, quæ dotem nolit constituere, possit vir de domo repellere, alimoniamq; denegare, dicunt posse, donec dotem constituat, quia alimentorum nomine habitatio continetur, dote autem constituta alet vir vxorem, domi recipiet, quia vxor est coniugali nodo manente. *Aduersus Ripã.* *Aduersus Imolam.*

68 Quam autem ob causam Iustinianus Imperator repudium permiserit princeps ortodoxæ fidei in incerto est, id autem temporum suorum licentiæ condonasse plures credunt, magisq; tolerasse, q; probasse, vt docet Ioannes Oroscius. l. omnes populi. numero. 88. ff. de iusti. & iur.

69 Superior sententia, vt maritus repellere de domo possit vxorem, quæ dotem nolit consti-

tuere de bonis paraphernis, nõ obtinet iure Regio, licet iure ciuili mulier paraphernorum administrationem habeat. l. hac lege. C. de pactis conuen. in hæc verba (quãuis bonum erat mulierem quæ se ipsam marito cõmittit, res etiam eiusdem pari arbitrio gubernari, attamen quoniam cõditores legum æquitatis conuenit esse fautores, nullo modo, prohibente muliere, virum in paraphernis se volumus immiscere) traddit Tiraquellus in legibus connubialibus. glo. 9. nume. 1. vnde nisi mulier viro paraphernorum concesserit administrationem, vir ipse non habebit. l. final. C. de pact. conuent. idem de dominio dicemus, quod vir habebit vxore concedente, non aliter l. 17. titulo. 11. part. 4.

70 Vnde fit vt fructus paraphernorum ad mulierem spectet nõ ad virum. Accursius scholio. ad sustentationem. l. vbi adhuc. C. de iure. dot. idem Accursius scholio circa. l. final. C. de pactis conu. vnde maritus debet paraphernorum fructus vxori, vxoris ve hæredibus restituere: quod sic accipiendum est, quòd si fructus extent, vir tenetur restituere. l. si stipulata. ff. de donatio. inter vir. & vxo. si verò consumpti sint fructus, quos prohibente vxore vir accepit, eorum æstimationem restituere tenetur. l. de his. C. de donatio inter virum & vxorem. si autem vir vxoris permissu fructus accepit, qui industria hominis egent, non tenetur restituere. l. final. C. de pact. conue. si verò fructus naturales sint & tenues, etiam non restituet vir. l. si id quod. §. 1. & l. vtrum. ff. de donatio. inter vir. & vxor. l. omnibus. ff. de impensis in rebus dotali: si fructus sint opulenti restituet maritus eos, quibus locupletior factus est. l. si stipulata. §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxo. hanc distinctionem scripsit Bart. l. penultima. nume. 2. ff. ad legem falcidiam, quam falsã. doctorum approbat referente Tiraquello in legibus connubialibus glo. 9. numero. 2. hanc distinctionem dicit receptam communiter dominus Couarruuias de sponsalibus. 2. parte. c. 7. §. 1. numer. 2. idem testatur Gregorius scholio secundò in. l. 17. titulo. 11. part. 4. Aliter autem nec omninò ex-

71 tra rem distinguit Bald. consilio 275. nume. 4. lib. 3. idem Bald. consilio. 428. numero. 1. lib. 5. quam distinctionem magis approbat Gregorius suprascriptus. Sed huiusmodi paraphernorum

72 rum distinctio in Hispania cessat, cum omnia bona & lucrum quod cõstante matrimonio quæritur, vtriusque coniugis sint. l. fin. titulo. 3. lib. 3. fori. l. 4. titulo. 9. lib. 5. nouæ compilationis. nec locum in hoc principatu habet recepta sententia, vt scripsit Montaluus scholio final. l. fin. titul. 3. lib. 3. fori. Gregorius supra

supra Ioannes Luppus in Rubric. de donatio. inter vir. & uxor. §. 62. nume. 10. & nume. 11. Xuarez. l. 1. titulo de las ganancias lib. 3. fori. nume. fin. Antonius Gomez in. l. 50. Tauri numer. 11. & nume. 33. & nume. 71. hinc fit, ut paraphernorum dominium, & administrationem quod maritus habeat, fructusque suos faciat, sicut fructus dotis, qui utriusque sunt legibus Regijs supra positis. Grego. scholio mag. versiculo in Regno vero in. l. 6. titulo. 11. part. 6. traddit frater Franciscus Alcocer Franciscanus Religiosissimus vir apprime doctus, innocuæque vitæ candore & sanctitate venerandus in tractatu de Ludo. c. 14.

73 Quæ leges Regiæ moribus Cordubensium cum non sint receptæ, ipsaque urbs Corduba iure communi utatur, quo paraphernorum fructus mulieri cedunt, cum lucrum constante matrimonio quæsitum mariti sit, sequitur quod in illa urbe distinctio Bartoli præscriptaque communis opinio seruanda est, cogeturque mulier ex paraphernis dotem dare, quod si renuerit, nec aletur à marito, sed si mulier dote constituta nubat, dos quod euincatur, cogetur se familiamque alere de paraphernis, Baldus nouellus tractatu dotis. privilegio. 43.

74 Quartò limitatur hæc sententia, si pater mariti & ipsa uxor egestate opprimmantur, alimentisque indigeant, nec utrisque pascendo mariti facultates sufficiant, alet in hac specie filius patrem, non autem maritus uxorem. huius opinionis author est diuus Thomas. 2. 2. q. 26. articulo. 11. idem Thomas in. 3. distinctione. 29. q. 7. ad tertium. quam opinionem veram esse validioribus argumentis à iure ductis probat Fortunius in. l. veluti. ff. de iusti. & iure. numero. 37. ea maxime ratione innititur, quod natura ipsa filius patrem exhibere impellatur, à quo genitus educatusque sit.

75 Quintò limitatur supra scripta sententia si uxor adulterium commiserit, quia adulteram uxorem maritus alere non tenetur. hæc sententia colligitur ex Accursio. l. fidei commissum. C. de fidei commissis. ex quo eam deduxit Bald. c. ex parte. de consuetudine. nume. 7. qui ad idem allegat Accursium. l. ab hostibus. §. final. ff. solut. matrimon. idem approbat Ioannes Luppus Rubric. de dona. inter vir. & uxor. §. 78. numero. 7. scripsit Paulus Castrensis consilio. 392. Federicus de senis consili. 277. incipi. domino Corrado. quos sequitur Bologninus. consilio. 23. versiculo plus dico. Cumanus consili. 175. idem Cumanus consilio. 154. Bart. consilio. 75. incipit domine potestate. sequitur Iacobus Nouellus tractatu defensionum titulo quæ personæ accusare nõ possunt. nu. 46.

idq; approbat ipse Ioãnes Luppus in Rubri. de donatio. inter.
76 §. 64. numero. 9. qui hanc sententiam obtinere ait, si mulier adulterij rea à viro diuertat, quià in hoc casu à viro non repetet, quod in se alenda consumpserit. ad hoc allegat Bernardum scholio. 1. in fine. c. significasti. de diuortijs.

77 Hæc sententia non tantum locum habet in ea, quæ adulterij rea est, verum in vxore quæ in lasciuis actibus est deprehensa, in osculis sanè aut amplexibus, vt Baldo placuit in. c. tuæ. numero. 14. de procuratoribus, qui dotem ob id perdere mulierem scribit, ergò neq; aletur à viro, quæ doctrina vbiq; circumfertur, eamq; validioribus argumentis comprobat Ripa Rubrica de iudicijs. numero. 12. & sequentibus. Dominus Couarruuias de sponsalibus. c. 7. §. 6. numero. 2.

78 Vnde sanctè iure ciuili statutum est mulierē dotem eam ob causam perdere, quòd promiscua virorum balnea intret. l. final. C. de repudijs. si libidinis causa intret, vt lex ait, notat Ripa Rubrica de iudicijs. numero. 18.

79 Item si vxor marito prohibēte spectandorum ludorum gratia eat in amphiteatra, dotem perdet. l. consensu. C. de repudijs. notat Ripa. Rubrica de iudicijs numer. 19. ergò & alimenta ab inuito viro non habebit, potest enim hac de causa maritus repudium vxori mittere, de qua re multa scribit Tiraquell. in legibus connubialibus. l. 16. numero. 37.

80 Hæc etiam sententia rectè procedit vice versa, si maritus adulter sit, quem vxor de dote alere non cogetur, quamuis egestate laboret, si iudicis sententia separatio constituta sit, quià vir peccauit in legem coniugij, ergò non consequetur lucrum ex matrimonio, quod impugnauit. tex. l. ab hostibus. §. si vir. ff. solut. matrimonio. c. quià frustra. de vsuris. notat Baldus. l. vbi ad huc. C. de iure doti. sequitur Ioannes Luppus in Rubric. de dona. inter vir. & vxorem. §. 64. numero. 12. idem Ioannes Luppus in. c. per vestras. §. 19. numero. 2. ante notabilia.

81 Sextò limitatur superior sententia, si vxoris bona ad fiscum deuoluta fuerint propter hoc, quòd mulier impietatis in Deū rea sit, quæ si perpetuò in carcerem detrudatur, eam maritus alere non cogetur, quià mulier culpa sua iudotata est: ergò vir non cogetur alere. l. final. C. ad Velleya. neq; est in viri obsequio, vnde vir alere non tenetur, hæc fuit sententia Ioannis Luppi in Rubrica de donatio. inter vir. & vxor. §. 64. num. 7. qui tamen non adhæsit tutus huic sententiæ, sed æstimationi locum dedit. hanc tamen opinionem

nionem tamen certam defendit dominus Iacobus septimancensis in institu. catholi.c.26. numero.8.

82 Septimò limitatur superior sententia quando bona, de quibus pascenda est vxor, vir in iusto titulo quæsierit, nam ex his ali non debet vxor, Hostiensis in summa de pœnitentia & remissione. §. quibus & qualiter versiculo quid de rapina. in fine sequūtur plurimi, quibus astipulatur Ioannes Luppus in rubrica de donat. inter virum. & vxo. §.65. nume. 2.

83 Quæ inferuntur ad dificilem quæstionem: vtrum æs alienum in pascenda vxore ac liberis cōsumptum, quod pater familias mutuò accepit, ab vxore liberis vt repeti possit, ex eo quod in eorum vtilitatem versum sit, si vir non sit soluendo. in qua quæstione Bart. in. l. his solis. nume. 2. ff. de cond. indeb. ait argumēto eorum, quæ inibi Accursius tradidit, quod à filijs repeti possit & ab vxore, sed ipse Bartolus in ancipiti quæstione sententiam dicere ausus non est, sed æstimationi locum reliquit. ipse tamen Accursius in. l. his solis. quærit, vtrum ab eo exigi pecunia possit, ad cuius vtilitatem versa est, si ille qui mutuam pecuniam accepit, non sit soluendo. Accursius exigi ab eo pecuniam posse ait, si lucrosa de causa eius commodo pecunia accessit, argumento. l. final. ff. de eo perquem fact. erit. vbi Vlpian. ait actionem dari actori (quanti sua interest) aduersus eum, qui dolo fecit, quo minus reus in iudicio vocatus sisteret, si verò is, qui dolo fecit quominus reus in iudicio sistat, soluendo non sit: datur actio aduersus ipsum reum æquitate suadente: huic decisioni rationem subjicit ipse Vlpianus, ne propter dolum alienum reus lucrum faciat, & alter damno afficiatur. quæ ratio in proposita specie locum habet, esset sanè iniquum, quod ex dolo patris filij lucrum facerent, is verò, qui patri mutuam pecuniam dedit, rei propriæ detrimentum patiatur, vnde à filijs pecuniam condici, si pater non sit soluendo, æquius ac iustius est.

84 Secundò pro hac parte adducit Bart. l. planè si filium. §.1. ff. de leg. 1. ibi quidam seruum hæredem instituit, seruique dominum rogauit, vt hæreditatem restitueret, dominus seruum alienauit, quisnam hæreditatem restituere tenetur, emptor serui, an venditor, quæstionis erat, & venditorem cogendum esse restituere Vlpianus ait, quod si venditor soluendo non sit, restituet hæreditatē emptor, apud quem est ipsa hæreditas. ergò idem in proposita specie obseruandum est, in qua eadē est ratio, vt Bartolo placuit.

85 Tertiò pro hac parte adducitur. l. 2. versiculo æquissimum.

ff. ad leg. Rhod. de iactu. vbi nauis leuandæ gratia iactus merciũ factus est, contributione eorum, quorum res saluæ sunt, sarciri damnum debere lex decreuit. rationem huic decisioni Paulus reddit, quia æquissimum est, commune detrimentum fieri eorum, qui propter amissas res aliorum consequuti sunt, vt merces suas saluas haberent.

86 Quartò hanc opinionem fulcit. l. ei qui seruo. §. fin. C. quod cum eo. vbi qui cum procuratore negociorum vè gestore cõtrahit eius fidem sequutus, si in rem domini pecunia versa sit, actionem habet aduersus dominum. idem in proposito statuetur, vt aduersus vxorem filios vè actio detur, si eorum cõmodo pecunia accesserit. ex qua lege hoc collegerunt Bald. Paulus Castrensis & reliqui doctores, & quasi notabilem pro hac parte adducit Bart. in. l. si pupilli. §. 1. numero. 5. ff. de nego. gest.

87 Quintò hæc opinio ea ratione commendatur, quià pater inops filium exhibere non cogitur. l. si quis à liberis. §. si mater. vbi notat Accursius scholio necessariò. idem Accursius scholio pietate in. l. Nẽsennius. ff. de nego. gest. vnde si inops pater filiũ exhibeat, id facit, quod iure facere non tenetur, vnde cum soluendo pater non sit, si credita pecunia vtilitati ac commodo filiorum accesserit, ipsi filij conuenientur actione de in rem verso. argumento. l. ei, qui seruo. §. final. C. quod cum eo.

88 Sextò hanc opinionem fulcit. l. si me & titium. & . l. si eum seruum. ff. si certum peta. vbi statuitur, quod si id, quod meum est, ad te perueniat, potero à te condicere, ne ex alieno locupletior sis, quod obtinet, vt nostri interpretantur doctores, si ex causa lucratiua ad te perueniat, quo casu à te potero condicere, sed alimentorum causam lucratiuam esse certum est, vti traddit Bart. in. l. his solis. ff. de condictio. in deb. ex quo hoc deduxit Gomez Arias in l. 61. Tauri. numero. 7. qui ait filium à patre alimenta habere ex causa lucratiua, oppositamque esse causam creditorum, quæ onerosa est, agunt quippè creditores detuenda re propria, vti Baldus ait in. l. 2. C. de reuo. ħs quæ in fraud. cred. numero. 2. cui accedit Iass. in. §. item si quis in fraudem. numer. 32. institu. de actionibus. his innitens argumentis hanc opinionem, quæ habet, quod in proposita specie filij conueniri possint, sequitur Angelus in. l. his solis, cui accedit Iass. numero. 2. idem Iass. in. l. si eum seruum. in principio. numero. 1. & in. l. si me & titium numero. 3. ff. si certum peta. idem Iass. in. §. actiones autem depeculio. numero. 43. institutis. de actionibus. Ioannes

nes de Plat in. l. vxorem in fin. C. de decurio. lib. 10. Cæpola cautela. 246. Romanus singulari. 213. incipit pater pauper. Hippolitus singulari. 224. in fine. Cremensis notabili. 37. Zazius in. l. si eum seruum. numero. 4. Purpuratus numero. 5. ff. si certum petatur, Ioannes Luppus in Rubri. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. numero. 6. vbi nihil affirmat, ipse tamen Ioãnes Luppus in. l. 61. Tauri. numero. 11. ait hanc opinionem sibi placuisse postquam dato otio rationes vtriusq; partis pensitauit. cui accedit Castillus numero. 24. Gomez Arias. numero. 7. traddit Corneus in. l. his solis. numero. 1. & 2. ff. de condictio. indeb.

89 Contrariam in hoc articulo sententiam, quæ habet, quod à filijs pecunia condici non possit, defendit Decius in. l. si eum seruum. numero. 1. ff. si cert. pet. qui ea ratione innititur, quod creditor cum filijs non contraxerit, sed patri mutuam pecuniam dederit, cuius fidem sequutus facilitatis suæ incommoda defleat, qui minus idoneo debitori crediderit. pro qua sententia adduco. l. qui bona. §. de illo. ff. de damno infecto. c. damnum de Regulis iuris lib. 6. nec in consideratione erit inquem vsum pecunia versa sit. l. cum cui. C. de actio. & obligat. l. si is qui. C. de positi, vbi nec ei qui mutuam pecuniam dedit, neq; ei qui pecuniam deposuit, datur actio aduersus eum, ad quem pecunia peruenit, si consumpta sit.

90 Secundò pro hac parte adducit sententiam Bartoli in. l. si cum dotem. §. fin. numero. 10. ff. solut. matrimonio qui ait, 12 quod si ea pecunia, quam quis mutuò accepit, merces comparauerit, mercibusq; stantibus mortuus sit, si æri alieno per soluendo defuncti facultates non sufficiant, quamuis merces stēt, creditor in pecuniam, quam credidit, priuilegium exigendi non habebit, huic sententiæ crebrius doctores accessere, vt traddit Alexand. l. si cum dotem. §. fin. numero. 5. idem. scribit Iass. l. creditor. 1. numero. 5. ff. si cert. petat. Cassaneus in cathalogo gloriæ mundi. 12. parte. consideratione. 99. limitatione. 3. his ductus argumentis sententiam Decij sequutus est Alciatus in. l. si eum seruum. numero. 7. ff. si cert. petatur. Quæ opinio, quãuis æquitati naturali non conueniat, defluit tamen ex. l. 3. §. 1. versiculo & regulariter. ff. de in rē verso, vbi aduersus dominū ita demum agi potest actione de in rem verso, si ille qui negotiū gessit, negotiorū gestorū haberet actionē: pater autē, quià pater est, intelligitur filios exhibere, non autē quasi negociorū gestor, ergò in proposito negociorum gestorū actio cessat aduersus filios. l. alimenta. l. si paterno affectu. C. de neg. gest. igitur ad uersus

uersus filios, qui ex credita patri pecunia aliti sunt, non dabitur actio creditori paterno, cum pater ipse in hoc casu negociorum gestorum actionem non habeat.

91 Tertiò huius sententiæ partes fulcit.l.61. Tauri.in hæc verba (y ansi mesmo mandamos que quando se obligare amancomun marido y muger en vn contracto ò en diuersos que la muger no sea obligada à cosa alguna: saluo si se probare que se conuertio la tal deuda en prouecho della: ca entonces mandamos que por rata del dicho prouecho sea obligada: pero si lo quese conuirtio en prouecho della fue en las cosas quel marido le era obligado à dar ansi como en vestirla y darle de comer y las otras cosas necessarias: mādamos que por esto ella no sea obligada à cosa alguna) vnde cum vxor conueniri non possit pro ea pecunia, quæ marito credita est, vt vxorem aleret, si maritus soluendo non sit. apparet idem ius obseruandum esse in personis liberorum, quià æqua lance conueniri non debent, cum eadem sit ratio in vtrisq;. Propterea sanè à creditoribus viri vxor non conuenitur pro pecunia credita marito, quam ipse in alimenta vxoris erogauit, quià vir alendo vxorem obligationi, qua astrictus erat, satisfacit: ipsaq; mulier à viro alimēta capit ex causa onerosa: quod in persona filij locum habere videtur, cum vxor & filius patri maritoq;, à quibus aluntur, operas præstare debent, vt alio in loco ponemus.

Aduersus Castillum

92 Hanc opinionem si quis sequi velit, argumenta, quæ contrarias partes tuentur, hoc modo diluet: primò etenim huic opinioni non obstabit.l.61.Tauri. quam pro hac parte ponderat Castillus. nume. 24. ex eaq; argumentum sumit à contrario sensu: ea etenim lege decretum est, ne vxor à mariti creditoribus conueniatur pro pecunia credita viro, quæ bono mulieris accessit, in idq; maritus erogauit, quod præstare vxori teneba tur, vt victum vestitumq;: ergò si præstare vir non tenetur propterea, quià inops sit, condici ab vxore pecunia poterit ex eo, quià ipsi vxori profuisset, argumento.l. ei qui seruo.§. final. C. quod cum eo.

93 Sed hoc argumentum ex lege Regia depromi non debet, quià obligatio alendæ vxoris non abrumpitur ob inopiā mariti, cum vir vxorem alere perpetuò teneatur, huius tamen obligationis effectus suspenditur, dum vir eget, vt colligere facile est ex his, quæ scripsit Crauetta. consilio. 199. lib. 1. vnde si maritus inops vxori alimenta subministret, legali obligationi satisfacit, tamēq; si diues esset, cum alendæ vxoris obligatio semper maneat: quod ex eo fit, quia

quià iure naturæ vir alere tenetur vxorem propterea, quià onus hoc est sequella matrimonij, Baldus.l.1.§. ius naturale.numero.6.in fin. ff. de iusti. & iur. idem in persona patris statuemus, qui eodem iure filios alit, vt scripsimus in.§.parens.

94 Item huic sententiæ non obstat.l.nam hoc natura.ff. de condi. indeb. qua prohibemur cum alterius detrimento fieri locupletiores, hoc obtinet, si detrimentum culpabile sit, non verò si inculpabile, vt in hac specie, cum filij citra culpam cum paterni creditoris detrimento locupletentur, culpa enim facilitati paterni creditoris ascribetur, qui homini crediderit, qui soluendo non sit.

Item non obstat.l. si me & titium &.l. si eum seruum.ff. si cert. petat. hæ quippè leges ad propositam quæstionem nihil faciunt, agimus enim de eo cui credita pecunia fuit, quo facto debitor pecuniæ dominium adeptus est, quam arbitrio suo potuit in quoscumq; vsus prodigere, argumento. tex. in.l. in re mandata.C. mand.sed in specie.l. si me & titium &.l. si eum seruum: Petrus errore ductus existimauit rem, quam accipiebat, ad se pertinere, cum aliena esset, eamq; vendidit, ac cum domini detrimento lucrum fecit, domino Petrus obligatus non est, quià nullum negocium cum domino contraxit, sed quia precium ad eum peruenit, bono & æquo introducta est actio subsidiaria, quæ domino datur, vt precium Petro cōdicat, cum sine culpa domini ad Petrū peruenit. In contractu mutui diuersum statutum est, cum iussu permissuq; domini pecunia creddita ad debitorem perueniat, ad eum q; dominium translatum sit, vt traddidit Decius in. l. si eum seruum.numero.1.ff.si cert. pet.

95 Ex hoc apparet nihil obstare Decij sententiæ.l. fin. in principio.ff. de eo perquem factum erit: vbi actio subsidiaria Domino datur aduersus eum, qui rem tenet, ne dominus sine sua culpa damnum patiatur.

Item huic opinioni non obstat.l. planè si filium.§.1.ff. de leg.1.quià in specie legis emptor fuit in culpa comparando rem, quæ iussu testatoris restituenda erat, vnde emptoris odio & fauore testamenti, ne fidei commissum subuertatur dolo venditoris, introducta actio subsidiaria fuit aduersus emptorem, si venditor non sit soluendo, sic legis intentionem accipiendam esse docuit Socynus in. l. fin. in principio. numero. 8. ff. de eo perquem factum erit, quæ interpretatio crebrius recepta est, vt scripsit Salicetus in.l.ijs solis. ff. de condi.indebiti.

96 Item ne huic sententiæ obstet l.fin. in principio. ff. de eo perquam factum erit, eam interpretatio-

tationem sequemur, quam multi doctores approbarunt, vt lex hæc in persona eius loquatur, qui longa possessione dominiũ rei sibi quærebat, vt præscriptio abrumperetur, possessorem rei dominus in iudicium vocauit, cuiuspiam dolo factum est, ne reus in iudicio sisteret, quo facto possessor cœptam præscriptionem adimpleuit, & rei dominium perfecta possessione sibi quæsiuit, propterea, si is qui dolo fecit, quominus in iudicio reus sisteret, soluendo non sit: datur actio restitutoria aduersus ipsum reum, ne propter dolum alienum reus lucrum faciat, & actor damno afficiatur, hæc traddit Socynus. l. fin. in princi-
97 pio. nume. 8. Quæ interpretatio rationem habet, quià in proposito cessat ratio propterquam præscriptio introducta est, scilicet odium desidis ac negligentis circa rem suam. c. placuit. §. hæc autem. 16. q. 3. rei etenim dominus reum tempore in iudiciũ vocauit, quam ob causam negligentiæ damnum non patitur: inde fit, vt si is qui dolo fecit, quominus in iudicio sistatur, soluendo non sit, actor in eum statum reducatur, in quo fuerat, quando reum in iudicium vocauit, vt aduersus reum agere posit, hoc æquitatis ratio suadet, qua ipsa præscriptio introducta est. l. 1. ff. de vsu capio.

98 Item huic Decij opinioni nõ obstat. l. 2. ff. ad leg. rhod. de iactu. vbi actio principaliter datur aduersus magistrum nauis, quòd si nauis magister soluendo non sit, cum ijs agendi copia tribuitur, quorum merces saluæ sunt, vt detrimentum proportione communicetur, quod fit ex tacita conuentione eorum qui vehebantur in naui: ne merces perirent, vti colligitur ex Fulgosio in. l. 2. ff. ad lega. rhodi. de iactu. numer. 2. qui ait in hac specie in lege proposita negociorum gestorum actionem dari ei, cuius merces iactæ sunt, quià qui mercium suarum iactum fecit, vtiliter negocia gessit eorum, quorum merces saluæ sunt.

99 Item Decij sententiæ non obstat. l. ei qui seruo. §. fin. C. quod cum eo. vbi actio de in rem verso aduersus dominum datur ei, qui negociorum gestori credidit, si ipse negociorum gestor soluendo non sit, quando in rem domini pecunia versa est, sed pater inops non cogitur filios exhibere. l. si quis à liberis. §. si mater. ergò si alat quasi negociorum gestor filiorum intelligitur: vnde si soluendo non sit, à filijs, quod patri creditũ est, cõdicetur, cum in corũ vtilitatem sit versum. Hoc modo pro contraria parte legis verba perpẽdunt doctores, quæ verborũ inductio Decij opinioni nõ obstat ex eo, quià obligatio, qua pater astringitur filios exhibere, non ab rũ-

pitur ac euanescit propter inopiam patris, sed magis suspenditur, vt supra scripsimus: vnde pater numq̃ intelligitur quasi negociorum gestor filios exhibere: sed iuris naturæ præcepto paternoq; amore & pietate. argumento. l. si paterno. C. de nego.gest.ob hancq; causam alimenta præstitisse semper intelligitur, vt sentit Accursius scholio pietate.l.nesenius.ff. de nego.gest. traddit diffusius Rufinus consilio.145. nume.3. lib.4. Idem autem quod supra scripsimus.nume.93.vt obligatio, qua pater astringitur filios exhibere, numq̃ extinguatur, sed tantum iusta ex causa suspendatur, depromitur ex.l.1.§. ius naturale. ff. de iust. & iur. vbi liberorum educatio dicitur esse iuris naturalis: ergò perpetua est obligatio, quam ratio ciuilis corrumpere non potest.l. eas obligationes. ff. de capit. dimi. §.

100 Sed naturalia. institutis de iure natu. quæ dictio illa (educatio) demonstrat, hoc enim est discrimen inter hæc verba alo; & educo, q̃ alere ad tempus exhibere sit, educare perpetuum; vt Nonius Marcellus ait, cuius bona pace dixerim, discrimen hoc inter hæc verba constitui non potest, quæ eandem significationem habent, vt deducitur ex Cicerone.lib.2.de natura Deorum pagina.273. (omnium autem, inquit, rerum quæ natura administrantur seminator & parens, vt ita dicam, atq; educator & altor est mundus, omniaq; sicut membra & partes suas nutricatur & continet) Quòd autẽ educo verbũ non significet in perpetuum nutrire ex Boetio depromitur lib.1. de consolatione prosa.2. tu es ne ille (ait) qui nostro quondam lacte nutritus: nostris educatus alimentis: in virile animi robur euaseras.

101 Hæc autem quamuis pro opinione Decij adducta sint, non me impellunt, vt eius opinioni accedam, qui contrariam tamquam receptiorem & veriorem probo: quæ sese iuris naturalis defensione tuetur, à quo iubemur, ne cum alterius detrimento locupletiores simus, cui opinioni non obstat. l. eum cui. C. de actionibus & obligatio. quæ agit de ea pecunia, quæ ex mercium venditione redacta ad negociatores peruenit: quam creditor à possessore non condicit, quià ex causa onerosa ad eum peruenit.

102 Item non obstat.l.si is qui. C. depositi, vbi qui depositam pecuniam creddidit suo nomine, ius obligationis sibi quæsiuit, nec aduersus debitorẽ actionẽ habet is, qui deposuit. Quæ sententia obtinet in actione directa, quià vtilẽ mandatam actionẽ habet aduersus creditorẽ.l.quamuis.C.si certum petatur, eadẽ ratione si is qui depositã pecuniã accepit, soluendo non sit, aduersus

sus debitorē cui credita est, sub sidiaria actione experiri poterit qui deposuit, Accursius scholio penulti. in. l. quamuis. C. si certum petatur. cui opinioni fauet. l. final. ff. de nego. gest. in hac ipsa facti specie nos loquimur, vbi aduersus filium agitur actione subsidiaria, qui alitus est à patre ex pecunia credita, ipseq; pater soluendo non est.

103 Item huic opinioni non obstat. l. 61. Tauri. quæ huic sententiæ magis aduersari videtur, nisi mentem & propositum legis, pensitemus, quod longè differt, ab eo, de quo agimus: duplex, enim facti species inciderat, vtriq; lex satisfacit.

Declaratur lex Regia.

Primò irritam facit intercessionem vxoris pro marito: secundò si vir & vxor consponsores sint, insolidumq; obligationi astricti, si res in obligationem deductæ ad vtilitatem mulieris versæ sint, marito petente conuenitur vxor pro summa vniuersæ obligationis, sed non semper obtinet, vnde in quo casu locum non habeat, lex ipsa demonstrat: non enim ferendus est vir, qui dicat in suam vtilitatem vertisse vxorem, quæ in id prodegit, quod vir vxori præstare tenebatur, veluti alimenta aut vestes pro dignitate & ordine suo, vnde maritus in partem debiti cōuenietur, cum maritus vxorem exhibere teneatur. l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimo. l. quod si nulla. ff. de relig. & sum pti. fune. ini biq; Bartolus annotauit. hoc modo interpretanda sunt hæc verba legis Regiæ; quod ex Antonio depromitur legis interprete: ipse tamen latius explicabo.

104 Suppono q; iuxta iuris ciuilis Regulas, q; si plures rei debendi insolidum constituantur, contracti autem debiti vtilitas in cuiusq; cōmodum æquis partibus cesserit, in partes viriles singulos esse conueniendos, in reliquis vero partibus alter alterius fideiussor esse intelligitur. Accursius scholio intercessionem in. l. vir vxori. §. mulier. ff. ad Velleianum. sequitur Bart. l. si constante. nume. 35. ff. solut. matrimonio, quam sententiam communiter receptam esse attestatus est Iass. in. l. si constante.

105 nu. 48. ff. solut. matrimonio. Huius sentētiæ manifesta ratio est, quià in proposito contractu fucus esse intelligitur, quæsitoq; colore contrahitur: & duo rei dicuntur, qui verè consponsores non sunt, sed magis reciproci fideiussores. Bart. l. Reos. nu-

106 mer. 1. ff. de duobus reis. Vnde fit, vt si ad vtilitatem vnius tantum totius debiti commodum versum sit: cum alter fideiussor sit, si is, qui fideiussor est, ob signatis sumptibus pro tribunali petierit, vt consponsoris vires excutiantur, hoc vt fiat iudex percipiet, nec capi pignora fideiussoris patiatur, donec

nec principalis vtriusque rei capta pignora distractaque sint: quae si debitis soluendis non sufficiant, fideiussoris, qui quasi reus promisit, pignora distrahentur, vt debitis satisfaciat. Bart. auth. hoc ita. num. 29. C. de duobus reis sequitur Paulus Castrēsis inibi. nume. 16. idem Paulus. l. vnde quaeritur. nume. 15. ff. commodati. in eadem opinione fuit idem Bart. in. l. 3. §. vbi duo rei. nume. 15. ff. de duobus reis. Hipolitus in Rubri. ff. de fideiussoribus. nume. 65. idem Hipolitus singulari. 2. & singulari. 370. Ripa. l. si ex toto. §. 1. nume. final. ff. de leg. 1. Ioannes Luppus in. c. per vestras not. 5. nume. 10. hanc sententiam fulcit. l. vnde quaeritur. ff. commodati. vbi si vehiculum duobus simul locatum sit, vtrique competit furti actio, vnde fit, vt si alter agat, & alter locati actione conueniatur, qui furti non egit petere poterit, vt suo periculo suis que sumptibus conueniatur is, qui furti actione agēdo lucrum ex re commodata adeptus est: vnde apparet, quod si duo insolidum debendi rei constituantur, vnique tantum lucrum contractus cedat, is conuenietur tantum, altero petente vt suo periculo suisque sumptibus conueniatur.

107 Contrariam sententiam defendit Bald. l. 1. C. de conue. fisci. debito. lib. 10. qui ea ratione innititur, quòd quando duo rei obligandi constituuntur insolidum, tacito consensu renuntiare huic beneficio intelliguntur, quo cum se abdicauerint, eo vti lex prohibet. l. cum apparebit. ff. locati, vbi qui pluribus locauit singulorum insolidum intuitus personam, electionem habebit conueniendi quem velit: quae electio ipsi non est auferenda, si actiones suas aduersus caeteros praestare non recuset.

Secundò pro hac parte adducit Baldus. l. penultimam. C. de conueni. fisci debito. lib. 10. vbi fisci debitores nulla exceptione obstante coguntur debitis satisfacere. haec Baldus.

108 Ego quidem Bartoli sententiae accedo, quae me hercule & crebrior est, cui non obstat. l. cū apparebit, quae recentiori iure corrigitur, vti inibi notat Accursius scholio pen. per tex. in auth. de duobus reis. §. 1. collat. 7. Accursij sententiam sequuntur Bart. Paulus Fulgosius & Salicetus. idem Salicetus in auth. hoc ita. nu. 2. C. de duobus reis. inibique Cynus. nu. 2. quibus reliqui astipulantur. & quamuis manca forma concipiendae obliga- Aduersus Bald.

109 tionis consponsorum (hoc vocabulo appellat Cicero eos, qui simul debendi rei constituuntur, in libro. 6. epistola. 18.) qua vtuntur iure consulti, nec introducta sit noua forma lege noua, vti Cynus ait in authenti. hoc ita, cui omnes accessere, vti attestatus est Bart. nu. 1. non enim Marcellus obligationis concipiendae

dæ formam constituit in.l.cum apparebit, sed retulit formã ini ti cõtractus, quæ proposita fuit, secundum quam formam ipse respondit: quod responsum lege noua correctũ est. cũq; Marcellus decisionem colligeret ex forma obligationis præscripta, sequitur quod ex obligatiõe cõsponsorum concepta secũdum eam formam non nascitur ius conueniendi insolidum reum: quem actor elegerit, absq; eo quod ius electionis auferri possit, sed auferetur electio, si ille qui conuenitur insolidum, petat suo periculo suisq; sumptibus vires substantiæ consponsoris excuti, ea de causa quod totius obligationis cõmodum in eius vtilitatem sit versum, argumento.l.vnde quæritur.ff.com-
110 mod.quæ decisio in eo quidem iudicio non obtinebit, si in specie.l.cum apparebit.actum esset vt insolidum singuli rei conuenirentur. Sed cum ipsa lex iure nouo correcta sit, quamuis obligatio duorum reorum cõcepta sit in hunc modum, vt singuli in solidum teneantur, non possunt tamen singuli insolidum conueniri, nisi in eam partẽ, quæ eius bono accessit. auth. de duobus reis.in principio. l.10. titulo.12. part.5.consequens est exceptionem, nequis conueniatur, donec excutiantur vires substãtiæ eius, qui ex contractu commodum adeptus est, etiã hodie manere, ac reuiuiscere: vti Bartol9 & doctores traddidere. Vnde quoquoquis se vertat, Baldiq; intentionem rimetur, & pensitet, non poterit non increpare hominem tanto odio affectum in magistrum, vt si eius sentẽtiam iure non possit, iniuria tamen euertere conetur, legibusq; vta
111 tur antiquatis. Bartoli sentẽtiæ non obstat. l. pen. C. de conue. fisci.debit.lib.10.pro cuius legis interpretatiõe suppono, dictionem hanc (frustratio) deceptionem significare. Cicero lib. 10. ad Lutium plancum.epistola.23 in hæc verba.in quo hanc capio voluptatem, quòd certè quo magis me petiuerunt, tanto maiorem his frustratio dolorem attulit. idem colligitur ex Ennianis versibus Gellio referẽte lib. 18. noctium atticarum.c.2. & Erasmo chiliadis tertiæ centuria.8. paræmia.7. in spẽ frustra tam. & paræmia.36. frustratus conatus.

112 Suppono item dictionẽ hanc (nomen) significare tum debitum, tum ipsum debitorem, negociatores enim in codice scribunt nomina debitorum & causam, debitiq; titulũ, accepti expensiq; rationes. inde nomẽ expũgere dicimus, idest debitum delere. Britannicus in Iuuenalis satira.7. qui venit ad dubiũ grãdi cum codice nomen. Cicero lib.7.in verrem.pagina.231. iste hominem arripi à tribunali, & in carcerem cõjici iubet.ille clamare cum raperetur: nihil feci, serum

ferum fecisse: nihil commisisse: pecuniam sibi esse in nominib9: numeratam in præsentia nõ habere.) Alciatus in. l. iustum. C. de ædẽdo. Budæus. in. l. 1. in principio. ff. ad Macœdonianũ. Cõnanus lib. 7. commentariorum iuris ciuilis. c. 2. nu. 4. hæc dictio (nominibus) qua Imperatores vsi sunt in. l. 1. C. de conuen. fisci debit. in hac significatione accipitur, vti docuit Alciat. in. l. nominis & rei. ff. de verb. significatio.

113 His sic suppositis constituit. l. penul. ne ij, qui fisco debent suis nominibus, idest accepti titulo, fiscum frustrentur, idest decipiant, subtrahantq́ debita fiscalia delegatione debitorum, lex enim non agit de his qui simul fisci debitores erant, vnde cum de consponsoribus non agat, non est quare trahatur in causam duorum reorum. Explossa igitur Baldi opinione Bartoli sententia approbanda est, cui fauet lex. 61. Tauri.

114 Hæc tamen sententia Bartoli contrahi debet, vt tantum locũ habeat, in contractibus bonæ fidei, de quibus agit. l. vnde quæritur. non autem in cõtractibus stricti iuris, quales sunt fideiussio & stipulatio, nam si inito cõtractu stricti iuris insolidũ duo obligentur, vnusq́ insolidum cõueniatur, qui vires substãtiæ alteri9 discuti petat ex eo, quòd initi contractus commodum ad alterius tãtum vtilitatem sit versum, licet suo periculo suisq́ sumptibus id fieri postulet, audiendus non est, nec executio suspẽdetur. Bal. l. 1. C. de conue. fisci. debit. argumento ipsius legis, quæ Baldi opinioni apprimè fauet.

115 Ex hoc fit vt cum nostra tempestate scribarum vsu introductum sit, vt in omni contractu stipulatio interponatur, in omniq́ conuentione, q́ opinio Bartoli quæ communiter approbata est, manet inutilis, ac sine effectu, cum cesset beneficium excussionis, limitabiturq́ lex. l. 61. Tauri. quæ in secunda sui parte non potest ad praxim redduci. Ea autẽ quæ latius scripta sunt, vt in compendium trahamus, ex ijs quæ disputata sunt, apparet, veram esse communem sententiam, quæ habet, q́ si ea pecunia, quam quispiam mutuò accepit, vxorem filios vè pauerit, si ipse non sit soluẽdo, vxor filijq́ hoc nomine cõuenientur ea de causa, q́ in eorum vtilitatem pecunia versa sit, quod ratione æquitateq́ naturali introductũ est, nequis cum alterius detrimẽto locupletior fiat. l. nam hoc natura. ff. de condi. indeb. vnde quod cuiuspiam est, si apud alterum deprehendatur, vẽdicatur ab eo, & domino restituitur. l. hæc condictio. ff. de condictio. indebiti. quod in proposita quæstione summa cum ratione statuendum est.

116 Hactenus tractatũ est de his,

quæ maritus mulieri suæ darede bet, consequens est agere de his, quæ viro demortuo superstiti vxori hæredes viri dare tenentur. Id primò scire operæ pretiũ erit, an hæredes mariti teneantur viduam vxorem exhibere, quo in facto multi articuli sunt proponẽdi: aut enim mulier vacuo est vẽtre, aut pleno, si vacuo, aut petit alimẽta ab hæredibus mariti ante dotem restitutã annua die, aut petit alimenta ob eam causam ꝙ vxor fuerit testatoris & paupertate laboret, si petat alimenta ventris nomine, sunt alimenta constituenda. l. 1. §. mulier autem. ff. de ventre in possess. mittend. quod fit fauore illius, qui est in vtero, est enim fauorabilior causa partus ꝗ pueri. l. 1. §. & generaliter. ff. de ventre in possess. mitten. nec hac de causa hæredes dotis fructus sibi acquirent, quinimo mulieri restituent, Bald. in. l. diuortio in principio. ff. solut. matrimonio versiculo in ea glossa: quia alimẽta quæ præstantur, ipsi videtur præstari, qui est in vtero. l. curator. ff. de ventre in possess. mitten. Baldi pronũciatum approbat Socynus in. l. diuortio. nu. 6. Montaluus in. l. 1. titulo. 8. lib. 3. fori. col. 2. versiculo. item mulier pregnans. Castillus in. l. 10. Tauri. §. alimentos. versiculo nota vnum singulare. passimꝙ scriptores omnes recipiunt, quia clarissimis iure consultorũ respon sis demonstratur.

117 Si verò mulier petat alimenta sibi decerni ante dotem restitutam annua die, si pauper sit, ali eam oportere scripsit Accursius in. l. vnica. §. ex actio. C. de rei vxoriæ actione. idem Accursius scholio fin. in. l. penul. ff. vt in possessio. legatorum. idem Accursius scholio. 1. in. l. diuortio in principio. ff. solut. matrimonio. vbi Bart. nu. 1. hanc partem defendit, cui accedunt Baldus & Albericus ibi nu. 6. Paulus Castrensis. nu. 1. qui affirmat hanc opinionem tenere omnes, sequitur Cuma. ibi nu. 1. Alexã. nu. 18. Iasso. nu. 19. Socynus nu. 17. qui attestatur communi scriptorum suffragio eam sententiam approbatam esse. quam approbat ipse Bart. in. l. vnica. §. ex actio. C. de rei vxo. actione, sequitur. Bald. ibi Salicetus nu. 31. dicit hanc partem sequi omnes. quam communiter obseruari affirmat Albericus ibi. Pro qua adducit. l. vbi ad huc. C. de iure dotium. l. extraneo. ff. de ventre in posse. mittend. hanc opinionem sequitur Boerius in constitutionibus Bituricẽsibus titulo desecostumes concernans mariages. §. 4. fol. 62. Abb. in. c. salubriter. de vsuris. nu. 6. Lambertinus in tractatu iuris patronatus lib. 3. q. 3. articulo. 6. nu. 7. Campetius in tractatu de dote. 1. parte. q. 16. Abb. consilio. 29. nu. 1. lib. 2. hanc opinionem communiter approbari scripsit Angelus in. §. fuerat. nu. 6. Institu.

de actionibus. cui accedit Iasso. ibi, Bertrandus consili. 304. nu. 4. lib. 1. illustrissimus Couarru. in tractatu de matrimo. 2. part. c. 3. §. 9. nu. 9. Gregor. in. l. 7. titu
118 lo. 13. part. 7. Hæc opinio procedit ratione speciali, quia licet dilatio quam lex debitori concessit, vt debitũ exolueret, prosit debitori. l. si constante. §. quoties. ff. solut. matrimonio, non tamen prodest debitori dotis, propterea quia dos constituitur, vt ex dotis fructibus alatur mulier l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimonio.

119 Item hæc sententia hoc argumento fulcitur, ꝙ hæredes mariti non debeant esse potioris cõditionis ꝙ̃ ipse testator. l. maritum coniuncta lege sequenti. ff. solut. matrimonio, sed maritus qui dotis percepit fructus, cogitur vxorem exhibere. l. dotis fructus. ff. de iure dotis ergò & hæredes cogẽtur. Item hæc opinio ea ratione commendatur, ꝙ maritus inops ali debet ex fructibus bonorum, quæ in dotem cõstituta sunt. l. maritum suprapo-sita. sic ergò & vxor maiori ratione aletur ex fructibus dotis ab hæredibus viri, cum vir & vxor eisdem regulis dijudicentur. l. alia. §. eleganter. ff. solut. matrimo. hæc opinio crebrius recepta est teste Pinelo in. l. fin. C. de bonis. mater. nu. 6. idem prædixerat Decius in. l. de alimentis. nu. 6. C. de transactionibus.

120 Eamq; neruosè defendit Corneus consilio. 129. nu. 3. lib. 1. quæ conclusio locum habet, quando dos ipsi mulieri est restituenda, non autem si ei qui pro muliere dotem dedit, qui sibi reddi stipulatus est, in quo casu mariti hæredes non tenentur viduam alere, Aretinus consilio. 97. sequitur additionator Socyni in l. diuortio in principio nu. 16. ff. solut. matrimonio.

121 Contrariam sententiam quæ habet, ꝙ hæredes mariti cogantur viduam vxorem exhibere, siue inops mulier sit, siue diues defendit Guido de suza in. l. vnica §. ex actio. C. de rei. vxo. actione cui accedit Albericus ibi. hæc opinio probatur in. l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimonio, vbi Vlpian9 mulierem ex dote ali debere cõstituit, ergò dos onere alendi est affecta, vnde sequitur ꝙ ille, ad quem dotis bona fuerint deuoluta, præstabit alimenta. l. 2. ff. de alimen. ciba. leg. ratio huius sententiæ est, quia cum ex dote debeantur alimenta, nihil interest mulier diues sit, an inops vt exhiberi debeat.

122 Secundò huius sententiæ partes ea ratio fulcit, ꝙ hæredes mariti nõ debeant esse melioris cõditionis ꝙ̃ ipse maritus. l. mortuo reo. ff. de fideiussoribus. l. maritum. ff. solut. matrimonio maritus autem onera matrimonij sustinere cogitur. l. dotis fructus. ff. de iure doti. l. fin. in principio.

cipio. ff. de doli exceptiõe. ergò hæredes mariti viduam alere cogentur ratione dotis non restitutæ.

121 Ex quibus deducitur veram esse sententiam Petri in dicto. §. exactio. dicentis viduam necessariò alendam non esse ab hæredibus mariti intra annum doti restituendæ præstitutũ: sed sat esse ꝙ hæredes dotis partẽ mulieri restituant, quæ alendæ vxori sufficiat, reliquæ partis, dum ipsi non restituunt, fructus percipient. l. si constante. §. quoties ff. solut. matrimonio, hoc thema Petri approbat Cynus in. l. vnica. §. ex actio. q. 6. C. de rei vxo. actione. quod latis posse sustineri attestatur Alex. in. l. diuortio in principio. ff. solut. matrimo. nu. 18. vbi Iasson. nu. 19. ait hanc opinionẽ veriorẽ esse in pũcto iuris. Hæc verba Petri & Cyni non percipit Capitius decisione. 24. nu. 6. qui contrariam sententiam magis probat, existimans hæredes non posse dare hanc dotis partem, ex cuius redditibus alatur mulier, ita vt quod datum sit in dotem computetur.

123 Ea sanè quæ Petrus tradidit, ex ijs quæ suprapcsuimus satis constant; suprapositisq́ rationibus innitens Accursius affirmat diuitem viduam ali non debere: Petrus autem & Guido de suza negant, qui iudicio meo aptius suam sententiam deducunt ex propositis rationibus, ꝗ̄ eliciat Accursius, à quo non diuerto, propterea quod eius opinio ab scriptoribus approbata sit, vsuq́ recepta.

124 Id tamen ex re est, mariti hæredes, qui viduã testatoris vxorem alunt intra annum lugẽdo viro præstitutum, dotis fructus, qui eo anno percipiuntur, sibi acquirere ratione præstitæ alimoniæ, vti Baldus notat in. l. diuortio. in principio. ff. solut. matri. versicu. in ea glossa. post Accursium ibi. & Bart. nu. 2. quod ratione fit, quia cũ hæredes onere alendi grauentur, iure eis succursum est, & permissum vt fructus dotis sibi acquirant, per regulam secũdum naturam. c. qui sentit de regul. iuris lib. 6. l. pen. ff. vt in possessio. legatorũ. tradit Alexan. nu. 16. in. l. diuortio. vbi reliqui interpretes annotarunt, Montaluus in. l. 1. titulo. 8. lib. 3. fori. Ioannes Luppus in Rubric. de donat. inter vir. & vxorem. §. 11. nu. 8. & 9. domin. Couarruuias in lib. de matrim. 2. parte. c. 3. §. 9. nu. 10. Tellus in l. 30. Tauri. nu. 4.

125 Hinc fit, ꝙ si dotis fructus alẽdæ mulieri non sufficiant, hæredes non cogantur dare alimẽta de suo, vti docet Iacobus Butrĩcarius in. l. vnica. §. illo proculdubio. C. de rei vxo. actiõe. per l. cum vnus. §. fi. ff. de alimen. & ciba. leg. quæ sententia in pũcto iuris verior videtur, vt scribit Alex. in. l. diuortio. nu. 19. ff. solut. mat. aduersus Bart. ibi nu. 5. qui

qui putauit hæredes teneri alimenta de suo dare, si dotis fructus nõ sufficiant, Bartoli tamẽ sententiam dixit rigurosam esse Salicetus.in.l. vnica. §. exactio. C. de rei vxori. actione. & sententiam Bartoli improbat Iass. in.l.diuortio nu.19.

125 Nec alimenta tantum hæredes mariti dabũt vxori intra annum lugendo viro à iure præstitutũ, sed & vestes lugubres, quià sunt appẽdices luctus & quasi expensæ funeris, vti ait Baldus in repertorio Innocẽcij verbo maritus. ita sentit Accursius scholio finali in.l.si ex re domini.§.finali.ff. de stipulatione seruorũ. sequitur Cifuentes in.l.30.Tauri.nu.3.& ibi Tellus.nu.4. Ioannes Luppus in Rubri. de donatio.inter vir.& vxorem.§.1. nu. 8. dominus Couarruuias in lib. de matrimonio.2.parte.c.3.§.9. nu.10.huic sentẽtiæ accedit Bal. in dicta.l.si ex re domini, Romanus in auth.ex testamento.C.de collatio.in fin. qui ait se non reperire propositam quæstionem ab aliquo tactam, sed solum à domino Baldo in loco satis peregrino, scilicet in repetorio Innocentij.Angelus in.l.si ex re domini.§.fi.qui ait, ꝙ si hæredes viduam alere tenentur, quià pregnans est, aut ratione dotis retẽtæ intra annũ lugendo viro præstitutũ, tenentur etiam vestes dare, quià appellatione victus continentur. l. verbo victus. ff. de verb. signifi. sequitur Ioannes Imola in.l.penul. §. seruus versi. quid autem de vestibus.ff.solut. matrimonio, hanc sententiam quæ habet, ꝙ in præfata specie dentur vestes lugubres vidit plu ries seruari Bertrandus. cõsilio 304.nu.5.lib.1. & ita seruat consuetudo vti attestatur Bald.consilio.478.nu.3.lib.5.

126 Sed si hæredes non tenentur viduã alere, propterea quià dotem mulieri restituerunt, vtrum cogantur vestes lugubres dare, quæstionis est, in hoc articulo Angelus Romanus Ioãnes Imola & Alexander scripsere ex cõsuetudine regionis apparere, an hæredes mariti teneantur vestes lugubres viduæ dare, argumento eorum quæ notantur in.l.decreto. C. ex quibus causis infamia irrogetur.

128 Sed an vestes debeat mulier hæredibus restituere, quæri solet, præfati doctores dicunt, ꝙ vestes, si preciosæ sint, in honorem mariti censentur concessæ. l.sicut certo.§.interdum.ff. commodati.has vestes vidua retinebit, dum vidua permanserit: per l.fin.C. de bonis maternis, ꝙ si vestes parui emantur, quamuis alij mulier nubat, non restituet: quià videntur donatæ.l. vtrum ff. de donatio. inter vir. & vxo. cuius legis argumẽto probatur hæc distinctio, tradit Bald.consilio.478.nu.3.lib.5. hanc distinctionem approbat Campetius in tractatu dotis.2. parte. q. 56. quãuis eam improbet Alexãder

nullo firmissimo argumento ductus, cui accedit dominus Couar
128 ruuias in lib. de matrim. 2. par. c. 3. §. 9. nu. 10. & quæ dicantur vestes quotidianæ docet Gregorius in l. 23. titulo. 11. parr. 4.
129 Id tamen ex re est, q̃ si testator vestes lugubres nigras vxori relinquat, debētur vestes nigræ preciosæ, sed si relinquat sorori, extraneæ vt mulieri, quæ nupta sit: quamuis relinquat vestes nigras, præstari debent vestes ferruginei coloris, quià nuptam vestis nigra lugubris non decet. Fulgosius consili. 27. cui accedit Additionator Alexandri in dicto. §. dos legata. nu. 5.
130 Hæc sententia, quæ habet, q̃ mariti hæredes lugubres vestes viduæ dare coguntur, non obtinet, si dos ipsa viduæ non sit restituenda, sed illi qui dedit, qui sibi dotem reddi stipulatus est, ita aduersus Accursium in. l. si ex re. §. fin. ff. de stipulatione seruorū, defendit Fræciscus Areti. in. l. quod in vxorē. C. de nego. gest. per tex. ibi illis verbis (ad quem dos reddit) hac de causa maritus, quod in vxoris funus impendit, repetet a socero, quià dos ad socerum reuersura erat.
131 Sed hæc Aretini sententia fugiēda est, primò quià tex. l. quod in vxorem loquitur in viro, qui impendit in funus vxoris, vnde trahi non debet ad vestes lugubres, quæ viduæ præstantur, qui verò propter funus impendit, defuncti rem agit. l. 1. ff. de relig. & sumptibus funerum. ideo repetit ab hærede, vestes autem lugubres propterea viduæ dantur, quià lugere debet virum. l. liberorum. ff. de his qui notantur infamia. in honorem mariti præstantur, & ideo vidua emere non cogitur, ne aflictæ & hæc detur aflictio. argumento. l. diuus. ff. de officio præsidis.

Aduersus Franciscū Aretinum

132 Secundò aduersus Franciscū Aretinum est tex. in. l. quod in vxorem. ibi (quasi recepturus) impēdit vir in funus vxoris animo repetendi ab hæredibus, quià protestatus est, aut in rationes suas reddidit, quam ob causam repetere potest. l. Nesenius ff. de nego. gest. vnde fit, vt lege ipsa, quam pro sua sententia adducit Aretinus, eius sententia frangatur.
133 Ex ijs quæ tradita sunt, colligitur primò veram esse sententiam Baldi in auth. ei qui. C. de bonis autho. iud. posciden. nu. 39. dicentis in potestate hæredis esse dotē restituere deducto cōmodo medij temporis, aut viduā exhibere, quià cōmodū medij tēporis pertinet ad maritū, hæredesq; eius. l. si cōstāte. §. quoties. ff. solut. matrimo. sed si mulier bona non habeat, ex quibus alimenta percipere valeat, id ex dote ei præstabitur, quod alendæ mulieri sat sit. Hæc sententia rationem habet, quià hoc debetur ex natura rei, id est dotis, cum certū sit ali vnūquemq; debere

debere deproprio patrimonio, dos autem proprium est patrimonium mulieris. l. deniq;. §. sed vtrum in prin. ff. de minori. Baldi sententiam approbat Alexã. in. l. diuortio in principio nu. 21 ff. solut. matrimonio, qui eam affirmat esse veriorem.

134 Ex ijs quæ traddimus defluit, viduam, si se aluerit eo tempore, quo dos detinetur ab hæredibus mariti, ab eisdem exigere posse, quod in alimoniam erogasset Bal. in. l. de alimentis. C. de transactio. per tex. ibi in primo respõso. idem Bal. consi. 58. nu. 7. lib. 2. ea ratione quià hæredes tenentur alere viduam propter dotem retentam, ergò dos ipsa est causa finalis præstandæ alimoniæ, quæ substituitur in locum interusurij, argumento. §. ex actio & l. cum vnus. §. fin. ff. de alimen. & cib. leg. hinc fit, q; si mulier sibi alimenta subministret, quod in alimenta erogauit, repetere ab hæredibus mariti posit.

135 Opinionẽ Baldi refellit Philippus Decius in. l. de alimentis nu. 6. C. de transactionibus. proptereà quià. l. de alimentis, non agit de alimentis quæ legis præcepto debentur, sed de ijs, quæ debentur iure legati, quæ si præstita non sint, petẽtur iure actionis. l. ult. C. de fideicommissis. & ibiq; annotauit Baldus, ea tamẽ alimenta, quæ iuris decreto debentur, petuntur iudicis officio l. si quis a liberis. §. vtrum. q; si ali quo tẽporis spacio præstita non sint, eoq; tempore alimentarius ea sibi subministrauerit, repetere non poterit, Bart. in. l. libertis quos. §. 1. & §. fi. ff. de alimen. & cibar. legat. idem Bart. in. §. si filius, ista lege vbi scribem9. sententiã Bartoli plures approbãt quos aggregat Decius in. l. de alimẽ. nu. 5. Iass. col. fi. Alcia. pag. fi.

136 Hac de causa traddit Paulus in. l. diuortio in princ. cautius esse viduã viri hæredes interpellare, ab eisq; alimẽta petere, qui si nec præstiterint, & propter moram æs alienũ mulier alimentorum nomine cõtraxisset, poterit petere vt suis creditoribus viri hæredes satisfaciãt. huic sententiæ accessere Alex. & Iass. nu. 6. Decius. nu. 6. in. l. de alimẽtis. idẽ Iass. in. l. diuortio. nu. 21. Capitis. decisione. 24. nu. 9. qua cautela si mulier vtatur satis sibi consulere nemo est qui non videat.

137 Sed opinionẽ Baldi dicentis, quòd alimenta nõ præstita mulier posit repetere ab hæredibus mariti, generaliter obtinere attestatur Decius, quià dos mulieri constituitur ad alimenta. l. sicũdotem. §. sin autem. ff. solut. matrimonio. Secundum hanc opinionem cõsuluit Paulus Castrensis consilio. 8. qui ait obtinuisse per tres sententias cõformes. idem Paulus in dicto. §. sin autem in sæuissimo. nu. 3.

138 Vnde si mariti hæredes dotẽ non restituant viduæ mulieri, quæ se aluit, alimentorum æsti-

mationem refundent. Bald.consilio.58.nu.2.sequitur Bartholomeus Socinus consilio. 121. nu. 47.lib.4. ratio huius sententiæ est, quià alimenta in hoc cásu à lege dantur propter moram retardatæ dotis, ideo mulier ea petere potest. Bart.in.l.cūctos populos.C. de summa. trinitate & fide catholica.sequitur Abb.cōsilio.39.nu.1.lib.2.

139 Ex qua ratione deducitur nō posse mulierem renunciare alimentis, quæ ex dote ei debētur, quià sunt appendices matrimonij. Decius in.l.de alimentis.nu. 6.Iass.in.l. cū ij. in principio nu. 2.ff.de transactio.hoc ante scripserat Bald.in.c.iurauit de probat.nu 6. quem sequitur Costa. in.l.cum tale.§.si arbitratu.limitatione.6.nu.12.ff. de condi. & demonst. pro hac opinione adducit sententiam Bernardi.in.c. literas de resti. spoliat.eamq; dicit singularem esse pro hac parte. sequitur Iass. in.l. diuortio.in principio.nu.21. ff. solut.matri. hanc sententiā vt ipse existimo, approbat Vlpianus in.l. sicum dotem.§.sin autem.ff.solut.mat. vbi ait, quòd si maritus dotē dissipet, dos sequestranda est, vt ex dotis fructibus mulier alatur pactis dotalibus in suo statu durātibus: pacta dotalia firma esse cōstituit, dūmodo mulier alatur.

140 Ex quibus colligitur veram esse sententiam Gigantis in tractāta.de pensionibus. q.52. nu. 5. dicentis viduam, quæ ab hæredibus mariti non petijt alimenta propter dotem retentam, ius petendi ea ad hæredes transmittere. Hanc sententiam indecolligit, quòd alimenta, quæ petuntur iure actionis, transmittuntur ad hæredes, præterita autem alimenta petuntur iure actionis. Bart.in.§.sed si filius infra hac lege. approbant Iass. & Soci. congesti per Purpuratum in.l.1. ff. de iurisdictione omniū iudicum.nu.127. ergò transmittetur ius petendi alimenta non præstita.

141 Quòd si institutus hæres delatam sibi hæreditatem non adierit, certa pecuniæ quantitas obsignabitur ad alimenta vxoris, vti declarauit suprema curia Parisiensis anno à Christo nato. 1523. die vndecima Decēbris, vt refert Rebuffus in cōstitutiones regias thomo.1.carta.272.sequitur Rupellanꝰ in inchiridione iuris Galliæ titulo mulier ex hæreditate.pag.251.

142 Dilucidè demonstrauimus inter omnes constare mariti hæredes teneri viduam alere intra annum, quo virum luget, acrius autem certant interpretes in dirimenda quæstione, an generaliter & absolutè hæredes viri teneantur alere viduam, dum in viduitate manet. & teneri author est Ricardus malumbrinus in.l. final. C. de bonis mat. per textum ibi. vbi apparet viduam dum in viduitate est in eodem matrimonio intelligi permanere

manere: maritus autem cogitur alere vxorem. l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimonio. c. salubriter de vsuris. ergò & hæredes eius, qui de mortui personatum gerunt. l. mortuo reo. ff. de fideiusso.

143 Item adducitur pro hac parte. l. filij libertorum. §. 1. ff. ad municipalem, qua lege constitutum est viduam mariti potiri priuilegijs, vt annotat Bart. in. l. fin. nume. 2. C. de verb. sig. quæ sententia crebrius recepta est: vt attestatur Pinelus in. l. final. C. de bonis mat. nume. 4. Orocius in l. fœminæ. ff. de senatoribus. nume. 1. idem Orocius in l. cum quædam puella nume. 6. ff. de iurisdictione omnium iudicum.

144 Hæc doctrina obtinet siue priuilegia personam respiciant, siue patrimonium. l. medicos. C. de professoribus & medicis lib. 10. inibiq; Accursius notat scholio muneribus. ita videtur sentire Otalora in tracta. de nobilitate. 4. parte principali. c. 8. nume. 2. approbaturq; iure re-
)(gio. l. 6. titul. 2. lib. 4. ordi. Vnde constat errare Lucam de pena. in. l. mulieres. C. de dig. lib. 12. qui existimauit viduam ignobilem, quæ viro nobili nupsit, ad tributa teneri.

145 Secundò ex dicta. l. Regia ap
)(paret non posse defendi distinctionem tradditam in proposito à Pinelo in. l. fin. C. de bonis mat. numer. 4. qui ait viduam, quæ palam impudica est, nō potiri honore aut priuilegio mariti, diuersum tamen esse si secretò impudica sit, quæ distinctio improbatur dicta. l. 6. titulo. 2. lib. 4. ordi. ibi (Y mantuuieron despues castidad) non enim casta mulier est, quæ occultè peccat. l. 1. titulo. 19. part. 7.

146 Quià ille castus dicitur, qui non coit, vt docet Seruius in verg. lib. 6. car. quiq; sacerdotes castidum vita maneret: explicat Seruius verba illa, (dū vita maneret) id est, qui fuerunt casti dū in cōmunione vitæ versarentur nā ij qui sacra maxima accipiebant, renūtiabant omnibus rebus, nec vlla in his nisi minimū cura remanebat, herbis etiam quibusdam emasculabantur: vnde iam coire non poterant. hæc Seruiꝰ. Ex quibus apparet eam fœminam castam dici, quæ venereis nexibus nulli implicatur, quæ castitas requiritur in fœmina. l. finali. C. quando mulier tutellæ officio fungi posit. ibi (iuramentum antea præstet, quòd ad nuptias non perueniat, sed pudicitiam suam intactam conseruet.) ex qua constitutione declaratur. l. his solis. C. de reuo. donatio. quamuis Accursius ibi scholio portentosæ. de meretrice legem agere existimet, ex cuius sententia præscriptam distinctionem deduxit Pinelus. Sed in ea quæ occultè peccat, lex obtinet: cum vilius luxurietur, quam si nubat. Sed mater secundò nubens non

Aduersus Lucam de pena.

Aduersus Pinelum.

non reuocat factam filio donationem propter ingratitudinē, ergò mater quæ alteri q̄ marito coniungitur, non reuocabit, cuius libidinem, cum extra matrimoniū sit, portentosam lex vocat. nec mirum hoc cum morte æterna dignū peccatum cōmittat. clem. ad nostrum. de hæret. Quòd si mulier, quæ secretò peccat, viri honore corruscaret, quo abdicatur ea, quæ alteri nubit, melior esset conditio eius quæ deliquit, aduersus iuris regulas. l.3. §.1. ff. de donat. inter vir. & vxor. ibi (ne melior sit cōditio eorū qui deliquerūt) illa dicitur prodigiosa libido, quæ cōiugalis nō est. Iuuenalis Satira.6.

Nupta Senatori comitata est Hippia ludū
Ad farū & nihim famosaq; mænia lagus:
Prodigia & mores vrbis dānāte Canoppo.

147 Hippia quæ maritum reliquit secuta virum vnum, dicitur esse prodigiosæ libidinis. Huic opinioni fauet doctrina Baldi cōsi. 207. lib.4. dicentis mulierē, quæ passa est ab aliquo amplecti ac osculari, impudicam dici, amittereq; legatum sibi relictum sub cōditione si honestè & castè vixerit. hanc sententiam sequitur illustrissimus dn̄us Couar. in tracta. de mat. 2. p. c.7. §.6. nu.3. si casta hæc nō est, nec casta erit quæ secretò cum viro, cui vxor non sit, corpus miscet, quādò ea, quæ secundò nubit nec casta dicatur: vt testimonio Porciæ Catonis filiæ apparet, quæ cum apud eam mulier quæ secundò nubserat, laudaretur, tacete, inquit, nam neq; fœlix neq; benè morata aut pudica esse potest fæmina, quæ secundò nubit. refert Corasius lib.3. miscellane. c.1. nu.3. ea sanè quæ secundò nubit, non dicitur castè viuere, quod attinet ad maritū. Bart. in. l. mulier. §. cū proponeretur. nu.5. ff. ad trebell.

148 Adducit tertiò Ricardus pro hac parte. l. cum ita. §. in fideicōmisso. ff. de legat.2. & l. agrum. C. quando dies. leg. ced. quæ ad rem non faciunt. Ricardi opinionē approbant Cynus & Alber. in. l. fin. C. de bonis mater. & ibi Bald. nu.1. qui ait sententiam Ricardi obtinere, si vidua inops sit, quod approbat Paulus in ibi. nu. 2. Fulgosius nu.2. qui ait dictum Ricardi hoc modo eleganter tēperasse Baldum. idem approbat Corneus nu.3. idem placet Paulo. l. diuortio in principio. nu.8. ff. solut. matri. & Alex. inibi. nu.27. Hipoli. l. vni. C. de raptu virg. nu.57.

149 Contrariam tamen sententiam, quòd hæredes mariti non cogātur alere viduam inopem, defendit Roma. l. diuortio in principio. ff. solut. matrimonio, cuius opinionem sequitur Paul. ibi, Cumanus in ibi. nu.3. Areti. nu.4. Soci. nu.17. Alexan. nu.27. idem approbant Fulgosius nu. 2. Corneus. nu.4. l. fi. C. de bonis mater. ea ratione quia viduæ inopi iure succursum sit, vt statutum est. auth. præterea. C. vnde vir.

vir. & uxor. ubi coniugi inopi superstiti defertur quarta pars bonorum demortui coniugis, si tres pauciores ve reliquerit liberos, quòd si plures succedit in virilem portionem.

150 Secundò huic sententiæ fauet ea ratio, quòd mulier mortuo viro soluta sit lege viri, eique cõcessa potestas est nubendi cum voluerit. c. pe. c. fi. de secund. nupt. ergò mariti hæredes non cogentur alere cum vices mortui mariti teneãt, obligatioque alendi uxorem qua maritus erat astrictus, ipsius morte abrũpatur, soluta que sit. Tertiò huius sententiæ partes contra superiorẽ defendit. l. 3. §. affinitates. ff. de postulando dum lex ait. (affinitates non accipere debemus, quæ quondam fuerunt, sed præsentes) hanc legẽ vrgere pro hac sententia scripsit Pinelus. l. fi. C. de bonis mater nu. 8. Credo equidem Vlpiani sententiã huic propositæ conclusioni aplicasse Pinelum ex generali quodam themate, quod ex his verbis colligitur: præsentes tantum affinitates considerari, nõ quæ fuere: quasi velit, affinitatem, quæ ex matrimonio descendit inter virũ & uxorem, soluto matrimonio non cõsiderari, indeque esse vt mariti hæredes non cogãtur alere viduam, cum morte viri finita sit affinitas, at obligatio alendi, cui maritus viuus astrictus fuit. Sed in propositã sentẽtiam adduci nõ debuit §. affinitatis. cum cõiuges affines non sint, sed principium affinitatis. l. non facile. §. affines. ff. de gradibus. Accursius. in. §. affinitatis. inst. de nupt. Bald. in lege vni. in principio nu. 1. C. vnde vir & uxor. Tiraquell. tracta. de vtroque retractu. titu. 1. §. 1. glo. 9. nu. 39. quinimo sunt vna caro. c. debitum. de bigamis. Quòd si supponatur, vt ex matrimonio nascatur affinitas inter cõiuges, durabit hæc soluto matrimonio l. fi. C. de bonis mater. cuius legis decisionẽ pro hac parte non pẽsitauit Pinelus ibi, sed legem tertiam. §. affinitates. benè expendit contrahens eius decisionem & dilatans Tiraq. in tracta. de cessante causa. 1. par. nu. 27.

151 Quartò huius sententiæ partes fulcit ratio, quod lege non probetur hæc opinio, nec res tanti ponderis futilioribus innanibusque argumentis in graue damnum hæredum sit constituenda l. illam. C. de collat. auth. de triẽte & semisse. §. consideremus. Huic sententiæ non obstat. l. fi. C. de bonis mater. quæ obtinet in priuilegijs, quibus vt potiatur vidua, intelligitur perseuerare in eodem matrimonio, vti sentit Aretinus supra & reliqui interpretantur. hæc tamen prædictæ legi non quadrant, quæ de marito agit, qui uxoris priuilegijs non currufcat.

152 Vnde explorare oportet, quæ sit intentio & voluntas. l. fin. C. de bonis mater. quæ sentit vt interpretatur Accursius in. l. vni. §. ex

§.ex actio.C.derei.vxoriæ actio nè.ꝙ quãuis matrimonium verè morte viri aut mulieris dirimatur.l.1.ff.de diuort. iuris tamẽ fictiõe intelligitur durare illo anno quo dissoluitur,sequitur Ioã. Luppus. in tub.de donat. inter vir.& vxor. §21.nu.5.quam interpretationẽ verba generalia legis non admittunt,vt benè cõsiderat Pinelus ibi.

153 Ego autem considero,ꝙ licet verè morte alterius coniugũ dirimatur matrimonium, tamen fictione iuris superstes dum nõ nubit,in eodẽ matrimonio permanere intelligitur: sed in hoc casu onera matrimonij cessãt,vt benè cõsiderauit Bal. in.l.quod in vxorẽ.nu.1. C.de negot. gest. Sequitur Corneꝰ.ibi.nu.2.onus enim matrimonij in alẽda ipsa vxore & familia consistit, l. dotis fructus.ff.de iure dotiũ.l.25. titu.11.par.4.muliereꝗ diẽ functa maritus hoc onere liberatur: indesit vt eam de suo sepelire nõ teneatur.l.si pro rata.ff. de religiosis,& sumptibus fune.Id autem quod in vero matrimonio constitutum est, non sibi locum vẽdicat in ficto legis cõmento. argumento.l. fideicõmissum. ff. decõd.& demõst. tradit Tiraq. in tracta. de cessante causa.1. p. nu. 33. vnde apparet superstitẽ coniugẽ alere non debere hæredes præmortui viri ꝗuis ex. d. l.fin.deduxerint multi,quos supra posuimus.

154 Nec huic interpretationi obstat opinio, quæ habet,ꝙ vxor quæ vidua manet, potitur priuilegijs viri,sicuti cõstante matrimonio fruebatur.l.filij libertorũ §.1.ff.ad muni.ci, quia hoc concedunt leges in memoriam dignitatis quam vxor nubendo viro nobili adepta est: qua dignitate exuta mulier, dignitatis potietur priuilegijs.l.de decurione,ff. de decurio. quæsita enim dignitas ex matrimonio nõ debet auferri propter mortem mariti.l. filiam.ff.de Senatoribꝰ. quibus apparet id,quod à iure constitutum est in vero matrimonio,nõ obtinere in ficto, nec ali vxorẽ superstitem debere ab hæredibus demortui cõiugis.multa priuilegia quæ propter reliquias pristinæ dignitatis concessa sunt, aggregat Tiraquell.in tract. de cessante causa.limitatione 15.

155 Sed id dixerim, eam ob causam quòd coniux superstes permanere intelligitur in priori matrimonio,ne in eius iniuriam infælix mendicare cogatur,quartam ei cõcessisse auth. præterea. C.vnde vir.& vxor. cui obligationi siquis satisfecerit,liberabitur alendi onere,argumẽto tex. in principio insti.quibus modis tollitur obligatio.cum in alimẽtorum locum substituatur quarta, quæ coniugi superstiti datur paupertate laboranti,nec quid amplius habebit de bonis coniugis,vt probatur in auth. præterea in fine ibi (& imputabitur legatum in hãc portionem) quæ

quæ colliguntur ex.l.7. titulo.13. part. 6. inibiq; Gregorius annotat scholio. non dexasse, & hæc opinio, quæ habet, quod hæredes mariti inopem viduã alere non cogãtur, vsu obseruatur teste Pinelo.in.l.si.de bonis mat. nu.8.

156 Vtrum autem in eo casu, quo mulier alenda est ab hæredibus mariti, si se exhibeat, possit petere quòd in alimenta erogauit, traddit Bar.in.l.libertis quos.§. 1.ff.de alimen.& cibar.legat.qui in proposito distinguit, eamq; distinctionem dicit esse pulchrã Alex.in.l.diuortio.nu.29.ff. solut.matrimonio.

157 Quæri autẽ solet, vtrũ vxor, quam hæredes mariti intra annum doti restituendæ præstitutum alere tenẽtur, præstare operas debeat mariti hæredibus, qui ei alimenta subministrant. & debere eam operas præstare scripsit Accursius in. l. sicut patronus.ff. de operis libertorum ratio huius sentẽtiæ est: quià illi à quo quispiam exhibetur, debet operas præstare: vidua intra annum restituẽdæ doti præstitutum alitur ab hæredib9 mariti, Accursi9 in.l.vni.§.ex actio in fin.C.de rei.vxori.actione.ergò hæredibus operas præstabit argumento.l.sicut patronus.vbi apparet vxorem, quæ à marito alitur, ipsi marito operas præstare teneri: ergò & viri hæredibus vidua præstabit, cũ procedat argumẽtũ de marito ad hæredes. l.omnẽ.C.de bonis.mat.traddit Bal.in.l.vxorẽ.C.de cõditio.insertis.sequitur. Alex.in.l.diuortio.in princi.nu.30.ff.solut.mat. Accursij opinioni astipulatur Bar.in.l.Caio.§.Imperator.nu.3 ff.de alimẽ.& ciba.legat.Alber. in.l.vni.§.ex actio. C.de rei vxoriæ actiõe.Bal.in.l.1.C. de legat. nu.7.& ibi Sal.nu.3.Paul.Castrẽsis in.l.diuortio.in princi.nu.10. ff.solut.mat.Corneus in.l.de alimẽtis.nu.2.C.de trãsactio.Barb. in additione ad Bal. l. si vxorẽ.

158 C.de cond.insert.nu.6.quæ sententia, vt docet ipse Barb.cõsilio 63.lib.2.obtinet in omni opere, in quo artifex est mulier, debet enim coquinariã facere, texere, filare & id genus alia, quod hæredum lucro cedet, nõ suo. hoc prædixerat Paulus supra, quod iterũ declarat Ang.in.§. fuerat. nu.6.inst.de actio.si eius cõditionis esset mulier, quæ solita esset huiusmodi operas viro præstare, non autẽ si nec viro præstitisset, quià eius hæredibus nõ præstabit, intra quos fines cõclusit generalẽ & absolutam Accursij opinionem, quam sequutus est Iass. in.dicto.§.fuerat.

159 Sequitur Accursij sententiam Angel. de Gambelionibus tractatu de testamẽtis.glo.45.nu.1. Capitius decisione.24.nu.10. & in specie de qua agit Accursius in.l.sicut patronus.scilicet quando mulier ab hæredibus viri intra annum à iure præstitutũ doti restituẽdæ, obtinere Accursij

senten

ſententiā dicunt:nō autem ſi hæredes alerēt teſtatoris præcepto alimenta vxori legātis apud hæredes, quibus mulier non præſtabit operas.argumēto.l.libertis quos.§.1.ff.de alimē.& cibar legat.Bart.l.diuortio in principio.nu.3.ff.ſolut.matri. quæ diſtinctio crebrius recepta eſt, vt atteſtatur Hiero.Gratus conſil. 87.nu.23.lib.2.

160 Contrariam ſententiā defendit ipſe Bar.l.Caio.§.Imperator nu.3.ff.de alimē.& cibar. legat. qui aitviduā eo anno quo alitur ab heredibus viri ipſis hæredibus nō debere præſtare operas artificiales, ſed tantū officiales, vt lectū ſternere,mēſamparare, comes ſequi & ſimilia facere,pēſa autē ducet nō hæredumlucro ſed ſuo, ſibiq; cedet emolumentū cuiuſcūq; artificialis operæ, vti Baldus notat.in.l.1. C. de legat.nu.7.qui has officiales operas propterea dicit mulierē præſtare debere,quiaſtare in domo hæredum nō debet tanquam cadauer,ne oneroſa ſit alēti.argumēto.c.delapſis16.q.6.quæſententia depromitur ex.l.illis libertis verſi.obſequio.ff.decondi.& demōſt.ſequitur hāc Baldi ſententiā Paul.Caſt.l. diuortio in principio.nu.10.ff.ſolut.mat. Ioann. Luppus in.c.per veſtras. dedonat. inter.vir.&vxor.not.3.§.23 nu.11.Quæ opinio obtinet,ſi mulieri ſalua dignitate has operas præſtare liceat,vti explicat Caſtrenſis.Et hanc ſentētiā,quæ habet,quòd officiales operas,præſtare debeat mulier mariti hæredibus,nō artificiales, approbat Sal.l.1.C.delegat.nu.3.Alex.cōſilio.3.&.conſili.56.nu.8. lib.4. Corneus conſi.184.nu.10. lib.3. idē Corneus.cōſi.129.nu.13.lib.1 Mōtaluus.l.1.titulo.8.lib.3.fori. col. 3.Caſtillus.in.l.16.Tau.parte alguna coſa.Carolus Ruinus conſi.35.nu.8.lib.2.Alcia.conſi. 243.nu.2.Emilianus. conſi.146. nu.13.hanc dicit receptā eſſe ſententiāPaul.demōte pico.l.Titia cum teſtamento.§.Titia cum nuberet.nu.162.ff. delegat.2. bisq; atteſtatur hanc eſſe opinionem cōmunemBertrādus.conſi.147. nu.3.& in conſilio.163.lib.1.

161 Hæc controuerſia ſeu potius pugna interpretū quomodo ſtare poteſt ſine dāno reipublicæ? quis erit tam ferreus qui nō doleat vicē iuris ciuilis, quòd iam pondere ſuo nutat.Accurſij ſententiam in.l.ſicutpatronus.affirmātis mulierem debere præſtare artificiales operas cōſtat non poſſe defendi,ex ijs quæ ſcripſimus,cū de operis egimus, quas mulier marito præſtare tenetur ſupra.nu.22. definimus enim artificiales non debere, idem ergò in propoſito conſtituemus, cum de viro ad eius hæredes in hac quæſtione procedatur, vt ſupraſcripſimꝰ,quod argumētū ſine iudicio ſunt qui de promūt ex.l.omnem.C.de bonis mater. Quimimohæc ſententia,quæ habet,quòd procedere permiſſum ſit de

sit de marito ad mariti hæredes, refellitur iure consulti Pauli responso in.l.rei iudicatæ.§. hæredi.ff.solut.matr.quo ostenditur viro in vxorem maiorē esse concessam potestatē, quam viri hæredibus: viro autem non debet artificiales operas mulier, ergò nec viri hæredib9. argumentūq; hoc non procedere de marito ad mariti hæredes ostendit Iass. in.l. diuortio. in principio nu. 25.ff.solut.matrimonio.

162 Nec admittēda est in hac specie distinctio illa, quam cōstituit Bart.in.l.diuortio. in principio nu.3.eamq; dixit cōmuniter receptam esse Gratus: vtrum legis præcepto alatur mulier an testatoris, vt si legis præcepto, præstet operas artificiales viri hæredibus, si testatoris iussu officiales: nihil enim interest alatur mulier ab hæredibus mariti præcepto legis, an hominis cum non alatur iure sanguinis, sed ratione retentæ dotis, cui9 emolumētum cum hæredum lucro cedat, cogūtur viduā alere, vt i annotauit. Bal. l. diuortio in principio vers.in ea glo.ff.solut.mat.sequitur Alex.ibi nū.16. Montal.l.1. titulo.8.lib.3.fori.col.2.sit enim hoc secundum naturam, vt ali debeat mulier ab hæredibus viri, quià dotis fructus percipiūt. l.secundum naturam. ff. de reg. iur. si hæredes nihil mulieri dè suo dant, quomodo illis tenetur mulier operas præstare? l.ab eo C.de fideicōmissis. cum ex simili causa lex cuippiā emolumētum defert, vt in hac specie defert alimēta mulieri causa dotis retentæ, ille qui alit nihil dat, quià nō suo sed legis iudicio dat, indeq; fit, vt onus imponere mulieri nō possit.l.si arrogator. ff. de adoptio. vnde nec officiales operas præstare mulierem debere liquidò apparet.

163 Quid autē illud est, quod Bald9 ait, propterèa mulierē debere præstare operas officiales, quià nō debet ille, qui domi alitur, stare sicut cadauer: cū si hoc altor molestè ferat, possit alimēta præbere in domo discreta, hāc sententiā in eo locū habere, qui testatoris præcepto domi ali debet, vt altori officiales operas non præstet, cōtra Baldi sententiā affirmat Iass.l.1.C. de legatis. nu.1.

164 Ex hoc deriuatur cōcinnè verèq; scripsisse Rebuffū tractatu cōgruæ portionis.q.12.nu.99.vicariū officiales operas nō debere patrono, cū alatur causa ministerij, quod diuinis reb9 præstat.

165 Hæc autē de muliere scripsim9 quæ ab hæredibus mariti alitur causa dotis retētæ legis autoritate, consequēs erit tractare, quid sit definiēdū si mariti iussu ali debeat, quià alimēta vir vxori legauit, in qua facti specie multa sūt cōsideranda. Solēt enim mariti morientes infælicitatē vxorū nō spernere, quibus succurrūt auxilio indigētibus in memoriā matrimonij, præcipiunt filijs scriptis hæredib9, vt solitū honorem matri

matri reddāt, reuerentiāq; exhibeāt, magnificè tractēt, uti viuo marito tractabant. quale quantūq; sit onus, quo testator hæc imperās hæredes afficiat, quæri solet. Bal. l. 1. C. de legatis. nu. 12. ait, honorem matri à filijs exhibendum, sed vestimenta præstāda, quæ viduali congruant honestati. argumento. l. quidam cum filium. ff. de verb. oblig. non erūt prætiosa auro gemmisq; distincta, cum verba accipi debeant secundum ordinem ac gradum cuiusq;. argumento. l. si quid. §. sufficienter. ff. de vsufructu. l. plenum. §. æquitij. ff. de vsu & habit. c. & si quæstiones de simonia. quod caput ad hoc commendat Gomesius. c. statutum. nu. 8. de rescrip, lib. 6. l. pe. in principio.
166 ff. de alimē. & cibar. legat. Idē de lecto dicendum est, quod ex moli pluma non erit, nec bombycinum, sed triste & lugubre, vti notat Iacob. de Arenis. l. si vxori. §. fin. ff. de auro & argen. legat. quæ sententia benè depromitur ex. l. fin. vers. si. ff. de actio. & oblig. ad hæc verba (respondi, ex personis causisq; eum cuius notio sit: æstimaturū an actio dāda sit.) huius legis argumēto. Iacobi opinionē sequitur. Bald. l. plenum. §. æquitij. ff. de vsu. & habit. cui accedit Iass. l. 1. C. de legat. nu. 6. Paul. de monte. l. titia cum testamento. §. titia cum nuberet. nu. 160. ff. de leg. 2.
167 Hæc inferuntur ad quæstionem, quæ paucis ab hinc diebus exorta fuit, non tamen in iudicium deducta, quam ob causam iudicum calculo nō est definita: Accidit enim inter principes viros, qui honestius sibi consulere iudicarunt bonam fortunarum partem fratris vxori dimittere, quam ex ea re aduersus eam litigare. Vir summo loco nat9 vxorem duxit illustri sanguine procreatam prædiuitem quidē, ducentus ferè ducatorum millibus adæreta prædia fuere, quæ indotem dederat. maritus sine liberis vita decessit, vxoriq; his verbis legauit: ex supellectili mea capiat sibi vxor, quæ velit, mortuo viro mulier, (quæ illarū est auaritia, vt Accursius docet, scholio fin. l. si stipulata. ff. de verb. oblig.) quæcumq; in vniuersa supellectili præciosa erant, legato contineri dixit, lecta serica segmentata, equorum sellas argento auroque fulgentes, virilia ornamenta aurea, ensem, armaq; auro distincta, & quidquid prætiosum erat sibi ascripsit. hæres autem scriptus hæc legato contineri negabat, sed eligere eam debere ex vniuersa supellectili, quæ viduæ gradui ac ordini cōuenirent, asserebatq; arbitrium mulieris non esse æquum, eamq; fuisse mariti volūtatem abitrio vxoris supellectilia substituētis, vt vxor rectè arbitraretur: nec sumeret immodicum, aptè concinèq; hæredem dicere apparet supra positis argumētis: quibus cōstat verba accipi debere secū dum

dum ordinē & gradum cuiusq; ad hæcq; arbitrium mulieri à viro datum contrahi debere, non autē in immēsum dilatari. Hæc opinio hæredis aduersus mulierem probatur iure aperto in. l. si libertus ita iurauerit. ff. de operis. libert. quam explicat Cōnanus lib. 2. commentari. iuris ciuilis. c. 8. verba legis hæc sunt (si libertus ita iurauerit dare se tot operas, quod patronus arbitratus sit: non aliter ratum est arbitrium patroni, quam si æquum arbitratus sit. & ferè ea mens est personam arbitrio substituentium, vt quià sperent eam rectè arbitraturam, id faciant: non quià vel immodicè obligari velint.) hac lege instructus iudex statuet arbitrium mulieri concessum intra certos terminos cōcludi debere, vt capiat mulier ea dūtaxat, quæ viduæ cōgruāt honestati, vti depromitur ex. l. plenum. §. æquitij. ff. de vsu & habit. vbi apparet legatum generale contrahi debere secundū qualitatem personæ legatarij, & in specie legati viduæ relicti: notat Bal. l. 1. C. de fideicōmissis. nu. 5. approbatur communiter vt cōstat ex Tiraquello in. l. boues. §. hoc sermone limitatiōe. 2. nu. 2. nec hæc immodicè arbitrabitur sed necessaria accipiet, quod iudex æstimabit perpensa maritali affectione, & statu mulieris, & vtrum liberatio ex legato nāscatur, an hæredis mariti onus & obligatio. argumē. l. Aurelius §. Titius testamento. ff. de liberatione legata, vbi ex coniecturis res definienda est.

168 Quæ theorica aptè depromitur ex his, quæ doctores traddidere in simili specie legati, quando maritus moriens testamento cauit velle se vxorem dominam haberi, massariā, & vsufructuariam, vt hæc intelligamus, supponendum est: dictionem (massariam) barbaram esse, idemq; significare quod latinè supellex Bar. in. l. 1. ff. de supellectili legata, Abb. consilio. 88. nu. 2. lib. 2. Iass. in. l. si quis in fundi vocabulo nu. 27. ff. de legat. 1. attestantur. Bal. Angel. & omnes Itali doctores. vnde prædictis legati verbis testatorem vxori relinquere voluisse vsumfructum, si filios non habeat, q; si filios habuerit tantum alimēta, traddit Accursius scholio. fin. in auth. hoc locum. C. si secundò nubserit mulier & ibi Bart. nū. 8. idem Barr. in. l. titia. §. titia. nu. 3. ff. de legatis. 2. qui ait hoc consuetudine introductum esse in omnibus Italiæ regionibus, sequitur Petrus Peralta ibi nu. 21. idem Bart. consi. 9. lib. 1. vbi additionator plures refert. idem Bart. consi. 33. nu. 2. lib. 1. sequitur Paulus Cast. in dicto. §. titia. nu. 1. Alexan. in. l. & si contra. nu. 7. ff. de vulgari & pupillari. idem Bart. consilio. 170. lib. 1. Paulus Cast. cōsilio. 21. lib. 1. Alexan. consilio. 19. lib. 4. Corneus consilio. 5. lib. 1. sequuntur quam plurimi, quos aggregat

lass. in. l. cum ij. §. si in singulos. nu. 4. ff. de transactio. Ioannes Crotus. consi. 67. nu. 1. Corasius in. l. si pro parte. nu. 6. ff. de serui tutib9. Tira. in. l. 10. cōnub. n. 6.

169 Nam verbo dominæ non dominium vxori relinqui, sed honorem reuerentiamque demonstrari; quam vxori ab hæredib9 exhiberi maritus velit, crebrior sententia est. per. l. 1. ff. rerum amotarum. l. 1. §. si vir. ff. ad Syllanianum. traddit Oroscius. in. l. cum ij. §. si in singulos. nu. 2. quibus apparet verba generalia testatoris legantis vxori contrahi debere ex ipsius legantis voluntate: ex consuetudine, ex causa, ex alijsque coniecturis, vti iudici sederit pensatis his, quæ supra posuimus.

170 Ex quibus colligitur non posse defendi sententiam Baldi in. l. fin. nu. 8. C. de indicta viduitate tollenda, dicentis vxori, cui maritus reliquit habitationem cum filijs, alimenta esse præstanda. sequitur Natta consilio. 379. nu. 9. et alij infra nu. 216. Ang. de Gābelionibus in tractatu de testa. glo. 46. nu. 9. qui pro hac parte adducit tex. in. l. in rebus. §. post. ff. cōmodati. Hanc opinionem inani futilique argumētatione defendit Bal. quia legati verba non sonant id, quod ipse docet, nec ex his verbis depromitur, eam fuisse mentem proferētis, cum in ampliando alimentorum legato verborū vis pensitāda sit, quibus legātis volūtas declaratur. l. alimēta. §. Basilicæ. ff. de alimen. & cibar. legat. sententiam Bal. frāgit Vlpiani responsum. in. l. cibarijs. ff. de alimē. & cibar. legat. his verbis (cibarijs legatis habitationē non deberi) quia de cibo tantum testator senserit, cum cibaria legasset. quomodo igitur habitatione legata dicemus testatorē voluisse & alimēta legare ex eo, quod habitationem vxori cum filijs reliquerit? quāuis Baldus dicat his verbis, quæ proposita sunt, iniuctā esse matri filiorū curam. l. sed si hoc. §. fi. ff. de cond. & demonst. explicat Costa in. l. cum tale. §. si arbitratu. limitatiōe. 8. nu. 5. ff. de cōdi. & demōst. sed hæc cura & administratio filiorum quāuis fuisset causa legati, efficere non potest, vt legata habitatione alimēta debeantur, nisi hoc exprimat testator. l. Seio amico. ff. de annuis legatis. quam legē benè declarat Ioā. Oroscius. in. l. fi. ff. de officio assessorū. nu. 14. sed si alimēta simpliciter fuissent relicta, hæc cura filiorum & administratio nō præsumeretur fuisse causa legati, vti Accursius notat. l. Cayo. ff. de alim. & cibar. legat. inibique approbat Bart. traddit latè Ruinus cōsil. 38. nu. 4. lib. 2.

Aduersus Bald.

171 Vnde quamuis cesset administratio, quia simpliciter fuere alimenta legata præstari debent. l. illis libertis. ff. de cōd. & demōst. l. 1. C. de legat. in cuius legis specie id annotandū est, quod si testator vxori legasset alimenta si cum

si cum filijs moraretur, morari cum filijs debet, vt alimenta debeantur: quod plures affirmant congesti à Paulo de monte Pico l. titia cum testamento. §. titia cũ nuberet. nu. 159. ff. de lega. 2. Sed in proposita specie alimentorũ legatum nõ deberi scripsit Bar. l. mutianæ. nu. 3. ff. de cond. & demonst. qui ea ratione innititur, quià licet huic legato conditio insit affirmatiua, vt debeatur alimẽtorum legatum si cum filijs nõ diuertat, vnde Mutiana cautio interponi debet, vt alimenta præstentur. Sententiam Bartoli approbant Imola & Cumanus. ibi sequitur Iass. l. siue apud acta. nu. 20. C. de transactio. qui ait. l. titio fundus. ff. de condi. & demonst. qua Bart. suam sententiam defendit nihil ei opitulari.

172 Sed non exactè ad amussimq;)(considerauit, quià Bartolus non adducit pro sua sententia. l. titio fundus. in exemplo negatiuo de quo lex agit, sed in absolutis & generalib9 illis verbis. (cũ in omnibus conditionibus &c.) pensitat perpenditq; Bartolus verbũ illud generale (in omnibus) Bartolum sequitur Riparius. l. ita stipulatus. nu. 46. ff. de verb. oblig. Ruinus. consili. 34. nu. 4. lib. 2. Supra scriptam autem cõclusionẽ, quæ habet, quòd vxor debeat cum filijs morari, vt alimenta percipiat, limitat quinq; modis Paulus de monte Pico dicto. nu. 159. quæ omnia colligit ex Baldo & reliquis in dicta. l. t. C. de legat.

173 Primò limitatur hæc conclusio, si filij cum quibus morari mater debet, vt alimenta percipiat, bona diuidant hæreditaria, & in communi domo non morentur, sed discretas ac seiunctas incolant ædes, si cum vno mater moretur, alimenta percipiet: quià conditio mixta morandi cum filijs filiorum facto impleri non potuit. l. in testamento. l. illis libertis. ff. de cõdi. & demonst. l. Mæuia. in principio. ff. de annus. legat. vnde cũ mater non possit cum filijs omnibus simul morari, si vnum eligat cum quo moretur, conditio ni parere censetur. l. 3. §. si cum omnes. ff. ad Syllania. traddit doctè Cumanus consilio. 38. approbat Ruinus. consilio. 81. nu. 12. lib. 2. Rolandus consilio. 22. nu. 14. lib. 1. & ille alimenta præstabit reliquis partem debitam dantibus, vt infra dicam. Aduersus Iasso.

174 Secundò limitatur hæc conclusio si mulier se Deo sacrauerit, quæ religionis fauore alimẽtorũ legatũ percipiet. Speculat. titul. qui filij sint legit. nu. 33. per tex. auth. de sanctissimis episco. §. sed & hoc præsenti collatiõe. 9. vbi permissum est ei, cui sub nuptiarũ cõditione donatur, vt monachorũ regulis astringi possit, fauoreq; religionis huiusmodi cõditiones euanescunt, idem scribit in auth. nisi rogati. C. ad trebellia. Accursius scholio interest. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de

 verb.

verb.obligat.huic sententiæ opitulatur doctrina Bartoli.l.fi.nu.1.ff. de his quæ pænæ nomine, qui argumēto.d.§.sed& hoc præsenti.ait ꝙ si quis mulieri, si nupserit, mille legasset, & si se Deo dicasset, quingenta: Deo dicata mulier petet mille.ratio est, quià si mulier mille non peteret quæ Deo dicata est, sed quingēta tātū, forsan se religioni nō astringeret, sed nuberet, quod lex improbat vitæ fauēs contēplatiuæ. hāc rationem huic sentētiæ reddidit Ricardus, cui multi accedūt. sed eam iure optimo reprobat dn̄s Couarr.lib.1.variarū.c.19. nu.7. Bartoli tamē sententiā affirmat cōmuniter esse receptā Feli.in.c.in præsentia.deprobatio.nu.37.ibiq; Decius nu.59. Iass.auth. si qua mulier. nu.9. C. de sacrosan.eccle.refert dn̄s Couar.lib.1.variarum.c.19.nu.9. affirmant hanc esse cōmunem sententiam multi, quos in vnum cōtulit Mēchaca desuccessionum creatione.lib.3.§.21.nu.176.dicit receptā esse Parisius.cōsi.65.lib.2.Ioā.Galdēsis.de arte testandi titu.6.cautella.64.Costa.l. cū tale.§.si arbitratu.ampliatione.11.nu.4.ff. decōd.& demonst.quæ sentētia cōmendatur iure cōsulti respōso. l. titia si nō nupserit. ff.decōdi.& demōst.quæ lex mulieri, cui ducēta legata sunt si nō nupserit, cētum autem si nupseri, nubenti permittit ducēta petere nuptiarum fauore procreādæq; prolis.sed de nuptijs, quibus corpora inter se semiscentur, procedere licet ad spirituales castasq; nuptias.c.inter corporalia. detransla. episco. ergò idem statuetur, fauore religionis, vt mille capiat mulier, Deo sacrata.

175 Contrariam sententiam, vt quingenta in proposita specie mulier dūtaxat petat, defendit Bal.l.Deo nobis nu.1.C.de epis. & cleri. quam multi approbāt, affirmātq; receptā esse Anchar. reg.nemo potest.q.5.de reg. iuris.lib.6.referunt dominus Couar.& Menchaca supra, dixitq; esse receptā Paulus Cast. l. titiæ si non nupserit.nu.2.ff.decond. & demonst.

176 Hanc opinionem dicit veriorem esse dominus Couarru.attēta testatoris voluntate legantis mulieri quingēta, si monacha esficeretur, mille autem si nuberet, quæ voluntas seruanda est. l. in conditionibus.ff.de cond.& demonst.auth. denuptijs.§.disponat collatiōe.1. idem placet Mēchacæ, vterq; autē ait legēdum esse Titiæ si nupserit ducenta, si non nupserit centum legauit, quam lectionem non admittūt pandectæ Florētinæ, eamq; meritò respuit dominus Couarru. quià viri docti eam non approbant: propterea quià si eam admitterent inani labore sedefatigasset consultus constituens in quæstione fatua. Hac de causa illustrissimus dn̄s Couar. Baldi sectæ ad hærēs ait, fauore reipublicæ

blicæ inductũ esse à Papiniano ad sobolem procreandã, vt nubenti mulieri ducenta darentur in specie. l. titiæ si non nupserit. quæ illustrissimus dñs Couarr. vir acri ingenio variaq; lectione eruditè sanè scripsit & eius sententiæ ipso nõ relato accessit Mẽchaca, ob cui9 authoritatẽ huic sententiæ accederẽ, si defendere eam possem. Sed si iure introductũ est, vt fauore sobolis procreãdæ cõtra volũtatem legãtis quæ nubit ducẽta capiat in specie. l. titiæ si non nupserit, quo pacto idem iudicabimus non esse permissum sacrorũ atq; religionis fauore: in quibus ius publicum cõsistere ipsi iure cõsulti attestãtur: l. 1. §. huius studij. ff. de ius. & iure. iure gẽtium religione erga Deũ astringimur. l. veluti eod. titu. publica enim vtilitas in religione versatur dicto. §. huius: est enim summa ratio quæ pro religiosis facit. l. sunt personæ. ff. de religio. & sump. func. in quo titulo iure consulti religionis causæ multũ fauẽt. Põtificio iure q̃ sit pretiosius spirituale matrimoniũ nuptijs cõiugalibus docet. c. ex publico. de cõuersione coniuga. cum nuptiæ consensu initæ abrũpantur, si nupta se Deo sacrauerit, apparet etiã religionis causam fauorabiliorẽ esse causa prolis suscipiẽdæ. c. vni. de uoto. lib. 6. nec hoc solũ in Christiana republica obtinet, sed olim fuit ab ipsis gẽtibus institutum, præferebant enim religionis rationẽ rationi causæq; sobolis. Vergilius Æneidos lib. 6. quiq; sacerdotes casti dũ vita maneret. emasculabãtur herbis, qui sacra maxima accipiebant, vt castè viuerẽt: vti Seruius affirmat. de virginibus Vestæ sacratis quid antiquitas narret notum est. Aduersus Couarr. & Couarru.

177 His etiam apparet religionis causa perpẽsa, errasse Bal. noue tractatu dotis. 6. parte priuilegio. 77. nu. 3. & 4. quẽ sequitur Costa. l. cum tale. §. si arbitratu. ff. de cõdi. & demonst. limitatione. 6. nu. 1. & 2. qui dicunt in specie proposita de qua agit Bartolus, si legatũ esset mulieri sub cõditiõe si Antonio nupserit, si nolit Antonio nubere, sed se Deo sacrare, nõ peteret legatũ, quià valet hæc cõditio, si Antoni9 benè natus sit, cui honestè mulier posset nubere. l. cum ita legatũ sit. vers. videamus. ff. de cõdi. & demõst. cui cõditioni si mulier nõ paruerit, excludetur à legato, huic enim legato duplex inest cõditio. prima, si nupserit, secũda si Antonio nupserit, vnde quãuis mulier se religioni vouẽdo paruisse primæ cõditioni intelligatur, nõ tamen paret secũdæ, quià nõ nubit Antonio: cui cõditioni, cum sit honesta, parere debet, ne amittat legatũ. cũq; decisio. §. sed hoc præsenti. sit exorbitans tum à regulis iuris præcipiẽtis demortuorũ placita seruari. l. mæuius. ff. de condi. & de mõst. cum etiam à mente legãtis, nõ debet ad cõsequentiã trahi,

 ac in

aç in aliis similibus obtinere. l. quod verò contra. ff. de legibus.

178 Hæc quidem Baldi nouelli argutiæ non procedũt ex rationibus à iure ductis: nam si religionis fauore legatũ sub cõditione si nupserit, mulieri datur, quæ sedicauit Deo, contra legãtis votum ac volũtatem, frãgũturq́ iuris ciuilis regulæ, quid est, quòd non sit idem si legatũ sit sub conditione, si Titio nupserit: cũ mulier hæc si religionis voto astringatur, cõditioni paruisse intelligitur: siue vna conditio sit, siue plures? Hoc enim constitutũ est in. §. sed & hoc præsenti. quòd fauore religionis legãtis voluntas abrumpatur, nec in forma specifica cõditioni parere necessum sit. quid igitur refert vna plures vè cõditiones sint, quæ vnius loco habentur. l. si hæredi plures. ff. de cond. institu. & ex defuncti volũtate deriuantur, cui nõ parere permissũ est religionis causa. d. §. sed hoc præsenti. cuius decisio exorbitãs non est, cum iure etiam ciuili religionis ratio summa sit: atq́ hac de causa omnib⁹ præferenda. igitur quidquid fauore religionis constituitur, id iuxta iuris præcepta est, nec dicetur exorbitãs, sed magis secũdum iuris regulas, vt Papinianus docet. l. sunt personæ. ff. de relig. & sump. fune.

179 Tertiò prædictæ conclusioni locus non est, si mulier, cui legata sunt alimenta in domo hæredis, formosa sit, moreturq́ in domo eius cõditionis homines, qui eam tenerius adamare possint, mulieris pudicitiæ prætor consulens præcipiet alibi morãti alimenta præstari, quæ amissi pudoris nota posset maculari promiscuæ habitationis causa: nam vt Naso ait: fac tibi consuescat, nil assuetudine maius. inde fieret vt mulier, quæ fragilis est fœminarum natura, caperetur. Ouidius. Fallere credentem non est operosa puellam gloria, quod Didoni accidit, quæ cum Aeneã intra lares suos receperit hærois amore deuincta est: vt libro Aeneidos. 4. cecinit Virgili⁹ iniquus author, nam id falsò cecinisse Augustinus Petrarchaq́ affirmãt. at inculpata fama diuitijs præfertur. l. facta. §. si mãdata. ff. ad trebelli. vnde meritò ob sinistram suspitionem doctores existimarunt, conditionem mulieri remittendã ac alimenta dãda: quamuis cum viri hærede nõ moretur. Bart. l. Caio. §. 1. ff. de alim. & cibar. leg. argumẽto tex. optimi in. l. pe. ff. vbi pupi. edu. deb. Bar. l. diuortio in principio colu. 1. ff. solur. matrim. sequitur Iasso. l. quidam cum filium nu. 7. ff. de verb. oblig. idem Bart. l. libertis. §. fin. in fine. ff. de alimen. & cibat. legat. argumẽto. l. cum ij. §. vult igitur. ff. de transactio. idem approbat Bal. l. in annalibus. nu. 5. C. de legat. hanc dicit receptam sententiam Iasso. l. diuortio in principio nu. 25. ff. solut. matrimonio, ibi Paul. Castr. nu. 9.

nu. 9. idem approbat Ange. de gambellionibus. tracta. de testamentis. glo. 45. nu. 1. & Capitius decisione. 24. nu. 8. quos aggregat Rolandus consilio. 22. nu. 11. lib. 1.

180 Quartò huic sententiæ locus non est, si vxori vir leget alimēta hac conditione adiecta vt habitet cum priuignis, capiet mulier alimēta licet à priuignis migret. argumēto. l. 1. in principio. ff. vbi pupi. edu. deb. hoc firmat Iacobus de Arenis. l. si disceptetur. ff. vbi pupi. educa. debeat. sequitur. Bal. l. si ea. nu. 18. C. de cōdi. in sert. idem Bal. auth. hoc locū. nu. 3. C. si. 2. nupse. muli. quod & Paulus probat consilio. 387. incip. quod vxor quondam. sequitur. Iass. l. 1. C. de legat. nu. 3. sequitur Gratus. consilio. 87. nu. 3. lib. 2. Oroscius. l. cum ij. §. vult igitur. nu. 5. ff. de transactio. qui ait, idem esse in socero & genero, quam controuersiam in Pinciano auditorio seuidisse semel attestatus est. ita sentit Paulus Cast. l. diuortio in principio. ff. solut. matri. nu. 9. solent enim se odio prosequi hæ personæ, igitur odium iusta est causa, vt indiuersis morentur domicilijs inibiq; alantur argumento dicti §. vult igitur. vnde immeritò à Iacobi sententia discessit Ruinus consilio. 34. nu. 3. lib. 2. idem erit si legatarius litiget cum hærede, quià non cogetur cum eo morari Iass. consili. 44. lib. 1. sequitur Rolandus consilio. 22. nume. 12. lib. 1.

181 Quintò ex suprascriptis deriuatur locum non esse huic sententiæ si in domo hæredis moretur quispiam, qui mulieri páret insidias, cum ex hoc inimicus conuincatur, licebit mulieri aliò domicilium mutare, ibiq; alimenta percipiet. argumento. l. licet. ff. de arbit. additis ijs quæ inibi Accursius notat. scholio. 2. traddit. Baldus. l. vni. C. si quacumq; prædītus potest. huic sententiæ fauet clem. pastoralis. §. esto igitur. de re iudi. traddit doctè Emilianus consilio. 3. num. 2. pro hac parte est. l. 6. titul. 8. p. 5. vbi cōstat inimicitias esse iustam causam mutandi domicilij.

182 Sextò præfatæ sententiæ locus non est si hæres qui debet domi alere rixosus sit, nam hac de causa poterit mulier diuertere, & percipiet alimēta, quamuis cum hærede non moretur; Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 30. argumento l. Caio. §. fina. in fine. ff. de alimen. & cibar. leg. vbi Scæuola respondit alimenta libertis prestanda esse quib9 legata sunt, si semper sint cum hærede, si liberti discesserint ab eo propterea, quià dura imperasset, grauisq; illis esset. idem aprobant Alber. & Bald. l. 1. C. de legat. nu. 9. sequitur Salicet. ibi. nu. 4. Paulus. nu. 3. qui ait, quòd si ob corruptos mores hæredis legatarius aliò transferat domicilium, non amittit legatum alimentorum sub conditio

ditione relictum, si cum hærede moraretur. idem approbat Iass. dicta. l. 1. nu. 3. idem Iasso. l. quidā cum filium. nu. 6. ff. de verb. oblig. Ange. de gambelio. tracta. de testamen. glo. 2. nu. 1. & Ioannes Oroscius. l. cum ij. §. vult igitur. nu. 5. ff. de transactio. hoc tanquam receptum approbat Thomas grammaticus decisione. 101. nu. 57. & decisione. 102. nu. 112. cum sequent.

glo. 20.

184 Exemplum poni potest in eo, qui in domum meretrices ducit, argumento. glo. l. nō aliter. ff. de vsu & habi. quæ an scholarem socium de domo conducta expelli posse, qui meretrices in domum agit: quæ communiter recipitur, vt constat ex ijs, quæ scribit Ioā. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxor. §. 21. nu. 9. dominus Couar. in epitome de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 10. nu. 4. Oroscius. l. 1. §. iuris præcepta. nu. 10. ff. de iust. & iure. in qua specie scholaris à domo expulsus soluet pensionem vniuersi temporis, in quod conduxit, vt doctores affirmant in c. propter necessitatem. §. verū. de locato, quæ recepta sentētia iure Regio approbata est. l. 6. titulo. 8. part. 5. ergò eodem modo alimenta præstabit hæres, à quo legatarius diuertit ob sinistros mores, culpatamque vitam.

185 Idem dicetur, si hæres collusorum susceptor sit, quia poterit legatarius hac de causa aliò domicilium mutare. argumēto. l. 1. ff. de aleæ lusu, est enim hoc detestandum crimen, vti doctè scribit vir apprimè venerandus ac meritò vitæ integritate suscipiēdus frater Franciscus Alcocer in libro qui inscribitur de ludo. c. 45. ibique aleator ab hærede, quia culpa hæredis ipsi hæredi nocebit, argumento. l. si quis ita legauerit. ff. de condi. & demōst.

186 ibique Bar. notat. Idem est si hæredis vxor sit rixosa Alber. l. 1. C. de legatis, qui ait idem esse, si vxor debeat morari cum filijs suis, nam si sint mali, nō cogitur morari cum eis.

187 Hoc autem notandum est, legatarium, qui agit, alimentaque petit, probare debere ab hærede se diuertisse culpa hæredis, non autem hæres probabit sine eius culpa legatarium de domo sua migrasse. argumento. l. vetis. ff. de probat. nec enim culpa præsumitur. l. meritò. ff. pro socio. ita definit Anchar. consilio. 254. nu. fin. quamuis hoc in Ancharrani consilio non reperiri minus diligenter quærens dixerit additio Alexand. l. 1. C. de legatis. nu. 5. sententiam Ancharrani sequitur Iass. l. 1. C. de legat. nu. 4. idem Iass. l. diuortio. nu. 25 ff. solut. matri. Paulus Castr. consilio. 165. lib. 1. approbat Paulus de monte. l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet. ff. de legat. 2. nu. 159. Marcus Anto. Natta. cōsi. 379. nu. 10. Ioā. Lup. c. per vestras noc. 3. in princi. nu. 7. Rolādus cōsi. 22. nu. 18. lib. 1. & non

aduocato Ancharrano hãc sen tentiã argumentis defendit Gratus consilio.69.nu.11.lib.2. idem approbat Ancharrano relato Gratus consi.87.nu.9.lib.2.

198 Septimò locus non est prædictæ sentẽtiæ, si alimẽta legentur puellæ despõsatæ si cum socero moraretur, quæ si aliò moretur, petet alimentorũ legatum propterea, quia cogi nõ debet in ea domo morari, in qua spõsus moratur: cum eam possit deuirginare. c. iuuenis. despõsal. l. si verò. §. adolescens. ff. mandat. quæ quidem iusta est diuertẽdi causa l. pen. ff. vbi pupi. edu. debe. ne fiat si cum ea spõsus corpus misceat, vt sponsalibus spretis alij nubere nõ possit dict. c. iuuenis. quod liberè sponsæ licet, si cognita nõ sit. l. Titia. ff. de verb. oblig. hæc fuit sentẽtia Pauli Cas. cõsi. 127. nu. 3. lib. 1. quẽ sequitur Gregorius in. l. 19. titul. 6. part. 6.

189 Octauò huic sententiæ locus nõ est, si ille cui alimẽta relinquũtur sub conditione si cum hærede moretur: honestè cum eo morari nõ possit seruato dignitatis ordinisq; sui gradu, qui si aliò domicilium mutet, capiet alimẽtorum legatum. hoc placuit Andræ de isernia in cõstitutio. regni Ciciliæ, quem refert & sequitur Ioãnes Lupp9. c. per vestras. de donat. inter vir. & vxor. not. 3. §. 23. nu. 10. quæ opinio probatur in. l. cum ita legatum vers. videamus. ff. de condi. & demõst. quam legem declarat concinnè Oroscius. l. 1. in principio. ff. de iusti. & iure. nu. 26.

190 Nonò huic sentẽtiæ loc9 nõ est, si momẽta tẽporũ cõsideremus, nam nõ debet legatarius, cui alimẽta relicta sunt sub cõditione si cum filijs moraretur, omni momẽto esse cũ filijs Salic. l. 1. nu. 4. C. de legat. Paul. de mõte. d. §. Titia cũ nuberet. nu. 159. qui huic limitationi dicit locũ esse, si testator legasset sub cõditione, vt cõtinuò legatari9 moraretur cum hærede. l. si quis ita legauerit, in ibiq; notat Bar. ff. de cõdi. & demõst. quam legẽ doctè interpretatur Costa. lib. 2. selectarũ. c. 18. hãc limitationẽ aptè deprõpsit Paulus ex. d. l. si quis ita. pẽsitata ratione qua innitens Põponius respõdit, quæ in omni similiquæstione locũ habet, nõ enim tam graui onere afficiendus est liber homo, vt omni momẽto cum aliquo sit, induceret enim cõditio hæc seruitutis speciẽ. l. 2. ff. de libero homi. exhib. quam iura detestantur ac improbant. l. Titio centum. §. Titio centũ. ff. de cõd. & demõst. nõ enim dicitur quis diuertere, qui breui reuersus est l. 3. ff. de diuortijs.

191 Vnde concinnè scripsit Bal. l. 1. C. de seruis fugi. nu. 15. quòd si in carcerem iudex hominem detruserit adiecta pœna, si à carceribus eruperit, si eruperit breuiq; in carcerem redeat, non cõmittetur pena, cũ eo animo eruperit, vt reuerteretur. argum. d. l. si quis ita. & §. pauonum. insti. de rerum

rerum.diui.sequitur Ange.l.1.§. effractores.ff. de effractoribus. quæ decisio memoriæ hærere debet, cum in Hispania consuetudine obtentum sit, vt qui à carcere euaserit iterũ deprehensus, si honestior sit durius ratione cõmissi criminis puniatur, si vilior fustibus cædatur, & ex integro causa agitetur, dominus Iacob. Septiman. institu. catholi. c.16. nu.12. pro qua consuetudine adduci potest.l.1.in fine.ff.de.effractori. sed si effracto carcere euaserit, durat pœna.l.1. ff.de effractoribus. de quo plura tradidit Iass.§.pœnales.num.102.insti.de actio. idem Iasso.l. admonendi. nu.172. ff. de iure iur. Hippo.in practica crimi. §. attingam. nu. 36. & in. §. diligenter num. 46. Alexan.cõsilio.36.lib.2. Felinus in.c.nullus.de præsumpt.nu.3.l. 1.titulo. 2. part. 7. l.7. titulo.26. lib.8.nouæ compilat.

192 Decimò huic cõclusioni non est locus, si testator declaret quo in loco morari debeat vxor cũ filijs, vt si dixerit, lego vxori alimenta, si moretur cum filijs Salmanticæ: vt alimentorum legatum petere possit, debet Salmãticæ morari cum filijs, Paulus de mõte pico.d.§. Titia cum nuberet.nu.159. quæ sententia probatur Iaboleni respõso in.l. qui cõcubinam. §. vxori.ff. de legat.3. ini biq; notat Bar.nu.1.quia ducet sus Accursiũ scholio non habitassent. hanc opinionẽ defendit: Accursius siquidem existimauit, vt mulier legatũ posset petere, non sat esse, si Capuæ habitasset, sed debere vnà cum filio habitare in eodem domicilio, nisi per filium impediretur, quam interpretationẽ improbat Bart. propterea quia in principio.§.vxori euenit casu quodam non autẽ culpa filij ne posset mater Capuæ vnà cum filio habitare: in versiculo finali per filium factũ est, quominus mater cum eo esse posset: quia à matre diuertit. Huic interpretationi, Ioan.Imola, Angelus & Aret.astipulãtur. in Accursij verò partibus sunt Albe. & Cumanus. ibi. Socinus in.l.si quis ita legauerit. nu.6. ff. de condi.& demonst.quibus accedit Costa lib.2.selectarũ interpreta.c.19.nu.11.qui dicũt in versiculo finali vtrãq; conditionẽ fuisse impeditã, & quòd mater vnà habitasset, & quòd Capuæ habitasset, cũ à matre & à Capua migrasset filius. in principio autẽ à matre filius diuertit, cũ Capuæ maneret, vnde cũ mater & filius Capuæ morẽtur, licet vnà nõ habitẽt, tamẽ alimẽtorũ legatũ matri dabitur, cũ per filiũ factũ sit, quominus vnà habitent.

193 Ego Accursij sententiã magis probo, existimoq; Bartolũ non percepisse verba Iaboleni in versiculo (si autẽ per mulierem) vt Costa cõsiderauit, minus autem dũ Bartolũ reprehẽdit, intellexit Costa versiculi illius vim ac potestatẽ, quã nõ tenuit, Alberico, Cumano, & Soci.adhærens

quæ fuerit sententia Iaboleni, paucis aperiam. in principio filius à matre migrauit, quia noluit vnà cum matre habitare, sed à Capua nõ recessit, vnde Iabolenus ait, legatũ matri deberi, quià per filium factum est, quominus vnà habitasset. sed ne hoc respõsum generaliter acciperemus existimantes matri legatum deberi, si ab ea filius diuertat, declárat ipse iureconsultus. in vers. finali. hoc locum non habere, si filius à matre migrasset nõ eo animo, vt cum matre non esset, sed alia de causa domicilium mutasset, nam si mater noluerit filium sequi, vt cum eo habitaret, qui non recusat, non dabitur matri alimentorum legatum. hoc est quod Iabolenus docuit in vers. fi.

194 Sed id scire oportet, qua ratione cõsultus in vers. videamus, quæri solere dicat, an his verbis (dum cum filio meo Capuæ erit) cõditio significetur, an ea scriptura pro superuacua habeatur, cum illa verba (dum cũ filio meo erit) cõditionem facere certum sit. l. si quis ita legauerit. l. illis libertis. ff. de condi. & demonst. vnde Iabolenus de illa adiectione Capuæ, agit non de vniuersis verbis propositis, & quærit an cõditio duplex significetur illis verbis: supponit enim conditionem significasse, si quis dixerit, dum cũ filio meo erit, at si dixerit, dũ cum filio meo erit Capuæ, an significetur alia cõditio, videbeat esse cũ filijs & Capuæ, quòd si Capuæ nõ sit cũ filijs, quãuis alibi cum eis habitasset, nõ deberetur legatũ. Ratio autem quare pro superuacua haberi deberet illa dictio (Capuæ) ea est quià cõditio vt mater cum filijs sit, adiecta est liberorũ causa, vt penes matrem educẽtur, bonisque moribus imbuantur. l. si quis ita legauerit. vnde nihil referre videbatur, id Capuæ fieret an alibi. sed Iabolenus ait nõ debere pro superuacuà haberi dictionẽ (Capuæ) sed conditionẽ facere, ità quoque senserat Trebatius. vers. si autem in aliud. dum dixit mulieri legatũ nõ deberi, si in aliud municipium mater & filius trãsissent. Ea autem rationẽ conditionem significare dixit, quià refert quãdoque in aliquo loco filiũ educari cũ matre, vt colligitur ex Cicerone. lib. 1. officiorum in principio (Quãque te Marce fili annũ iam audiẽtem Cratippum idque Athenis.) ostẽdit Cicero referre multũ quo in loco quis audiat eũdem præceptorem: vnde cũ locus multũ cõferat cuiusuis pueri educationi, meritò ibi est erudiendus. l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de ædilic. edicto. de quare plura Tiraquellus. l. 7. connubi. hinc paræmia mores hominum regioni respondent. de quo Erasmus Chiliadis. 4. Cẽturia. 3. adagio. 25. & hinc fit, vt in bene mori gerata vrbe expediat puerum educari, cùm mores à conuersantibus sumantur teste Seneca. quod explicat Eras-

Erasmus chiliadis.1.centuria.10. adagio.74. corrumpunt bonos mores colloquia praua. eodem modo si testator quid dari in loco certo fieri vè voluit, in eo loco dari fieri vè debet.l. si hæres. ff.de eo quod certo loco.

195 Vndecimò huic sententiæ locus non est, si maritus mulieri legasset alimenta si cum filijs esset; nam si nupserit non debetur legatum, quamuis velit simul cum marito cum filijs suis habitare. Bald. l.1. C. de legat. num.13. ibiq; Sali. nu.4. Iass. nu.5. idem Bal.l.1.C.vbi pupi.educat debea sequitur additionator Bar.l.qui concubinam.§.vxori.nu.1. ff.de legat.3.Paul.de monte.in.l. titia cum testamento.§.titia cum nuberet.nu.160.ff. delegat.2. idem probat Ferrara in practica in forma libelli quo petitur dos re stitui glo.donec vitam.col.2.qui his rationibus hanc sententiam defendunt, quòd mater secūdò nubens incipiat esse suspecta.l. lex quæ tutores.ff.deadmi.tuto. secundò quià per matrem factū est quominus cum filijs non sit, cum filiorum inimico se sccopularit argumēto.l.1.§.eum patronus. ff. de officio præfecti. vigi. Tertiò quià quæ secundò nubit, mariti rebus magis quàm filiorum studet.l.1.C.vbi pupi. edu. deb.l.4.titu.16.par.6.vnde legatum relictum matri vt filios educeret perdet, si secūdò nubat.l.sed si hoc.§.fi.ff.decond. & demōst.

196 Contrariā sententiā Accursio placuisse cōstat in.l. cum tale in principio verb.sententia. ff. de cond.& demonst. ibiq; Bart. depromit ex lege mulierē, quæ secundò nubit, non videri alibe ris diuertere: sentit igitur, quòd mulieri legatū debeatur, quod maritus reliquit ei, si cū filijs esset, quamuis mulier nubat, dum modo cū filijs habitet. sequitur Angel.de Gambellio.tracta. de testam.glo.20.nu.2.quæ sententia ea ratione cōmendatur: quià quāuis mulier quæ secundò nupserit perdat quod maritus sub conditione viduitatis legasset, auth.cui relictum.C.de indic.vi dui.tollend.auth.hoc locum. C. si secundò nupse. muli. traddit dominus Couarru. in epitome de sponsalibus.2.parte. c.3.§. 9. nu.11.si tamen simpliciter & pure legasset, non perderet legatū mulier, si nuberet Aret.cōsi.40. col.4.vers.circa secundū, sequitur Paul.de mōte pico.l. titia cū testamēto.§.titia cū nuberet nu. 164.ff.deleg.2.Ioā.à Garronib, l.1.C.de secundis nuptijs.nu.66. Costa.l.cū tale.§. si arbitratu. ff. decōdi.& demōst.limitatione fi. nu.32.Hāc sententiā dicit verio rē Ioānes à Gar.tract.desecūdis nuptijs.§.2.nu.16.argu.auth.cui relictū.C.de indicta vidu.tollen da.traddit Roma.cōsi.219.nu.4 quē refert Ioā.Lup. in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 50. nu.35. Vnde Salic.in.l.1.C.delegat.nu.4.ab opinione Baldi diuertit, qui ait, se consulere filijs

cum

cum quibus mater debet esse, ne domo expellant matrem, quæ secundò nupsit, ne uideantur facere, vt facto eorum mulier non possit cum eis habitare: sed vitricum à domo arceant, quem cum mulier debeat sequi, non dicentur filij eam expellere de domo. hoc Saliceti consilium esset ineptum, nisi de vitrico ageret, nam filij si matrem non possunt de domo abijcere ea de causa, quòd nupserit, nec mulieris virum. l. cæterum. §. mulier. ff. de vsu & habit. sed quià vitricum propellere possunt, vt scripsimus supra limitatione. 4. possunt & matrem in consequētiam vt ait Salicetus.

198 Sed ea ratione mulierē, quæ nupsit, non perdere legatum puto, quià quamuis ipsa nubendo fuerit in causa, vt cum filijs non possit habitare, quià priuigni vitrici odio flagrant, hæc tamen erit iusta causa, vt possit à filijs diuertere, & alimenta percipere in domo diuersa, vti in simili specie consuluit Ananias. consilio. 54. col. 2. argumēto. l. possessionum. C. commu. vtri. iud. sequitur Rolandus consili. 22. nu. 13. lib. 1.

198 Duodecimò huic sententiæ locus nō est, si facto tutoris impediatur mulier, cui alimēta relicta sunt si cum filijs habitauerit, vt cum filijs habitare possit, quià petet legatū quāuis cum filijs nō habitauerit. Bal. l. titia cum testamēto. §. si ea cōditiōe. ff. de leg. 2. argumēto illius legis. quæ sententia obtinet, si mulier tutorē monuit, ne faceret quominus ipsa cū filijs moraretur. l. quibus diebus in principio. ff. de cōd. & demōst. cuius argumēto, inibi notat Bar. sequitur passim Iass. quē refert Peralta. d. §. si ea conditione. nu. 2. in quo casu minoribus filijs actio dabitur aduersus tutorē, quanti sua intersit matrem cum eis habitasse, ac in eorū domicilio alimēta percepisse. argumento. l. fi. C. si tutor vel curat.

199 Decimo tertiò huic sententiæ locus nō est, si testator vxori legasset, vt secū haberet filios, alios vè quos amore ipse prosequebatur, nam si legatarius domi eos non habeat, propterea quià de mortui sunt, vel nupserint, habebit legatū, vti magni nominis doctores cōsuluere teste Raineri. l. 1. C. de leg. quod sit quià legatarij fauore inductū est, vt cū eo testatoris habitent filij, per ea quæ norat Accursius. d. l. 1. scholio. post mortem. ipse tamē Rainerius contrariā sententiam defendit, vt in proposito legatum deficiat, quià fauore filiarū, hæc verba adijci solēt, vt mater educet ac instituat. l. sed si hoc. §. fin. ff. de cond. & demonst. l. si ita relictū. §. Pegasus. ff. de leg. 2. huic sententiæ astipulatur Alexan. l. 1. C. de leg. nu. 4. Ruinus consilio. 45. nu. 7. lib. 2.

200 Ipse quidem Rainerij opinionem probo, quam puto obtinere generaliter in qualibet legati specie

specie excepto eo, quod in alimoniã relictum est, cum fauore alimentorum legatum annuum non deficiat, si casu impediatur cõditio morãdi cum filijs, vt scripsit Accursius dicta.l.1. C. de legat. inibiq; probat Bart. nu. 2. idẽ Bar.l.illis libertis. ff. decõd. & domõst.per.l.qui concubinã. §.vxori.ff. delegat.3. hæc est recepta sententia vt scripsit Costa lib.2.selectarum.c.19.nu.1.in calce colu.3.Gratus consi 69.nu.2. doctores in.l.1.C.delegat.

Adversus Yserniã, & Ioann. Luppum.

201 Cõtrouertũt vel potius certãt dubij, quid definiendũ sit, si incidat species facti, vt alimẽta legata sint, loco inquo præberi debeãt nõ demõstrato: vtrũ præstãda sint indomo hæredis, anverò in domo legatarij. in hac cõtrouersia vtilitas versatur tãhæredis quàm legatarij, vnde necessariò inquiri debet, quid in hac quæstione definiendum sit: quià si in hæredis domo ali debet legatarius, alibi petenti nõ præstabit hæres. item si indomo hæredis necessariò alimenta præstanda nõ sint, inuitus legatarius nõ cogetur alibi accipere. in hac discceptatione Bart.l.diuortio. ff. solut.mat.nu.4.ait legatis alimentis simpliciter non cogi legatarium ea capere in domo hæredis. argumento.l.4.§.fi.ff.de alimẽ. & cibar.legat. inibiq; Dinus & Iacob. de Arenis. idem probat Iass.l.1.C.delegat.nu.6.& ibi Paulus Cast. nu.4. idem Paulus Castr. l. diuortio in principio. nu.9.ff.solut.matri.hæc est recepta sententia vt cõstat ex Alex. ibi nu.29. affirmat communem esse Iass.inibi.nu.25.hanc sequitur Marcius decisione.323.nu.5 & tanquam receptam sequitur Ruinus consilio.45.nu.4. lib.2. Paulus de monte.§.titia cum nuberet.nu.161. plures in vnum cõtulit, qui hanc sententiam defendunt. Roland.consilio.22. nu.9. lib.1. qui in nu.11. hanc dicit veram sententiam. Gratus.cõsilio. 87.nu.2.lib.2.

202 Hinc apparet errasse Andreã de isernia in constitutionibus Regni Neapolitani: qui ait legatarium ali debere in domo hæredis ea de causa, quòd mulier alatur in domoviri, nec alibi cogatur vir alere, quãuis legis præcepto eam alat, sequuturq; Ioan. Luppus in Rubri. de donat. inter vir.& vxor.§.64.num.6.sed ab vxore ad legatarium nõlicet procedere, est enim sociaviri diuinæ rei & humanæ domus.l.aduers9.C.de erimi.expila.hæred. à viro autem nõ licet mulieri diuertere, sed cumviro tenetur habitare.l.cõsensu.C. de repudijs. quod supra posuimus.

203 Huic tamẽ sentẽtiæ locus nõ est, si testator iubeat legatarium in domo hæredis exiberi, cui alibi morãti nõ cogetur hæres alimẽta præbere.l.quodlegatur.ff. de iudi.traddit Ang.l. cum ij.§. vult igitur.ff.de transactio.sententiam Angeli aduersus Iasso. deffendit Oroscius ibi. num. 5. ipseq;

ipseq; legatarius alibi habitans alimentaq; postulans intelligitur plus petere, quã ipsimet debeatur. Ruinus consilio.81.nu.3 lib.2. sequitur Rolandus consil. 22.nu.10.lib.1. Ratio huius sententiæ est, quia minori impensa in domo aletur hæredis, quia illa verba à testatore adiecta (vt alatur in domo hæredis legatari9) hæredis fauore adijci solent, nõ legatarij. Bar. l.1. nu.2. C. de legat. idem Bart. l. illis libertis. ff. de cond.& demonst. idem Bar. l. Caio. §. Imperator. ff. de alimẽ. & cibar. legat. idem Bar. consil. 211. traddit latè Iasso. l. diuortio. nu.24. ff. solut. matrim. Gratus. consilio. 69. nu. 11. lib.2.

204 Ex qua cõclusione defluit, nõ posse invitũ ac reluctantẽ hæredem cogi domi alere legatariũ, quia cum hoc in hæredis fauore introduxerit testator, non debet in eius odium inuentum videri. l. quod fauore. C. de legib9 vnde fit, vt priuilegio huic possit renunciare. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. l. si quis in conscribendo. C. de episc. & cle. Ex quo apparet errore lapsum esse Ang. de Gambelio. tracta. de testamentis. glo.45. nu.1. qui ait in proposita specie hæredẽ cogẽdum alere domi legatariũ.

205 Secundò colligitur ex hac sententia, quòd si testator iubeat legatariũ ali ab hærede domi suæ, de domo hæredis sensisse intelligendus sit, non de domo propria, cum fauore hæredis hoc dixisse censeatur, vt minori sumptu alimenta præstet: habitatioq; hæredis testatoris esse dicitur, sicut factum hæredis testatoris factum esse creditur. notatur. l. si seruus. in principio. ff. de cond. furt. non autem hoc videtur testator introduxisse amore rudis ipsius domus. Ruinus consilio.80.nu.3.lib.2. & consili.81. nu.9.&.10.lib.2. sequitur Rolandus consilio.22.nu.14.lib.1.

206 Sed si testator exprimat, vt legatarius alatur ab hæredibus in domo, quam incolit ipse testator, ibi est alendus, vt voluntati ipsius pareant hæredes. l. in conditionibus. ff. de cõd. & demõst. vnde si hæredes bona diuidant, diuersasq; incolant ædes, prætor vni præcipiet, vt alat alijs sumptus partem conferentibus l. solent. ff. de alimen. & cibar. legat. qui ab eo ali iubebit, qui in testatoris ædibus mãserit: vt aliqua ex parte testatoris placita seruentur. l.3. C. de liber. præteri. hoc placuit Corneo. consilio. 156. lib.4. Ruino consilio.81. nu. 4. lib.2. hæc opinio probatur. l. cum ij. §. vult igitur. ff. de transactio. & eam sequitur Rolandus consilio.22.nu.15.lib.1.

207 Ex hoc apparet errasse Iasso. l. stipulationes non diuiduntur. nume.30. ff. de verb. obliga. qui ait alimentorum præstationem esse indiuiduam, sed eum reprobant Mari. Socinus numero. 339. & Alciatus numero. 31. ibidẽ, qui ea ratione improbãt, quia

Aduersus Ang. de Gambell.

Aduersus Bald. & alios.

quia si alimenta diuisionem non paterentur, agi posset insolidum aduersus quemlibet hæredem. l. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. nec cogerentur in vnum cōsentire, sed coguntur. l. 3. l. pecuniæ. ff. de alimen. & cibar. leg. ergò errauit Iason, quem reprobat Molinæus in extricatione labyrinti diuidui & indiuidui. 2. parte. nu. 238. qui ait hoc fieri iudicis officio, quia vi ipsa nemo plurium debet insolidum.

208 Tertiò colligitur, quòd si vir tutricē matrem dederit filijs, & quid vxori legasset, si ipsa moraretur cum filijs, habitationis eausa pensionem à matre non petēt propterea quia eos debet mater instituere. Bal. l. 1. §. si pupillis. ff. de tutellis. sequitur Boerius con suet. Bituricēsibus. titulo. 1. §. 11. quod iure communi verum est, quo tutoris officium erat gratuitum. gl. firmanda. l. 1. gl. l. in eos. ff. de tutellis. at iure Regio datur tutori decima pars fructuum pupillarium, l. 2. titulo. 7. lib. 3. fori traddit Baetio. tract. de decima tutorum. c. 1. cumq; lex fori consuetudinis potestate fungatur; non autē legis, in proposita specie custodiri debet, quod moribus introductum est. l. 2. titu. 20. part. 4.

209 Sed si vir habitationem vxori leget cum filijs, debentur illi alimenta ex tacita defuncti volūtate. Bal. l. fi. nū. 8 versi. sed quid si testator. C. de indicta vidui. tollen. sequitur Cremensis. sing. 65. Natta. cōsili. 379. nu. lib. 2 Campetius. de dote. 2. part. q. 58. Sed hæc sententia non est vera, quia ex vi legati hoc nō inducitur, cū appellatiōe habitationis alimēta nō cōprehēdantur, quia nec cibarij legato cōtinetur habitatio, l. cibarijs. ff. de alimen. & cibar. leg. sed in legatis interpretatio fieri debet secundum scripti iuris rationem. l. in ijs. ff. de cond. & demonst. vnde & quod minimū est debetur, nisi expresse ex volūtate legantis aliud appareat. l. nummis. ff. de legat. 3. sed verbum habitatio ex vi dictionis non continet alimenta, nec ex dictis verbis apparet testatorem legare voluisse alimenta, ergò legata habitatione cum filijs non sunt legata alimenta, ut probatur. in. l. cum ij. §. fi. ff. de trāsactio. diximus in nu. 180.

210 Id non est in proposito prætermittendum: vxorem quæ ali debet in domo viri, si vir fustibus cesserit, posse à viro diuertere, ac alimenta petere, quia viri culpa mulier cū eo nō moratur Cynus. l. si vxor. C. de cond. inser. sequitur Iass. l. 1. C. de legat. nu. 4. hæc sentētia rationem habet, cum mariti culpa mulier diuerterit; debet ab eo ali, quia si maritus in vxorē sæuiat, potest vxor ab eo aufugere. c. literas de restitu. spolia. auth. de nuptijs §. si verò mulier. c. 1. quod metus causa. virum autem omnes negant posse vxorem verberibus afficere, suntq; ex nostris plures qui

qui affirmẽt maritũ, à quo vxor vapulat, quæ ab eo hac de causa diuertit, & adulterium commisit, non posse adulterij ream dicere, & accusare, Anchar. consilio.408.nu.3. sequitur Ioã. Luppus in.c.per vestras de donat. inter.not.3. in principio.nu.7. quẽ corrupte allegat Tiraquell9. l.1. connubi.glo.1. parte.1.nu.24. Quæ sententia mihi vera nõ videtur, nec vllo modo probãda, cum adulteriũ omni iure sit prohibitum, debet enim mulier grauissima incõmoda potius pati, quam adulterium committere. c.si quis propter. de furtis. quià violat mariti torum vxor adultera, grauissimaq; iniuria virũ pulsat.l.codicillis.§.mater.ff. de leg. 2. vnde marito datur potestas vxorem de adulterio accusandi.l.2.in principio.ff. ad leg. iuli. de adulterijs. l. 3. titulo.20. lib.8.nouæ compila.grauenim pæna afficitur is, qui priuatur iure accusandi, quæ imponẽda nõ est, nisi à iure infligatur, glo. ex vi.c. fin. de iure pat.quæ approbatur communiter, vt alibi diximus. vnde superiorem sententiam existimo non posse defendi, quam Angelus Aretinus, & qui ei accessere Ioan.Luppus & Tiraquellus falsò Ancharrano tribuunt, qui in diuersa specie loquutus est. Nec potest obtinere hæc opinio, cum marito liceat vxoris corrigere mores.l. rei iudicatæ. ff. solut. matrimo. quã legẽ pro hac parte adducit Pinelus.l.fin.C. de bonis mater. nu.24. si supra modum vir emẽdet extra ordinẽ punitur.l. vni. C.de emẽda. propin. castigatur enim excessus, non autem delictum Bal.l.sed & si quẽcumq;.§. magister. ff. ad leg.aquili. Orosscius.l. 1. ff. de his qui sunt sui. nu.28.l.9. titul.8. part.7. Pænæ modus statui debet secundum modum delicti. l. quid ergò. §. pæna grauior.ff. de his qui not. in fa. atqui in proposito non punitur delictum atrotius verrerãtis, sed excessus: ergò huiusmodi pæna, quæ grauior est delicto, in maritum statuenda non est.

212 Quæri à doctoribus solet in l.1.C.de legatis. si vir leget alimẽta vxori, an vxor possit ab hæredibus dotem petere, qua in re verba proferentis sunt considerãda, quià si testator simpliciter alimenta legauit, nõ est quare dotem non petat. Paul. Cast. consilio.248. sed si testator non absolutè leget alimenta vxori, sed intra certos terminos cõcludat, veluti si legasset, quamdiu vxor dotem non petierit, an petere dotẽ possit, quæstionis est, in quo articulo satisesse cautum credo, vt testatoris volũtati pareamus, & mulier legatum perdat, si dotem petierit. argumẽtò l. in conditionibus. ff. de cond. & demõs. Sed id est in ambiguo si vxor non petierit dotem, sed ab hærede oblatam accipiat, an hoc facto alimentorũ legato renũtiare videatur. Bar.l. amplius

non peti. ff. rem ratam haberi. nu.7.ait mulierem dotem accipiendo alimentorumlegatũ perdere,debuit mulier hæredem acceptilatione liberare, vel cauere senon petituram.l.mulieri in principio.ff.decond.insti.l.mutian x.ff.decond.& demonst.in simili specie eadem scripsit Signorolus consi.176.sequitur Natta.consil.410.nu.3.Ioan. Crotus consi.67.nu.43 traddit. Alexã. l.diuortio.nu.28.ff. solut.matri.

214 Hanc sequitur Campetius de dote.2.parte.q.57. eam sententiam defendit Accursij pronuntiatum in.l.inuitus.ff.dereg.iur. qui ait,cum qui accipere prohibetur, non posse accipere quod spontè offertur. sequitur Bart. inibi.idem Bart.l. si quis pro eo nu. 11. ff. defide iusso. Riparius tractatu de peste. titulo de preseruatiuis remedijs contra pestẽ. nu.112. Amadæus de castello desyndicatu. nu.164. idem scribit Accursius scholio accipientem in.l.vni. C.publicæ lætitiæ. quam doctrinã effert in cælum Decius.l.inuitus. §.fi.nu.5.ff.de reg.iur.hæc sententia probatur in.l.vni.C.de strat ori.lib.12.l.de uotũ. C. demetatis &epide.lib. 12.l.3.C.deaduoca.diuer.iud.notat Bald. auth. sed hodie. C. de epis. & cleri.traddit latè Rolandus cõsilio. 66. examinat doctè Gregorius scholio mãdare.l. 8. titulo.9. part.2. vnde cum vxor dotem petere prohibeatur,si accipiat ab hærede sponte dante, perdet alimentorum legatum.

215 Contrariam sententiam defendit.Bald.l.1.C.delegat.nu.11. qui putat,quod legatum mulier nõ perdat,si oblatã ab hærede dotem acceperit, quià hæres qui sponte dat vxori dotem, conditioni in eius fauorẽ inductæ renuntiare videtur,haberturque cõditio pro impleta:cum facto hæredis fiat,quominus impleatur, nec imputabitur mulieri quod dotem acceperit,cum hæres spõte dederit argumento.l.fidei cõmissa. §. si rem.vers. maximè. ff. de leg.3.sequitur Iass.l.1.C. delegat.nu.8. Sed vt Bartoli opinionem cum Baldi opinione componat,distinctione opus esse existimauit Paul. Castr.l. amplius. non peti.nu.2.ff. rem ratã. hab. qui ait, quòd si vxor dotem petierit ab hæredibus viri, etiam si apud subsellia non petat,&restituente eam hærede acceperit, perdet alimentorum legatum argumento.l. amplius non petit. ff. rem ratam haber. secundum Pauli interpretationem, aut vxor dotem non petijt, & in hoc casu hærede restituente sponte capere mulier poterit, nec perdet legatum.

216 Nec mirũ si petitio, quæ pro tribunali non fit, hunc pariat effectum,cum plures gignat: cõstat enim creditorem, antequã debitorem cõueniat in iudicio, debitum exigere debere.l. debitores. C. de pignoribus. quod quidem non cogitur inuitus facere,

cere, sed magis ex ciuilitate. l. quidam Iberius. ff. de seruitu. rusti. prædiorũ, Accursius scholio. 1. in dicta. l. debitores. idẽ Accursius scholio denuntiare. §. appellamus insti. de actio. Alberi. l. creditor. C. de distra. pigno. dicit crebrius hoc recipi lass. dict. §. appellamus. nu. 41. atq; ita decisum fuit Neapoli, vt attestatur Mathæus de aflictis decisione. 358. sed si ex ciuilitate lõge à subsellijs cum debitore loquatur, vt debitum exoluat, nec debitor restituat; si debitum pro tribunali petierit creditor, quãuis debitor incontinenti soluat, iudex sumptus eum restituere iubebit, quos in præparanda lite creditor impendit, in consulendis aduocatis ac transcribendis instrumentis. ita sentit Guiller. de Cugno. l. omnes. C. de episc. & cleri. sequitur Abb. c. 2. nu. 4. de accusa. ibiq; Feli. nu. 3. Decius. c. nõnulli. de rescriptis. nu. 30. vers. postremò. Roma. sing. 396. Guillermus. l. ædita. C. de fru cti. & liti. expen. cõmendat Feli. c. licet Heli. nu. 5. de simonia. idẽ Feli. c. nouit. nu. 15. vers. fallit. 1. de iudi. lass. in principio insti. de actio. nu. 44. plures alios effectus citationis extraiudicialis aggregat dominus Iacobus Septima. institutio. catholi. c. 47. nu. 13.

217 Sed hæc conciliatio non est ex ratione iuris ciuilis, quia quamuis vera sit pro parte, quando mulier ab hærede dotem extra iudicium petijt, quo facto alimentorum legatum perdit, non tamen est vera, quando mulieri non petenti hæres dotem restituit, cum ab sponte dante non liceat accipere, cum prohibeatur petere vt supra scripsimus. Mihi autem in hac controuersa quæstione placet sententia Bartoli dicentis, quòd mulier legatum perdat, quæ ab hærede viri oblatam dotem accepit, nihil enim interest petat mulier dotem, an oblatam ab hærede accipiat; cum inuita accipere non cogatur: vnde si dotem accipiat, iuri petẽdi legatum intelligitur renuntiare. argumento textus celebris. l. non vtiq;. §. item Iulianus. ff. de eo quod cer. loco illis verbis (Marcellus autem & alias tractat, & apud Iulianum notat posse dici, & si mihi alibi soluatur liberationem contigisse: quamuis inuitus accipere nõ cogar:)

218 Id scire oportet, q; licet fratres qui communia bona habẽt & indiuisa, de re communi alí debeant tàm ipsi, quàm eorum filij & vxores. l. actione. ff. pro socio. tradidit Corneus consi. 52 lib. 3. Si tamẽ frater vxori leget alimenta de re cõmuni præstanda, hæres dabit de parte sua, nõ de re communi. Bart. consil. 211. argumento. l. si duobus. §. 1. ff. de leg. 1. sequitur Paulus Cast. d. l. si duobus. nu. 1. nu. 2. Alex. nu. 2. Aretinus. nu. 2. lass. nu. 3. qui ait, quòd qui ignorasset decisionem d. l. si duobus, contrariũ diceret. Paul. Castrens.

sequitur Ripa.l. cum filio fam.
219 nu.25.ff.deleg.1.Ratio autem, quare doctores Bartoli sententiam efferunt in cælū, ea est, quia regula.l.ab eo.C. de fidei cōmissis & l.1.§.sciendum.ff. deleg.3. quæ habet non valere legatum præstandum ab eo, qui honore non afficitur, contrahitur, si cōiunctim testator iubeat hæredi & illi, cui nihil reliquit, vt legatum præstent, valet legatum, at solidum præstabit hæres.Iass.in dicta.l.si duobus.§.1.nu.2.

220 Vt ad finem perducamus ea, quæ scribūt doctores in specie legis primæ.C.delegatis, tractare oportet, quid cōstituendum sit in specie facti, si testator hæredem scripserit filium, vxoriq; rerum vsum fructū reliquit, sobrino alimenta legauit, quæstionis est, alimentorū legatum quisnam præstare debeat, hæres, an fructuarius, in qua specie verba sunt consideranda, si testator expresserit ille dabit: multum sanè interest, det hæres, an fructuarius, quia si hæres præstiterit, donec vixerit legatarius dabit, sed si fructuarius, dum vsus fructus durat.l.stichus.§.Titia.ff.de alimen.& cibar.leg.l.Titia in principio. ff. de annuis legat. notat Sali.l.1.C.delegat.nu.1.Alex.nu.3. qui hoc declarat secundum legum decisionem, quando astrictus erat vsufructuarius onere præstādorum alimentorū, quæ de vsufructu dari testator voluit, finietur cū alimentorum legatum vsufructuarij morte, vt iuradicunt. Sed si testator non exprimat, quisnam præstare alimenta debeat, hæres an vsufructuarius, quæstionis est. Baldus hæret, nec est in aliqua certa sententia Sali.l.fin.§.fin autem æs alienum.nu.20.C. de bonis quæ liber. vsufructuarium præstare debere affirmat argumento dicti.§.fin autem. huic sententiæ accedit Barb. consilio.63.lib.2. sequitur Paulus de monte Pico dicto.§.Titia cum nuberet. nu. 158. qui ea ratione innituntur, quòd alimenta debeātur defructibus.l.Imperator.in fine.ff. ad trebelli.ergò vsu fructuari9 præstare tenetur, vti Vlpianus notat in.l. qui pendentes.§.si quid cloacarij.ff. de vsu fructu, cuius legis decisione hæc sententia defenditur eleganter, licet doctores eius non meminerint.

221 Maritum onere alendi vxorem astrictum esse supra docuimus, hanc tamē ob causam vxorem operas marito debere certum est, ita quidem vt quod ex operis quæsierit viro quærat, hanc sententiam à iure depromi attestatur Accursius scholio debet in.l. sicut patronus. ff. de operis libert.qui agit de operis artificialibus: hæ sunt fabriles operæ, pictoriæ & similes.idem scribit Accursius scholio. 2.l. si vxorem.C.decond.insert. idem Accursius scholio non possit in principio in.l.libertæ & in.l. quod ex liberta.C. de operis. libert.

Quæstio frequens.

libert.& scholio corpore.l.assiduis.C.qui potio. in pigno. habe.Ioannes scholio.hũc.c. quod Deopari.33.q.5.Hæc opinio probatur in dicta.l.sicut ibi (in obsequio mariti) & in.l. sed si vir ex lana.in principio.ff. de donat.inter vir.& vxor.quas operas si mulier viro non præstiterit, non aletur à viro.l. quod in vxorem.C.de nego.gest. hanc opinionem toties ab Accursio approbatam sequitur Speculat. titulo qui filij sint legit, num.28. Bart.l.Caio.§. Imperator.nu.3. ff.de alimen.& cibar.legat. Cynus & Bald.l.1.C.de bonis quæ liber.l.aff.l.1.nu.2.C.de legat.Ioã. Luppus in Rub.de donat.inter vir.& vxor.§.50.nu.33. Xuares in.l.9.titulo.11.lib.3.fori.§.sed vlterius.Paulus Cast. consilio.76. nu.1.lib.1.decisio Rotæ antiquæ.1.nu.3. sub titulo de donat. inter vir.&vxor.Castillus glo.1. l.47.Tauri,Cassane.consuetud. Burg.Rub.3.§.1.verb.en puiance.nu.11. Mathæus de afflictis decisione.44.nu.30. Tiraquellus de nobilitate.c.20.nu.94. idem Tiraquellus in.l.1. cõnubia.glo. 1.in parte.1.nu.2. Auendañus responso.8.nu.8.affirmat communem hanc esse sententiam Corneus.l.1. C.de bonis quæ lib.nu. 3.eandem dixit communem esse Areti.in.l.diuortio in principio.ff.solut matri.nu.3.

222 Propositæ sententiæ contrariam, quæ habet,quòd vxor nõ debeat viro operas artificiales, ex quibus siquid quæsierit, sibi non viro quærit, veluti si mercimoniũ exerceat, chirurgiæ operam det, aut obstetricis officio fungatur. hæc Baldus.l. si vxorem.nu.6.C.de condi.insert.hæc opinio probatur in.l. Quintus ibi (quod demonstratur).ff. de donat.inter vir.& vxor.l.etiam C. eod. titulo. quæ iura pro hac parte adducit Mõtal.scholio.2. l.1.tit.3.lib.3.fori, Hippo. Rimi. §.1.inst.per quas perso.nobis acquir.nu.135. hoc probatur in.l. 1. titulo.9. lib.5. nouæ compila. sequitur Baldi opinionem Fulgosius.l. si mulier. §. si vir.vxori nu. 2. ff. de donat. inter vir. & vxor.

223 Qui propterea huic sententiæ accedit, quià non recordatur se legisse vnquam, quòd vxor sit de his personis,quæ nobis acquirunt, nec in titulo per quas personas nobis acquiritur,reperiet quispiam cautum esse,quòd vxor viro acquirat. Vnde si vxor artifex sit,suasque operas locauerit, quod ex arte quæsierit marito acquiri non recordatur Fulgosius iure cautum esse: nec est cautum per liberam personam nobis acquiri.

224 Quod verum,nisi libera persona bona fide ab aliquo possideatur,quià liber homo bona fide possessus possessori quærit.l. liber homo.ff.de acquir. rerum domi.§.1.inst. per quas personas nobis acquir. Accursius in l.1.C.de acquir.posse.& in.l.1.§.

item acquirimus. ff. eod. titulo vbi Bart. nu. 2. hoc approbat. sequuntur inibi Alexand. nu. 11. Soci. not. 1. Claud. col. 2. Vincentius nu. 24. Orosci9. l. si debitor. nu. 6. ff. de pactis Hippo. Rimi-nal. in principio insti. per quas perso. nobis acquir. nu. 18.

225 Sed huic homini libero, qui ab aliquo bona fide possideiur vt seruus, assimiliari vxorem & hanc ob causam viro quærere docet Inno. c. cum in officijs de testamen. cuius meminit Bal. in. l. si vxorem. nu. 6. Sed ex sententia Petri contrariæ opinioni astipulatur ipse Baldus affirmans, vxorem viro non quærere, indeq; ipse Baldus negat assimilari vxorem libero homini bona fide possesso loco serui. sequitur Nonaluus scholio. 1. l. 13. titulo fin. lib. 3. fori. quæ sententia rationem habet, cum vxor socia viri sit non ancilla, nisi vt pudicè casteq; viuat, vt infra ponã.

226 Vnde hanc sententiam, quæ habet, quòd vxor viro nõ quærit, defendit ipse Fulgosi9 in. l. 1. C. de bonis quæ lib. nu. 4. ipse tamẽ Fulgosius nu. 5. notat ex Accursio inibi vxorem operas marito debere, sicut seruus domino: vnde æqualem in acquisitione operarum putat esse conditionem mulieris & serui, vt quidquid acquirat mulier viro quærat, ab hac sententia dicit se nõ diuertere quià glossa Accursij est maximæ authoritatis, & quià ipse est maritus, vnde si consi-remus quæ scripsit Fulgosius, eiusq; mentem & intentionem penlitemus, locosit non seriò locutum esse intelligemus: eumq; cõtrariam sententiam magis probasse, cui ipse accessit in. l. si mulier, existimauitq; vxorẽ ex operis artificialibus sibi non viro quærere, eandemq; approbat Ioan. Luppus in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 45. nu. 3. & 4. referens argumenta Fulgosij idem Ioann. Luppus Rub. §. 62. nu. 9. Segura de bonis lucratis. nu. 207. Gerardus sing. 99. Ioan. de Neuizanis in silua nuptiali. lib. 4. nu. 19. Anton. parto. inter consilia Alexand. consilio. 124. lib. 4. & id magis probat Molinæ in additione nu. 3. addicionator Alciati regula. 3. præsumptione. 26. nu. 4. Thomas grammat. decisione. 54. nu. 4. traddit vt receptũ Ripa Responso. 124. nu. 2. Vnde in hac controuersa quæstione diuersi diuersa dicũt conciliantes interpretum dissidentes sententias: quas in vnam consonantiam voluit iungere Ioann. Luppus in. c. per vestras notabili. 3. §. 20. nu. 3. Gerardus & additionator Alciati: quorũ sentẽtiæ adhæret Benincasi9 de paupertate. q. 8. speciali. 2. n. 21.

227 Ego sanè hanc posteriorem sententiam eorum, qui putant, quòd mulier ex operis artificialibus sibi non viro quærat, veriorem esse existimo, & authorum numero & dignitate non inferiorem. cui non obstat. l. sed si vir

si vir ex lana. in principio. ff. de donat. inter vir. & vxor. quià in specie de qua lex agit, mulier operatur reb9 viri, quo facto marito quærit exemplo mercenarij, qui ex opera quærit ei, cuius rebus operatur. Fulgo. l. 1. C. de bonis quæ liber. nu. 4. idem Fulgosius. l. si mulier. §. si vir vxori. ff. de donat. inter vir. & vxor. sequitur Ioan. Luppus in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 45. nu. 3. & 4. quæ interpretatio admitti debet, cum constet mulierem, quæ suis rebus operatur, sibi non marito quærere. l. si mulier. vers. si vir. ff. de donat. inter vir. & vxor. Hanc interpretationem non admittunt verba Pomponij iure cõsulti. in. l. sed si vir ex lana. vers. sed si viri nomine. quibus apparet vestimenta confecta ex lana vxoris nomine viri operisq; ancillarum eius viri esse, quamuis vir vxori lanæ debeat præstare preciũ. Sed si nomine mulieris vestimẽta sint cõfecta, quamuis operis ancillarũ viri, mulieris erunt. ergò clarè constat non ex eo, quòd lana sit viri, cui mulier operas impẽdar, vestimenta confecta esse viri, si mulieris nomine sint confecta.

228 Vnde operæ pretium erit explicare iure consulti verba, quibus ad nos subobscurè perferre voluit ea, quæ mẽte cõcepit; scripsit enim ea vestimẽta mariti esse, quæ vir ex lana sua, suoq; nomine mulieri cõfecit, quãuis mulieris cura & industria sint confecta. Huius sententiæ ratio est, quià si materiæ, id est lanæ, dominum consideremus, maritus est, si speciei, id est vestium cõfectorẽ, idem vir est, qui vestimenta suo nomine confecit. l. adeo. §. cum quis ex aliena. ff. de aquir. rerum domi. vnde ex vtraq; causa viri sunt vestimẽta. atq; inde fit, vt iure consultus dicat nõ impedire, q cura vxoris sint confecta, quià vir nomine suo confecit, non mulier: docetq; Pomponius operam illius, qui ex aliena materia domini iussu confecerit speciem, nõ impedire quim confecta species eius sit, qui ex sua materia fieri speciẽ iussit. quod ex benefundata iuris peritia descendere demonstrant iureconsulti verba, in vers. si vxor. in cuius specie mulier ex lana sua vestimenta muliebria suo nomine confecit operis ancillarum mariti, esse mulieris vestimenta Põponius ait, nec operas ancillarum viri impedire. Eam autem ob causam dubitatur vtrum ancillarum operæ impediant, quià omne quod quærit seruus domino quærit. l. placet. ff. de acquir. hæred. §. 1. insti. per quas perso. nobis acquir. ex operis ancillarum cõficientium speciem, id est vestimenta, ex lana mulieris, quæritur domino speciei dominium, quod iure consultus negat, quià ex lana mulieris confecta vestimenta fuere nomine mulieris. ergò propterea in principio legis quæsitum est, Interpretatio noua

 vtrũ

verum vestimenta confecta ex lana viri ipsiusque nomine essent mariti, si vxoris industria confecta sint, quia ex suis operis sibi quærit mulier, indeque fit vt ex lana viri, si mulieris cura & industria confecta sint vestimenta, mulieris sint, quod Pomponius negat: quia non solum ex lana viri sunt confecta, sed ipsius viri nomine. quæ interpretatio Pomponij mētem ostendit, quā vis inculcet Accursius scholio. 1.

Interpretationum 229 Magis autem distorquentur interpretes Hermogeniani Responso. l. sicut. ff. de oper. libert. qui ex illis verbis (in officio mariti) colligunt vxorem viro debere operas artificiales. obsequij operæ maritalis, de quibus agit lex, sunt omnia diurna, in quibus tenetur mulier viro, & ex eis viro quærit, quia tenetur operari in emolumentum viri, cum ab eo alatur. Bald. l. 1. C. de bonis quæ liber. nu. 1.

230 Sed hoc est contra naturam dictionis (officiū) operæ enim, quæ sunt diurnum officium, differunt ab officialibus, quæ verius dicuntur honor, seu reuerentia, quam operæ. l. si non sortem. §. libertus. ff. de cond. indebi. inibique Accursius scholio magno. licet contra senserit Bart. Soci. inibi. nu. 2. eæ autem operæ, quæ sunt diurnum officium, in actu consistunt, ob easque merces datur. l. 1. l. 3. ff. de operis seruo. & ibi Accursius notat.

Aduersus Bald. 231 Ex quo apparet perperam dixisse Baldum pro artificialibus operis sumi, cum artificiales operæ, quæ in facto consistunt, sint fabriles, sutoriæ, pictoriæ, lanificæ, textoriæ, & his similes. Operæ autem obsequiales sunt diuersæ, vt notat Accursius in dicto. §. libertus. inibique Bart. nu. 19. Paulus Castr. nu. 3. Alex. nu. 8. Iass. nu. 25. quæ quidem eæ sunt, quæ in officio consistentes personale domini commodum respiciūt, vt adesse patrono, patronum comitari, cantu, sono, saltatione oblectare. vt scribit Alciat. l. 1. sciendum. §. item in lege. ff. de verb. sig. & post eum Corasius. l. admonendi. nu. 22. ff. de iure. iuran. Zazi. lib. 1. responsorum. c. 3. Connanus. lib. 2 commenta. c. 8. nu. 6. Dominus Couarru. in. c. quamuis pactum. 1. parte. §. 2. nu. 5. quæ sententia probatur in. l. vt iuris iurādi. §. dabitur. l. operæ enim. l. interdū ff. de operis. libert. quæ officiales operæ potiores habētur illis, quæ artificiales sunt.

232 Vnde fit, vt cum de operis indefinite iurecōsulti loquantur, per antonomasiam de officialibus intelligant. l. vt iuris iurādi. §. dabitur. l. operæ enim. l. quoties certæ. l. interdū supra allegatæ. notat Corasius supra. nu. 23. de his operis officialibus agere l. sicut. scripsit Bald. l. si vxorē. C. decōd. inser. nu. 6. idemque tradit Fulgosius. l. 1. C. de bonis quæ liber. nu. 4. idē Fulgosius. l. si mulier. §. si vir vxori. nu. 2. ff. de donatio.

natio.inter vir.& vxor.sequitur Ioã.Luppus in Rub.de donat.in ter.§.45.nu.4.

233 Hæc interpretatio iusta est, si naturam cõsideremus dictionis (officiũ) quæ significat obsequiũ & honoris exhibitionẽ. Suetõnius in cæsarẽ.c.12. assidẽtẽ cõspiratis specie officij circũ steterũt. Cicero de amicitia. (odiosum sane genus hominum est officia exprobrãtium, quæ meminisse debet is, in quẽ collata sunt, nõ cõmemorare qui contulit.) docet Valla lib.4.elegã.c.30. quæ obsequiales operæ debẽtur patrono ratiõe reuerẽtiæ.l.libert, quæ ff.de operis liber.debentur etiã viro.l.sicut. quod fit ratione reuerẽtiæ quã mulier viro exhibere tenetur.l.alia.§. eleganter.ff. solut.mat. hæ operæ quãuis pluribus possint præstari, vti docet Connanus supra relatus: tamen hæc sententia in persona libertæ quæ nupta est, non obtinet, quæ viro tantum non patrono præstabit has operas ob sinistrã suspitionẽ vitandam, vti annotat Accursius.l.quod ex liberta. C.de operis liber.in ibiq; aperte.Bal.& Sali.annotarunt.l.hæc demũ.l.nec audiẽdus.ff.de operis liber. quæ sinistra suspicio facit, ne liberta officiales operas cogatur patrono præstare iũcta volũtate patroni, qui eius nuptijs cõsensit.l. si libertus in fine. ff.de operis.liber. Ex quibus deducitur errasse eos, qui ex.l.sicut patronus collegerunt vxorẽ debere mariti rebus operari, cum mulier artificiales operas viro nõ debeat.l.libertæ.C.de operis libert. licet legis verba inculcet Accursius. Quòd de officialibus operis lex agat, docẽt verba vltima legis, quib9 docemur liber tã; quæ patronæ cõsensu nupsit, præstare operas debere, quia nõ indecorè præstãtur, ergò de officialibus agit. Item artificiales bene possunt duobus præstari.l. si quando.l.si duorũ.ff. de operis liber. sed Hermogenian9 in.l. sicut. ait quòd patrono præstari nõ debẽt, quia marito sunt præstãdæ: ergò de artificialibus non loquitur, esset enim ratio iurecõsulti insufficiẽs, quòd si de artificialib9 loqueretur, ratio esset sufficiẽs tàm ad denegãdas operas patrono, quàm patronæ, quòd denegat ipse Hermogenian9 in l.sicut. quæ loquitur in operis officialibus, quas liberta nupta patrono non debet, sed marito.

234 Cumq; leges, quibus tãquã firmissimo propugnaculo doctores innitũtur, nõ probẽt vxorẽ debere operas artificiales marito, verius videtur iure cõmuni quæsitũ ab vxore ex opera & negociatione sibi non viro quæri, quæ sentẽtia probatur iure Regio.l.2.in fine titu.14.p.3. quam pro hac parte adducit dñs Cou. in.c.1. de test.amen.nu.6. quæ sententia in his prouincijs seruabitur, quæ iure cõmuni vtũtur, quo Cordubẽsis principatus vtitur, in reliquis verò Hispaniæ regionibus

nibus lucra constante matrimonio quæsita cõmunia sunt vtriusque coniugis.l.1.titulo de las ganãcias. lib. 3. fori. & ibi Montal. l.1.&.l.fin.titulo de las ganãcias. lib.5. ord. quæ leges sunt.l.1.l.2. l.4.titulo.9.lib.5.nouæ compilatio. notant. Xuarez & Segura supra, Ioan.Luppus in Rub.de donat.inter.§.62.nu.9.vnde omnis huius inuestigationis labor inutilis est in omni ferè Castella no principatu.

Quæstio peculiaris 235 Hæc quæ dicta sunt inferuntur ad quæstionem, in qua enodanda anxiè exercentur theologi, qui audiendis cõfessionibus præsunt, quid mulieres dum matrimonium concors durat, prodigere possint inuitis maritis ac reluctantibus, siue in parentes, fratres, sorores, filios vè ex alio viro egentes erogent: siue pro arbitrio consumant, quæ quidẽ quæstio in ijs oppidis, quæ iure Regio vtuntur, non tam est difficilis, quam in ijs quæ vtuntur iure cõmuni: quo cum vtatur Corduba & nostra & maiorum patria, operæ precium duxi, si conciues meos aliqua ex parte iuuarem, matronisque religiosis aperirem, quid liceat, quidque negetur. Vxorem autem constante matrimonio nihil posse prodigere inde apparet, quod vt Liuius author est, maiores nostri nullam ne priuatã quidem rem agere fæminas sine authore voluerunt: in manu esse parentum: fratrum, virorũque refert Valla lib.4.c.32.

Aduersus Tiraquel.

236 Post hæc autem temporaiure ciuili permissum est mulieri, vt posset cõtrahere sine viri authoritate aut consensu. l. velles nec ne.C. de reuo. donat. vbi notat Bal.not.1. eadem sentẽtia deprõmitur ex.l.si vxor.C. de pignor. traddit Tiraquel.in.l. connubi. glo.5. nu. 57. iure autem Regio constitutum est, ne mulier sine permissu mariti cum aliquo contrahere possit.l.13.titulo si.lib.3. fori.l.54.Tauri.l.1.titul.3. lib.5. nouæ compilat. quarum legum decreto ostẽditur licentiã mariti requiri, nõ authoritatem, quæ personam idoneam faciat.

237 Quod apparet ex eo quòd quãdo lex cõstituit authoritatẽ præstari, vt efficax sit, quod agitur, debet interponi authoritas in ipso negocio, post tempus verò interposita efficax non est. l. obligari.§.tutor statim.ff. de authoritate tutorũ.Bal.in.l.si vxor nu.2.C.de cõd.insert. Ang. in.§. tutor autẽ.nu.3.inst.de authoritate tutorũ.Dueñas in regula.65 Vnde incautè dixit Gregorius scholio.otra manera.in.l.5.titu. 11.p.4.hanc licentiã quam maritus vxori cõtrahẽti præstare debet, esse authoritatem: & hanc in sentẽtia esse omnes falsò scripsit Tiraquellus in leg.connub.glo. 6.nume.37. at si mulier sine mariti licencia cum aliquo contrahat, virque ratum habet, valet quod actum est.l.5.titul.3. lib.5. nouæ compilat. ex quo apparet erraſſe

Xerrasse Montaluum scholio. 2. in.l.13.titulo.20.lib.3.fori.qui ne gat ratihabitatione mariti rem confirmare, quam sine mariti licentia egerit mulier: cum iure nostro quod mulier agit citra viri licentiam, non valeat.

138 Inuestigare oportet cuius fauore introductum sit, viri ne, an mulieris, an vtriusque, an verò quia hoc congruum sit reuerentiæ, quam vxor viro exhibere debet. vt in. l. alia. §. eleganter. ff. solut. matri. varia enim in hoc articulo doctores nostri tradidere, nam fauore mariti introductum esse scripsit Bald. in l. vni. in principio. nu. 2. C. vnde vir & vxor. argumento. l. cum pater. §. libertus. ff. de leg. 2. sequitur Tiraquellus in leg. connub. glo. 6. nu. 38. ne ex cōtractu à muliere gesto maritus possit damno affici, sequitur And. Barb. in c. possessione in fine de rebus ecclesiæ. sententiam Baldi dicit esse menti tenendam Ioan. Luppus in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 68. nu. 3. qui ait, quod leges Taurinæ conditæ sunt principaliter fauore maritorum, nè per inbecilitatem mulierum dānificetur, approbat Xuarez in l. 13. titulo. 20. lib. 3. fori. Dominus Conarru. in tractatu de matrimonio. 2. parte. c. 7. §. 1. nu. 1. & hæc opinio quæ habet, quod fauore viri sit hoc introductum, probatur in. l. 56. Tauri. l. 3. titulo. 3. lib. 5. nouæ compilat. vbi permissum est marito, vt possit generaliter vxori permittere, quod possit contrahere, valeatque gestum ab vxore: ergo introductū hoc est fauore mariti. *Aduersus Molin.*

139 Alij dicūt fauore mulieris introductum esse, nè possit sine mariti licentia cum aliquo contrahere Bald. consilio. 488. nu. 1. lib. 1. Romanus in. l. 2. in principio. ff. de verb. oblig. ibique Alciat. nu. 10. alijque hanc sententiam sequuntur, quos in vnum contulit Hippo. Riminal. in principio insti. de donat. nu. 593. qui dicūt hoc mulieribus esse concessum propter fragilitatem sexus, argumento. textus in. §. 1. in fine insti. quibus alienare non licet, hæc sententia depromitur ex. l. si pater. C. de sponsalibus. ex. l. si mulier. C. ad velleyanum. l. vni. §. & cū lex. C. de rei vxori. actione, traddit Bald. in. l. 2. q. 9. C. de rescindenda vnd. idem Bald. in c. sicut. in fine deprobat. idem Bald. consilio. 407. lib. 2. Angel. consil. 191. Tiraquell. in. l. 1. conubiali nu. 71. idem Tiraquell. in. l. cōnub. glo. 5. nu. 46. & iterū. nu. 53. Alci. in. l. labeo. 2. ff. de verb. sig. Huic opinioni accedit ipse Romanus in. l. pactum. colu. 6. C. de collationib.

140 Qui ait licentiam hanc requiri nedum fauore mariti, vt dixit Bald. in. l. vni. C. vnde vir & vxor, sed etiam propter imbecillitatē mulieris, ne fragilitate sua decipiatur. argu. l. cū mulier. C. de donat. inter vir. & vxor. huic opinioni accedit Gregori. scho-

scholio.otra manera in.l.5.titulo.11.part.4.

241 Quæ sententia falsa est, quia Taurinarum legum conditores maritorum commodis consulere voluerunt, non autem mulierum fragilitati. quod apparet, quia lex Regia in persona nuptæ mulieris cõsensum mariti requirit, vt cõtractus ab ea initus efficax sit: in persona verò eius, quæ innupta est, nullum consensum requirit, vt possit liberè cõtrahere, valeat cp contractus, quamuis par esset ratio vtriusque, si lex fragilitatem sexus considerasset, cum prudentior non sit soluta, quam maritata. Vnde apparet legum cõditores propter maritum ita cõstituisse, qui emolumentum rei dotalis percipere debet matrimonio constante, meritò igitur cõstitutum est, ne sine mariti consensu super dotis fructibus mulier contrahere possit. hæc de simili consuetudine agens scripsit Tiraquellus in leg.connub.glo. 6.nume.40. & nume.41.

242 Quamuis Romani sententiã existimantis, tam viri fauore, quàm vxoris constitutum esse, ne mulier obligetur sine licentia mariti sequatur Ioã. Luppus in rub. de donat.inter.vir.& vxor.§.68. nu.3 hoc placet Tiraquello in leg.cõnub.glo.6.nu.fi.post Ange.cõsi.88.& Soci.cõsi.23.lib.4.

243 Alij autẽ existimarũt constitutũ esse, ne mulier possit cõtrahere sine licẽtia mariti, propter reuerẽtiam quam vxor marito exhibere debet Bart.in.l. transactionẽ.C.de transactio. cui reliqui scriptores accedunt. sequitur Ant.Gomez in.l.54.Tauri. q.1.dominus Couarru.in tractatu de matrimonio.2.parte.c.7.§.1.nu.1.qui ait hoc fieri, vt vxor intelligat se viro subditã esse, quod ostendunt verba legis Taurinæ quæ in similibus cõstitutionib9 maximè sunt pensitanda. docet Alcia.in.d.l.transactionem. lex Taurina his vtitur verbis (sin licencia de su marido) hæc dictio (licẽtia) absolutè posita pro potestate siue permissione accipitur. Tacitus lib.14. statuerẽt vt vellẽt, data & absoluẽdi licẽtia. Sallustius in Iugurthino. Romã legatos ire iubet, & quocũque modo cõponendi licẽtiam illis permittit. Vlpianus in.l. Imperium ff.de iurisdictione omnium iud. ibi (iurisdictio est etiã iudicis dãdi licentia) id est potestas & permissio. qua de re plura scribit Tiraquel.in.leg.cõnub.glo.7.nu.4 Ex quib9 apparet iuris interpretes licentiã, quam maritus vxori præstare debet, pro cõsensu accipere, vt docet Ioan.And.in.c. qui tacet. de reg. iuris.lib. 6. in mercurialibus, Corsetus in singu. verb. licentia. vnde licentia mariti de qua agit.l.54. Tauri. pro consensu accipi debet, quem lex præcipit à marito præstari in contractu à muliere inito vt cõtractus valeat, quod lex constituit principaliter fauore mariti,

mariti, qui lædi potest, si mulier sine viri permissu contrahat: vt Ioan. Luppus testatur. cuius opinioni accedit dominus Couar. in dicto nu. 1. inde plura deducuntur.

244 Primò in specie legis Taurinæ non obtinere sententiam Baldi per. eum textum in. l. viduæ. nu. 3. C. de nuptijs. qui ait quòd si statuto cautum sit, ne minor alienet sine cognatorum consensu, cognatique ipsi aliqua ex causa suspecti sint, sine eorum consensu efficax erit contractus. l. 2. in principio. ff. solut. matr. traddit Anto. in c. nouit. de his quæ fiũt à prælatis sine consensu capituli, Felinus in. c. ex parte. de accusationib9. in principio. sequitur additionator Baldi in. dicta. l. viduæ. qui ait sententiam Baldi locũ non habere in proposita specie, vt apparet ex his quæ tradit Bart. in. l. transactionem. C. de transactio. Ratio huius sentẽtiæ est, quià causa mariti debet considerari in proposito, cum principaliter eius licentia requiratur ipsius met mariti fauore, quamuis minus principaliter fauore mulieris argumento. l. semper in stipulationibus. ff. de reg. iuris.

245 Obtinebit tamẽ sentẽtia Baldi, si ipsius cõtractus effectus differatur in tẽpus soluti matrimonij, ex viroque mulier filios nõ habeat, quià si marit9 suspectus sit, licentia nõ erit necessaria, vt cõtractus valeat. l. in tempus. ff. de hæred. insti. cuius. l. argumento, videtur posse defendi, quòd si effectus initi contractus conferatur in tẽpus soluti matrimonij, non sit licẽtia mariti necessaria, vt contractus valeat, cum in id tempus conferatur, quo agi poterat sine viri permissione: efficaxque erit cõtract9 ab ipso principio. argumento. l. si quis instituatur hæres. in princi. ff. de hæred. instituendis. huic opinioni fauet textus elegãs in. c. de vxore. vers. cum electio ista. de sepulturis. l. si eum. §. si. l. inter eos. ff. de donat. inter vi. fauet ratio l. cum sponsæ. C. de donationibus ante nuptias. Quod sic accipiendũ est propter decisionem. l. 45. Tauri. si contractus nõ noceat mulieri, quod ex causa, ex personarũ charitate, alijsque præsumptionibus apparebit: quià si contractus, cuius effectus in tempus soluti matrimonij confertur, mulieri noceat inefficax erit, quià cum constitutũ sit etiã fauore mulierũ licet minus principaliter ne possint contrahere sine virorũ permissione, & hæc causa stet: non erit efficax contractus, qui sine licentia mariti initus est, si damnosus sit mulieri, sed ex illa causa frangetur, vt traddit Socin. consilio. 23. lib. 4. per. §. affinitatis inst. de nuptijs. sequitur Tiraquellus in leg. cõnub. glos. 6. nume. 41. explicat Decius in. c. cum cessante. num. 1. de appellatio. Ioan. Luppus in. c. per vestras de donat. inter

vir. &

vir. & vxor. not. 3. §. 20. num. 13. Nauarrus in. c. si quando de rescriptis. exceptione. 10. pag. 38. dominus Iacobus septimancensis in insti. catholicis. c. 55. nu. 7. Pinelus in auth. nisi tricennale. C. de bonis matern. nu. 9.

246 Secundò ex superiori sententia deriuatur, contractum initũ ab vxore sine mariti licentia valere, si vtilis sit viro & vxori, cessat enim in proposito legis ratio, ergò & ipsa legis constitutio. l. cum tale. §. falsam. ff. de condi. & demonst. inibiq; Accursii scholio, non cohæret. l. adigere. § quamuis. ff. de iure pat. notat Bar. in proœmio digestorum. §. fin. nu. 3. tradit Tiraquellus de cessante causa. 1. parte. num. 173. item quod huiusmodi cõtractus vtilis sit apparet argumento. l. non ideo minus. C. de procurat. qua lege docemur contractum à minore gestum, si vtilis sit, valere: quamuis tutore autore non sit initus, cuius argumento hanc sententiam approbat Ioan. Luppus in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 68. nu. 7. sic angustat decisionẽ. l. 45. Tauri. idem scripsit Xuarez. l. 13. titulo. 20. lib. 3. fori. Gomezarias in. l. 52. Tauri Anton. Gomez. l. 54. Tauri. q. 1. qui respondet decisioni. l. 57. & l. 59. Tauri. quæ quodammodo videbantur aduersari. hæc recepta sentẽtia probatur in. l. 244.

247 stili. Hæc nostratum hominum opinio proculdubio aduersatur iuris cõmunis regulis: quià. l. 54. Tauri: vtitur illis verbis (no pueda sin licencia de su marido) idem. l. 55. Tauri. quæ sunt. l. 1. & 2. titulo. 3. lib. 5. nouæ compila. verbo enim (possit) si iungatur dictio negatiua, præcisam inducit necessitatẽ, negatq; potentiam glo. non potest. in regula. 1. lib. 6. sequitur Bart. l. fin. nu. 7. ff. de serũs. idem Bart. l. 1. nu. 3. C. de dilatio. quæ sententia approbatur communiter teste domino Couarru. in. c. quamuis pactum de pactis. lib. 6. in. 2. par. §. 4. nu. 4. Ratio huius sententiæ est, quià ex ũs inducitur forma; cuius trãsgressio reddit actum inutilem. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transactio. & in simili specie vbi statuto cautum erat, ne mulier possit cõtrahere sine cõsensu viri, scripsit Bar. statutũ resistere obligationi, & cõsequẽter inducere hoc pro solennitate, quæ solẽnitas si seruata nõ sit, actus est nuullus. Bart. Soci. consilio 112. lib. 1. & cõsilio. 172. lib. 2. huic sententiæ adhæret Tiraquellus post leges connubia. glo. 4. nu. 23. & 24. quæ videtur confirmari. l. 2. titulo. 3. lib. 5. nouæ compila. illis verbis (mandamos que no vala lo que fiziere) lex vult gestũ sine viri licentia inutile esse, quod generaliter obtinet in quolibet contractu. si tamen manifestè appareat contractum vtilem esse viro atq; vxori, vtrum mulier cõtrahere possit sine viri permissione, leges non aperiunt. cum. l. 56. Tauri negare

negare videatur.l.54. Tauri cōcedere:vbi permissum est vxori confecto inuentario citra viri licetiam hæreditatem adire,proptereà autem quià lege prohibita est mulier contrahere sine licentia mariti, quòd si contrahat,lex ipsa annullat contractū, & ideo non valet ipso iure,quià deficit forma.

248 Hoc fit quià secundum iuris regulas contractus à lege prohibitus, quamuis lex non reddat inutilem, pro infecto habetur ipso iure.l.non dubium. C.de legibus.ex qua hoc collegit Bart. ibi. nu.20. Iass. not.7. illiusq; legis argumēto hanc sententiā crebrius receptam esse scripsit Iass.in.l.1.nu.10.ff.de lib.& post. inibiq; Soci.nu.8.idem Iass.in.l. nemo potest.lect.1.nume.27. ff. delegat.1.nec obstat.l.54.Tauri quæ permittit vxori vt cōfecto inuentario possit hæreditatem adire:hæc enim est exceptioquædam regulæ cōstitutæ, ne liceat mulieri contrahere sine licentia viri, quæ exceptio regulam, de qua excipitur,in contrarium firmat.l.nam quod liquidè. §.fi. ff. de penu legat.vnde apparet iure Regio sine licentia viri nullū posse nuptam mulierem contractum facere, quamuis vtilis sit, poterit tamen mulier hæreditatem adire confecto inuentario.

249 Secundò mulierem nihil posse prodigere constante matrimonio apparet,quià rerum quæ dotis nomine viro traditæ sunt dominium mariti est.l.doce ancillam.C. de rei vend. ergò pro digēdi eas, potestas mulieri permissa non est.l.si prædium.C.de iure do.nec poterit in pauperes erogare, elemosinamq; facere. glo.c.quod Deo pari.33.q.5.cuius sententiam sequitur Florianus.l.mulier.ff.ad leg.Aquil.Mōtaluus scholio fin.in.l.13.titulo fi. lib.3.fori.Ioan.Luppus in Rub. de donat.inter vir.& vxor.§.68. nu.15. Quod ea ratione fit,quià dominiū rerum dotalium quamuis iure naturali sit penes mulierem, iure tamen ciuili est penes maritum.l.doce ancillam. C. de rei vend. l.si prædium. C.de iure dot.l.quamuis. ff.de iure dot. Huic sententiæ videtur obstare. l.in rebus. C.eod. titulo illis verbis (eædem res abinitio vxoris fuerunt, & naturaliter in eius permanserunt dominio).l.si cōstante.§. si maritus.ff. solut.matrimonio, vnde iuris interpretes variant, alij enim existimant rerum dotalium dominiū apud maritum esse, alij credunt esse apud vxorem,quorum opiniones recenset Pinelus.in.l.1.C.de bonis mater.3.parte.nu.12.cum sequentibus.

250 Ipse autem legum decreta, quæ interse pugnare videntur, hunc in modum compono. Dominia rerum aut iure gentium acquirimus.l.ex. hoc iure. ff. de iusti. & iure, aut iure ciuili. l. in rem actio. in principio. ff. de rei vend. dominium rei dotalis mulic- *Interpretationem*

mulieris est iure gentium, quià est proprium patrimoniũ ipsius l.3.§.sed vtrum.ff.de minoribus est etiã rei dotalis dominiũ mariti iure ciuili. l. doce ancillam. C.de rei.vend. quod fit ratione administrationis & protectionis,vt in simili specie deImperatore scripsit Bart. in proœmio digestorum.§. omnem. nume.3.
251 qui ait, quòd licet princeps non sit dominus rerum singularum, quæ sunt in imperio, cum earum dominia ad singulos dominos pertineant.§.singulorum inst.de rerum diuisi.dicit tamen ratione protectionis & administrationis Imperatorem esse mũdi dominum.l.deprecatio.ff. ad leg.Rodi.de iactu.sic etiam legẽ declarãs sequitur Hippo.l. vni. C.de raptu virg.nu.90.Zazius l.princeps legibus.col.1. &.2. ff. de legibus.hanc sententiam receptam esse scripsit Ioann. Lupus in.c.pervestras.dedonat. inter.not.2.§.1.nu.43.quæ recepta sententia probatur iure Regio in. l. 2. titulo. 1. part. 2. inibiq; Gregorius notat.
252 Simili modo maritus est dñs rei dotalis ratiõe administrationis & defensionis, tam rerũ dotaliũ quã personæ ipsius mulieris, tradditur enim marito persona mulieris.l.haclege.C.depactiscõuent.eodem modo & dos vt gubernetur, vt lex ait in hæc verba.(quamuis enim bonum erat mulierẽ, quæ se ipsam marito cõmittit,res etiam eiusdem pari arbitrio gubernari.) cuius gubernationis ratione translatum est doris dominiũ invirum, sed & vxor domina est,non tamen poterit alienare,quià læditur vir,qui onera sustinet matrimonij.l.si prædiũ.C.de iure dot. & si in piosvsus alienet,hocvult c.quod Deo pari.illis verbis(nihil ergò de tua veste, nihil de auro vel argento vel quacumq; pecunia,vel de reb9 ijs terrenis tuis sine eius arbitrio facere debuisti) sed dominium ipsius rei iure gẽtium est apud mulierem. l.in rebus.illis verbis(vt siue ex naturali iure eiusdem mulieris res esse intelligantur, siue secundum legum subtilitatem ad mariti substantiam peruenisse videantur.) hoc est quod scripsit Triphonius in.l.quamuis. ff. de iure dot.in hæc verba(quamuis in bonis mariti dos sit, mulieris tamen est.)quasi dicat, quòd licet iure ciuili doris dominiũ sit apud maritum, sed iure naturæ apud mulierem est. Sed quià ciuilis ratio naturalia iura nõ corrumpit.l.eas obligationes.ff. de capitis diminu.dicit Triphoni9 (tamen mulieris est)quasi dicat, licet ciuilis ratio dominium dotis transferat in virum ratione administrationis,nõ tamen auferre potest dominium quodnaturali iure est apud mulierem, & vt demonstret Triphonius quòd tandem ius naturale potẽtius sit,vtitur illa dictione(tamẽ mulieris est) quasi dicat, vincit ius natu-

ius naturale, licet ratio ciuilis ad uersetur.

253 His verbis in simili specie vti tur auth. de incæstis nuptijs. §. si verò cõtigerit collatione. 2. (nã licet legum contemptor & impius sit pater tamẽ est) sed quià maritus de fructibus rerum dotaliũ debet sustinere onera matrimonij, non potest mulier con stãte matrimonio alienare, cum ex hoc lædatur maritus. l. si præ dium. C. de iure dotium, at quià naturaliter dominium est apud vxorem, si fundus dotalis à marito petatur, satisdat vxor in rem suam. l. de die. §. qui mulierẽ ff. qui satisdare cog. vnde sentẽ tia aduersꝰ maritum lata nocet vxori. l. si pro re. §. 1. ff. de euictio. nec obstat ꝙ mulier marito dotem dedit, vnde tradditione ac quisiuit vir dominium iure naturæ. l. tradditionibus. C. de pactis, quæ ait tradditione dominium quæri: nam hoc obtinet si traddatur res eo animo vt fiat illius, cui tradditur. l. quod vendidi. ff. de contrahen. emptione. §. venditæ. insti. de rerum diuisi. Vxor autem non eo animo dotem dat, sed tãtum vt ea vir vtatur; eiusꝙ fructibus ad matrimonij onera sustinenda. l. pro oneribus. C. de iure dot. l. quam uis. quod vt aptius vir faciat, ius ciuile dotis dominium illi concessit, vt liberius administret, atꝙ onera sustineat.

254 Nec obstat quod dominium eiusdem rei nõ possit esse apud duos insolidum. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. cõmodati: quià non procedit in proposi ta specie secundum doctrinam Bald. l. in rebus. nu. 6. C. de iure dot. qui ait esse iura, quæ se in vi çem non diminuunt per concursum, & hæc iura possũt esse apud duos in solidum. l. in concedendo. ff. de aqua pluuia arcenda. l. fin. ff. vti possid. ea tamen iura, quæ per concursum diminuuntur, non possunt esse apud duos in solidum: sed dominium viri & vxoris non diminuitur per concursum, quià res dotalis est in promiscuo vsu nõ diuisio per quotas: ergò potest esse apud duos in solidum. hæc Baldus.

255 Ex qua vera resolutione apparet posse defendi, quod dicit Bald. l. in rebus. C. de iure dot. nu. 6. vers. tu dic. quòd verũ dominium dotis est apud virum, vestigia dominij sunt apud vxorem, quià in virum non transit dominium absolutè, sed dotis causa, in qua dote vir imaginem mulieris repræsentat. argumento. l. cum notissimi. §. 1. C. de præscriptione trig. anno. & sequitur Tiraquellus de cessante causa limitatione. 16. nu. 4. Ex hoc defluit in cautè dixisse Pinelum l. 1. C. de bonis mater. 3. parte. nu. 14. quòd in. l. doce ancillam. non tàm datur marito dominiũ dotis, quàm exercitium, & ius agendi, & consequenter vxori nõ tàm negatur dominiũ, quàm actio, cum verũ dominiũ dotis *Aduersus Pinelum.*

apud maritum sit à lege datum ratione administrationis vt supra posuimus. Sed verior est sententia Pinelli; quia dominium rei dotalis verè & propriè non est mariti. textus elegans in l. 1. vers. si vir aut vxor. ff. ad Syllanianum.

256 Ex ijs quæ dicta sunt colligitur difficilis quæstionis enodatio, de qua plura traddit Gaspar Baetius tract. de non meliorandis filiabus. c. 11. nume. 48. cum sequentibus. Vtrū mulier citra viri permissionem possit pronubente dotem promittere, vt ex promissione teneatur dotē dare, valeatque contractus, accōueneri possit. Possetque mulierē dotem pro aliqua puella promittere sine viri licentia, ex eo cōuincitur, quia in causam piam potest obligari. l. generali. C. de sacro sanctis eccle. in fine: notat Bal. nu. fi. qui ait quod stante statuto quòd mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, tamen sine illa solennitate poterit donare ecclesiæ, sequitur Abb. c. ecclesia. de constitutio. nu. 38. Feli. nu. 1. Ioan. Luppus Rub. §. 45. num. 3. sed causa dotis est causa pia, si pauperi detur, quòd si diuiti etiam dicitur pia largo modo. l. 1. ff. solut. matr. l. cum his. §. si mulier. ff. de cond. in deb. quæ lex nō reperitur alibi teste Ioā. Luppo in Rub. §. 45 nu. 5. traddit Decius cōsilio. 72. col. 2. in fine. & diximus alibi latius: vnde fit, vt dotem augeret

Quæstio Vulis.

quod in dotem datur mulieri diuiti, potiaturque priuilegijs dotis l. etiam. C. de iure dot. inibique notāt Bar. & Bal. auth. de æqualit. dotis. §. 1. collatione. 7. inibique Ang. annotat quod omne priuilegium concessum principali extenditur ad eius augmentum.

257 Secundò hæc sententia quæ habet, quòd obligatur mulier nupta dotis promissione sine viri consensu probatur ex doctrina Sali. l. fin. in principio nor. 4. C. de iure dot. qui ait, quòd si statuto caueatur, vt instrumenta publica non probent, nisi inueniantur in breuibus scripta seu registris, hoc non obtinet in instrumētis dotalibus dotiū fauore. argumēto. l. fi. C. de iure dot. sententiam Saliceti cōmendat Iass. consili. 171. col. fi. lib. 4. idem Iass. l. 1. ff. solut. matri. nu. 9. idem Iass. l. si constante. eod. titulo lectura. 1. nu. 268. idem Iass. l. quod dicitur. not. 2. ff. de verb. oblig. idem Iass. l. filius fami. §. diui. nu. 64. ff. de leg. 1. in 1. lectura, approbat inibi Crotus nu. 46. Ioann. Luppus in Rub. de donat inter vir. & vxor. §. 16. nu. 10. ergo pari ratione lex Regia, quæ pohibet mulierem contrahere sine licentia viri, non obtinebit, si mulier pro aliqua quæ nubat dotē promittat, nam citra viri permissionem astringetur promissione.

258 Tertiò defendit has partes l. fi. C. ad velleya. qua ostenditur dotis fauore senatus consultum cessare, si mulier nubenti dotem pro-

promittat, idem. l. 3. titu. 12. part. 5. quod demonstrant verba. l. 1. promittendo. ff. de iure. dot. (promittendo dotem omnes obligantur, cuiuscunque sexus conditionisque sint,) quibus à iure dictis argumentis in eam sententiam trahitur Bald. noue. tractatu dotis. 6. parte priuilegio. 48. nu. 1. vers. vnde stante statuto. vt existimet legem, quæ prohibet vxorẽ sine viri permissione obligari, non obtinere, si mulier dotem pro ea, quæ nubat, promiserit, quia hac promissione obligabitur. sequitur Gozadinus cõsilio. 43. nu. 12. Sed huic sententiæ non ausus est ad hærere Ioã. Luppus in Rub. de donat. inter §. 45. nu. 5.

259 Qua de causa distinctione factorum res est explicanda. Aut enim mulier, pro ea quæ nubit, dotem de suo promittit, quam soluto matrimonio sedaturam pollicetur, & valet promissio sine licentia viri, cum promissionis effectus conferatur in tempus, quo mulier lege viri soluta est: vt supra scripsimus. Aut mulier dare promittit cõstante matrimonio, nec alia bona habet præter ea, quæ viro in dotem dederat, de quibus citra viri consensum nihil potest dare, dum matrimonium constat, cum vir dominium habeat rei dotalis, à quo sine facto eius auelli nõ potest. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & in ipsa hac nostra specie est. l. si prædium. C. de iure dot. Aut mulier habet bona paraphernа, quæ in dotem non dedit marito, quorum dominium apud mulierem est, vt. l. hac lege. C. de pactis conuen. latèque supra posuimus, & de his dare cogetur quod in dotem pro ea quæ nupsit, promiserat, cũ propria bona sint ipsius mulieris, quibus suo arbitrio vtitur. l. hac lege. & in hac specie obtinebit sententia eorum, qui dicunt citra viri licentiam mulierem posse in dotem promittere. Aut mulier parapherna non habet, nec alia præter ea, quæ in dotem dedit, nisi donationem propter nuptias, (arras dicimus) de quibus dare tenetur, quod promisit in dotem sine licentia mariti, si filios non habeat: cum mulier domina sit, vt probatur. l. 1. titulo. 2. lib. 3. fori. eis que mulieri data est à iure potestas liberè vendendi & pro arbitrio disponendi, si filios non sustulerit. (è si fijos no ouiere, faga de sus arras lo que quisiere: quier en vida: quier en muerte) Ipse tamẽ huic sententiæ non accedo, qui didicerim dominium rei, quæ donata est propter nuptias, apud maritum esse. l. 7. titulo. 11. part. 4. ibi (en possesion deue meter el marido à la muger de la donacion quel faze, è otrosi la muger al marido de la dote quel da: è como quier que el vno meta al otro en tenencia dello: toda via el marido deue ser señor, è poderoso de todo esto sobre dicho)

illa verba (toda via. &c.) determinant superiora, vna verò determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pari formiter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulgari. l. quamuis. C. de impuber. & alijs, sed ratione dominij rei dotalis quod apud virum est constante matrimonio, prohibetur mulier rem dotalem alienare. l. si prædium. C. de iure dot. ergò & donata propter nuptias prohibetur alienare. l. vni. §. & cum lex. C. de rei vxo. act. vbi vir prohibetur alienare quod vxor in dotem dedit sine vxoris consensu: ergò idem erit in vxore, quæ non poterit alienare quod vir propter nuptias donauit sine viri consensu.

261 In ijs prouintijs, in quibus vtriusque coniugis commune lucrum est, quod constante matrimonio quæritur, in controuersiam venit, vtrum mulier de lucro communi dotem possit pro aliqua puella dare citra uiri cõsensum, quæstio in eo est, an mulier lucri pro ea parte, quæ ad eã spectat, possessionẽ habeat, et eam non habere possessionẽ nec dominium doctè defendit Tellius in. l. 16. Tauri. nume. 9. cum sequentibus, ex quibus constat de lucris constante matrimonio quæsitis non posse vxorem dotem promittere non approbante marito.

262 Item ex supra scriptis cõstat in illis regionibus, in quibus lucra vtriusque coniugis sunt communia, de illis bonis quæ paraphernа sunt, non posse mulierẽ sine licentia mariti dotem promittere, nisi effectus in tẽpus soluti matrimonij cõferatur, nec de dote alijsve rebus propterea, quià fructus sunt communes viri & vxoris. l. 5. titulo. 9. lib. 5. nouæ compilat. quod verum esse à iure ductis argumentis conuincitur, ac probatum est. Cui cõsequens est, vt eos errasse credam, qui contrariam sententiã defendunt: quam primi nominis iureconsultos probasse scio, consiliaque de hac re scripsisse, quæ in bibliotheca domus Bartholomeæ collegiorum principis reposita sunt. Sed in ea prouintia quæ vtitur iure cõmuni, cum lucra non sint communia, de paraphernis ac de illis bonis quæ constante matrimonio mulieri obueniunt, posse dotem nubẽti promittere sine licentia mariti dicendum est, dotis fauore.

263 Secundò ex ijs, quæ de dominio rerum dotalium dicta sunt, deprimitur, quid definiendum sit de Regina, quæ viro regnum in dotem dedit, vtrum sine licentia viri possit Regni tenere gubernacula legesque condere. Sed leges condere fæminas non posse scripsit Bart. l. 1. ff. de legibus. nu. 6. argumento dict. l. 1. verb. virorum. qua lege probatur virorum consilio leges constitui, non fæminarum, sententiã Bartoli sequitur Iass. ibi nu. 13. quæ crebrius

crebrius recepta est, vt constat ex Tiraq.in.l.cõnub.l.1.gl.1.parte.1.nu.3.probatur.l.2.titu.1.p.2.

264 Sed opinionem communem angustat Ang.in.l.1.ff.de legib9 existimans non obtinere in reginis, quibus leges condere permissum est, quarum consilio viros principes vsos esse in condẽdis legibus cõstat.ex auth.vt iudi.sine quoquo suffragio.§.hæc autem collatione.2.quo loci Accursius scholio. reuerendissimã notat cõsilium ab vxore sumendum, textũq; illum pro hac sententia plures annotarunt teste Tiraquell.l.11. connubiali.nu.2. qui pro hac parte adducit.l. bene à Zenone in fine.C.de quadrien.præscrip. opinionem Angeli sequitur Decius.l. fæminæ. ff.dereg. iuris. nu. 37. quãuis in contrariã in cautè referat Oroscius in.l.1. ff. delegibus. nu 13. quæ sententia ex eo probatur, quià fæmina defert Regnum.l.9.titu.1.part.2.l.2.titu.15. par.2. Regis autem nomen à regendo dicitur.l.1.titul.2.lib.2.nouæ cõpila.ergò cum ad fæminam regnum defertur, regnandi legesq; condendi potestas defertur: & Angeli sententiã approbat Burgos de paz in proœmio legum Tau.nu.303. sed si Regina leges condat, cum consilio virorũ prudentum faciet,& potest.l.2.titu.15.lib.2.ord.Auiles proæmio capitum correctorum glo. ordenãças.nu.7.

265 Sed huic sententiæ obstat.l.1. ad.

ff.de constitu.prin.qua lege apparet ius condendæ legis in Imperatorem translatum esse lege Regia, quæ de Imperio eius lata est: ergò Imperator leges cõdet, non principis vxor.l.12.titulo.1. par.1.quòd si originem considerem9, quaq; de causa Reges creati sint, apparebit fæminas non posse regna tenere, vt docet Cicero.lib.3. de legibus in principio: omnes antiqui Regib9 quõdam paruerunt, quod genus Imperij primum ad homines iustissimos & sapientissimos deferebatur, deinde etiam deinceps posteris prodebatur, quod & in ijs etiam qui nunc regnant, manet.idem Cicero lib.2.de officijs pag. 8. in magnis. mihi quidem non apud Medos solum, vt ait Hærodotus, sed etiam apud maiores nostros iustitiæ fruẽdæ causa videntur olim benè morati reges constituti: nam cum premeretur in initio multitudo abijs qui maiores opes habebant, ad vnum aliquem confugiebãt virtute præstantem: qui cum prohiberet iniuriam tenuioris æquitate constituenda summos cum infimis pari iure retinebat.

266 Sunt enim vires & arma necessaria, quæ in fæminis desiderantur: vnde fit, vt in feudis non succedant, quià faidam leuare nõ possunt Accursius scholio legib9 in fine.c.1.§.hoc autem.qui feudum dare possunt.quiab omnibus recipitur vti scribit Tiraquellus.l.1.connub.nu.61.qui de

hac re multa verba facit, docetque mulieres imbelles nec aptas esse armis, hinc apparet regno gubernãdo idoneas non esse, quià consilio armisque regitur. quod lege Regia probatur. l.1.& l.6. titul.1.part.2. vnde regni gubernacula ad maritũ pertinere qui vxorem reginam duxit, nõ ad mulierem probatur ex.l.9.titul. 1.part.2. (la tercera razõ es por casamiento è esto es: quando alguno casa con dueña, ques heredera del Reyno que maguer el nõ venga de linaje de Reyes puede se llamar Rey despues q̃ fuere casado con ella.) quam legem pro hac sententia adducit Burgos de paz in proœmio legum Tauri. nu. 14. Sed mulieri cum Regnum defertur, regendi conceditur potesta·. ·octores.c. dilecti.de arbit. quæ si nubat simul cũ viro gubernabit iure Hispanorum vt ait Ioann. Luppus in tracta. de iusta retentione Nauarræ.5.parte.§.5. qui loca legũ Regiarum non aduocat, voluit adducere. l.3. titulo. 15. part. 2. (è si fuere fija laque ouiere deheredar fasta que sea casada) qua lege ostenditur tutelã finiri cum primum Regina nupserit, quæ nupta cum sit, ipsa tenebit Regnum, reget tamen consilio viri, vt notat Gregor. scholio. fasta que sea casada. dicta.l.3. argumẽto eorum, quæ scripsit Bal. in.c. significauit. de rescrip. nu.3. qui ait Regnum nõ posse in dotem dari, nec intelligi esse parapher num nec in administratione viri, sequitur Gregorius scholio fuesen muchos. in.l.1. & scholio. llamar in.l.9. titulo.1.part.2. qui adducit Marineum Siculum in historia, quam de Ferdinando Isabellaque scripsit dicentem, pactum conuentum fecisse cõiuges ante nuptias, vt Regni gubernacula ad vtrumque pertinerent: ergò iure ciuili hoc non erat constitutum, sed ad Reginam spectabat iurisdictio, vt ipse Gregor. affirmat aduersus Ioan. Luppum.

269 Sed Ioannis sentẽtiam benè excusat Burgos de paz in proœmio legum Tauri. num.3. fauet etiam ei.l.9. titulo.1. part.2. quæ ait eum, qui Reginam vxorem duxerit, Regni dominium acquirere, Regemque vocari. Rex autem à regendo dicitur. l. 1. titulo. 2. lib. 2. nouæ cõpilat. (Porque el Rey segun la significaciõ del nombre se dize regente ò regidor y su proprio officio es hazer juyzio y justicia.) ergò cum Rex dicatur, regendi res imperio ius habet: verba enim accipi debent cum effectu.c. si Papa de priuilegijs lib. 6. Nec obstat quod inter Ferdinandum & Elisabellam conuenisset, vt apud vtrumque esset imperium, quià licet iure Regio constitutum sit, vt ad vtrumque coniugem imperium spectet, pacto etiam hoc fieri potest, duplicique iure pertinebit, & lege Regia & vi pacti conuenti.l. non impossibile.

ff. de pactis, in ibiq; Accursius notat. scholio furem. vi pacti vxorem astringi vt curare debeat, ne per aliquem fiat, quominus imperium apud vtrumq; sit, Accursius schol. interest. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obligat. argumento. l. in lege locationis. ff. locati. nec superuacaneum est pactum hoc, cum expresse non sit iure cautum, vt Regni imperium sit apud vtrūq; coniugem, ea verò, quæ dubitationis tollendæ gratia contractibus inseruntur, ius commune nō lædunt. l. qui mutuam. ff. mandati.

269 Ex ijs, quæ traddidimus, apparet vxorem in Cordubensi regione paraphernis & ijs bonis, quæ donatione hæreditate legato vè acquisiuit, posse pro arbitrio vti, ac in quos velit vsus erogare, idem statui oportet in ijs, quæ labore industriaq; ac negociatione quæsiuit. De fructibus autem dotis an possit aliquid prodigere, si supersit, postea q̄ alendæ familiæ oneribus satisfecerit, quæri solet, quæstio in eo est, an quod superest viro quæratur, & quæri author est Bart. l. si constante. ff. solut. matrimonio nu. 104. quod ea ratione fit, quià dotis fructus pertinent ad maritum ob eam causam, quòd sustineat onera matrimonij. l. dotis fructus. l. plærumq;. §. si serui. in fine. ff. de iure dot. l. si maritus. ff. fami. ærcis. l. pro oneribus. C. de iure dot. probatur iure Regio in. l. 25. titulo. 11. part. 4. l. 7. titulo. 11. part. 5. sed si quod superest, lucraretur vxor viri conditio fieret deterior: ergò lucrari non debet. l. sed & si constante. ff. de donat. inter vir. & vxor.

270 Secundò hanc partem fulcit. l. 2. C. de episcop. & cleri. qua lege docemur oportere clericos, quod parsimonia quæsierint in pauperes erogare, quæ lex quo pacto fulciat sentētiam Bartoli, non intelligo, quamuis ipse Bartolus optimè legem illam huic sententiæ fauere dicat, quæ me hercule contrarias partes magis defendit, clericus enim non sibi quærit, id quod parsimonia quærit, sed pauperibus, quià bona clericorū sunt bona pauperum. c. clericos. 1. q. 2. ijs bonis ali clericos oportet, vt probatur in. c. pastor. 1. q. 2. si frugaliter se exhibeat sacerdos, ad pauperes pertinet quod superst ex fructibus ad se sustinendum decretis, quare igitur diuersum constituemus in persona vxoris, quæ dotis fructus viro traddidit, vt se suosq; aleret: si vir huic muneri frugaliter satisfecit, quæretur vxori quod superest, est enim in vtraq; specie par ratio, ergò eadem erit iuris dispositio. l. à Titio. ff. de verb. obligat. l. illud. ff. ad leg. Aquili. l. 3. §. 1. ff. de iniust. rupto. *Aduersus Bart.*

271 Tertiò opinionem Bartoli fulcit. l. creditor. §. si inter maritum

ritum.ff. mandati.quæ ait, ꝙ si dotis vsuras socer det genero, vt tamē maritus alat vxorē, oneraq; sustineat matrimonij, quod in alēda vxore & familia vir nō consumpsit, non repetit ab eo socer: ergò sibi gener quæsiuit.

272 Quartò hanc sententiam fulcit, quòd vxor est subdita viro, cui seruit vt ancilla. c. hæc imago. c. manifestissimi. 33. q. 5. Accursius. l. sicut patronus. ff. de operis libert. qui ait, quòd sicut seruus quærit domino. §. 1. insti. per quas personas nobis acqui. ita mulier quærit maritò, ab opinione Accursij cū sit maximæ autoritatis & ipse sit maritus dicit se non recedere Fulgosius. l. 1. C. de bonis quæ liber. nu. 5. idem videtur velle Specula. titulo qui filij sint legit. nu. 28. ergò nihil quæretur vxori, cū ipsa viro quærat supra. nu. 231.

273 Quintò hæc opinio ea ratione commendatur, quòd mulier quæ secundò nupsit, ex alio viro susceptos liberos, quamuis egeant, alere non tenetur, nec ipsius mulieris patrem fratrem aut sororem. Bald. l. si paterno affectu. nume. 2. C. de nego. gest. argumento. l. si paterno. vbi vitricus, qui cum aleret priuignum, manifestè denuntiauit, se repetiturum quod in alimoniā erogasset, repetere potest, ergò alere priuignum non tenetur, cum impensas repetat argumento. l. alimenta. C. de nego. gest. Baldi sententiam sequitur Ioann. crotus repetitione. l. si constante. ff. solut. matrimonio nume. 155. Iass. in. l. si donatarius. §. si quis in debitum. nu. 6. ff. de cond. sine causa. Ioann. Luppus in. c. per vestras ante. notab. §. 19. in principio, qui pro hac opinione adducit. l. ꝙ si is. ff. solut. matrimonio, qua lege viro permissum est constante matrimonio dotem vxori restituere, vt filijs ex alio viro egētibus cōsulat, vnde apparet maritum non teneri illis subuenire alimonia, eadē sententia deprometur ex. l. mutus. §. manente. ff. de iure dot. cuius argumento simile scribit. Tiraquell. in legib. connubia. glo. 8. nu. 282.

274 Et hanc opinionem, quæ habet, quòd egentes filios ex alio viro procreatos non possit vxor alere de dote, dicit cordi tenendam Ioann. Luppus. quæ opinio comprobatur ea ratione, quòd maritus dotem habeat titulo oneroso, vt matrimonij onera sustineat. l. 1. C. de imponend. lucra. descrip. lib. 11. l. ex promissione. C. de actio. & obligat. filius autem alimenta à patre habet titulo lucratiuo. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solut. matrimonio, notat Bald. l. 2. numero. 2. C. de reuo. ijs quæ in fraudem cred. sequitur Iass. in. §. item si quis in fraudem. num. 32. inst. de actio. ergò vitricus nō cogetur priuignos de dote alere.

275 Sextò hanc sententiam fulcit ratio, quæ habet, ꝙ si dotis fru-

ctus

ctus non sufficiant ad alimenta, supplere vir tenetur de proprijs facultatibus, vt alibi diximus: ergò si fructus supersint de pasta familia, marito restituentur. argumento. l. secundum naturam. ff. de reg. iuris. sic argumentatur Alexand. l. si constante. nume. 38. ff. solut. matrimon.

276 Item hæc sententia cōmendatur constitutione. l. pro oneribus C. de iure dot. qua ostenditur dotis fructus mariti lucro esse, quos si viri permissione mulier perceperit, in quantum locupletior facta est, viro restituet, qua lege apparet dotis fructus viri esse: ergò nihil interest consumpserit vir in alenda vxore necne.

277 Contrariam opinionem, vt dotis fructus qui consumpti nō fuerint depasta familia, non debeat vxor marito præstare, defendit Ioan. Cotrus in. l. si constante. nu. 155. ff. solut. matri. qui aduocat Ioan. Imolam pro hac parte: Imola autem loquitur in diuersa specie, scilicet quando dos constante matrimonio mulieri restituta est, quæ familiam de fructibus dotis frugaliter alit, dubitat Imola, an quod superest viro quæratur, nos autē loquimur, quando dos est apud virum, doctores argumentis in vtraque hac specie promiscuè vtuntur.

278 Primò sententiam hanc fulcit. l. ex annuo. ff. de donat. inter vir. & vxor. qua lege ostēditur marito licere dotis fructus vxori dare, vt se alat & suos, idē. l. mutus §. manēte. ff. de iure dot. ergò dotis fructus nō sunt mariti quasi proprium patrimoniū, quia si essent, nō valeret donatio. l. si sponsus. §. si maritus. ff. de donat. inter vir. & vxor. hoc verius, & apertius demonstrabimus.

279 Secundò fulcit has partes sententia, quæ habet, quòd maritus alere cogitur vxorem, quam sine dote duxit, vt supra scripsimus. tradit Bald. l. 1. C. de bonis quæ lib. ea ratione, quia mulier debet esse in obsequio viri, & alimentis obsequia & ministeria naturaliter compensantur. l. si id quod donatum. ff. de donat. inter vir. & vxor. tradit Romanus consilio. 517. nu. 2. laboris enim opus, quod in domo familiaque gubernanda à muliere exhibetur, magnifaciunt iura, cum nō sit minor virtus quæsita tueri, quàm quærere. ita Xuarez. l. 1. titulo de las ganancias lib. 3. fori limitatione. 3. sequitur Gregor. scholio fin. l. 5. titulo. 11. part 4. quod si dote cōstituta nubat mulier, sitque in obsequio viri, cum obsequijs & ministerijs compensentur alimenta, dotis fructus poterit vxor prodigere pro arbitrio suo, vt depromitur ex ijs, quæ scripsit Barb. in additione Bald. l. si vxorem vers. denuo quæro. C. de cond. insert. quæ sententia fulcitur ex ijs, quæ tradit Cynus, quem sequitur Bald. l. fin. nu. fi. ad fi. C. de dotis promi. qui dicunt

cunt quòd maritus præsumptio ne iuris creditur vxorem alere magis ea decausa, quòd sit vxor, quàm ratione dotis. quod tamē reprobat inibi Romanus in ad ditione, & benè vt testatur Lup pus scholio frutos in. l. 25. titulo. 11. part. 4.

280 Tertiò hanc partem defendit. l. rescriptum. §. 1. ff. de distra. pigno. qua lege ostēditur, quòd si dubium sit, cuius commodo debeat cedere emolumentum, quod ex re aliqua percipitur, æquius esse vt debitori proficiat, quàm vt creditoris lucro cedat: maritus autem in re dotali creditor est, vxor debitrix, dubitamus, quod superest fructuum post alitam familiam, cui debeat proficere, & mulieris lu cro cedere æquitas suadet ratio ne supra scripta.

281 Quintò huic opinioni fauet. l. plenum. ff. de vsu & habit. his verbis. (non vsq; adcompendium sed ad vsum: non ad abusum) quibus ostenditur, eum qui vsum habet, nec abuti reposse, cuius datus est vsus, nec lucrum ex ea percipere, sed id tantum quod vsui necessarium est: ergò idem de fructibus dotis constituemus, qui ad virum pertinēt, proptereà quòd sustineat onera matrimonij, vnde apparet, quod concessi sunt in vsum: ergò nimirum si illis vti liceat, non abuti, aut lucrum facere, vnde fit, vt si quid super foret alita familia non cedet mariti lucro.

282 Sextò huic opinioni fauet iuris constitutio, qua ostenditur vxorem & virum esse carnem eandem. c. debitum de bigamis notat Auiles scholio mugeres. c. 1. correctorum nu. 9. hinc fit, vt maritus & vxor non debeant adimparia iudicari, Socinus. l. diuortio. nume. 17. ff. solut. matrimonio, argumento. l. alia. §. eleganter. ff. eod. sunt enim vir & vxor socij humanæ rei & Diuinæ domus. l. aduersus. C. de crimine expila. hæred. quam legem pro hac parte plures addu cunt. Auiles supra nume. 8. Mōtaluus scholio. por medio. l. 1. titulo. 3. lib. 3. fori. Corasius. l. fæminæ. nume. 7. ff. de senatoribus Bart. l. diuortio. §. interdum. ff. soluto matrimonio nume. 4. inibiq; Soci. nume. 17. Ioan. Luppus in Rub. de donat. inter. §. 62. nume. 9. quæ societas rerum mariti quodam modo vxorem dominam facit. l. 1. ff. rerum amot. vti inibi Accursius notat scholio societas.

283 Ex eo enim quòd vir & vxor simul habitent, negotia familiæ gerant expensis communibus, societatem coire videntur. l. perceptione. ff. de his qui deiecer. vel efud. quià simpliciter co eunt, eorum tātum, quæ ex quæstu veniunt, societatem coire videtur. l. coire. ff. pro socio, quæ iuris regula in causa fuit, vt iure Regio constitueretur, quòd lucri & quæstus coniuges socij essent.

essent. l.1. titulo.3. lib.3. fori. l.1. titulo.9. lib.5. nouæ compila. tradit Ioann. Luppus dicto nu. 9. Montaluus supra & Gregorius scholio comunalmente. colu. 3. in principio in. l. 55. titulo. 5. part.5.

284 Hæc sententia iure Regio obtinet, iure autem communi maritum & vxorem socios esse, nõ generaliter & absolutè accipi debet, sed distinctione proposita, quià coniugio societatem iniri vt bona communicentur, communeq; sit lucrum, & damnum negat. l. Quintus. ff. de donat. inter vir. & vxor. vnde matrimonio societatem coiri non dicunt iura, sed matrimonium in se habere ius societatis. c.2. de sponsalibus. c. cum societas. 27. q.2. vbi Ioannes putauit, in coniugum societate bona communicari. hanc sententiam meritò reprehẽdit dominus Couarru. in.4. parte. 2. c.7. §.1. nu.5. id enim iure Romano quo vtimur permissum nõ est. Apud priscos autẽ nihil in domo coniugali diuiduum conspiciebatur, nihil quod aut maritus, aut fæmina proprium sui iuris esse diceret, sed in commune conspirabatur ab vtroq;. Columela in præfatione lib.12. Tiraquellus leg.8. connubiali. nu.8. sicut enim socij coeũt vt bona communia sint. l.1. ff. pro socio, ita & coniuges societatem coeunt omnis vitæ Diuini & humani iuris. l.1. ff. de ritu nup. in principio inst. de patri potest. c.1. 27. q.2. cuius societatis effectus est, vt fortuitis casibus prosperæ aut aduersæ fortunæ mulieris maritus, aut mariti vxor sit particeps. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. matrimonio. l. fin. C. de nuptijs. & de hac facti specie agit. l. aduersus. C. de crimini. expila. hæred. vt coniuges sint socij fortunæ prosperæ & aduersæ, vti Montaluus interpretatus est. in. l.1. titulo.3. lib. 3. fori. scholio, por medio. eo q; non relato idem scripsit Tellius in. l.16. Tauri. nu.13. qui multis probat virũ & vxorem socios non esse rerum, sed animorum ac fælicitatis, & infortunij. quod Romuli lege cautum erat. mulier, (inquit,) viro legitimè coniuncta fortunarum & sacrorũ socia illi esto, vtq; domus ille dominus, ita hæc domina. Halicarnaseus. lib.2. Romanarum antiquitatum, refert Tiraquell. l.8. connub. nu.8.

285 Ex hac animorum & corporum coniunctione concessus est rerum omnium promiscuus vsus l. quamuis. C. de furti. l. cæterum ff. de vsu & habit. est enim vsus rerum concessus in consequentiam quandam, cum animorum & corporum inest coniunctio. l. hac lege. C. de pactis conuen. quià corpus rebus omnibus pretiosius est. l. in seruorum. ff. de pænis. si corporum promiscuus est vsus, ergò & rerum quæ preciosiori cedunt. l.1. ff. de peculio legat. si mariti bonorum promiscuus

miscuus est vsus, rebusq; viri vtē di ius mulier habet, nonne iniquum erit dicere rerum suarum ita negatū vsum mulieri, vt pro digere de fructibus pro arbitrio non possit, quod alita familia superforet. Sed si viri lucro hoc cederet, mulierq;, si id consume ret, restituere in animæ iudicio deberet, esset societas Leonina, quæ omni iure improbatur. l. si non fuerint. ff. pro socio. l. 4. titulo. 10. part. 5.

286 Septimò hanc sententiam defendit mens mulieris dantis dotem, quæ in hoc concedit dotis fructus marito, vt onera sustineat matrimonij, se familiamq; alat, quòd si quid supersit, id sibi prodigere licere, coniectura creditur voluisse, non autem viro quæri, quæ sibi ipsi non debet credi maritum præposuisse. argumento. l. cum acutissimi. C. de fideicommissis. quo legis argumento vsus est Andr. Barb. consilio. 63. in. 1. articulo. lib. 2. consultus enim fuit Barbacia de facti specie, quæ talis est. Testator legauit alimenta vxori, fructus autem bonorum testatoris alendæ vxori & filijs non sufficiunt, an filij alēdi sint, an vxor, respō dit filios alendos, quòd si quid super foret vxori præstandum ad alimenta ex verisimili defuncti voluntate. argumento dictæ. l. cum acutissimi. sententiam Barbatiæ sequitur Paulus de mōte Pico repetitiōe. §. Titia. l. Titia cum testamento. ff. de leg. 2. q. 61. & Soci. nepos. consilio. 97. nu. 25. lib. 1.

287 Octauò hæc sententia ea ratione commēdatur q̄ dotis fructus non absolutè ad maritum pertineant, sed eam ob causam quòd sustineat onera matrimonij. l. dotis fructus. ff. de iure dot. vnde certis finibus circunscribitur ius mariti in percipiendis dotis fructib9, quos eggredi fas nō est, cum lex ipsa causam præcepti demonstrauerit, illa ratio sine causa conclusionem legis limitat, moderatur, & angustat. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat. 2. quod apparet in legato propter operas, sunt enim operæ causa finalis relicti, quo deficiente abrumpitur legatum, minuiturq; legati emolumētum minutis operis, & quod legatur ob causam determinat causam sibi anexam. l. Seio. §. libertis. ff. de annuis legat. in. 2. responso, notat Bald. l. 1. C. de legat. nu. 2. quod in alimentis debere considerari doctè probat Ancharr. consilio. 254. nu. 4. cum sequentibus.

288 Igitur cum alita familia fructus supersint, eos sibi maritus non quæret, sed erunt vxoris, & in simili specie notat Baldus l. eam quam nume. 41. C. de fidei commissis. qui ait, quòd si pater spurio filio legasset ad alimenta, alitoq; filio pro dignitate super essent fructus rei legatæ, nō cederent fructus lucro filij spurij, sed auferentur ab eo. exemplum

plum ponitur in specie.l.10.Tauri. idem placuit.Bart.auth.ex complexu, C. de incæstis nup. quod omnes approbant, Antonio Gomesio reclamante vt scripsit Tellius.l.10.Tauri nume.9. qui ex plurimorū sententia idem statuendum esse ait de dote, quæ filiæ spuriæ datur: ergò nimirum si dati sint viro fructus ad hoc, vt alat familiam, quod alita familia supersit, posset vxor prodigere, ne lucro viri cedat.

289 Huic sententiæ non obstant ea, quæ congesta sunt in prioris sententiæ fauorem, primò l.dotis fructus.quià ratio & causa in lege scripta declarant, & contrahunt legem, vt supra scripsimus.

Secundò autem argumento abundè responsum dedimus.

Nec obstat tertium ex.l.creditor.§.si inter maritum.ff.mand. quà lege ostenditur, q̄ si socer det genero dotis vsuras, vt vxorem alat & familiam, quod alita familia superforet, socer non repetit: ergò sequitur quod lucro mariti cedit. Sed hoc deprom non debet ex illa lege, quià socer in specie illa proptereà nō repetit, quià ius non habet, quo experiatur, quià peteret id, quod ad eum non pertineret: ideo ab agendo repellitur, quià dos quæ viro data est, quamuis patrimonium vxoris sit.l.3.§. proinde.ff. de minoribus. eius tamen dominium, q̄uis nō propriè, vir habet, emolumentum vero mulier, non autem qui dotem dat.l.quamuis.ff.de iure dot. hanc ob causam actionem socer non habet ad petendum quod superest de pasta familia, quià filiæ emolumentum est.

290 Minus huic sententiæ obstat quartum argumentum, quo demonstratur vxorem viri esse ancillam, eamq; viro seruire, & acquirere, hoc enim nullo iure probatur, nam vt Plutarchus author est in problematis.c.84 ex veteri Romanorum instituto vxores maritis nec molere, nec coquinariā facere oportet, quæ ministeria ancillaria prorsus sunt & seruilia, nec obstat.c.hæc imago. agit enim de pudicitia, quam marito mulier illibatam custodire debet: in hoc mulier viri est ancilla, vir dominus, cuius causa corrigere, castigare, repudiare, & occidere mulierem potest, vt supra scripsi.l.rei iudicatæ.ff.soluto matrimonio, ita declarat Ripa in Rub.de iudicijs nume.17 quod cecinit Plautus in sticho. pudicitia (inquit) est pater eos magnificare, qui nos socias sumpserunt sibi.

Interpretatio bona

291 Non obstat quintum argumentum, quod filios ex alio viro egētes alere de dote mulier non possit, quod doctores colligunt ex l.quamuis.ff.solut.matrimonio, qua constat virū posse dotē vxori cōstāte matrimonio restituere, vt filios ex alio viro egētes alat, ergò alere filios mater non tenetur,

tenetur, si dotē vir nō restituat. vitricum nōteneri priuignū alere constitutum est. l. si paterno. C. de nego. gest. mater autem filiū debet exhibere, si filius egeat, materque diues sit, quo onere astringūtur matris bona, quæ cū in dotem data sint ad maritum transeunt affecta alendi liberos obligatione. l. 2. ff. de alimen. & cibar. legat. vnde si alendæ matri bonorum fructus sufficiant, filios alere mater non cogetur, poterit tamen in hoc casu maritus dotem mulieri restituere, vt filios ex alio viro egētes alat, ita accipi debet. l. quamuis. ff. solut. matrimonio. l. mutus. §. manente. ff. de iure dot. sed si fructus supersint matre alita, in filios ex alio viro egentes erogabuntur, cum matris bona hoc sint affecta onere.

292 Non obstat sextum argumētum, quo demonstratur, quòd si dotis fructus alendæ familiæ non sufficiant, tenetur vir alere de suo: ergò si supersint, sibi quæret. argumento. l. secundum naturam. ff. de regu. iuris. quæ non obtinet si diuersa sit ratio, vt in specie proposita, in qua maritus alere tenetur vxorem, quam nulla constituta dote duxit: ergò si modica sit dos, de suo dare tenebitur alimenta, si dotis fructus non sufficiant: ita declarat Crotus. l. si constante. ff. solut. matrimo. nu. 156.

293 Nec obstat septimum argumētum ex. l. pro oneribus. C. de iure dot. in quo vniuersa stat quæstio ac quæstionis dilutio. lex ait. (pro oneribus matrimonij mariti lucro fructus totius dotis esse, quos ipse ceperit, quod si viri permissione vxor ceperit, in quātum locupletior facta est, tenetur viro restituere,) qua lege ostenditur vniuersæ dotis fructus mariti lucro cedere, sed hoc ita demum si eos ipse ceperit. ergo non simpliciter fructus lucro viri cedunt, sed ita si eos perceperit, vel eius præcepto alius percipiat, siue mulier sit, siue procurator, cum ipse percipere videatur per alium percipiens. c. qui per alium. de regu. iuris lib. 6. c. mulieris de sententia excomuni. vnde si eius iussu mulier perceperit, cum ipse percipere dicatur, restituet mulier, si locupletior facta est, cum sit donatio, quæ inter cōiuges prohibetur. l. si sponsus. ff. de donat. inter vir & vxor. si autem sine viri permisione mulier capiat ex fundo dotali, qui à viro colitur, si ratum habeat maritus, pro eo habebitur, ac si ipse capere præcepisset, sed si mulier capiat & consumat, non restituet in animæ iudicio mulier, quià non sunt effecti viri, cum eos nō collegerit. Sed si vir non colat, sed conductori locauerit, qui soluit pēsionem mulieri, vir aget contra eum, qui mulieri dedit sine viri consensu, qui repetet ab vxore, cui indebitum soluit. l. 1. ff. de cond. indeb. sed si vir

fructus

fructus percipiat, suosque faciat, vxor verò eorum partem consumat, vir non repetet ab vxore, quià nō est facta locupletior, cum in alendis liberis ex alio viro in alēdo patre aut sorore cōsumpserit, vel in aliquā iustam causam erogasset, aut non omnino improbam, hoc enim quodcumque sit, nō restituet viro, nam cum dominium directū rerum dotalium sit apud vxorem vt supra scripsimus, huius dominij ratione id, quod ex dotis fructibus consumpserit, non restituet marito. argumento. c. conquæstus de vsuris.

294 Vbi ostenditur eum, qui dominium directum habet, si fructus percipiat rei, cuius vtile dominium alter habet, ipsique pignori data est, suos facere, quam uis illis qui directum dominium non haberent, hoc non sit permissum l. 1. & 2. C. de pigno. act. in. 2. responso. & dictum. c. con quæstus. in hanc sententiam ad uocat Romanus sing. 321. iudicans illud vnicum & singulare, idem probatur in. c. 1. de feudis. quem textum notat ibi Cardi. & Conradus lib. 2. de contracti bus. q. 32. quod approbat aptè declarans Adrianus. nu. 4. de re stitutione. §. quià tractatum est. fol. 55.

295 Quod dicit Abb. in. c. cōquæstus. num. 4. obtinere in eo, qui rē pignori datam habet ab eo, qui vsumfructum habet, ipse tamen proprietatis est dominus: facit enim fructus suos. sed Abbatis sentētiā improbat Adrianus dicto. §. quià tractatum est, & Medina in lib. de restitutione. fol. 133. col. 4.

296 Nimirū igitur si mulier, quæ dotalium rerum dominium habet suspensum vtique, dum matrimonium constat, vt dictum est, de dotis fructibus prodigere possit, quod superfit depastā familia: est enim effectus maximus suspendatur aliquid, an abrumpatur. l. illa institutio. §. 1. ff. de hæred. inst. notat Bald. c. 1. colu. 2. vers. & ad idem facit. hic finit. lex. sequitur Tiraquell. de causa cessante. limitatione. 17.

297 Vnde in compendium colligens quæ difusè scripta sunt, dijudico, in proposita quæstione statui debere, vt mulier quæ in uiri est obsequio familiam gubernans, viroque dotem dedit, possit ex fructibus dotis prodigere quod superfit alita familia. quod sic accipiendum est, vt salua dote & mariti patrimonio de lucro possit erogare, & pro arbitrio consumere partem lucri dimidiam, quod si nō liceat, quomodo consistet illa societas humanæ rei, si quod quæritur viri lucro cedat, quo pacto dicetur mulier particeps fælicitatis viri, cum fortunas habeat, sed illis vti non concedatur, quomodo vir & vxor ad imparia non iudicantur, si emolumentum & lucrum viro quæratur, vxor autem more Tantali egeat diuitijs,

tijs, quibus abundat: quomodo alimenta compensabuntur cum ministerijs, quod naturaliter fit l. si id quod donatum. ff. de don. inter vir. & vxor. in lucris enim consumendis par potestas fuit apud Romanos vxori & viro, vt ex Tiraquello apparet. l. 8. connub. nu. 8.

29 Vnde eos moneo qui confessionibus audiendis præsunt, ne mulierem in his licentiam ita angustent, vt nihil sibi licere credāt, ne consumentes cōsultò cū non licere existimēt, peccati crimine maculentur, ne vè licentiā extendāt, vt persuasum habeāt etiam maritorum patrimonia se posse cōsumere: sed modum statuant, vt de lucris consumere licere credāt, quod honestè pièq; consumpserint, vt si quid in pauperes erogauerint, patri, matri vè fratribus, aut sororibus aut cognatis egentibus dederint, id sibi licere credant, munuscula autem filiorum præceptoribus aut filiarum dare cōcedatur, aut ijs quos amicos ac domesticos vir & ipsa habuerint, quod omne discretioni illius, qui mulierem confitentem peccata audit, relinqui necesse est: vt ijs quæ scripta sunt pensatis, modum decernat, ac æquum constituat.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. idem iudex.

IDEM IVDEX ÆSTIMARE DEBET NVM HABEAT aliquid parens, quòd meritò filios suos nolit alere. Trebatio deniq; Marino rescriptum est, meritò patrem eum nolle alere, qui eum detulerat.

1
COLLIGIT ex hoc.§.Bar.patrem non teneri filium exhibere, qui eum detulerat,eadem sentētia de promitur ex auth.vt cum de apella cognos.§. aliud quoq; capitulū. vers.causas collatione 8.vbi licet patri filium ex hæredare eade causa,quòd eum detulisset. ex quo dicit Accursius hic scholio detulerat.patremex illis causis posse filio alimenta denegare,ex quib9 potest eum ex hæredare.dicit sing. Crotus.l. si cō stante.ff.solut.matrimo.nu.160. in hac sentētia fuit idem Accursius glossemate.1.in.l.fin.in prin. C.de alend.liber.per textum illum.hanc opinionem sequitur Bar.l.diuus.ff.de parricidijs, ex tollit eam ad sydera Gerardus. sing.1. vbi Saraina in additionibus cōgessit autores plures qui huic sententiæ accessere, quam sequitur Iasson.l.sed si post.nu.3 C.de inofficioso testa.Calcane9 consilio. 60.colu.6. Loppius in c.per vestras.de donationi.inter virum & vxor.nota.3.§.5. nu.2. Gomezarias in.l.8.Tauri.nu.5. Euerard.loco.29.Angel. de Gābelio tracta.de testamentis glo. 45.nu.12. Beroius in.c. Rainuntius de testamen.nu.196.Corsetus tracta. de minimis. 2.parte. vers. vigesimò septimò. nu.13. Zazius.l.1.§.huius studij. nu.15. ff. de iusti. & iure. & ibi Ioann. Oroscius.nu.16.Gabriel paleotus tracta. de nothis spurijsq; filijs.c.48.nu.6.Bald. de Bartolinis repetitione.l.1.ff.solut.matrimon.nu.149. & ibi Mari. Soci. Iuni.nu.231. Cacialupus in.l.frater à fatre. §. quæsitum. nu.108. ff.de cond.indebi.Bereng. Fernandus repetitione.l. in quartā ff.ad leg.fal.nu.73.Alciat.consilio.243.nu.5. Marcus Mantua consilio.276.nu.20.hanc opinionem dicit communiter approbari dominus Couarru. in epitome de sponsali.2.parte.c.8. §. 6. nu.17. Mencha. de successio. creatione lib.1.§.10. nu.625. hāc doctrinam Accursij dicit scire lapides, & tonsores Cremesis sing.20.probatur hæc opinio iure Regio.l.6.titulo.19.part.4.

2 In proposita specie pater qui denegat alimenta, probare debet filium ingratum esse, ingratitu-

titudinisque causam argumento. l.omni modo.C.de inoffi. testa. tradit Petrus Vnzola tractatu artis notariatus diuisione.4. personarum nu.11.

3 Id in proposito non est prætermittendum dominum Couarruuiam dicere.l.6.infinc addere vnum memorabile, quod licet pater ingratitudinis ex causa possit filio alimenta subtrahere, nō tamē ea, quæ aduitæ subsidium sunt necessaria, quam sententiam ipse dominus Couarruuias ait locum non habere, si filius in patrem cōmiserit delictum, quod vltimo supplicio coercetur, quo casu his alimentis priuari filius potest, quæ aduitæ subsidiū sunt necessaria, sequitur dominus Ludo.Molina lib.2.c.16. nu.2. Ipse noto duo dixisse dominum Couarru.primū.l.6. titu.19. par.4. legisque sententiam locum habere tam in patre quam in filio, quod approbat Gregorius ibi scholio pe. Secundum.l.sextā locum non habere, si delictum in patrem cōmissum vltimo supplicio coerceri debeat, quià tali casu alimenta aduitæ subsidiū necessaria subtrahi possunt.

4 Sed vtrumque axioma vix defendi potest, nō enim debet sententia.l.6.dilatari, & quæ de patre agit ad filium extēdi, cum de patre ad filiū in proposito nō liceat procedere, quià ratio quæ circa patrē est, nō est in persona filij, quià grauius punitur filius, qui in patrem aliquid cōmisit, quā pater qui in filiū, quod ex eo apparet quià legitima dicitur esse quasi debita filio.l. nec adiecit.iuncta.l.& quià.ff. pro socio. patri autē debetur pietatis intuitu.l.nam & si parētibus in principio.ff.de inoffici.testa. sed pater non tam leui de causa priuatur iure, quod habet succedēdi filio, quam priuetur filius iure legitimæ.auth.vt cum deapellatio ne cognos.§.siue igitur iūcto.§.causas collatiōe.8. ergò lex agēs de ingratitudine patris in filiū nō debet extēdi, vt locū habeat in iniuria, qua filius afficit patrē, cum secundum naturā filius debeat patrē venerari, vnde acrius leges puniūt delictū in patrem cōmissum, quam in filium. Hinc est, quod ex eo quod.l.6. nō permittat filio alimētis aduitæ subsidiū necessarijs priuare patrē ingratum, non cōsequatur patri concessum non esse, vt ingratum filium priuare possit alimentis.

Aduersus dominum Couarru.

5 Secūdò quod sentētia.l.6. locum nō habeat in filio, apparet ex.l.fi.C.de secund.nup. quæ ingrato filio nō decernit alimenta aduitæ subsidiū necessaria, quod ex lege depromitur illis uerbis (sed quasi ingratos ab omni huiusmodi lucro repelli) verbum illud (omne lucrū) legitimam alimētaque cōprehendit. hac de causa ex.l.fi. hāc sententiā deprōpsit Accursius scholio. habere in.§.siue igitur. sequitur Alber. quē refert Gregorius supra positus. Vnde cū iure ciuili ingratus in

patrē filij, nihil cōsequi possit de bonis patris, nec alimēta adultæ subsidiū necessaria, cōsequitur quod.l.6. cū de patre agat, ad filiū trahi nō possit: aduersaretur enim hæc extēsio regulis iuris.

6 Tertiò quod decisio.l.6. locū non habeat in filio, hinc colligitur, quod licet pater priuari possit iure legitimæ, propterea quòd filio insidias parauerit, nō tamē potest alimētis priuari, sine quibus ali corpus nō possit, ac famē tolerari, quod ratione fit, quia iure vetustissimo tāta erat parentū in filios potestas, vt filios occidere liceret.l.in suis.ff. sed liber & post. patriq; exhibere reuerētiā & obsequiū filius debet, quāuis impius pater ac sceleratus sit l.liberto.ff. de obsequijs. quod ex hac lege depromitur propter dictionē semper, quæ perpetuā causam significat.l.1.ff.solu.mat. in omni vita filiū oportet venerari parentē. Hinc fit vt exulem patrē cogatur filius alere, auth. de incæstis nuptijs.§.si verò collatione.2.rationē subijcit textus, quia licet legū cōtemptor & impius sit, pater tamen est. idē iure cōsultus scribit in.l.mutus.§.manente.ff. de iure dot. vnde filius obdebitā reuerentiā cogitur patrē exhibere, vt Papinianus ait in.l.Imperator.ff.ad Trebe.

7 Astringitur filius alia etiā de causa alēdi patris onere, quia naturaliter obligatus est ad remunerandū patri, qui eum educauit, de qua obligatiōe agit.l. sed & si lege.§.consuluit. ff. de peti. hæred. ita explicat Felinus in.c. si diligenti.nu.5. de foro compe. approbat Cagnolus.l. iura sanguinis.nu.9.ff. de reg.iur. Corasius.l.frater à fratre.ff. de cond. indeb.nu.10. Anto.Rubeus.l.pater filiū.nu.40.ff. de inoffi.testa.

8 Hac de causa cōstituit.l.6. vt iniurioso patri filius alimēta subministret ad vitam necessaria: filio autē ingrato lex non subuenit sicut patri, quem ali iubet. quod iure fit, quia ingratus filius perdit nomen filij. Bart.l. diuus. ff. de parricidijs. sequitur Berengarius.l.in quartam.ff.ad legem fal.nu.71. Orofcius.l.1 ff. de iust. & iure.nu.17. Quod sic accipiendum est, vt perdat nomen filij in his, quæ à patre peruentura essent ad eum, vt sunt alimenta & hæreditas, in qua specie loquitur Bart. in cæteris autem iudicatur filius, qui in patrem ingratus fuit teste Zazio.l.1.§.huius studij. nu.23. ff. de inst. & iure, quod alij prædixerant, quos cōtulit in vnum Saraina in additione ad Cremensem. sig.20. igitur cum propter ingratitudinē in patrem abdicetur filius omni iure filij, consequens est, vt cogi pater nō debeat ei alimēta præbere, licet ingratus pater exhibendus sit secūdum decisionem l.6. Ex quibus apparet, defendi non posse domini Didaci Couarru. sententiā: quia intra certos terminos decisio.l.6. intercluditur, quos trāsgredi fas non est.

9 Primò huius. §. sententia locum habet, si pater filio dederit portionem legitimam, siue fundum ex cuius fructibus ali posset, filius autem res quas pater dederat, distraxit, pecuniamque alea & scortis exhausit, verùm filium exhibere cogatur, an verò liber sit alendi onere, cum id praestitisset, ex quo filius si frugi esset, alimonia sibi suppeditare posset, quaeri solet, & patrem liberari, attestatur Bald. in auth. contra rogatus. nu. 8. C. ad trebelli. argumēto eorum quae scribit Accursius inibi scholio finali. ait enim lex haeredem institutum, qui grauatus est restituere, si sine liberis moriatur, quod ex haereditate superesset, cum moreretur, quartam institutionis fideicommissario cogendum restituere, quae quarta minuetur ex causa, si non habeat vnde faciat expensas, quòd negat Accursius si dilapidauerit caetera bona haereditaria, quo facto ius diminuendi quartam ob expensas non habebit, in qua specie voluit non obtinere verba legis, sed restringi. Ex qua sententia colligitur, eam ob causam quòd haeres dilapidasset bona sibi à testatore relicta, extingui ius minuendi quartam ob expensas, quod haberet, si bona bene consumeret. quam distinctionē admittit Bald. in ipsis alimentis, vt si filius dilapidasset bona quae à patre habuit, ali non debeat à patre inuito, secus si citra culpam consumpsisset. hanc eandem sententiam defendit ipse Bald. l. si cum dotem. §. si post solutum. ff. soluto matrimonio, sequitur Alexand. §. si post solutum. num. 9. eandem approbat Soci. l. Marcellus. §. res quae. nu. 3. ff. ad Treb. Ioann. Luppus in c. per vestras de donat. inter vir. & vxor. not. 3. §. 24. nu. 16. Mainerius. l. non est singulis. §. infinita. nu. 5. ff. de reg. iur. & quis dubia res haec sit, hanc partem sequitur dominus Ludo. Molina lib. 2. c. 16. nu. 24. nemine relato hanc sententiam defendit Menchaca lib. 1. quaestionum illustrium. c. 25. nu. 14. quià propria cuiusque culpa autori nocet. c. culpa de reg. iur. lib. 6. l. si quis in suos. §. legis. C. de inofficioso testa. culpaque filij si pater alere cogeretur innocēti patri noceret aduersus iuris regulas. l. nō debet alteri. ff. de reg. iur. hanc sententiam tanquam veriorem & ab ipso iure deprōptam approbat Curtius Iunior auth. res quae C. communia de legatis. num. 31. quia ait quòd filio alimenta petēti potest pater obijcere, quòd dolo & lata culpa ad egestatem perductus sit. Curtij pronuntiatum approbarūt Nemausensis tractatu clausularum. pag. 950. & dominus Antonius Padilla in auth. res quae. nu. 80. cuius sententiam quasi Apollinis responsa veneror, ac suscipio.

Dominus Antonius Padilla.

10 Contrariam sententiam authores primi nominis defendūt existi-

existimantes patrem cogẽdum exhibere filiũ, qui bona à patre data dilapidasset, Iacobus de Arenis.l.libertus qui operarum. ff.de operis libert. idem Iacob9 l.Imperator.ff. ad Trebelli. cui sententiæ accedit parum constans Bald.l.1.§.ius naturale.nu. 7.ff.de ius. & iure.idem Bald.l. 2.§.quòd si in patris super glo.1. ff.soluto matrimonio.idem Bal. auth.si captiui nu.fi. C.de episc. & cleri.Paulus Castr.l.si cum do tem.§.1.nu.7. ff. solut.matrimo. Barbat.c.ex parte.3. de consuetud.Hippo.sing.104. Romanus auth. quod locum .num.12.C.de collatio.Bald. à Bartolinis repetitione.l.2.§.1.ff.solut.matrimo. nu. .& ibi Vincentius. nu.19. Petrus Benintendus decisione. 22. nu.4. Matesellanus notab. 148.Guiller. benedi. c. Rainuntius de testamentis.verbo. in eodem testamento.1. nu.222. Gomezarias.l.8.Tauri. nu.36. Castillus.l.10.Tauri. parte en caso. Lambertinus de iure patronatus.lib.3. q.3. princi. articulo.6. nu.13.Rauenas sing.44. Marc9 Mantua consilio.13. nu.4. Ruinus consilio. 144. nu.14. lib. 5. Iass.auth.quodlocum.nu.7.C.de collatio. qui ait. l. si furioso puberi.ff.de curat.furi.quam Romanus adducit pro hac sententia nihil facere, & rectè considerauit. sequitur Menchaca in quæstionibus illustribus lib. 1. c. 35. nume.14. huius sententiæ quasi firmum tutissimumq; pro pugnaculum ostentant.l. Imperator. ff. ad Trebelli. qua lege cogitur filius alimẽta patri præstare, qui filio hæreditatem restituere coactus est, propterea ꝙ multa fecisset in fraudem fideicõmissi, eadem igitur ratione cogetur pater alere filiũ, qui bona dilapidauit. Secũdò adducunt doctores textum. l. libertus qui operarum. ff. de operis liber. vbi patrono, qui amisit ius patronatus cogitur libertus alimentorum nomine certum præstare, ergò filium qui legitimam perdidit, pater cogetur exhibere, vt inibi Albericus an notauit, & ita inducit Alexan. §.si post solutum.nume.9.tradit Accursius scholi.diuersa dicta.l. libertus. secundum primam lecturam.

12 Qui omnes præscriptæ sententiæ modum statuunt, vt alimenta quæ pater cogitur præstare tenuiora sint, nec filij dignitati consuletur, sed naturæ, ne pereat inædia, quod & alij interpretes probant, quos in vnũ contulit Gaspar Baetius tracta de non meliorandis filiabus. c. 16.nume.19.

13 Secundò ita demum pater cogetur alere, si filius cauerit se nõ dilapidaturum Bald.l.1.§.ius naturale. num.7. ff. de iust. & iur. probat Lamber.de iure pat.lib. 3.q.3. princip. articulo.6. nu.13. argumẽto, tex.l. fideicommissa. §.si quis.ff.de legat.3.

14 Ex hac opinione colligitur ve

ram esse sententiam Speculat.titulo qui filij sint legit. nu.12. dicentis filium, quem pater emancipauit, legitimamque dedit iureiurando præstito, ne amplius alimenta peteret, posse si ad egestatem deductus esset, à patre alimenta postulare, quià pactum hoc est contra ius naturale, ideo non valet.l.ius agnationis. ff. de pactis: sed alimēta iure naturæ tenetur pater præstare.l.1.§. ius naturale. ff. de ius.& iure. ergò pater ale etiā in propositocasu. huic sententiæ accedit Alber. l.1. §.ius naturale. col.fi. Ferrara in §. sed naturalia inst. de iure natur. Mainerius in.l. nō est singulis.§.infinita.nu.4.ff.de reg.iur. Alberi. in. 1. parte statutorū. q. 40.vers.itē quæro, Rochus in.c. quāto. de cōsuetud. colu.12.dñs

15 Lud.Molin.lib.2.c.15.nu.77.In hoc doctorū certamine agitur, verū dolus & lata culpa filij, qui bona dilapidauit, liberēt patrē alendi onere, nam inter omnes cōuenit patrē teneri alere filiū, qui citra dolum & culpā bona consumpsit, Iacobus de Arenis patrē teneri ait alere filium, qui bona dissipauit, vnde cōstat negare eum, quòd dolus filij patrē obligatione liberet alendi, & in hunc sensum Iacobi verba accepit Bal.supra relatus.idem Bal. l.scimus.nu.11. C. de inoffic. testa.

Aduersus Iasso. & Thom. de plobata.

16. Ipse tamē Bal.in auth.cōtra rogat9.nu.8.aliter accepit: scripsit enim Iacobū agere de filio, qui sine dolo & lata culpa bona cōsūpsit: hūc affirmat Iacobus alēdū esse à patre. Baldi interpretationē probat Benedictus de vadis in additione ad Baldū. l.1.§. ius naturale.nu.7. ff. de ius.& iure. & Alex.l.si cum dotem.§.1.nu.9 ff.solut.matrimonio.

17 Qui hoc dicūt obtinere quis leui culpa filius depauperat9 sit, cum leuis culpa filio nō noceat, qui quodā modo viuo patre dominus erat.l.in suis. ff. de lib.& post. sed in rebus proprijs leuis culpa nō punitur.l.etiam.§.licet ff.solut.mat.tradit Ioā. Oroscio l.si arrogator.nu.112. ff. de adoptio. Ruinus consil.144. nu.14. lib.5.Matesella.not.149.

18 Sed cauendū esse ab hac Alexandri opinione docet Iass.l. scimus in princi.nu.6. C.de inofficioso testa. quià doctores quos aduocat sunt in sententia contraria. hanc sententiam Iassonis approbat Thomas deplobatatius in additione ad Alexand.l. si cum dotem.§.1.nu.9.

19 Sed decipiuntur Iass. & Thomas, quià Bal.in auth. cōtra rogatus, quem aduocat Alex. dixit id ad quòd adducitur, vnde eā sententiā, quæ habet, quòd pater alere filium non cogatur, quā in prima huius disputationis sede locauimus, veriorē esse validioribusque argumētis existimo posse defendi. quæ probatur exēplo eo: si mariti9 fraude doloque sit depauperatus, cōuenietur in solidū.l.verū.ff.pro socio.l.etiā. §.1. ff. so-

ff.solu.mat.tradidi.§.sedsi filius nu.69.ergò eodē modo filius qui bona dilapidauit,nō aletur à patre.probatur enim hæcsententia, quià si filius legitimā quam viuus pater dedit,dilapidarit, mortis tēpore nō cogitur pater secūdò legitimā relinquere.Bar.l.si cum dotē.§.si post solutū.nu.6. ff. solut.mat.per textū in.l.si noxa.ff. depeculio.leg.auth.quod locum C.de collatio.sequitur Pau.Cas. nu.7.in.§.si post solutū.& inibi Alex.nu.9.idē probat Bal.l.scimus.nu.11.C.de inoffic.testa.idē Bal.auth.ex testamēto.nu.14.C. decollatio.ratio est, quià in hac specie filius hoc sibi debet impu tare per.l.cū duobus.§.fi.ff. pro socio.idē affirmat.Bal.auth.sica priui.nu.fi.C.de epis.&cleri.per l.cum pater.§.pater certā. ff. de legat.2.Iass.auth. quod locū. nu. 7.C.de collatio.Oroscius.l.si arrogator. ff. de adoptio. nu. 112. Paul.de mōte.l.in quartā.nu.fi. ff.ad leg.fal.hæc opinio probatur Lucæ.c.15. vbi homo quidā duos habēs filios iunior legitimā partē dedit,quā filius ludēdo & scortis dando dilapidauit, cūque depauperatus inedia premeretur,supplex ad patrē rediit,quē pater post amplexus & oscula cōuiuio lætitiaque excepit, quod frater natu maior ægre ferēs patrē cōquæstus est,qui se paternis præceptis semper obtēperantē tali munere nunquam affecerit, cui pater dixit, mi fili ne tuā vicem doleas,quià omnia mea tua sunt,quod nulla alia de causa dixit,quā quod filius qui partē legitimā dilapidauerat, carebat iure petēdi partē legitimā, vnde locū diui Lucæ pro hac parte bene aduocat Tellius.l.23. Tauri. nu.16.

20 Sed de causa legitimæ ad causam alimentorū procedere licet,Bar.l.Titio centū.§. Titio genero.n.6.ff.decōdi.& demōst. rationē subjicit, quià legitima in locū substituitur alimentorum, quam sententiā approbāt Ang. Paul.& Imola.Mēcha.de successionū creatiōe lib.2.§.20.nu.301. dn̄s Ludo.Moli.lib.2.c.15.nu.2. plures autē negāt licere procedere decausa legitimæ ad causā alimentorū,quià causa alimētorū est sūmaria,nō autē causa legitimæ.Bal.l.si quis in suo.nu.5. C.de inoffic.testa.Perez.col.antepe.Rub.titulo.1.lib.3.ordinat

21 Nec verū est, quod substituitur legitima in locū alimētorū,quià pater diuiti filio nō cogitur alimēta præbere.l.si quis à liberis. §.sed si filius, sed legitimā relinquere debet inopi filio, & diuiti itē alimēta debet pater filio dū viuit pater,legitimā verò nō debet donec diē functus sit, itē spurio debet pater alimēta.c. cū haberet. de eo qui duxit. in matri. sed non legitimā, item legitima est vniformis rustico & nobili, iuueni & puero,sed non alimēta,vnde fit, quòd cum differant in pluribus alimēta & legitima, nec caueatur lege quòd legitima invices alimentorū subrogetur, auda-

audacter erit negandum. Hoc scribit Corneus consili. 316. lib. 1. idem Corneus consilio. 150. nu. 12. lib. 2. hinc fit, vt ipse neget licere procedere de causa alimentorum ad causam legitimæ, & è conuerso. quam sententiã probat Xuarez. l. quoniam in prioribus limitatione. 2. ad leg. Regni. nume. 11. & Beroius. c. Raynuntius de testamentis. num. 22. & nume. 196. Tiraquell. de iure primo. q. 55. nume. 17. Corasius. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum. nume. 111.

22 Ipse ingenuè fateor alimentorum legitimæq; causam in multis differre, nec licere de vna causa ad aliã procedere nisi ex manifesta similitudine. l. non possunt. ff. de legibus. quæ in ea quidem sententia in proposita specie obtinet, quià filio qui dilapidauit legitimam à patre datam, non cogetur pater secundò dare legitimam, vt abundè docuimus. vnde si hæc causa efficit ne pater mortis tempore teneatur filio legitimam relinquere, quare hæc eadem causa quòd pater filio dederit bona, ex quibus alimenta perciperet, quæ filius ex hausit, non liberabit patrem alendi onere, cum possit pater iusta de causa filio alimenta denegare, vt constituit Vlpianus hic? qui ait illam esse iustam causam denegãdi alimoniam filio, quæ est causa iusta ex hæredandi, sed eam ob causam pater potest filium ex hæredare, quòd dilapidauerit legitimam, quam viuus pater dedit, ergò eadem causa, quòd pater filio dederit bona ex quibus possit ali, quæ filius compsumpsit, erit iusta, vt pater egenti filio possit denegare alimenta, nec obstabit quòd alimenta debeantur iure naturæ, hoc enim quomodo accipiẽdum sit alibi docemus, quià iure cautum est: maleficium alendum non esse, sed egestate debere laborare. l. bona fides. ff. depositi, sed scortis dare est delictum. l. si verò. §. si adolescens. ff. ad Macedoni. ludendo bona perdere est delictum. auth. quod locum. C. de collatio. Bald. auth. ex testamento nu. 14. eod. titulo nimirum ergò si filio, qui bona dilapidauerit ludẽdo & scortis dando, pater possit denegare alimoniam.

23 Item patrẽ in proposita specie cogendum nõ esse filium exhibere, cõuincitur ex eo, quòd si socer dotẽ tradat genero, quam sibi restitutã ex hausit, non tenetur secũdò pater filiam dotare. Dynus. l. si cum dotẽ. §. 1. ff. solut. mat. argumẽto. l. fideicõmissa. §. si quis decẽ. ff. de legat. 3. l. si soci. §. filiũ. ff. pro socio. sequitur Bar. in. d. l. si cum dotem. §. 1. nu. 2. qui adducit pro hac sentẽtia auth. quod locum. C. de collatio. vers. nisi filiæ possit imputari. & l. etiã. §. licet. ff. solut. mat. hãc opinionẽ sequũtur. Paul. Cast. l. 2. §. 1. nu. 6. ff. solut. matrimo. Bart. Soci. inibi. num. 15. Fran. Aret.

nu. 12

nu.12. qui ait doctores communiter hanc partem defendere, dicit communem esse sententiam Alex. l. si cum dotem. §. si post solutum. nu.6. ff. solut. matrimon. idem scribit Bar. Soci. consilio. 100. lib.2. Iass. auth. quod locum. nu.7. C. decollat. idem Iass. §. fuerat. nu.135. inst. de actio. Ioã. Lupus. c. per vestras de donat. inter vir. not.3. §. fi. nu.6. Corasius repetitione. l. qui liberos. ff. de ritu. nup. nu.94. Curtio luni. auth. res quæ. C. cõmu. de legat. nu.11. & nu.20. Ioã. Cãpetius tracta. de dote. 1. parte. q.15. Boerius. q.131. nu.5. dñs Lud. Moli. lib.2. c.16.

24 nu.23. Trahere autem argumentũ de causa dotis, ad causam alimentorum cõcessum est, Accursius. l. obæs alienum. C. de prædijs minorum; quam sentẽtiam approbat Bart. l. si certis annis. nu.2. C. de pactis. idem Bart. l. cum de in rem verso. nu.1. ff. de vsuris. sequitur Alex. ad Bar. d. l. obæs. Curtius. l. & quæ à diuo. nu.18. C. de edendo, argumento à coniugatis ex. l. cum. post. §. gener. ff. de iure dot. iuncta. l. si cui. ff. de annuis. legat. quæ consultorum responsa ostendunt causam dotis, & causam alimentorum eisdem regulis censeri. Vlpianus etenim in. l. si cui. ait ex Neruæ sentẽtia, quòd si alicui legatum annuum incertum relictum sit in alimenta, valet legatum, alimentaq; præstẽda sunt, quæ solitus fuerat testator præstare, si hoc non appareat, ex dignitate eius cui legatum alimentorum relinquitur, modum statui debere, eadem specie proposita in causa dotis idẽ responderat Papinianus. l. cum post. §. gener. vnde meritò collegit Bartolus licere de causa dotis ad causam alimentorum procedere, hanc partem defendit Alex. l. centurio. nu.13. ff. de vulg. idem Alexan. l. à filia. nu.8. ff. ad trebelli. Curtius senior consilio. 27 idem Curtius consilio. 39. idem consilio. 77. Euerardus loco. 29. Castillus. l. 10. Tauri. parte algũ hijo. Corasius. l. qui liberos. nu. 113. ff. de ritu. nupt. Tiraq. de priuilegijs piæ causæ in præfatione pag.12. idem Tiraquell. de iure primogenituræ. q. 62. nu. 4. Dueñas regula. 367. ampliatione. 3. Mẽcha. de succesionũ creatione. lib.2. §.20. nu.312. hanc dicit receptam esse sententiam Carolus Ruinus cõsil. 94. nu.9. lib. 5. Siluanus. consil. 33. nu. fi. lib. 1. Rolandus. consi. 91. nu. 42. lib. 1.

25 Sunt tamen qui negent similes esse causam dotis & alimẽtorum, & de vna ad aliã procedere fas esse, cum causæ hæ in multis diferant, quod demõstratur, quià filiũ diuitẽ pater exhibere nõ cogitur hac. l. si quis à liberis. §. sed si filius, sed filiam diuitem pater cogitur dotare. l. final. C. de dotis promi. Itẽ filiã naturalẽ pater cogitur exhibere. auth. licet. C. de natura. liber. sed nõ cogitur ipsi filiæ dotẽ cõstituere. l. vxorẽ. §. pater naturalis. ff. de legat.

legat.3.Item frater tenetur alere sororem, quæ non est vtrinque cõiuncta.l.qui filium.ff. vbi pupi. edu.deb.l.1.ff.de tutellis.l.tutor. secundum dignitatem.§.fi.ff. de admi.tuto. sed non tenetur eam dotare.l. cum plures.§.pe. vers. eodem patre natam.ff.de adminis. tuto. Item filius tenetur alimoniam exhibere matri hac.l.si quis à liberis.§.filio, non tamen tenetur dotare, vt alibi scripsimus. Item à iudice decernẽte alimenta appellari non licet.l.fi.ff. de appellat. recipi. sed à iudice dotem dare iubẽnte prouocare fas est.l.fi. C.de senten. quæ sine certa. quanti. profer. vnde non procedere argumẽtum de dote ad alimenta scripsit Cynus.l.santimo. C.de nuptijs.sequitur Ange.l.à filia in princ. ff. ad Treb. Roma.Imola.& Alex. nu.12. l.1. ff.solut.mat. nu.186. Beroius.c. in præsentia. nu.431. de probatio.qui ait causam alimentorum esse fauorabiliorem causa dotis: vnde quod inferre nõ liceat de causa dotis ad causam alimẽtorum defendit Bald.Nouel.tracta.dotis. 6. parte. priuilegio. 4. nu.2. Ioan. Boschei tracta. de legitimis nuptijs.lib.5.nu.13. domin. Padilla auth. res quæ. C. cõmu. delegat.nu.77. Cagnolus.l. iura sanguinis.num.19.ff. de reg.iur. Boerius decisione. 127. Marcus Anto. Natta consilio .410. nu. 15. lib. 2. Saraina in additione Corseti singu.146. Decius .l. si certis annis. nu. 8. C. de pactis. Iaff.dict.auth.res quæ.nu.7.Curtiuni.l.de alimentis.nu.15. C. de transactio. Loppius repetitione.c. per vestras de donat.inter vir.& vxor.not.3.§.20.nu.6. Siluanus consi.94.nu.20.Paleotus de nothis. c.49. nu.1. ex quibus apparet quam sit incertum, quæ sit receptior sententia.

26 Vnde plurimi multifariam in proposito distingunt. Ripa. l.1. ff.solut.matrimo nu.66.docet licere argumentum capere de alimentis ad dotem affirmatiuè, secus autẽ negatiuè; veluti si quis dicat, pater debet filiæ alimenta, ergò & dotem, non autem è contrario, veluti filiæ diuiti non debet pater alimenta, ergò nec dotem, quæ quidem distinctio & interpretatio sibi ipsi non cõstat: cum filiam naturalem pater cogatur exhibere, sed illi dotem constituere nõ cogitur. Ex hoc inferunt doctores, quod ratione publicæ vtilitatis non possit sumi argumẽtum affirmatiuum de alimentis ad dotem, vt qui tenetur alere teneatur dotare. hæc est recepta sententia, vt notat Boerius decisione. 127. 1. parte. nume.13.

27 Ex quo themate deduxit Mainerius. l. quoties. ff. de reg.iur. nu.146. causam alimentorum filiorum naturalium tantum fauorabiliorem esse causa dotis, causam vero alimentorum naturaliũ & legitimorũ minus fauorabiliorem esse causa dotis.

Et hãc ob causam scribit Mar. Soci.

Soci.l.1.ff.folut.mat.nu.186.causam dotis & alimẽtorũ se habere tanquã excedẽtia & excessa.

29 Hinc fit, vt dicat Bal.auth.res quæ.C.cõmu.delega.id quod cõstituitur in alimentis negatiuè, procedere in dote, quã opinionem probat Mar.Soci.l.1.ff. solut.mat.nu.231.quæ sententia ex eo improbatur, quia filiã diuitẽ pater non cogitur exhibere, cogitur tamen dotare.

30 Ipse autem non possum non mirari in reperspicua tã miserè scriptores torqueri. Id enim quod circum fertur procedere permissum esse de simili ad simile causam nõ sic accipiendũ est, vt necessariò requiratur, quòd casus inquibus licet procedere de vno ad alterũ sint tã similes, vt dici possit, quod de Megnenis Plautus, adeo forma simili pueri vt mater ipsa nõ internosse posset: in ijs enim inquib9 sunt similes, licebit procedere ex decisione.l. nõ possunt. ff. de legibus. hoc effecit vsus procedẽdi in aliquibus casibus, vt negans similitudinem debeat probare, cum valeat argumentum à solitis.l.in fidei comissi.ff. de vsuris l. siue possidetis. C. de probat. Accursi9.l.necq; natales eod.titu. quæ cõmuniter recipitur, vt scripsit Iass.l.certi cõdictio.§.si nummos.ff.si cert.pet.Hippo.sing.1. qui autẽ negauerit similitudinẽ causarũ, debet inter vtrãq; discrimẽ constituere, quo facto argumẽtũ eneruabitur Accursi9.l. creditori.ff.de noui operis, scholi.pe.& inibi notat Iass.nu.7.idẽ Iass.l.decẽ.nu.12.ff.de verb.obliga.idẽ Iasson.l.quæ delegato.nu. 26.ff. deleg.1. Mar.Soci. in.l.4. §.Cato.ff.de verb.oblig.nu.493 Gomesius. c.si pater.nu.11.de testam.lib.6.sentẽtiæ Accursij fauet.§.Pauonũ.inst. de rerũ diui. tradit Siluanus cõsili.102.nu.32.

31 Vnde cum in specie proposita par sit ratio negãdi alimẽta filio, qui bona dilapidauit, & negãdi dotẽ filiæ, quæ dotẽ disperdidit, cõsequens est, vt argumentum obtineat in alimentorũ causa, sicut obtinet in causa dotis, pater autẽ nõ cogitur dotẽ secũdò cõstituere filiæ; quæ dolo eã exhausit: ergò nec cogetur filiũ exhibere, qui bona disperdidit; ex quibus alimẽta percipiebat.

32 Nec huic sententiæ obstat. l. Imperator. ff. ad Trebelli. vbi Papinianus cõstituit patrẽ exhiberi, qui filio bona restituerat, quià ea dilapidabat. agit Papinian9 de patre dilapidatore, cõstituitq;, quòd ali debeat, sed nostra quæstio de filio est, multũq; interest, filius sit, qui exhiberi desideret, an pater, quẽ fili9 venerari oporteat argumẽto.l. liberto & filio.ff.de obsequijs.de qua re difusius supra egim9.n.3.

33 Nec obstabit. l. libertus qui operarũ.ff.de operis liber. quià agit de patrono, cui à liberto semper est honor deferẽdus.l. liberto.qua vna interpretatione eno dãtur duo consultorũ responsa.

sed

sed vt declaretur Papiniani propositum in.l. libertus qui operarum.repetendum est, quo pacto legis verba in suam sententiam traxerint interpretes. quod vt dilucidius explicetur, supponendum est, patronum libertatis causa imponere liberto operas posse.l.2.ff. de operis libert. quas patronus vendere non potest, quod si impositas operas reuendiderit, perdit iura omnia patronatus.l.si quam.C. de operis libert. vnde fit, vt ali à liberto non debeat.l.si quis à liberis. §.si quis à liberti. ff. de lib. ag. si autem patronus imposita libertatis causa non reuēdiderit, sed operas liberto impositas exegerit, cum cætera patronatus iura retineat, perdit tantum ius patronatus contra tabulas liberti. l.sicut.ff.de iure pat.

54 Huius sententiæ ratio est, quià patronus qui pro beneficio nō gratiam sed mercedem postulauit, in eo plectitur, vt liberè testari liberto liceat, nec possit patronus præteritus petere bonorum possessionem cōtra tabulas liberti. docet Vlpianus. l. Iulianus.ff.de bonis libert. ex quo deduxit Connanus.lib.2.commēta.iuris ciuilis.c.9.nu.4. vnde cū libertus obligatione operarū liberetur, liberāq; testamenti factionē consequatur, siue patronus operas exegerit, siue reuēdiderit, & cum in specie facti de quo iure cōsultus agit in.l. libertus non appareat, de qua specie agat, scilicet an patronus exegerit operas, an reuendiderit, consequēs est, vt intelligamus Papinianum agere de patrono, qui operas exegerit, vt i Alber. inibi notat: cū alī à liberto percipiat, & hāc ob causam aptè videntur interpretes collegisse filium, qui dilapidauit bona, ali à parente debere, cum patronus qui operas exegit, alatur à liberto.

53 Ipse autem hāc sentētiam puto non depromi ex.l. libertus, quià licet patronus qui operas exegit, alatur, nō inde colligere licet filiū, qui bona dilapidauit, esse alendū: cum ratio quæ cōsultū mouit, vt ali patronū præciperet in specie, de qua tractabatur, in filio nō obtineat. Quod vt ostēdā, præmitto libertū obsequio reuerentiæ teneri alere patronū inopē, qui operas libertatis causa nō imposuit, cum autē qui operas imposuit, nec exegit, alere tenetur, sed vt alat operæ adærātur.l.1. C. de operis liber. unde si operas exegit, alere non cogetur libertus, cum patronus perdiderit ius, quòd habebat in liberti bonis.l.sicut, ergò cū hæreditate libertus abdicet patronū, poterit & alimēta denegare argumēto huius.§.idē iudex. nihilominus tamē Papinianus ait ali patronū debere, rationē huius pronunciati subijcit in vers. (alimentorum causa est diuersa, cum inopia patroni per inuidiā libertum conuenit) quibus verbis ostendit libertum alere patro-

patronũ debere, qui operas exegit, non quidem obsequio debitæ reuerentiæ, nec ex causa quæ patroni personam spectet, sed ex ea quæ libertum pulsat. quod vult dictio illa (inuidiam,) quæ accipitur pro odio publico, & quod vulgò dicitur, (el murmurar de las gentes) quià populus indignè ferret egere patronum, cum libertus esset in facultatibus, vnde inedia patroni publicum odium concitaret in opulentum libertum: Plaut. Cistel. 2. cum inuidia summa opum sua rum nos illæ volunt esse indigẽtes, nostra copia nihil potesse. Valla. lib. 1. elegantiarum. c. 21. constat ex Ciceronis loco quem aduocat Ioã. Oroscius. l. ne quicquam. §. obseruare. nu. 6. ff. de officio proconsul. quæ ratio cum cesset in persona patris denegãtis alimenta filio, qui bona dilapidauit, non est cur. l. libertus qui. ab interpretibus ad hoc trahatur.

36 Vnde conclusio huius textus contrahitur in specie. l. libertus qui operarum, quià licet generaliter constitutum sit, ex eisdem causis posse patrem alimenta filio subtrahere, ex quibus potest cum legitimæ amissione punire, hoc non habet locum in patrono & liberto in specie. l. libert⁹ qui operarum. vbi libertus qui liberam testamẽti factionem habet, & potest patrono nihil relinquere, tenetur illi egenti alimenta subministrare.

37 Secundò huius. §. sententia locũ habet in persona fratris, quià si frater ingratus in fratrem sit, à quo percipit alimẽta, hanc ob causam denegare ei poterit alimenta frater. hæc sententia ea ratione commẽdatur, quòd frater ingratus punitur amissione iuris succedẽdi in bona fratris, qui vilem scripsit hæredem, & infamia notatum. auth. de nuptijs. §. ingratitudinem collatione 4. ergò simili modo priuabitur alimentis. Hæc opinio quæ habet, quòd ingratus frater priuetur iure succedendi in bona fratris, obtinet siue frater præ defunctus testatus obierit, siue intestatus: cum hæredes qui intestato succedunt, probata ingratitudine fratrem à successione repellant Accursius scholio. lucrum. auth. de nuptijs. §. ingratitudinem collatione. 4. argumento illius textus, vbi frater ingratus excluditur ab omni lucro ex bonis fratris, in quem ingratus fuit, quæ sententia colligitur ex §. ingratitudinem in hunc modum: in. §. hinc nos. agebatur de successione testati & intestati, & constituit lex fratrem in bona fratris succedere, siue frater testat⁹ decesserit siue intestatus secundũ formam præscriptã in illa lege, nisi ingratus frater fuerit trib⁹ de causis, de quib⁹ agit §. ingratitudinẽ, qui textus vt ex his apparet, tã locũ sibi vẽdicat in successione testati, quã in successiõe intestati, vt notat Accursi⁹ ibi

ibi scholo.lucrum,idem Accursius in auth.de non eligendo secundò nub.§.cumigitur.scholio fratrum collatione.1.

Secundò pro hac parte adducitur,l.fi.C. de secūdis nup. vbi filius vel ex prò nepotib9 is,qui probatur ingratus, repellitur ab omni lucro per hæredes defuncti.

Tertiò aduocatur.l. cum patronum.ff.deiure pat.vbi patronus ingratus punitur amissione iuris succededi in bona liberti.

Quartò huius sententiæ partes fauet.l.si defunctus.vers.nisi forte.C. de suis & leg.liber. vbi auia hæredem nepotem instituerat, nepos autem in auiā ingratus fuit, quam ob causam irata auia testamentū combussit,atq; intestata diem functa est,in bona intestatæ auiæ nepos non successit præcepto legis.

Quintò hanc sententiam fulcit.l.3.in fine.ff. de adimend. legat.vbi ex præsumpta voluntate legatum relinquentis reuocatur legatum,si legatarius ingratus fuit intestatorem,vnde cum proximioribus consanguineis qui abintestato decedit, existimetur relinquere sponte sua legitimam hæreditatem. l. conficiuntur.ff.de iure codici. colligitur quod voluntas defuncti trahi non debet ad illum,qui ingratus in eum fuit,qui in eius bona non succedet.

Sextò hanc opinionem defendit.l.si ab hostibus.§.si vir vxorē ff.solut matri. iuxta interpretationem secundam Accursij scholio pe.qui ait legem agere de viro,qui vxorem in adulterio cōprehensam occidit, si adulterij ream faceret, de adulterio damnata vxore maritus dotem sibi quærit, auth. vt liceat matri & auiæ.§.quia vero plurimas collatione.8. si verò vir in adulterio vxorem compræhensam occidit,sibi dotem non quærit,quia male facit occidendo vxorem absq; iudicis præcepto. §. si vir. vxorem. ratio huius sententiæ est, quia isto casu delictum vir contrahit, vnde commodum consequi non debet, hinc depromitur quòd propter delictū punitur quis amissione rei, quæ ad eum defertur.ergò eadē ratio suggerit,vt frater adquem fratris intestati hæreditas defertur, hæreditatis amissione puniatur,propterea quia ingratus fuerit in fratrem.huic sententiæ accedit Bernardus scholio fi. in c.fi.depostulādo. sequitur Ang. in dicto.§.ingratitudinem,& Salic.l. fratres.nu.11.C.de inoffi.testa.&ibi Iacob.de Aren.& Christophor Botini.last.auth.non licet.nu.10.C.de liber.præt.& ante hos huic opinioni accessit Nicolaus de Neapolis in.l. si spurius.ff.vnde cognat.qui allegat.l.ex parte.ff.adimend.leg.vbi legatum relictum alicui censetur ademptum ex eo, quod inimicitiæ fuerint inter testatorem & legatarium in dictæ. eadem ratione

tione ingratitudo hæreditatis a missione puniet ingratum.

43 Octauò huius sententiæ partes fouet.l.liberi.C.de inoffi.testa.vbi filius àpaterna hæreditate repellitur ex causa ingratitudinis,quam hæredes scripti approbarunt. eadem ratione frater àfratris intestati hæreditate repelletur probata ingratitudine ab hæredib9 intestati.& quã uislex loquatur insuccessione testati, eadem tamen ratio subest in successione intestati, cum hæredes intestati ex defuncti volũtate admittanur.l.conficiuntur. vnde cum illi quos testator expresse hæredes instituit, ingratitudinem approbare possint, vt fratrem ingratum à fratris hæreditate repellãt.l.vt liberi.cõsequitur, ꝙ ij qui ex tacita ac præsumpta defuncti voluntate vocãtur, probare ingratitudinem possint.argumento eorum quæ scripsit Accursius scholio fin. in fine in.l. tale pactum. ff. de pactis.sequitur Bart.l. Barbarius. nu.1.in repetione.ff.de offi. præto.& ibi Iass.nu.3.Accursij sentẽtiã dixit crebrius recipi Costa. tracta.depatruo & nepote.pag. 58. quam sequũtur omnes teste

44 Siluano consilio.33. nu.5. licet enim procedere de successione ex testamento ad successionem abintestato.vnde lex, quæ constituit in successione tæstati, locum habet in successione intestati. Accursius scholio in liberos.in fine.l.vni.C.de his qui anted aper.tab. quam sententiam dixit celebrem And.in.c. fin.de postulando. quam dixit tenere omnes Bart. l. vni.C. de his qui ante apert.tab.nu.3.in fine.eãq; communiter approbari scripsit Imola.l.ventre.num.30. vers.& aduerte.ff.de acquir.hær.ibiRomanus.nu.20. Aret. nu.10.vers. circa tertiam quæstionem, qui respondet ijs quæ Imola allegat in fauorem partis aduersæ, hãc sententiam dixit cõmuniter approbari Corneus in dicta.l.vni. nu.11.Iasso.l. emancipata. nu.18. C.qui admitti. Guillermus in.c. Rainuntius de testamentis verbo mortuo itaq; testatore.2.nu. 158.Angel.de Gambellio.l. ventre.ff.de acquir.hær.nu.43. Tiraquell.l.si vnquam verbo.libertis.nu.64.C.de reuo.donat. vbi plura aggregat.

45 Hinc apparet.l.liberi.locum habere in successione abintestato,vt scripsit Bernardus.c.fi. de postulando.cui accedit And.ibi atq; his rationibus à iure ductis sententiæ Accursij in dicto.§.ingratitudinem dicentis,quòd venientes abintestato probata ingratitudine repellere possint à successione fratris intestati fratrem, qui indemortuũ fratrem ingratus fuit, accedit Corset. sing.incipiẽti.ingratitudo.Hippo.sing.413.

46 Contrariam sentẽtiam,ꝙ frater ingratus repelli nõ possit à fratris in testati successione, defendit Bart. l.fratres.nu.6.C.de

in offi.testa.argumento.l.cognatis.ff.vnde cog.vbi iure consultus ait.(cognatis accusatio nihil obstat ad successionem, si accusaucrint cognatos suos.)agit titulo ille de successione abintestato, vt apparet ex.l.1.ff.si tabu. testa, nullæ.extab.frater autẽ cognatus est, imo ex trãsuersolatere ab eo incipit cognatio.l.iuriscõsultus.ff.de gradibus.§.1.inst.de gradibus, opinionem Bart. in.l. fratres.sequitur Bald.ibi.nu.11. post Guillermum, aliiꝗ plures doctores, quos aggregat illustrissimus dominus Couarru.c.Rainutius.de testa.in principio.nu. 7. qui argumẽtis pro piori sententia adductis satisfacit, docetꝗ hanc sententiam cõmuniter recipi reprobata sententia Accursij in dicto.§.ingratitudinẽ. quã dixit communiter reprobatam approbata hac vltima opinione Menchaca de successionũ creatiõe lib.3.§.30.nu.179. Antonius Gomez lib.1.variarum.c.11. nu. 37. Ioachimus in.§.1. insti. de in offi. testa. Ioã. lecirier tracta.de primoge.lib.3.q.6.nu.9.quæ sententia & crebrior, & verior est.

47 Sed prior sẽtẽtia, quæ habet, vt frater ingratus repellatur à successione fratris, si hæredes intestati probauerint eum ingratum, iure Regio approbata est. l.12. in fine. titulo.7. part.6. vbi Gregorius scholio fi.ait hac lege Regia corrigi cõmunem sententiã, idem ait ipse Gregor. scholio.t.in.l.8.titulo.7.part.6. idem Gregor.scholio fi.in.l.10. titulo. 7.part.6.quæ sentẽtia in hoc regno propter legem Regiam praxi recepta est.

48 Tertiò huius.§. sententia locum habet, si alumnus ingratus sit in altorem, quia priuabitur præteritis alimentis, ita quidem vt ea, quæ accepit, adæstimata restituat, vti Accursius ait scholio pe. in.l.iniquum.C.de his qui accusa.non possunt. ratio huius sententiæ est, quia pro bono nõ debet quis malum reddere, vt Bal. ait in dicta.l. iniquum vbi Sali. accedit sẽtẽtiæ Accursij, sequitur Grego.in.l.3.titul.20.par.4. scholio h.& Tiraque.l. si vnquã verb. susceperit liberos. nu. 53. C.de reuo.donat.dicit hanc sententiam auream Ioã.de Amicis. consilio.114.nu.21.nec est qui ab eadiuertat.argumẽto.l.patrẽ.C. de nuptijs. vbi cõstituitur quòd pater, qui filiã, quam ex posuit, altoris filio nubere prohibuerit, alimenta ab altore præstita reddere cogatur, quod æqua lãce seruari in persona alũni, qui ingratus est in altorem, æquitatis suggerit ratio.

49 Huic sententiæ fauet.l.3. titu. 20.p.4. qua lege cauetur, quòd si alũnus accusauerit altorẽ, & eã ob causam altor occidatur, aut mẽbri abscisione puniatur, vel maioris partis bonorũ amissine, aut infamia notetur, alũnus qui accusauit, vltimo supplicio afficiẽdus sit. igitur nõ est acerbũ nimis vt ingratus in altorẽ alum-

nus alimenta reddat: cum aliũs
ingratitudo tam acriter vindice-
tur. Neq; huic sententiæ oppont
poterũt verba vltima.l.patrem,
quæ in illo solummodo casu vi-
dentur constituere vt alimenta
reddantur: ergò in alijs non red
dentur, cum casus exceptus fir-
met regulam in contrariũ.l.nam
quod liquidè.§.fi.ff. de penu le-
gat. quam legem pro hac senten
tia dicit esse notatu dignam Vi-
currus. l. si finita.§.Iulianus. nu.
197. ff. de damno infecto. quæ
cõstitutio maximè in proposito
obtinet: cum alimenta pietatis
intuitu præstita non repetãtur.
l.cum is.§.pe. ff. de condictione
indebi. sed hæc non obstant Ac
cursij opinioni, quia exempla
non arctant regulam. l. damni
infecti stipulatio.§.Sabini.ff.de
damno infecto, quamuis exem-
pla sint casuum exceptorum, nõ
arctant regulam.l.vni.§.in no-
uissimo.C. de cadu. tollend. vbi
constituitur regula generalis,
quòd hæreditas non adita non
transmittatur: ex hac regula ex
cipiũtur casus, scilicet si iure san
guinis aut ratione iuris delibe-
randi transmittatur, non hac de
causa impeditur transmissio iu-
re suitatis, vt in specie.l.apud ho
stes.C.de suis & legit. licet enim
in. l. patrem, alimenta præstita
pietatis intuitu non repetantur
nisi in eo casu tantum, vt lex ait,
in alijs similibus illa sentẽtia ob
tinebit, si eadẽ ratio subsit: quia
dictiones taxatiuæ non exclu-
dunt casus similes. Accursius. l.
obæs.C.de prędijs minorũ. Ac-
cursius scholio. voluerit.l.fin. C.
de reuocand. donat. Hanc sentẽ
tiam doctores communiter se-
quuntur & approbant. vnde.l.
patrem. aprimè fauet Accursij
opinioni, cuius legis decisionem,
quia ad propositam rem perti-
50 net, explicabo. Cauetur enim le
ge illa, vt pater qui filiam expo-
suit, si altorijs filio eam matrimo
nio coniugi prohibeat, alimen-
ta altori reddat: quamuis secun
dum iuris ciuilis regulas pater,
qui filiam exponit, non cogatur
altori reddere alimẽta. l. 1. C. de
infan. expo. l. fi. titulo. 20. par. 4.
vbi notat Gregorius. sed ingra-
titudinis causa reddit alimenta
pater, qui prohibet filiã quam
exposuit, altoris filio nubere. l.
patrem. C. de nupt. vbi Cynus
ait illa constitutione limitari re
gulam. l. cum is.§.pe.ff. de cond.
indebi. quæ cõstituit, vt sumpt9
pietatis intuitu impensi non re-
petantur, ratio huius decisionis
est odium & ingratitudo patris,
vt Cynus.l.patrem. vbi idem an
notarunt Bart. & Bald. sequitur
Fulgosius nu.1. Sali. in principio
& in finalibus verbis, &. l. pa-
trem. memoria tenendã esse ait
Barp. sing. 169. Rauenas. singul.
435. quæ recepta sententia iure
Regio approbatur. l. 35. titulo.
14. part. 5. qua lege superior sen
tentia contrahitur, vt locum ha
beat in specie proposita in. l. pa
trem. quando pater filiam expo

Extendi-
tur decisio
l. patrem.

 suit,

fuit, non autem si filium expo-suisset, quem prohiberet altoris filiæ matrimonio copulari, quia propter hoc non redder altori pater alimenta, vt lex Regia cõstituit illis verbis (fueras eude, si la criança fuesse fecha en muger, è quisiesse despues casar cõ ella, ò alguno de sus hijos, è su padre de la criada ò ella misma lo contradixesse) hæc captio, seu limitatio decisionis.l.patrem.ratione innititur, cum lex illa sit pænalis & odiosa, atque ita restringi non dilatari debet. reg. odioa. de reg.iuris.lib.6. sed licet hoc iure constitutum sit, tamen lex Regia statuit vt ea, quæ de filia constituit.l.patrem, obtineant in persona filij, vt pater qui filium exposuit, si prohibeat altoris filiam eum vxorem ducere, reddat alimenta nutritori, quod lex præcipit illis verbis. (è lo que diximos en esta ley ha logar non tansolamente en las cosas sobredichas: mas en todas las otras semejantes dellas) quæ

51 extẽsio fit summa cum ratione, cum lex pænalis ad casus similes trahatur.c.vni.§. sed quia natura.quæ fuit prima causa benefi.amitt. in hanc sententiam extollit Bald.ibi, dicitque esse meliorem, quam sit in iure Alexand. l.si quis id quod.nu.17.ff. de iur. omni.iud. dicit solennem Iass.§. si quis.nu.8.insti. de actio. idem Iass.in.§.tripli.colu.2. & in.§. ex maleficijs. super glo. iudicium. eod.titulo, hæc sententia approbatur decreto.l.ijs solis.vers.fatis etiam cautum putamus.C.de reuo.donat. vbi filius non punitur amissione rei donatæ, quãuis in matrem fuerit ingratus, si mater secũdò nupsit, dicitque lex. se hoc satis cautũ esse putare in persona matris luxuriosæ, quia subest maior ratio vt docẽt verba versiculi (quis enim) quam legem in huius partis fauorem extollit Anchar.consilio.94.nu.4. aggregat plura Pinelus.l.fin. C. de bonis mater.nu.18. huic sententiæ fauet.l.1. C. de condi. indeb. vbi notat Accursius scholio iudicati.vers.dic ergò, cuius meminit Abb.c.cum dilecta.nu.6. de confirma. vtili. hanc sententiam crebrius receptam esse scripsit Iass.consilio.54.colu.1.lib.1. huic sententiæ fauet.l.1.C. de interdictis. & ibi notat Bald. quod lex correctoria locum habet in ijs casibus, in quibus subest eadem ratio, tradit Ioã.And. scholio Italiæ.c.1.de tempor.ordi.lib. 6.sequitur Bald.l.de quibus.nu. 35. ff. de legibus. Abb. in.c.fin. nu.12. de rescript. Annanias in c.cum sit. Romana. de simonia. idem Abb.in.c.nihil.nu.9.de electione, Ioan.Luppus in Rub.de donat.inter vir.& vxor.§.16.nu. 5. Euerardus loco.35. Anchar. consilio.96.nu.2. Tiraquell.tractatu retractus titulo.1.§.20.glo. 1.nu.3. Barb.in repetitiõe.l. cum acutissimi nu.56.C.de fideicommissis, Nauarrus in.c.1.§.laboret. de pænitẽtia distinctione.6.

Cassa-

Caſſaneus cõſilio.30.nu.23: quæ opinio crebrius recepta rationem habet, vnde immeritò Alfonſus Caſtro eam improbat lib.1.de lege pœnali.c.7. ſunt enim in hoc articnlo tam multa à doctoribus tradita, vt ſi in vnũ cõferre, & de ſingulis iudicium adamuſsim facere neceſſum eſſet, iuſtus liber tanto operi non ſufficeret. Id autem ad propoſitum attinet, q.l.patrem. quæ de patre loquitur qui filiam expoſuit, debet locum habere in perſona patris qui expoſuit filium, quem ſi prohibeat nutritoris filiæ matrimonio iungi, alimenta reſtituet filio præſtita, vnde ex cauſa ingratitudinis alũnus cogitur alimenta, quæ pietatis intuitu data percepit, reſtituere, quod ex huius textus ratione procedit.

52 Quartò huius.§. ſententia locum habet, ſi filius qui ali deſiderat, culpatæ inhoneſtæq; vitæ ſit, quia malè morigerato filio pater alimenta dare non tenetur. huius ſententiæ author eſt Marcus Mantua ſing.683.eãq; forte defendi poſſe ait ductus Phocionis Athenienſis exemplo, qui munera Philippi Regis Macedonis ſpernens, legatiſq; ſua dentibus vt ea ſaltem filiorum commodis accipere non detrectaret, reſpõdit, hic agellus illos alet, qui me ad hanc dignitatem perduxit, ſi mei ſimiles fuerint, ſin verò diſsimiles, nolo in penſis meis ali, eorumq; luxuriam augeri. Hæc opinio defendi poteſt argumento.l.bona fides. ff. depoſiti. vbi Triphonius iureconſultus ait maleficios debere egeſtate laborare. hæc item opinio Marci Mantuæ defendi poteſt Vlpiani reſponſo.l.necquicquam.§. de plano. ff. de officio proconſu. vbi ait filium, qui vt non oportet conuerſatur, poſſe proconſulem comminari & terrere: in ſpecie illa malè conuerſari dicitur filius, qui luxurioſus eſt, atq; ſcortis dat, vti explicãt ibi Salomonius & Ioann. Oroſcius.

53 Ipſe autem huic ſententiæ nõ accedo, qui exiſtimem luxurioſo malèq; morigerato filio non poſſe patrem denegare alimenta, quamuis corrigere poſsit, & emendare, quòd ſi vitam nõ mutet filius, bonoſq; induat mores, iudicem adire pater poterit, qui emendabit. argumẽto.§. de plano. hæc opinio ea ratione cõmendatur, quæ ex Vlpiano hic depromitur, vt ipſe exiſtimo: dicit hic iureconſultus poſſe patrem ſi iuſta ſit cauſa, filio alimẽta denegare, quæ autem ſit cauſa iuſta, exemplo declarat: ſi filius patrem detuliſſet. inde Accurſius aptè deduxit illis de cauſis poſſe patrem filio alimenta denegare, ex quibus poteſt eum exhæredare, ergò ex illa cauſa ex qua pater non poteſt filium exhæredare, non poterit alimẽta denegare: quæ ſententia probatur ex dictione (meritò) quæ

Quæſtio frequens

idem significat atq; dictio, (dig gnè).l.de quibus. ff. de legibus. generalem conclusionem quam posuerat Vlpianus exemplo de clarat dicens, quòd meritò existimabitur pater denegare alimenta filio, si filius patrem detu
54 lisset. Quo exẽple generalis cõclusionis ratio demonstratur, quæ in alijs similibus causis obtinebit.l.scire oportet.§.si.ff. de excusat. tuto. & ibi notat Bart. & legem illam pro hac sententia extollit Salamonius.l.Gallus §.idem credendum.nu.2.ff.de liber.& post.Paul. Orianus in.l. 1.ff. de officio eius cui mand. est iurisdic.nu.35. Hanc sentẽtiam quæ habet,quòd regula declaratur per exempla,scripsit Accursius scholio ob aliud.in.l.2.ff.de priuat.delict.sequitur Butigela. l.2.in princi. ff. si cert.pet.nu.7. Mari.Soci.iunior.l.cum filio.ff. de leg.1.nu.98. Aymon Crauetta ibi nu.49. Paul.de monte pico. l.in quartã.ff. ad leg.fal. nu. 92. Hærmanotus Decus.l.4.§. cato.ff.de verb.obligat.num.285. idem Soci.l.ita stipulatus. ff. de verb.obligat.nu.158.

55 Hinc apparet,quòd ex his causis poterit pater filio alimẽta denegare,ex quibus potest ex hæredare,sed filius ex hæredari nõ potest eam ob causam,quòd vitæ sit culpabilis, luxuriosus, & malè morigeratus. auth. vt cum de appellatione cognoscitur. §. aliud quoq; capitulum.vers.causas collatione. 8. Bernardus. c. quintauallis.de iure iur.ergò nec alimentis priuari, vt falsò opinatus est Marcus Mantua,licet & ipse hæserit. atq; ita hui⁹ textus sententia locum non habebit in persona filij qui culpatæ vitæ & luxuriosus sit, qui priuari alimentis non poterit,quamuis filius qui patrem detulisset, priuari alimentis possit.sicq; accipienda est huius.§.decisio.

56 Secundò huius.§.sententiæ locus est, si patronus ecclesiæ ingratitudinem cõmittat in ecclesiam,quià priuari poterit alimẽtis, tradidit latè Paulus de Citadinis tractatu iuris patronatus 6.parte.q.8.articulo.4.sequitur Rebuffus tractatu cõgruæ portionis.q.12.nu.105.

57 Tertiò huius legis sententia obtinet in persona vicarij ecclesiæ,qui si ingratus sit,priuabitur cõgrua portione, sicut filius priuatur alimẽtis, vt Accursius ait scholio detulerat. cuius sententiam dilatat ac in persona vicarij locum habere ait Rebuffus dicta.q.12.nu.104.

58 Quartò hæc sententia locum habet in persona donatarij, qui alere donatorem tenetur, quòd si deneget alimenta, priuabitur re donata. Accursius scholio.voluerit.l.fin.C. de reuo. donatio. argumento.auth.vt liber. de cætero.§.illud &.l.Diuus Claudius ff.de iure pat.l.alimẽta. in prin. &.§.1.ff.de liber.agnos. vbi patronus qui liberto indigẽti non præstat alimẽta, punitur amissione

fione libertatis causa impositorum, & hæreditatis liberti. item libertus denegans patrono alimenta redigitur in potestatem patroni, siue patrono donatarium comparemus, siue liberto, si donatori alimenta denegauerit, punietur amissione donatæ rei.

59 Secundò Accursij sententia commendatur ratione. l. fi. C. de reuo. donat. illis verbis (nesit cuiquam licentia, & alienas res capere, & frugalitatē irridere donatoris, & iterum ipsum donatorem suasq; res perdere, & priuatis malis abingrato donationis acceptore affici.) quæ ratio obtinet in persona eius, qui denegat alimenta donatori, ergò in eo locum habebit decisio, vt priuetur re donata. argumento l. illud. ff. ad leg. aquili. hæc sententia validioribus fulcitur argumentis à iure ductis, quibus doctores innituntur. sententiæ Accursij accedūt Cynus, Faber, & Sali. l. fi. C. de reuo. donat. Ripa ibi. q. 27. nu. 72. hāc opinionem dicit æquam, & cōmunem Hippo. Riminald. in. §. 1. insti. de donat. nu. 536. qui plura aggregat, ab hac opinione dicit se non audere recedere indecisiuis Corneus cōsilio. 120. nu. 3. & iterum nu. 5. lib. 1. qui ait contrariā sententiam esse veriorem in pūcto iuris. de qua controuersia plura Riminaldus: qui ex quantitate rei donatæ, ex necessitate donatoris, ita modum statuit, vt iudicium huius rei factum adamussim credam.

60 Hæc sententia legis constituētis vt alimentis possit quis illis de causis priuari, ex quibus potest ex hæredari, locum non habet in persona illius, quem ingratitudinis pænituit, huic enim pater non poterit alimenta denegare. Speculat. titulo qui filij sint legit. §. 1. nu. 16. argumento. c. ferrū. 50. distinctione, vbi ex canone colligitur pænitentiam efficere, vt ad priores actus quis reuertatur. huic sententiæ fauet c. inter opera. de spōsal. vbi ostēditur prodesse vt peccata diluātur de lupanari mulieres euocare & extrahere. hanc sentētiam apprimè fulcit. l. Imperialis in prin. C. de nuptijs. vbi princeps prostribulis hoc priuilegiū donat, vt si ad melioris vitæ frugē conuersæ sint, tales habeantur, ac si semper honestæ inculpatæq; vitæ fuerint, hinc colligitur, quòd per pænitentiam mulier reddit adstatum, in quo fuerat antequam peccasset. Hæc iura impellūt plures, vt Speculatoris sententiæ accedant: sequitur enim Alber. in l. si quis à liberis in princip. nu. 18. ff. de liber. agnos. Alexan. nu. 33. Ripa. nu. 71. in. l. 1. ff. solut. matrim. Iass. in l. ius ciuile. nu. 29. ff. de iusti. & iure. Corset. in tractatu de minimis. 2. parte. vers. vigesimò octauò. nu. 13. Corasius in. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. num. 56. Guillermus in. c. Rainuntius. de

testam.verb. dotem quam ei dederat.nu.40.Hippo.in.l.vni.C. de raptu virg. nu.21. qui plures aggregat hanc sentẽtiam sequitur Cassaneꝰ cõsuet.Burg.Rub. 1.§. 5. nu.6. idem Guillermus.c. Rainuntius verb. in eodem testamento relinquens. 2. nu. 38. Iass.in.l.in arenam.nu.6.C.de in offi.testa. idem Iass.auth. non licet.nu.14.C.de liber.præter.Lãbert.de iure patr.lib.3.q.3.principali articulo.8.nu.3.Gregoriꝰ scholio desheredar. in.l.5.titul. 7. part. 6. qui omnes in ea sunt sententia, vt existiment luxuriosam filiam à patre non priuari alimentis, aut hæreditate, si ad frugem honestæ vitæ conuersa sit. sequitur Antonius Frãciscꝰ, & Sebastianus Sappia in additione. Abb. in. c. quinta vallis. nu.6.de iure iur. hanc sententiã crebrius receptam esse attestatur Castelianꝰ cotta in memorabilibus iuris. verbo. filius familias.quem sequitur Costa.l.Gallus.§. & quid si tantum. ff. de liber.& posth.3.parte.nu.189.qui attestatur hanc sententiam communiter esse receptam; quod similiter scripsit Oroscꝰ.l.1.§. ius naturale.nu.18.ff.de iust.& iure.

61 Sed hanc opinionem, quæ cõmuni doctorum hominum suffragio comprobata est, refellit Felinus in c. Rodulphus. nu.6. de rescrip. qui ait quod si filium ingratum, quem peccati pænitet, pater non posset hæreditate priuare, fieret lex illusoria quæ patri exhæredandi filij potestatem concessit, cum filius semper hac exceptione se tueri posset, quod cõmissi criminis eum pæniteat: atq; hoc modo pænalibe rabitur. Existimat tamẽ Felinus receptæ sententiæ licet locus nõ sit in hæreditate, esse tamen locum in alimentis, quibus filia nõ priuabitur, si ad frugem honestæ vitæ conuersa sit. Huic sentẽtiæ accedit Costa.nu.190. secundoq; loco distinguit, an causa ingratitudinis propter quam filiꝰ exhæredari potest, respiciat directò & principaliter personã patris, an verò per quandam consequentiam, primo casu non prosit filio pænitentia, quim pater filium possit exhæredare secundò verò prosit pænitentia, exemplum in filia ponit, quæ in corpus peccauit, in quo casu locum habet sententia Speculat vt ait Ripa. in.l.fi.C.de reuo.donat.q.67.nu.226.sequitur Aret. & Curt.iuni. quos refert Costa, qui huic interpretationi non accedit, quià existimat filiam quæ in corpus peccauit, licet pænitẽtiam egerit, exhæredari posse, quià contumelia qua patrem afficit non aboletur, licet filia honestissimè vixerit, cum sat sit offensam semel fuisse cõsumatam Bart.l.si ea mente.ff.de furtis.vn de Costa nu. 192. iterum distinguit circa causam, quæ principaliter respicit ipsius filij persõnam, secũdo loco personam patris, an causa facto aliquo momenta-

mentaneo indignationẽ patris & legis mereatur: an verò turpẽ quandam vitæ professionem re quirat, in prima nõ prodest pæ nitẽtia, vt si mulier peccet in cor pus suum, quià consumata fuit offensa, in alia porsit pænitẽtia, nequis dignus ex hæredatione
62 existimetur. argumento auth. vt cum deappella. cognos. §. causas illis verbis (si propter voluntatem parẽtum.) Ex ijs enim quæ in hoc articulo tradidit Costa, colligitur filiam quæ in corpus peccauit, quamuis pænitentiam egerit, à patre posse exhæredari, quod prædixerat Felinus, cuius sententiæ accedit Costa: quæ sen tẽtia vera est, nec ei rationes ob stant, quibus innituntur docto res, qui aduersam semẽtiam defendunt, quam non fulcit. c. ferrum. 50. distinctione. c. fidelior agunt enim illi canones de pæni tentia peccati in Deum commis si, remittit Deus culpam pæniẽ ti, pænam autem sæpe non remittit Paul. ad Hæbreos. c. 11. ne quis sit fornicator, aut prophanus vt Esau: qui propter vnam escam vẽdidit primogenita, scitote enim quod postea cupiens hæreditare benedictionem reprobatus est: non enim inuenit pænitentiæ locum, quamquam cum lacrimis inquisiuisset eum. huius rei plura exempla retulit Abulẽsis. 1. regum. c. 15. q. 30. vn de consequitur quòd licet filia, quæ in honestè vixit, vitã in me lius mutauerit, peccati indulgẽtiã à Deo optimo Maximo cõsequatur, non tamen assequetur remissionem pænæ à patre invito. nec huic opinioni obstat. l. Imperialis in principio. C. denu ptijs. vbi princeps scænicis mulieribus, vt à peccato abstineãt, remittit pænas legales. hoc enim principi permissum est ea decau sa, quòd sit caput Reipublicæ, nõ potest tamen ingrato indulgere, ac pænam remittere, propterea quòd pænitentiam egerit, vt nec à patre ex hæredari possit. quod ius patri princeps auferre nequit. l. 2. C. de in iusvo cand. l. 2. C. de libertis, & eorũ li ber. et de hac specie exhæredatio nis propter ingratitudinẽ agit Guillerm9 in. c. Rainũtius verb. in eodem testamento relinquẽs.
63 2. nu. 7. de testamẽtis. At in pro posito non benè considerãt doctores, qui existimãt filiam, quæ peccauit in corpus iniuria patrem afficere per consequentiã, principaliter autem sibi ipsi iniuriam irrogare, quæ opinio defendi non potest, quià licet filia, quæ peccat in corpus, irroget sibi iniuriam, patrem tamen graui afficit contumelia Ecclesiasti cus. c. 24. super filiã luxuriosam confirma custodiam, nequando faciat te in opprobrium venire inimicis. qua de re abundè scripsit Tiraquell. in legibus connu bialibus. l. 1. glo. 1. parte. 1. nu. 45.
64 Hinc scripsit Saliceto in Rub. C. ad leg. Iuli. de adulter. num. 1. quòd liberi parentes & affines iniu-

Aduersus Speculat. Ripam. & reliquos.

iuria afficiũtur ex adulterio fœminæ. sequitur Monial. scholio magno in fine in.l.1.titulo.7.lib.
65 4. fori. Quæ opinio ex eo vera apparet, quòd licet pater filium magis se ipso diligat.l. istiquidẽ. ff. quod metus causa, grauius tamen afficitur adulterio vxoris quam morte filij. l. codicillis. §. mater. ff. delegat. 2. illis verbis (& alia mihi deteriora fecit) vbi Bald. ait, propterea illa verba testatorem protulisse, quià forte ille cõcubinauerat aliam quandam vxorem testatoris, & ante Baldum hoc tradidere Iacobus de Arenis & Alber. ibi. quæ interpretatio cõmuniter recepta est, vt colligitur ex ijs, quæ tradidit Tiraquell. in legi. connubi. l.
66 13. glo. 1. parte. 13. nu. 27. & hinc fit, vt viro permissum sit vxorẽ in adulterio comprehensam occidere. l. Grach9. C. de adulterijs l. 82. Tauri. iustum enim dolorem lex ait, temperare non potuit, atq; ita dolor, qui ex iniuria natus est, efficit vt ignoscatur viro, qui deprehensam in
67 adulterio vxorem occiderit. Patri hæc eadem potestas permissa est, ergò dolor, & iniuria æqualis est in vtroq;, quinimo maior in patre. l. marito. ff. de adulter. vbi patri licet occidere quemcumq; cum filia deprehẽsum in adulterio, quod marito nõ licet vt lex ait, ex quo apparet grauiori affici patrem iniuria ex filiæ adulterio quam maritus, sed maritus, qui potest ob adulteriũ dimittere vxorem, correctam & ad melioris vitæ frugem conuersam recipere non compellitur. c. Gaudemus de cõuersione coniugatorum. vnde apparet à pœna, in quam incidit adultera, nõ liberari, propterea quòd pœnitentiam egerit, quià ius viro eam ob causam quæsitũ est, quæ sententia locum habebit in persona patris, cum in eo subsit eadẽ ratio, poteritq; pater exhæredare filiam, quæ peccauit in corpus, quamuis pœnitentiam egerit, vt colligitur ex ratione c. Gaudemus, cui9 decisionis doctores non meminere indirimẽda hac controuersa quæstione.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. § . non tantum.

PATER non tantum tenetur alere filium, sed vestimenta dare & habitationem, numero.1.

Alimentorum appellatione cibaria continentur, nu.2.3.

Alimentorum & cibariorum appellatione potus continetur, & aqua si venalis sit, numero.4.5.6.

Alimentis legatis aquæ precium præstari debet, & alimenta debent præstari menstrua aut in principio quadrimestri vel anni, nume.7.

Pulsare significat lædere aut violare, numero.8.

Verecundia pro hominis æstimatione accipitur, & nouè declarantur. l. pecuniæ & .l. mella.ff.de alimentis & cibar.legat.nume.9.10.11.

Taciti & expreßi idem est iudicium, quando id quod tacitè inest, exprimitur eo modo quo inest, nu.12.

Copula, &, legatum pinguius efficit, nu.13.

Aquæ vectura non debetur legatis alimentis, nume.14.

Vestes continentur alimentorũ verbo, quæ præstandæ sunt pro ætate & dignitate eius cui dantur, & pretiosæ erunt si conueniant dignitati alimentarij, nu.15.16.

Alimentarij dignitas æstimanda est ex presenti statu cum eget, non ex præterito quondo diues erat. sed hoc iudicis arbitrio relinquitur, nu.17.18.

Vestis præstanda est alimentario vno quoq; anno, qui atritam vestem restituet, numero.19.

Alimenta quæ singulis mensibus præstari possunt, singulis mensibus præstãdæ sunt. numero.20.

Annuum relictum ob certam neceßitatẽ, præstari debet tempore quo neceßitas obuenerit, nu.21.

Vestes sunt alimentario præstandæ quando vestibus indigere cæperit, quod iudicis arbitrio relinquitur, nu.22.

Vestis si legata sit vnoquoq; anno, & vestis precium hæres dederit, si vestem alimentarius non comparauerit, aut veste non vtatur, precium condicet hæres, numero.23.

Habitatio continetur vestis appellatione, nume.25.

Equus an præstandus sit alimentario, si dignitas eius equum postulet, nu.26.27.

Impensæ quæ pro recuperanda salute fiũt, an contineantur alimentorum verbo, numero.28.29.

Alimentorũ verbo continetur merces, quæ datur medico, nu.30.

Sumptus qui fiunt in studia, continẽtur alimentorum appellatione. nu.31.

Pater an teneatur sumptus facere in studia literaria filij, nu.32. vsq; ad.35.

Fœmina institui excoliq; debet, nu.36.

Studij impensa si legetur, quid hoc legato cõtineatur, nu.37.

Scholari si alimenta legata sint hæres mittet alimenta adærata in vrbem vbi sunt scholæ, nu.38.

Calciarium continetur alimentorum verbo, nume.39.

NON TANTVM ALIMENTA, VERVM ETIAM CAETERA quoque onera, liberorum patrem à iudice cogi praebere, rescriptis continetur.

1 X hoc textu colligit Accursius scholio, caetera. quòd pater non tantum tenetur alere filios, sed vestimenta dare, & habitationem, quia alimentorum verbo continentur.l.legatis.l.fin.ff. de alimen.& cibar.leg. haec exemplavera sunt inse,non tamen cõgruunt literae legis, quae cum de alimentis agat, de vestibus & habitatione agere intelligitur, cum haec alimentorũ verbo contineãtur.haec Bart.& Alber.hic tradidere:qui in posteribus exẽplis Accursij sententiam approbant.

2 Vnde tractare necessum est quid alimentorũ verbo cõtineatur,in hoc distinguẽdũ est. Aut de alimẽtis praestãdis agitur:aut de alimẽtis remittẽdis.de prima specie primo loco agemus,& alimentorũ verbo cibaria cõtineri palam est,l.legatis.ff.de alimen.& cibar.legat.Bar.tracta.alimẽtorum.nu.5.Alex.Rub.ff.solut.mat.nu.26.lass.l.cum.ij §.qui trãsigit.ff. de transactio.nu.2.& ibi Ioan.Oroscius.nu.1.lass.l.quidã cum filiũ.nu.33.ff.de.verb.obligat. Paulus decitadinis de iure pat.6.parte.articulo.4.q.4. nu.10.Caesar.Lambert.de iure par.lib.3.q.3.principa.articul.9. Aymon consili.199.nu.3.lib.1.Soci.consilio.161.nu.4.lib.2. Decius.l.de alimẽtis.nu.1.C.de trãsactio.dominus Antonius Padilla.l.1.& in auth.hoc amplius.C. de fideicommissis.Bertrandus consilio.242.nu.7.lib.3.Ioan.de amicis consili.56.nu.1.Purpu. l. qui iurisdictioni. nu. 82. ff. de iuris omni.iud. Cassaneus in consuetud.Burg.Rub.6.§.4. verb. vestir & habiller. nu. 1. Rebuffus in constitutio. Galliae. 1. parte. tracta. de sententiae prouisione articulo.13.glo. 2. nu.1. Perez in Rub.tituli.1.lib.3.ordi. colu.fin. Rolandus consilio.22.nu.2. lib.1.idem Rolandus consilio. 54. nu.26.lib.2.& haec sententia iure Regio cõfirmata est. l.10.titu.18. part.2.l.2.titulo. 19. part.4.

3 vbi Gregorius scholo es esta. ait quod cum lege Regia consonat l.si quis à liberis.§. non tantum. deceptus forte interpretatione Accursiana,quia §.non tantum non explicat quid contineatur alimentorum appellatione, vt Accursius malè existimauit, ad quod Bart.& Alber. aduertecrunt. Aduersus Grego.

Vnde

4 Vnde lex Regia verbis dicti §. non tantum. non conuenit, sed ijs quæ inibi Accursius scripsit. ex his colligitur alimentorum verbo potum comprehendi, quia cibariorum appellatione continetur. l. verbo uictus. ff. de verb. sig. vbi notat Alci. Bart. tracta. alimentorũ. nu. 5. Accursi⁹ scholio cibaria. l. legatis. ff. de alimẽ. & cibar. leg. argu. l. & si nõ sint. §. si cui escariũ. ff. de auro & argẽt. leg. sententiã Accursij sequitur Decius. l. 2. nu. 31. ff. de iuris. omni. iud. Rolãdus cõsili. 22. nu. 2. lib. 1. hæc est recepta sententia teste Iass. l. cũ ij. §. qui trãsigit. ff. de trãsactio. nu. 1. quæ approbatur. l. 2. titu. 19. p. 4. Conrariã
5 sententiã sequitur Oldrad. cõsi. 79. nu. 2. quia cibus & potus ponũtur vt diuersa in. c. in quibus. de cõsecratiõe. distinctiõe. 2. vbi dicitur quòd sicut caro dñi verè est cib⁹, ita sanguis eius verè est potus, vbi Archidiaconus ait, quòd cibi appellatiõe nõ continetur pot⁹. Ego autẽ seria ad locos non traho, nec diuina misteria ad profanos vsus, quo pacto hæc accipi debeant theologorũ munus est, nostrũ autẽ in alienã messem falcẽ non mittere. In pro
6 posita specie falsam esse sententiã Oldradi Decius affirmat, cuius sententiã veram esse iure ciuili scio, quo iure verbo cibi potum cõtineri dubium non est, vt testatur Alcia. l. quos non. §. verbum viuere. ff. de verb. sig. legato cibo & potus legatus intelligitur. l. diarijs. ff. de alimen. & cibar. leg. l. in rebus. §. possunt. ff. commodati. alimentis autem legatis, cum dictio (alimenta) latè pateat, legatũ censeri potũ, aperte docet. l. verbo victus. ff. de verb. sig. l. 1. ff. de alimẽ. & cibar. legat. vbi legatis alimentis cẽsetur legata aqua, si in ea regione legata sit, in qua venũdari aqua solet, vnde colligitur in proposito alimentorum legato aquam contineri, si aqua sit venalis.

7 Vtrum autem ipsa aqua præstari debeat, an verò aquæ æstimatio, quæri potest. & precium esse præstandum scribit Bart. l. 1. ff. de alimen. & cibarijs legat. nu. 2. sequitur dominus Ludo. Molina lib. 2. c. 15. nu. 73. rationem subiecit, quia alimenta debent præstari menstrua aut in principio anni aut quadrimestri. l. si. ff. de liber. agnos. l. pecuniæ in fine. ff. de alimẽ. & cibar. legat. sed quia alimẽta quædam vitium caperent, si integro mẽse adseruaretur, vt aqua, piscis, & caro, quando hæc præstari debent adærantur, ac precium præstatur. l. Mella. §. quidam. ff. de alimen. & cibar. leg. quædam sunt alimenta, quæ incorrupta longo tempore adseruantur, vt frumentum oleum & vinum, & hæc menstrua dantur. l. nulli. C. de eroga. milit. anno. lib. 12. hæc eadẽ scripsit ipse Bar. l. pecuniæ. nu. 2. ff. de alimen. & cibar. leg.
8 vbi verba hæc scripta sunt (alimentorum verò præbendorum necessi-

necessitas oneribus menstruis atque annuis verecũdiam quoque pulsantibus astringitur) vbi Accursius scholio, pulsantibus dubius hæret, an verbum pulsanti
)(bus ad legatarios referatur, an verò ad cohæredes. ipse quidem reor ad dictionem (oneribus) referẽdum esse, quasi dicat lex, necessitas præbendorum alimentorum astringitur oneribus pulsantibus verecundiam. pulsare est lædere aut violare, quod verbum ad animum refertur. vt docet Seruius in Virgilium lib. 12. æneidos.

Pulsatos referens infecto fœdere diuos.

9 Item verecũdiæ verbum pro hominis æstimatione accipitur. l. filius. ff. de cond. insti. l. obseruandum. ff. de iudicijs. quo sup-
10 posito hæc fuit Papiniani intẽ
)(tio ac voluntas in. l. pecuniæ. quòd qui præbendorum alimẽtorum necessitate astrictus est, ea statuto tempore præbere debet, quod onus hominis æstima
11 tionem lædit, si cedente die solutionis non præstiterit, hæc tamen ratio quam Bart. reddit, quod propterea aquæ precium præbetur, quià menstrua aqua dari non potest, cum corrumpatur, non deducitur à iure, quià licet aqua vitium capiat, vt Naso ait.

Cernis vt ignauum corrũpant ocia corpus,
Vt accipiant vitium nimoueantur aquæ.

Non tamen aqua, quæ alimẽtorum legato cõtinetur, adæra-ri debet, vt precium præstetur.
)(Nec Bartoli sententiã defendit l. mella. §. cum quidã. ff. de limẽ. & cibar. leg. vbi quidã libertis vt alimẽta ita & aquã per fideicõmissũ reliquit, Modestinus ait esse emolumentũ fideicõmissi, vt sit in fideicõmisso, quãto quis sibi esset cõparaturus aquã, vnde cum alimentorũ legato aqua cõtineatur, colligunt doctores, quod æstimatio præstari debet. quæ opinio ex Modestini respõso nõ colligitur, sed potius eius intentioni aduersatur, qui ait legatis alimẽtis & aqua, emolumentũ fideicõmissi esse, si enim aqua inest legato alimẽtorũ, quomodo emolumentũ legati facit ex eo, quod expressè legetur distincta ab alimẽtis, cũ expressio eorũ quæ tacitè insunt, nihil operetur. l.
12 aliquãdo. ff. de cõd. & dem. Hinc dicitur, quod taciti & expressi idẽ est iudiciũ. l. cũ quid. ff. si certe pet. quæ obtinẽt quãdo id quod tacitè inest, exprimitur eo modo quo inest. l. cum ita. §. illi siuo
13 let. ff. de leg. 1. Sed in specie. §. cũ quidã, propterea preciũ aquæ præstatur, quià quãdo legãtur alimẽta & aqua, nõ exprimitur legatũ aquæ eo modo quo inest legatis alimentis, quià copula, &, quæ inter alimẽta & aquã adijcitur, pinguius effecit legatũ aquæ l. ea tamẽ adiectio. ff. de legat. 3. vnde licet alimentorũ aqua cõtineatur, hoc fit, quià potus est, vt bibatur. sed si expressè alimenta legentur & aqua, non solum ea aqua cõsebitur legata, quæ potari debeat, sed ea quæ sit lega-tarij

Interpretationem. (margin)

Aduersus Bart. (margin)

Interpretationem. (margin)

tarij vſui neceſſaria, vt abluat, & id genus multa faciat: cum aqua admulta cōducat, ac neceſſaria ſit.l.10.titulo.18.part.2.(ca non tan ſolamente la han meneſter para beuer: mas para otras coſas muchas que no puedē los omes eſcuſar) quia augetur aquæ legatum adiectione copulæ, &, propterea debetur aquæ æſtimatio, ſed ſi alimenta tantum legata ſint, & aqua cenſetur legata ad bibendum, vnde ſi alimentarius apud hæredem alatur, ibi cibum capiet & potum, ſi alibi, alimenta dantur adærata, & aqua adærabitur, ſin minꝰ cibus dabitur & potus.

Aduerſus Bart. 14 Ex hac interpretatione apparet, veram non eſſe ſententiam Bart.l.1.ff.de alimen. & cibar.legat. nu.3. dicentis ꝙ legatis alimentis non tantum aqua legata intelligitur, ſed & precium vecturæ aquæ, ſi legatarius honeſtus ſit, quia cum aqua præſtari debeat, vbi alimenta præſtantur, ſiue honeſta legatarij perſona ſit, ſiue vilis, ibi aqua præſtāda eſt.

15 Item alimentorum verbo veſtes continentur.l. legatis. ff. de alimen. & cibar. legat. l. verbo victus. ff. de verb. ſig. tradunt Bart. Alciat. Rolandus & Oroſcius. & ſuprapoſita lege Regia approbata hæc ſententia eſt. Quales autē veſtes præſtari debeant quæri poteſt: & præſtandas eſſe pro ætate, & dignitate eius cui debentur, tradit Caſaneus in cōſuetudinibus Burgūdiæ Rub. 6.§.veſtir & habiller.nu.5. huic opinioni fauet.l.2.titul.19. part. 4.illis verbis (è eſto deue cada vno fazer, ſegun la riqueza è el poder que ouiere, catando toda via la perſona de aquel q̄ lo deue recebir, en que manera le deuen eſto fazer.)

16 Vnde meritò videtur dixiſſe Alex. Rub. ff. ſolut.mat.nu.26. appellatione alimētorum veſtes precioſas cōtineri, ſi conueniāt dignitati eius cui præbentur. argumēto.l.pe.in principio. ff. de alimen. & cibar. leg. l. ſed & ſi quid.§.1. ff. de vſufructu. Cōtrariam ſententiam defendit Ioan. Imola Rub.ff.ſolut.matri. ſequitur Ripa ibi.nu.56.per.l.legatis ff.de alimen.& cibar.leg. vbi alimētorum appellatione veſtes cōtinentur, quia ſine his ali corpꝰ non poteſt, at ſine præcioſis veſtibus ali corpus poteſt, ergò alimentorum verbo veſtes præcioſæ non continentur.

17 Huic opinioni illa fauet ſententia, quæ habet, quòd alimentarij dignitas ex preſenti ſtatu æſtimāda eſt, cum eget: non ex præterito quādo diuitijs affluebat, vti Bald.ait in.l. ſi maritus. 2.ff. ſolut. matri. poſt Iacobum de Arenis. ſequitur Paul. Caſtr. ibi.nu.2.Iaſ.l.cū ij.§. vult igitur nu.1.ff.de tranſactio. qui dicunt non eſſe alēdum cum famulis & equis, quomodo olim diues alebatur, ſed modus iudicis arbritrio ſtatuetur. argumento.l.1. C. denup-

18 de nuptijs. Quæ sententia vera est, multaque iudex pensitabit, vt modum statuat, prioris dignitatis immemor non erit, cuius memoria non modicos fructus parit. l. fin. ff. de decurioni. è conuerso paupertas hominem deprimit, ac inhonestat. l. 2. C. quando & quibus quarta pars debeatur. lib. 10. illis verbis (quid enim tam durum tamque inhumanum est, quàm publicatione pompaque rerum familiarium, & paupertatis detegi vilitatem, & inuidiæ exponere diuitias.) paupertas enim ipsa vilis est: non tamen vilem hominem facit, si integra & inculpata eque vitæ sit. l. humilem. C. de incæstis nuptijs, vnde preciosa vestis nõ dabitur, sed ea quæ cuiusque ordini & gradui conueniat: quod iudex ex consuetudine statuet, quæ custodiri debet vti Baldus ait in Rub. de consuetudine. nu. 23. argumento. c. quis quis. 41. distinctione. hãc sententiam multi approbant, quos in vnum contulit Gaspar Baetius tractatu de decima tutorum. c. 2. nu. 84. Marcus Mantua consil. 276. Ioann. Francus. Paui. de vi sitationib9. q. 9. 2. partis. nu. 45.

19 Illa autem consuetudo vbique introducta est, vt illi cui legata sunt alimenta, vno quoque anno vestis detur, qui antiquam atritamque vestem qua vtebatur, reddere debet, Bald. l. 1. C. de fideicommissis. nu. 5. sed in hoc articulo verius receptiusque id est, quòd si legatum alimẽtorum singulis mensibus præstari nõ possit, vt vestes & lectũ vno quoque anno præstari debeat: ita sentit Bart. l. Firmio. §. pater. nu. 2. ff. quando dies legat. ced. idẽ Bar. in. l. pecuniæ sortem. nu. 2. ff. de alimen. & cibar. legat. qui ait vestes alimentario esse præstandas vno quoque anno. sequitur Anchar. in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimoniũ quam polluit per adul. nu. 14. Alexan. l. Imperator. nu. 13. ff. ad trebelli. post Bal. in. l. 1. nu. 3. C. de fideicõmi. Aret. in. l. ita stipulatus. nu. 9. ff. de verb. oblig. Rolandus consilio. 22. nu. 22. lib. 1. Tellius

20 in. l. 10. Tauri. nu. 14. Si verò alimenta diuidi possint ac singulis mẽsibus præstari, vt ligna, oleũ, frumentum, vinum & id genus alia, singulis mensibus præstanda sunt, vti ipse Bart. ait. argumento dictæ. l. pecuniæ sortem. cui accedit Aret. in. l. quidã cum filium. ff. de verb. oblig. Cæsar lambert. de iure patronat. lib. 3. q. 3. principali articulo. 9. nu. 3. & articulo. 6. nu. 12.

21 Huic opinioni fauet ipsius Bartoli sentẽtia in. l. Si cui legetur. 1 in principio. nu. 3. ff. de leg. 1. dicẽtis quòd relictum annuum intuitu certæ necessitatis præstari debet eo tempore quo necessitas obuenerit. sequitur Angel. ibi. nu. fin. Iass. nu. 17. nec reliqui improbant. sequitur Paul. Cast. consilio. 345. in fin. in antiquis.

22 Emelianus consili. 10. nu. 9. ipse tamen Bar. l. fin. nu. 1. ff. de liber

agnos. ait legatis alimentis vestes alimentario præstandas esse, quando vestibus egere ceperit. sequitur Rolandus dicto nu. 22. & alij plures. Cum doctores mirè varient in hoc articulo, scindantur quod in diuersas opiniones Accursius & Bar. in l. Firmio. ff. quando dies legati cedat. id sanius erit, vt huius rei cognitio iudicis sit, boniquè viri arbitrio definiatur: qui statuet quo tempore alimenta vestes & reliqua necessaria alimentario præstanda sint, vt cum iudicio scripsit Beroius in. c. Rainuntius de testamentis. nu. 221.

23 Id tamen prætermittendum nō est, quòd si legata sit vestis vno quoque anno, eamque legatario hæres præstiterit, aut vestis preciū, si legatarius vestem non emerit, vsusque ea sit, solutū vestis nomine repetet is, qui dedit. l. 2. §. Titio. ff. de donatio. vbi Vlpianus ait, quòd si Titio decem in hoc dederim, vt seruum emeret, aliter non daturus, si aliqua de causa seruum non emerit, cōdictione decē repetam. cuius legis argumento propositæ sententiæ autor est Emilianus consilio. 10. nu. 7. Hæc opinio, quæ Vlpiani responso fulcitur, trahi potest ad id, quod in collegijs literarijs cōstitutionibus cautum est: vt pecunia quotannis collegis detur vestibus comparandis, quam si collegæ in alios vsus prodegerint, poterit ab eis pecunia condictione repeti. vix autem hæc in praxim deducentur, quià collegis non tātum prætextæ comparandæ pecunia datur, sed ad reliquas quoque vestes, quæ sunt innumeræ, sine quibus honestus homo incedere non potest.

24 Item alimentorum verbo cōprehenditur habitatio. l. legatis ff. de alimen. & cibar. legat. l. verbo victus. ff. de verborum sig. Bar. tracta. alimentorum. nu. 1. sequitur Rolandus consilio. 22. nu. 1. multique suprapositi. hæc sententia iure Regio approbata est. l. 2. titulo. 16. part. 4. vbi notat Gregorius scholio domoren.

25 Item alimentorum appellatione lectum continetur. l. instratū l. quos nos. §. verbum viuere. ff. de verb. sig. vbi notat Alcia. idē Aleiat. l. verbo victus, & in. l. cætera quibus. ff. de verb. sig. Bar. tracta alimentorum nu. 3. Rolādus consilio. 22. nu. 6. Angel. de gambelio tracta. de testamentis glo. 45. nu. 7. quod passim receptum est.

26 Item legatis alimentis equus præstari debet, si legatarius equo indigeat, quià pedes ambulare nequeat, vel excurrere. Bal. in. l. solent. §. fi. nu. 5. ff. de officio proconsu. sequitur Salicet. in. l. quoniam liberi. nu. 2. C. de testibus. Hippo. in Rub. C. de probat. nu. 20. argumēto. l. idemque. §. labeo. ff. mandati. quæ opinio sic accipienda est, si dignitati eius qui alitur hoc conueniat: rusticus enim, aut humilis equo non vtetur, quòd si pedes excurrere nequeat,

queat, vehetur asino. hæc tradit Accursius scholio, cum oportere in dicto. §. idem labeo. per. l. vel vniuersorum. ff. de pigno. actione, sequitur Bald. in. l. quoniam liberi. C. de testibus. & ibi Sali. nu. 2. idē Sali. in. l. non ignoras. C. de fructibus & litium expen. Barb. in. c. per tuas. nu. 6. de donat. Hippo. in Rub. C. de pro
27 bat. nu. 21. Mihi quidem sententia Accursij vera videtur in specie. §. idem labeo. sed sententiam, quam doctores ascribūt Baldo, non probo, ad quam trahi non potest Vlpiani responsum in. d. §. idem labeo, quià agit de eo, qui alterius negocia procurat, reputat ille sumptus, quos fecit ad vecturas, dum prædia illius excurrit, cuius causam procurat. Iure enim reputat hos sumptus procurator, qui aliter domini negotia gerere nō potest, in qua specie sententia Baldi locum habet, qui malè à doctoribus trahitur ad hoc, quod alimentorum appellatione equus continetur. agit Bal. de procōsule qui in prouinciam excurrere debet, quicū pedes ire non possit, poterit à prouincialibus equos comparare, atq; in hoc casu equi sunt similes alimētis, vt ex dicto. §. idē labeo colligere fas est: vbi sumptus quos in alimēta & in vecturas equorum fecit, reputat procurator, nō inde sequitur, quòd qui tenetur aliquem alere, equum præstare debeat, propterea quòd pedes ire nō possit. poterit enim non excurrere, si ire pedes non potest. sed hæc vera sunt nisi alimentarius equo vti debeat pro dignitate, quià vt supra posuimus equus præstabitur, & quid quid hominis dignitas postulauerit.

28 Item alimentorum verbo cōtinētur impensæque pro recuperanda salute fiunt Bart. l. si cū dotem. §. sin autem in sæuissimo ff. solut. matrimonio, idem Bar. l. legatis. nu. 2. & in. l. literis. 2. §. 1. q. 1. ff. de alimen. & cibar. leg. per. §. sin autem in sæuissimo. in l. verbo victus. ff. de verb. sig. idem prædixerat Guillermus in speculo. titulo qui filij sint legitimi. nu. 38. qui ait esse quosdam qui distingunt an alimenta debeantur ex charitate sanguinis, àn verò ex alia causa, si iure sanguinis debeātur, iudicis officio peti possunt, si alia ex causa debentur, quià legata alimenta fuere, & medicinæ præstādæ sunt, si alimentarius his opus habeat, si verò alimenta debeantur ex contractu, medicinæ non debētur. argumento. l. in rebus. §. post sunt. ff. commodati. & l. quod in vxorem. C. de nego. gestis. hanc distinctionē improbat ipse Guillermus qui in casibus suprapositis existimat medicinas præstā
29 das esse alimētario. Aliter autē distinguit Bar. in. l. legatis. dicēs aut præstari debent alimēta simpliciter alicui, aut causa ministerij. primo casu medicinæ præstabuntur, secūdo verò distinguendum

Aduersus Salic. & Hippo.

dum

dum est, aut modicæ sunt, & præstari debent, aut immodicæ & magnæ & non sunt præstandæ argumento. l. diuortio. §. impendia. ff. solut. matrimo. l. 2. l. omnino. ff. de impensis in rebus dotali. factis. l. in rebus. §. possunt. ff. commodati. hanc Bartoli doctrinam sequitur Alex. in. §. fin autẽ in secundissimo. num. 3. & 4. Cinus Bald. & Sali. l. quod in vxorem. C. de nego. gestis. Ange. de gambelio. tracta. de testamentis glo. 45. nu. 7. hæc sententia communiter recipitur teste Decio. l. de alimentis. nu. 3. C. de transactio. Paul. de mõte Pico in repetitione. l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet. nu. 161. ff. de lega. 2. Rolandus consilio. 22. nu. 4. lib. 1. Qui ait idem esse in mercede, quæ medico datur, nam & hæc alimentorum verbo continetur. Angel. l. cum. ij. §. qui transigit. ff. de transactio. sequitur Paul. ibi nu. 3. de qua re plura alibi tradidimus.

30 Qui ait idem esse in mercede

31 Item alimentorum appellatione continentur sumptus qui in studia fiũt. l. qui filium. ff. vbi pupi. educari debe. l. de bonis. §. nõ solum. ff. de Carboniano edicto contraria sententia probatur Iabeleni responso in. l. legatis. ff. de alimen. & cibar. leg. vbi legatis alimentis non continentur sumptus in studia, vnde Bart. in l. legatis. nu. 1. & in tracta. alimẽtorũ. nu. 2. distinguit an alimenta legata sint, an verò debeãtur ex charitate sanguinis iudicis officio: primo casu sumptus in studia non continentur argumento. l. legatis. secundo verò casu continentur, & in hac specie obtinet sententia. l. qui filium, & l. de bonis.

32 Hæc tamen Bartoli doctrina aduersatur ipsius Bartoli sententiæ, qui in. l. 1. §. nec castrẽse. nu. 12. ff. de collat. bono. scripserat patrem non teneri sumptus facere in studia literaria filij, idem Bar. tracta. de duobus fratribus nu. 17. ait patrẽ reuocare posse filium, quem ad scholas miserat: sequitur Bal. l. omni modo. §. imputari. nu. 5. C. de in offi. testa. Iass. l. quidam cum filium. nu. 33. ff. de verb. oblig. Anto. Gomez in. l. 29. Tauri. nu. 18.

33 Quæ sententia locum nõ habet quando filius, qui iussu patris academiam petierat, benè discit, quo casu cogetur pater alimenta & expensas studij præbere. Accursius scholio solebat. l. sed & Iulianus. §. quod dicitur ff. ad Macedo. & ibi notat Bar.

34 Vnde ipse Bar. l. de bonis. §. nõ solum. ff. de carboni. edicto iterum distinguit, an studia necessaria sint, sine quibus honestus homo viuere pro dignitate non possit, vt sunt studia grammaticæ liberalesq; artes, sumptꝰ in hæc studia facere tenetur is, qui iure sanguinis alere compellitur, si verò studia ea sint, quibꝰ honestus homo imbui necessum non habet, vt sunt studia iuris ciuilis, sumptus ad eą non præstabuntur,

bũtur, in hac ſpecie obtinent ea,
quæ ſcripſit Bar.d.§.nec caſtren
ſe.Bartoli ſententiã ſequitur Iaſ.
l.cum ij.§.qui trãſigit.nu.2.ff. de
trãſactio. & ibi Ioã.Oroſcius.nu.
1.Alcia.in l.cætera quibus & in
l.verbo victus.ff. de verb.ſigni.
Crauetta cõſil.199.Rolãdus cõſi.
22.nu.8.lib.1. Ange.de gãbellis
tracta.de teſtamẽtis gl.45.nu.6.
Caſſane.cõſuetu.Burg.titul. des
enfans.Rub.6.§.& alimẽter.nu.
35 6.Dueñas reg.372. Ipſe Bartoli
distinctionẽ nõ probo,ſed exiſti
mo eum, qui iure ſanguinis ale-
re debet, teneri impẽdere in in-
ſtitutione eius qui alitur, iuxta
gradũ & ordinẽ ipſius,ita quidẽ
vt ſi ordo poſtulet, nõ ſolũ expẽ
ſas dabit ad ſtudia grãmaticæ,
ſed & ad iuris vtriuſq; ſtudia, vt
ſi pater iurecõſultus ſit, filius bo
næ indolis, nõ ne iniquũ erit di-
cere nõ cogi patrẽ vt expẽſas fa
ciat in ſtudia iuris, cui operã fi-
lius dare ſe velle profiteatur, cũ
inſtituere pater filiũ teneatur. l.
ius alimentorũ verſ.itẽ ad inſti-
tutionẽ.ff.vbi pupi.edu.debeat,
tradit Rebuffus priuileg.53.fa-
cit.l.16.titulo.16.p.6. illis verbis
(trabajar ſe deue el guardador
de fazer al moço que touiere en
guarda, q̃ aprẽda buenas mane
ras, à de ſi deue fazer aprender
leer è eſcreuir: è deſpues de eſto
deuele poner q̃ aprẽda, è vſe aq̃l
meneſter q̃ mas le coueniere ſe-
gũ ſu natura è la riqueza, è el po
der q̃ ouiere) qua lege oſtẽditur
eũ qui alitur inſtituẽdũ eſſe pro
ingenio ac cõditione ſua vt artẽ
diſcat, qua victũ quærat, ſi ipſi-
us ordini conueniat. quilibet tamen
infimæ licet cõditionis ſit, lege-
re ac ſcribere diſcat, poſt hæc
36 artẽ quæſtuariã. Vbi Gregorius
tractat an idẽ ſit in fœmina, de
qua re eſt.l.ius alimẽtorũ & glo.
l.qui filiũ.ff.vbi pupi.edu.deb.
37 Si ſtudij impenſa legetur quid
hoc legato contineatur, docet
Bart.l.his verbis.§.fi.ff. de leg.3.
Alex.cõſi.77.nu.6.lib.4. Rebuf
fus de priuilegijs ſcholariũ, pri- Aduerſus Bart.
uilegio.133.tradit Alciat.l.ſi cer-
tis annis ſcholio annis.C. de pa
38 ctis. Vnde ſi alimẽta quis relique
rit ſcholaſtico, hæres æſtimatio
nẽ dabit, nõ autẽ ipſa alimenta,
quæ adærata mittet in vrbẽ, vbi
literaria paleſtra eſt. argumẽto.
l.1.in fine.l.cũ aurũ.l.Titiæ.ff. de
auro & argẽ.leg.l.cũ ij.§.qui in
annos.ff.de trãſactio.Rebuffus
de priuileg.ſchola. priuileg.134.
39 Item alimentorũ verbo calcia-
riũ cõtinetur.l.cũ ij.§.qui trãſigit
ff.de trãſactio.tradit Rolandus
40 cõſil.22.nu.5.Hæc quæ ſuprapo
ſita ſunt, locũ habẽt, quando de
alimẽtis præſtãdis agimus, ſec,
verò ſi de alimẽtis remittẽdis tra
ctemus, quia diuerſa regula cõ-
ſtituenda eſt, in illa enim ſpecie
alimentorũ verbo nõ cõtinẽtur
habitatio veſtis & calciariũ, ſed
cibus tantũ & potus. Accurſius
hic.per l.cum ij.§.qui trãſigit. ff.
de trãſactio. idem Accurſius ibi
ſcholio, nec de veſtiario. quæ
ſententia cõmuniter recepta eſt

teste Iass. ibi. nu. 1. Pau. nu. 2. Oroscio. nu. 1. hãc opinionẽ sequitur Decius. l. 2. ff. de iuris. omni. iud. nu. 30. Accursius tamẽ huius sententiæ rationẽ anxius quærit, nec reperit, sed illã reddidit ipse Vlpianus in. d. §. qui trãsigit. dum ait alimentorũ verbo non contineri habitationẽ neq; vestiariũ, quãdo alimẽtarius de alimentis trãsigit, quia Diuus Marcus etiã specialiter de istis trãsigi voluit, eam autẽ ob causam hoc edixit Diuus Marcus, quia noluit alimẽta per transactionẽ intercipi l. cum ij. §. eam trãsactionẽ, quia cum vita hominis super alimẽtis pẽdeat. d. l. cum ij. §. vult igitur & alimẽtarij solẽt modico præsenti cõtẽti facilè trãsigere, Diuus Pius alimentariorũ facilitati cõsulens introduxit trãsigendi formã, ne rata sit trãsactio de alimẽtis nisi autore prætore facta, ac q; sigilatim de omnib; trãsactionem faciat, quæ alimẽtorum appellatione continentur.

41 Secundò colligitur ex hoc textu patrem nõ tantũ debere filiũ alere, verũ cætera onera liberorũ præbere, hoc est vti Accursi; Bar. & Alber. annotarũt, tenetur pater filij liberos alere, huic sentẽtiæ plurimi accessere Ruin; cõsi. 94. nu. 7. lib. 5. Ferrara in §. sed naturalia. insti de iure naturali. hãc sequitur idem Ruin; cõsi. 45. n. 2. lib. 2. Ioãnes Crotus cõsi. 67. nu. 29. Rolandus à valle. consi. 54. nu. 58. lib. 2. dñs Couarru. in epitome de sponsalibus. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 15. Sali. in. l. si. C. de alend. liber. Aret. consi. 47. Albert. Brunus in tracta. stãtutorũ arti. 11. q. 9. in princi. nu. 7. Marcus Mãtua cõsil. 264. nu. 2. dñs Anto. Padi. in auth. hæres quæ C. communia de leg. nu. 87. hæc sentẽtiã fulcitur Marcelli respõso in. l. nõ quẽmadmodum. ff. de liber. agnos. vbi auus tenetur alere nepotes, si filius egeat. idem probatur in. l. 4. titu. 19. p. 4. eodem modo auus spurij filij tenetur liberos alere, quã de re scribpsimus in. §. idem rescripsit.

42 Item pater filij vxorem alere tenetur Accursius scholio onera. sequũtur Bar. & Alber. hic. idẽ Bar. tracta. alimentorũ. nu. 9. argumento. l. si filia. §. si filius familias. ff. familiæ hæreis. & huic sententiæ accedit Bal. Noue. tract. dotis priuilegio. 37. His legũ capitibus nititur respõdere Gregorius scholio. domorem. in. l. 2. titu. 19. p. 4. qui contrariã sententiã defendit existimãs, quòd pater filij vxorem alere non teneatur: dicẽs leges, quæ pro hac parte adducũtur, nõ probare id, ad quod allegãtur, quia. l. si filia. §. si filius fam. loquitur quãdo nurus habuit dotem. l. q; si nulla. ff. de relig. & sumpt. fune. loquitur respectu impensæ funeris. Vnde hæc sententia nõ procedit, cũ lege nõ probetur: huius opinionis autor est Soci. in cõsil. nondum ædito. cui doctè respõdet cõtrariã sententiã defendens Ioãnes Crotus in. l. si cõstante. ff. solut. mat.

mat. nu.161. quem sequitur dñs Couarru.in epitome de spõsali. 2.parte.c.8.§. 6.nu.5.vers.tertiò
43 sub infertur.Huic sentẽtiæ fauet ratio.§.si filius famil. illis verbis (quia & filij onera & nurus ipse agnoscere necesse habet)hæc ratio generalis locũ habet, nõ tantũ si dotata sit mulier, verũ etiã si nullã dotem dederit, & hanc opinionem cõmuniter receptã esse tradidit dominus Antonius Padilla auth.res quæ. nu. 87. C. cõmunia delegat. qua de re multa scripsimus in.§. idẽ rescripsit
44 supra eod.Item pater nõ tãtum alere tenetur filium & filiã, sed etiã dotẽ pro filia iustè procreata dare. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarũ.l.fi.C.de dotis promi.l. obligamur.ff.de actio.& oblig. vbi notat Accursius scholio lege. l.8.titu.11.par.4.tradit Soci.reg. 281.incip.pater filiam.Ioã.Luppus in.c.per vestras. not.3.§.14. Parisius consili.29. nu.60. lib.3. Vulgarinus repetitione.l.1.ff.solut.mat.nu.24. Gaspar Baetius de nõ meliorandis filiabus. c. 2.
45 nu.25.Quo autẽ iure pater dotare cogatur, incertũ est, cum multi dicant iure actionis ac condictiõe ex lege patrem dotare cogendum, nõ pauci affirment iudicis officio cõpelli patrem debere.prioris sentẽtiæ author est Accursius scholio lege in.l. obligamur.ff.de actio.& oblig. Ioãnes scholio.1. in. c. hoc sanctum 32.q.3.idem Ioãnes scholio excusata in.c. de raptoribus. 36. q.1. per.l.qui liberos.ff.de ritu nuptiarum &.l.fi.§.vtrũq3.C.de dotis promisi. hæc opinio cõmuniter recepta est teste Socino regula.282. incipit pater promittens fallent.4.plures hãc opinionem receptã esse existimarunt, quos aggregat dominus Anto. Padilla auth.res quæ.C.cõmuni. delegat.nu.75.hanc sententiã dicit magis cõmunem esse Gaspar Baetius de nõ meliorandis filia
46 bus.c.5.nu.5.Ex hoc apparet in curia lapsum Corasi.in.l. qui liberos nu.52. dũ incautè scribit, omnes tenere patrem officio iudicis cogi debere dotare filiam, cum cõtrariam sententiã plures
47 tueãtur.Contrariam sententiã multi defendunt, Bart.auth.res quæ.C. cõmu. delegat. nu.6.idẽ Bar.l.obligamur. ff. de actio. & oblig.nu.1.idem Bar.l.mulier.§. cum proponeretur.ff.ad trebelli.sequitur Ruinus consi.131.additio Deci.l.si certis annis.nu.9. C.de pactis.Paul.Cast.l.si socer. nu.4.ff.solut.mat.Iass.l.diuortio in principio nu.20.ff.eod. titul. Idem Iass.l.de alimentis. num.7. hanc opinionem cõmunem esse attestatur Sali.l.fi.nu.5.C.de dotis promiss.alijq3, quos in vnum contulit dominus Anto.Padilla auth.res quæ.C. cõmu.delegat. nu.73.qui dicunt patrem iudicis officio cogendum esse dotare filiam, quod non supponit obligationẽ. l. qui per collusionem. §.precij forte. ff.de actio. empt.
48 l.quòd si minor.§.ex hoc edicto.

ff.de minoribus nõ autem cogitur pater dotare filiã iure actionis, cum pater nullo iure sit obligatus dotare, vt tradit Corasius l.qui liberos. num.52. ff. de ritu nupt. Connanus in cõmentarijs iuris lib.8.c.8. nu.7. argumẽto. l.qui liberos.ff.de ritu.nupt.vbi

Nova resolutio.

49 verba referuntur ad iudicẽ non ad partem, indeq; oritur officiũ iudicis, Accursius scholio fi.in.l. si res obligata.ff.de legatis.1. idẽ Accursius scholio restitui.in. l.si soror.C.de collatio.q̃ in.l. qui liberos verba dirigãtur ad iudicẽ apparet, dum ait lex patrẽ esse cogẽdum dotare filiã per procõsules, præsidesq; prouintiarum.

50 Ipse sanè priorem sententiam probo quam defendit.l.fi.C. de dotis promi. illis verbis (neq; enim leges incognitæ sunt, quibus cautum est omnino paternum esse officium, dotem vel ante nuptias donationem pro sua dare progenie) hãc opinionẽ fulcit.l.qui liberos.ff. de ritu nupt. vbi pater cogitur dotare filiã legis præcepto, igitur ex lege agetur. Nec obstat q̃ in lege illa verba dirigantur ad iudicem, quo casu oritur officium iudicis, vt Accursius ait, sequitur Corasius l.qui liberos.ff.de ritu nupt.nu. 52. qui ait hanc sententian esse indubitam, quam crebrius recipi attestatur Costa.l.si ex cautione. C. de non nume. pecu. §. 5. parte officium in fine pag.72. in princip.argumento. l.1. vers. prætor edicit iuncta.l. q̃ si minor §.fin.ff.de minoribus: quia hæc opinio plures captiones habet.

51 Primò huic sententiæ locus nõ est, si verba executionem respiciant, quia licet ad iudicem dirigantur, non inde oritur iudicis officium.l.si pascenda.C.de pactis.vbi tradit Decius nu.9. nec huic interpretationi obstat.l. si res obligata.in fine.ff.de legat.1. vbi verba respiciunt executionem & oritur officium iudicis, quod in illius legis specie propterea fit, quia fideicommissarius non perijt suo tempore, vt contra hæredem actiones mandaretur, post præstitutum tempus iudicis implorato officio cedentur actiones æquitatis causa, ne hæres cum fideicommissarij detrimento fiat locupletior, qua de re est textus in. l. Modestinus ff.de solutio.vbi Accursius Bar. Cumanus, & alij plura tradunt. Ex hoc apparet in specie.l. qui liberos.ff.de ritu nupt.non oriri officium iudicis, cum verba, quæ ad iudicem dirigũtur, respiciant exequtionẽ, pater enim lege præcipiente tenetur dotare filiã, cogetureq; dotare per iudicẽ.

52 Secundò huic sententiæ, quòd si verba diriguntur ad iudicem oritur officium iudicis, locus nõ est, si materia de qua agitur, non permittat. Deci⁹ dicto nu.9. qui legem pro hac parte non adducit, qua de re est.l.1.in principio C.de seruit. & aqua, illis verbis. (si quas actiones aduersus eum qui ædificiũ contra veterem for

mam

mam extruxit vt luminibus tuis officeret, competere tibi existimas: more solito per iudicē exercere non prohiberis) ibi actiones exercet actor per iudicem nō officio iudicis sed iure actionis, quia subiecta materia hoc non permittit, cum actione ille in iudicio experiatur.

53 Tertiò huic sententiæ locus non est, si verba ad iudicem dirigantur, eius instituendi causa, hoc casu non oritur iudicis officium. l. 1. vers. is qui. C. de seruit. & aqua, illis verbis (is qui iudex erit longi tēporis cōsuetudinē vicem seruitutis obtinere sciet, modo si is, qui pulsatur, nec vi, nec clā, nec præcario possidet.) quia his verbis iudex instituitur, quæ in proposito considerare debeat, à lege demōstrantur, nō oritur officium iudicis quinimo actioni propositæ seruit.

54 Quartò huic sententiæ locus nō est, si verba, quæ ad iudicem dirigūtur, causæ decisionem respiciant, quia ex illis officiū iudicis non oritur. l. in bonæ fidei. C. de rebus credit. & iure iur.

55 Quintò si verba dirigātur ad iudicē, vt si æquitate motus aliquid velit facere ad priuatā vtilitatem, hoc ei permissum sit, nō oritur officiū iudicis. l. vbicūq;. ff. de interro. actio. l. vni. C. vt quæ desunt aduocatis. imo in proposita specie actio nō oritur cum patri nō liceat hoc à iudice postulare Io. And. scholio inter rogauit. clem. sæpè. de verb. signi. quæ crebrius recepta est teste Arc. Rub. de probat. n. 17. vnde illa regula cōstitui debet, nō quidē generalis, & latè patēs sed strictior, quæ sic erit constituenda: quòd si verba dirigātur ad iudicē orietur officiū iudicis, si dirigantur vt quærat, cognoscat, animaduertat, autoritatē interponat. l. cum ij in princi. & §. si prætor. ff. de trāsactio. l. si quis à liberis. §. vtrum. ff. de liber. agnos. atq; in hac specie obtinet. l. 1. vers. prætor edicit. iūcta. l. q; si minor §. si. ff. de minoribus, plura addu ci possunt in proposito, quæ aggregabūt alij.

56 Hac obligatione à lege introducta tā arctè astringitur pater dotare filiā, quòd si nō dotauerit successor hæres q; eius, ad quē bona fuerint deuoluta, dotare cogetur, quia bona cum sua causa, id est dotādi onere, trāseunt ad hæredē. argumē. l. si quis à liberis. §. itē rescriptū est. infra eod. vbi hoc plenè probatur, vti Paulus ait in. l. si marito. §. si voluntate. nu. 4. ff. solut. mat. vbi Bar. nu. 9. in hac fuit sētentia, quæ cōmuniter recepta est, vt apparet ex ijs, quos in vnū contulit Baetius de non meliorandis filiabus. c. 2. nu. 26.

57 Licet cōtrouersa sit quæstio ac salebricosus articulus, quo iure pater dotare filiā cogatur, an iure actionis, an officio iudicis: id tamē certū est dotē ipsam ex iure gētiū introductā esse, quod ex eo apparet, q; licet iure diuino matrimoniū sit cōstitutū. c. 1. de biga-

bigamis. c. literæ. de frigidis.c. vni.de uoto.lib.6.progressu tẽporis matrimoniũ obliteratũ fuit, ac in vsu esse desijt apud gẽtes, quãdo homines nullo iure nulla quam certa lege tenerẽtur, sed passim ferarũ more errassent, vt Lucretius ait.lib.5.de natura rerũ.

Inde magistratum partim docuere creare:
Iuraq; constituere, vt vellent legibus vti.
Nã genus humanũ defessum vi collere æuũ
Ex inimicitijs languebat, quo magis ipsum
Sponte sua cecidit sub leges, arctaq; iura,
Acrius ex ira: quòd enim se quisq; parebat
Vlcisci, quàm nũc cõcessũ est legibus æquis.

Post hæc verò iure gentiũ posteriori instaurari ac in vsu esse matrimoniũ cepit, ac dotes cõstitui, vt matrimonij onera sustinerentur; vnde hæ dotium cõstitutiones ex iure gentiũ introductæ fuere.l. cas obligationes. ff. de capitis diminu. tradidit Ioã. Luppus in.c. per vestras de donat.inter vir.& vxor.not.3.§.20.

58 nu.9.&.10. Mihi autem in primo dicto errasse Loppius videtur, quià matrimoniũ nullo tempore in vsu esse desijt, non tantũ apud homines qui verũ Deum colebãt, sed etiam apud gentes, quià illo etiã tempore, quãdo sine lege, sine oppidis, sine Regibus, ac magistratibus homines viuebant, matrimonium in vsu esse non desijt: satis colligitur ex antiquarum rerum scriptorib9. Iuuenalis satira.6.

Credo pudicitiam Saturno Rege moratam
In terris: visamq; diu: dum frigida paruas
Præberet spelunca domos: ignemq;: larẽq;:
Et pec9 dominos cõmuni clauderet vmbra
Siluestrẽ mõtana thorũ cũ sterneret vxor
Frondibus: & culmo: vicinarumq; ferarũ
Pellibus: haud similis tibi Cynthia: nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
Sed potãda ferẽs infantibus vbera magnis,
& sæpè horridior glandẽ ructante marito.

Ex quibus apparet maritos vxoresq; esse illo sæculo, quo sine domo, sine lege, sine vllo iure homines viuebãt, & clarius hoc colligitur ex ijs, quæ paulò inferius scripsit ipse Iuuenalis.

Antiquũ & vet9 est alienũ posthume lectũ
Cõcutere: atq; sacri geniũ contẽnere fulcri.
Omne aliud crimẽ mox ferrea protulit ætas
Viderunt primos argentea sæcula mæchos.

Omni æuo in vsu fuisse matrimoniũ apertè docet poæta ille antiquarũ rerũ peritissimus. de qua re plura recẽtiores scribũt, quamuis Cice. sine lege matrimonij homines olim vixesse affirmet, vt scribimus in.§.vtrũ supra ista

59 lege.n.81. Secũdò Io.Lup9 existimat obligationẽ ex cõtractu dotis iuris gẽtiũ esse, vt scripsit Bar. l.ex hoc iure.nu.20.ff. de iust.& iure. cui accedit Oroscius.l. ius pluribus.n.3.ff. de iust.& iur. huic etiã accedit Castrẽsis.l.ex hoc iure.nu.31.argu. l.cas obligationes. ff. de capitis diminu. illis verbis (itaq; de dote actio, quià in bonũ & æquũ cõcepta est, nihilominus durat etiã post capitis diminutionẽ) quasi lex dicat actionẽ de dote capitis diminutione nõ perire, quià naturalẽ habet æquitatẽ, idest quià à iure gẽtiũ instituta est.

60 ta est. Sed ego nolo lege illa, cu agat de actione de dote, ad hunc sensum trahi no debere: quia Ca ius iure cosultus propterea dicit actione de dote habere naturale praestatione, quia in bonum & aequu cocepta est: quia bono & aequo couenit, vt dos quae data est ad onera matrimonij sustine da.l.dotis fructus. ff. de iure dot. l.pro oneribus.C.eod.tit. soluto matrim. reddatur, fieret quippe nisi redderetur, vt locupletior quispia fieret cum dano alterius, quod cotra ius naturale & getiu est: vt docet Cicero.lib.3.officio ru pag.4.in haec verba (detrahe re igitur aliquid alteri, & homine hominis incomodo suu auge re comodum, magis est cotra na tura, quam mors, quam paupertas, quam dolor, quam caetera quae possunt aut corpori accide re aut rebus externis: na principio tollit couictu humanu, & societate, si enim sic erimus affecti, vt quis propter suu emolumentu spoliet, aut violet alteru, diru pi necesse est eam, quae maxime est secundu natura humani generis societate, vt si vnu quodq; mebrum sensum huc haberet, vt posse putaret se valere si proximi mebri valetudine ad se se traduxisset, debilitari & interiri to tu corpus necesse esset: sic si vnus quisq; nostru ad se rapiat como da alioru detrahatq; quod cuiq; posit, emolumeti sui gratia, societas hominum & comunitas euertatur necesse est: nam vt sibi quisq; malit quod ad vsum vitae pertineat, qua alteri acquirere, cocessum est, no repugnate natura, illud natura no patitur, vt aliorū spolijs nostras facultates, copias, opes augeamus, neq; vero hoc solu natura, idest iure getiu, sed etia legibus populorum, quibus in singulis ciuitatib9 res publicae cotinentur, eode modo costitutum est, vt no liceat comodi causa nocere alteri) haec Cicero. quibus consonat iurecosultoru respo.l. nam hoc natura. ff. de condictione indebi. hac de causa dicit lex actionem de dote habere naturale praestatione & in bonu & aequu concepta esse, vti apertè docet Pōponius in. l. iure succursum. ff. de iure dot. vnde cum secundu ius naturale dos tradita reddi debeat, actio de dote dicitur ex bono & aequo introducta, quia quod secundu ius naturae est, id semper bonu & aequu est.l. ius pluribus. ff. de iust. & iure, ius pluribus modis dicitur, Paulus ait, vno modo cu id, quod semper bonu ac aequu est ius dicim9, vt est ius naturale; ex his apparet, quamob causam actio de dote dicatur habere naturale praestatione, no autē ex iure gentiu introducta esse, quia li

61 cet secundu aequitate naturale dos data soluto matrimo. reddi debeat, actio qua experimur, vt dos reddatur, iuris ciuilis est: vt comuniter doctores interpreta tur teste Ioane Orosclo.l.ex hoc iure.nu.68.ff.de iust.& iur. actio num

Interpretatio nona

num enim origo iuris ciuilis est, Accursius. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure. idem Accursius. l. 2. §. deinde. ff. de origi. iuris. Idem Accursius in. §. sed istæ. insti. de actio. hæc est recepta sententia, vt scripsit Oroscius dicto nu. 68 idem Oroscius. l. 2. ff. de origi. iuris. nu. 40. cum de actione, quæ iuris ciuilis est, agat. l. eas obligationes. nō probat quod cōtract' dotis sit iuris gentium, cum nō agat de contractu, sed de actione.

62. Id in præsenti tractari debet, vt appareat quam astrictus sit pater onere dotandi alendique filiā, quòd si quando collocat in matrimonium, promiserit seda turum alimenta filiæ & genero sine præfinito tempore, censentur alimenta constituta dum vita filiæ & generi manebit. argumento. l. cum ij. §. modus. ff. de transactio. l. Firmio. in fine. ff. quando dies legat. cedat. l. cum quidam. l. annua in fine. ff. de annuis legat. l. si habitatio. §. vtrum ff. de vsu & habit. quarum legū argumento ita decisum est, vt attestatur Thomas Grammaticus decisione. 101. nu. 56.

63 Sed ex legibus his nō depromittur hæc sententia, quià. l. cum ij. §. modus. alimenta cum vita finiri ait, quod etiam cauetur in. l. Firmio. in fine. nec Thomæ sententiæ fauent. l. cum quidam & l. annua. quibus apparet legatū relictum in diem certū, qui quotannis iteratur, perpetuò deberi, sed partes opinionis Thomæ defendit. l. si habitatio. §. vtrum, quæ de habitatione agēs ait, simpliciter relictam habitationem vsque ad vitam durare eius, cui relinquitur. hanc sententiam repetit in ea persistēs idem Thomas Grammaticus decisiōe. 102. nu. 112. quæ opinio approbatur Scæuolæ responso in. l. Gaio. §. 1. ff. de alimen. & cibar. vbi alimentorum fauore testator creditur absolutè & simpliciter alimenta relinquens, donec vixerit legatarius relinquere, cuius legis argumento dixit Accursius scholio fi. in. l. 1. C. de legat. quòd si alimenta simpliciter fuerint relicta, intelligūtur perpetuò relinqui, & opinionem hāc crebrius receptā esse attestatur Carolus Ruinus consilio. 38. nu. 4. lib. 2. & Corneus consilio. 311. nu. 17. lib. 1. fit enim in proposito donatio causa & cōtemplatione matrimonij, propterea non est verisimile, vt de vnico actu donator senserit, sed simpliciter promittentis alimenta intētionem esse, vt præstarentur, donec matrimonium cōstaret. argumēto. l. cum quidā. ff. de annuis legat.

94 Ipse tamen Thomas grammaticus ait, in proposita specie quā do pater collocans in matrimonium filiam promittit alimenta indefinitè filiæ & genero, teneri patrem alimenta præstare annis quindecim. argumento. l. si quis argentum. C. de donatio. quod euenire potest, si pater qui alimenta promisit, constante matri-

matrimonio filiæ diem functus sit, quia si obligationi paternæ hæres filius velit satisfacere, ne alendi onere astrictus sit, præstabit integra quindecim annorum alimenta. argumento. l. si quis argentum. §. sin autem donator. C. de donatio. vbi interpretes multa de hac re tradidere, & nos scripsimus cum ageremus de interpretatione. l. hæreditatum. ff. ad. l. falci.

65 Mihi autem superior sententia vera semper visa est, vt pater filiæ & genero alimenta promittens simpliciter censeatur promittere, dum matrimonium cõstiterit. Id tamen hodie non obtinet, vt quindecim annorum alimenta præstari debeant. argumento. l. si quis argẽtum. quæ hodie locum non habet, sed tantum septem annorum redditus adærati simul præstabũtur, cum annuꝰ nummus pro vita cuiusq; septem nũmis cõparetur, in quo regionis cõsuetudo custodiri debet. argumẽto. l. nũmis. ff. de legat. 3. solent enim precia rerum varia esse per singulas regiones, & pecuniæ quibusdam in locis sub leuioribus vsuris inueniuntur, in quibusdam verò sub grauioribꝰ. l. ideo in arbitriũ. ff. de eo quod certo loco. cũ in Hispania redditus annui pro vita cuiusq; comparentur hoc precio, scilicet septem nummis nũmus annuus, hac consuetudine vti oportet, quæ generaliter in omnibus huiusmodi casibus obseruanda est.

66 Quæ alimenta nõ solum præstare pater tenetur filiæ & genero, verum etiam liberis eorum argumento. l. si stichum. §. 1. ff. de verb. oblig. vbi Accursius tradit. scholio stipulatio. hæc est sententia Thomæ supra. quæ non deducitur ex dicta. l. si stichum, nec ex Accursio. inibi.

67 Mihiq; non videtur probabilis, quia id tãtum seruare quis cogitur, quod promisit nec vltra tenetur. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. pater autem qui filiæ & genero alimẽta promisit, cum eorum filiis non promisisset, præstare non cogetur, nisi alendis liberis pater nõ sufficiat, vt hic probatur ex interpretatione Accursii. *Aduersus Thomam*

68 Hæc alimenta præstare pater debet in domo filiæ non in domo patris, si alibi filia domiciliũ habeat. l. annua, in principio. ff. de annuis legat. tradit Iasl. l. cum ii. nu. 10. ff. de transactio. Thomas gram. decisione. 101. nu. 57. qua de re plura scripsimus. §. si

69 quis ex his. Nec tantum filii liberos paternus auꝰ alet, vt Accursius hic annotat, sed auus maternꝰ filiæ liberos alet, si pater mortuus sit, aut egenus. l. non quemadmodum. ff. de liber. agnos. vbi notat Bart. & legem illam dicit celebrem & decisiuã huius quæstionis Boerius consil. 17. nu. 14. idem colligitur ex. l. 4. titulo. 19. part. 4. vbi notat Gregoriꝰ scholio qualquiera dellos.

Nec

Nec tantum auus paternus filij liberos alere tenetur, sed etiã dotare neptes.l. fin. C. de dotis promi. illis verbis. (dotem vel ante nuptias donationem pro sua dare progenie) dictio illa (progenies) non tantum filios, sed nepotes,& pro nepotes cõprehendit.l.fin.C.de emancipa. liber.doctores annotant in.l. fi. C.de natur.liber.fauet etiã huic sententiæ.l.qui liberos.ff. de ritu.nupt. vbi pater cogitur dotare liberos: appellatione autem liberorum nepotes continentur l.liberorum.ff.de verb.sig. ergò auus paternus cogetur dotare neptes.quæ opinio aptè depromitur ex.l.cognouim9.C.de hæret.l.dedit dotem.ff.de collatione bonorum.l.auus.ff. de pactis dota.l.& ideo.§. fin.iuncta.l. & nihil. ff. de in rem verso. notat Accursius scholio intelligi.l.fin. C.de dotis promi.sequitur Bar. l.1.nu.12. ff. solut. matrimonio, Ruynus consilio.45. nu.2.lib.2. Gomez arias in.l.51.Tauri.nu.12 dicunt opinionem hãc crebrius recipi Ripa.l.1.ff.solut.matrim. nu.74.Ioan.Luppus in.c.per vestras. de donat.inter vir.not.3.§. 24.nu.1.dominus Anto.Padilla auth.res quæ.C.communia de legat. nu. 58. & aggregat plures Gaspar Baetius de non meliorãdis filiabus.c.7.nu.16. quæ sententia iure Regio cõfirmata est. l.4.titulo.19.part.4.quæ lex hãc sententiam contrahit, vt locum non habeat, si neptis diues sit, quo casu dotari ab auo paterno nõ debet, qua de re difusius agit Baetius: qui tractat an maternus auus dotare neptes teneatur, qui post Ripam & doctores suprapositos non teneri respondet.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in. §. & si impubes.

Nutritor an sit testis idoneus alumno, nu. 50 usq; ad nu. 54.

Argumentum valet ab absurdo vitando, numero. 54.

Fructuarius an verum habeat dominium usus fructus, nu. 55. usq; in finem.

Vna dictio in eadem oratione potest sumi proprie & improprie, nu. 58.

Dictio manumissio an proprie referatur ad seruos sicut ad filios, nu. 59. 60. 63.

Vocabulum proprium dicitur quod est natum ad rem illam significandam quam demonstrat, nu. 61.

Proprie dictum illud est quod absolute & simpliciter dicitur, non autem quod dicitur secundum quid, nu. 62.

Voluntas coacta voluntas dicitur improprie, quia non est simplex voluntas sed qualificata, & in quibus casibus requiritur voluntas, simplex voluntas requiritur nō autē qualificata, nu. 64.

ET SI IMPVBES FILIVS EMANCIPATVS SIT: PAtrem inopem alere cogetur: iniquissimum enim quis meritò dixerit, patrem egere, cum filius sit in facultatibus.

1 X HOC §. colligunt doctores quòd filius impubes si emancipatus sit, cogitur alere patrē, agit enim textus de filio impubere, quià de pubere egit lex in principio vers. & magis puto. vbi filius legis præcepto cogitur alere patrem: impuberem autem filium emancipatum simili modo alere patrem debere constituit Vlpianus hic. idem Vlpianus. in. l. 1. §. sed nō nullos &. §. de servis. ff. de tutellis. tradit Accursius hic. scholio & si impubes. cui Bart. accedit.

2 Si filius in patris sit potestate, qui castrensia bona habeat, ex his inopem patrem alere cogetur, vt Accursius ait, quem sequitur Bart. & Alber. quærit enim sibi filius, qui est in potestate patris, quod labore militiæ acquirit. §. 1. insti. per quas perso. nobis acqui. in quibus bonis gubernandis filius familias pro patre familias habetur. l. 2. ff. ad Macædoni. idem est in quasi castrensibus. l. 1. §. nec castrense. ff. de collatione bono. iunctis ijs quæ ibi tradidit Bart. in princi. vbi ait quasi castrēsia bona cōferri nō debere, quià patri per filium suū non quæruntur, qua de re plura tradit Hippo. Riminal. §. 1. inst. per quas personas nobis acqui. nu. 2. & sequētibus & approbatur hæc opinio in. l. cum oportet in fine. C. de bonis quæ liber.

3 Si bona filij aduentitia sint, eorum vsusfructus patri quærit, de quo se & filium exhibere debet. §. 1. inst. per quas perso. nobis acquiritur. si profectitia bona sint, tam eorum proprietas quam vsusfructus patri quærūtur plenè. l. cum oportet. C. de bonis quæ liber. quæ lex de hac quadruplici specie bonorum agit, & quomodo patri quærantur edocet. quà de re plura scripsit Riminaldus in. §. 1. inst. per quas personas nobis acquir. Pinelus. l. 1. C. de bonis maternis. 1. parte. nu. 9. & nu. 22. cum alijs: qui difusè ac doctè multa aggregauit in. l. cum oportet: cuius legis interpretationem nobilissimam reddidit, quis nōdum ædiderit, suo pio labore ipse fruatur, mihi autem ab alienis abstinere propositū est, quià religione Christiana homines ijs, quæ

nostra non sunt, vti prohibemur.

4 Huius paragraphi decisionẽ, quam tam in castrensibus vel quasi castrensibus, quã in aduectitijs, & profectitijs bonis filij qui est in patris potestate obtinere Accursius ait, locum habere in bonis filij clerici intuitu ecclesiæ quæsitis scripsit Alber. hic post Speculat. cuius non meminit in titulo qui filij sint legitimi nu.12. sunt enim hæc bona quasi castrẽsia. l. sacrosanctæ. l. cũ legẽ. C. de sacrosanct. eccle. notat Hippo. Riminal. in. §. primo insti. per quas perso. nobis acquir. nu.58. Xuarez in quæstione: an in bonis maioratus filij pater habeat vsumfructum. nu. 31. tradunt plures, quos in vnum contulit dominus Couarruuias in. c. quià nos. nu.1. de testamen.

5 Huic opinioni rationem adducit Alber. qui ait propterea de bonis quæsitis intuitu beneficij ecclesiastici filium teneri alere patrem egenum, quià bona clericorum sunt bona pauperum. c. aurum habet ecclesia. 12. q. 2. apertius depromitur hæc opinio ex. c. fin. 16. q. 1. vbi Nauarrus. q. 1. nu. 22. difuse tractat quomodo clerici sacerdotia obtinentes pauperibus subuenire debent.

6 Quòd si nec egenis sacerdos consulat mortali crimine astringitur, vt ipse Nauarrus scribit,
7 & dominus Couarru. c. 1. de testam. nu. 3. si cuilibet pauperi cõsulere sacerdos debet, maximẽ egenti patri consulere tenetur, cum iure ipso diuino magis teneamur proximis coniunctisq; personis prospicere q̃ exteris, vt Alber. ait argumento. c. ad hæc. & c. relatum. 2. §. licet. de testamentis. qua de re est textus optimus in. c. non satis. 86. distinctione quem textum sæpẽ adducit Abb. pro hac sentẽtia q; maior pietas in alẽdis cognatis egenis subest, quam in alendis pauperibus extraneis, refert Peralta in. l. si quis Titio. ff. de legat. 2. idem approbat Alexan. l. diui. nu. 5. ff. ad leg. fal. Siluanus consilio. 33. nu. 9.

8 Hinc dicit Ioãnes scholio domesticos in. c. non satis. filiũ potius alimenta suppeditare debere patri infideli, quam cuiuis extraneo homini fideli, ac orthodoxæ fidei viro, sequitur Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 13. Siluanus consilio. 33. nu. 9. Card. cle. 1. de testam. nu. 22. dicit receptam esse sententiam Abb. in. c. si quis episcopus. not. 1. de hæret. eãdem opinionem crebrius approbari affirmat Felinus in c. cum sit. de iudæis. domin9 Anto. Padilla in. l. præses. nu. 11. C. de seruit. & aqua. hanc sententiam crebrius receptam esse attestatur dominus episcopus Pacensis in institu. catholicis. c. 29. num. 12. qui aduocat diuum Thomam aliosq; primi nominis authores, qui huic sententiæ astipulantur, Huic opinioni aduersan

uersantur verba diui Ambrosij in.c.non satis (item perfecta liberalitas fide, causa, loco, tempore commendatur; vt primum operetur circa domesticos fidei) quibus ex verbis colligitur in officijs charitatis præponendos esse viros catholicos. huic sententiæ fauet. c. in eos. de hæret. illis verbis (in eos qui catholici non sunt etiam si consanguinei fuerint, episcopi vel præsbiteri nihil conferant.) vbi præsbiteri conferre prohibentur in eos, qui impij sunt in Deum, ergo in fideli patri nihil conferent. sed hæc iura de consanguineis agũt, non de patre, cui iure diuino parendum est secundum præcepta decalogi, vt scriptũ est Exodi c. 20. Deuteronomij. c. 5. quod diuinum præceptum à seruatore nostro Christo Iesu confirmatum est, vt scriptum extat Mathæi.c.15.& Marci.c.7. cui præcepto etiam gentes quæ Deum nesciebant, paruere.l.veluti. ff. de iust. & iure. patris enim persona semper sancta ac religiosa filio videri debet.l.liberto & filio. ff. de obsequijs. licet impius & legum contemptor sit, pater tamen est. auth. de incæstis nuptijs.§. si verò contigerit. collatione.2.

9 Hæc tamen sententia locum non habet, si patriæ delendæ pater operam daret, quia filius nõ tenetur patri obtemperare, sed patriæ, occidetq; filius patrem patriam delentem sine scelere.l. minimè. ff. de religio. & sump. fune.l.postliminium.§. filius. ff. de captiuis. tradunt Iass. num.13.

10 Claud. colu. fin. Oroscius.nu.4. l.veluti. ff. de iust. & iure. si impiũ patrem in patriam licet occidere, fortiori ratione licebit, si in Deum pater impius sit, vel alimoniam negare, qua malefici carere debent.l.bona fides. ff. depositi. hanc sententiam fulcit. c. legi.23. q.8. illis verbis (non est crudelitas crimina pro Deo punire, sed pietas.) & subdit vnde & in lege dicitur, si frater tuus, & amicus, & vxor, quæ in sinu tuo dormit, deprauare te voluerit à veritate, sit manus tua super eos, & efunde sanguinẽ ipsorum, estq; vxor expellenda. c. vxor. in fine. 28. q.1. Ioan. cholio. i.c. si quis episcopus de hæret. si vxorem impiam in Deum propellere, ac occidere licet, propter quam homo debet patrem & matrem relinquere, & vxori adhærere. c. debitum de bigamis ergo patri in Deum impio alimoniã denegare permissum est, quia filius Deũ patri debet præponere, & ardentius amare.l.6. titulo.12. part.2. illis verbis (è si naturalmẽte en este mũdo aman los fijos à los padres, porque nascieron dellos è esperan su bien fecho è heredar sus bienes despues de su muerte, mucho mas deue ome amar à Dios que lo fizo de nada, è le dio alma de conocencia, è entendimiento en cuya mano es su vida è su salud

& todos sus bienes que ha en este mũdo, è espera hauer en el otro è porende dixo Sant Augustin: amar deue ome à su padre, mas ante deue el ome poner elamor en Dios que lo crio) durum est enim inimico Dei Optimi Maximi omnium creatoris subuenire alimonia, propterea quòd pater sit, ac eius perfidiam augere, cùm resiperet forte si inopia laboraret, optimus est ingenij largitor venter, vt Persius ait, vnde ipse existimo patrem hæreticum fame morientem filium pascere debere, non sic si mortis periculo non astringatur, quo sensu accipi debet.l.8. titulo.23.part.1. quæ ait, patri hæretico potius consulere alimonia filium debere, quam viro catholico extraneo.

11 Huius paragraphi constitutioni, qua filius impubes emancipatus cogitur alere patrem, ratio adduci potest ex sententia Anaximenidis dicẽtis nihil esse iustius quam generationis & disciplinæ authores mutuis beneficijs demereri, refert Stobæus sermone.77. ex qua sententia colligitur non solum filium teneri alere patrem, verum etiam discipulum cogendum esse egenum alere præceptorem. huius sentẽtiæ author est Innocẽt. c.1. de magistris in fine, sequitur Ananias ibi.nu.11.& Ioan.Imol. nu. .& hanc sententiam sequitur Alber.in.l.2. ff. de orig. iur. idẽ Alber.in proœmio. digesto. §.quibus in fine. Bald.l.2. ff. de orig. iur. in fi. & ibi Iass. nu.98. Ioann.Oroscius nu.131.hanc sequitur additionator Alexand. in.l. generaliter. nu. 11. ff. de in ius vocand. Romanus sing.138. hanc dixit esse receptam traditionem Cagnolus repetitione.l. 2.ff.de orig.iur.in.§.iuris ciuilis scientiam. nu.44. &.45. quam sententiam probabit Bologninus in auth. habita. C. ne filius pro patre.nu.72. & ibi Bernardinus schædobius in.§.veniant, & in eis securè habitent.nu.24. fol.76.Dueñas regula.187. casu 14. & cõstat hanc esse receptam sententiam ex congestis per Rebuffum de priuilegijs scholar. priuileg.66. pro qua sententia adducitur textus in.l.2.§.fin. ff. de orig.iur. vbi lex refert Sabinum iure consultum à suis auditoribus fuisse sustentatum.Item pro hac parte adducitur.l. Attilius Regulus. ff. de donat. &.l. cum plures.§.cum tutor. ff.de administ. tuto. vbi Paulus iure consultus ait tutorem non posse donare de bonis pupilli, & tamen dicitur eum posse de bonis pupilli largas mercedes soluere præceptoribus, ergo consequitur pupillum esse hoc onere obligatum. adducitur etiam tex. c. quia nonnullis. de magistris. vbi Sũmus Pontifex præcipit, quòd docentis necessitas releuetur. hanc sententiam fulcit textus in l.1.vers. filios suos erudire.C. de excusat artifi. lib.10. inibi enim

discipuli

12 discipuli appellantur filij, sed patrem alit filius, ergò & præceptorem discipul9, adducitur etiã sententia Accursij scholio fin. in. l. liberto. ff. obsequijs. quæ æquiparat personam magistri personæ patris, sed filius cogitur alere patrem. l. si quis à liberis. §. si vel parens. ff. de liberis agnos. ergò discipul9 magistrũ. hanc æquiparationem accedẽs Accursij sententiæ approbat Bar. l. omnes populi. nu. 12. ff. de ius. & iure, ibiq; Ioann. Oroscius. nu. 42. Cagnolus dicto nu. 45. sequitur Alber. in. l. generali ter. nu. 2. ff. de in ius voca.

13 Quæ lex constituit ne is, cui reuerentia debetur, in ius vocetur sine venia, ex quo deduxit Albericus magistrum non posse in ius vocari sine edicti venia, propterea quòd magistro teneatur discipulus reuerentiam exhibere, sententiam Alberici sequitur Socyn. in. l. generaliter. nu. 8. qui approbat doctrinam Accursij scholio fi. in. l. liberto. pro qua adducit textum elegantem in. c. sententia. 2. q. 7. & Accursij sententiam, cui accedit Albericus, sequitur Bologni. in auth. habita. C. ne filius pro patre in nu. 76. & plures ex nostris, qui huic opinioni astipulantur, aggregat Boerius tracta. de authori. magni concilij. nu. 90. in additione litera. f. & Rebuffus tracta. de priuileg. scholarium priuilegio. 67. & priuilegio. 70.

14 Huic sententiæ fauet doctrina Ioann. scholio pe. in. c. 1. 23. q. 5. dicentis magistrum habere in discipulum maiorem potestatem, quam pater in filium. sequitur Gregorius scholio fin. in. l. 7. titulo. 33. part. 7.

15 Contrariam sententiam sunt qui defendãt, existimãtes quòd discipulus nõ cogatur alere præceptorem Alber. in. l. 1. §. ius naturale in fine. ff. de iust. & iure. sequitur Rebuffus tracta. de priuileg. scholari. priuileg. 66. inquit enim Albericus, discipulũ alere debere præceptorem de honestate, non tamen de necessitate: quià cum in iure cautum non sit, q; discipulus alere præceptorem teneatur, consequitur quòd non est cogendus. Nec obstant legum capita, quæ pro cõtraria sentẽtia adducta sunt, quia. l. 2. in fine. ff. orig iur. narrat ea, quæ Sabini discipuli fe-

16 cerunt, qui egenti præceptori alimenta præstitere, ex quo nõ debet argumentum sumi, vti Accursius docet in. l. vni. C. quãdo non per partes. sequitur Hieronimus Cagnolus dicto nu. 45 & Felin. in. c. cum in iure. nu. 13. de officio deleg. Iass. in. l. his verbis. nu. 2. C. de testamentis. hanc sententiam crebriori scriptorũ calculo approbari attestatur Curt. Iuni. consilio. 59. nu. 4. & consilio. 125. nu. 6. lato sermone Parisi cõsilio. 5. nu. 214. volum. 4. Bernardus Diaz regula. 781. Loazes tracta. de matrimonio Regum Angliæ. fol. 62. nu. 8. &

doctores passim.

Item huic sententiæ nō obstat. l. Attilius Regulus. ff. de donatio. quia ibi propter benemerita de quibus constabat, donatum est, id circo etiam inmensa donatio valuit sine insinuatione Ripa. l. si vnquam. q.13. nu.25. C. de reuo. donat. dominus Couarru. in. c. cum in officijs. nu.10. de testam. huius sententiæ ratio est, quia doctrina qua discipulus imbutus est, iusta censetur causa, vt in præceptorē collata donatio valeat: inuitus autem disci pulus donare non cogitur, nec enim dicitur donare, qui coactus donat. l.1. ff. de donat. Nec obstat. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de admi. tuto. quia mercedem debere discipulum præceptori ex illa lege deducitur, non autem de promitur, quòd ei alimē ta præstare teneatur. Item non obstat. c. quia non nullis. de magistris. vbi magistri necessitas releuatur, hoc enim ab ecclesia fieri oportere constitutum est, non autem à discipulis. Item nō obstat. l.1. ver. filios suos erudire. C. de excusat. artifi. lib.10. vbi discipuli appellantur filij, quia hoc fit ratione reuerētiæ, quam discipulus exhibere debet magistro, vt declarat Lucas de pæna in dicta. l.1. colu. fin. sequitur Rebuffus de priuileg. scholar. priuileg. 67. in fine. non tamen ex hoc sequitur, quòd magistrū discipulus alere teneatur. Item nec obstat sententia Accursij schol. fi. l. liberto. ff. de obsequijs dicentis personam magistri personæ patris comparari, ergò sicut ali pater debet, ita & magister.

Aduersus Ioannē Oroscium.

18 Hoc enim non consequitur, quia pater in ius vocari non potest sine permissu prætoris. l. qui ꝙ. §. prætor. ff. de in ius voca. magister autem potest in ius vocari sine edicti venia. Accursius in. l. generaliter. ff. de in ius voca. hanc sententiam crebrius receptam esse affirmat Iacob. de Sancto Georgio ibid. num.1. & Bernardinus Schedobius auth. habita. C. ne fili. pro patre. n.15. fol.48. Ioann. Oroscius in. l. generaliter. nu.2. Ex quo deducit ipse falsam esse sententiam Accursij scholio fin. dicta. l. liberto.

19 æquiparantis magistrum patri, sed non defluit ex superiori bus, quod deducit Oroscius: quia non valet consequens, si quis dicat, magister potest in ius vocari sine venia edicti, ergò nō debetur ei reuerentia ad speciem patris, quia edictum de in ius vocando est prohibitorium, vnde omnē hominem, qui edicto non continetur, de quo agitur in titulo de in ius voca. permissum est in ius vocari sine edicti venia Accursius in dict. l. generaliter.

20 Hoc fit exemplo edicti de pro curatore constituēdo, quod prohibitorium est, quilibet enim procuratorem dare potest, qui prohibitus non est. l. mutus. §.1. ff. de procurat. tradit Roma. in

l.1.

l.1.nu.3.ff.de in ius voca. hæc sententia probatur in.l.14.titulo.2. part.3. sed in.§.prætor. non constituit Vlpianus, ne quis magistrum in ius vocet sine edicti venia, ergò vocari poterit, quamuis magistro reuerentia exhibenda sit.
21 Probatur hæc sententia exemplo nouercæ, cui idem est honor exhibendus, qui exhibetur matri.§. socrum. inst. de nuptijs. nouerca tamen in ius vocatur sine edicti venia: Accursi. in.l.generaliter. nam licet priuignus nouercæ eum honorē exhibere debeat, quem exhibet matri ipsi, quæ eum pepererat, filius tamen contra matrem naturalem famosa actione agere prohibitus est.l.sed & si hac.§.prætor.ff.de in ius voca.l.falsi quidē. C.de falsis. secus contra nouercam aduersus quam priuignus actione famosa experiri potest. l.de his.C.de furtis.
22 Hanc sententiam veram esse apparet ex his, quæ in personis auunculi materteræ & amitæ constituta sunt, quibus eadem habetur reuerentia quæ patri.§. item amitam. inst. de nuptijs. possunt tamē isthæc omnes personæ in ius sine edicti venia vocari, vt cum iudicio tradidit Alciat. in.l.1.C. de in ius voca. in glo. incipi. vxori in fin. contra Deci.in.l.fin.nu.fin. eod. titulo.
23 Ratio huius sententiæ est, quià licet in iure sæpe cōstituatur reuerentiam habendam esse certis quibusdam personis sicut patri, hoc intelligendum est secundum naturam, vt maior sit habenda reuerētia patri quam cæteris, vt probatur in.§.inter eas. 1. inst. de nuptijs. ex quo textu hoc modo interpretandæ sunt leges præcipientes reuerentiam certæ alicui personæ exhibendam sicut patri, vti docet Gomess.in.§.pœnales. nume.24. de actio.
24 Hæc interpretatio ex eo vera apparet, quià patrono eadem debetur reuerentia quæ patri.l. liberto.ff.de obsequijs. patrono autem deportato non debet libertus reuerentiam.l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius vocand. notat Roma.ibi.nu.8. patri autem deportato semper filius reuerētiam & pietatem debet.auth.de incæst. nupt. §. si verò collatione.2. consequitur ergò multum interesse inter reuerentiā, quam filius patri debet, & reuerentiā quam debet extraneis quibusque personis, quià reuerentia quæ patri exhibenda est, ex iure naturæ defluit. l. veluti. ff. de iust. & iure. quæ verò alijs personis ex quadam æquitate debetur, veluti quæ domino, magistro & potestati exhibenda est: vnde isti in ius vocari sine edicti venia non debent. Ioann. Andr. in additione ad Speculat. titu. de inquisitione. §. fi. in princip. sequitur Roma. in.l.fin. num.5. C.de in ius vocand.
25 Ex quibus apparet, quòd is qui cuippiam reuerentiam de-

bet sicut patri, potest eum in ius sine prætoris permissu vocare ex sententia Accursij in.l. liberto. quam iniustè refellit Ioann. Orosciussupra. Item deducitur, non esse probabile argumētum quod doctores collegere ex ijs, quæ dixit Accursi9 in.l. liberto. scripsit sanè Accursius discipulum magistro eandem reuerentiam exhibere debere, quam naturali exhibet patri: ex hoc deducunt scriptoresdiscipulum teneri alere magistrum, sicut tenetur exhibere patrem: hoc enim non consequitur, nec probabile est: quià maximum est discrimen inter reuerentiam quam filius patri debet, & eam quam extraneis personis exhibere debet, vt paulò ante diximus. ex ijs quæ tradidimus apparet hūc articulum indificilem esse, quem ipsi interpretes magis dificilem reddidere: tractant enim generaliter, vtrum discipulus teneatur alere præceptorem, nec alterum ab altero disiungunt, cum maximū sit discrimen inter eos.

26 Ego sanè certamen hoc distinctione componēdum existimo, aut enim præceptor professor est artium liberalium, & is non est à discipulis alēdus, quià mercedem accipit pro labore.l.1. in principio. ff. de var. & extra ord. cog. de præceptore hoc agit.l. cum plures.§. cum tutor. ff. de admi. tuto. si verò præceptor professor sit iuris ciuilis aut canonici, quià huic salaria de publico decernuntur. l. medicos. C. de professor. & medi. lib. 10. ali non debet, quòd si non decernatur, quià quilibet ex proprio labore fructū percipere debet. c. charitatem. 12. q. 2. putarem alēdum esse iuris præceptorem à discipulis, dum ab eo docentur. in hoc casu loquitur. l. 2. in fin. ff. de orig. iuris. vbi Pomponius Masurium Sabinum iure consultum à discipulis sustentatum esse ait, ibiq; non tàm factum narrat, quàm ius cōstituit. hoc casu discipuli cogentur præceptorem alere parrochianorum exemplo, quià res est sanctissima ciuilis sapientia, quæ precio nummario non est æstimāda.l.1.§. proinde. ff. de varijs & extra ord. cog. vnde iuris professores appellantur sacerdotes

27 l.1. in princi. ff. de iust. & iure. de quibus constituetur, sicut de sacris presbyteris seu sacerdotibus, qui de altari cui seruiunt sustentantur. c. cum secūdum apostolum. de præb. si sacerdotij redditus sint tam tenues, vt parrochus ex eis sustentari non possit, parrochiani quibus confert sacramenta, alere cogentur secundum doctrinam Ioānis scholio. 1. c. omnis christianus. de con secra. distinctiōe. 1. tradit Abb. nu. 6. c. de rectoribus. de cleri. ægrot. & ibi doctores.

28 Idemq; de professoribus philosophiæ constituemus argumēto. l. 1. ff. de varijs & extra. ord cog. Idem maiori ratione de diuinæ

Distinctio.

uinæ philosophiæ professoribꝰ statuetur. Hæc opinio quæ habet, quòd discipulꝰ cogitur præceptorem alere iure Regio approbata est. l. 2. titulo. 20. part. 4.

29 Item diuini verbi prædicatores qui populum diuina docẽt, ali debent ab ijs quos instituunt, c. apostolicis. 16. q. 1. huius canonis argumento in hac sententia fuit Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 25. tradit doctè Alfonsus Castro. lib. 9. aduersus hæreses. pag. 1. 6. & 8.

30 Item sacerdotes diuina donãtes ac sacramentorum ministerijs seruientes ali debent ab ijs, quibus sacramenta conferunt. c. ad apostolicã de simonia. vbi approbata est consuetudo, qua introductum fuit, vt clericis diuina conferẽtibus munera esculenta poculentaue condonentur, quæ vt laici præstent iudicis officio compellentur, hoc ex illo capite collegit Abb. ibi. idem Abb. in. c. ad abolendã. col. pe. de sepulturis. Roma. sing. 433. Corset sing. 268. verb. practica. Felinus in. c. 1. de spõsalibus. col. 10. Iass. in. l. de quibus. nu. 76. ff. de legibus. Hæc sentẽtia rationẽ habet, quià dignũ est vt presbyteri metant temporalia, qui seminãt spiritualia Diuus Paulus ad Corinthios. c. 9. textus in. c. cũ ex officij. in fin. de præscrip.

31 Item vicarij perpetui qui loco alterius diuina sacramenta tractant, & parrochianis condonant alendi sunt ab eo, in cuius locũ substitui sunt. c. de monachis. de præbend. clem. 1. de iure pat. quòd si vicarij munus breui tempore duraturum sit, illo tempore quo vicarius sacris operam dat, ali debet ab eo, in cuius locum suffectus est. glo. tẽporales. extrauag. execrabilis. de præbend. Ioannis. 22. sequitur Rebuffus tractatu congruæ portionis. q. 2. nu. 15. quòd si vicarius non alatur, poterit nõ dare operam rei sacræ, & diuina sacramenta populo denegare, diuinum quod subtrahere seruitium, Ioannes scholio. 1. c. omnis Christianus. de consecra. distinctione. 1. & ibi traddunt interpretes argumento. c. cum sit. de simonia & c. charitatem. 12. q. 2. Sed hæc sententia obtinet, si superioris authoritate subtrahat diuina, ac parrochianis illa deneget propterea, quòd a beis non alatur, propria autem authoritate hoc facere prohibetur. Thomas. 2. 2. q. 86. articulo. 1. idem Thomas. q. 10. articulo. 3. Archiepis. Floren. 3. parte. titulo. 12. c. 11. & sententiam glo. sic accipiendam esse traddunt Ioan. And. Antonius & Abb. in Rub. de parrochijs. Lappus allegatione. 67. Felinꝰ in. c. veniẽs. col. 2. de testibus quæ opinio fulcitur argumẽto. c. si canonici. de officio ordina. lib. 6. iudex autẽ in hoc casu aut permittet diuina denegare plebi, aut parrochianos coget, vt necessaria rectori ecclesiæ subministrẽt. Rebuffꝰ tractatu cõgruæ por-

portionis.q.12.nu.94.

32 Hæc etenim, si ecclesia bona non habeat, exquibus rector alatur, fieri debent, sed si ecclesia abundat, de bonis ecclesiæ, cui seruit, sustentari rector debet Speculat. titulo qui filij sint legit.nu.23. c.2. c. extirpandæ. c. cum secundum Apostolum. de præbend.auth.vt determinatus sit nume.cleri.collatione.1.

33 Item clerici egeni qui sine dote ad sacros ordines ad lecti sunt, ali debent ab ijs, à quibus insigniti, ac ordinati fuere, Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 24. argumento.c.2.&.c.cum secundum de præbend.

34 Item domus hospitalis, aut xenodochij rectores ali debent cũ familia sua de redditibus bonorum ad xenodochium pertinentium, tradit Matesellanus notab.191. sequitur additionator Alexand.l.1. ff. solut. matrimo. num.23. argumento.l.cum post mortem.§.1.ff.de adminis. tuto.

35 Item diuites egenos ac inedia morientes alere tenentur, quòd si nec aluerint, & fame perierint pauperes, occidisse existimari debent, qui alimoniam denegarunt. c. pasce fame morientem. 86.distinctione.

36 Potest enim qui inopia laborat, ne fame pereat malè parta retinere. Ricardus in. 4. distinctione.15. articulo.5. q.4. sequitur Ioannes Luppus in Rub. de donat. inter virum & vxorem. §.65.nume.41. dominus Couarruuias in reg.peccatum. de reg. iuris.lib.6.1.parte. in principio. 37 num.2. ꝙ si diuites alere inedia pereuntem detrectent, pauperes iudicis officio implorato alimoniam petent, præses autem coget diuites, vt alimenta pauperibus subministrent.glo. c.sicut. 47. distinctione per. c. ad apostolicam. de simonia. sequitur Abb.in. c.1. de emptione & vend. nume.3. idem Abb. in. c. cum percussio.nume.8.de cleri. ægrot. idem Abba. in. c. si quis propter.nume.7.de furtis. Feli. in. c. cum accessissent. nume.22. de constitu. tradit difusè dominus Couarruuias lib.3. variarũ resolut.c.14.nume.5.Ioan.Luppus in.c.per vestras.not.3.§.12. nume.2.Albert.Trochus. de vero & perfecto clerico.lib.2.c.11. num.14.Ripa tractatu de peste. c.de remedijs præseruatiuis.nu. 196.Siluanus consilio.33. nu.10. Auiles in.c.17.correctorumglo. à razonables precios. nume.15. Diuus Thomas.2. 2. q.71. articulo.1.

38 Hæc enim sentẽtia locum habet in specie proposita, quando pauper inedia perit, non autem si quoquo modo vitam tueri possit, & famem leuare. Siluester verb. elemosina. q. 1. & 2. Caietanus post Thomam.2.2. q.110.articul.3.dominus Couarruuias dicto.c.14.nu.5.

39 Id tamen in proposito prætermitendum non est, quòd si inedia pauperes laborarent, quibus

bus non possint diuites consu-
lere, repellentur exteri paupe-
res, vt indigenæ alantur: vti eru
dite docet Castro. lib. 1. de lege
pœnali. c. 5. fol. 40. pag. 1. quæ sen
tentia iure Regio cōfirmata est,
l. 6. titulo. 12. lib. 1. nouæ compi-
lat. hæc opinio rationem habet,
quià in elemosinis erogandis or
do seruari debet. c. non satis. 86.
distinctione, ex quo collegit sæ-
pè Abb. q maior pietas exerce
tur in cōsanguineos pauperes,
quam in extraneos, sequitur Pe-
ralta. l. si quis Titio. ff. de legat. 2.
& alij doctores suprapositi.

40 Hinc tamen scripsit ipse Pe-
ralta, quòd si testator legatum
relinquat vni cōsanguineo pau
peri, debetur legatum proxi-
miori consanguineo pauperi,
quamuis ex consanguineis re-
motioris gradus alius sit paupe
rior, idem approbat ipse Peral-
ta in. l. vnum ex familia. §. si de
falcidia. nu. 13. ff. de legat. 2.

41 Item huius paragraphi sentē
tia locum habet in nutritore &
nutrice, quos tanquam paren-
tes alere tenetur alumnus, & nu
tritionis gratiam refferre nutri
tor enim & nutrix patris & ma
tris nomine continentur, nec in
ius vocari possunt sine edicti ve
nia, exemplo patris naturalis. l.
iniquum. C. de in ius vocando.
qua lege patrem sine edicti ve-
nia in ius vocare prohibemur,
cui constitutioni rationem ad-
ducit Bald. ibi: quià pro bono
non debet quis dare malum, cui

accedit Iacobus Nouellus tra-
cta. defensionū. titulo quæ per-
sonæ accusare non possunt. nu.
42 20. pari ratione nutritorem &
nutricem non poterit alumnus
in ius vocare sine permissu præ
toris, quià his reuerentia exhi-
betur ad quandam speciem pa
rentum. Alciat. in. l. fin. C. de in
ius vocando. scholio pe. argu-
mento. l. 1. §. fin. ff. de obsequijs.
illis verbis (indignus militia iu-
dicandus est, qui patrem aut ma
trem à quibus se educatum di-
xerit maleficos appellauerit.)
interpretatur Alciatus illa ver-
ba, patrem aut matrem, id est
nutritorem & nutricem, ne illa
verba (à quibus se educatum di
xerit) superfluant: cum appella
tio patris ad hos quoq; refera-
tur. Plautus in Menechmis.

Adeo forma simili pueri, vt mater sua
Non internosse posset, quæ māmam dabat,
Neq; adeo mater ipsa quæ eos pepererat.

Huius interpretationis me-
minit Tiraquell. in. l. si vnquam
verbo. susceperit liberos. nu. 50.
C. de reuo. donat. qui in huius
partes adducit Maronis carmi
na de Lupa loquentis, quæ Ro-
muli Remiq; nutrix fuit. in lib.
Æneidos. 8.

Illic genus omne futura
Stirpis ab Ascanio pugnataq; in ordine bella
Fecerat, & viridi fatam mauortis in antro
Procubuisse Lupam, geminosq; hinc vbe-
ra circum
Ludere pendentes pueros & lambere ma-
trem.

Adducit multa in proposito
Tira-

Tiraquellus, qui alijs di iudican dum reliquit, vtrum Vlpianus in.l.1. vers. fin. ff. de obsequijs. egerit de nutritore & nutrice. huius interpretationis meminit Costa in.l. si ex cautione. C. de non nume.pecu.scholio seu doli.nume.4. qui Alciatum & Tiraquellum aduocat, sed corruptè, aitque Costa, quòd quamuis Alciati authoritate moueatur, tamen subsistere se: propterea quòd verisimile nõ sit, vt is qui nutritorem aut nutricem maleficos appellauerit, indignus militia iudicandus sit, cum sat sit crimen hoc acrius vindicari per sonarum dignitate pensata. argumento. §. atrox. insti. de iniurijs. vnde Accursius in dicto §. fin. existimauit legem de patre & matre naturali agere propter grauiorem pœnam, qua plectitur filius. hanc interpretationem refellunt illa verba (à quibus se educatum dixerit) quæ superflunt.

43 Propterea Costa num.6. scripsit non ineleganter dici posse, quòd si quis patrem aut matrẽ, à quibus se educatum neget, maleficos appellauerit, indignus militia iudicandus non sit, ferè non magis quam si extraneos homines appellasset maleficos, si quidem ad extraneorum condirionem penè rediguntur parentes, qui liberis alimenta impiè denegarunt. l. necare. ff. de liber.agnos.c.t. de infanti. exposit. His tamen non obstantibus ait ipse Costa Alciati interpretationem defendi posse, vt nutritoribus hæc reuerentia debeatur, quòd in ius vocari non possint sine edicti venia, nec aduersus eos doli actio possit intentari. argumento. l. iniquum. C. de his qui accusa. non possunt. & argumento. l. non debet. ff. de dolo. atque ita tenuit Felinus in.c. cæterum de iudicijs. num.15. in qua sententia permansit Costa. nu.7. sequitur Petrus Plaça in lib. de delictis. c.42. num.6. quæ sententia iure Regio confirmata est. l.3. titulo. 20. part.4.

44 Quæ lex agit de expositis, ij quidem altorem sine edicti venia in ius vocare prohibentur. idem est si parentum sumptibus quispiam alatur, huic enim permissum non est nutritorem accusare, cui alumnus debet reuerentiam ad speciem quamdam patris exhibere. l.3. titulo. 24. part.4.

45 Ipse equidem scio in ius sine edicti venia nutritorem aut nutricem non posse alumnum vocare, vt multis comprobatum est: hæc tamen sententia non depromitur ex. l.1. §. fin. ff. de obsequijs. cuius vim ac potestatem non tenuit Alciatus, cuius opinionem non integrè fulcire. l. 1. §. 1. ff. de obsequijs. attestatur Gregorius scholio primo in princi. tito. 2. par.4. qui cum iudicio istæ pẽsitauit, quia leges iniuriã, quæ patri fit, atrocem existimãt, acriusque

acriusque coercent, quam eam, quæ homini extraneo obsequiosis vitæ fit, l. prætor edixit. §. fin. ff. de iniurijs. §. atrox. instit. de iniurijs. ratio est, quia persona patris sanctior ac venerabilior filio videri debet, quam alterius cuiuspiam. l. liberto. ff. de obsequijs. tradit docte Ioannes Genesius conciuis noster in lib. 1. epistola. 8. & in lib. 4. epistola. 58. hinc apparet acrius plectendum filium, qui in patrem aliqua commisit, quàm si committeret in extraneū, vel in nutritorem, sed in specie. §. fin. acrius punitur qui nutritorem maleficum appellat, quam qui violentas manus patri intulit, ergo lex non agit de nutritore, & nutrice.

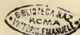
46 Nec ferendus est Costa, qui dixerit non esse puniendum filium, qui patrem aut matrem à quibus se educatum negat, maleficos appellauerit, quia pater ad instar extranei redactus est: hæc enim in his, quæ ad patriā potestatem pertinent, locum habent, qua priuatur pater, qui filium exposuit Accursius. l. necare. ff. de liber. agnos. in ijs enim, quæ à natura ducuntur, pater manet, quæ naturalia iura ciuilis ratio corrumpere nō potest. l. eas obligationes. ff. de capit. dimi. §. sed naturalia. insti. de iure natur. vnde pater manet is, qui filium vendit. l. fin. C. de patribus, qui filios distra. nec eam ob causam desinit esse pater, quod filium occidere ei permissum sit. l. in suis. ff. de liber. & post. est igitur puniendus qui patrem, à quo se educatum negat, maleficum appellauerit. nec lex constituit acrius esse puniendum filium, qui nutritorem aut nutricem maleficos appellauerit, quam si patrem naturalem appellasset, cum altoris causa naturalis non sit, patris verò causa sit naturalis: agit enim. l. 1. §. fi. de reue-

47 rentia quam filius patri exhibere debet, & de pœna qua est afficiendus, si reuerentiam non exhibuerit.

Adversus Em. Costa.

Interpretatio noua

Primò quærit Vlpianus, vtrū filius milles puniendus sit, qui patrem aut matrem contumelijs affecit, & ait puniendum esse, quamuis milles multis principalibus beneficijs fruatur. argumento. l. 1. C. de iuris & facti igno. l. 1. C. de veteranis lib. 12.

Secundò dubitatur, vtrum libertus qui parentes iniuria afficit, puniendus sit, & puniendum esse Vlpianus respondit, quia pietatis ratio etiam inter collibertos secundum naturam salua esse debet, quam delere ius ciuile non potest dicta. l. eas obligationes. quamuis iure ciuili liberti persona vilis abiectaque sit, quæ ad dignitatem aspirare non potest. l. vni. C. ad legē Viselliam. vnde legum laqueis astringi non debet. l. quæ adulteriū. C. de adulter. notat Cynus in. l. cunctos populos. C. de summa trini. his ita definitis, docet Vlpianus, qua pœna affici debeat

beat filius miles, qui in patrem aliqua commisit, dixerat iudicis arbitrio pro modo delicti esse puniendum, quæ quomodo accipienda sint, docet ipse Vlpianus, constituens quòd filius qui patrem aut matrem contumelijs affecit, aut violentas manus eis intulit, pro modo puniẽdus sit, si autem parẽtes, quibus reuerentiã exhibere debet, non solum quia parẽtes sunt, verum etiam quia ipsum aluerint, ac educauerint, maleficos appellauerit, indignus militia iudicandus est, vnde in proposita specie Vlpianus discrimen constituit inter patrem, qui filium educauit, & genuit, & patrem qui tantum genuit, sed non educauit: constituitq; acrius puniendum esse filium, qui contumelijs patrem affecit, qui genuit & educauit, quam si afficeret patrem genitorem tantum nõ altorem. quæ cum constituere vellet Vlpianus, necessariò adijcere debuit illa verba (à quibus se edu-
48 catum dixerit) cum vis & potestas constitutionis in hoc consisteret, quæ iure optimo constituit Vlpianus, cum parentum munus sit non tãtum liberos gignere, sed alere ac educare, vt ad perfectum esse perducantur. l.1.§.ius naturale.ff.de iusti.& iure. vnde pater qui alimenta denegat paruulo filio necare videtur.l.necare.ff. de liber. agnos. Hinc fit, vt filius qui patrem educatorem pulsat, duplici peccato astringatur, violat enim eum à quo procreatus est, & eum à quo est educatus. Cicero in paradoxis. q.4. (illud tamen interest, quòd in seruo necando, si id fit iniuria, semel peccatur: in patris vita violanda multa peccantur, violatur is qui procreauit, is qui aluit, is qui erudiuit, is qui in sede ac domo atq; in Republica collocauit, multitudine peccatorum præstat, eoq; pœna maiore dignus est) qua de re multa ex sententia Phauorini tradidit Gellius lib.12. noctium atticarum.c.1. in hæc verba (& nihil, inquit, dubito, quin filium lacte suo nutritura sit, sed cũ mater puellæ, parcendum esse diceret, adhibẽdasq; puero nutrices, ne ad dolores quos in enitendo tulisset, munus quoq; nutricationis graue ac dificile accederet: oro te, inquit, mulier, sine eam totam integram esse matrẽ filij sui: quod est enim hoc contra naturam in perfectum atq; dimidiatum matris genus, peperisse, atq; statim abse se abiecisse: aluisse in vtero sanguine suo nescio quid quòd non videretur, non alere nunc suo lacte, quod videat iam viuentem, iam hominem, iam matris officia implorantem) scripsit plura in eodẽ capite ad hanc rem pertinẽtia: quibus apparet educatrici matri plus filiũ debere quã illi, quæ tantum enixa est, & cuius cura alieno lacte alitus, educatusq; est. in proposito multa aggregauit Tiraquell. de nobilitate

bilitate.c.16.nu.5.&.c.20. num. 84. dominus Couarru. in epitome de sponsalibus.2.parte. c. 8. §.6. nu. 13. quæ iure Regio confirmata sunt.l.1.titulo.19.par.4. illis verbis(Otrosi el fijo es mas tenudo de amar è de obedescer al padre porquel mesmo quiso lleuar el afan en criarle ante q̃ darle à otro) his quidem docemur, quantum parentibus debemus, qui nos genuerunt ac educarunt.

49 Vtrum autem nutritori nutricicꝙ alimenta suppeditare teneamur, non depromitur ex.l.1. §.fi.ff. de obsequijs.vt scriptum est. sed nutricationis gratiam refferre alumnum debere alimẽtacꝙ præstare lege naturæ cautum est:vt officium officio pensent : quod docto carmine cecinit Policianus in lib. qui inscribitur nutricia in principio.

Stat vetus, & nullo lex interitura sub æuo
Diuorum, atq; hominum concors, incidit in auro
Scilicet hãc natura parẽs, dictasse ferũtur
Fatorum consulta themis, solersq; futuri,
Nondum caucasea pendens de rupe Prometheus.
Quæ gratos blandæ officio nutricis alũnos
Esse iubet, longumq; pia mercede laborem
Pensat, & emeritis cumulat compendia curis.)

Quæ naturæ præcepta lege Regia seruare compellimur.l.3. titulo.24.part.4.vbi Gregorius ait, quod est satis notabile id, quod lex tradit de alumno.

50 Ex his quæ de nutritore & alumno suprapo suimus, colligitur contra iuris ciuilis regulas scripsisse Florian.in.l. testis idoneꝰ.nu.3. ff.de testibꝰ.qui ait nutritorem esse testem idoneum alumno:ea ratione innititur Florianus, quià edictum de testibus est prohibitorium, qui non prohibetur testimonium dicere, ius dicendi testimonij in iudicio habet.l.1.ff.de testibus.pro hac sententia adducit extollitcꝙ legem illam Florianus ibi.nu.4. Siluanus consilio.16.nu.4.eadem sententia comprobatur in. c.1. de testibus.illis verbis(sed quicumcꝙ idonei & fideles in testimonium assumantur.) vbi hoc annotarũt Bernardus, Innocẽtius Abb.& reliqui. Bernard. scholio pe. in. c. cum apud.desponsalibus Accursius scholio fin. in l.quoniam.C.de hæret.hæc sententia iure nostro approbata est, l.8.titulo.16.part.3.

Aduersus Florianũ.

52 Sed verius est alumnum non esse testẽ idoneum nutritori argumento.l. testis idoneus. ff. de testibus illis verbis (testis idoneus pater filio aut filius patri non est.) ergo necꝙ nutritor alũno, necꝙ alumnus nutritori erit testis idoneus : cum nutritor vocetur pater, vt suprapo suimus, quẽ sine edicti vænia in ius vocare alũnus prophibetur, egenti cõsulere cogitur, ac eadem quæ patri munera exhibere, cũ eadẽ in persona alumni subsit ratio, quæ in persona filij, consequens est, vt

est, vt æqua lance alumnus prohibeatur testimonium dicere in causa alitoris argumento. l. illud ff. ad leg. aquiliam. Item eam ob causam inimicus prohibetur testimonium dicere, quia affectio amicitiæ solet infestationes blasphemiæ incitare. c. repellantur. de accusationibus: sed quam vehementi amore nutrix alumnum & alumnus nutricem prosequatur multis exemplis declaratur, quæ aggregat Tiraquell. in. l. si vnquam vers. susceperit liberos nu. 1. & sequentibus. C. de reuo. donat. idem Tiraquell. de iure primogeniorum in præfatione. nu. 62. & in principio titulo. 15. part. 1. ergo à testimonio arcetur alter in causa alterius. huic sententiæ fauet. l. 3. titulo. 20. par. 4. l. 6. titulo. 2. part. 3.

53 Hinc apparet non esse admittendam distinctionem, quam in proposito cõstituit Baldus in. l. nutritoribus. C. commu. de successio. vtrum alumnus in domo nutritoris moretur an extra eius domum, vt si in domo nutritoris habitet, prohibeatur in causa alitoris testimoniũ dicere, nõ sic si non habitet. argumento. l. etiam. C. de testibus. vbi domestici testimonij fides improbatur. eadem distinctione vsus est Bald. in. l. parentes. C. de testibus. Albericus tractatu de testibus. 1. parte. nu. 8. Aufredius tracta. de testibus. nu. 78. sed nõ est in hoc articulo destinguendum, cum alumnus prohibeatur testimonium dicere in causa altoris ob eximium amorẽ in altorem, vt supra exposuimus.

Aduersus Bald.

54 Vlpianus hic huius decisionis rationẽ subijcit dicens, quòd propterea impubes filius emãcipatus cogitur alere patrem, quia iniquissimum esset patrem egere cum filius esset in facultatibus. hinc colligitur quòd iniqui exẽpli vitandi causa multa à legibus constituta sunt, hinc fit vt valeat argumentum ab iniquo vitando; vt doctores nostri affirmãt, in. l. obseruandum. ff. de iudicijs, vbi non datur is iudex, quem altera pars nominatim petit, quia esset iniqui exempli, nisi princeps ad petiti iudicis verecundiam respiciens concesserit. ibi verecundia sumitur pro hominis æstimatione ac reuerẽtia Oroscius. l. qui iuris dictioni præest. nu. 14. ff. de iuris. omni. iud. idem Oroscius. l. 1. ff. de officio præfecti vrbi. nu. 28.

55 Firmum ac constans argumẽtum est ab asurdo vitando: hæ enim duæ argumentandi formæ in vnam penè conuertuntur. Hinc colligitur enodatio indificilis quæstionis, vtrum fructuarius dominium vsusfructus habeat sicut possessionem. huius controuersiæ nodus & difficultas pendet super responso Iuliani iureconsulti in. l. qui vsumfructum. ff. si vsusfructus petatur. vers. fin. illis verbis. (est enim absurdum plus iuris habere eos, qui possessionem dũtaxat vsus fructus

fructus non etiam dominiũ ade. pti sunt) ex qua lege colligit Bar. tolus in.l.naturaliter.§.nihil cõmune oppositiõe.n. ff. de acquir posse. fructuarium plenum ac verum habere dominium vsus fructus. idẽ Bar. in.l.in venditione in principio. ff. de bonis auth. iudi. posid. idem Bart. in l. qui vsumfructum. nu. 3. ff. de verb. oblig. idem Bart. in Rub. C. de vsufructu. nu.1. hæc sententia deducitur ex.l.in venditione in principio, quæ duo iureconsultorum responsa expressa esse pro hac sentẽtia attestatur Emilius Ferretus in.§.nihil commune. nu. 6. vbi Paulus Cast. nu.4. huic opinioni accessit, quam crebrius receptã esse affirmat Iass. in.§. nihil commune. nu.30. sequitur Antonius Rubeꝯ ibi. nu. 100. Fabius Acoronbonus. nu. 28. Hermanotus Decius nu. 16. Bologninus. nu.10. sequũtur plures interpretes, quos in vnum contulit Pinelus in.l.1. C. de bonis mater. 2. part. nu.2. & in. 3. part. nu.2.

56 Contrariam sententiã vt fructuarius verum susfructus dominium non habeat, cõstanter defendit Iass. in.§.nihil commune. nu. 30. in qua opinione sibi ipsi non constat Bart. in.l.si quis vi.§. differentia nu. 4. ff. de acquir. posse. quam sententiam vt tueatur, adducit Iass. definitionẽ dominij, quam tradit Bart. in.§. differentia. vbi ait, dominium esse ius de re corporali perfectè disponendi, nisi legẽ prohibeatur, vnde cum vsusfructus sit res incorporalis, non potest in eo verum dominiũ consistere. hanc dominij definitionem crebrius receptam esse attestatur Iass. nu. 30. sed hãc definitionem improbat Ripa.§.nihil commune. nu. 26. Corasius nu. 22. Alciat. in.l. si quis vi.§. differentia. nu.4. quià si hæc definitio vera esset, corrueret ac frangetur illa recepta sententia, quæ habet, quòd fructuarius verum habet dominiũ vsusfructus.

57 Secũdò pro hac opinione adducit Iasson.l.qui vsumfructum. ff. si vsusfructus petatur. vbi est dictio (dominium) item dictio (possessio) & vtraꝗ regitur ab illo verbo (adepti sunt) ergò æquè ac pariformiter reguntur, quià vna determinatio respiciẽs plura determinabilia debet ea pariformiter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulgari.l. quã uis. C. de impuber. & alijs substi. sed illud verbum adepti sunt, regit ac determinat dictionẽ illam possessionem impropriè, quià in vsufructu esse non potest propria possessio, cum vsusfructus sit res incorporalis, ergò dominium erit improprium, vt verbum adepti sunt, determinet pariformiter. hinc apparet cõcinnè ex illa lege deduci verum dominium in vsufructu non esse, sicuti nec vera possessio est.

58 Hanc interpretationẽ & verborũ inductionem refellit Ripa

in.§.nihil cõmune.nu.26.cui accedit Hermanot9 Decus nu.16. qui dicunt eadem oratiõe sæpè eandem dictionem propriè poni & impropriè, vt Accursi9 ait in.l.2.ff.de officio procõsu.scholio primo. Sententiam Accursij cõmuniter receptam esse attestatur Ioãnes Oroscius in.l.2.ff. de officio procõsulis. nu.3. multiq́ doctores, quos aggregat Tiraq. in tractatu de retratu. titulo.1. §.1.glo.18.nu.22.vbi ostendit Accursium in hac opinione fuisse
59 multis in locis. At Ioãnes Orosci9 nu.4.in.l.2.ff.de officio procon.refellit Accursij sententiam dicentis, dictionem illam (manumissio) ad seruos relatam stare propriè, si verò ad filios relata sit impropriè. Oroscius autẽ dictionem (manumissio) ad filios referri propriè ait, sicut ad seruos argumẽto.l.filio.§.fi.ff.de inofficioso testa. vbi manumitti filius dicitur, quãdo emãcipatur, quod demõstrat integra Rubrica si à parente quis fuerit manumiss9, apparetq́ ex antiqua emãcipationis formula, olim si quidem filij vendebantur, vt emãciparentur, vti refert Caius iureconsultus.lib.1.institutionum.c.16.hinc fit, vt filij dicantur manumissi, qui à parẽtibus patria potestate liberantur.
60 Ipse quidem Accursij sententiam probo dicentis, dictionem (manumissio) ad seruos propriè pertinere non ad filios argumẽ. l.1.ff.quãdo actio de pecu.annalis sit.quam legem pro hac parte adducit Iass.l.verum.nu.4.ff. de verb.oblig. qui ait esse legẽ meliorem cæteris quæ in iure scriptæ sunt. Ipse huius sententiæ partes fulcire puto.l. manumissiones.ff.de iust.& iure.vbi iureconsultus ait seruitutem ex iure gentiũ introductam esse, eodéq; iure institutam esse manumissionem, quæ vnicum est contra seruitutem remedium: atq; ita manumissio penè nata fuit cũ ipsa seruitute: ergò seruituti quæ iure gentium inuasit, medetur manumissio, quæ fert cum ipsa seruitute orta est. vnde non applicatur propriè ad emancipationem, cum manumissio iam diu esset instituta, quando introducta fuit emãcipatio: idcirco nõ potest ad eam propriè applicari, cum manumissio iurisgentiũ sit, emancipatio autem iurisciuilis, quæ remedium est contra patriam potestatem quæ iuris ciuilis est. l. item in potestate. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.
61 Illa autem propria sunt vocabula, quæ cum rebus ipsis, quas demonstrant, orta sunt. Cicero lib.3. de oratore: ergò vtemur (ait), verbis, quæ propria sunt & certa quasi vocabula rerum, penè vnà nata cum rebus ipsis: illud igitur dicetur propriũ vocabulũ, quod natum est ad rem illam significandam, quam demonstrat: si rem aliam demonstret, hoc impropriè fit: vt docet Quintilianus.lib.8.institutionũ

c.2.nec inficior classicis authoribus permissum esse similitudine,ac translatione verborũ non significatione vti. docet Gellius libro.6.noctium atticarum.c.6. vnde cum Accursius ait dictionem(manumissio)quando ad liberos refertur,impropriè à iure consultis vsurpari, non iure cõsultum reprehẽdit, nec malæ loqutionis ac impropriæ arguit, sed demonstrat iure consultum propria dictionis significatione vsum non esse,sed translatione, ac similitudine.

62 Secundò sententiam Accursij fulcit hoc,quod id intelligitur propriè dictũ,quod absolutè ac simpliciter dicitur, nõ autem quod dicitur secundũ quid,id est cum adiectione.l. cum ex oratione. ff.de excusat.tuto.vbi ex oratione Diui Marci ingenuus tutor datus libertino excusationẽ habet,quæsitum est,an eandem excusationem habeat libertus,qui ius aureorum annulorum impetrasset, & respondit Triphoninus iure consultus habere, ergò ille est ingenuus, qui sub hac dictione ingenuus cõtinetur, non ille qui cum adiectione,idest qui ius aureorum anulorum impetrasset,vel ingenuus factus sit. eadẽ sententia depromitur ex.l.patris & filij.ff.de vulgari & pupi.vbi Fran.Aret.& Iass.not.1. annotarunt.tradit Tiraquellus in tractatu le mort.2.parte. declaratione

63 9.nu.11.sic in proposito, manumissio dicitur propriè, quando ad seruos refertur,non quando ad filios,quod apparet,quià dictio (manumissio) absolutè ac indifinitè prolata ad seruos pertinet.l.manumissiões.ff. de iust. & iure.quandò ad filios refertur dicitur manumissio liberorum, profertur que cum illa adiectione (liberorum)vt apparet ex titulo de manumissionibus liberorum: ergò ad filios propriè non refertur,cum indefinitè, ac simpliciter prolata ad eos non referatur,sed ita demum si proferatur cum adiectione liberorum. quod si liberi vt emancipentur væneant, quià serui sunt manumittentur, cum in hoc casu manumissio contra seruitutẽ sit remedium.

64 Ex hac interpretatione colligitur vis ac potestas. l.si mulier. §. si metu. ff. quod metus causa. vbi voluntas coacta dicitur esse voluntas impropriè,quià nõ est simplex voluntas, sed qualificata, id est coacta. vnde in quibus casibus requiritur voluntas,simplex voluntas desideratur, non autem qualificata, id est coacta Decius regula velle. nu.3. ff. de reg.iuris.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. si mater.

Vsuras

Vsuras dotis promissæ non numeratæ non cogitur præstare pater, qui filiam aluit. numero.34.

Frater qui patre mortuo aluit sororem, potest fructus legitimæ retinere, & cum alimentis compensare, nu.35.

Filia si indigeat mortuo patre, cũ supersint mater & auus paternus diuites, quis alere teneatur mater, an auus paternus nu.36.vsq; ad.40.

Mater si diues sit & filius qui in antiquum maioratum successit, fratres autem pauperes, quis nam eos alere teneatur mater an frater, traditur numero.41.vsq; ad.60.

Vitricus an possit repetere quod paterno affectu erogauit in alimoniam priuignorũ traditur, nu,61.vsq; ad.68.

Vitricus qui repetendi animo donauit alimenta priuignis, debet alimenta cum ministerijs priuignorum compensare, numero.69.

Tutor aut curator debet compensare alimenta cum ministerijs pupilli aut adolescentis, si pueri aliquæ sint operæ, & plura de puero artifice aut mediastino, & de hac cõpensatione operarum cum alimentis tradũtur.nu.70.vsq; ad.83.

In eo casu quo potest quis repetere alimenta, si non petierit, hoc ius ad suos heredes transmittit.nu.84.

Tutor an teneatur pupillũ domi alere, quòd si domi non aluerit an, priuetur decima quæ illi datur propter hoc munus. numero.85.86.

Tutori si legatum sit vt pupillum educet domi suæ, legatum perdet si domi non aluerit.nu.87.

SI MATER ALIMENTA QVÆ FECIT IN FILIVM, A PATRE REPETAT,

cum modo eam audiendam Diuus Marcus rescripsit Antoniæ Montanæ in hæc verba: sed & quantum tibi alimẽtorum nomine, quibus necessariò filiam tuã exhibuisti, à patre eius præstari oporteat, iudices æstimabunt. nec impetrare debes ea quæ exigẽte materno affectu in filiam tuã erogatura esses, etiam si à patre suo educaretur. A milite quoq; filiò qui in facultatibus est exhibendos parentes esse pietatis ratio exigit.

1 X HOC PAragrapho colligitur matrẽ quæ filio alimẽta præstitit, à patre repetere posse: annotãt Bart. & Alber. hic & Accursius, & Bart. Soci. consilio. 171. lib. 2. & decisio Neapolitana. 10. Hippo. Riminald. in principio inst. quibus alien. non licet. nume. 271. qui plura tradidere, quæ an vera sint differemus, item quando mater alere filium teneatur, quando verò non teneatur, sed posfit repetere. Vnde proponere oportet certum axioma, à quo multa deriuẽtur huius constitutionis interpretationi necessaria.

2 Tale igitur thema constituamus. Mater tenetur filium alere triennio. l. penult. C. de patria potes. & ibi onnotat Accursius scholio trimo. idem Accursius scholio materna. l. alimenta. C. de nego. gest. hæc sententia depromitur ex. c. fin. de conuersione in fideli. vbi notat Bernardus scholio post triennium. qui adducit carmina.

Mater alit puerum trimũ: trimoq; minorẽ.
Maiorem verò pascere patris erit.

Huic opinioni accedit ipse Bernardus scholio fin. in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. sequitur Abb. ibi. nu. 9. & Bart. hic. idem Accursius scholio filios in auth. vt liceat matri & auiæ. §. illud collatione. 8. hanc sententiam dicit esse magis lepidam quã veram Zazius in. l. 1. §. huius studij. nu. 14. ff. de ius. & iure. sed Accursij sententia dicentis quòd alere trien-

re triennio mater teneatur crebrius recepta est, quam sequitur Bald.l.alimenta.C.de nego. ges.nume.2. Faber in.§. ius naturale.nume.2.insti.de iure nat. & ibi Ioann. Platea. Corneus consilio.159. numu.14.lib.1. dominus Ludouic9 Molina de primogenijs Hispaniæ lib.2. c.15. nume.3.Lamber. de iure patro. lib. 3. q. 3. principa. articulo. 6. numer. 16. Ioann. Luppus in. c. per vestras dedona.inter vir.& vxor.not.3. §.23. nume.8. Ioannes Neuizanis in Silua nuptiali verbo non est nubendum. folio.97. colu.1. Bologninus consilio.10.Ioann.Corasius.l. frater à fratre.nume.10. ff. decondi.indebi.dominus Couarru. in epitome de sponsalibus. 2. parte. c.8.§.6.num.13. Gregorius scholio.1.in.l.3.titulo.19.part.4. quæ lex apertè hanc sententiam confirmat illis verbis. (nodrecer è criar deuen las madres à sus fijos que fueren menores de tres años, è los padres à los que fueren maiores desta edad.)

3 Ratio huius sentẽtiæ est, quia infantis lactatio modica est impensa.l. sed adest. §. si quis mulierem. ff.locati. quam rationem huic decioni adduxit Bald. in.l. alimenta. C. de nego. ges. quæ ratio depromitur ex Accursio hic. scholio materno, dicente hac modicam impensam esse, & ob hanc causam matrem repetere non posse argumento.l.omnino. ff. de impensis in rebus dotali.factis.l.in rebus.§. sed & id quod.ff. commoda. l. verum. ff. de donat. inter vir. & vxor. hanc sententiã approbant Bar. & Alber.hic.

4 Filium autem trimo maiorem alere mater non tenetur sed pater.c.si. de conuer. in fide. quod omnes doctores suprapositi annotarunt. Hæc sententia plures captiones habet.

5 Primò huic sententiæ locus non est, si filius sit illigitimè procreatus, quẽ vterq; parens alere tenetur etiã maiorem trimo Abb. in.c. cũ haberet. nu.9. sequitur Grego.scho.1.l.3.tit.19.p.4. de eo qui duxit in matrimo. argumẽto illius textus, quẽ multi lequuntur. quæ opinio vera est, eamq; defendim9 ab ijs, quæ ad uersus eam adducunt aliqui: vti posuim9 in.§.idẽ rescripsit.n.35.

6 Secundò hæc sentẽtia locum non habet, si sit mater egena & pauper, quo casu filium trimo minorem alere non tenetur, vt docet dominus Couarruuias argumento. textus in.l. sed & si hæreditas.§.1. ff. ad exhibend. vers. ego autem arbitror. vbi actor tenetur alere seruum, quẽ possessor pascebat, quando ser uus qui ex operis & artificio se exhibere solebat, cogitur vacare: ergò æqua lance mater pauper quæ ex opera sua se exhibeat, cum lactando filio vacet, aletur à patre filij, nisi malit pater filium educare, ac locum matri relinquere, vt ex sua

opera se sustentare valeat, sequitur hanc opinionem Bart. hic & Baldus.l.alimenta.nume. 2.C.de nego.gestis.qui ait quòd mater paupercula reddit filium scholari, hoc enim indultum est egestati matris, quæ sibi sufficere non potest: sequitur Paulus ibi nume.3. quod iam olim Salmanticæ obseruatū est, huic sententiæ accedit Franc. Areti. l.alimenta. nume.2. C. de nego. gestis. Abb. in.c. cum haberet. nume. 8. de eo qui duxit in matrimoni.sequitur Salicc. l. præses.C. de seruitu. & aqua. & ibi dominus Anton.Padilla nume. 14.huic opinioni accedit Bologni:consilio.8. idem Bald. l.nec filium.C.de patria potes.Ioann. de Neuizanis in Silua nupt.verbo non est nubendum. fol. 97. Nemausensis intractatu clausularum.pagina.944. dominus Couarruuias in dicto.§.6.nume ro.13.Gregorius scholio. la madre.in.l.3.titulo.19. part.4. quæ lex hanc opinionem confirmat illis verbis (empero si la madre fuesse tan pobre que no los pudiesse criar el padre es tenudo de darle lo que ouiere menester para criarlos) ex his apparet errasse Zazium in.l. maritum. ff.solut.matrimonio,qui ab hac opinione diuertit.

6 Tertiò huic sententiæ locus nō est,si mater filiū proprijs vberibus lactare non possit, quià lactaria non sit, hæc est sententia Azonis in summa. C. de patria potesta. idem placet Abb. c. cum haberet. numero. 8. & Paulo. l. alimenta. nume. 3. sequitur Gregori9 scholio.1.l.3. titulo.19.part.4. dominus Couarruuias dicto.§.6.nume.13. huius sententiæ ratio manifesta est, quià hic cessat causa, propter quam mater cogitur lactare filium, quià cùm modica impensa lac filio præstat, quòd si ipsá lactare non possit, patris impensa à nutrice aletur.

7 Quartò hæc sententia locum non habet, si matrem non deceat ablactare filium ex consuetudine regionis vnde fuerit: veluti si illustris nobilisuè fœmina sit, quam filium ablactare non deceat. Azo in summa. C. de patria potesta. sequitur Bart. tractatu alimentorum. numero.9. Bonus decurtili. denobilitate. 5. parte priuilegio. 38. & priuilegio.55. Ioann. de Neuizanis in Silua nuptia. lib. 3. verb. est nubendum. vers. strupator. folio. 96. idem Bart. l. 1. C.de mendican.vali.lib.10.Ioannes Luppus in.c.per vestras. notabili.3.§.23.nume. 8. sequitur Bald. l.alimenta. nume.2. C. de nego.gestis,ibi Paulus Castren. nume.3. & Aretin. numero. 21. Abb.in. c. cum haberet. nume. 8.idem Abb. in. c. fin. nume.4. deconuersi. infideli. Gregor. & dominus Couarruuias suprapósiti. quæ sententia communiter recepta est, vt colligitur ex ijs, quos aggregat Tiraquellus de nobili-

nobilitate. c. 20. nume. 76. qui hos hominum mores damnat, existimatque etiam Reginæ dedecori esse nō posse lactare filium, quod multis exemplis demonstrat, qua de re multa verba facit dominus Couarruuias dicto nume. 13.

8 Ipse huic sententiæ accederē, si tam impia mihi videretur, vt Tiraquello visa est. Id sanè illepidum, ne dicam fatuum puto, existimare quempiam dedecus esse nobili matri lactare filium, quem nouem mensibus in abditissimis vteri recessibus proprio sanguine aluit. Sed licet dedecus matri non sit ablactare filium, tamen parentum cura nutricis lacte puerum nobilem ablactari quis damnabit vnquam, qui sanus sit? cum Reipublicæ interfit plures habere ciues. l. 1. ff. soluto matrimonio, maximè nobiles, quorum viribus & authoritate defendi protegique possit. l. 1. ff. de ventre inspici. nec posset Respublica ingenuis repleri ciuibus, si matrum vberibus liberi ablactarentur: cum venere abstinere matres debeant, quæ filios ablactant, ne concipiant, quod infantibus lactantibus multum obest. c. ad eius. 5. distinctione. tradit diffusè Tiraquellus legibus connubiali. l. 15. nume. 139. hanc ob causam multarum gentium moribus introductum est, ne nobiles fœminæ filios ablactent, vt liberos suscipere possint, ablactabuntur eo casu infantes à nutricibus patris impensis vt Azo, cæterique annotarunt.

9 Quintò huic sententiæ locus non est, si filium trimo maiorem alat mater, quia repetere expensas à patre poterit, in hac specie loquitur paragraphus hic: vt annotant Bart. & Alber. idem Bart. in tractatu alimentorum. num. 9. Nemausensis in tractatu clausularum. pag. 941. Alex. l. alimenta. nume. 5. sed hæc decisio multis modis contrahitur.

10 Primò si mater sit diues, vir autem pauper, cogetur mater filios alere maiores trimo nec repetet impensas à patre argumē to. l. si quis à liberis. §. verū vers. ergò & matrem supra. & auth. si pater. C. diuor. facto. l. pen. ff. de liber. agnos. notat Accursius hic scholio necessariò. sequitur Alber. hic. Bart. in tractatu alimentorum. nu. 9. Abb. in. c. fin. de conuersi. infideli. nu. 4. Bart. nu. 1. Bald. nu. 3. Areti. & cæteri in. l. alimenta. C. de nego. gestis dominus Couarru. in. §. 6. nu. 13. & hanc opinionem omnes frequenter recepisse attestatur dominus Ludouicus Molina de primogenijs Hispaniæ libr. 2. c. 15. nu. 3. & dñs Anto. Padi. in auth. res quæ. C. cōmunia de legat. nu. 60. idē scripsit Corasius in. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarū. nu. 112. pro hac recepta sententia dñs Couarru. & dñs Anto. Padi. adducunt. l. 4. titulo. 19. part. 4.

11 Sed hæc lex adduci pro hac senten

sententia non debet, quia non agit de liberis alendis constante matrimonio, in qua specie textus noster loquitur, & l. penult. ff. de liber. agnos. sed tractat de filijs alendis soluto matrimonio, constituitque apud quem liberi debeant educari, cuiusque impensis, multum quoque hi casus inter se se discrepant, quia constante matrimonio nunquam mater alit filium, cum dotis fructus propter matrimonij onera, quae sustinere debet, maritus percipiat. l. pro oneribus. C. de iure dot. l. dotis fructus. ff. eod. titulo. quam ob causam si pater sit inops, ad auum pertinet nepotum educatio, quia mater inops censetur, quae dotis fructus non percipit. l. pen. ff. de liber. agnos. nisi bona extra dotem mulier haberet, & pater abesset, qui dotis fructus consumeret, posset in isto casu mulier à patre repetere, quod in alimenta filiorum impendit: in simili specie loquitur textus iste. & l. alimenta. C. de nego. gest. l. Nensenius. ff. eod. titulo. lex Regia loquitur in eo casu, quo separatum est matrimoniũ diuortio, tunc siquidem ali debent filij impensis eius, qui separationis causam praebuit. auth. vt liceat matri & auiae. §. illud collatione. 8. vbi annotat Accursius scholio alantur. quod si diuortio causam mater praestiterit, filius trimo maior aletur penes patrem impensis matris. idem Accursius scholio materna. in l. alimenta. C. de nego. gest. idem Accursius scholio matris in auth. si pater. C. diuortio facto. qui textus hanc sententiam fulcit: sequitur hanc opinionem Speculat. titulo qui filij sint legit. nume. 2. sequuntur Bart. nume. 1. in l. alimenta. C. de nego. gest. & ibi Paulus Castren. nume. 3. vbi Alexand. nume. 6. ait cum Accursio transire doctores omnes excepto Saliceto, qui contrariam opinionem defendit, quia iure non cauetur vt mater cogatur alere filium, nisi in casibus comprehensis in l. Nensenius. ff. de nego. gest. quam opinionem ait Alexander fortè esse veriorem in puncto iuris, quia illa verba (si verò contra: tunc apud patrem matris locupletis expensis) quae posita sunt in auth. si pater. C. diuortio facto. ab Irnerio adiecta sunt, non enim continentur in textu authenticorum, à quo desumpta est auth. si pater. sententiam Accursij aduersus eam, quam Salicetus defendit, attestatur crebrius doctores approbasse Boerius consilio. 17. nume. 11. quae iure Regio comprobata est. l. 3. titulo. 19. part. 4.

Aduersus Salicet.

12 Vbi sententia Saliceti improbatur, quae secundum iuris ciuilis regulas stare non potest: quia licet iste casus non sit lege comprehensus, at ex iuris communis manifesta sententia decidi debet

debet argumento.l. nō possunt. ff. de legibus: mulier enim dotem viro dat, vt onera sustineat matrimonij, idest vt se filiosq; alat & familiam, diuortio facto dos restituitur.l.diuortio.ff. solut. matrimonio, si diuortium fiat, cui causam mulier præstiterit, & dote restituta pater cogatur filios alere, mulier cum fructus dotis sibi quæreret, virum detrimento afficeret contra.l.nam hoc natura.ff.de condi.indebi.reportaretq; commodum ex sua malitia, quod q legibus improbetur, nemo non nouit.c.intelleximus de iudicijs. vnde apparet verba illa quæ addita ab Irnerio fuere ex intentione & mente iuris ciuilis deprompta esse.

13 Si verò ille qui causam diuortio præstiterit, pauper sit, filij alentur penes alium ipsius impensis, liberat enim inopia alendi onere eum, qui causam præbuit diuortio, & alere tenebatur.auth.vt liceat matri & auiæ §.illud.collatione.8. auth. si pater.C. diuortio facto.l.4. titulo.19.part.4. vbi notat Gregorius scholio (fuesse pobre.

14 Secundò si mater sit diues, vir autem pauper, cogetur nedum filios alere, sed & filias dotare. quæ sententia ex eò apparet, quia mater filium alere tenetur, si pater sit inops argumēto. l.si quis à liberis.§. verum vers. ergò & matrē supra. auth. si pater. C. diuortio facto. tra

dimus supra: causa verò dotis æquiparatur causæ alimentorum, vt diximus in.§.idē iudex ista lege. sed si pater inops sit, mater cogitur alere, ergò & dotare. hæc sententia elicitur ex.l. nec mater. C. de iure dot. vbi mater nō cogitur dotare filiam, nisi ex magna & probabili causa, vel lege specialiter expressa, sed probabilis causa hæc est, 1 quòd pater inops sit, vt mater dotare cogatur, ergò cogetur, nam hæc est causa specialiter lege expressa. quæ sententia inde colligitur, quòd mater alere filiam compellatur, si pater inops sit, ergò & dotare, cum ab alimentis ad dotem procedere liceat. hæc fuit sententia Iacobi Raue. in. l. nec mater. C. de iure dot. cui accedit Cynus ibi & Bald. Bart. auth. res quæ. C. commu.delegatis. num.4. hanc opinionem sequitur Iass. l. 1. ff. soluto matrimonio, nume. 28. vbi Ripa, nume. 79. dicit crebrius receptam esse. cui omnes accedunt in. l.1. ff. soluto matrimonio, vt attestatur dominus Anto.Padilla auth. res quæ. numero. 60. vbi Curtius Iunior, nume.17.& nume.18. dicit communiter esse receptam. idem affirmat Cumanus in. l. à filia. ff. ad Trebell. Iass. in.§.fuerat. nu. 115. insti.de actio. Gomez Arias in.l.15. Tauri. nume.11. Boerius decisione.129. qui plures doctores in vnū cōtulere huius opinionis asseclas, quā omnes probare

Cora

Corasius ait in. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum. numero. 62. vbi pro viribus eam defendit ab Angeli impugnatione. huic opinioni accedit Gregor. scholio (à la madre) in. l. 9. titulo. 11. part. 4. sic legem Regiam interpretandam existimans, quæ dotare filiam non esse cogendam matrem constituit.

16 Tertiò mater hæretica filiam catholicam dotare cogitur Accursius scholio. 1. in. l. nec mater. C. de iure dot. idem Accursius scholio paternum in. l. finali. C. de dotis promi. per text. in. l. cognouimus. C. de hæret. hanc sententiam sequuntur Cynus, Bald, Salicet. & reliqui scriptores ibi. sequitur Angel. lăff. & Joannes Lupus. quorum sententiæ astipulatur dominus Anto. Padilla in auth. res quæ. C. com mu. delegat. nume. 61. vbi hanc affirmat esse opinionē crebrius receptam, quam sequitur Campegius tractatu dotis. 1. parte. q. 22. Bal. Noue. de dote. 6. parte priuilegio. 3. & priuilegio. 16. Gomez Arias in. l. 15. Tauri. nu. 11. Corasius in. l. qui liberos. ff. de ritu nupti. nume. 61. Boerius consilio. 17. nume. 11. hæc opinio iure Regio comprobata est. l. 9. titulo. 11. part. 4. Hæc tamen sententia nullo modo stare potest, cum hæreticorum bona ad fiscum deuoluantur, ad quorum successionem filij peruenire nō possunt. auth. Gazaros. C. de hæret. Sed hæc decisio in filijs hæreticis locum habet, non in orthodoxis, quia si orthodoxi filij extarent ad illos hæreticorum parentum bona transibūt, quo sensu accipi debet auth. Gazaros. vti explicat Corasius. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum. nume. 62. qui opinionem hanc naturali æquitati conuenire existimat, quia orthodoxis filijs lex vitam seruat. c. vergentis. ergò & alimenta. l. necare. ff. de liber. agnos. c. pasce. 86. distinctione. & filiabus dotem, quæ loco alimentorum est, vt Barto. ait in. l. final. ff. de his quibus vt indig. quæ opinio defenditur argumēto eorum, quæ de spuria tradunt doctores dicentes quòd ex eo, ꝙ pater eam alere teneatur. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimoniū. defluit, ꝙ & dotare teneatur, vt alibi traddimus. hæc Corasius, quæ iam olim prædixerat. Joann. Luppus decanus Segouiensis tractatu de hæret. q. 19. quem sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras. de donat. inter vir. & vxor. not. 3. §. 23. num. 15. Hæc sententia, quæ habet, ꝙ parentum hæreticorum bonis nō priuet filios orthodoxos textus in auth. Gazaros. de promitur ex auth. idem est de Nestorianis. C. de hæreti. l. 7. titulo. 7. part. 6. quæ hos vocat ad successionem parētum hæreticorū, arcet verò à successione filios dumtaxat impios ac peruersos, hoc etiā sensu accipi debet. l. 2. titulo

titul.26.part.7. hæc autē omnia correcta sunt iure canonico per c.vergentis.de hæret. vbi bona hæreticorum ad fiscum devol- uuntur, eorumq; succesione pri uantur filij orthodoxi, ita atte- stantur glo.in summa.23. q.7. se quuntur ibi Archidi. & Ioann. de Fano. Abb.in. c.1. de officio ordi.quem sequitur Ioann. Lup pus dicto nu.15. Ripa. l.1. ff. so- luto matrimonio nu. 79. Cora- sius dicto nu.62. Gregori9 scho lio de sus fijos.l.2.titulo.26. par. 7. idem Gregori9 scholio catho licos in.l.7.titulo.7. part.6. plu- resq;, quos aggregat dominus episcopus in institu. catholicis. c.9.nu.1.&.c.29.nu.8.

16 Qui sententiam Corasij dam nat existimantis, dotis filiabus orthodoxis deberi. sed hæc ef- fatus non est Corasius, qui di- xit æquum esse vt orthodoxis fi lijs alimenta, filiabus dotes con seruarentur, huius æquitatis alij authores fuere, quibus accedit Ioann. Luppus Segouiensis, & Palacios rubios supra. Bartolo meus Miranda in summa con- ciliorum. c. 59. concilij quarti Toletani, quorum piam æqui- tatem refellunt verba aperta.c. vergentis. ac multis argumen- tis rationibusq; frangunt. cuius textus decisioni locus erit tam in foro canonico, quam in foro sæculari: agit quippè de impie- tate in Deum quia res spiritua- lis est, teterrimumq; crimen, ac peccatum, interrritorio sæcular Papa potest constituere, per- tinet enim crimen hoc ad eccle- siasticum iudicem. c. vt inquisi- tionis.§.prohibemus. de hæret. lib.6. notat Abb. c.1. de officio ordi.sequitur Ioann.Luppus di cto.§.23. nu.15. vnde cum Sum- mus Pontifex circa spiritualia iudex sit supremus, & Reges omnes diuina lege ei parere te- neantur.c.nouit. de iudicijs quā uis in laicos intacta integraq; sit Regum potestas. c. nouit. si causa spiritualis sit, de qua agi- tur, Summi Pontificis cognitio erit. c. finali de foro compet. li- bro.6.

17 Hinc doctores dicunt iura- mentum, aut spiritualem cau- sam addere forum foro. Bald. auth.sacramenta puberum. co- lun.2.C. si aduersus vend. sequi tur Corasius in .l. admonendi in præludijs. nume.26. ff. de iu- re iur. *Aduersus Corasiū. & Ioan. Lup. Seg.*

18 Hinc fit, vt si laicus impius sit in Deum ab ecclesiastico iu- dice coerceri posit ratione cri minis, nec dubium est punien- dum esse nō solum pænis à Ma- ximo Pontifice cōstitutis.c.ver- gentis. de hæret. c. cum secun- dum leges. de hæret. lib. 6. sed si leges ab ipso principe sæcu- lari conditæ sunt, aliter q; iure canonico non constituatur, le- ges obseruari debent in causis hæreticorū.c.1.distinctiōe.10. c. vt inquisitionis.in principio. de hæret. lib.6. quià lex Regia pu- niēs hæreticum grauiori pæna, quam

quam canonum decretis puniatur, seruanda est, quamuis princeps sæcularis iudex non sit, nec constituere potest in causa hæreseos. c. vt inquisitionis. in prin
19 cipio. Benè tamen potest, pœnæ constitutæ à Romano Pontifice contra hæreticos pœnam addere. glo. colli. clem. ne Romani. de electione. quæ crebrius recepta est teste domino Couarru. in epitome de sponsalibus. 2. parte. c. 6. in principio. nu. 17. & Gomesio in. c. 2. §. statuto. nu. 16. 17. & 18. de rescrip. lib. 6. dominus Ludo. Moli. lib.
20 2. c. 16. nu. 11. Vnde leges Regiæ quæ grauioribus pœnis infidos impiosque in Deum homines afficiunt obseruari debent, quas Papa abrogare nō poterit, quia aliter non constituunt quam ius canonicum. Ipseque Rex sæcularis in laicos potestatē habet ab ipso Deo. auth. quomodo oporteat episcopos. in principio collatione. 1. De laicis autem personis ecclesiasticus iudex diiudicare non potest, nisi sæcularis iudex negligēs sit, aut causa quæ in iudicio disceptatur spiritualis. c. licet ex suscepto. c. ex tenore de foro compet. tradunt Anto. de Burgos in. c. 1. de empt. & vend. nu. 12. Stephanus Aufredius tracta. de potestate ecclesiastica inter merè laicos. Firmianus tracta. de episcopis. 2. parte principali quarti libri.
21 Hinc colligitur quod si laicus ab inquisitoribus Apostolicis impius in Deum hæreticusque declaretur, non solum punietur pœnis à iure canonico constitutis, sed etiam illis quæ à iure ciuili introductæ sint, quod si Papa huic indulserit, pœnamque laxauerit, de illa pœna intelligetur, quæ à iure canonico est introducta, non de ea quæ à iure ciuili, quam licet expressè laxet, cum sit hæreticus sæcularis persona principi subiecta, non poterit Papa in hac parte legem ciuilem abrogare, quæ bono publico introducta est. Vnde ille cui Papa indulsit pœnis à iure ciuili constitutis punietur argumento. c. nouit. de iudicijs. hæc scripsimus quæ pertinent ad hunc articulum vbi de hæretica matre agitur, quæ filiam orthodoxā dotare tenetur, non autem quod de potestate agamus, quam Summus Pontifex habet in laicos, hæc quippe quæstio integros occupat libros, de qua dici potest, scriptus & intergo nec dum finitus Orestes: vt apparet ex Francisco Victoria in Mathei. c. fin. Rolando consilio. 88. lib. 1. domino Episcopo in instit. catholicis. c. 44. illustrissimo domino Couarru. regula peccatum. §. 9. nume. 5. Gregor. l. 1. titulo. 1. part. 2. latius in. l. 2. titulo. 13. part. 2. scholio magno.
22 Doctores autem, qui dicunt iure canonico abrogari leges ciuiles: quæ præcipiūt vt mater hæretica filiā dotaret orthodoxā, existi-

existimant hodie in praxim deduci non posse, quamuis in correctæ essent, quia hæreticorum bona ad fiscum deuoluuntur. c. vergentis de hæret. c. cum secundum illo titulo lib. 6. Ego quidē in Hispania & Sicilia vbi hæreticorum bona in fiscum transeunt eorum sententiam obtinere scio: in multis autem regionibus non obtinebit, vt in Germania & Gallia, vbi Regibus parent hæretici, sed coerceri nō possunt, neq; de impio crimine puniri, in illis regionibus hæretica mater cogetur dotare filiā, inquibus hæretici non priuantur bonis, vel priuari non possunt, in illis autem in quibus priuantur, non erit locus legi ciuili, quæ opinio licet dubitationem non habeat, non fuit consultò relinquenda, cum facti species possit sæpè incidere.

23 Æqua lance mater Iudæa aut infidelis cogitur filiam catholicam dotare, vt argumento. l. cognouimus. C. de hæret. tradidit Bald. l. nec mater. C. de iure dotium. sequitur Boerius consilio. 17. nume. 11. sed de hæretica matre ad iudæam nō licere procedere, & l. cognouimus. quæ de hæreticis agit, ad iudæos non trahi existimat Ioannes Iccirier tractatu de iure primo geniorum. lib. 1. q. 17. nume. 7. huius sententiæ ratio est manifesta, quia hæretici grauius peccant, quam iudæi, aut mahometani, cum melius sit viam domini nō cognoscere, quam cognoscere, & ab ea recedere. c. quidam. de Apostatis. colligitur hæc sententia ex Diuo Thoma. 2. 2. q. 10. articulo. 6. qui ait quòd in infidelitate consideratur comparatio eius ad fidem: vnde grauius peccat, qui susceptæ fidei aduersatur, sicut acrius peccat qui promissa non obseruat, quā qui non seruat, quod non promisit. hæc Ioannes Luppus in Rub. de donatio. inter vir. & vxor. §. 35. nume. 4. qui in nume. 2. scripsit matrem iudæam cogēdam esse dotare filiam orthodoxam, quæ opinio comprobata est. l. 9. titulo. 11. part. 4.

24 Quartò huic sententiæ locus non est, si mater in ea opinione fuerit, vt credat se alendi filij onere astrictam, & alat filium scholasticum, quia alimenta non poterit repetere, Nemausensis in tractatu clausularum pagina 944. argumento. l. cum is. §. si mulier. ff. de condi. indebi. l. 5. titulo. 14. part. 5.

25 Quia causa dotis & studij æquiparantur doctores. l. 1. ff. soluto matrimonio, sequitur Bal. Noue. de dote. 5. parte. priuilegio. 44. Rebuffus de priuileg. scholar. priuilegio. 174.

Hæc sententia vera est, quam fulcit. l. cum is. §. si mulier. cum de dote ad studij causam liceat procedere, valeatq; argumentum vt Accursius ait scholio final. l. 1. ff. soluto matrimonio, argumento illius legis, quæ dotiū causis

causis fauet, quia interest Reipublicæ vt mulieribus dotes cō seruentur ad implendam liberis ciuitatem, æqua lance interest Reipublicæ studij causæ fauere, ad implendam viris sapientibus ciuitatem, vt Accursius ipse ait scholio fin. in l. 1. C. de studijs liber. verbis Romæ. hanc sententiam quæ habet, quòd procedat argumentum de dote ad causam studij, approbant Bart. num. 31. Angel. nu. 25. Bal. nu. 8. Cumanus nu. 14. in dicta. l. 1. ff. soluto matrimonio, vbi Iasson. nu. 51. hanc opinionem attestatur crebrius receptā esse, idem scripsit Ripa ibi nu. 140. qui multis argumētis rationibusq; à iure ductis demonstrat non procedere huiusmodi argumentum de causa dotis ad causam studij. Item ipse Ripa procedere argumentum pluribus demonstrat. Ego communia sequor, est quippè probabilior sententia, vt argumentum procedat.

Noua ratio.

26 Sed idem esse, si quis extraneo existimans se obligatum alimēta dedisset, ex suprapositis colligitur, vt non possit alimenta repetere argumento. l. cum is. §. fi. ff. de cond. indeb. cuius legis decisio vix defendi potest, dum Iulianus ait mulierem, quæ falsò existimans se astrictam dotandi onere, dotem dederit, nō posse repetere, quia sublata falsa opinione relinquitur pietatis causa: ex hoc colligitur fauore piæ causæ introductum esse, vt solutum per errorem repeti nō possit, & in hoc casu non habere locum. l. cuius per errorem. ff. de reg. iur. cuius constitutionis æquitas naturalis est, cū ille qui errat non consentiat. l. si per errorem. ff. de iur. omni. iud. sine consensu autem nemo obligatur. l. obligamur. ff. de actio. & oblig. vnde mulier quæ in facto errat, restituitur. l. error. ff. de iuris & facti igno. l. fi. C. eod. titulo. quare igitur non repetit, si errans dederit pietatis causa?

27 Mihi hæc videtur fuisse huius constitutionis ratio, quia qui dedit pietatis causa, acquirere existimatur, fauet enim animæ, quæ omnibus rebus præponitur. l. sancimus. §. fi. C. de sacrosanctis eccle. quærere autem etiam ille sibi potest, qui nec obligari, nec contrahere potest. l. is cui bonis ff. de verb. oblig. ergò & ille qui errat, sibi quæret, cùm ad hoc non requiratur consensus dicta l. is cui bonis. vbi prodigus cui bonis interdictum est, non obligatur naturaliter, quod apparet, quia pro eo fideiussor interuenire non potest, qui tamē obligationi naturali accedere potest. l. fideiussor obligari. §. fideiussor accipi. ff. de fideiussor. vnde quia ipsi iureconsulti impij idolatræ pietate placare se Deū credebāt, & hoc modo noctem purgare, & animæ fauere, vt lege vetustiori docemur, cuius meminit Cicero. lib. 2. de legibus. pag. 5. (ast olla propter quæ datur

tur homini ascensus in cælum, mentem, virtutem, pietatem, fidem, earumque laudum delubra sunto.) illa quidem quæ piè gesta sunt æterna laude prosequebatur antiquitas, docet idem Cicero in oratione pro Plancio pagin.6.(an Minturnenses coloni, quòd Caium Marium civili errore atque ex impijs manibus eripuerunt: quòd tecto receperunt: quòd fessum inedia fluctibusque recrearunt: quòd viaticum congesserunt: quòd navigium dederunt: quòd eum linquentem terram eam, quam servaverat, lacrimis votisque omnibus persequuti sunt æterna in laude versantur.) unde cũ quis pietatis causa dederit, repetere non poterit, quià animæ condonavit, pium sanctumque opus retractari non debet.

28 Ex hoc colligitur veram esse sententiam Bart. l. 1. §. competit. ff. si mulier vent. nomi. dicentis quòd si quis falsò existimans aliquem suum filium esse alimenta præbuerit, non repetet. sequitur Natta consilio. 108. nu. 7. lib. 1. sublata enim falsa opinione remanet causa pia de quo latius nos alibi scripsimus.

29 Quintò huic sententiæ locus nõ est, si mater quæ filium exhibet, nõ protestetur se animo repetendi alimẽta præbere, quo casu repetere non poterit, quia donasse creditur, Accursius hic scholio materno argumẽto. l. Nesennius. ff. de nego. gest. sequuntur Bar. & Alber. hic. idem Alber. l. Nesennius. ff. de nego. gest. ubi Bar. & alij. idem Alber. l. alimẽta. C. de nego. gestis. & ibi Bald. nume. 1. Aretin. nume. 1. & reliqui interpretes. sententia hæc crebrius recepta est, ut colligitur ex Carolo Ruino consilio. 145. nume. 3. lib. 4.

30 Hæc opinio obtinet quando filiũ nemo alere teneretur, cum patre orbatus esset filius, hoc casu mater pietate materna alere existimatur, unde à filio non repetet, nisi sit protestata. Bart. hic. sed si pater viveret, qui alere filium tenetur, alimenta quæ filio mater præstiterit, repetet à patre, nec præsumitur materna pietate donasse, cum non donet filio, sed marito. Bart. hic. sequitur Paulus Castren. l. Nesennius. ff. nego. gestis. Bald. & reliqui. l. alimenta. C. de nego. gestis. quæ sententia crebrius recepta est, ut Natta ait consilio. 108. nu. 7. lib. 1. sequitur Soci. cõsilio. 171. lib. 2. Riminal. in princ. inst. quibus aliena. non licet. nu. 271. quòd si mater cum alit filiũ, protestetur se alimenta filio præbere, ut repetat ab ipso filio, cui præstat, non à patre: repetere non poterit ab ipso filio, quià pater erat gratis daturus alimẽta, Accursius scholio materna in. l. alimẽta. C. de neg. gest. argumento. l. 2. in fine. illius tituli. sequuntur Cynus Alex. & doctores ibi. Boerius consil. 17. nu. 8.

31 Item si mater teneatur filium

exhibere quamuis protestetur se alere ea voluntate, vt repetat à filio, non poterit repetere Bart. l. alimenta. C. de nego. gestis. huic sententiæ rationem adducit Bald. ibi. nume. fin. qui ait, quòd eam ob causam protestatio non prodest, quià legis præcepto mater tenetur alere, cumq; inuita cogatur, nil impedit, q; declaret se inuitam alere, sequitur Areti. ibi. nume. 2. Abb. in. c. 1. de infanti. exposi. nu. 3. quæ sententia generaliter recepta est.

32 Ex his quæ hic tradimus, colligitur dubiæ ancipitisq; quæstionis enodatio, de qua consultus respondit Cynus in. l. alimenta. C. de nego. gestis. in fine. species facti hæc est, quidam filio filia q; superstitibus diem functus est, filiam dotauit, ad filium autem vi legis municipalis cætera bona deferuntur, mater filiam, quià impubes esset, secum habuit, & aluit, vtrum à fratre possit alimenta repetere, quæstionis est, Cynus repetere posse ait, quià filius paterna bona habet, ergò alere sororem debet, quam pater alere tenebatur, quià cum sentiat commodum bonorum, sentire debet onus. l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Item bona patris astricta sunt onere alendi liberos, ergò præstanda sunt alimenta ex bonis, ex quibus debentur, q̃uis ad filium sint deuoluta. l. si quis à liberis. §. item rescriptum. vnde defluit. q; præstita filiæ alimenta mater à filio repetet, qui patri hæres extitit, ita consultus respondit Cynus, sequitur Bald. in. l. alimenta. C. de nego. gestis. nume. 3. & ibi Paulus Castrensis. nume. 5. qui pro hac sententiâ adducit. l. qui filium. ff. vbi pupillus educari debeat: vbi generaliter definitur, quòd frater hæres patris alat sororem, sequitur Ancharr. in. c. cum haberet. nume. 11. de eo qui duxit in matrimonium. hanc sententiam perpetuò esse memoriæ cõmendandam scripsit Euerardus loco ab alimentis ad dotem. nume. 7. huic opinioni accedit Ioann. Imola in. l. Titia. §. Imperator. ff. de legatis. 2. Nemausensis in tractatu clausularum pagi. 943. Ruinus consilio. 94. nume. 10. lib. 5. Marcius decisione. 323. nume. 4. Ioann. Luppus in. c. per vestras. de donat. inter vir. & vxor. not. 3. §. 20. nu. 4. Cassaneus in consuetudinibus Burgundiæ Rub. 7. §. 12. in verb. viuans. nume. 3. Baetius in tractatu de non meliorand. filiabus. c. 12. nu. 39.

33 Mihi in proposita specie cõtraria opinio verior videtur, vt mater à filio hærede patris repetere alimenta non possit, quæ filiæ dedit, quam opinionem aduersus Cynum defendit Bart. in §. item rescriptum. nu. 2. placuit hæc Ioanni Andreæ in Rub. de statu mona. in fi. hæc est tenẽda teste

teste Alex. in §. alimenta. nu. 11. neque huic sententiæ obstat. l. qui filium. ff. vbi pupillus educari debeat. vbi frater cogitur alere sororem, cui pater dotis nomine si in familia nubsisset, decem legauerat, hoc propterea sit, quia soror fructus rei legatæ nõ percipiebat, quia legatum dotis relictum est sub conditione, si nuberet in familia, vt explicat Romanus consilio. 134. sequitur Costa lib. 2. select. inter. c. 22. nu. 3. vnde cum soror indigeat, cogitur frater alere iure sanguinis. l. 1. §. sed non nullos. ff. de tullis & rationibus distrahendis. Item partes Cyni nõ fulcit. l. si quis à liberis. §. item rescriptum. vbi constituitur, quòd hæredes filij non cogantur patrem testatoris alere, hanc conclusionem contrahit lex, si pater demortui testatoris in summam egestatem deductus sit, quamuis is qui filium habet, à quo alatur, inopia laborare dicatur, auth. præterea. C. vnde vir & vxor. vbi mulier dicitur inopia laborare, quæ diuites habet filios, at summa inopia dicitur maxima egestas, qua nõ maior sit, quæ necessariò requiritur; vt alendi onere hæredes astringantur, dicto. §. item rescriptum. vbi Barr. notat nume. 2. illa tamen mulier quæ dotem habet, non potest existimari summa egestate premi: ergò in persona mulieris dotatæ locum non habet decisio. §. item rescriptum. si frater patris hæres dotem habentem sororem alere non cogitur, quia eam ob causam quod hæres sit, non teneatur: iure autem sanguinis non tenetur, cum soror non sit egena, consequens est, vt si mater filiam aluerit à fratre repetere non possit. Ratio legis.

34 Quæ opinio depromitur ex l. fin. in princi. ff. de doli except. vbi pater qui filiam exhibuit, non cogitur præstare vsuras dotis promissæ non numeratæ, tradit Bald. consilio. 474. incipi. post biennium. lib. 3. hinc dicit Crauera consilio. 189.

35 Quòd frater qui domi aluit sororem patre mortuo potest fructus legitimæ retinere, & cum alimentis compensare, sequitur Thomas Gramm. consilio. 146. in ciuilibus. Cephalius consilio. 85. nu. 1. & 2. huic opinioni fauet l. si insulam. §. vsuras. ff. soluto matrimonio. l. si quis pro vxore. §. fin. ff. de donat. inter vir. & vxor.

36 Si autẽ filia laboraret inopia patre diem functo superstite matre auoque paterno, quis alere teneatur mater filiam an auus nepotem, quæstionis est, & matrẽ teneri depromitur ex. l. si quis à liberis. §. 1. quæ ait, rem hanc descendere ex æquitate charitateque sanguinis, ergò alet mater, quæ filiæ est proximior sanguinis coniunctione.

37 Contrariam sententiam quæ habet, quòd auus paternus alere teneatur nepotem non ma-

ter, defendit Ruinus consil. 94. nu. 10. lib. 5. quæ sententia ex eo ostenditur, quòd paternus auus dotare neptem teneatur. l. dedit dotem. ff. de collat. dotis. l. si pater. C. de euictio. l. fi. C. de dotis promi. mater autem non tenetur dotare filiam, nisi in subsidium. l. neque mater. C. de iure dot. ergò auus paternus onere dotādi nepotes astrictus est prius quàm mater, tradit Baetius de non meliorandis filiabus. c. 7. nu. 16. si prior causa est aui paterni in dotāda nepte, pari ratione erit prior in alenda, cum de dotis causa ad causam alimentorum liceat procedere, vt alibi posuimus.

38 Tertiò hanc opinionem fulcit. l. pe. ff. de liber. agnos. vbi pater cogitur filios alere, non mater, quamuis vterque æquali gradu filio coniungatur, qua lege ostenditur alendi onus non defluere ex iure succedendi, cum pater & mater æquè filio succedant, alere autem pater teneatur non mater.

39 Ego huic sententiæ accedo, quòd sciam onus alēdi liberos quāuis à iure naturæ sit, quo iure potior est causa matris in alendo filio, quàm aui paterni in alendo nepote, in hoc tamen articulo ius naturale contrahitur ratione à natura ducta, constitutumque est iure ciuili ne matri oneri sit filius, sed auo paterno iure patriæ potestatis, cum nepos in aui sit potestate. l. liberum. ff. de adop. tionibus. §. 1. insti. quibus modis ius patriæ potesta. soluitur, l. 1. titulo. 18. part. 4. vsusfructus autem eorum, quæ filius quærit, si castrensia non sint, auo quæritur iure patriæ potestatis. l. cū oportet. l. fin. in principio. C. de bonis quæ liber. tex. in principio insti. per quas personas nobis acquir. vbi notat Riminaldus nu. 1. vnde secundum naturæ regulas auus qui sentit commodum, quià ei nepos quærit, sentiet incommodum, vt alat, nec cogetur mater alere, cui filius non quærit. l. secundum naturam. ff. de reg. iur.

Quæstio frequens

40 Hæc autem sententia locum non habet iure Regio, quo iure filius qui matrimonium contraxit ecclesiæque benedictionibus decoratus est, patris liberatur potestate. l. 47. Tauri. vnde filij ab eo progeniti in aui non sunt potestate, mortuoque patre liberi sunt in. §. 1. inst. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur. l. 1. titulo. 18. part. 4. cum nepotes auo non quærant vsumfructum, cessat causa, obquam auus alere cogebatur: ergò cessabit & ipsa alimentorum præstatio, aletque mater, cuius causa præcipua est in successione filij. auth. defuncto. C. ad Tertyllia. Item alet mater, quæ arctiori sanguinis nexu filio cohæret, quam auus. l. si quis à liberis in principio.

41 Sed in proposito quæri solet, si filius in primogenium succedat

dat à maioribus relictum, eius quod fructus percipiat, quos pater percipiebat, superstites quod sint mater diues & filius inops, quis nam alere teneatur mater an frater. hæc quæstio dirimenda est ex ijs, quæ tradidit Cynus in dicta.l.alimenta.q. final. C. nego. gestis. qui ait fratrem in hac specie alimenta præstare debere, non matrem. hanc sententiam seruari in Regia chancellaria attestatur Xuarez in.l. quoniam in prioribus. C. de in officioso testa. limitatione. 2. legis Regiæ.nu.9.&.10.quem pro hac parte adduxit Anton. Gomez in.l. 40. Tauri. nu.75. qui incautè sanè, (sua pace dixerim), retulit Xuarez cum de proposita quæstione ille non agat, sed id tractat, an frater, qui in maiorum primogenium successit, cogi possit fratribus alimenta præstare, & sorores dotare, & cogi posse neruosè defendit, & praxi hoc receptum esse attestatur, ita declarante dominus Ludouico Molina de Hispa. primogen. lib.2.c.15. num.58. quæ longè distant ab illa quæstione, de qua Cynus egit.

42 Vnde sententiam opinioni Cyni aduersantem, vt in proposito mater diues alendi filij onere astricta sit, non frater, defendit Bart. in. §. item rescriptum. nu.2. cui accedit Anto. Gomez. l.40. Tauri. nu.75. multique approbant suprapositi. ipse tamen Antonius Gomesius vir ingeniosus sed minus diligens pro hac sententia adducit futiles, inanes que rationes, malè que pro contraria sententia aduocauit Cynum, qui loquitur in fratre hærede patris, qui eam ob causam quòd in bona patris successerit, cogitur fratres alere, sorores que dotare. sed Antonius agit de fratre, qui in maiorum primogenium successit, non autem in libera patris bona nullo fideicōmissi onere astricta. hinc apparet quanto interuallo distet quæstio ea, de qua Cynus agit, ab illa de qua Antonius, cum filium in maiorum primogeniū non succedat iure hæreditario, id est tanquam hæres patris.

43 Ego quæstionem hanc distinctione enodādam esse arbitror, quibusdam que conclusionibus propositis definiendam. Prima conclusio: frater patris hæres non cogitur eam ob causam quòd sit hæres, fratrem alere, cui mater diues est. hæc est sententia Bart. §. item rescriptum. nu. 2. quæ opinioni Cyni opposita est. argumento. §. item rescriptum. vbi apparet actionem nutriendi subsidiariam esse, & tum demū aduersus hæredes dari quādo ille, qui ali debet, in summa est egestate, non aliter, in summa autem egestate eo tempore quis esse dicitur, quo hominem non habet, qui ei alimēta subministrare teneatur, vti Bart. ibi scripsit. quia ea est summa egestas, quæ maxima est, id est qua nulla

Noua resolutio.

nulla est maior. Paulus decitadinis de iure pat. 6. parte. q. 2. articulo. 4. sequitur Lambert. de iure pat. lib. 3. q. 3. principali articulo. 3. nu. 1. sed in proposita specie mater tenetur filio egeno cõsulere, alimentaq; præstare. l. si quis à liberis. §. Vtrum: ergò frater qui à fratre hærede alimenta poscit, non est in summa egestate, cum matrem habeat diuitem: vnde fit vt frater patris hæres alere non teneatur, quamuis Cynus eiusq; asseclæ contrariam sententiam defendant.

44 Secunda conclusio, frater cui mater diues est, non potest alimenta à fratre petere iure sanguinis, quià exhibendi filij onus ad matrem spectat, hæc conclusio fulcitur ex sententia Vlpiani in. l. si quis à liberis. §. vtrum vbi ait matrem cogendam esse filiũ exhibere, si pater auus proauusq; paternus superstites nõ sint, vel alimenta liberis suppeditare non valeant. de fratre autem non agit ibi Vlpianus, quasi matris causa in hac specie præcipua sit.

45 Secundò hæc conclusio ea ratione commendatur, q; fortiori iure mater alẽdi onere astringatur, quam frater, quæ sententia inde deducitur, q; mater naturali instigatione filium educat. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. l. fin. §. filijs. C. de bonis quæ liber. legem illam pro hac parte notat Bald. in dicta. l. fin. §. ipsum. idem Bald. in. l. Nẽsennius. nu. 2. ff. de negotijs gestis. Iass. in auth. quod locum. nu. 8. C. de collatio. Oroscius in. l. si arrogator. nume. 41. ff. de adoptio. est enim iuris naturalis liberorum educatio, vt scripsimus in. §. parens: frater autem alit fratrem non naturæ instinctu, sed vi & præcepto legis ciuilis. l. qui filium. ff. vbi pupi. educa. debe. l. cum plures. §. fin. ff. de administ. tuto. notat Bald. in. l. filiæ cuius. nume. 3. C. fami. hærcis. harum legum argumento hæc opinio communiter approbata est, vt attestatur Oroscius in. l. 1. §. ius naturale. nu. 22. ff. de iust. & iure. obligatio autem naturalis ciuili obligatione fortior est. l. eas obligationes ff. de capi. dimi. §. sed naturalia. insti. de iure. ergò vinculo fortiori alendi filij mater astringitur q; frater.

46 Tertiò hanc opinionem fulcit ratio amoris materni, quo mater filium prosequitur, eoq; nullus ardentior. l. final. C. de curat. furi. l. istiquidem. ff. quod metus causa. inibiq; interpretes annotarunt. quæ leges eum in patre loquantur ad matrem trahi debent, quæ vehementius filios amat, quam pater: tradunt Marcus Mantua sing. 419. Hieroni. Gratus consilio. 83. nume. 12. lib. 2. quamuis patris & matris impar sit in liberos potestas, æqualis tamen pietas est. l. furiosæ. ff. de curat. furi. cuius legis argumento in hac sen-

tentia

tentia fuit Ioannes Orosciius in l.vt vim. nume. 9. ff. de iusti. & iure. frater autem frigidius fratrem amat quam mater, quim imo & odit sæpe vt Romuli Remiq; exemplo apparet. Lucan. Pharsaliæ lib.1.

Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Ouidius.lib.1.Metamorpho.

Quim lanient mundum, tanta est discordia fratrum.

Subditq; idem Naso.

Viuitur èx rapto non hospes ab hospite tutus:
Nec socer à genero: fratrum quoq; gratia rara est.

Tradit Tiraquel.tractatu de pænis temper. causa.22. num.3. vbi multis exemplis ostendit rarò se inuicem fratres amasse, vt iure nostro affirmemus ardentius matrem amare filium, quam amet frater fratrem, quod multæ leges clamant, vt tradidit Parisius consilio.22.nu.63.lib.3.nimirum ergò si in proposito affirmemus matrem alere filium debere, nõ fratrem, præcipuamq; matris esse causam.

47 Quartò hanc sententiã fulcit, auth.cessante.C.delegiti.hæred. vbi ad successionẽ agnatorum cognatorumq; vocantur fratres cessante linea descendentis gradus & ascendentis: ergò in successione filij præcipua est causa matris, quæ fratris causæ præfertur, vnde consequens est, vt in alẽdo filio prior sit causa matris quam fratris: mater enim quæ commodum hæreditatis filij consequitur, sentire incommodum alendi filij debet. argumento.l.secundum naturam. ff. de reg.iur. hac ratione innitens Ioannes de ligniano in hac fuit sententia in tractatu de amicitia.vers.hic insurgit.fo.14.nu.2.

48 Quintò huic opinioni fauet. l.iuris consultus in principio.ff. de gradibus.& in.§.primo gradu.iuncto textu in.§.secũdo gradu.insti.de gradibus: vbi ostẽditur arctiori vinculo necessitudinis secundum naturã matrem filio coniungi, quam frater fratri coniũgatur: quià dispari gradù sunt coniuncti, mater enim filio primo gradu proxima est, frater secundo gradu fratri proximus. quæ Paulus docet in. l. iuris consultus. illis verbis (idem faciendum est in transuersis gradibus, sic frater secundo gradu est, quoniam patris velmatris persona per quos coniungitur, prior numeratur:) hinc colligitur matrem iure sanguinis primo loco teneri filium exhibere, fratrem autem secundo. Hæc fuit sententia Alexan.in.l. alimenta.nu.11.C.de nego. gest. cui accedit Ludoui.de Sardis. tracta.de legitimatiõe.§.de obligatione inter patrem & filium. nu.4.quam opinionem, vt mater alere filium teneatur, nõ frater, crebrius receptam esse attestatur Ioan. Corasius in.l.qui liberos.nu.114.ff.de ritu nupt.

49 Tertia conclusio: frater qui post patris mortem in primogenium maiorum succefsit, nō cogitur inopi fratri, cui mater diues est, alimenta præstare, quæ sententia secura est, ac certa, cum in hac specie frater à fratre alimenta petat iure sanguinis, nō autem à fratre tamēq hærede patris: vnde prior est causa matris, quæ alere debet filium.

50 Sed in primogenium maiorū succedūt posteri iure sanguinis, non iure hæreditario vt iure cōsultus constituit. in l. vnum ex familia in princ. & in. §. si de falcidia & in. §. sed si fundum. in fine ff. de legat. 2. vbi testator ab hærede fideicōmissum reliquit vni ex familia, quem hæres eligeret, ille cui fideicommissum restitutum est, nō habet causam ab eo, qui restituit, sed ab eo qui reliquit: vnde fit, vt ille qui restituit onus fideicommisso imponere non posfit argumento. l. 3. ff. de interdictis. l. ab eo. C. de fideicō misfis. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulgari. quæ iura pro hac parte adducit Peralta in Rub. ff. de

51 hæredi. institue. nu. 103. ea enim quæ de fideicommisfis leges cōstituunt, ad primogeniorum seu maioratuū causam doctores nostri trahunt. dominus Couarru. in practicis quæstio. c. 37. post Oldradum consilio. 94. nu. 7. sequitur Bart. consilio. 11. num. 2. Præpo in. c. ius naturale. 1. distinctione. Ioan. Cerier. de primoge. lib. 1. q. 2. Parisius consilio. 72. nu. 80. lib. 4. Tiraquellus de iure primoge. q. 1. nu. 14. idem dominus Couarru. lib. 1. varia. resolut. c. 15. nu. 14. Oroscius in. l. de quibus. ff. de legibus. nu. 69. Gregorius scholio. 1. in. l. 2. titulo. 15. part. 2. sed maioratum nō idem esse quod primogenium in multisq differre docet dominus Iacobus Septimancensis. in institutio. catholicis. c. 9. nu. 125. dominus Ludo. Molina lib. 1. c. 1. nu. 16. & c. 14. nu. 15. & c. 15. nu. 8 c. 12. nu. 12. nostri tamen de primogeniorum causa ad maioratus causam procedunt, ījdem pari ratione de fideicōmisso ad maioratum procedere fas esse putāt, vnde in maioratum auitum succedere nepotes iure sanguinis, non autem iure hæreditario existimant, vt scripsit Antonius in. l. 40. Tauri. num. 72. qui pro hac sententia adduxit Bart. Alber. aliosq exteros doctores: qui nihil minus tractant q̄ hoc de quo agit Antonius. sed ante Antonium scripserat illustrisfimus dominus Couarru. in Rub. de testamentis. 3. parte. nu. 26. idem dominus Couarru. in practicis quæstio. c. 13. nu. 6. & c. 38. nu. 2. in fine. & in nu. 4. vers. secundò contra glossam. Gregorius scholio. sus deudas. in. l. 4. titulo. 15. part. 2. dominus Antonius Padilla. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. nu. 17. ff. de lagat. 2. Peralta in Rub. ff. de hæred. insti. nu. 115. hanc sententiam cōmunem esse apparet ex ījs, quæ scripsit

scripsit ipse Peralta. l.3.§.qui fideicommissum nu.200. ff. de hæred.insti.

52 Sed frater non cogitur alimẽta fratri præstare iure sanguinis, si mater dives superſit, ut supra scripsimus: ergò apertè consequitur, quòd frater qui in maioratum auitum successit, non compelletur alere fratrem, qui diuitem matrem habet. hanc sententiam in proposita specie sequutus est dominus Ludouicus Molina de primogenijs Hispaniæ. lib.2. c.15. nu.68. & Gregorius in.l.36. titulo.12. part.5. qui in hac specie existimat obtinere opinionem Bart.in.§. item rescriptum nu.2. post loã. And. quem refert Alexan.in.l.alimenta. C. de nego. gestis.

53 Ex hac cõclusione deducitur quòd mortuo fratre qui in auitum maioratum successit, filius non cogetur alere patruum, cum frater fratrem alat iure sanguinis, ergò obligatio qua frater astringitur personam non eggredietur, de qua re multa scripsimus. §.idem rescripsit. Quæ contrahi limitariq; debent, si auitus maioratus sit dignitas, vt ducatus, marchia, comitatus, quo casu sobrinus fortè cogetur alere patruũ, ne mẽdicet in opprobriũ paternæ dignitatis, vt tradidit Fabianus in auth.nouissima. nu. 73. C. de inofficio. testa. cuius sententiæ non accedo, quià non debet quispiam cogi alimẽta præstare, qui præstandorum onere non est vllo iure astrictus, vt in proposito: ne autem patruis implacabilis esse videar, in hac Fabiani opinione quid definiendum sit, alijs dijudicandum relinquo.

54 Quarta conclusio. Frater succedens in primogenium recens conditum, quod authoritate legis constituere cuilibet permissum est ex quinta tertiaq; patrimonij parte. l.27. Tauri. vbi annotat Ioann. Luppus nu.77. qui ait legem illam menti esse tenendam, adducit eam pro hac parte Segura in.l. vnum ex familia. ff. de legat.2. col.14. idem receptum erat.l.9. titulo.5. lib.3. fori. annotat Xuarez. l. quoniam in prioribus. 2. præmisso illius legis Regiæ. nu.5. verſ. & nota primò. frater nõ tenetur fratres alere, quibus legitima relicta est, propterea frater alendi onere liber est.

55 Si primogenium fiat principis indulgẽtia ac beneficio, per eumq; liceat patri vniuersas facultates suas vinculo primogenij astringere, non aliter primogenium componet, quàm si relinquerit cæteris filijs alimẽta, quibus nec pater nec princeps ipse priuare eos potest, cum sint iure naturæ debita. l.1. ff. de iust. & iure. hoc argumento adductus in hac sententia fuit Ioann. And. in.c. sine culpa. de reg. iur. lib. 6. in mercurialibus. sequitur Abb. in c. licet. de voto. nu.10. Ripa. in.l. in quartã. ff. ad legẽ falci. nu.123. Qui

56 Qui ait condito primogenio patrem reliquis filijs aliquid debere relinquere, quod in locum legitimæ substituatur, quod Gallico sermone vocatur apanagiũ à pane. idem ait ipse Ripa lib. 1. Respõsorum. c. 1. nu. 13. & nu. 17. multi hanc sententiam sequntur quos aggregat Tiraquell. in tractatu primogeniorum. q. 4. nu. 33. & in. q. 5. nu. 4. Molinæus in consuetudinibus Parisiensibus titulo. 15. §. 8. glosa. 3. nu. 14. Antonius in. l. 40. Tauri. nu. 57. qui plura congerit. Cum princeps quantitatem alimentorum, quæ filijs præstanda sunt, statuat, ac moderetur, ea q; pater relinquat, non cogetur frater cui primogenium pater dedit, alimenta subministrare.

57 Ea autem quãtitas, quam alimentorum nomine filijs relinquere pater debet, minor erit q; legitima Mencha. de vltimis voluntа. lib. 3. de successio. creatione. c. 21. nu. 136. quam sentẽtiam esse veram puto iure Regio, quo aucta est filiorum legitima. iure autem communi si tres erant liberi aut pauciores, triẽs substantiæ paternæ debebatur, si plures semis. auth. nouissima. C. de inoffici. testa. quo iure ipse existimarem non minorem portionẽ ipsa legitima esse relinquẽdam filijs in alimenta: vt tradidit Decius consilio. 180. idem Decius consilio. 181. nu. 5.

58 Quòd si pater cæteris filijs alimenta non reliquerit, nec rescripto principis, quo data est patri potestas primogenij condendi, quantitas alimentorum quæ filijs relinqui debent, statuta sit, Hispani Regij senatores ex vniuerso patrimonio tertiam quintamq; depromunt, primogenitoq; tradunt iure primogenij, quod reliquum est nomine legitimæ filijs condonant, cuius q; tamen partis legitimæ detrahitur tertia pars, quam ad primogenitum deferunt iure primogenij, secundum antiquum curiæ stillum, qui vsu forensi iam diu receptus est.

59 Apud italos autem frater ad quem iure primogenituræ bona patris deuoluuntur, cogitur reliquis fratribus vitam & militiam præstare, vitam illi dicunt alimenta. Decius. l. de alimentis nu. 4. C. de transactio. militiam autem dicunt alimenta militedigna, quasi alimenta larga & nobilia, quæ vt decernantur paternam substantiam hoc modo diuidunt: semis primogenito defertur, reliquum in tres partes scinditur: duas primogenitus càpit, tertiã fratres, quæ pars dicitur vita & militia teste Mathæo de aflictis in. c. imperialis. §. præterea ducatus. nu. 60. de prohibita feudi aliena. per Federi. quòd si pater alimenta filijs non relinquat, nec principis rescripto certa quantitas cõtineatur, quæ alimentorum nomine præstanda est, frater cogetur alere fratres, quià succedit in obligationem

tionem patris, vt plures supra positi tradidere, & Martin9 laudensis in tractatu de primogenitura col.7. vers. vltimò quæro. sequitur Andr. Tiraquel. in tractatu de iure primogeniorum. q.4. nu.35. Grego. scholio. muerte de su padre. in l.36. titulo.12. part. 5. qui hoc modo declarat ea, quæ scripsere de hac quæstione Cynus Paulus Castren. & alij in l. alimenta. C. de nego. gestis.

60 Vltimò huius textus sententia locum nō habet, si mater aliquid materno affectu erogasset in filiam, quod sanè repetere nō potest, vti, Vlpianus hic docet, annotat Accursius scholio materno. argumento. l. is qui. ff. de nego. gestis. approbant Bart. & Alber. hic. in dubio autem præsumitur mater alimēta filio præstitisse materno affectu. l. Nesennius. ff. de nego. gestis. cuius legis argumento in hac sententia fuit Abb. in c.1. nu.3. de infanti. expo. quià coniunctus quod dat coniuncto, censetur donare, vt posuimus in. §. si mater. quæ obtinent in causa alimentorū, cum fauorabilis sit hæc causa & pia, vt scripsimus in. §. vtrum. vnde si præstita sint alimenta à cōiuncto, non repetentur, exemplo dotis. l. cum post. ff. de adminis. tuto. l. cum ijs. §. si mulier. ff. de condi. indeb. qua de re multa scripsim9 in. §. vtrum. ex quibus apparet perperam opinionem oppositam defendisse Iacobum Mandelinum consilio.12. nu.8.

61 Vtrum autem hæc sententia locum habeat in vitrico, qui paterno affectu alit priuignos, vt ea quæ in alimenta erogauit repetere possit, quæri solet, proptereà dubitatur, quià de fructibus dotis quā mater vitrico dedit, ali nō debent, vt scripsimus in. §. si quis ex his. de hac re est textus in. l. si paterno affectu. C. de nego. gestis. qua lege ostenditur vitricum non posse à priuignis repetere quod paterno affectu in eorum alimoniam erogauit. vbi Accursius scholio fin. vers. sed posset. scripsit vitricum posse repetere quod expensum est in alimenta priuignorum, si non appareat paterno affectu expendisse: in dubio autem animo donandi expendisse vitricus censetur, nisi apparuerit animo repetendi prodegisse, sic intentionē Accursij interpretati sunt Petrus, & Cynus in. l. si paterno nu.1. sequitur Francisc. Areti. in ibi. & Thomas grammaticus decisione.103. nu. 27. Eguinarius Varo. in. l. Nensennius. ff. de nego. gestis. Quæstio frequens

62 Bart. autē in. l. si paterno. videtur sentire, Accursij intentionē esse, vt in proposito vitricus si dubium sit, quo animo expenderit, ꝙ repetendi animo prodegisse intelligatur, non autem animo donandi, quod apprimè deducitur ex Accursio: quià distinguit an vitricus priuignorum sit vsus ministerio, an minus secundum decisionem. l. sed si vir ex lana.

lana.vers.fin. ff. de donat. inter vir.& vxor. vbi Pomponius ait, virū cibaria condicere nō posse quæ vxoris familiæ iumentis vē præstitit, quæ in vsu communi erant: quod autem maritus impendit in cibarijs familiæ domesticæ aut venalitiæ vxoris, condicere poterit, ex ijs apertè colligitur eum qui alimoniam præbet illi, cuius vtitur ministerijs, eius intentionis esse, vt nolit repetere: contra si eius ministerijs non vtatur: vnde Accursij intētionem eam esse, vt in dubio vitricus, qui priuignos pauit donare non censeatur, quæ in alimonia impendit, interpretatus est Bald.l.si paterno.nu.3.C. de nego.gest.Paul. Castr. nu.1.Corneus. nu.1. Salice. in principio. hanc interpretationem communiter doctores sequuti sunt teste Alexand. ibi nu.2. Fulgosio. nu. 2. sequuntur Corneus consilio. 265.nu.18.lib.1. Ruinus cōsilio. 94.nu.7. lib.5.

63 Hanc interpretationē ait Alexander deduci ex. l. si paterno illis verbis (paterno affectū) affectus enim significat idē quod affectio. Cicero.lib.1. de inuentione, & iterum lib.2. est enim, ait, animi, aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio. tradit Valla elegantiarum lib.4.c.78. propterea Areopagitæ negabant licere oratoribus affectus mouere, quibus iudicū animi à veritatis luce sæpe numero abducerētur: vt ex Plinio tradidit Budæus in.l.fin.ff.de senatoribus. pagin. 280. sumitur enim hæc dictio (affectus) pro amore ac dilectione.l. precia rerum. ff. ad leg. fal. deducitur & ex Plinio iuniore.lib.3.epistola 10. hoc sensu accipi hæc dictio debet in.l. si paterno affectu impendit. ex quibus apparet affectum paternum efficere ne condicere posit quod priuignis in alimoniam erogauit, cum affectus hic sit quædam qualitas, vitrici enim rarò amāt priuignos, sicut & nouercæ.l.non est.ff. de inofficio. testa. qualitas autem, quæ vt actus valeat, desideratur, non præsumitur, sed probari debet.l.prætor ait.§. docere. ff. vi bonorum rapto. cuius legis argumento tradidit Cagnolus in.l. si quis maior. nu. 50. C. de transactio. Corsetus in singulari incipiēti. qualitas, affectus igitur paternus probari debet, quòd si nec probetur, quod impēsum sit condici poterit.

64 Affectus autem cum in animo consistat, approbabitur iure iurando eius, qui affectum dicitur habuisse, secundum theoricam Ioannis in. c. qui & diuinis. 12. q.2. sequitur Iass. l. admonendi. nu.255.ff. de iure iur. Abb.c.bonæ. 2.nu. 31. de postula. prælat. idem Abb. in. c. cum venissent. nu.7. de institu. Felinus. c. significasti. 2.nu.13. de homicidio. idem Feli. c.2.nu.11. de constitu. Iass. l. cum quædam puella nu.12.ff.de iuris.omni.iud. Hippo.Rub. C. de pro-

de probatio.nu.122.idē Hippo. in practica.§.diligenter.nu.44. & iterum nu.109.in hac sentētia fuit idem Ioannes scholio non probatur in. c. proposuisti. 82. distinctione.idem Ioannes scholio.2.in. c. intellectum. 34. q. 2. hæc opinio crebrius recepta est, vt scripsit Alfonsus Castro de lege pænali lib.2. c.14. fol. 252. colu.2.

65 Quæ sententia locum non habet, si contra eum qui iurare debet, sit iuris præsumptio. Bart. l. inter omnes. §. recte. nu.4. ff. de furtis.sequitur Felinus in.c.2. de constitutio. nu.13. vers. fallit primò.Ioan.Imola, Antonius & Felinus nu.16. in.c.1.de præsumptio.idem Felinus in.c.significasti.nu.3.de homicidio.Decius in c. pastoralis. nu.7. de exceptio. Tiraquell.in.l.si vnquam. C. de reuo. donat. in præfatione nu. 39.hanc opinionem fulcit.c. vidua.de regularibus.

66 In proposita specie præsumptio vitrico fauet, qui naturaliter paterno affectu non diligit priuignos,vnde ipse vitricus declarabit qua intētione pauit priuignos, vtrum donandi, an repetendi, nisi ex factis verbis vè vitrici donandi animo præstitisse probare priuigni possint, secundum theoricam Accursij scholio.1.in.l.mutū.ff.de acquir. hæred.eiusdem Accursij scholio nuda.in.§. item extraneus. inst. de hæred.quali.& diffe.

Hinc apparet Cynum & doctores in. l. si paterno.non aptè scripsisse vitricum, qui inter rationes suas retulit priuignos debitores esse certæ quantitatis in alimenta erogatæ, intelligi animo repetendi erogasse.nō enim hoc sat est, vt probasse vitricus videatur animo repetendi impendisse.argumento.l.exemplo C. de probatio. sed priuigni ex verbis factis vè probare debēt vitricum animo donandi alimēta præstitisse,quæ priuigni si nō approbauerint, condicet vitricus, quod erogauit in alimenta priuignorum. quæ opinio iure cōmuni vera est,vt Gregorius annotat scholio.1.in.l.fi.tit.12. p.5.

67 Iure autem Regio affectu paterno intelligitur vitricus alimēta præstitisse, nisi ipse probauerit repetendi animo impendisse l.fin.titulo.12. part.5. propterea autem,quando paterno affectu vitricus præstat alimenta priuignis,intelligitur animo donandi præstitisse, quia eo casu cum dilectionis amorisque causa præstet, non potest sumi alia coniectura quam donationis,vti Cumanus ait consilio. 87. in fine. quòd si dubium sit,an affectu paterno erogauerit vitricus,intelligitur repetendi,non verò donādi intētione præstitisse, quia donare est perdere.l.filius familias ff.de donatio. nemo autem præsumitur difundere bona sua.l. cum de indebito. ff. probatio. quam legem pro hac parte adducit Decius in.l.cuius per errorem.

Aduersus Cynū & reliquos doctores.

rem. ff. de reg. iur. Iaff. l. 1. not. f. ff. de condi. indebi. q in dubio non præsumatur donatio, notat Alciat. in tracta. præsumptio. regula. 1. præsumptione. 32. Caffane. consuetud. Burg. Rub. 11. nu. 24. Hippo. sing. 57. dominus Couarru. lib. 1. variarum. c. 7. nu. 4. vnde post Accursium scholio eam, & Cynum ait Bal. in. l generaliter. nu. 5. C. de non nume. pecu. q in dubio potius præsumitur fatuitas, quam donatio. sequitur Ioann. Oroscius in. l. iuris gentium. §. sed cum nulla. nu. 6. ff. de pactis. hanc doctrinam quotidie versari in palatijs attestatur Iaff. l. cum quid lectura. 1. nu. 19. ff. si cert. pet. vitricus autem non cogitur vllo iure alere priuignos, ergò in dubio nõ intelligitur donare alimenta, quæ priuignis præstitit. huic sententiæ hanc rationem reddidit Corneus cõsilio. 257. nu. 2. lib. 1. Bart. Soci. consilio. 161. nu. 3. lib. 2. qui nullum huius sententiæ autorem retulit.

69 Id autẽ prætermittendum nõ est: quòd licet vitricus condicere possit, quod impendit in cibarijs priuignorum, ministerijs tamen corũ quibus vitricus vsus est, debent alimenta compensari ex sententia Accursij. l. si paterno. sequuntur Cynus, Bart. Bald. nu. 3. Paul. nu. 2. Salice. in princ. Fulgósius. nu. 1. Corneus, Alexand. nu. 2. ibi, Speculat. titulo qui filij sint legit. nume. 28. Aret. in. l. si negocium. nu. 2. C. de nego. gestis. Corneus cõsilio 265. nu. 18. hanc opinionem fulcit. l. in rebus. §. possunt. ff. commoda. quam legem pro hac parte adducunt Alber. Bart. Paul. & Fulgosius ibi. hanc sententiã sequitur idem Alber. in. l. Nensennius. nu. 4. ff. de nego. gestis. Faber & Angel. nu. 3. in. §. pen. insti. de hæred. quæ ab intesta. deffer. Bart. in. l. cum fundus. §. seruum tuum imprudens. nu. 4. & ibi Purpu. nu. 32. ff. si cert. pet. Angel. in. §. fin. nu. 16. inst. de societate. Bald. l. fin. in fine. C. de collatio. idem Bald. in. l. filiæ cuius. nu. 3. C. fami. hercis. Ang. in §. actionum. nu. 28. inst. de actio. Natta cõsilio. 264. nu. 4. Perez scholio. 1. vers. regulariter tamẽ in. l. 1. titul. 2. lib. 1. ordi. huic opinioni fauet. l. sed si vir ex lana. vers. fin. ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi alimenta ministerijs compensantur. idem constitutũ est. l. cæterum. & l. quod si artificem. ff. de rei vend. quæ sententia iure Regio comprobata est. l. fin. titulo. 12. part. 5. illis verbis (Pero si el moço fuesse tã grãde que se siruiesse del maguer que faga afrentas assi como sobredicho es non deue cobrar las despensas que fiziere en gouernallo: ca guisada cosa es que el seruicio del moço se descuente en las despensas que son fechas en razon de su persona.)

70 Hæc sententia obtinet in persona tutoris & curatoris, qui alimẽta quæ pupillis, aut adolescẽtibus

tibus præbuerint, repetere possunt, quià tutorio nomine tenetur alimenta præstare. l. cumplures. §. cũ tutor. ff. de administ. tuto. l. 3. §. tutor. ff. de suspect. tut. l. 2. tit. 7. lib. 3. fori. l. 16. tit. 6. p. 6. vnde hoc repetet, quià officium suum nemini debet esse damnosum. l. si quis ex assignatis. ff. quẽadmodum testa. aperi. hinc dicit. l. fin. C. de alimẽ. pupi. præs. quòd cautè tutor se habebit in gerenda re pupilli, si curauerit, vt prætor alimẽtorum modum statuat, indeq; fiet, vt euitet omnem cõtrouersiam, quòd si prætor non statuat, boni viri arbitratu alimenta decernentur argumento. l. 2. in principio & in §. 1. ff. vbi pupi. educa. debet. tradit Cumanus consilio. 87. vers. circa secundum. pupilli autem vel adolescentis ministerijs alimenta compensabũtur, hoc depromitur ex intentione doctorum in. l. si paterno. Cumanꝰ cõsilio. 265. num. 18. lib. 1. Socy. in præcitato consilio. 161. Carolus Ruinus consilio. 94. nu. 7. lib. 5. Perez. l. 1. titulo. 2. lib. 1. ordi. hãc opinionem fulcit. l. item si serui. vers. fin. ff. de ædili. edicto. l. in rebus. §. possunt. ff. commoda. cuius argumento in hac opinione fuit Bart. in. l. cum fundus. §. seruum tuum. nu. 3. ff. si cert. pet. cui accedit Purpur. ibi. nu. 32. sequitur Marcus Anto. Natta consilio. 264. nu. 4. Bald. l. si constat nu. 4. C. de compensa. Emilianꝰ consilio. 146. nu. 18. hæc sentẽtia iure Regio approbata est. l. fin. in fine. titulo. 12. part. 5. illis verbis. (è lo que diximos enesta ley del padrastro entiendese tãbien de todos los otros omes que gouernaren ò que pensaren de los moços estraños è que recaudaren sus cosas) vbi Gregori. scholio fin. ait eam constitutionem loqui de extraneo qui paterno affectu res pupilli gerebat, alimentaq; subministrabat, quòd amicissimus esset patris pupilli, qui eodem affectu est, quo est vitricus. argumento. l. is qui. ff. de nego. gestis.

71 Ipse autem scio legis verba non tam latè patere, vt Gregorius ait, quià verba illa aplicari non debẽt ad verba in legis principio posita, quæ constituunt vitricum intelligi ea alimẽta, quæ priuigno præstitit, affectu ac pietate paterna præstitisse: homo autem extraneus qui alimenta alicui subministrat, repetendi intẽtione præstare intelligitur, non donandi, nisi donandi animo præstitisse apertè probatum sit, qua de re actum fuit. l. 35. titulo. 12. part. 5. neq; erat, quare res eadem iterũ tractaretur. quòdq; hæc Gregorij sententia depromi non possit ex illa lege fin. docent verba legis (que gouernaren ò que pensaren de los moços) dictio hæc que gouernaren ad tutores pertinet, tutores autem repetunt alimenta, quæ pupillis præstiterunt: cum nomine tutorio hæc præstare intelligantur,

Aduersus Gregor.

tur, vt suprapofuimus: ergò de illis lex non agit. Mihi.l.fi.loqui videtur de persona pupilli, cuius ministerijs vtitur, cõstituitq; lex adolescentis ministerijs alimenta debere compensari, siue præbeat vitricus, siue quispiam alius.

72 Dubitandi in hoc articulo ea ratio est, quia alimentarius operas debet altori Accursius in.l. sicut.ff. de operis libert. quia nõ debet stare in domo tanquam corpus mortuum vt scripsit Bal. l.1.C.delegatis. quæ maximè obtinent in persona priuigni, qui vitricum tanquam patrem debet venerari. Sali.in.l. iniquum. nu.4.C.quiaceusa.non possunt. exquibus apparet adolescentis ministerijs vel operis non debere compensari alimẽta. Hæc autem licet sic se habeant, iure tamen nostro statutum est ministerijs cõpensari debere alimenta.l.fin.titulo.12.part.5. quod iure cõsulti antea respõderãt, quia naturali ratione tenetur quisq; exhibere eum, cuius vtitur ministerio.l.sicut.ff. de operis libert. l.in rebus. ff.commodati.tradit

73 Thomas Gram. decisione. 103. nu.27.vnde fit, vt alimenta priuigno pupillo vẽ præstita compẽsenturministerijs: eratetenim in hoc articulo vehemens vrgẽs q; dubitãdi ratio in persona tutoris, cui iure communi pro tutellæ ministerio salariũ non præstabatur, sed tutoris munus gratuitũ erat Accursius in. l. 1.& in l.in eos. ff. de tutellis. cui accessere interpretes. quòd si pecuniam accipiebat pro tutellæ ministerio extra ordinem puniebatur. §.sed si quis præsens inst. de suspectis tutor. licet ex causa tutori salarium iudex constitueret Bart.l.1.ff. mãda. tradit Baetius tractatu de decima tutoris. c.1. vnde defluit, quòd cũ tutor tuendi pupilli personæ rebusq; gerendis operas suas impendisset, ipsius pupilli ministerijs vti posset, quibus alimenta compẽsari non debent ratione naturali.argumento.l.nam hoc natura ff.decondi.indebi. si enim tutor operas suas impendit rebus pupilli, quo pacto pupilli operis vice versa non vtetur, cum pupillus adantidora obligatiõe astrictus sit, vnde operarum æstimationem repetere nõ potest, quia in hac specie cessat operarumre petitio.l. si testamento.§.1. ff. de fideiussor.l. si nõ sortem.§. libertus. ff. decondi. indebi. tradit Iass.in.l.ex hoc iure.nu.74.vers. tertiò fallit. ff.de iusti. & iure. sequitur Oroscius ibi.nu.51.Ioan. Corasius.l.frater à fratre.nu.20. ff. decondi. indebi. Vnde ipse existimo in ea prouincia in qua pro tutellæ ministerio salarium constitutum nõ est, pupilli operas cõpensari tutoris ipsius operis debere, at vbi salarium constitutum est, tutor vẽ tutellæ nomine de bonis pupilli aliquid percepturus esset ex prouinciæ consuetudine, alimenta pupillo præstita

præstita compensari pupilli mi nisterijs debent; in Italia tutor nobilis rerum mobilium fruct9 sibi quærit: Paul. Cast. consi. 373. lib. 2. hinc deducitur, quod cum iure nostro pro tutellæ ministerio decimam fructuũ rerum pu pilli tutor percipiat. l. 2. titul. 7. lib. 3. fori. ꝙ operis pupilli essent alimenta cõpensanda, vt consti tutum est. l. fi. titu. 12. part. 5.

74 Quæ hoc statuit si eius ætatis sit puer vt ei9 operæ aliquæ sint, quià hoc casu quamuis vitricus protestatus sit se priuignũ alere, vt ipsum conueniat, alimentaq; reputet, pueri ministerijs cõpen sari alimenta debẽt, quam legẽ pro hac parte notat Gregorius

75 scholio. 1. Nec solũ pueri operis alimenta compensantur, sed & ipsi puero salarium præstatur Bal. consi. 257. lib. 3. quæ opinio defluxit ex sententia Speculat. titu. qui filij sint legit. nu. 45. dicentis salariũ præstandum esse alimentario, qui aliorem alioris vt filios artem aliquam edocuit.

76 Sed in proposito quæri solet, quæ ætas in puero desideretur, vt eius operæ æstimationẽ accipiant. quæ res distinctione proposita definienda est, an agatur ꝙ alimẽta ministerijs pupilli cõ pensentur, an verò quòd & salarium constituatur, in quo distin guendum est, artifex sit puer, an verò minister, si artifex sit, salarium decernetur, quãuis impubes sit, argumento. l. vt iuris iurã di. §. dabitur. ff. de operis libert. si verò minister, operæ pupilli æstimationem nõ recipient, sed operis tantum cõpensabuntur alimẽta. l. fi. §. in eum. ff. de liber. causa. quam legẽ eruditè interpretat9 est Antoni9 Augustin9 libro singulari ad Modestinum pag. 289. & Forcatulus dialogo 53. vbi operarũ nomine nõ datur actio, nisi impubes artifex sit.

77 Hinc apparet impuberis opera s æstimationem nõ recipere, quod ratione fit, quià ministeria minoris æstimari solent quàm operæ artificis. l. fi. ff. de operis seruorũ illis verbis (cum de ope ris serui artificis agitur, promor do restituẽdæ sunt, sed mediasti ni, secundum ministeriũ.) erant mediastini serui infimæ clasis. l. item apud labeonem. §. prætor ait siquid factum. ff. de iniurijs. qui vilissima & sordidissima mi nisteria domi obibant, domum verrebant, purgamenta efferebant, congerebant ligna, & huiusmodi alia faciebant. teste Budæo in. l. 1. ff. nautæ caupo. stabu. ex eo mediastini dicti, ꝙ in media domo morentur omniũ obse quijs obnoxij, dictio ex græca & latina voce composita, vt tradit Alcia. lib. 1. prætermissorũ pag. 666. dicuntur enim & ij focarij, Distinctio. propterea ꝙ focũ curent Alex.

78 ab Alexãd. lib. 3. genialium dierum. c. 25. ex quo colligitur vis ac intentio. l. si ea cõditione. C. de condi. insert. vbi focaria pro ancilla quæ foccum curat, & mi nisteria domus obijt, accipi de-

bet: quæ mediastina ancilla est, in quo sensu accipitur hæc dictio ab Vlpiano in.l.quæsitū.ff. de fundo instructo.nec est quòd interpretes anxiè laborēt in explicāda lege illa, existimantes dictionem (focaria) alio sensu accipi nō posse quàm pro cōcubina: vt in.l.2. C. de donat. inter vir. & vxor. sic interpretati sunt Accursi9, Bal. Fulgosi9, Corne9. nu.2. in.l.si ea cōditione. C. de cōdi. insert. Costa in.l.cum tale.§.si arbitratu in ampliatiōe. 3. nu.5. ff. de condi. & demons.

79 Sed dictionem focariam pro vxore accipi in.l.si ea cōditione scribit Tiraque. in.l.10. cōnubia li glossæ primæ parte. 10. nu. 31. nulla autē alia ratione ait focariā vxorē dici, quā quòd ea priuatim focū viri seruare debeat. Sed hanc interpretationē nemo sanus non refellet: nullibi enim vsurpatur focaria pro vxore Vlpianus.l.1.§.qui sint.ff. nautæ caupo. illis verbis (cæterum si quis opera mediastini fungitur, non cōtinetur, vt puta atriarij, & focarij, & his similes) puero artifici & mediastino salariū præstatur, quòd vilissima ministeria exequatur, reliquis impu-

Aduersus And. Tiraquell.

80 beribus salariū non decernetur. artificis verò, & mediastini operæ post quintum ætatis annum æstimationē accipiunt.l.fi. vers. si minor. ff. de operis seruorum sed verum est operæ alimenta æquent, boni viri arbitrio æstimandum est secūdum Accursij doctrinam scholio. pro modo in l.fin.ff. de operis seruorū. quam sententiam approbat Corneus consil.265. nu.28. lib.1. ea enim quæ à iure definita nō sunt, iudicis arbitrio decidi debent.l.1.ff. de iure liber. tradit Bal. l.certū. nu.11. C. fami. hercis. hāc opinionē fulcit.l.stichus.§.sed prætor. ff. de legat.3. iure Regio post decimum annum pueri operæ æstimationē accipiunt.l.2. titulo.23. lib.4. fori. Perez.l.1. titu.2. lib.1. ordi. scholio.1. vers. regulariter tamē. quæ lex cum Regni fori sit, nō obtinet, nisi vetetium morib9 receptam esse approbatum sit, vt post Rodericū Suarez tradidere Ioā. Orosci9 in.l. de quibus ff. de legibus. nu.40. & in nu.97. Auiles in.c.19. correctorū. scholio. guardar. nu.1. & nu.2. Perez in proœmio ordinamēti.q.7. idē Perez in.l.4. titu.4. lib.1. ordi.

81 Si impubes de cuius operis tractatur, pupillus sit, siue priuignus, operæ non æstimabuntur quāti locari potuissent: sed pro emolumento, quod ex operis tutor aut vitricus habuere, æstimatio fiet argumento.l.si nō fortē. §.libertus.ff. de cōdi. indebi. vbi operarum æstimatio fit pēsatis robore, ac ætate famuli, multis q; alijs: propterea nō æstimātur in hac specie operæ quanti locari potuissent, quia in tutoris, patrui aut vitrici obsequio impubes honestè esse potest, nō ita in exteri hominis.l.pe.ff. vbi pupil. educari debe. hæc fuit sententia Cumani

Cumani consilio.87.in fine. nec huic opinioni obstat.l.2.titu.23. lib.4.fori.quæ ait patrem,qui filiũ reuocat ab altore,eã obcausã ꝙ patre inscio expositus sit,redditurum altori quod impẽdit in cibariȷ́s pueri vsq; ad decimum annum.Hinc apparet ante eam ætatẽ pueri operas æstimationẽ nõ capere:hoc enim introductũ est fauore altoris,qui expositum infantem piè educauit, & odio patris qui tãto tẽpore filium nõ quæsierit,cumverisimile non sit tam diu patrẽignoraſſe propriũ filium expositum fuisse.glo.in.c. quod dictis.16. distinct. qua de causa lex fori cõstituit, vt pater qui reuocat filiũ, altori reddat, quod in alimenta erogauit vsq; ad decẽnium. sic suppleri debẽt verba.l.4.titul.20.p.4. quæ ait, patrem expositi redditurũ altori quod impẽdit in cibariȷ́s:reddet enim quod impensum est in cibariȷ́s integro decennio, nisi propter Deum expositũ infantem educauerit,vt illa legecautũ est, hoc tamen animo educaſſe indubio nõ intelligitur,vt annotat Gregorius in.l.35.tit.12. p.5.

82 Item huic sententiæ nõ obstat. l.2.titulo.11.lib.8.ordi. quæ cõstituit pueros duodecim annis minores plectendos nõ esse,si vagi viuãt,ergò puerorum operæ ante duodecimũ annũ nullæ sunt, sed lex Regia pænã irrogat mẽdicantib9 validis: qua nõ astringuntur pueri ante duodecimum annũ,quià ante eam ætatem suæ ipsorũ operæ vix illis sufficiũt: qua de causa cõstitutũ est ne ante vigesimũ annũ quisquã ea pæna plectatur.l.6.tit.11.lib.8.ordi.

83 Supra scriptum axioma,quod habet,quòd pueri artificis operæ estimationẽ accipiunt,locum nõ habet, si operarũ æstimatio ab illo exigatur, qui artem edocuit, præbuitq; alimenta, dum edoctus est,vel petatur ab eo cuius expensis edoctus est. l.cæterum.ff.de rei.vendi.

84 Hoc loco id annotare licet,ꝙ in quo casu potest quis repetere, quod in alimenta erogauit,repetẽdi ius ad eius hæredes deuoluitur, quià ad eos actiuæ passiuæq; actiones trãseunt.l.1.C.si cert. pet.l.pacto successoris.C.de pactis.quarum legũ argumento in hac opinione ac sententia stat Bar.Soci.consi.161.nu.3.lib.2.

85 Supra scriptum est tutorem teneri pupillum exhibere defructibus rerũ pupilli. Quæri tamẽ solet,an domi alere teneatur,an verò sat sit, quòd alat extra domum suã,nec posſit eam ob causam decima priuari: & priuari decima non debere, propterea quòd dominò alat pupillum,depromitur ex Paulo Castrẽsi cõsili.374.nu.2.lib.2.sequitur Cassaneus in cõsuetud.Burg. titulo des enfans.§. vestir & habiller. nu.8. Baetius de decima tutoris c.2.nu.84. atq; iterum. c.13.nu. 35. qui ait lege non caueri quòd tutor in domo sua teneatur educare pupillũ.quæstio hæc ex his, Declaratur lex Regia.

quæ scribit Paul9 dirimēda est, aut enim tutor denegat alimēta pupillo, nec illi contulit, & hac de causa decima, quam propter tutoriū munus cōsequitur ex bonis pupilli, priuari debet, quià negando alimenta cēsetur necare, vt Paulus ait. argumēto. l. necare. ff. de liber. agnos. quæ lex nihil huic opinioni fauet.

Fulcitur sententia Paul. Castrens. Ipsa tamen sententia Pauli vera est, quæ iure optimo defendi potest, quā fulcit elegans textus in. l. tutor quo ꝗ. §. tutor. ff. de suspectis tutor. vbi tutor punitur, qui denegat alimenta pupillo, quæ sententia sic accipiēda est, si per tutorem actum sit, 'ne pupillus alatur, quòd si per tutorē actum nō sit, quominus pupillo alimenta præstentur, non poterit decima priuari. argumēto. c. imputari. de reg. iuris. lib. 6.

86 Sed si tutor alimenta pupillo subministrauit, sed nō in domo tutoris, an ob hanc causam priuetur decima, quæri solet, & æstimationi in hac facti specie locū esse scripsit Paulus. Ipse autem in proposita specie existimo tutorem, qui in domo non aluit pupillū sed extra domum, priuari non posse decima. argumento. l. 1. ff. vbi pupi. educari debeat: vbi statuitur, ꝙ prætor decernat quo in loco pupill9 sit educandus: igitur domi alere tutor nō tenetur, cum hoc pēdeat ex prætoris cognitiōe. huic opinioni fauet. l. 1. C. vbi pupi. educa. debe. vbi inter pupilli matrē & tutorem lis erat vbi pupillus educand9 esset. item iure Regio ea quæ ad tutoris pertinent munus, annumerantur in. l. 16. titul. 16. part. 6. vbi non est constitutū quòd tutor in domo sua pupillum exhibeat, quinimo ipso iure Regio definitum est, vt iudex statuat quo in loco alēdus sit pupill9. l. 19. titulo. 16. part. 6. ergò apparet tutorem non astringi onere alēdi pupilli in domo sua.

87 Sed si testator legatum tutori reliquisset, vt domi pupillū educaret, legatum tutor perderet, si domi non aluisset. l. tutor petitus. §. quæ tutoribus. ff. de excusatio. tuto. idem constituendum est, si testator tutori ita legasset, vt pupillum haberet in filium, quià domi alere tenetur, quòd si extra domum alat, legatum perdet. l. quidam cum filiumin principio. ff. de verb. obligat. quam legem pro hac parte adducit Iacobus de Arenis ibi. & Bar. nu. 9. sequuntur Angel. Ioan. Imola & Fran. Aret. nu. fi. ibi. Carolus Ruinus consilio. 45. nu. 6. & nu. 8. lib. 2. idem Carolus Ruinus consilio. 81. nu. 1. lib. 2. qui in hoc casu locum habere ait. l. 3. ff. de alimen. & cibar. legat.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in. §. parens.

EDVCATIO liberorũ an iuris-sit naturæ vel cujus iuris sit traditur à nu.1. vsq; ad nu.14.

Parẽtum educatio an sit iuris naturalis tra ditur à nu.14. vsq; ad nu.19.

Legitima filiorum an sit iuris naturalis, & legitima parentum vt lege ciuili tolli nõ poßit, nu.19.&.20.

Legitima filijs fortiori causa debetur à parentibus, quàm parentibus à filijs, sed piè constitutum est, vt par sit in iure successionis parentum & liberorum conditio, nu.21.

Legitima parentum & legitima filiorum æquiparantur, ita vt constitutum in legitima liberorum videatum constitutum in legitima parentum, nu.22.

Legitima filiorum & legitima parentum æquiparantur in quantitate iure cõmuni, sed non iure Regio, nu.23.

Patri permissum est iure Regio vt extra quintam poßit meliorare vnum ex descendentibus in tertia, eodem modo filijs permissum esse videtur vt extra tertiam poßint vnum ex auis aut maioribus meliorare in altera tertia, latè quæstio hæc disputatur à nu. 24. vsq; ad nu.42.&.45.

Vnico filio non potest pater meliorationem facere: quia à semetipso nemini legari potest, nu.43.

Vnicum filium si quis habeat & ex eo nepotes, melioratio valebit, nu.44.

Pactum ne liceat parentes alere, seruari nõ debet propter reuerentiam, quæ parentibus est exhibenda, nu.46.

Alimentarius an inconsulto prætore pacisci poßit de alimentis, nu.47.48.49.

Compromissum in arbitratorẽ rem fieri non potest super alimentis inconsulto prætore, nu.50.51.

Transactio inconsulto prætore facta super futuris alimẽtis non valet nisi adsit causa, nu.52.53.

Transactum si sit iam sunt anni decem super futuris alimentis an præsumatur interfuisse causa transigendi, traditur numero.54.

Alimentarij plures inter se transigere non possunt inconsulto prætore, nu.55.

Alimentarius cui sunt alimẽta relicta non potest incõsulto prætore eligere fundum ex quo alimenta capiat, nu.56.

Transigere non licet inconsulto prætore super legato annuo relicto in dotem, nu.57.

Seruus sine domini authoritate transigere non potest de alimẽtis, etiam si adsit prætoris authoritas, nu.58.

Alimentorum iuri inconsulto prætore renuntiare non licet aut ius istud vendere aut cedere, nu.59.

Vsufructuarius an poßit ius vsusfructus vendere aut cedere ita quòd si cedat ad emptorem pertineat, nec deuoluatur ad dominum proprietatis, traditur latè à nu.60. vsq; ad.72.

Alimentorum legatum cedi in alium non potest, commoditas autem legati vendi potest prætore authore, nu.73.

Transigere licet de alimentis præteritis inconsulto

PARENS QVAMVIS ALI A FILIO RATIONE NATVrali debeat: tamen æs alienum eius non esse cogẽdum filium exoluere, rescriptum est.

1
X HOC. §. collegere Dyn9, Bar.& Alber.ꝙ educatio parentum est iuris naturalis, hoc axioma ex textu depromunt supponentes educationẽ liberorũ, ad cuius exẽplar parentum educatio instituta est, iuris esse naturalis, hac de causa primò examinabim9 quo iure liberorũ procreatio sit introducta: & iure naturæ parentes teneri liberos exhibere crebriori doctorũ suffragio receptũ est, argumento. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. §. 1. instit. de iure natu. c. ius naturale. 1. distinctione. in hac sentẽtia fuere primi nominis interpretes, quam neruosè defendit antecessor ille venerandus Dynus in regula ingnorantia de reg. iuris. li. 6. huic sententiæ accessit Cynus in. l. sancimus. C. de nuptijs. Bar. hic in principio. Bal. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. n. 3. Paulus Cast. nu. 12. Fortunius nu. 8. nu. 10. & nu. 105. Bellamera in. c. ius autẽ nu. 1. distinctione. 1. Præpo. & reliqui doctores in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimoniũ. Bar. in. l. non quemadmodum. nu. 2. ff. de liber. agnos. Loriotus tractatu de regulis iuris axiomate. 84. Cassaneus consuet. Burg. titu. des enfans Rub. 6. §. & alimẽter nu. 6. Abb. in. c. fi. de cõsuetudine nu. 22. Antonius in. l. 9. Tauri. nu. 37. hãc opinionem cõmuniter approbatã esse attestatur illustrissimus dñs Couar. de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 4. quæ sentẽtia fulcitur. l. 2. titulo. 19. part. 4. huic opinioni accessit ipse Cicero qui in libro. 1. officiorum in principio hæc scripsit. (principio generi animantium omni est à natura tributum, vt se vitam, corpusq; tueatur, declinetq; ea quæ ei nocitura videantur, quæq; sint ad viuendum necessaria, inquirat, & paret, vt pastum, vt latibula, vt alia eiusdem generis. commune autem animantium omnium est coniunctionis appetitus procreandi causa, & cura quædam eorum, quæ procreata sunt.) huius sententiæ meminit Ioachimus in. §. ius naturale, inst. de iure natur. & ibi Siluester Aldobrandinus numer. 5. retulit in hanc sententiam Quintilianum lib. 2. institu. c. 17. in fine illis verbis, (nam & moliri cubilia, & nidos texere, educare fœtus & excludere, quim etiam repo-

nere in hiemem alimenta.)

2 Hinc dixit Bald. in l. fin. §. ipsum nume. 1. C. de bonis quæ liber. alimenta filijs deberi iure naturali & formali, quia ea debent præstari, quæ vitæ tuendæ sunt necessaria. sequitur Ioā. Oroscius. l. si arrogator nu. 41. ff. de adopt. hoc videtur approbasse Suarez in. l. quoniam in prioribus in declaratione legis Regiæ limitatione. 2. C. de inofficioso testa.

3 Contrariam sententiam, vt educatio ipsa liberorum non sit iuris naturæ, sed tantum ipse instinctus alendi liberos ac impulsus, necessitas autem alendi iuris ciuilis sit, defendit ille iuris nostri verissimus explanator Accursius scholio educatio in princi. institu. de iure natur. qui ait parentes natura ipsa impelli ad liberos educandos, non ita ad extraneos. idem Accursius in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iure. argumento. l. scripto. in fine. ff. vnde liber. quæ sententia ea ratione cōmendatur, q parentes alendi liberos onere liberentur, si inopes sint. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ergò educatio liberorum iuris naturalis non est, q si esset nulla ratione ciuili corrumpi posset. l. eas obligationes. ff. de capit. dimi. §. sed naturalia institutis. de iure naturali. huic opinioni accessere Bart. nume. 1. in fine. & ibi Claudius in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iure. Zazius ibi in lectura num. 14. & in repetitione nume. 21. qui huic sententiæ accedere Baldum inibi scripsit, cum Baldus contrariæ accesserit, qui apertè ore rotundo fatetur liberorum educationem iuris esse naturalis, de necessitate educandi nihil agens, vt falsò credidit Zazius. sed Accursij sententiam approbat Ioannes Faber. in. §. ius naturale insti. de iusti. & iure. inibiq; Angel. nu. 5. Siluester Aldobrandinus nume. 5. qui ait necessitatē educandi liberos introductam esse à iure ciuili ratione naturali propterea, q pater deprauata voluntate nō vult liberos alere, deserit q officium paternum. sequitur Ioachimus ibi numero. 16. Suarez in limitatione. 2. numero. 4. Ioannes Oroscius. l. 1. §. ius naturale. nu. 14. ff. de iust. & iure. qui ait esse plures casus, in quibus non cogitur pater exhibere filium, si filius diues sit, si pater pauper, huic opinioni astipulatur Antonius in. l. 10. Tauri. nume.

Aduersus Zazius.

4 37. Dicens alimenta debita esse filijs iure naturæ, vt ex hoc. §. parens depromitur. quod sic accipiendum esse ait, vt iure naturæ non sit introducta obligatio compulsiua, sed ipso instinctu naturæ parentes impellantur ad liberos educandos, quinimò ipsa animalia bruta ipso modo & ingenio quo possunt: sed iam reducta sunt alimenta in necessitatem, vt lege teneantur alimenta præstare, hoc modo intelli-

telligenda esse iura ciuilia ait, vt colligitur ex intentione Bar. hic. eiusdem Bart. l. 1. §. ius naturale. Alberici, & cæterorum ibi. sed Albericus in diuersa fuit sententia, vt infra trademus, sententiam Antonij sequitur Tellius in. l. 10. Tauri. nume. 4. Menchaca de successionũ creatione lib. 2. §. 20. numero. 311. Ex ijs defluxit sententia Berorij in. c. in præsentia. nume. 213. deprobat. dicentis alimenta deberi filijs magis iure naturali quam ciuili. hæc Accursij & comitum sententia aptè depromitur ex. l. fin. §. ipsum. C. de bonis quæ liber. cui conueniunt. l. 2. titulo. 19. & . l. 1. titulo. 20. part. 4.

5 Longè diuersa fuit sententia Alberici in. l. 1. §. ius naturale nu. 2. ff. de iusti. & iure. dicentis educationem liberorum hodie esse iuris ciuilis, affectum autem educandi liberos, ipsamque educationem voluntariam ab instinctu naturæ defluere, propterea quod dici iuris naturæ, & quod hæc est mens iurisconsulti in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iure. textus in princi. insti. de iure natura. Educatio sanè quæ iure naturæ erat voluntaria, quia ex solo naturæ impulsu defluebat, effecta est iam necessaria iure ciuili, & prodita obligatio & actio. l. si quis à liberis. §. si filius. vnde liberorum educatio dicitur esse iuris ciuilis argumento. l. ius ciuile. ff. de iusti. & iure. qua docemur, quod cum aliquid addimus vel detrahimus iuri communi ius ciuile efficimus. sed iuri communi, id est, naturali affectui alendi liberos necessitas addita est iure ciuili, igitur educatio liberorum iam nunc est iuris ciuilis, vt tradidit Albericus.

6 Nec tantum huic affectui naturali educandi liberos ius ciuile addit necessitatem, vt scripsit Albericus, sed in multis detrahit iuri naturæ, vt in spurijs filijs auth. ex complexu. C. de incæstis nuptijs. item in ingratis liberis Accursius scholio de tulerat in. l. 1. §. idem iudex. ff. de liber. agnos. tradunt Zazius & Ioann. Oroscius. l. ius autem ciuile. nu. 13. ff. de iusti. & iure. vnde fit vt cum iuri naturæ quo parentes impelluntur ad educandos liberos, addat aliquid ius ciuile, & detrahat, non est mirum, si dixerit Albericus educationem liberorum esse & iuris ciuilis.

7 In hac controuersa quæstione eorum opinionem sequor, qui affirmarunt educationem liberorum iuris esse naturæ, tum alendi impulsu, tum etiam necessitate, huius sententiæ author est Ioannes Andre. in additio. Speculat. titulo qui filij sint legitimi. num. 13. hanc sententiam approbat Fulgosius. l. 1. §. huius. nume. 7. ff. de iusti. & iure. qui reprehendit Accursium scholio educatio. propterea quod dixerit instinctu siue impulsum educãdi liberos

liberos à iure naturæ defluere, actionem autẽ velpotius officiũ iudicis quo pater educare compellitur, ab ipso iure ciuili: cum verius sit vtrumq; à iure naturæ deduci & instinctũ educandi liberos, & actionem. quam sententiam ipse Fulgosius de promit ex l.1.§.ius naturale.ff.de iustitia& iure.illis verbis(hinc liberorum procreatio, hinc educatio) vbi Vlpianus liberorũ procreationem iuris esse naturæ ait, igitur eiusdẽ iuris erit educatio, quæ se quella est procreationis, ex qua educatio deriuatur, sed quod est causa causæ, est causa causati.l. manumissiones.ff.de iusti.& iure. vbi manumissio dicitur esse iuris gentiũ, ex eo q̃ seruitus cõtra quam est introducta manumissio, iuris gẽtium sit, vnde cũ tex.in. §. ius naturale.dicat liberorũ procreationẽ esse iuris naturæ, ex procreationeq; educatio descendat, cõsequens est, vt eiusdem iuris naturalis sit ipsa educatio.

8 Hoc ita demum verum esse Fulgosius ait, si agatur de educatione filiorum vsq; ad eam ætatẽ inqua sibi possint cõsulere, inest sanè homini natura ipsa quædam educandi liberos inclinatio, inqua cõmunionem habet cum cæteris animantibus, quia ipsum ius naturale quod æterna ratione cõstat, inest brutis, instigatione quadam ad id impellente, hominibus verò inest ratione suadente ad obtemperandũ iuris præceptis, vti Fortunius ait in.l.1.§.ius naturale.ff.de iust.& iure. ius hoc naturale est quædã sensualitas, siue naturalis appetitus de quo agunt iure cõsulti, cũ dicunt ius naturale esse, quod natura omnia animalia docuit, ita tradidit Archidia.in.c. ius autẽ.1.distin.nu.6.sequitur Dominicus.nu.fi.idem Dominicus in.c. ius naturale in prin. 1. distinctione qui ait, ius hoc ex eo dici naturale, quòd instinctu naturæ id est Dei, nõ cõstitutione aliqua hominũ habeatur. sequitur Cardinalis de Turre cremata in.c.ius autem.1.distinctione. nu.12.qui ea ratiõe innititur, q̃ maris & fœminæ cõiunctio iuris naturalis sit, natura autẽ non solum generationi intẽdit, sed etiã promotioni eius vsq; ad perfectum esse, ergò liberorũ educatio eiusdẽ iuris erit, argumento. l.manumissiones.ff.de iust.& iure.hinc dixit Aristoteles q̃ liberorũ procreatio animalibus cõmunis est, quamuis natura non impellat eodẽ modo omnia animalia ad generationem, sunt enim animalia, quorum filij sibi possunt victum quærere, vt corui, quædam verò sunt, quorum filij auxilio materno tantum indigeant, vt alantur, veluti equi, Tauri, & his similia, quædam verò sunt, quorum filij vtriusq; parentis auxilio indigeant, sed hoc ad modicum tempus veluti aues, quædam verò quæ ad non modicum tempus veluti homo,

homo, id etenim, quod naturale
est, quamuis idẽ sit apud omnes,
non tamẽ eodem modo aut for
ma, vnde licet homines non sic
alãtur vt cætera animalia, eorũ
tamen educatio ab ipso iure na
turæ defluit, sicuti cæterorum,
hanc sententiã sequutus est Sotꝰ
in lib. 4. sentẽtiarum. distinctio-
ne. 29. q. 1. articulo. 1.

9 Qui liberorũ procreationem
iuris esse naturæ hoc argumẽto
cõuincit, ꝙ finis procreationis
filij sit, vt debita nutritione ad
perfectũ secundũ corpus & ani
mam perducatur, quod sine edu
catione fieri nõ potest: ergò edu
catio eiusdem iuris erit, quasi se
quella procreationis. Hanc opi
nionẽ quæ habet, ꝙ liberorum
procreatio iuris sit naturalis, ob
tinere Mẽchaca ait, quãdo filij
in ea ætate sunt, vt sibi sufficere
nõ possint, quod ipse nouissimè
& præter omniũ opinionẽ scri-
psisse affirmat, huius tamen opi
nionis author fuit Fulgosius in
l. 1. §. huius. nu. 7. apertius ꝙ hoc
tradidit idem Fulgosius in. l. ex
hoc iure. nu. 14. ff. de iust. & iure.
sequitur Conãnus lib. 1. cõmen-
tariorũ iuris ciuilis. c. 6. nu. 7. ar-
gumento. c. ius naturale. 1. distin
ction. post eam. autẽ ætatem iu
re ciuili pater alere cogetur, vt
in hac lege probatur.

10 Secundum hanc regulã inter
pretari debemus decisionẽ. l. fi.
§. ipsum autẽ. C. de bonis quæ li
ber. quæ ait parẽtes, teneri filios
exhibere secundũ ipsam naturã
& legem, quæ & à parẽtibus alẽ
dos esse liberos imperarũt, & ab
ipsis liberis parẽtes, si inopia ex
vtraqꝫ parte vertatur, hæc inter
pretatio ex ipsius legis intentio
ne deducitur, quæ ait filios alen
dos esse à parentibus propter le
ges, quæ hoc imperant, & cõsti-
tuũt, vt à parẽtibus filij exhibeã
tur, si inopes sint, filium autẽ in-
ops intelligetur, si maior factus
sibi sufficere nõ possit, in quo ca
su à patre filiũ exhiberi leges de
cernũt, similiqꝫ modo patrẽ à fi-
lijs. l. si quis à liberis. §. 1. intra pue
riles annos filius à patre alitur se
cundum naturam donec ad ple
nam pubertatem deducatur.

11 Hæc autem interpretatio nõ
defluit ex benefundata iurispru
dẽtia, quià pater ipso iure natu-
ræ filios tenetur exhibere vt su-
pra scripsimꝰ, quæ obligatio du
rat dum vita patris & filij manet
l. 1. §. huius. ff. de iust. & iure. illis
verbis (hinc educatio) quæ di-
ctio lõgius protrahitur, vt alibi
tradidimꝰ. Item nemo probare
poterit educationẽ liberorũ ex
iure ciuili descẽdere, propterea
ꝙ alendi necessitas ab ipso iure
ciuili addita sit iuri naturæ, quo
pater filiũ tenetur educare, vti
Albericus falsò existimauit, nõ Aduersa Albericũ
enim ex eo ꝙ officiò iudicis pa
ter cogatur filiũ exhibere, sequi
tur ꝙ educatio liberorum à iu-
re ciuili defluat, obligationis sa-
nè origo qua pater astringitur fi
liũ alere, perpendi debet, & ex
quo iure obligatio descẽderit, ex
eodem

eodē neceſsitas alēdi deſcēdere intelligetur. argumento. l. iuris gentiū.in princ.ff.de pactis.vbi exēpto, locato, cōducto & alijs ſimilibus cōtractib9 datur actio ab ipſo iure ciuili, & tamen contractus ipſi iurisgentiū ſunt.hāc ſententiā fulciūt.l.lutius. ff. qui potio. in pignore habe. hoc idē cōſtituēdum eſt in obligatione, qua pater aſtringitur filios alere,quæ cum à iure naturæ deſcēdat,eiuſdē iuris eſſe actio intelligetur.Nec refert ꝙ actio ſiue iudicis officiū quo filius in iudicio aduerſus patrē experitur, & alimenta poſcit, à iure ciuili profluat, quià principale ſubiectū, ideſt debitū à natura deſcēdens, perpendi ac cōſiderari debet,cuius cauſa inſtituta eſt actio,quæ eſt quaſi ſequella naturalis obligationis, nata quippè obligatione oritur actio, niſi ius ciuile iuſta decauſa impediat,argumē. l.2. ff. deiuris. omni. iudi. actio enim neceſſaria eſt, vt naturalis obligatio executionis nanciſcatur effectum.l.2.ff.de orig.iur.§. de inde ex his legibus &. §.poſt originē. c. exhibita de iudicijs. hæc Ioā.And.quæ ſentētia ellicitur ex.l.3.§.ſcio.ff.deminoribus. l.Luci9.ff.qui potiores in pigno

12 re habeāt. Cuius.l. deciſio celebris eſt in cōtractibus annui reditus,conſtituit enim,vt ille qui prior emit annuū reditum, præferatur illi,qui poſtea emit,non tantū nomine ſortis,verum etiā nomine redituū, qui acceſſerūt, anteꝗ poſterior emeret,& eorū qui acceſſerunt poſtea quā emit.

13 Ex quo reſponſo ſatis probatur inſpici initium principalis actus,vt ab eo tēpore conſtituamus de eo,quod ex cōtractu deriuatur,ac deſcendit,Ioānis Andreæ ſententiæ accedit Quemada in quæſtione fiſcali.24.

14 Hoc ſuppoſito agendū eſt de educatiōe parentē, eamꝗ iuris naturalis nō eſſe Bartol9 hic tradit, ſed naturali ratione introductā eſſe ait, quià benefacienti benefacere tenemur.l.ſed & ſi lege.§.conſuluit.ff.de peti.hæred. inibiꝗ annotauit Accurſi9 ſcholio obligauerunt, qui ait omnē hominem inſtinctu naturæ impelli,vt beneficienti beneficiat, atꝗ plures effectus adant idoræ obligationis aggregarunt Iaſ.l. ex hoc iure nu.50.ff. de iuſti. & iure,idem Iaſ.l.ſi non ſortem.§. libertus.nu.8.ff.de cond.indeb. Tiraque.l. ſi vnquam. verb.donatione largit9.nu.11.C.dereuo. donat.idem Tiraque.in legibus cōnub.gl.5.nu.56.Coraſi9.l.frater à fratre.nu.20.ff.de cond. indebi. illuſtriſsimus dn̄s Couarr. in.c.cum inofficijs. nu.10. de teſtamentis. Hippo.Rimi.in principio inſtit. de donat. nu. 91. & nu.121.Petr9 Dueñas regul.224. Pinelus.l.1.C. de bonis mater.3. parte.nu.60. dn̄s Antonius Padilla.l.cum quis.C.de iuris & facti igno.nu.20.

15 Hinc dicit Bartol9 natura ipſa filiū impelli vt egentē patrem exhibeat,

hibeat, nō autem obligationem alendi patris à iure naturæ defluere, sed iure gētium introductā esse, quod probari ait, in hoc §. parēs. quo ostēditur naturali ratiōe alendū esse patrem, ergò de iure gētium loquitur, cum de ratione agat, quæ inter homines consistit, nō inter feras rationis expertes, argumēto. l. omnes populi. ff. de iust. & iure, vbi Accursius explicat illa verba naturali ratiōe, idest, de iure gentiū. huic opinioni accedit Bartol9 existimans educationē parentū à iure gentium defluere, eādem opinionē sequitur ipse Bar. l. 1. §. ius naturale. nu. 6. ff. de iust. & iure, sequūtur Paul. nu. 12. post Baldū dicit receptā esse hanc opinionē Orosciis inibi nu. 20. & Fortunius in. l. veluti. nu. 10. ff. de iust. & iure, Antonius Rubeus in. l. pater filiū. nu. 40. ff. de inofficioso testamēto. Felinus in. c. si diligenti. nu. 5. de foro cōpetēti, Berengarius Fernādus in. l. in quartam. ff. ad legem Fal. nu. 103. Suarez. l. quoniā in prioribus limita
16 tione. 2. Contrariam sententiā sunt qui magis probēt. Specula. titulo qui filij sint legitimi. nu. 12 eam neruosè defendit Fortuni9. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. nu. 105. Gregor. scholio fi. l. 2. titu. 19. p. 4. Alfons9 Castro. lib. 2. de iusta hæreticorum puni. c. fi. fol. 3. qui miratur Bar. tam mi serè lapsum, cuius sententiā validioribus argumentis refutat, sequitur dn̄s Couarr. in epitome de sponsalibus. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 4. qui parentum educationē iuris esse naturæ cōtendūt, quià sicut iure naturæ pater educat filium ea de causa, quòd filius sit, eodem iure alet filius patrem eam ob causam, quià pater sit, argumēto. c. ius. naturale. 1. distinctione: est enim eadē ratio in vtroque quo iure quāuis gentes humanæ vsæ nō fuissent, ratione tamē & natura ipsa impellerētur ad alēdos parētes exemplo Ciconiæ, quæ parentes senio cōfectos cibo fouet, vnde prouerbiū apud Græcos Antipelargim, signat gratiam in tempore refferre: de quo Erasmus Chiliadis primæ centuria. 10. in paræmia. 1. tradit doctè Budæus in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iustitia & iure pag. 50. huc pertinet quod in principio Æconomicæ in hæc verba scripsit Aristoteles, parentes filios procreāt, non solū vt id naturæ tributū ferant, verū etiam vt cōmoda exinde suscipiāt: valentes enim filios imbecilles suo labore tuentur, mox imbecilles ob senium facti, à valentibus eadē reportāt: & simul natura per hūc circuitū adimplet sempiternitatē, quæ Aristotelis verba proposito casui aptè applicuit Fortuni9 in. d. §. ius naturale. nu. 105. qui refert Pliniū dicētē in lib. 10. de animalibus. mures egregia pietatē alere parētes senes, eadem ferē scripsit Xenophō in æconomico mihi profectò, ait, dij videntur omnia quidē sapientissimè fecisse, sed

se, sed hoc præsertim cōiugium, quod mas & fæmina vocatur. Primū quidem ne animantium genera deficerent: deinde vt haberemus à quib9 nostra senect9 aleretur, tradit Tiraque. in. l. 10. connubiali glo. 1. parte. 10. nu. 1. huic opinioni legum nostrarum cōditores magis accessere. l. 2. titulo. 19. p. 4. quæ ostēdit eodem modo filium astringi onere alendi patrē, quo astringitur pater ad educandum filiū. Item ꝙ iure naturæ filius patrem alere teneatur, ex eo apparet, quod dicitur in. 4. præcepto decalogi, de honore parētibus exhibēdo, qui præcipuè fiat in alēdo patre egēte ex Hieronimi interpretatiōe & habetur Mathæi. c. 15. quæ do
17 ctè cōsiderat Castro. Hinc apparet errasse Accursiū scholio naturali, in hoc. §. parēs. dum explicat illa verba ratione naturali, nō directa sed turbata vt in successione argumē. l. nam & si parētib9 in princ. ff. de inoffi. testa. l. scripto. ff. vnde liberi. eandem sententiā approbat Bal. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. sequitur Antonius Rubeus. l. pater, filiū. nu. 40. ff. de inoffi. testa. sed est lōgè diuersa ratio in alimētis ꝙ fit in successiōe, cum secundū naturā sit, vt pater præmoriatur filio, turbatoq; naturæ ordine pater superstes est filio, sed hoc locū non habet in alimētis, quæ debet filius præstare patri graui senectute confecto, quod natura ipsa facit, quæ nos gignit, ac per ætates perducit, vt tandē abrūpat, nam vt Flaccus ait, primusq; dies dedit extremum.

Aduersus Accursiū

18 Id tamē in hac quæstione non prætermittā, Laurētiū Vallam politioris literaturæ virū periiū, sed supra vires suas audax, iureconsultos increpasse, ꝙ iuris naturalis effectū cōfuse, ac magis incōcinnè, ne ineptè dixerit, tractauerint, ac definierint, is est in lib. 4. elegā. c. 48. qui ait ius naturale dicere quod natura omnia animalia docuit, ridiculū est. sed falli in hoc Laurentiū Bude9 affirmat, qui nullo eum argumēto refutat, vnde magis illi videtur cōsentire: sed iure cōsultorū magestati cedere nomini suo cōsulēs tutius esse existimauit, quam cum diuinis illis hominib9 manū conferre. Ipse rerū antiquarū lectiōe didici iuris ciuilis scientiā veteres tāti fecisse, vt eam quasi è cælo missam susceperint, ac venerati sunt. ꝙuis Cicero in oratione pro Muræna iure cōsultos rideat, sed hæc hominis facetijs cōdonem9. At negari nō potest ꝙ in hoc tractatu iuris naturalis minus dexterè se habuerint prisci illi viri, vt non insolētia, sed magis veri amore ductus sit Laurētius, qui dixerit i9 naturale nō dici, quod natura omnia animalia docuit, quæ sentētia rationē habet, quia si ius est, hui9 nō sunt feræ participes, cū ius sit ars boni & æqui, sed quomodo artem boni & æqui in belluis cōstituemus? potuit res hæc à iure con-

fultis clarius explicari, ne Iuris ciuilis studiosos per labyrinti ambages errãtes sine filo destituissent, unde ius naturale in hominibus tantum stare credo, quod & ius gentium dicitur primæuũ, ius autem naturale quod in brutis esse dicitur, ius propriè nõ est, sed instinctus quidam ac instigatio naturæ, qua impellun tur ad liberos procreandos ac educandos, ne animantium genera deficiant, qua ratione lato vocabulo iureconsulti ius appellauerunt. propriè autem ius naturale est in hominibus, quod ius gentium primæuum dicitur, atq; hoc sensu iure cõsultorum responsa censeo accipienda esse nec sine duce, apertè declarauit Suarez in.l. quoniam in prioribus in declaratione legis Regiæ limitatione.2.nu.4.vers. & consideradidem placuit Alfonso Castren. de iusta hæreti. puni. lib.2. c.fi. pag.5.

19 Hæc quæ de educatione filiorum & parentum dicta sunt, vt à iure naturæ descendat liberorum educatio, item & paretum vel saltem ex iure gentium sit, vt cũ Bartolo crebrius doctoresq̃ cõcludunt, inferuntur ad quæstionem, solet enim quæri, quo iure sit instituta legitima filiorum, articulꝰ est cõtrouersus, scindũtur iuris interpretes in studia cõtraria. & iuris esse naturæ probat c. ius naturale. 1. distinctione. l. scripto. ff. vnde liber. l. nam & si parentibus in principio. ff. de in officioso testa. auth. de triente & semi. §.1. tradidi latè alibi. In hoc articulo cõcludunt ij doctores, qui verũ amarunt, legitimã, quum in alimẽtorum locum substituatur, iuris esse naturæ, cuius sunt alimẽta, quod obtinet in ea summa, quæ alimentorũ quantitati respõdet: eadem ratione parẽtibꝰ debita legitima iuris erit naturalis, cum in vicẽ alimentorum subrogetur: vt aduersus receptã senẽtiam scripsit illustrissimus dñs Couarr. in.4.2.parte. c.8.§.6.nu.5. cuius opinio defendi nõ potest, quià licet alimenta, quæ à filijs præstãda sunt parẽtibus iure naturali debeãtur, vt supra posuimus, nõ inde fit, vt eodẽ iure debeatur legitima, quæ in locũ alimẽtorun nõ substituitur. Hæc opinio ex eo vera apparet, quià naturaliter euenire solet, vt parentes senectute graues filiorũ indigeãt auxilio, filijs autẽ superstites nõ sint, nisi turbato ordine mortalitatis, vnde piè cõstitutum est, vt filiorũ hæreditas luctuosa parẽtibꝰ debeatur, quæ ex naturæ instinctu nõ debebatur. l. nam & si parẽtibꝰ in princ. ff. de inoffi. testamẽto. ex quo apparet veriꝰ esse, vt parẽtũ legitima tolli possit lege ciuili, quod crebrius receptũ est, vt tradit Ripa. lib.1. respõsorũ. c.7.

20 Hinc etiam liquidò constat, in successione verum non esse quod scripsit Alfonsus Castro de iusta hæret. puni. c.fi. pag.4. dicens. q̃ ad rem illam non est quis

Aduersus Alfon. de Castro.

quis magis obligatus, ad quam natura impellitur, hoc enim locum non habet in successione, quæ validiore ratione censetur debita, si naturæ instigatione is qui relinquit, impellatur. l. nam & si parentibus in principio. ff. de in offici. testa.

21 Ex qua lege depromitur filijs legitimam fortiori causa deberi à parentibus, ꝗ parẽtibus à filijs, quæ sententia apparet ex eo, ꝙ liberorũ sit præcipua causa, qui præferuntur auo in iure successionis paternæ. l. pater filium. ff. de in offic. testa. auth. de hæred. ab intesta. venien. §. 1. collatione. 9. sed pſt constitutum est, vt par sit in iure successionis parẽtum ac filiorum cõditio, quod ex illa lege annotauit Mẽchaca de successio. creatione lib. 2. §. 20. numero. 284.

Quæstio à nullo disputata.

22 Qui ait, ꝙ legitima parentum & legitima liberorum æquiparantur, ita quidem vt constitutum in legitima liberorum videatur constitutum in legitima parentum. argumento. l. nam & si parentibus. ff. de in officio. testa. &. §. non autem. inst. de in offic. testa. notat Bald. l. nam & si parentibus in principio. Berẽgarius. l. in quartam. nu. 83. ff. ad leg. Fal.

23 Quæ sententia locum habet in quãtitate legitimæ, quià quod iura constituunt super quantitate legitimæ liberorum, constitutum censetur super quantitate legitimæ parẽtum. auth. quibus modis natura effici. sui. §. fi. vers. de nepotibus. auth. de triente & semisse. §. 1. &. §. hoc obseruãdo. iure tamen Regio minus patri relinqui debet quam filio, cum filiorum legitima sit vniuersum patrimonium parentum præter quintam. l. 28. Tauri. at parentũ legitima est vniuersum filij patrimoniũ præter tertiã. l. 6. Tauri.

24 Ex quibus apparet iure optimo posse defendi, vt filio à lege concessum sit ius prælegãdi tertiam bonorum partem vni ex auis aut parẽtibus suis, cum patri hoc permissum sit, exẽplum est in specie. l. 17. Tauri. qua lege conceditur parentibus licentia prælegandi tertiam filio, quem è multis elegerint, vt eadem prælegandi potestas concessa intelligatur filio: vnde sicut pater quintam potest liberè homini etiam extraneo relinquere, deinde tertiam filio, quem elegerit, prælegare. l. 11. l. 12. titulo. 6. lib. 5. nouæ compila. ita filius, qui sine liberis moritur, potest tertiam rerũ suarum patrem extraneo relinquere, aliamꝗ tertiam prælegare vni ex auis suis, quem elegerit testator.

25 Hæc sententia ea ratione cõmendatur, quod lex correctoria statuẽs in vno correlatiuorum, locum habeat in alio. l. fin. C. de indicta viduita. tollend. l. fin. ff. de aceptilatio. & ibi Bart. etiam si pœnalis lex sit, quæ statuit in vno correlatiuorum, extẽditur ad aliud, vt notat Bald. c. 1. §. sed

quià

quæ natura, quæ fuerit prima causa benefi. amitt. cui consentit Oroscius.l. tres fratres. nu.3. ff. depactis. glo. l. cum emptor, ff.de rescind. vend. l.1. C.de cupressis.lib.11.hancsententian dicit cõmunem esse Ioã. Oroscius. l.si conuenerit nu.11.ff.de pactis de quo alibi latius agitur.

26 Cum.l.17.Tauri. ascendentibus concedat, vt possint vni ex liberis tertiam prælegare, eadẽ potestas cẽsetur concessa descẽdẽtib9,vt possint prælegare tertiam bonorum partem excepta altera tertia,quam extraneo relinquere possunt.Ex hac cõiunctione correlatiuorum in multis iuris articulis doctores concludunt:id quodpatri indultum est filio etiam concessum esse:vnde notat Bald. in auth.licet. nu. 3.C.de naturulibus liber.per eũ tex.ꝙ pater & filius ad paria iudicantur in prohibitiuis & permissiuis.

27 Inde fit, vt sicut patri licet filio scholastico donare actiones ac iura aduersus patris debitores vt crebrius receptum est, & iure Regio statuitur.l.18.titul.7. lib.1. nouæ compilat. pari ratione licebit filio donare patri scholastico. Dueñas regula. 87. ampliatione.7.

28 Ex eadem correlatiuorũ coniunctione æquali concludit ipse Dueñas regula. 365. ampliat.6. quòd sicut filius qui petit patris bona apud subsellia, ali debet, dum lis geritur, eodem modo sit nutriendus pater, qui pro tribunali petit bona filij. quæ sententia probatur in.l.1.§. si pater ff.ad Syllani.

29 Hinc fit vt in successionis iure par sit correlatiuorum conditio.l. lege duodecim tabularum C.de legit.hære.vbi Castrensis nu.3. notat quòd si lege introductum sit, aut statuto quod vitricus succedat priuigno,succedet priuignus vitrico. plura ex hac regula statuit Cephalius consil. 28.nu.15.Quæ omnia confirmãtur iure cõsulti responso. l. cum pater.§.euictis prædijs. ff. de lega.2. vbi apparet iure æquitatẽ in correlatiuis seruãdam. idem l.fin. C. commu.vtri.iud. tradit Cephalius consilio. 3. nume.55. Et hanc opinionem,quam nouè defendimus,fulcit & optimè defendit text9 qui celebris est pro hac parte,& negocium facessit; l.si abeo.C.delegit.hær.Paulum sequitur Tellius in.l. 6. Tauri, nume.14.

30 Secundò hæc opinio probatur Modestini responso.in.l.nõ tantum.ff.de re iudi.inibiꝙ annotauit Angelus quòd priuilegium indultum alteri ex correlatiuis censetur alteri concessum, ait lex maritũ in iudicio ab vxore conuentum inquantum facere possit condemnandum esse, quod æqua lance seruari in persona mulieris æquitatis suggerit ratio. Hoc quod marito indultum est, non seruari debere in persona vxoris stricti iuris

 ratio.

ratione videbatur: quia cessat in muliere causa & ratio priuilegij, quod viro indultum est ob reuerentiam, quæ maritis est exhibenda. l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrimonio, sed licet par. causa priuilegij non sit in vtroque, tamen quia eadem est æquitatis ratio, concessum vxori censetur priuilegium, quod viro indultum est.

31 Ergò in proposito indultum priuilegium patri vt possit prælegare filio, quem elegerit, tertiam bonorum partem, censetur concessum filio cuius fauorabilior causa est, & magis ampla disponendi potestas de bonis proprijs, quàm patri sit, quod eo apparet, quia filius patri præmoriens omnia bona relinquere debet excepta tertia bonorum parte. l. 1. titulo. 8. lib. 5. nouæ compi. pater autem vniuersum patrimonium filio relinquere debet excepta parte quinta bonorum. l. 12. titulo. 6. lib. 5. nouæ compil.

32 Quæ sententia ex eo vera est, quod prior causa sit filij in successione, quam patris. l. 1. titulo. 8. lib. 5. nouæ compil. qua lege ostenditur patrem nõ habere ius succedendi filio, qui relictis liberis decedit. Ex quo apparet, quòd iuris mens ac voluntas non est, patres in iure successionis filijs præponere, sed magis ipsis liberis parentes æquare. l. nam & si parentibus in principio. l. 8. titulo. 13. part. 6. (Otrosi dezimos que en aquella misma manera que el fijo natural puede, è deue heredar à su padre en los bienes del è aprouecharse dellos, assi como sobredicho es, que en essa misma manera puede heredar el padre en los bienes de tal fijo, è ayudarse dellos) vnde concessum parentibus, si mentem iuris teneamus, censetur liberis cõcessum pro quibus summa ratio facit, quamuis expressè nõ sit hoc filijs lege indultum sed tantum parẽtibus ipsis,

33 tamẽ liberis censetur à lege ipsa concessum.

Quià id quod lex verisimiliter constituisset, in casu omisso intelligitur constitutum, Accursius scholio fin. l. tale pactum ff. de pactis. sequitur Bart. l. Barbarius. ff. de officio prætor. in repetitione in principio. inibi Iasson nu. 3. plures refert. hanc dixit communiter approbatam Costa in quæstione patrui & nepotis. pag. 58. & Siluanus consilio. 33. nu. 5. Rolandus à valle consilio. 55. nu. 8. lib. 1. quæ opinio probatur in. c. cum dilecta. §. nos igitur. de confirma. vtili. vbi chirographum vetustate cõfectum licet renouare exemplo testium, quibus testimonium ferre licet iusta de causa, antequam tempus existat, in quo laturi erant, quod æquitatis ratione constitutum est: vt constitutum in testibus, censeatur constitutum in chirographo, cũ in exercendis litibus par sit potestas testis

stis & chirographi.l.in exercen dis.C.de fide instru.

34 Tertiò huic sententiæ fauet. l.non possunt.ff.de legibus.quæ iudici licentiam dat proceden di ad similia, sed patris & filij par ratio est in hoc articulo, ergò constitutum in persona patris, locum habebit in persona filij: quià sententia. l.1. titulo.8. lib.5. nouæ compila. manifesta est, à qua procedetur ad personam filij, lex Regia parentes afficit onore relinquendi liberis omnia sua excepta quinta parte, cum longè minor esset filiorum legitima iure cōmuni, quā ob causam beneficium indultum est parentibus à lege, vt tertiam bonorum partem posśint vni ex liberis, quem elegerint, prælegare: quià in vno grauatus debet in alio subleuari, ergò eodem modo cum filij iure Regio teneantur omnia bona parentibus relinquere excepta tertia, hoc munere afficientur, ꝙ prælegare posśint alteram tertiam bonorum partem vni ex maioribus, quem ipsi filij morientes elegerint. argumento. l. eum qui in principio. ff. de iure iur.

35 Nec huic sententiæ obstabit, ꝙ filij non sunt onere eodem affecti, quo parentes, cum liberi tertiam bonorum partem pro arbitrio relinquere posśint, parentes autem quintam dum taxat, quià hoc filijs concessum est ex iusta causa in augmentum iuris ac potestatis testandi; vnde in ducta ad augendum non debēt parere diminutionem. l. legata inutiliter. ff. delegat.1. causa autem huius priuilegij est naturalis obligatio, qua pater tenetur filio bona relinquere, ac commune parentum votum. filius autem iure tantum ciuili tenetur pietatis ratione dicta.l.nā & si parentibus.

36 Quartò hæc opinio ea ratione commendatur, ꝙ lex vetus si duos casus exequauerit, licet lex posterior de vno tantum casu agat, locum habet in altero Accursi. l. quod verò contra. ff. de legibus, inibiq; Oroscius notat nume. 4. vnde. l. 1. titulo. 8. lib. 5. nouæ compila. quæ agit de ascendentibus, locum habebit indescendentibus, cum in quantitate legitimæ exæquauerit eos ius vetus. l. nam & si parentibus. Nec huic opinioni obstabit, ꝙ supra scripta sententia obtineat solum, quando duo casus exæquati sunt à lege per omnia, cum si per omnia exæquati nō sint, quod lex de vno constituit non censeatur de altero constituisse. l. final. iuncta auth. quas actiones. C. de sacro sanct. eccle. hæc enim sententia non obtinet si exæquati sint duo casus in specie, & materia illa de qua agitur, vt fit in proposito inquantitate legitimæ, cum iure vetustiori exæquati essent maiores ac posteri inquantitate legitimæ debitæ, quod

 sat

sat est vt constitutum in persona vnius in alterius persona cōstitutum censeatur. argumento. l. final. C. de collatio. vbi valet argumentum à simili, nec per omnia sunt casus exæquati, sed tantum in articulo de quo agebatur, cum in multis alijs maximum esset discrimen inter illos casus notat Iass. in dicta. l. final. C. de colla. nume. 28. Abb. in. c. translato de constitutio. nume. 3. & Felinus nume. 10. idem Felinus. c. constitutus not. 2. de appellatio. sequitur Hermanotus Detus repetitione. §. Cato. nu. 164. in. l. 4. ff. de ver. ob.

37 Vltimò hæc sententia probatur lege Regia si vim ac potestatem legis pensitemus, ea est. l. 1. titulo. 8. lib. 5. nouæ compilat. in hæc verba. (los ascendientes legitimos por su orden y linea derecha succedan ex testamento & abintestato, à sus descendientes, y les sean legitimos herederos como lo son los descendientes à ellos, en todos sus bienes de qualquier calidad que sean, en caso que los dichos descendientes no tengan hijos ò descendientes legitimos ò que ayan derecho de los heredar: pero bien permitimos que no embargante que tengan los dichos ascendientes, que en la tercia parte de sus bienes puedan disponerlos dichos descendientes en su vida, ò hazer qualquier vltima voluntad por su alma ò en otra cosa qualquisierē) qua lege parentibus ius succedendi filijs datur, sicuti filijs datum erat ius succedēdi in paternas opes, est igitur hæres pater filio eo exemplo ac similitudine qua filius est hæres patri, ergò imaginem filij pater sequitur in hoc, vnde ius quod pater habet succedendi in opes filij, per omnia dirigi debet ad regulam, qua filius succedit in bona patris, argumēto. l. si pecuniam. ff. si cert. petatur. hoc depromitur ex illis verbis (como lo son) idest, sicut, quod est similitudinis aduerbium, atque comparationis Valla lib. 2. c. 36. vnde illa verba. (les sean herederos legitimos como lo son los descēdientes à ellos). innuunt similitudinem, vt maiores liberis sint hæredes forma & similitudine eadem, qua posteri sunt hæredes parentum. clarius hoc apparet ex. l. 8. titulo. 13. part. 6.

38 Vnde cognoscere in proposito prius oportet, qua forma filius patri succedat, vt agnoscāmus quomodo pater debeat filio succedere, vnde cum parentes succedant ad similitudinem liberorum, secundum regulam successionis eorum admittetur successio parentum. argumento. l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & post. nec obstat quod non per omnia exæquata est successio parentum successioni liberorum, quià tertiam bonorum partem pro arbitrio relinquere potest filius homini etiā

ignoto,

ignoto, patri autem quintam dumtaxat bonorum partem relinquere concessum est, quià hoc legis fit beneficio, quæ cum induxerit parētum successionem ad similitudinem successionis filiorum, constituitq; hanc regulam generalem, ex ea casum excepit, in quo exæquata non esset vtraq; successio, ergò regula generalis ac successionis vtrius q; exæquatio in reliquis firma manet, cum exceptio firmet regulam in contrarium. l. nam quod liquidè. §. final. ff. de pæ nu legat. ergò in reliquis omnibus casibus exæquata est vtraq; successio, nec ob hanc differentiam definit esse iusta similitudo. argumento. l. 2. §. & harum in fine. ff. de verborum obligatio. quam legem pro hac parte adducit Costa. l. Gallus. §. & quid si tantum. 3. parte. numer. 158. ff. de liber. & post. idem Costa. l. si ex cautione. C. de non numera pecun. notab. 1. nume. 8. pagi. 26.

39 Ex quibus apparet successionem parētum ad similitudinem successionis filiorum esse introductam: filij autem in parentum bona omnia excepta quinta parte succedunt, ita vt patri liceat tertiam partem cui elegerit ex liberis prælegare, ergò eodem modo debet pater succedere in omnia bona filij excepta tertia parte, ita quidem vt liceat filio aliam tertiam bonorum partem vni ex maioribus, quem ipse filius elegerit, prælegare; atq; beneficium hoc cum patri sit concessum à lege, ipsi filio expressè cōcessum videbitur: quià cum filius succedat in bona patris, ita quidem vt patri liceat tertiam bonorum partem vni ex liberis prælegare, & successio parentum referatur ad successionem filiorum, cui exæquata est: quod in referente est, in eo quod refertur expressè cautum videtur. Bald. & Angelus. l. si prior. ff. soluto matrimonio.

40 Qui dicunt, quòd talis & tanta est obligatio intermino referente, qualis & quanta intermino ad quem fit relatio. argumento. l. certum. ff. si certum pet. l. vbi autem. §. illud. versiculo sed qui vnum. & ibi Bart. & recentiores. ff. de verb. oblig.

41 Vnde Bart. l. 1. ff. de receptatori. & alibi sæpe ait, relatum esse in referente cum suis qualitatibus. de quo multa adducit Tiraquellus in legibus connub. glo. 7. nume. 182. & nume. 183.

42 Sed filius ad quem fit relatio, succedit cū hac qualitate quod patri liceat tertiam bonorum partem vni ex liberis, quem elegerit, prælegare: ergò cum hac qualitate succedet pater, vt filio hoc liceat. Ex quibus apparet beneficium grande concessum esse liberis à iure nec huc vsq; cognitum: vt colliget, qui commentaria legerit Cifontana in. l. 19. Tauri. nume. 2. vt nepos qui moritur viuo auo tertiā bonorum

partem in quos velit vsus prodigere possit, aliam tertiam vni ex maioribus, quem ipse filius elegerit, prælegare. hæc quæstionis huius decisio satis colligitur ex ijs, quæ tradidit Tellius l.6. Tauri. numero.13. & numero.14.

43 Sed quæri potest, si filius qui decedit, vnum ex ascendentibus tantum superstitem habeat, an possit vni ex filijs aut nepotibus eius prælegare, & nō posse ex eo apparet, quod de patre dicitur, nam quæri sæpè solet, si patri vnicus sit filius, an filio possit tertiam bonorum partē prælegare, & non posse plures affirmant, quià à semetipso legari non potest, quod si legetur, deficit legatū, habeturque ac si legatum non esset l. & quidem l. legatum. §.1. vbi Accursius notat. ff. de legatis.1. l. in fideicommissariam. §. final. ff. ad Trebellia. vbi annotauit Ripa in principio. l. sed si in conditione. §. fi. ff. de hæred. institu. inibique scribit Accursius. notat Petrus Marhæselanus. l. filium quem habentem. nu. 99. C. fam. hercis. quibus iuribus innitentes non licere hoc patri defendunt Ioā. Luppus in l.27. Tauri. num.23. Cifuentes in. l.18. Tauri. Segura in l. vnum ex familia. §. sed si fundum. nume.88. ff. de legat.2. Peralta in. l. Titia cum testamē to. §. lutius.1. ff. de legat.2. Antonius Gomez in. l.17. Tauri. nume.19.

44 Ex qua conclusione ait ipse Antonius, quod pater qui vnicum filium habet & ex filio nepotem non potest tertiam bonorum partem vni ex nepotibus prælegare, sed hæc conclusio non aptè depromitur ex superiori, quià licet certum sit legari à se ipso nulli posse, at si testatori vnicus filius sit & ex filio nepos, si nepoti auus tertiam relinquat, quod iure Regio permissum est, à patre capiet nepos, nec dicetur à se ipso capere, vnde quod auo liceat nepoti ex vnico filio prælegare, tradidit dominus Couarruuias lib.1. variarum. c.19. num. 4. cuius opinionem rationibus à iure ductis fulcit Tellius. l.18. Tauri. nume.3. quæ iam olim placuerat Cifontano dicta. l. 18. Tauri.

45 Igitur idem in nepote erit cū auus & nepos sint correlatiui, & constitutum in persona vnius censetur statutum in persona alterius vt abundè suprapositum est enim eadem, imo longè maior ratio in nepote quam in auo, cum ipse auus posteros omnes diligat, nepos autem non ita ex auo progenitos, vnde licet iure constitutum non fuisset piè permittendum esset, nam si pietatis intuitu pater capit bona filij filius autem iure ipso naturæ, ac ex voto patris, quomodo patri liberiorem potestatem dabimus relinquēdi bona sua vni ex liberis, quem elegerit, quam demptis ipsi filio aut nepoti. Porrò nepo-

nepotem decedere superstite auo materno, qui nepos fratres sororesque habebat, magnasque opes ex patre, non ne iniquum erit dicere sine liberis defunctum nepotem fratribus sororibus vel de paternis opibus relinquere nihil excepta tertia opum parte, ac paternis facultatibus fratres priuare, qui fratris mortem doleant, ac vicem suam ob amissa patris bona? cum liceat auo ex filio nepoti bona hæc relinquere, atque in alienam familiam transferre nō sine dolore fratrum, qui bona patris ab hominibus alienæ familiæ possideri videant? vnde si nepos tertia parte auo relicta ac alterius tertiæ vsumfructum fidei commisserit aui, vt post mortem suam restituat testatoris fratribus partem tertiam, cuius vsumfructum habet, non ne hoc sine lege, sine constitutione, pietatis ratione suggerente ex intentione iuris concessum esse dicemus? cum ex intentione iuris sit, vt hoc genus homines habeant solatium tristitiæ suæ, quibus ait meritò esse consulendum. argumento. l. vincæ. C. de his qui ante apert. tab.

46 Bart. hic quærit, an pactum, ne liceat parentes alere, seruandum sit, non esse ait argumento. l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrimonio, qui affirmat hanc sententiam defendere Specula. titul. qui filij sint legitimi nu. 27. cui Bartolus accedit: sed Guillermus de transactione, ac compromisso agit, non de pacto. Bartolus autem id quod de trāsactione & compromisso dicitur, in pacto locum habere scripsit, cuius opinio aperto iure probatur in dicto. §. eleganter. vbi Vlpianus ait, pactum conuentum vt vir cōdemnari possit in solidum, seruandum non esse: quià contra bonos mores est, quippè contra receptam reuerentiam quæ maritis est exhibenda, quæ meritò ad patrē infert Bartolus cui longè maior debetur reuerētia quam marito. l. liberto & filio. ff. de obsequijs. qua de causa cum sit contra bonos mores, non erit seruandum. quod eò apparet, quià in proposito duplex est fauor & alimentorum, & reuerentiæ patri exhibendæ: sed in casu quo inest tantum alimentorum fauor, non potest de alimentis pacisci alimentarius inconsulto prætore, quod si paciscatur, pactum seruandum non est, ergò nec in proposito.

47 Opinionem, quæ habet, quod alimentarius non possit inconsulto prætore pacisci de alimentis, approbat Accursius scholio alimentorum in. l. cum ij. in principio. ff. de transactio. fieret quidem fraus legi, si pactum efficax esset: ideo non seruatur argumento. l. cum ij. §. trāsactiones. vers. sicū lis. ff. de transactio. hanc opinionem sequitur Bart. in tra-

in tracta.alimentorum.num.19. hæc opinio crebrius recepta est teste Iaſſo.l. cum ij.in principio. nume.10.ff.de transactio.atq; in hac specie q̄ alimenta, quæ ſpurio debentur, pacto remitti nō poſsint, tradidere Bald. & Alber.l.1.§.ius naturale.ff.de iuſtitia & iure. hos alij ſequuntur, quos aggregat dominus Couarruuias in epitome de ſponſal. 2. parte.c.8.§.6.nume.3.

48 Contrariam opinionem iure defendi poſſe, certioremq; eſſe, ac magis ex ratione iuris defluere tradit Iaſſ. dicto nu.10. quam ſententiam aduerſus Accurſium magis probarunt Iacobus de Rauenis, Alber. & Fulgoſius in.l. cum ij in principio qui ea ratione innituntur, quòd lex prohibeat fieri tranſactionem de alimentis, non pactum, nec ſit eadem ratio in pacto, quæ eſt in trāſactione, cum tranſactio fiat aliquo dato, pactum verò nihilo, & nequis repreſentatione pecuniæ alliciatur, vt tranſigat, cōſtitutum eſt ne inconſulto prætore ſuper alimentis tranſactio fiat.l.cum ij in princip. hæc ceſſant in pacto: ideo non cauetur lege ne pactum fiat, cum non ſit cauſa, quæ ad paciſcendum alimentarium alliciat.

49 Ipſe autem receptam ſententiam ſequor, quæ tum doctorum authoritate fulcitur, cum rationibus à iure ductis, ea enim fuit mens ac propoſitū Diui Marci, ne alimentorum iuri quis renunciaret, propterea quià ſuper ijs vita hominis pendet.l.cum ij. §. modus.ff. de tranſactio. hac de cauſa alimentario conſulens Diuus Marcus prohibuit tranſactionem fieri; quià modico accepto fit: ergò pactum ſtrictiori ratione prohibuiſſe iudicandus eſt, quod nihilo accepto fit. vnde fit vt pactum ipſum paciſcentis de alimentis in conſulto prætore imperitiam detegat: quià dare eſt perdere.l. filius fam. ff. de donat.l. cum de indebito. ff. de probat. Hinc colligitur contra iuris decreta ſcripſiſſe Felinum in.c.ſi diligenti.nu.5. de foro compet. vbi ait patrem poſſe alimenta remittere pacto, quià hæc alimenta non debentur iure naturali, aut ex teſtamento, ſed magis ratiōe naturali vt ſcribit Bart. hic. qui non valere pactum ait, quæ ſententia aperta lege demonſtratur.

50 Hæc ſententia locum habet in compromiſſo, quod inconſulto prætore ſuper alimentis fieri non poteſt in arbitratorem, ſicuti nec pactum, quæ ſententia in quolibet alimentario locum habet. Specular. titu. de arbitro. §.reſtat.nu.3. idem Speculat. titulo qui filij ſint legiti. nu. 27. argumento.l. cum ij.§. vult igitur. ff. de tranſactio. propterea hoc fit, quià quoties lex tranſigi vetat, fortius & compromitti vetare intelligitur.l.nō diſtinguem⁹ §.de liberali.ff. de arbit. Alber. l.cum ij in princ. ff.de trāſactio.

& ibi

& ibi Alciat.1.idem Iass.l. de ali mentis pag.2. qui idem esse si in arbitrum compromittatur bene defendit & Curt. Iuni. in re petitione.l.de alimentis. nu.11. aduersus Alber.ibi. cum valeat argumentum de trāsactione ad compromissum.c.pertuas.de arbit. Accursius auth.vt differant iudi.in princ.Bar.l.mandato generali.ff.de procurat.idem Bar. auth.si verò cōtigerit.C.de iudi. sequitur Iass. in.l. transactionis. nu.2.C.de transactio.quæ sententia rationem habet.

51 Hinccę apparet minus verè scripsisse Ioann.Baptistam Perusinum,qui gener fuit Bartoli:qui contrariam sententiam sequitur nulla certa lege innitens, eamcę nullo propugnaculo tut9 defendit in tract.de arbitris.lib.3.c.5.

52 Tertiò hæc sententia locum habet in transactioné,cùm generaliter constitutum sit,vt de alimentis facta transactio in cōsulto prætore non valeat.l. cum ij ff. de transactio. inibicę notat Bar.& doctores vti refert. Felinus. c. si diligenti. nu.5. de foro compe.dn̄s Couarru.c.quamuis pactum de pactis lib.6. 2.parte. §.6.nu.4.hoc autem quod dictū est,vt de alimētis facta trāsactio inconsulto prætore non valeat, introductum est alimētorum fauore.vt post alios scribit Ioānes Orosceius.l.cum ij. §. solet.nu.11. ff.de transactio. Sed hoc introductum esse alimētorum fauore negat Cōnanus lib.5. cōmenta. iuris ciuilis.c.7.nu.5.qui ait non esse introductū hoc fauore alimentorū,sed poti9 iuris fauore, quia indignū est & inhumanum homines tanta rerū inopia premi,vt hostiatim sibi victū quærere cogātur. Aptè cōsiderasset Cōnanus, si receptā rationem non improbasset,sed diceret alimentorū causæ indultū esse,vt transigi de ijs nō posśit incōsulto prætore,est enim summa ratio,quæ pro alimētis facit.l.Mella. ff.de alim.& cibar.leg.ob id autē alimentorum causa præcipua est, eácę ius nostrū fauore prosequitur,ne homines mēdicēt, quib9 apparet eam rationē, quam Cōnanus credidit, huius sententiæ nō esse rationē,sed potius rationis à doctorib9 traditæ rationē, ex quibus apparet Reipublicæ interesse,nequis de alimētis trāsigat incōsulto prætore, ne homines depauperētur, cū Reipublicæ intersit eos habere locupletes qui fortunis oppressam Rēpublicā iuuare posśint.auth. vt iudices sine quoquo suffragio. §. cōsiderabimus collatione.2. vnde illi errāt, qui priuatorū fauore introductū credūt principaliter,ne trāsigi posśit de alimētis

53 incōsulto prætore. Sunt tamē causæ quæ faciunt de alimentis factam trāsactionem efficacem esse,vt ipse Vlpianus docet.l.cū ij.§.vult igitur.inibicę Iass.nu.11. post Odofred. Angelū & Fulgo.exempla ponit idem Iasso.l. de alimentis nume.1.&.4. C. de transa-

Aduersus Io. Bap. Perusinū

transactio. Alimentorum transactio vt valeat plura requiruntur, vt docet. l. cum ij. vnde fit, vt si alimenta legata sint, de his transigi non posſit niſi cognitis verbis teſtamenti, Item si cauſa tranſigendi non ſit non valet tranſactio.

54 In propoſito quæri poteſt: ſi conſtet inter aliquos de alimentis eſſe tranſactũ anni iam ſunt decem, an longi temporis ſpatio præſumatur interfuiſſe cauſa tranſigendi, vel ſi ſuper legato alimentorum tranſactum ſit, an etiam præſumatur ꝙ lecta cognitaq; fuerint verba teſtamenti, & præſumi hæc æquius videtur, cum ex longi temporis curſu præſumatur ſolennitas adfuiſſe, quæ vt actus valeret, deſiderabatur. Bernardus c. peruenit. de cenſibus, ſed hæc limitantur, ſi ſolennitas huius conditionis ſit, vt paciſcentes illi renuntiare non poſsint Bar. l. 1. C. de fide inſt. & iure haſtæ fiſca. lib. 10. idem Bart. l. ſciendum. nume. 4. ff. de verborum oblig. idem Bart. l. ſi forte. ff. de caſtren. pecu. vnde non præſumi in tranſactione hanc ſolennitatem ſcripſit Menchaca. lib. 2. controuerſiarum. c. 44. nume. 21. quæ opinio videtur vera argumento. l. de his. ff. de tranſactio.

55 Hæc ſententia, quæ habet, quòd in conſulto prætore de alimentis tranſigere nulli liceat primò dilatatur, vt obtineat, ſi pluribus ſint alimenta relicta ex fundo certo, nam inter ſeſe inconſulto prætore tranſigere non poſſunt. l. cum ij. §. ſed & ſi pluribus. ff. de tranſactio. inibiq; Bart. idem Bart. tracta. de alimentis numer. 19. Alber. & reliqui notant. Iaſſo. nume. 2. Oroſcius nume. 4. Accurſius. l. voluntas. C. de fideicommiſsis. inibiq; Corneus nume. 8.

56 Secundò dilatatur hæc concluſio, vt habeat locum in perſona eius cui alimenta relicta ſunt, qui fundum ex quo capiat alimenta eligere non poteſt inconſulto prætore Bart. l. 3. ff. de aliment. & cibar. leg. ſequitur Ruinus conſilio. 80. num. 9. lib. 1.

57 Tertiò extenditur hæc concluſio, & locum habet in legato annuo relicto in dotem, vt in ſpecie. l. virilis. §. final. ff. de legat. præs. de quo tranſigi non poteſt inconſulto prætore, eſt etenim alenda mulier de fructibus dotis, ergò de alimentis ad dotem bene procedem⁹ in propoſito: vti Bartolo placuit in. l. ſi certis annis nume. 2. C. de pactis. qui dicit deciſionem. l. 1. C. de fideicommiſsis, obtinere in dote, in qua eſt eadem ratio. approbatur cõmuniter teſte Decio inibi. nume. 8. Iaſſ. nume. 3. quamuis improbet Salicetus numer. 3. exiſtimans ꝙ non liceat procedere de alimentis ad dotem, qua de relatiùs alibi ſcripſimus. aitq; Salicetus de alimẽtis incon-

in consulto prætore transigi nō posse, de dote verò posse, sed Salicetū Iasson Decius & alij reprehendunt, & in proposita specie q in cōsulto prætore de dote transigi non possit, quià loco alimentorum est, defendit Roma. l. 1. ff. soluto matrimonio & in. l. qui superstitis. ff. de acquir. hæred. Paulus & Anchar. quos adducit Felinus. c. si diligenti nume. 6. de foro compe. quæ sententia vera apparet ex his, quæ scripsit Iasson. d. nu. 3.

58 Quartò hæc conclusio obtinet in persona serui, qui de alimentis transigere non potest sine domini consensu etiam prætoris authoritate interposita: hæc est opinio Bart. l. cum ij. §. eam transactionem. ff. de transact. nume. 5. Fulgo. nume. 2. huius sentētiæ ratio est, quià alimēta seruo relicta videntur ipsius domino relinqui. l. filio fam. ff. de cond. & demonst. quam legem doctè interpretatus est Costa lib. 2. selecta. interpret. c. 17. nume. 2. & 3. qua lege apparet errasse Accursium scholio an in genui. in. §. eam transactionem: qui dixit posse seruum transigere de alimentis sibi relictis, sed hāc opinionem improbat Bart. dicto nume. 5. quem omnes sequuntur teste Iass. nume. 4. Ioanne Oroscio numer. 8. qui verò scribūt in locis legum, quas pro sua sententia aduocat Accursios, seruum non habere dominum, quià pænæ seruus, item olim quià ad templi custodiam relictus, hic prætore authore de alimentis sibi relictis transigere poterit.

59 Quintò hæc conclusio locum habet in persona eius, qui alimentorum iuri renuntiare vult aut ius istud vendere, vel cedere, hoc quippè facere non licet. Bart. l. cum Titio. nume. 2. ff. ad leg. fal. qui ait legatum vsusfructus non posse legatarium in alium transferre venditione, aut cessione. l. vsusfructus. ff. de iure dot. eodem modo ius alimentorum cedi non potest, quià vt ipse Bartol. ait alimenta personæ cohærent. l. cum ij. §. modus ff. de transactio. c. final. de officio deleg. l. dominus. §. final. ff. de vsufructu. sequitur Abb. in c. præterea. 2. nume. 11. de iure pat. Curt. Senior consilio. 58. Iasso. l. si constante. nume. 234. ff. soluto matrimonio, scribit Petrus Plaça tracta. de delictis. c. fin. nume. 6. qui adducit Fabianum tracta. de emptione. q. 4. princ. q. 21. aggregat plures Tiraquellus de retractu. titulo 1. §. 26. glo. 1. nume. 72.

60 Huius quæstionis enodatio, quæ dificilis est, ex ea quæstione pendet, an fructuarius cedere possit ius vsusfructus alij quā proprietatis domino, ita quidem vt si cedatur, ius illud ad emptorem transeat, qua in re variant interpretes, multūq; inter sese dissident, vel potius certāt. In hac quæstiōe multi opinātur fru-

fructuarium non posse cedere vsumfructum, sed tantum perceptionem fructuum vendere, quod si cedat nihil ad emptorem transibit, sed vsusfruct9 ad proprietatis dominum deuoluetur, quæ opinio deducitur ex. §. finitur. inst. de vsufructu, inibiq; Accursius notat scholio cedendo. idem apertè scribit Pomponius. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. harum legum argumento præfatam conclusionem defendit Azo in summa. C. de vsufructu. nume. 20. dominus Francis. Sarmienius acri ingenio multaq; lectione vir episcopus Asturicensis meritissimus quem vt debeo veneror ac suscipio lib. 3. selectarum interpreta. c. 9. cuius libros perlegi, miratusq; sum, quanta flumina ex fælici illo ingenio cadant. quæ opinio scriptorum suffragio approbata est, vt attestatur Pinelus in. l. 1. C. de bonis mater. 3. parte. numer. 38. qui plures in vnum contulit, qui huic accessere sententiæ præter eos, quos ipse aggregat. hanc sententiam sequitur Petrus Iacob. in practica de actione in rerum generalior libellus. §. positiones actoris. Casfaneus consuet. Burg. titulo des confiscacions. Rub. 2. §. 2. num. 18. Natta consilio. 440. num. 4. qui ait ius vsusfructus cedi non posse, sed tantum perceptionem fructuum, idem approbat Ioannes Orosceius. l. si tibi decem. §. pactum. numer. 2. ff. de pactis. Fabianus de monte, tracta. de emptione & venditione, q. 20. quæstionis. 4. princip. nu. 53. Ioann. Baptis. à sancto Blassio tracta. de priuileg. dotalibus centu. 3. priuileg. 220. in nume. 20. Guido Papa sing. 532. Ioan. Trigona sing. 50. nume. 6. Ruinus consilio. 17. num. 15. volume 2. Cuiatius in principio inst. de vsu & habit. & hanc opinionem dixit crebrius recipi per omnia transcribendo Pineli dicta Menchaca de successio. creatione lib. 1. §. 7. numero. 40. in fine.

61 Hinc dicebat Bald. consilio. 335. incipi. quædam mulier. numer. 1. volume. 1. quod si fructuarius cedat alicui vsumfructum, intelligitur fructuum perceptionem cedere, vt cessio valeat, & vsusfructus ad dominum proprietatis non deuoluatur. argumento. l. necessario. §. final. ff. de pericu. & com. rei vend. quod si ius vsusfructus cedat extraneo, id est non domino proprietatis, vsumfructum perdet, qui ad dominum proprietatis deuoluetur. §. finitur. insti. de vsufructu. doctrinam Baldi sequitur Curt. Iuni. consilio. 142. in fine. quem sequitur Crauetta consilio. 52. nume. 5. in hac sententia fuit idem Baldus multis in locis, quemaduocat Pinelus vbi supra versiculo alij autem. qui plures aggregat accedentes doctrinæ Baldi. sequitur Gregorius scholio. el derecho. in. l. 24. titulo

titulo. 31. part. 3. & male omnia inculcans huic sententiæ subscripsit Politus repetitione. l. re coniuncti. ff. de legat. 3. nume. 52.

62 Sed errore lapsus est Baldus, cum nihil referat cedat quis vsumfructum, an verò ius vsusfructus, quià in vtroque casu ius cedere censetur. argumento. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. nec Baldi sententiam fulcit. l. necessario. §. fin. quæ loquitur in venditione vsusfructus, non in cessione, estque maximum discrimen cedat quis vsum fructum, an vendat, vt infra patebit.

63 Ratio autem quare vsusfructus alienari non potest, ea est, quià vsusfructus est ius personale, iura verò personalia quamuis sint ossibus affixa sicut caracter, vt notatur in. l. quis ergò casus in fine. ff. de peculio. tamen possunt vendi, & alienari iuxta naturam illorum. l. nomina. C. de hæred. vel actione vendit. sic ius vsusfructus licet vendi non possit, quià à nobis separari non potest, tamen venditur & alienatur secundum naturam vsusfructus, quià venditur perceptio fructuum. l. necessario. §. final. ff. de pericu. & commod. rei vẽd. vnde ius vsusfructus non venditur ex accidenti, quià ossibus hæret, non autem ex natura rei, vt exemplo est res sacra. hanc rationem huic sententiæ reddidit Ioann. de Platea. §. finitur: insti. de vsufructu. quam approbat Fabius Acorombonus. l. naturaliter. §. nihil commune. in repetitione nume. 22. ff. de acqu. posse. eam quæ Fabio non relato refert Fabianus de monte tractatu de emptio. & vendit. q. 20. quæstionis. 4. princip. nume. 53. & Tiraquell. de retractu. titulo. 1. §. 26. glo. 1. nume. 43.

Aduersus Bald. & reliquos.

64 Aliam rationem huic sententiæ reddidit Fabianus Acorombonus in. §. nihil commune. numero. 33. qui ait quòd si vsusfructus alienari posset, sequeretur, quod esset quodammodo alius vsusfructus, quià dum manet in persona vnius, tali forma manet, vt stet donec illa persona durat, ea autem extincta ciuiliter vel naturaliter extinguitur vsusfructus. §. finitur. insti. de vsusfruct. vnde si ille alij vendat, vsusfructus mutat formam, nec deberet finiri, donec extingueretur persona illius, qui emit. vnde alius quodammodo esset vsusfructus. argumento. l. si vsusfructus mihi in biennium. ff. de vsufructu leg. hincque damno affici posset dominus proprietatis, qui extincta persona venditoris citius fortassis consequeretur vsumfrumctum, qui proprietati accederet. vndequãdo venditur perceptio fructuũ, expectatur mors venditoris, id est fructuarij, quo demortuo finitur fructuum perceptio, quæ vendita fuit. l. necessario. §. fin. hanc

hanc rationem sub obscurè satis reddidit Gratus consilio.22. nume.11.volume.1.

Noua resolutio. 65 Contrariam sententiam, quæ habet, quod fructuarius possit vendere ius vsusfructus, & alij cedere magis probat Vlpianus.l. arboribus. ff. de vsufructu.l. in venditione. in principio. ff. de bonis authorita. Iud. possid. l. cui vsusfructus. l. non vtitur. l. quia qui precio. ff. de vsufructu tex. in principio inst. de vsu & hab. textus clarus. c. nuper. de donat. inter vir. & vxo. hanc sententiam tanquam aperto iure innitentem sequitur Alber. l.1.C.de bonis mat. nume.2 Balduinus. §. finitur. institut. de vsufructu. & aliquos aggregat Pinelus supra nume.39. qui pro uiribus eam defendit, quam probauerat decisio Rotæ. 860 in antiquis. aitque Pinelus grauissimos doctissimosque viros cum glo. in multis & ferè in omnibus tangentibus hunc articulum sæpè lapsos fuisse. enixè procurat argumentis respondere, quæ contrarias partes defendunt, dificultatem tamen. l. si vsusfructus. superare non potuit: videtur enim lex illa esse omni solutione maior.

Aduersus Pinel. & reliquos. Ego autem in hac controuersia existimo cum Pinelo in huius articuli explicatione commentatores lapsos fuisse, ipsumque Pinelum cæteris fortius cæcutire: tam enim ipse quam reliqui scriptores obliti fuere receptæ sententiæ qua docemur, quid intersit, cedat quispiam vsumfructum, an vendat.

66 Vnde in proposita quæstione constituendum est fructuarium vsumfructum alij cedere non posse, quod si cedat fructus ad proprietatis dominum deuoluetur. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. vendere autem posse, vt probatur in dicta. l. arboribus. alijsque supra allegatis. hoc propterea fit quia fructuarius alienare non dicitur vendendo vsumfructum, sed tantum cedendo: vsusfructus enim res est incorporalis. textus in principio inst. de rebus corpo. & incorp. tex. in principio inst. de vsufructu. sed inter alienationem rei corporalis & incorporalis hoc interest, quòd sicut rei corporalis venditione non tranfertur dominium, nisi res tradatur. l. traditionibus. C. de pactis. l. quod vendidi. ff. de actio. emp. §. venditæ insti. de rerum diui. sic rerum incorporalium non tranfertur ius in emptorem, nisi cedatur. Accursius scholio suo. l. fin. C. quãdo fiscus vel priuat. quam sententiam dicit sing. Iason. l.1. §. si vir vxori. nume.5. ff. de acqui. posse. commendat Felinus in. c. venerabilis. numer. 32. de exceptio. idem tamen scripsit Accursius scholi. final. l.2. C. de actio. & oblig. & scholio portionibus l. fin. in principio. ff. de donat. sequitur Bart. l.1. nume.8. C. de actio-

actio. & oblig. & omnium vbi ꝙ hæc est concors sententia vt attestatur Tiraquellus tractat. de retract. titulo. 1. §. 1. glos. 7. numer. 2. qui aggregat plures qui sequuntur hanc opinionem.

67 Ex quo dicebat Siluanus con silio. 55. ꝙ si venditor rei corporalis velit trāsferre ciuilem possessionem per actum cessionis, nihil aget: quià res corporales traduntur non per actum cessionis, sed per actus naturales.

68 Vnde alienare non intelligitur fructuarius, nisi cedat: sola enim venditione ius vsusfruct9 à se non abdicat, sed tantum transfert commoditatem, quod clarè depromitur ex Pomponio l. si vsusfructus. ff. de iure dot. dum ait fructuariū ius vsusfructus alij quam domino proprietatis cedere non posse, quod si cedat nihil ad extraneum transibit, sed ad dominum proprietatis vsusfructus deuoluetur, vnde vt non amittatur vsusfruct9 introductum est ꝙ fructuarius locet vsumfructum, aut vendat: huius pronunciati rationē subijcit Pomponius, vt ipsum quidem ius maneat penes venditorem, perceptio verò fructuum penes emptorem: ergò sola venditione non transfertur ius, sed ipsa cessione, vt apertè inibi demonstratur, quià dictio (vt.) denotat causam finalem, vti tradit Valla lib. 2. elegan. c. 38. veluti si quis dicat (dono tibi libros vt legas) ac si Hispanè dicat (para que leas) vnde dicit Pomponius ne amittatur vsus fructus illum non cedat fructuarius, sed vendat: quo facto ius penes eum manet, commoditas autem percipiendi fructus ad emptorem transijt. Hæc concinnè defluunt ex formula cessionis, quam docet Boetius in topicis Ciceronis, ex quo tradidit Cuiatius in principio inst. de vsu & habit. dum ait quæro cum vsusfructus extraneo vendi locari, donari commodari, præcario concedi, obligari possit, cur etiam eidem in iure cedi non possit? an quià cedere in iure est ad sellam prætoris id à se ius totum abiudicare? at locare aut vendere, est ius vtendi, fruendi, ita in alium transferre, vt tamen per emptorem aut conductorem à fructuario retineatur.

69 Ex his vera videtur sententia Iasso. l. re coniuncti. ff. de leg. 3. nu. 123. dicentis se mirari cur Bart. ibi. nume. 26. formauerit quæstionē: an ius accrescēdi in vsufructu transeat ad singularem successorem, quià vsusfructus nō potest alteri cedi, quin deuoluatur ad dominum proprietatis. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. quam sententiam ex superioribus verissimā esse cōstat, licet opinionē Bar. aduers9 Iass. velit defendere Ripa ibi. nu. 84 qui in vltimis verbis ait sententiam Bartoli malè defendi posse,

se, quam in cautè defendit Pol lit.nu.52.& Ioann. Gaudentius nu.87.nō enim poteſt in vſufructu eſſe ſingularis ſucceſſor, devolueretur enim ad dominum proprietatis, vt ſupraſcriptum eſt. argumento.l. ſi vſusfructus. & probatur iure Regio in.l.24. verſi. otroſi.titulo.31.part.3.

70 Ea ratione ad proprietatis dominum deuoluitur vſusfructus ſi extraneo cedatur, quià cū ceſſiōe abdicauerit à ſe ius fructuarius, ius illud extinguitur, cum à perſona ſeparatur, cui cohæret: quià in fructuarij perſona cōſtitutum eſt: exemplo corporis humani, quod extinguitur animæ ſeparatione, quod ius cum extinguatur nihil proprietati addit, ſed id efficit, ne proprietas in parte minuatur, quæ minuebatur cōſtitutione vſusfructus, qui quidem ſeruitus eſt. l. fin. C. de præs.long.temp. conſtituiturꝙ contra rei naturam, quæ libera eſt.l.ſi ædib9.C.de ſeruit.& aqua ideo extincto iure vſusfructus per ſeparationem à perſona, cui cohærebat, res ad primæuā naturam redit, quod eſt naturale.l.ſi vnus. §. quod in ſpecie. ff. de pactis.& liberatur à ſeruitute, quæ contra naturam rei debetur, hac de cauſa vſusfructus dicitur naturalem habere inſtigationem, vt conſolidari proprietati expetat.l.antiquitas. C. de vſufructu. annotat Crotus repe.l.re coniuncti. ff. de lega.3. nu.45. hanc opinionem fulcit. §. finitur inſt. de vſufructu. notat Gratus conſilio.133.nu.5.volu.1. Guido Papa conſilio. 94. nume.6.

71 Nec huic ſententiæ, quæ habet, ꝙ vſusfructus alij quam domino proprietatis cedi nō poſſit, ꝙ ſi cedatur proprietati coniungitur, obſtat.§.finitur inſt.de vſufructu. vbi ſi vſusfructus cedatur extraneo, id eſt alij quam domino proprietatis, nihil agitur: quo textu dicit Pinelꝰ ſuprà nu.39.verſ. probata autē: clarè decidi, ꝙ ſi vſumfructum cedat extraneo fructuarius, non amittit illum, nec acquiritur vſusfructus domino proprietatis, ſed nihil agitur, id eſt actus non valet, atꝙ ita retinet eum fructuarius: vnde illa verba, nihil agitur, ſunt intelligēda, vt nihil agatur in perſona extranei, quià ius vſusfructus illi nō quæritur, ſed domino proprietatis, vt explicat Accurſius ſcholio. vſumfructum.l. ſi vſusfructus. ff. de iure dotium: hæc enim verba, nihil agitur, nō ſignificant quòd actꝰ ſit nullus, ſed potius quòd actus non valet, vt agitur, exēpli gratia: quidā rem procuratori meo tradidit, vt meam faceret, ille verò ea mente accepit, vt faceret ſuam, inquit Iulianus nihil agitur, in.l.perſeruum.§.fin. in fin. ff.de acquir. rerum domi. quaſi dicat in perſona procuratoris nihil agitur, quià non procuratori, ſed domino quæritur. vt in ſimili ſpecie docet conſultus. l.

qui

qui mihi. ff. de donatio. atq; in ea loquitur tex. in. §. finitur. qui ex his intelligendus est, vt explicat Cuiatius in princip. inst. de vsu & habit. quod satis apparet ex. §. finitur. vbi agitur quibus modis finiatur vsusfructus, dicit textus finiri si cedat eum domino proprietatis fructuarius, si cedendo extraneo non finiretur vsusfructus, ad quid illa verba adijcerentur, (nam cedēdo extraneo nihil agitur) certè super vacanea essent. propterea tamen adiecta fuere, quia etiā illo modo finitur vsusfructus, cum nihil agatur in persona extranei, si extraneo cedatur, sed eo casu ad dominum proprietatis deuoluatur, quo casu etiam finitur, vt docet. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. qua lege ostenditur verba illa, nihil agitur, debere intelligi in persona extranei, nō in persona domini, quod constituit dicta. l. 24. vers. otrosi, titul. 31. part. 3. Pro cuius interpretatione annotādum est: q in lege illa tractatur, an fructuarius ius vsusfruct9 possit cedere, inquit lex domino posse, extraneo autem non posse, quod si cedat extraneo: non illi sed domino quæretur proprietatis vsusfructus, hinc dicit lex, q non cedat ius extraneo, sed tantum commoditatem vendat, vel locet vsumfructum, hocq; erit præsentaneum remediū, vt quis non amittat vsumfructum, & tamē commoditatem transferat, nec dicit lex, quòd vendat, vti dicitur in. l. si vsusfructus. quasi dubitauerint legis conditores, an ius vsusfructus vendi possit, & an venditione alienaretur, ideo tacendo subterfugium sibi quæsierunt.

72 Nec obstat nostræ sententiæ textus, qui videtur eam omnino oppugnare, in. c. nuper. de donat. inter vir. & vxor. vbi maritus qui vsumfructum habebat, vxori in dotem tertiam vsusfructus partem dedit, inquit textus valere dotis constitutionē, dum vixerit ipse fructuarius, qui concessit, ergò clarè demonstratur, q vsusfruct9 cedi potest, nec ob cessionem eum amittit fructuarius, sed extraneus, in quem cessio fit, eo fruitur. sed nec ille textus obstat huic sententiæ, quià loquitur in persona eius, qui cō cessit alicui vsumfructum, non tamē in persona eius, qui cessit, interestq; multū cedat quis vsumfructum, an concedat: quià per concessionem non transfertur ius, nec vtiles transeūt actiones Accursius scholio portionibus. l. fin. in principio. ff. de donatio. sequitur Bart. l. 1. C. de actio. & oblig. nu. 9. & nu. 23. vbi huius sententiæ rationem subjicit, sequitur idem Bart. dicta. l. fin. ff. de donat. in principio nu. 2. per verbum enim (concedo) non transfertur dominium. Ioann. Andr. scholio titulo in. c. 1. de vsuris. lib. 6. idem affirmat Bal. c. 1. vers. si Titius nu. 1. si de feudo

fuer. controuer. inter domi. & agnat. & hanc sententiam fulcit textus in principio inst. de vsu & habi. vbi fructuarius ius vsus fruct9 cōcedere potest, sed illud cedere nequit, vt probatum est, eadem sententia depromitur ex c. pastoralis. de donatio. quem textū pro hac parte notat Barb. ibi. idem probatur in. c. fin. de precario. horum iurium authoritate innitentes hanc sententiā approbant plures, quos aggregat Palacios Rubios in repetitione rubricæ. de donatio. inter vir. & vxo. §. 7. nu. 1. Curt. Iuni. l. cum quid nu. 19. ff. si cer. pet. quāuis Bartol9 videatur sibi ipsi nō constare in. l. 1. ff. pro emptore nu. 2. vbi ait ꝙ per verbum (cōcedo) transfertur ius & titulus, hanc sententiam videtur probare Sapia repetitiōe. l. 1. §. qui mādatam. num. 21. ff. de officio eius cui mād. est iurisdictio. Quæ opinio ex suprapositis constat non posse defendi: atꝗ ita hanc vltimam opinionem Bartoli reprobat Molinæus consuetud. Parisien. §. 22. nu. 67. ex quo apparet dictū. c. nuper. non obstare huic sententiæ, quæ habet ius vsus fructus extraneo cedi non posse, vendi verò posse, quidquid variauerint doctores plura in hac quæstione inculcantes.

73 Ex his apparet, quid in alimentorum legato definiendum sit, quod cedi in alium non poterit cum personæ cohæreat: commoditas autem legati vendi poterit authore prætore, si causæ intersint, quæ prætori suadeant transactionem admittere. argumento. l. cum ij. §. causæ. ff. de transactio.

74 Sunt autem plures casus in quibus præscripta sententia nō obtinet, sed potest in eis transactio fieri inconsulto prætore, ac præfatæ cōclusioni locus nō erit.

Primò in alimētis, quæ retro habita sunt, locum non habet hæc sentētia, sed tantum in præsentibus & futuris, Accursius scholio alimentorum. l. cum ij in principio. ff. de transactio. argumento. l. de alimentis. C. de transactio. sequitur Alberi. in. d. l. cum ij in principio Iasso. nu. 9. idem Iass. in. l. quæ delegato. nu. 24. ff. de leg. 1. Bald. l. pactum. in fine. C. de collatio Decius. l. de alimentis. nu. 9. Curt. Iuni. nu. 1. Corneus nu. 1. & 2. Alciat. pag. 1. C. de transact. Feli. c. si diligenti. nu. 6. de foro comp. Connanus lib. 5. commenta. iuris ciuilis. c. 7. nu. 5. hæc est recepta traditio authore Oroscio. l. cum ij. §. eam transactionem. nu. 11. ff. de transactio.

75 Ratio huius sentētiæ est, quia ex alimentis futuris vita hominis pendet. Bar. tracta. alimentorum. nu. 19. sequitur Alciat. l. de alimentis pag. 1. crebrius hæc ratio recepta est teste Oroscio. d. nu. 11. qui ait hanc rationem confundi ex. §. eam transactionem. vers. nihil autem interest vtrum liber-

libertini sint, quibus alimenta relicta sunt, an ingenui satis locupletes an minus, cum hæc ratio cesset, si alimentarius locuples sit, cuius vita non pendeat super alimentis legatis, at Diui Marci oratio non cessat, sed in eis locum habet, qua vetatur super relictis alimentis trãsigere, sed ipse IoannesOroscius defendit rationem, propterea quòd eam interpretes, ad ea quæ frequentius accidunt, adaptassent.

Sed pace dixerim viri docti quem vt debeo, ampliare vellẽ, non increpare, tam diuitis vita super alimentis pendet, quàm vita pauperis, cũ diues labi possit facultatibus, cum multæ sint humanæ sortes. l. fin. C. de præscrip. 30. anno. tradit cum iudicio Alcia. in. l. de alimẽtis. pag. 1. quæ cum tot exemplis demonstrentur, non sunt repetenda. quot diuites de pauperati sint historiarum testatur fides, vnde Ouidius ait.

Non meus amissos animus desiderat agros,
Rura'q; peligno conspicienda solo.

Nec enim minori cura & labore diuitiæ conseruantur, q̃ quærãtur, vt ipse Naso testatur.

Non minor est virtus quàm quærere parta tueri.

Quod cecinit Lucretius lib. 5. de natura rerum, quibus cõstat pari ratione diuitem super alimentis relictis non posse inconsulto prætore transigere, atq; pauperem: cum super alimentis vtriusq; vita pendeat, pauperis quidem quià fame periret, diuitis autem quià inconstantia fortunæ in inopiam deuenire posset: quo tempore qui famem leuaret, non reperiret, nam vt Naso ait.

Cũ fueris fœlix multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.
Horrea formicæ tendunt ad inania nũquã,
Nullus ad amissas tendit amicus opes.

76 Secundò huic sententiæ locus non est, si alimenta non sint relicta, sed alimentarius sibi cauerit, atq; aliquem vt nutriret cum obligatione, pactioneq; deuinxerit: quià hoc casu super alimẽtis inconsulto prætore transigere potest. Accursius scholio alimentorum. l. cum ĳ in principio per textum illum vers. planè. ff. de transactio. notat ex illo versiculo planè Bart. ibidem nu. 4. Alber. & Bald. Paulus nu. 8. Fulgosius nu. 2. Iass. nu. 9. idem Iass. l. de alimẽtis. nu. 1. ibiq; Corneq nu. 1. Salic. nu. 2. Curt. Iuni. nu. 8. C. de transactio. Alciat. pag. 3. qui ait dubium non esse, quòd transigi possit super alimentis, quæ ex contractu debẽtur. Oroscius. l. cum ĳ. §. solet. nu. 9. Connanus lib. 5. commenta. c. 7. numero. 5. *Aduersus Ioã. Oroscium.*

77 Huius sententiæ rationem adducit Bart. tracta. de alimentis. nu. 19. quià qui contrahendo sibi acquirit, cum industrius sit, verisimiliter cautè transiget; vnde de authoritate prætoris non in-

 diget,

diget, vt transigat: quod ratione sit, quia vbi res lautior obtigit, lautius incipit quis viuere, pluribusq; indiget, quàm solebat: quia iuxta veterem paroemiam diues factus fastidit lentem: atq; hinc fit vt quaesita alimenta cautè tueatur, nec nisi ex euidenti vtilitate remittat, hinc fit vt Bartoli rationem crebriori consensu doctores approbent.

78 Hinc etiam apparet futilem huius rei rationẽ adduxisse Duarenum. lib. 1. disputationum, c. 44. cui accedit Orosciús. l. cum ij. §. solet. nu. 9. ff. de transactio. dum asserit, vt voluntas testatoris seruaretur, constitutum esse nequis super alimentis relictis transigeret inconsulto praetore: non sic super alimentis debitis ex cõtractu, in quibus haec ratio cessat, quae ratio in omni legato locum habet, conseruaretur testatoris voluntas, si rem legatam semper haberet legatarius, nam licet in hoc vertatur fauor vltimae voluntatis, vt quae testator constituit valeant. auth. de nuptijs. §. disponat. l. in conditionibus. ff. de condi. & demonst. voluntas defuncti non censetur in hoc abrumpi, q; legatarius, qui ex legato emolumentum capit, non capiat co modo, quo testator dixit. l. Titio centum in principio. 1. respõso. ff. de cond. & demonst. vndè licet doctores dicant duplici fauore alimentorum & vltimae voluntatis constitutum esse, nequis super alimentis relictis transigere possit, mihi alimentorum simplici fauore introductum hoc esse videtur, in quo Reip. vtilitas consistit, vt supra scripsimus: cum Reipublicae intersit homines diuites esse, qui fauor non tam consistit in alimentis, quae quispiam quaesiuit ex contractu, propterea quòd ille qui quaesiuit, sibi cautè consulere in omnibus censeatur.

Aduersus Duarenũ & Iosn. Oroscium.

79 Tertiò huic sententiae locus non est in alimentis minimis. l. cum ij. §. fin. ff. de transactio. tradit Tiraquellus tracta. de iudicio in rebus minimis ferendo. vers. trigesimò secundò.

80 Quartò haec sententia locum non habet si cum iuramenti religione pactum transactum vè sit, quia iuris iurandi accessione contractus firmabitur, quod axioma quomodo accipi debeat agendum est necessariò, quamuis res haec integrũ tractatũ desideret. Primò itaq; in specie de qua Bartolus hic agit, an pater pascisci possit super alimentis, pactumq; firmum sit, si iuris iurandi religio accesserit, non firmari pactum iuramento satis videtur depromi ex. l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrimonio, qua lege ostenditur pactum cõuentum contra reuerentiã, quae exhibenda est, esse contra bonos mores: ergò ius iurandum quod in hoc pacto interponitur, vt pote cõtra bonos mores firmum

firmum non erit, argumento.c. non est obligatorium de regu. iur. lib. 6. c. si verò. c. cum quidam.§.final. c. sicut. de iure iur. c.in malis. c. qui sacramentum. 22.q.4. iuri enim reuerentiæ debitæ renunciare quis non potest l. final.C.de bonis liber.l. libertus qui operarum. ff. de operis libert. quod obtinet in proposito, quià iuramentum esset contra ius Diuinum, quo tenemur patrem & matrem honorare; qui honor consistit in eo, vt egẽtibus alimenta præbeamus: vti Diuus Heronimus interpretatur, quem refert Alfonsus Castro. de iusta hæreti. puni. lib.2. c. fin. vndę iuri reuerentiæ non poterit pater renuntiare nec iurisiurandi accessione pactum firmare: quod ab omnibus est receptum, vt ex Alexan. & Iaß. apparet.l.final.C.de pactis. scribit latè dominus Couuarruuias in.c.quamuis pactum.de pactis. lib.6.in initio.2.partis.nu.8.

81 Filius eodem modo iuri alimentorum renuntiare non potest, cum liberorum educatio iuris sit naturalis: vnde si eam partem filius perceperit de bonis viui patris, quæ ei lege obuenire deberet patre mortuo, eamq; dilapidauerit, si egeat, ali à patre debet, vt abundè tradidimus. huicq; alimentorum iuri non poterit filius renuntiare interposito iuramento, quià iuri naturali aduersatur, propterea seruandum non est. c. cum quidam. §. illi verò.de iure iur. notat Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 12. sequitur Felinus. c. si diligenti. nu.6. de foro comp. Iaß. auth. quod locum. nu. 8. C. de collatio. Felinus. c. ex rescripto.nu.12.de iure iuran. dominus Couarruuias in epito. de sponsali.2.parte.c.8.§.6.nu.3. Ioann. And. in additione. quamuis. super Speculat. titulo de pactis. §.1.nu.2.

82 In alijs personis quæstio hæc dubitationem habet, an fauore alimẽtorum sicuti introductum est ne inconsulto prætore transactio valeat, eodem modo iuris iurandi accessione non firmetur. & non firmari scripsit Bart.l.cum ij.§.solet.num. final. ff.de transactio. vbi ponitur solennitas formalis, quæ iuramento non tollitur, vti considerauit Ancharr. consilio. 375. numer.5. qui sequitur Bartoli opinionem.

83 Item si alimenta futura non sint debita ex contractu, sed ex testamento, aut legis præcepto eadem ratione non firmari scripsit Bald.in.l. pactum.nu.17. C. de collatio. sequũtur pluresquos aggregat illustrißim⁹ dominus Couarruuias dicto. §. 6. num.3. idem dominus Couarruuias in c. quamuis pactum. de pactis. lib.6.2.parte. §. 6. nu.4. Fulgosius.l.cum ij. §. solet. nume.5. & Gregorius scholio. menester. in l.8. titulo.13. part.6. hæc sententia fulcitur rationibus mul-

tis, quarum præcipua est, quæ habet, quod ius iurandum tres commites sequi debent veritas, iudicium & iustitia.c.& si Christus de iure iur. sed iuramento præstito in transactione de futuris alimentis non inest iudicium, nec discretio aut prudentia, cum quispiam modico præsenti contentus renunciet iuri alimentorum: quam obcausam transactio vetita est super alimẽtis, nequis fame pereat, vt naturaliter euenire potest. hæc est ratio decisionis. l. cum ij. ff. de transactio. nemini autem in corpus suum concessa est potestas. l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquili. c. contingit. de sententia excom. ergò nemini licet fame se ipsum necare, & hac de causa non licet futuris alimentis renuntiare.

84 Secundò fulcitur hæc sententia huiusmodi argumento, transactio de alimentis est quid principale, super quo iuramentum interponitur, ergò ius iurãdum est quid accessorium. l. non dubium. C. de legibus. accessorium autem naturam sequitur rei, cui accedit. c. accessorium. de reg. iur. lib. 6. igitur si id quod principale est, vt transactio non valet, nec valebit id, quod transactioni accedit, scilicet iuramentum. quod annotauit in simili specie Corasius in .l. admonendi. ff. de iure iur. in præludijs. nume. 25.

85 Quartò hæc sententia probatur ex. l. fin. C. de non numera. pecu. qua apparet, iuramentum contractus cui accedit naturam assumere, quam legem pro hac sententia adducunt Bart. Bald. Sali. Paul. Cast. & reliqui doctores ibi. quæ conclusio crebrius ab omnibus approbatur, vt cõstat ex ijs, quæ aggregat Ioann. Luppus in. c. per vestras. de donat. inter vir. & vxor. §. fi. nu. 32. quam legem dicit ad hanc sententiam quotidie allegari. Tiraquell. tractatu de iure constitu. 3. parte. limitatione. 7. nu. 34. adducit Suarez in. l. post rem iudicatam. in declaratione legis Regni. §. sed pro euidẽtia in nu. 22. ff. de re iudi. Purpur. l. 2. §. creditum nu. 111. ff. si cert. pet. Marcus Mantua consilio. 75. nu. 16. Bernar. Diaz regula. 390. Marcus Anto. Natta consilio. 426. nu. 18. Anton. Gomez de contractibus. c. 14. num. 19. qui ait hunc esse verum sensum illius legis, idem tradit Peralta. l. cum pater. §. à filia. nu. 48. ff. de legat. 2. transactio de alimentis futuris incõsulto prætore facta non valet, ergò nec iuramentũ, quod transactioni accedit, vt docet. l. fin. C. de non nume. pecu.

86 Quæ lex hoc constituit, si naturam primæuã contractus consideremus, non autem accidentalem. scripsit Aret. consilio. 24. col. 2. sequitur Iass. l. si conuenerit. nu. 17. ff. de iur. omni. ind. argumento. l. item veniunt. §. petitam. ff. de peti. hæred. quod declaratur

claratur exemplo, de quo agitur in. c. licet mulieres. de iure iur. lib. 6. vbi tractatur de contractu alienationis rei dotalis, qui contractus natura ipsa efficax est, sed quià lege prohibetur, non valet: huic contractui alienationis rei dotalis si ius iurãdum accedat, firmum erit: quià iuramẽtum primæuam naturam cõtractus sequitur, non accidentalẽ.

87 Hæc tamen interpretatio defendi non potest, cum ei aduersetur. l. non dubium. C. de legibus. quæ agit de contractu, qui valebat suapte natura, sed ex accidenti inefficax est, quià lex inutilem reddit, ius iurandum quod ei accesserat, non valet: ex quo apparet, quòd accidentalem naturam sequitur, nõ primæuam: nec contractum ipsum confirmat, qua lege ostenditur contractum à lege vetitum non confirmari iuramẽto. idem probatur in. l. si quis inquilinos. §. fi. ff. de legat. 1. vnde in definitum thema quod contractus inualidus non firmetur iuramẽto, approbat Accursius scholio alienare. l. vni. §. & cum lex. C. de rei vxo. actione. idẽ Accursius scholio improbatur vers. sed tu dic contra. in. l. pactum dotali. C. de collatio.

88 Quem interpretes falsò existimarunt dixisse pactum de futura successione non confirmari iuramento: vnde eum crebrius reprehendunt teste Decio. l. pactum dotali nu. 5. argumento textus aperti. in. c. quãuis pactũ de pactis. lib. 6. Sed lõgè ab hac opinione alienã fuisse intẽtionẽ Accursij ex eo apparet, ꝙ cum l. pactum. dixerit pactum nõ valere, rationem decisionis subiecit Accursius dicens, propterea pactum non valere in specie. l. pactum. quià est futuræ successionis. quærit Accursius, an efficax sit, si iuramẽtum accesserit: ipse Accursius ait Petrum dixisse efficax esse, sed ipse in contraria sententia stat, vnde Accursius de vi pacti agebat, nõ autem de robore iuramẽti, vtrum efficax esset pactum contendebat, non autem an firmum esset iuramentum: & mentem Accursij hanc fuisse docet Ioann. And. scholio seruari in. c. quamuis pactum, de pactis. lib. 6.

Defenditur Accursius.

89 Vnde hãc sententiã sequutus est Bart. l. qui superstitis. nu. 4. ff. de acquir. hæred. Cuman. l. si quis pro eo. nu. 21. ff. de fideiussor. sequuntur plures, quos in vnum contulit Hippo. Riminal. in. §. 1. inst. de donatio. nu. 257. Ioan. Igne. auth. sacramenta puberũ. nu. 5. C. si aduer. vend. Ioã. Corasi. l. qui liberos. nu. 100. ff. de ritu nup. aggregat plures Alciat. c. cum cõtingat. de iure iur. nu. 132. qui ait contrariam opinionem, quæ habet, ꝙ contractus inualidus firmetur iuramẽto, nõ esse communem: cum ipsemet Alcia. in nu. 131. testatus fuisset eam receptam esse.

90 Quintò hanc opinionem ful-

cit id, quod scripsit Ioan. Andr. scholio reuocatus in. c. fi. de pro curat lib. 6. dicens quod si is qui procuratorem constituit, iureiu rando affirmet mãdatumsse nun quam reuocaturum, poterit re- uocare si voluerit. sententiam hanc sequitur Abb. in. c. cum ac cessissent. nu. .de consti & ibi Feli. nu. 12. Decius nu. 7. communiterq; approbari tradidit Ale xãd. consilio. 16. nu. 6. & 7. lib. 3. pluresq; sequuntur, quos aggre gat illustrissimus dominus Co- uarru. in. c. quamuis pactum. de pactis. lib. 6. 2. parte. §. 2. num. 3. idem dominus Couarru. in epi- me de sponsal. 2. parte. c. 4. in princi. nu. 10. idem dominus Co uarru. in rub. de testamentis. 2. parte. nu. 15. hanc sequitur Feli- nus in. c. cum. m. nu. 72. de con- stitu. Marcus Anto. Natta. con silio. 426. nume. 2. dixit appro- batam sententiam Gomesius in. §. item si quis postulante. nu. 56. inst. de actio. Ioan. Oroscius. l. omnes populi. ff. de iust. & iu- re. nu. 114.

91. Rationem huius sentẽtiæ red didit nũcupatim Bar. l. cum pre cario. num. 1. ff. de precario. qui ait, q conuentio de non reuo- cando procuratore est cõtra na turam actus qui agitur, vnde nõ valet. argumento. l. cum preca- rio. ff. de precario. qua lege ostẽ ditur nullam essevim conuentio nis, ne liceat domino datã rem precario recipere, cum sibi li- buerit, quam legem pro hac par te adducit Ang. ibi. & rationem à Bartolo traditã approbarunt Anto. & Imola in. c. cum. m. de cõstitutio. vbi Feli. nu. 72. plures aggregat. ex quo apparet hanc rationem esse crebrius receptã.

92. Rationem aliam reddit Bal. in rub. de procurat. nũ. 30. qui ait q, in proposito reuocat do- minus procuratori concessum mandatũ, quod nunquam reuo caturum se iurisiurandi religio ne pollicitus est: quià ex hoc iu- ramento nata non est obligatio, cum sit iuramentum simplex, se cus si fauore aduersarij iurasset se non reuocaturum, quià reuo- care non posset, cum ex tali con uentione iurata nascatur obliga tio: ne aduersarius circumduca tur. argumẽto. l. si quis maior. C. de transactio. qua constitutione generaliter constitutum est, vt obligatio nascatur ex iuramẽto licito.

93. Ergò in proposito idem erit, vti Baldus notat: qui ex hoc di cit, q si notarius qui datum pro curatori mandatum scribit, reci piat iuramentũ nomine omniũ cuia interest, non poterit mãda tum hoc reuocari, in quo casu lo cum non habet opinio Ioannis And. in. c. fi. de procur. lib. 6. hãc opinionem ac limitationem sen tentiæ Ioannis Andreæ dixit es- se arduam Iass. in. l. si nõ sortem §. si cẽtum. nu. 7. in fine. ff. de con di. indeb. vbi inuehitur in sentẽ tiam Ioãnis Andreæ, adducitq; leges quibus cõtraria sententia ostendi-

ostenditur, quæ adamussim pēsitatæ non contradicunt. sententiam Ioannis confirmat. c. si inter. in fine. de spōsal. cui non obstat. c. sicut ex literis in fine. eod. titulo, vbi facti species ostendit iurasse quendam se ducturū Mariam in vxorē, qui aliam duxit, ait Summus Pontifex matrimoniū valere, sed fractæ fidei reum esse, ac pœna afficiendum, cum matrimonium valeat in specie illa. Ioānis sententiam comprobat ille textus, qui in hoc conuenit cum. c. si inter. in fine. vnde meritò illa capita adducit Ioan. Andreas. vt suam sentētiam fulciat. id autem quod in. c. sicut in fine. dicitur, nec sententiæ Ioannis aduersatur, nec fauet, cum dicat sponsalia iurata non abrumpi contractis secundis sponsalibus, quià hac de re non agit Ioānes Aandreas, qui ad hoc solum adduxit. c. sicut. ꝙ quando contractus, qui agitur, talis est cōditio ac natura, vt agens pro arbitrio posset eum reuocare, si reuocet, reuocatio valet, quāuis periurus maneat, qui reuocat. quod apertè suprapositu iura dicunt, quæ cum non considerasset Iasson, dixit aduersari quasdā constitutiones sententiæ Ioānis Andreæ. in. c. fi. de procur. li. 6.

94 Sed ratio hæc, quam Baldus reddit, defendi non potest, vt pote quæ Celsi responso aduersetur in. l. cum precario. ff. de precario. qua lege docemur nullam esse vim conuentionis, quæ est cōtra naturā contractus: vnde nihil interest, quòd proferatur iuramentum in fauorem alicuius, an absolutè, vt seruari debeat, cum in. l. cum precario. pactum conuentum fuit in fauorem precario possidentis, qui præsens erat & approbans: at Celsus ait vim nullam esse conuentionis, quæ est contra naturam cōtractus precarij, qui sua apte natura reuocari potest pro domini arbitrio: ergò nihil refert iuramentum de non reuocando procuratore proferatur simpliciter & absolutè, an in fauorem alicuius, quià cum sit cōtra naturam actus, vt in specie. c. fin. de procurat lib. 6. semper poterit reuocari.

95 Sextò hanc sententiam fulcit id, quod scripsit Ioannes. c. vltima voluntas. 13. q. 2. dicens quòd qui iurauit non reuocaturum se testamentum quod fecerat, reuocare potest: quod multis probat. Primò quià vltima voluntas ambulatoria est vsque aduitæ supremum exitū. l. 4. ff. de adimendis legat. c. cum Marthæ de celebra. missa. Secundò quià nemo eam legem sibi dicere potest, ne liceat à priore voluntate recedere. l. si quis in principio testamenti. ff. de legat. 3. vbi Bart. nume. 14. accedit sententiæ Ioānis, quem sequitur Imola in. c. cū cōtingat. col. 26. membro. 1. nu. 37. de iure iur. Gregori. Natan. in. c. ꝙuis pactum. de pactis. lib. 6. colu. 19. Aduersus Bald.

dicit

dicit opinionem communem esse la ss.l.si conuenerit.nu.5.ff. de iuris.omni.iud.illustrissimus dominus Couarruuias Rub.de testame. 2.parte. nu. 15. Oroscius l.omnes populi.nu.115.ff.de iust. & iure. hanc opinionem dicit esse tritam & tenere eam vtriusque iuris doctores communiter Peralta.l.si quis in principio testamenti in principio. nu. 226. ff.de leg.3.

96 Contrariam sententiam defendit Tancredus in compendiosa. q.4. argumento.c.1.de sepulturis.lib.6.vbi elegit quidam sepulturam, & iuris iurandi religione pollicitus est se nũquam variare aliam eligendo, dicit Pontifex Maximus, quod aliam nõ eliget, sed nec in electa sepelietur, rationem subijcit Summus Pontifex, ne causam habeat eligendi contra præstitum iuramentum, vnde vult Papa ne is possit aliam eligere supulturam cõtra emissum iusiurandum, ex quo apparet non posse aliam eligere propter præstitum iuramentum. quod ex dicto. c. 1. in hunc sensum colligit Ioann. Andreas ibi scholio veniendi. sub oscurè tamen, dum dicit quod in. c.1.de sepult. lib. 6. quamuis principale firmum non maneat, id est electio sepulturæ, valet tamen accessorium idest iuramẽtum, nec hoc ex omni parte, sed in eo quod aliam eligere sepulturam non possit, non tamen in eo vt in electa sepultura sepeliatur, quod clarè apparet ex.c.debitores. de iure iur. quem textũ pro hac sententia adducit: vnde id colligitur, vt actus qui suapte natura potest reuocari, si iuratus sit, reuocari non potest. Hunc nodum diluere voluit Peralta, qui ait, quòd ratio illius textus quã ad casum nostrũ voluit adaptare Tancredus, non facit ad rem nostram: quià iuramentum de quo in dicto. c. 1. fuit præstitum per suasiones, & ideo declaratur irritum simul cum ipsa electione sepulturæ, & ait hoc esse ex intentione Ioannis Andreæ ibi. quæ immaturè ac sine delectu scripsit Peralta. cum in dicto.c. 1.de sepult.lib.6.iuramentũ non declaretur irritũ, quinimmo firmum manet vt ex illa constitutione apparet, quæ adimit facultatem eligendi sepulturam, ne is qui iurauit contra iuramentum faciat, nec ea fuit Ioannis Andreæ intentio, quam errore lapsus Peralta credidit, sed quam nos ex Ioanne deprompsimus scholio veniendi.

Aduersus Petrum Peraltam

Noua ratio.

97 Huius tamẽ quæstionis nodus versatur in causa, propter quã in electa sepultura nõ ei licet sepelliri: eam fuisse rationẽ existimo, quòd qui sepulturam elegit, ipso eligẽdi actu delictũ cõtraxerit, cum legis præceptũ cõtẽpserit, vnde id peccatũ lege vindicatur, punitur que in eo in quo deliquit, ne eligere secũdò possit sepulturã, itẽ ne sepeliri possit in electa, vti annotauit Ioãn. And. in scho-

in scholio elligere, atque hac ratione speciali, vt puniatur ille legum contemptor in eo, in quo deliquit, constitutum est vt primus actus liber iuratus non reuocetur secundo actu contrario.

98 Rationem autem quare potest quis reuocare testamentum quod nunquam se reuocaturum iuramento promisit, reddit Bal. in l. 1. nu. 69. C. de sacro sanctis eccle. quià interpositum iuramentum super actu libero nõ facit actum necessarium. argumento. l. final. C. de non nume. pecu. iuncta. l. qui pecuniam. ff. si cert. pet. quæ ait, quòd si quis mutuam pecuniam accepturus spondeat creditori futuro, in potestate habet ne accipiendo se ei obstringat, vnde si cum pecuniam nondum receperit, eius quidem solutioni se obstringat interposito iuramento, poterit non recipere, atque ita se non obligare, cum actus ipse obligandi suapte natura sit liber, qui iuramenti accessione non fiet necessarius, vt constituitur. l. final. C. de non nume. pecun.

99 Id tamen in hac controuersia annotari oportet, quòd si mandatum procuratori datum, ant testamentũ reuocet, qui se non reuocaturum iurauerit, periurus erit. Ioann. And. scholio reuocatus. c. fin. de procurat. lib. 6. gl. c. vltima voluntas. 13. q. 2. sequitur Corasius in. l. admonẽdi in præludijs. nu. 32. ff. de iure iuran. hæc est recepta sententia vt Francus ait in dicto. c. fin. col. 2. & Alciat. in. c. cum contingat. nu. 77. de iure iur. dominus Couarru. c. quamuis pactum. 2. parte. §. 2. nu. 3. Ananias in. c. dilecto. de præben. Oroscius. l. omnes populi. nu. 116. ff. de iusti. & iure. Gomessius in. §. item si quis postulante. nu. 36. inst. de actio. Maynerius. l. quamdiu. nu. 117. ff. de reg. iur. idem Maynerius in. l. quod ab initio. nu. 12. & in. l. nemo potest. nu. 93. ff. eod. titulo.

100 Contrariam sententiam, quæ habet, quòd reuocans non sit periurus, defendit Accursius, scholio super contractibus in. c. vni. §. item sacramenta de pace tenenda. argumento. l. fin. ff. qui satis dare cog. vbi apparet cum periurum non esse, cui lege permissum est deserere quod iurato promisit. quod Pauli responsum pro hac sententia adducit Probus. c. licet mulieres. nu. 1. de iure. lib. 6. Accursij opinionem approbat Bart. l. si quis in principio testamenti. nu. 14. ff. de leg. 3. quæ crebrius recepta est à legistis vt scripsit Alexan. l. stipulatio hoc modo concepta. nu. 5. ff. de verb. oblig. vbi additio quædã idem affirmat, eandemque opinionem communiter recipi affirmat Cattelianus Cotta memorabili incipi. testatorẽ inducere. Ratio huius sẽtẽtiæ est: quià lex in proposito vim habet Apostolici, vt ait Accursius in. l. fin. ff. qui

ff. qui satis dare.cog. idem Accursius in.l. adigere. §. quamuis ff.de iure pat.idem in.§. sed istæ quidem scholio. dicit.inst. de actio. quod plures recipiunt vt ex Oroscio apparet in.l. iuris gentium. §. si paciscar num.7. ff. de pactis. Sed in hac controuersia cum tractetur de periurio, canonistarum opinioni accedere magis securum est:vt ait Alexã. l.stipulatio hoc modo concepta.nume.5. sequitur Oroscius.l. omnes populi.nu.117.ff.de iusti. & iure.Peralta.l. si quis in principio testamenti.num.227.ff.de legat.3.

101 Qui ait semper seputasse opinionem Bartoli esse veriorem in puncto iuris vrgenti ratione, & vtriq; iuri concina: quià cum quis sibi adimit liberam testamenti factionem,videtur velle versari contra bonos mores, vt pote cõtra liberum arbitriũ, quod est natura homini insitum, sed iuramentum conceptum contra ius naturale non obstringit eum,qui iurauit,cum sit temerarium. c. non est obligatorium. de reg.iur. lib. 6. igitur in proposito iuramentum, quo pollicetur quis, non reuocaturum se testamentum non obstringit eum, qui pollicitus est. atq; hoc voluisse Bald.l.finali nu.15. C. de pactis. qui tradit iuramentum esse cõtra bonos mores, quo quis pollicetur se non reuocaturum testamentum. hãc sententiam approbat Ruinus consilio.187.nu.2.lib.2.

102 Quæ ratio infirma est: eamq; improbat Imola.c. cum contingat.de iure iur. nu. 35. quià non facit contra bonos mores, qui iurat non reuocare testamentum, hanc obcausam, quòd liberam potestatem sibi adimat testamenti condendi.Fortunius de vltimo fine. illatione. 20. sequitur illustrissim9 dominus Couarruuias rub. de testamen. 2. parte.nu.5. &.6. cum eadem ratione qui contrahit cum aliquo videatur contra bonos mores facere,cum sibi adimat facultatem faciendi id quod voluerit, & se astringat onere seruandæ pactionis. in principio, inst.de oblig. sed contractum facere, atq; seruandi contractus vinculo se astringere permissum est, nec qui contrahit, facit contra bonos mores. l. sicut. C. de actio.& oblig.l.29.titulo.4.par.3. ergò liquidò apparet non facere contra bonos mores qui iuratò promisit, se non reuocaturum testamentum, eam ob causam quod sibi auferat facultatem reuocandi testamentum.

103 His tamen quæ in hac quæstione tradidimus, obstant ea, quæ scripsit Ioann. Andr. schólio final. c. licet mulieres de iure iur.lib.6. dicens quòd si quis iuratò promiserit non alienaturum se fundum dotalem,si interposito iuramento alienet in efficax est alienatio. hæc opinio recepta

recepta est argumento. c. intellecto. de iure iur. sanctionem effert adsydera Gomesius. §. item si quis postulante. num. 4. insti. de actio. & hanc Ioannis Andreæ sententiam approbauerunt Hostiensis & Archidi. in dicto. c. licet mulieres, sequitur Bart. l. si quis pro eo. nu. 9. ff. de fideiusso. quam sentētiam communiter recipi attestatur Alex. l. duobus. §. fin. ff. de iure iur. & multi scriptores, quos in vnum contulit dominus Couarru. c. quamuis pactum. li. 6. 2. parte. §. 2. nu. 1. Hippo. Riminal. in principio institu. quibus aliena. non licet. nu. 228. Marcus Anto. tracta. de viribus iuramēti, effectu 32. nu. 48. Selua tracta. de iure iurādo. 3. parte. nu. 43. Siluester verbo. iuramentum. 4. q. 12. Alciat. l. pacta nouissima. pag. 5. C. de pactis. Corasius. l. admonēdi. ff. de iure iur. in præludijs. nu. 28 & Ioan. de Neuizanis consilio. 12. num. 153. inter consilia feudalia.

104 Ex quibus apparet errasse Iass. §. item si quis postulante. nu. 2. inst. de actio. qui ait sententiā Ioannis Andreæ, quamuis reputetur ab aliquibus singularis, cōmuniter reprobari. sed Iassonē negligentiæ arguit Bernardus Diaz regula. 479. incipienti mulier, vbi Ioānis Andreæ opinionem dixit communiter approbatam, eamque tres captiones habere ostendit, suæ sententiæ rationem subijcit ipse Ioānes Andreas, qui ait propterea secundum iuramentum efficax non esse, quia primo loco conceptum iuramentum licitum est, secundo vero loco emissum illicitum, sequitur Abb. c. intellecto. de iure iur. huic sententiæ hanc rationem reddidit sibi eam abscribens Selua tractat. de iure iur. 3. parte. quæstione. 1. nu. 43. idē Selua tractatu de beneficio. 3. parte. q. 27. nu. 8. sequitur Rimi naldus in prin. inst. quibus aliena. non licet. nu. 230.

105 Hanc rationem generaliter obtinere ait Baldus cōsilio. 133. lib. 1. nisi ex primo iuramento quæsitum esset ius tertio, quia quamuis illicitum sit, efficax est, nec illud invtile reddit secundo loco conceptum iuramentum licitum, sequitur Decius consilio. 533. nu. 13. Sed hæc sententia vera non est, quia iuramentum illicitum seruandum non est. c. non est obligatorium de reg. iur. li. 6. c. intellecto. de iure iur. vergit enim in interitum salutis æternæ, vnde seruari non debet. c. quamuis pactum de pactis. lib. 6. c. cum contingat de iure iur. quæ sententia obtinet, etiam si ex huiusmodi iuramento quæsitum sit ius tertio, vt probatur aperta constitutione. c. tua nos. de iure iurando. hinc defluit, vt reuocatio testamēti non valeat, cum iuramentum emissum de non reuocando licitum honestumque sit. Aduersus Iass.

106 Diuersas Ioannis opiniones in vnam

in vnam quasi consonantiam iũgere,ac alteram alteri conciliare voluit Gomessius in.§.item si quis postulante.num.36.inst.de actio.qui ait quòd si actus super quo iuramentum interpositum est,pendeat ex voluntate vnius, vt testamentum, & mandatum quod procuratori datur, quamuis iuratus sit,reuocatur actu cõtrario,in qua specie obtinet sententia Ioannis. c. vltima voluntas.& Ioannis Andreæ in.c.fin. de procurat.lib.6.sed si actus pẽdeat ex voluntate duorũ vti alienatio fundi dotalis, primus ille actus iuratus non infringitur secundo actu contrario.

106 Sed hæc defendi nõ possunt, argumento.c.significãte de pignor. vbi actus super quo interpositum est iuramentum, pendet à voluntate & cõsensu duorum,tamen quià actus ipse,idest pactum legis commissoriæ in pignoribus reprobatur. l.fi. C. de pact.pigno. quamuis iuratus sit actu contrario reuocatur, quæ sententia in alienatione fundi dotalis pari ratione obtinebit.

108 Secundò cõciliat Bar.l.si quis pro eo.nu.9. ff. de fideiusso. dicẽs quòd si quis iuratò polliceatur, non facturum se quod iure facere nõ licet,huiusmodi actus contrario actu non reuocatur, & in hac specie obtinet sententia Ioãnis Andreæ in.c.licet mulieres.sed si quis iuret non facturum se quod facere poterat legis permissione, actus primus iuratus contrario actu reuocatur,in prima specie obtinet sententia Ioannis Andreæ in. c. licet mulieres.in secunda obtinet sententia ipsius met Ioannis in. c.fin.de procurat.lib.6.& Ioannis in.c.vltima voluntas.Bartolo accedit Philip. Francus in. c. licet mulieres.& hanc sententiã dicit cõmuniter esse receptam Alexan. consilio.16.lib.3.dominus Couar. c. quamuis pactum 2.parte.§.2. num.4. Bernardus Diaz regula.476.limitatione.1.

Interpretationous

109 Hanc receptam opinionem refutat Corasi.l.admonendi. ff. de iure iur. in prælud ijs. nu. 28. illustrissimꝰ dominus Couarru. c.quamuis pactum. 2.parte.§.2. nu.4.de pactis.lib.6.argumẽto. c. sicut ex literis de sponsal.vbi qui iurauerat se Isabellam ductu rum vxorem, fracta iurisiurãdi religione cum Maria matrimonium contraxit,inquit Summus Põtifex, matrimonio infirmari spõsalia iurata atq; ita cõtractꝰ sponsaliorum qui à lege approbatur, etiam iuratus ab rumpitur actu contrario à lege improbato:id est matrimonio contracto cum alia,q; cum sponsa huius cõstitutionis authoritate innitens à communi conciliatione dicessit dominus Couarruuias cuius sententiæ non fauet. c.sicut.

110 Quinimo receptam sententiam fulcit, quià ea est natura sponsaliorũ, vt infringãtur matrimonio vt pote actu validiori c.fi.

c.fi.de sponsal.c.1. de spõsa duo
rum. vnde quamuis iurata sint
sponsalia, reuocantur, vt consti
tuit.c.sicut. quià iuramentũ non
mutat naturam actus.l.fin.C.de
non nume.pecu.& hoc est quod
cauetur illa cõstitutione. c. sicut
ex literis. quod ex eo apparet,
quià sponsalia non infringũtur
secundis sponsalibus iuratis, vt
pote actu pari, nec fortiori. c.
pe. de sponsal. c. sicut ex literis.
in fine.ex quo depromitur iura
mentũ nõ impedire quim actus
primus, qui suate natura erat
reuocabilis, reuocetur contra-
rio actu fortiori: vti explicat Ioã
nes Imola. c. cum contingat. de
iure iur. nu.84. sequitur Natta
consilio.426.nu.7. lib.2. at quæ
Bartolus dicit conciliãs has opi
niones, obtinent in actibus, qui
æquales sunt, nec alter altero re
uocari potest: vt fit in specie. c.
licet mulieres.

111 Contrariam sententiam, vt
inconsulto prætore posit ali-
mentarius iuratò renuntiare iu
ri alimentorum, defendit Bart.
l.si quis pro eo. nu.17. ff. de fide
iusso. sequitur Alex. & eius ad-
ditio.nu.2.l. de alimentis. C.de
transactio.vbi Corneus num.3.
Iass.nu.4.Decius nu.12.Curt.Iu-
ni.nu.6. qui in repetitione nu.3.
ait quæstionem esse pro amico.
hanc sententiam sequitur idem
Iass.l. cum ij in principio nu.11.
ff.de trãsactio. hanc testatur cre
brius receptã esse Alciat.respõ-
so.267.nu.3. Tiraque.l.si vnquã
in præfatione. nu.141. C. de re-
uo. donat. & Oroscius dicta. l.
cum ij.§.solet.nu.12.dñs Couar-
ruuias.c.quamuis pactum.2.par
te.§.6.nu.4. de pactis.lib.6. mo-
uit Bartolum vt hanc opinionẽ
defenderet, ꝙ transactio de ali
mentis futuris non fit incõsulto
prætore, ne modico præsenti, re
nuntiet quis alimentis futuris,
non autem vetat lex alimenta-
rium trãsigere, propterea quòd
transactio de alimentis sit cõtra
bonos mores.l.cum ij.ff.de tran
sactio. vnde cum priuatorũ emo
lumento præcipuè lex consulat,
ne transigi posit de alimentis
futuris constituit, secundariò au
tẽ Reipublicæ fauore hoc intro
ductum, quià publicè interest ci
ue esse locupletes. auth. vt iudi-
ces si ne quoquo suffragio.§.cõ-
siderauimus. semper autẽ sequi
mur quod principaliter agitur.
l.semper in stipulationib9.ff. de
reg.iur. cumq; transactio de ali-
mentis futuris principaliter pri
uatorũ fauore prohibita sit, hoc
cõsiderari oportet, vt iudicem9
an renuntiari posit futuris ali
mẽtis, cum legi in priuatũ cuius
cumq; emolumentũ conditæ re
nuntiari posit.l.si quis incõscri
bendo.C. de pactis. Item quòd
trãsactio sit prohibita principa
liter priuatorũ fauore apparet,
quià qui cõtra legis præceptum
trãsigit, si post trãsactionẽ fame
laborauerit, ipse maiori dãno
afficietur, quã Respublica. quod
autem trãsactio si principaliter
sit

sit prohibita fauore priuatorū firmetur iuramēto docet Abb. in.c.cum contingat.nu.5. de iure iur.vbi Alcia.nu.95.

112 Hæc Bartoli recepta opinio, quæ ait transactionem defuturis alimentis iuramento firmari, ex eo vera apparet, q̧ contractus inualidus secundum iuris regulas iurisiurandi accessione firmetur.c.licet mulieres.de iure iur. lib.6. his verbis proprio iuramento firmātes: quæ verba pro hac sententia pensitauere Dominic9 Paul.& Anchar. ibi, Bart.l.si quis pro eo.nu.8. ff. de fide iussor. Bald. c. cum contingat.nu.8.de iure iur.Ioann.Imola nu.16.Alciat.nu.115. hanc opinionē magis probat Ioan.And. scholio seruari. c. quamuis pactum de pactis.lib.6. & Accursius scholio cōtractibus in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus vend. hanc dixit communiter receptam esse Bart. inibi, nu.3.Corneus nu.22. Curt.Iuni. nu.25.eamq; vbiq; seruari consuetudine affirmat Iasson nu.36. &dixit communiter approbari dominus Couarru. c.quamuis pactum.depactis.lib.6.in.2.parte.§.1.nu.7.Anton. Gomez tracta.de contractibus. c.14. nu.2. Gregorius scholio.deuenir.in l. 6.titulo fin. par.6. Hieronimus schuph.consili.129. nu.14. inter consilia feuda. Cassaneus consilio.39. nu.23. Siluanus consilio, 40.nu.3.lib.1. hanc opinionem dicit tenendam esse iudicando ac consulendo Hippo.Riminal, in principio insti. quib9 aliena. licet vel non.nu.208.

113 Hæc recepta sententia rationem habet, quia iuramentum seruandum est, si seruari potest absq; animæ reatu. c. quamuis pactum. de pactis. lib.6. c. licet mulieres. de iure iur.lib.6. ergò & contractus seruādus est, quià si contractus nō seruatur, quod solutum est propter iuris iurandi interpositam religionem, repeti potest, c. debitores de iure iur.vnde vis & potestas iuramēti non seruatur, innanisq; & sine effectu erit decisio. c. quāuis pactum.& auth.sacramenta puberum. illis verbis.(inuiolabiliter custodiātur), cum magis verbis q̄ rebus videatur lex imposita contra regulam.l.2.C. commu.de legat. cumq; iuramētum seruandum sit,& contractus seruabitur, cui iuramentum accedit : vti explicat Alciat. c. cum contingat.nu.116.Secundò hæc sententia commendatur decisione.c.cum contingat.de iure iur. vbi agitur de mulieribus, quæ dum matrimonium cōcors est, coguntur rerum dotalium alienationem seruare, cui iuramento interposito consensere: soluto autem progressu tēporis matrimonio alienationem contra dictū,an hoc permissum sit quæritur,respondet Summus Pontifex mulieres seruare debere emissum ius iurandum,vt responsio sit qualis interrogatio,quod

semper

semper præsumitur. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interrogat. actio. §. præterea. inst. de inutili. stipulat. sic est accipienda, vt mulieres iuramentum seruent, idest alienationem nõ contradicant, quia iuramento pollicitæ sunt non infringere alienationẽ. Igitur ex his patet in. c. cũ contingat. nedum agi de seruando iuramento sed ipso contractu seruando, qui iurisiurandi accessione confirmatus est. hæc interpretatio depromitur ex intentione Ioannis Monachi in c'. licet mulieres. de iure iuran. lib. 6.

114 Tertiò hæc opinio defenditur validiori quodã propugnaculo. c. quamuis pactum. de pactis. lib. 6. vbi filia cum patre cõuenit vt contenta eo quod dotis nomine ei pater dederat, nihil amplius peteret de bonis paternis, quam pactionem licet improbet lex ciuilis, si tamen iurisiurandi accessione confirmata sit, seruandam esse textus constituit, qui apertè agit de pacto seruando. vnde apparet iuramẽto pactionem confirmari, atque ita explicat Ioannes Andreas scholio seruari. sequuntur Ioannes Monachus & reliqui doctores. Iass. auth. sacramenta puberum. nu. 40. C. si aduer. vend. hoc est receptum vt. c. quamuis pactum in omni sui parte agat depacto, quod iuramento confirmari decernit, vt tradidit Decius. l. pactum. col. 2. C. de collatio. quamuis aliter explicet Alciat. in. c. cum contingat. qui de prompsit ex Perusino in. c. quamuis pactum. not. 4. sed argumentis à iure ductis sententiam Perusini & Alciati refutat Riminald. in principio inst. quibus aliena. licet vel non. nu. 209.

115 Quartò hanc opinionem fulcit auth. sacramenta puberum. C. si aduersus vendi. illis verbis (inuiolabiliter custodiantur) quibus apparet non posse eum contradicere actum, qui iurauit non retractare, vti notat Abb. c. cum contingat nume. 8. de iure iur. inibique Alciatus nu. 116. facit. l. 16. titulo. 11. part. 3. apertiusque approbatur hæc opinio. l. 56. titulo. 5. part. 5. l. 6. titulo. 19. part. 6. quæ aptius depromuntur ex auth. sacramenta. si supponamus quod contractus præcedit iuramentum. l. non dubium. C. de legibus. sed tex. in auth. sacramenta puberum ait, quod iuramentum custodiatur positum super contractibus rerum suarum non retractandis: vnde si vult consequens vt iuramentum seruetur, vult & antecedens, vt contractus non irritetur, sed efficax sit. argumento. l. illud. ff. de acquir. hæred. ex quibus colligitur opinionẽ Bartoli dicentis in. l. si quis pro eo. quòd super futuris alimentis trãsactio facta inconsulto prætore valeat, si iurata sit, veram esse.

117 Mihi autem superior senten-

 tia

tia verior videtur & transactio nem de futuris alimentis factam, quamuis iurata sit, non valere, quam opinionem dixit esse multò probabiliorem Corrasi.in.l. admonendi.in præludijs.nume. 56.ff. de iure iur. eamq; magis probauerant Inno.Abb.Imola, & Barb. c. cum contingat. de iure iur. quam dixit communem Alciatus in. c. cum contingat. de iure iur. numer. 132. qui ait quòd opinio contraria non est communis, nec obtineret de facili in practica, nec est lex ciuilis nec canonica, quæ constituerit contractum inefficacem confirmari iuramento, quod necessariò requiritur, vt valeat, ac cõfirmetur.l.legitima.ff.de pactis. ꝙ ipsa vis ac potestas iuramenti apertè demonstrat: nam vt ait vates ille Diuin9 ad Hebræos 6. omnis controuersiæ hominum finis, ad confirmationem est iuramentum.c.& si Christus. de iure iur. vbi scribitur iuramenti definitio, & iuramentum (inquit text9) est cõfirmatio: veritas autem firma est, nec vllo errore vitiatur.l. illicitas.§. veritas.ff.de offi.præsidis.

117 Ex hoc igitur quod iuramentum confirmet veritatem, apparet iuramẽtum ad personam iurantis spectare vt fidem verborum eius confirmet, non ad rem iuratam, itaq; iuramentum non confirmat actum, vt ei vires roburq; adijciat, ita vt si inefficax sit, efficacem reddat: sed fidem iurantis confirmat, vt ipse qui iuratò promisit fidem non fallat, effectum tamen actus ipsius non mutat iuramentum, quod iure aperto probatur. c. nouit. de iudicijs. vbi pacis fœdera firmata fuere iuramento, quæ Rex Francorum non cogitur seruare, sed id tantum, vt solidam pacem reformet, aut treguas ineat: cum discrimen sit inter hæc: fœdus enim perpetua pax est: treguæ verò in taxatum definitumq; tẽpus fiunt: vti Abb. scriptum reliquit in dicto. c. nouit. notabili pe. numer. 10. de iudicijs. qui ait de tregua textum agere non de fœdere, cum dicat tempus pacis taxatum fuisse. Sed Supremus Pontifex cogit Frãcorum regem, vt solidam pacem reformet, aut treguas ineat competentes: nec cogit in specie seruare actum iuramento firmatũ: ergò iuramentum non firmat contractum, vt seruari præcisè debeat, ac si validus efficaxq; contractus initus esset. l. sicut. C. de actio. & oblig. sed confirmat fidem iurantis, vt eam non deserere cogatur, & iuramentum seruare.

Interpretationes

118 Atq; ita nouo sensu declarãdus est textus in. c. quamuis pactum. de pactis. lib. 6. qui videbatur aduersæ sententiæ partes defendere, ac vnicum eius esse propugnaculum: vt qui pactus est, promissam fidem iuramento firmatam seruet, sed pactum ipsum

ipsum id est pactionis cōtractus non firmatur, cum iuramentum ad personam pertineat non ad contractum, vnde fides contrahentis firmatur iuramento, non autem ipsa pactio; hinc fiet ꝙ iuramentum cum ad personam iurantis tantum expectet, personam nō eggredietur; quo sensu si accipiamus hac de re agentes constitutiones, verè interpretabimur. quamuis illustrissimus dominus Couarruuias. c. quamuis pactum. 2. parte. §. 1. numer. 75. dixerit nullam pati congruam respōsionem hæc iura. Hinc cessat illa pietas, quæ impellitur dominus Couarruuias in. c. quamuis pactum. de pactis. lib. 6. 2. parte. §. 6. num. 4. vt existimet sententiam hanc, vt futurorum alimentorum trāsactio inconsulto prætore facta seruanda sit, non obtinere, si ille qui trāsegit in summam peruenerit egestatem, in quo casu relaxari iuramentum debet, ac alimenta præstari. hæc necessaria non sunt, cum iuramento non confirmetur transactio. Vnde siue fame laboret is, qui transegit, siue non prematur egestate summa, iuramenti vinculo laxato alimenta petet suo iure. Idem est in specie de qua agit Hippo. Riminald. in principio inst. quibus aliena. non licet. nume. 268. qui ait fundi dotalis alienationem iuratam non cōfirmari iureiurādo, si quo tēpore alienatio fit, vir ad inopiā vergeret, quia cum de filiorum præiudicio agatur, ob periculum ne filij educari possint, efficax non erit alienatio.

119 Huius controuersiæ effectus sunt non pauci. Primus ꝙ cum iuramentum sit personale. c. veritatis. de iureiurando, personam non eggredietur, nec obligatio ad hæredes transibit, sed iurantis ipse hæres poterit contrauenire, at si confirmaretur contractus iuramento, non poterit contrauenire per se, nec per successorem. Bart. l. si quis pro eo nume. 9. ff. de fideiuss. Abb. in. c. cum contingat. num. 8. de iure iur. tradit Corasius in l. admonendi. ff. de iure iur. in præludijs. nu. 57. Anto. Gomez in tracta. de cōtrac. c. 14. nu. 19. plures, quos aggregat Alciatus in dicto. c. cum contingat. num. 123. illustrissimus dominus Couarruuias in. c. quamuis pactū. de pactis. lib. 6. 2. parte. §. 1. nu. 7. Sed quomodo hoc accipiendum sit, latius explicat idem dominus Couarruuias in. c. quamuis pactum. 1. parte. §. 5. num. 4. vbi multis probat etiam in proposito hæredes eius, qui iurauit, teneri seruare id, quod antecessor promisit; quod an verum sit, alij dijudicent, nō enim ex re nostra est, qui de alimentis agimus, quæ ad hæredes non transferuntur.

120 Secundus est effectus, ꝙ qui iurauit, postquā seruauerit ius iurandum, poterit repetere per

condictionem sine causa. c. debitores. de iure iur. notat Corasius dicta. l. admonendi. nume. 57. Bart. l. si quis pro eo. nu. 6. ff. de fideiuss. Abb. in. c. cum contingat. de iure iur. nume. 8. & ibi Ioann. Imola numer. 66. ꝙ si contractus initus absimilis sit contractui vsurarum, laxato à Suppremo Pontifice iuris iurandi vinculo ille qui iuramentum emisit, contrauenire poterit. c. 1. de iure iur. tradit late illustrissimus dominus Couarruuias lib. 1. varia. resolu. c. 4. numero. 6. plurima in huius articuli enodatione aggregant commentatores in. c. cum contingat. de iure iur. & alibi passim, quæ consultò relinquo, ijs contentus quæ ad propositam rem pertinēt.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. item rescriptum.

beris mortui sunt, & melioratio deuenit ad vltimum, qui vnicus est, qui meliorationi contradicit propterea, quod sit vnicus, & filius vnicus meliorari nō possit. traditur, nu. 61. 62. 63.

Alimenta ad hæredes alimentarij an transeant, nu. 64.

Alimenta qui capere debet si neget præstita fuisse alimenta, & præterita alimenta petat, præstitisse se alimenta probare tenetur, qui dare debet, & quomodo probari debeat, nu. 65. 66. 67.

Sumptus si sint necessarij, ut aliquid fiat, si reperiatur factum, præsumitur factum ab eo, qui facere tenebatur, nu. 68. 69.

Alimenta minutatim dantur ideo perspectis rationibus vnius mensis aut anni sequentium annorum rationes simili modo expungi debent iure iurãdo illius qui alimenta præbuit, nu. 70.

Alimenta qui præbuit, iurare tenetur quantum de suo in alimenta erogauit, nume. 71.

ITEM RESCRIPTVM EST HÆREDES FILII AD EA

præstanda quæ viuus filius ex officio pietatis suæ dabat, inuitos cogi non oportere: nisi in summam egestatem pater deductus sit.

1 X HOC. §. colligunt interpretes heredes filij cogendos esse alimenta præstare patri, qui in summam egestatē deductus est; vti Bart. post Accursium deduxit ex hoc textu. quæ sententia in extraneis hæredibus locum habet, quià si liberi essent, ipsi quidem iure sanguinis alere cogerentur, vt constituitur in. §. vtrum supra, tradit Accursius hic. scholio hæredes. sequitur Bart.

2 Ipse Accursius huic conclusioni opponit. l. hæres liberti. ff. de obsequijs. vbi hæres liberti non cogitur alimenta præstare patrono. huic dificultati satisfacit Bart. hic nume. 1. qui ait textum hunc de hærede filij agere. sed. l. hæres liberti. de hærede liberti. nec ipse Bartolus huius discriminis, quod constituit inter hæredem filij, & hæredem liberti, rationem subijcit. Sed ea mihi videtur esse, quià libertus iure ciuili alere patronum tenetur. §. solent infra ista lege. l. 10. titulo. 22. part. 4. & legitimam partem mortis tempore relinquere. l. 1. vers. posteriores. ff. de bonis libert. quæ pars Iustiniani cōstitutione tertia esse debet. §. sed nostra insti. de success. lib. libert. debet enim libertus maior centenario patrono tertiam hæreditatis partem relinquere, vt tradit Iasson. l. recon iuncti. nume. 242. ff. de leg. 3. qui ait hanc partem non esse tertiam bonorum, vt scripsit Soci. l. 1. §. bonorum colu. 1. ff. ad Trebellia. dum interpretatur. §. si patronus. l. in conditionibus. ff. de cond. & demonst. si vel moriens tertiam hæreditatis libertus patrono reliquerit, vel viuus obligatione operarum dimissus sit, alendi onere liber fit: nisi posteriori hoc casu per inuidiam, idest, per populi voces & clamores, alere cogatur: cum diues libertus sit, patronus verò egenus. l. libertus qui. ff. de operis libert. quæ obligatio cessat mortuo liberto, cuius bonis nō cohæret. vnde eius hæres non tenetur testatoris patronum alere, cui nec reuerentiam debet. Non hæc locum habent in hærede filij, qui iure gentium pa-

rere patri tenetur. l. veluti. ff. de iust. & iure. ipsoq; naturæ iure alimēta subministrare ciconiarum exemplo, vti scripsimus in §. parens. vndelicet quartam bonorum partem filius mortis tēpore reliquerit. l. nam & si parentibus in principio. ff. de in offi. testa. semper tamen illi consulere debet; nec aliqua de causa obligatio hæc alendi patris egeni, qua filij bona astricta sunt, tolli poterit. argumento. l. 2. ff. de alim. & cibar. leg. scripsimus de hac obligatione in. §. parens. tradit Bartolus hic nu. 1.

3 Themati, quod ex lege deduximus opponitur. l. 2. ff. de cast. peculio. qua ostenditur, filium qui in patris est potestate non posse testamentum cōdere, nec hæredem habere. hunc nodum diluit Bartolus, qui ait textum hunc de filio agere emancipato, vel de eo qui quamuis in patris sit potestate, peculium castrense habet, de quo testamentum condere potest. l. 2. l. proponebatur. ff. de castren. pecu. quæ sententia vera est.

4 Huius textus conclusionem agentis de hærede extraneo filij dilatant interpretes, & ad hæredes patris trahunt, qui filios testatoris alere tenentur: quod huius. §. argumento. tradidere Ripa nume. 42. Ioann. Crotus. nume. 30. Ferdinandus Loazes. nume. 96. in. l. filius familias. §. diui. ff. de legat. 1. Quæ sententia obtinet in eo, qui in vtero est, & à patre exheredatur, hūc cogetur hæres alere, ne fame necetur is, qui potest aliquo casu hæres esse: vnde æquius est vt alatur. l. 1. §. interesse. ff. si mulier ventris nomi. l. 1. §. sed & si incertum. & §. satius. ff. de vētre in posse. mitt. tradit Speculat. titulo qui filij sint legiti. nu. 19. sequitur Petrus Faber. in. l. quoties. ff. de regu. iuris. exemplum poni potest in specie. §. sed & si incertum. cum testator dixerit, si filius mihi vnus nascetur exhæres esto, quià filia nasci potest, venter aletur, ac in possessionem mittetur: ex qua lege colligitur, quòd odio exhæredationis masculinum non concipit fœmeninum. quæ opinio cōmuniter recepta est teste Decio. l. fœminæ. ff. de reg. iuris. nume. 103. qui tentauit, quòd in §. sed & si incertum masculinum fuit geminatum, quæ consideratio refellitur per. l. qui duos ff. de legat. 3. & l. quisquis. ff. de verb. sig. Sed hodie decisio. §. sed & si in certum. non potest stare, quià posthumus exhæredari non potest secundū ea quæ doctores tradunt in auth. non licet. C. de liber. præter. & in. l. si quis in suo. §. legis. C. de inoffi ci. testa. vnde fit vt Speculatoris opinio nullo casu locum habeat: cum posthumus exhæredari non possit, atq; ita necessariò ali debet, ac in possessionem mitti: huius. §. argumento defendi potest sentētia Barr.

l. qui

l. qui filium. nume, 1. ff. vbi pupil. edu. debeat. qui ait q si filio hærede instituto pater filiæ dotem relinquat, dum filia non nubit ali debet à fratre de suo, nec alimenta reputabit frater, aut repetet à sorore, cui integram dotem seruare tenetur. tradunt Cynus & reliqui interpretes in l. alimenta. C. de nego. gestis. qui fin. sequitur Bald. in dicta l. qui filium. & Alexand. consilio. 48. lib. 3. Parisius consilio. 108. num. 47. lib. 3. Ioannes Luppus in c. per vestras. de donatio. inter vir. & vxor. §. 20. nume. 4. &. §. 24. nume. 4. Cassaneus & Beroius, quos refert Baecius tracta. de non meliorandis filiabus c. 12. nume. 39. qui in hærede extraneo locum habere hanc sententiam existimant, qui filiam testatoris alere cogetur, dum non nubsit; nec alimenta imputari debent in partem legatæ dotis, quià pater alere tenebatur filiam, dum non nuberet, sic eius hæres, hoc placuit Cyno. sequuntur doctores in . d. l. alimenta. huic opinioni accedit Salice. in. l. non omni in fine. C. de administ. tuto. Angel. de gambelionibus in tractatu de testamentis glo. 61. numero. 5. hanc sententiam dicit reponendam esse immis sensibus, quià potest frequenter contingere Euerardus loco ab alimentis ad dotem. numer. 7. Sed licet alimenta in proposito non debeāt imputari in dotem, fructus tamē rei in dotem relictæ sibi quæret ille; qui alii: vt scripsimus in §. si mater. nu. 35. supra ista lege.

6 Item huius. §. sententia locum habet in hærede patris, qui filios alere compellitur, sicut in hærede filij, qui patrem cogitur exhibere: sed tum demum alit, quando in summam egestatem pater deductus est, eodem modo filiū hæres patris alere cogetur, si in summam egestatem deductus sit filius: tradit Marianus Socinus cōsilio. 134. nu. 33. lib. 1. quæ opinio iure Regio approbata est. l. 6. titulo. 19. par. 4. quæ hanc opinionem extendit, vt locum habeat etiam si filius, qui alimenta petit, ex hæreda tus sit: quod lege illa nouē introduci attestatur Gregorius ibi scholio padre. idem si legitimam filius perdiderit, vt Mathesilanus notat notab. 148. cum hoc casu pater alere teneatur: vt suprascripsimus. Quæ sententia vix in Hispania obtinebit, cum bona patris extra quintam cedant filio in legitimam: vnde extraneus in quintam succedet tātum, de qua in funus testatoris debet impendere, nec superesse poterit, vnde testatoris filiū alat.

Item alendi patris onere astrictus est hæres filij, quamuis pater fratrem habeat, aut matrē: quià hæres cogetur alere testatoris patrem, & si mater aut frater maneant, qui sibi fratri & filijs sufficere possint, hæc est sententia Cyni in. l. alimenta. in

ta.in fine. C. de nego. gest. argumento huius.§.item rescriptum quià cum hæres habeat commodum bonorum patris, ad eum debet spectare incommodum. argumento. l. secundum naturam. ff. de reg.iuris. filius enim si viuus fuisset, alere tenebatur: ergò & filij hæres, qui in eius bona successit, huic sententiæ accessere Ioann. Imola in. l. Titia. §. Imperator. ff. de legat. 3. Marcius decisione.324.num.4. Contrariam sententiam defendit Bartolus hic nume.2. qui ait alendi onus primo loco ad fratrem aut matrem spectare, q̃ ad hæredes filij. argumento. §. idem rescriptum. vbi necessariò desideratur, vt hæres filij alere patrem cogatur, quòd pater ad summam egestatem deductus sit, ergò non debet habere à quo alatur: quià hæc est summa egestas.argumento.l. ex duobus. ff. de rebus dubijs. l. cum qui. ff. ad Trebellia. & . l. pen. ff. de aliment. & cibart.legat. de quare latius tradidimus in.§.itē rescriptū. hanc sentiā sequitur Mari.Socy.consilio.134. lib. 1. quæ ex Vlpiani intentione hic apprimè deducitur.

8 Eodem modo si pater auum maternum habeat, auus alere cogetur, non hæres filij. Bart.l. non quemadmodum. numer. 1. ff. de liber. agnos. argumento. huius.§. item rescriptum. sequitur Boærius consilio.17.nu.14.

9 Hæc conclusio non solum locum habet, quando filius est legitimè procreatus, verum etiam si spurius sit, quià cum patris hæres alere compellitur, & filij hæres patrē. qua de re tradidimus in. §. idem rescripsit supra. vbi annotauimus, quod pater ipse scriptis hæredibus iubere non potest, ne filijs suis spurijs alimēta præbeant.

10 Item ex mente & sentētia huius. §. item rescriptum. tradidit Zazius in tractatu substitutionum, in materia pupillaris. nu. 22. q licet pupillaris substitutio expressa repellat matrem à bonis filij. c. si pater. de testamen. lib.6. si tamen egestate laboret, ali debet ab eo, qui pupillariter filio substitutus est. sequitur illustrissimus dominus Couarruuias in. c. cum esses. nume.11. de testament.

11 Quærit Bartolus hic: si pater à monachis capiatur, an monasterium teneatur filijs alimenta præbere, & teneri author est Dynus hic. argumento huius textus. quam sententiam approbat Speculat. titulo qui filij sint legitimi. nume.14. sequitur Bar. hic. nu.3. huic opinioni accedit Abb.in.c. transmissæ. nu.6. qui filij sint legitimi. Felinus in. c. in præsentia. deprobatio. nu. 29. Ripa in.l.si vnq̃.C.de reuo.donat. q.27. nume. 71. Menchaca de successionum progressu. lib. 1.§.1.nu.48. in hac sententia fuit idē Bar. in tractatu alimētorum. nu. 21. vnde apparet crebriori docto-

doctorum assensu hanc opinionem approbari.

12 Id tamen scire oportet, quod si pater egenos habens filios eorũ cura spreta ingrediatur monasterium, peccat mortaliter. Diuus Thomas. 2. 2. q. 86. articulo. 3. qui ait pari ratione peccare filium, qui monasterium ingreditur, cum pater eius ope & alimonia indigeat. quæ opinio depromitur ex. c. 30. distinctione tradit Felinus dicto num. 39.

13 in casu quo monasterium cogitur alere filios monachi, non minus ex causa alimentorum filijs præstabit, quam sit vsusfructus legitimæ: Decius consilio. 181. & consilio. 182.

14 Item filij viuo patre monacho petere poterunt ab ipso monasterio partem legitimam, quæ ad eos mortuo patre prouentura esset. quæ sententia apertè depromitur ex. c. cum simus de regularibus. Bernard. scholio mora. in. c. transmissæ qui filij sint legit. quæ opinio non est alibi, vti attestatur Abb. ibi. nume. 6. qui huic opinioni accedit. ipse Abb. in. c. in præsentia. nu. 59. deprobatio. hæc opinio communiter recepta est, vt tradidit dominus Couarruuias in. c. 2. de testamen. num. 7. Gomez Arias in. l. 4. Tauri. num. 46. sequuntur plures, quos aggregat Petrus Doeñas regula. 356. limitatione fin. Menchaca de successionum creatione. lib. 2. §. 20. num. 285. hoc filio permissum est, quia pater qui monasterium ingreditur, post professionem religionis habetur pro mortuo. l. Deo nobis. C. de episco. & cleric.

15 Aliter enim filius viuo patre non poterit legitimam petere, nisi pater fraudandi filij causa dilapidet bona sua, quo casu petet pro tribunali filius, vt bona patris in ipsius filij alimenta constituantur, quod iudex præcipiet, vti Baldus ait in. l. 2. in fine nume. 3. C. si quis in fraudem patroni. Alexand. l. Imperator. nume. 13. ff. ad Trebellia. sequitur Paulus ibi. nume. 6. sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras. de donatio. inter vir. & vxor. ante notab. §. 17. nume. 14. hæc opinio crebrius recepta est, vt constat ex numero eorum, quos aggregat Pinelus in. l. 1. C. de bonis mater. 3. parte. nume. 75. qui ait hanc sententiam obtinere in alimentis, quæ pater tenetur filio præstare, vt si dissipator sit, cogatur bona constituere, ex quibus filius alatur, ac ipsi patri dissipatori detur curator. argumento. l. 1. in fine. ff. de curat. furi.

16 Legitimam autem filio constituere non cogetur, quam viuus assignare non compellitur, sed mortis tempore relinquere. l. lex Cornelia. ff. de vulgari. l. 1. §. si impuberi. ff. de colla. bono. tradit Bart. l. final. nume. 2. ff. de liber. agno. sequitur Hippo. Rimald. in principio insti. quibus

quibus aliena. non licet. num. 53. idem Iass. l. in suis nume. 17. ff. de liber. & posth. idem Iass. l. is potest. nu. 17. de acquir. hæred. Alexand. l. lex cornelia. nu. 6. ff. de vulga. Menchaca de succes-sio. creatione lib. 2. §. 20. nu. 285. Oroscius. l. si arrogator. nu. 120. ff. de adoptio. dominus Antonius Padilla. l. si emancipata. nu. 32. C. de iuris & facti igno. Pinelus dicto nu. 75. quæ sententia crebrius recepta est, eamque plurimi approbarunt, quos in vnũ contulit Petrus Dueñas regula 356. in principio.

17 Ipse autem pro hac sententia adduci non posse. §. si impuberi, persuasum habeo: cum maximũ sit discrimen inter legitimam filiorum, & quartam, quæ arrogato debetur: quià legitima quasi debita est filijs. l. & quia. l. nec adiecit. ff. pro socio. l. fin. §. pe. C. de curat. furi. l. vni. C. de his qui ante apert. tab. ibi (tãquam debitam). hæc opinio communiter recepta est, vt tradit dominus Anto. Padilla. l. 3. C. de iuris & facti igno. num. 32. sufficitur enim in locum alimentorũ, atque ita mortuo filio viuo patre extinguitur, quià alimenta cum vita finiuntur. l. cum ij. §. modus. ff. de transactio. quartam autem filius arrogatus consequitur ex bonis arrogatoris. §. item non aliter. inst. de adoptio. §. 1. inst. de acquisi. per arroga. vnde ius quartæ quod filius arrogatus habet, ad suos hæredes transmittere. si viuo arrogatore moriatur, scripsit Accursius scholio debetur in dicto. §. si impuberi. qui ait spem quartæ, quam filius arrogatus habet in bonis arrogatoris, dum arrogator viuit ad hæredes transmittere, atque ita conferre debere, quià tamquam æs suum quartam petit. l. Papinianus. §. si quis impubes. ff. de in officioso testamento. licet viuo arrogatore quartam petere non possit, §. item non aliter insti. de adoptio. quasi dicat Accursius, quòd licet quartam arrogatus petere non possit viuo arrogatore, tamen purè debetur, & licet dies petitionis non cedat, dum arrogator viuit, cedit dies transmissionis, quià ius habet in re. argumento. l. cedere diem. ff. de verb. sig. quod ad hæredes transmittit. l. cum hæredes. ff. de acquir. posse. Accursij sententiam sequitur Ioann. Andr. in aditione Speculat. titulo de feudis in rub. col. 6. & Abb. consilio. 85. nume. 6. lib. 1. ea autem de causa cauere filius non debet viuo patre arrogatore de quarta conferenda, quià ius ciuile non patitur, vt agatur de hæreditate viuentis. l. final. C. de pactis. hanc Accursij opinionem sequitur Alber. in proœmio digestorum. §. discipuli. nume. 10. Guillermus, Ioan. Lecerier, Anto. de roselis, Præposit9, quos aggregat Costa in quæstiõe patrui & nepotis. pag. 6. Sigismundus Neapo-

Neapolitanus cōsilio.1.nu.144. inter consilia feudalia.

18 Contrariam sententiam, vt spem quartæ arrogat9, qui viuo arrogatore decesserit, non trāsmittat ad hæredes, defēdit Bar. l.si arrogator.nu.19. ff. de adoptio. argumento. §. si impuberi. vbi discepabatur, an filius arrogatus, qui patris naturalis bonorum possessionem petit, conferre quartam debeat, quæstionis vis in eo est, an hæredi suo relinquat quartæ actionem, an nō, & transmittere certum est, ergò de quarta conferenda cauebit, sed hoc inquit Vlpianus, ita demum si iam nata est quartæ petitio, quæ mortuo arrogatore nascitur: versiculus ille (sed hoc ita demum) ad omnia superiora refertur: quasi dicat Vlpianus arrogatum ad suos hæredes trāsmittere actionem quartæ, atq; ita cauere debere de ea conferēda, sed hoc ita demum si nata sit quartæ petitio, quia arrogator decesserit, quasi dicat q; si viuat arrogator, actionem quartæ ad hæredes non transfert arrogatus, nec de quarta conferenda cauebit.

19 Item hæc sententia colligitur ex.§.si impuberi.illis verbis (cautionem quoq; cessare) coniunctio (quoq;) implicatiua est, implicat enim idem esse quod in superiori casu, tradunt interpretes in.l.labeo.ff.de pactis.Socy. in rub.ff.ad trebelli.nume.5.sequitur Ioan.Orolcius.l. item in potestate. ff. de his qui sunt sui. nume.3. vnde cum dicat Vlpianus viuo arrogatore cautionem quoq; cessare, innuit & trāsmissionē quartæ, vt implicet idem esse in vtroq; casu: hanc Bartoli sententiam, quæ apertè depromitur ex mente Vlpiani, sequitur Signorolus. l. si arrogator. nume.31.ff.de adoptio.vbi Orofcius nume.7. attestatur hanc esse communem sentētiam, quam dixit videri communiorem Costa in quæstione patrui & nepotis. pag. 23. qui ait hanc esse veriorem sententiam, cui ipse accedo.

20 Defluit enim hæc opinio ex intentione iuris ciuilis, quo iure docemur correlatiuorum eandem esse dispositionem.l.1.C.de cupressis.lib.11. dequo latius alibi scripsimus. sed eadem causa, quæ arrogatori vsumfructū dat ex bonis arrogati, dat arrogato quartam ex bonis arrogatoris. §.1.inst. de aqui. per arrogat.l. si arrogator. ff. de adoptio. ergò vtrius q; ius æquale erit, non enim plus iuris habebit arrogatus ad quartam, quam arrogator ad vsumfructum.argumēto. l.nihil. ff. de coniungendo cum emanci.liber.eius. sed si arrogatus decesserit viuo arrogatore, vsumfructum arrogator restituit hæredibus arrogati, nec sibi quærit.l.nō aliter.ff.de adoptio. ergò pari ratione arrogatus qui viuo arrogatore decesserit, non transmittet ius quartæ ad suos hæredes

hæredes, quod verum est. cum ꝙ Vlpiani sententia manifesta sit in dicto.§. si impuberi. ad similia procedere licet, & argumento eius dificilem dirimire quæstionem, quæ apprimè dissoluitur ex illius.§.thhemate.

21 Quæstio talis est, quæ in Hispania sæpe euenire solet, cum primogenia sint frequentissima, & meliorationis tertiæ & quintæ vsus vigeat: facti species incidit, homo quidam tertiam & quintam bonorum partem irreuocabiliter iuxta formam l.17. Tauri. quæ est.l.1.titu.6. lib. 5. nouæ compilat. per præceptionem filio reliquit, leges Regiæ meliorationem vocant, hac conditione, ne venderet, aut quouis titulo alienaret, sed iure primogenij perpetuò per posteros defferretur, ita vt indiuiduum primogenium primogenito filio cederet: quòd si ille, cui tertiæ & quintæ prælegatum relictum est, sine liberis moreretur, restitueret fratri, alteri vè consanguineo aut extraneo, quos post primum vocauit. primus sine liberis viuo eo, qui prælegauit, defunctus est, ille adimere prælegatum vult ei, quem secundo loco vocauerat, & in alium transferre, vtrum hoc prohibitum sit, an verò permissum, quæri solet, & adimere non posse, nec meliorationem in damnum secundo loco vocati reuocare, author est Rodericus Suarez in. l. quoniã in prioribus, in declaratione legis Regiæ. q.8. C. de in offi. testa. qui hãc opinionẽ neruosè defendit, habet enim tuta propugnacula.

Quæstio frequens

22 Primò in huius sententiæ partes allegat. l. quoties. C. de donatio. quæ sub modo. vbi spes conditionalis contractus transmittitur ad hæredes, quamuis secundus donatarius decesserit viuo eo, qui restituturus erat. quam legem pro hac sententia adducit Alciat. in. l. quod meo. nu. 6. ff. acquir. posse. Costa in quæstione patrui & nepotis. pag. 8. quæ constituit contra iuris ciuilis regulas, vt actio vtilis transmittatur in hæredes. (illis verbis.) vtilem actionem iuxta donatoris voluntatem competere admisserint) ex qua lege depromitur ꝙ vtilis actio ea est, quæ ex æquitate descẽdit: quod docent illa verba. (sed cum postea benigni iuris interpretatione Diui principes ei, qui stipulatus non sit, vtilem actionem iuxta donatoris voluntatem cõpetere admisserint.)

23 Qua lege fulcitur sententia Corasij in. l. his verbis. nu. 1. ff. de adoptio. qui ait, quòd quando per interpretationem iure consulti lex ad casum de quo agitur, porrigitur, vtilis actio datur. idem ait Oroscius in. l. Barbarius. num. 26. ff. de officio prætor. vnde apparet non esse veram sententiam Accursij. scholio actione. in. l. curatoris. C. de nego. gest. & in. l. si quis id

quod

quod. ff. de iuris omni. iudi. dicentis vtiles actiones esse, quæ ex mente tantum legis descendunt. quam opinionem communiter reprobari attestatur Alexand. in dicta. l. curatoris. nume. 5. idem Alexand. in dicta. l. si quis id quod. nume. 5. in. l. nominis & rei. §. verbum ex legibus. ff. de verb. signi. Tiraquellus tractatu de cessante causa. 1. parte. nume. 136. Ex quo patet errasse Niconicium in rub. ff. de noui. operis. nume. 184. qui ait doctores in dicta. l. curatoris probare sententiam Accursij, quæ improbatur ex. l. si verò. §. de viro. ff. soluto matrimonio, vbi vtilis actio non datur in illis casibus, in quibus lex non loquitur: ergò non datur ex mente legis.

34 Sed actio vtilis ad hæredes non transmittitur, cum sit datiua, Accursius scholio fin. in. l. cum precario. ff. de precario. hanc sententiam dicit peregrinam, & paucis notam Iasso in. l. iuris gentium in principio. nu. 5. ff. de pact. post Alexan. in additione Bart. l. certi cōdictio. ff. si cert. pet. Parisius in additione Bart. l. si me & titium. nu. 4. ff. eod. titulo. Hieronim9 Veri9 in rub. ff. de verborum obliga. nu. 249. communiter esse receptam docet illustrissimus dominus Couarruuias in regula possessor. 3. parte. §. 1. nu. 4. & Oroscius in. l. iuris gētium. §. & ideo. nume. 5. ff. de pactis. qui Ferreti negligentiam reprehendit, qui in. l. iuris gentium. in principio nume. 50. ff. de pactis. ait sententiam Accursij communiter reprobari, & ꝙ ita attestatur Decius in. l. cum mota. nume. 7. C. de transactio. qui hoc nunquam scripsit, quamuis sententiam Accursij lege non probari dixerit: vnde eam reprobant Fortunius in dicto. §. & ideo. nume. 52. Oroscius nume. 5. qui crebrius receptam esse nón negauit.

25 Igitur si actio vtilis datiua est, actioꝗ datiua ad hæredes non transit, ius nouum ac præcipuum constituit. l. quoties, quæ ad hæredes vtilem actionē transire in illa specie iussit, cui conuenit. l. 7. titulo. 4. part. 5. vbi ius acquiri tertio demōstratur, quod sine eius facto ab eo auferri non debet. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. l. sicut. C. de actio. & obligat. vbi contractus perfectus nō potest ab vno ex contrahentibus reuocari.

26 Secundò adducitur. l. final. ff. de pactis. vbi si reus pactus sit pecuniam à se non peti, quo pacto liberatur fideiussor, si iterū pactus sit vt peti liceat, vtilitas prioris pacti non adimitur fideiussori: ergò eodem modo si ille qui per præceptionem accepit tertiam, si moriatur viuo eo, qui prælegauit, quia traditione rerum tertiæ melioratio est irreuocabilis, non poterit pœnitere, qui prælegauit, & rem adimere ei, qui secundo loco vocatus est.

Tertiò

27 Tertiò. l. si partem in fine. ff. quemadmodum, seruit amit. vbi si per fundum meum viam tibi legauero, & addita hæreditate antequam scias legatam tibi seruitutem esse, fundum vendideris, ad emptorem via pertinebit, nec ius repudiandi legatum tibi potest contingere in damnum emptoris: cui facto venditoris erat ius quæsitum.

28 Quartò adducitur. l. si constante. C. de donat ante nuptias. cuius legis argumēto ait inibi Baldus, quòd quādo ex inito contractu inter aliquos quæsitū est ius extraneo re vel spe legali prouidentia, ab hoc contractu discedere contrahētibus permissum nō est in præiudicium extranei cui ius quæsitum est, nisi dissolutioni cōtractus consentiat. hæc Suarez.

29 Quintò pro hac sententia adducitur. l. 1. ff. qui sine manumissione. Sextò adducitur. l. si cum fundum. ff. de pactis. Septimò. l. 7. titulo. 3. part. 5. Octauò adducitur. l. fi. C. de legatis. Nonò adducitur. §. ex conditionali. inst. de verb. obligat. vbi spes conditionalis contractus transmittitur ad hæredes: ergò & spes meliorationis transmittetur, his legibus innitūtur doctores, qui mortuo primo donatario existimarunt eum, qui donauit non posse tertio, quem vocauerat, rem adimere. harum legum argumento, in hac sententia fuere Paul. Cast. & Roma. in. l. si pecuniam in principio. ff. de condi. ob causam. idem Paulus in. l. si insulam. §. fin. ff. soluto matrimonio. hæc opinio magis communiter recepta est teste illustrissimo domino Couarru. lib. 1. variarum. c. 14. nu. 7. Dueñas regula. 216. Antonius Gomez in. l. 40. Tauri. nu. 29. Menchaca in lib. controuersiarum vsu frequentium. c. 62. dominus Ludouicus Molina lib. 4. c. 2. nu. 74. huic accedit Costa in quæstione patrui & nepotis. pag. 9.

30 Contrariam sententiam defendit Bart. in. l. qui Romæ. §. Flauius Hermes. nu. 1. ff. de verborum obliga. qui donatorem posse pœnitere mortuo primo donatario, & rem tertio adimere ait, qui pro hac sententia adducit dictū. §. Flauius Hermes. Secundò adducit. l. 3. ff. de seruis exportand. l. 1. C. si mancipium ita fuerit aliena. vt manu mitt. l. 3. ff. qui sine manumissione ad libert. aspir. Tertiò adducitur. l. Aristo. in principio. ff. de donatio. hanc sententiam dixit receptam communiter Iass. in. l. fin. nu. 5. ff. de pactis. quamplures sequuntur, quos aggregant dominus Couarru. Dueñas, Menchaca, dominus Ludo. Molina & Anton. Gomez qui ait deceptum esse Rodericum Suarez in. l. quoniam in prioribus in declaratiōe legis Regiæ. q. 8. dicentem ferè omnem scholam aduersari sentētiæ Bartoli, cum magis cōmuniter doctores

illi accedant: vt Gomessius ait.

31 Quæstio hæc indificilis est, legibus aduersus Bartolum adductis satisfacere sigilatim opportet, vt rem dilucidè explicemus, sed priorem sententiam magis, approbauere Suarez, dominus Moli.nu.75. dominus Couarru. & Anto. Gomez argumento.l. quoties. quæ in donatione locũ habet fauore donantis non in alijs contractibus vt Accursius notat scholio admiserint in.l. quoties. C. de donat. quæ sub modo. sequitur Fulgo. ibi. nu.1. Bart.in.l. stipulatio ista. §. si stis puler.nu.3. vers. ego dubito. ff. de verb.oblig. Alexand.ibi nu. 23. Antonius Gomez in.l. 40. Tau.nu.28. Ex quo apparet in specie.l.17. Tauri locum non habere sententiam.l.quoties. quãdo pater nõ iure donationis tertiam bonorum partem per præceptionem filio dedit, sed ex alia causa onerosa, vt magis contractus sit quàm donatio. in quo casu si pater tertiæ bonorum partis filio meliorationem fecerit, ita quòd si filius, cui prælegat, sine liberis vita decesserit, vocetur tertius, licet irreuocabilis sit hæc melioratio, tamen mortuo filio sine liberis poterit pater reuocare.

32 Quia secundum regulas iuris ciuilis alteri per alterum nõ quæritur. §. alteri inst. de inutil. stipula. quæ opinio iure communi obtinet, licet Regio alteri per alterũ acquiri possit. l.3. titul.8. lib.3. ordi. dominus Couarru. dicto.c.14.nu.13. sed in specie.l. 17. Tauri alteri quis non acquirit sine mandato: illis verbis (ò àquien su poder ouiere) vnde respectu tertiæ poterit reuocare in hoc casu, atq; ita in priori specie.l.17. Tauri quãdo pater per præceptionem filio tertiam dedit dumtaxat locum habebit opinio Roderici Suarez: vt mortuo filio cui tradita res est, rem tertio adimere pater nõ possit, atq; in hoc casu tantum obtinebunt argumenta Roderici.

33 Qui pro hac parte adducit argumentum quod dicit esse incõuincibile, certum est inquit, quòd quando donatur alicui ad tempus, ita vt tempore elapso res donata ad tertium quẽpiam deuoluatur, hic contractus duplicem continet donationem, vna consistit in persona eius cui ad tempus donatur: altera in persona illius ad quem donata res transire debet post tempus. l.fi. C. de legatis. l. donationis. §. species. ff. de donatio. Paulus Cast. l.si pecuniam.nu.11. ff. de condi. ob causam. sed si alicui donationem fecissem hoc modo, vt donatam rem possiderẽ dum vita maneret, & me mortuo ad eum deuolueretur, pollicitus q; sim nũquam reuocare donationem, donatio hæc est irreuocabilis. l. vbi ita donatur. ff. de donatio causa mort. ergò idem constitui debet in proposito, cum non sit discriminis ratio. sequitur Antonius

nius Gomez in .l. 40. Tauri. nume. 33.

34 Qui pro hac parte adducit.l. pater filium. §. quindecim liberis. ff. de legar. 3. vbi res prohibita alienari si in aliquo casu permittatur alienari, & alienetur, perpetuò manet libera & alienabilis. secundò adducit. l. final. C. de remissione pignor. vbi si res obligata à debitore iuri q; pignoris astricta semel in aliquo casu alienetur creditore cõsentiente, perpetuò eximitur ab hipotheca & obligatione, ita vt si in potestatem debitoris perueniat, non cadat in priorem obligationem generaliter factã bonorum futurorum. huic opinioni fauet. l. videamus. ff. quod metus causa. l. tutor rerum. ff. de administ. tutorum. hoc modo in proposito donatio facta irreuocabilis semper manet irreuocabilis etiam respectu tertij donatarij.

35 Ego quidem in ancipiti quæstione quamuis Roderici authoritati & rationibus multum deferο, ducor tamen amore veri inuestigandi, & firmiter credo in proposito casu mortuo sine liberis primo donatario cui melioratio tertiæ relinquitur, donatorem pænitere, & eum prælegatam rem secundo adimere posse, quam iure prælectionis post mortem primi reliquerat. Huius disputationis vis in eo consistit, nempe cui contractui assimiletur melioratio tertiæ, de qua tot legibus Regijs tam multa constituta sunt. & donationis inter viuos insignia habere Suarez existimat, cui Anto. Gomez supra, Tellius nume. 2. & reliqui omnes. l. 17. Tauri accessere. vnde ipsi de his quæ in donatione doctores tradunt, ad causã meliorationis procedũt, quòd si donationi cõparemus, posse etiam donatorem pænitere, & secundo donatario adimere Bartl. author est in. l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verb. oblig. cuius sententiam magis communiter doctores sequuntur. legibus autem quæ contra Bartoli opinionem adducũtur, quia satisfacit dominus Couarruuias, non est cur ipse respondeam. Bartoli sententiam sequitur Gregorius scholio. (el otro.) in. l. 7. titulo. 4. part. 5.

36 Qui hanc sententiam contra hit, si pacto inito fauore secundi donatarij accesserit præsentia & consensus ipsius, vel ipse qui donauit, fauore ipsius secundi donatarij se non reuocaturum promisserit, quo casu reuocare non posse ait.

37 Ipse meliorationem tertiæ, quæ fit inter viuos, contractum anormalum esse certò scio, vt sunt in iure plurimi. Crosceius. l. si arrogator. nu. 150. ff. de adoptio. sapit enim naturam vltimæ voluntatis, nisi intribus casibus inquibus insignia donationis habet, quæ sententia colligitur ex his, quæ scripsit dominus

Ludoui.

Ludoui. Molina de Hispanorũ primogenijs lib.1. c.12. nume.2. & 19. ex doctrina Bald. auth. ex testamento. nu. 1. C. de collatio. quē alij sequuntur. Vnde thema generale & regula sit, meliorationem tertiæ, siue in vltima voluntate fiat siue in contractu, vltimæ voluntati comparari: atq; ita reuocari posse ab eo, qui meliorationem fecit vsq; ad vltimũ vitæ spiritum. argumento. l. 4. ff. de adimen. legatis. c. cum Marthæ de celebrat. missarum.

38 Est enim hæc melioratio quædam ordinatio facta à patre supremi iudicij dispositionē præueniens, & inde naturam mutabilem assumēs vsq; ad vltimum vitæ spiritum. hæc fuit sententia Oldradi consilio.231. sequitur Bald. in. c.1. §. item sacramenta. nume.20. & nume.22. de pace iuramento firman. sequitur Tiraquellus de iure primoge. q. 8. num.2. dominus Ludoui. Molina de primoge. Hispa. lib.1. c. 12. nu.5. argumento. l. nam & si parentibus in principio. ff. de inoffici. testa. l. si filia. §. Papinianus. ff. fam. hæreis. l. tale pactum §. final. ff. de pactis. l. fin. C. eod. titulo. l. final. C. fami. hærcis.

39 In qua ordinatione cadit substitutio vt ipse Baldus ait argumento. l. vt hæredibus. ff. de legat.2. hoc colligitur ex. l. 1. titulo 6. lib.5. nouæ compila.

40 Illis verbis (quando el padre ò la madre mejorare alguno de sus hijos descendientes legitimos en el tercio de sus bienes en testamento ò en otra postrimera voluntad, ò por otro algun contracto entre viuos, hora el hijo este en poder del padre que fizo la dicha mejora ò no fasta la hora de su muerte la pueda reuocar quãdo quisiere) idem iure communi constitutum est. l. cum pater. §. à filia. ff. de legat. 2. quibus liquidò appaꝛet præceptionem tertiæ vltimæ voluntatis insignia gerere, licet fiat in contractu inter viuos. Quòd hæc vera sint indeprobatur, quòd meliorationis æstimatio fiat secundum valorem patrimonij, quod reliquit tempore mortis pater qui per præceptionem dedit. l. 7. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat. si valor inspicitur tempore mortis, ergò hoc fit, quia vltimam dispositionem sapit melioratio tertiæ argumento. l. cum quæritur. C. de inofficio. testamen. præterea quòd melioratio tertiæ supremam sapiat dispositionem, probatur ex eo, quòd omnia bona patris sint legitima filij extra quintam partem. l. 1. titul. 6. lib. 3. fori. l. 12. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilatio. ergò tertia pars est legitima filiorum, quæ æstimatur secundum valorem bonorum patris tempore mortis. l. cum quæritur. C. de inofficioso testa. l. 7. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat. sed pater ipse potest tertiam vni ex filijs prælegare, quem elegerit. l. 3. titulo. 6. lib. 5.

nouæ compilat. ergò hoc in vltima dispositione fieri debet, quia si inuita fiat supremi iudicij dispositionē præueniet pater, quæ ordinatio vltimæ voluntatis naturam sequitur. Quæ opinio inde etiam colligitur quòd perfecta donatio non possit reuocari, l. perfecta donatio. C. de donat. quæ sub modo, l. necessario. §. si ita res. ff. de periculo & commo. rei vend. donatio autem sola promissione perficitur. §. perficiuntur insti. de donat. ergò donatio sola promissione perfecta reuocari non potest, melioratio autem tertiæ à patre facta filio inter viuos reuocatur dicta. l. 1. titulo. 6. ergò non est donatio.

41 Hæc tamen generalis conclusio contrahitur, ac in tribus casibus locum non habet, in quibus melioratio tertiæ reuocari non potest: vt docet dicta. l. 1. titulo. 6. lib. 5. illis verbis. (saluo si fecha la dicha mejora por contrato entre viuos ouiere entregado la possession de la cosa, y cosas en el dicho tertio contenidas à la persona aquien la fiziere, ò aquien su poder ouiere, ò le ouiere entregado ante escriuano la escriptura dello, ò el dicho contrato se ouiere hecho por causa onerosa con otro tercero assi como por via de casamiento ò por otra cosa semejante) quæ constitutio in his casibus corrigit ius commune: quo iure donatio hæc reuocari poterat argumento. l. final. C. de pactis, vbi consensus eius, de cuius hæreditate agitur, efficit vt pactum initum inter eos qui hæredes futuri sunt, circa successionem efficax sit: potest tamen ipse consensum reuocare, dum vixerit, cum hæc sit natura vltimæ voluntatis: sed lege Regia in casibus supra positis irreuocabilis fit præceptio tertiæ, ergò in cæteris reuocari potest, vt in principio legis constitutum est: nec enim quod in illis casibus traditur, produci in alijs ad consequentiam debet. l. quod non ratione. l. quod verò contra. ff. de legibus.

42 Item cum in his tribus casibus lex Regia corrigat ius commune, strictè est interpretanda. l. cum quidam. ff. de liber. & posth. l. 2. C. de patribus qui filios distra. Accursius. l. illud. C. de sacro sanct. eccle. idem Accursius scholio. 1. l. sciendum. ff. qui satis dare cog. idem Accursius scholio scriptis in. l. hac consultissima. C. qui testam. face. poss. idem Accursius scholio: fide iussione. in auth. offeratur. C. delitis contes. sequitur Iass. l. fratres. nume. 4. C. de inofficio. testa. Ripa. l. nemo potest. num. 52. ff. de legat. 1. Oroscius. l. de quibus. ff. de legibus. nume. 161. Pinelus in auth. nisi tricennale. C. de bonis mater. num. 57. idem Pinelus in. l. 3. C. eod. titulo. nume. 15. sed lex Regia cōstituit, vt eo casu reuocari me-

lioratio

lioratio non possit, quando possessio tradita est illi; cui fit, vel procuratori eius, nec lex agit de persona eius, qui in primi donatarij locum substituitur, ergò in eo lex locum non habet, cum de eo non loquatur. argumento. l. si verò. §. de viro. ff. soluto matrimonio, & cum casus iste non comprehendatur lege Regia debet in iuris communis dispositione manere argumento. l. commodissimè. ff. de liber. & posth. vt reuocari possit; hoc volunt illa verba. (à la persona aquien la hiziere) illa est persona cui fit melioratio; quæ est in primo loco, & cui primò fit, non ea quæ in locum primæ substituitur argumento. l. si is ad quem. ff. de acquir. hæred. primus enim facit cessare causam secundi. argumento. l. quandiu. ff. de acquir. hæred. vnde cum hæc quæ in lege requiruntur, vt sit irreuocabilis melioratio, in persona primi cui fit, locum habeant, non in persona secundi; consequẽs est vt respectu secundi reuocabilis semper sit melioratio.

43 Vlterius in specie dictæ. l. 1. titulo. 6. ille qui secundo loco vocato si sine liberis decesserit dare tenetur, comparandus est fideicõmissario, vt ait Socy. l. cum auus. nume. 18. ff. de condi. & demonst. atq; ita mortuo primo in vita illius, qui tertiam per præceptionẽ dedit, ea ad ipsum redit; qui dedit; nec spem fideicommissi conditionalis trãsmittit in hæredem. argumento. l. hæres meus. ff. de condi. & demonst. vt in simili specie tradit Ioann. Andr. in additione Speculatoris. titulo de instrumen. æditione. §. nunc aliqua. verbo per superiora in fine. sequitur Gregorius scholio pen. in. l. 7. titulo. 4. part. 5. argumento. l. pater filium. §. Tusculanus. ff. de leg. 3. vnde in hac specie res manebit apud eum; qui melioratione fecit, ita vt reuocare possit, quod si non reuocauerit, manebit apud secundum, cui reliquit argumento. l. final. C. de pactis.

44 Vlterius series totius legis Regiæ agit de eo, cui præceptio data est; nec vsq; de tertio loquitur, nisi quando melioratio fit ex causa onerosa contractus; veluti matrimonij, quo casu irreuocabile est prælegatum, ne ille qui contraxit damnum patiatur. argumento. l. in bonæ fidei. ff. de peculio: ergò in nostra specie ille, qui vocatur, si primus cui tertia data est per præceptionem sine liberis vita decesserit, non est in consideratione: quia nec de eo lex loquitur, nec prælegatum factum est ex causa onerosa contractus cũ eo gesti: vnde mortuo primo poterit qui meliorationem fecit reuocare.

Vlterius hæc opinio inde dẽpromitur, quòd contractus obligatorius & irreuocabilis à prin-

 cipio;

cipio, cuius obligationis quantitas seu substantia considera-tur tempore futuro, diiudicari debet secundum tempus futurum quo quantitas demonstratur. l. eos. vers. nam si quid huiusmodi. C. de vsuris. ex quo apparet, quòd in proposito, quamuis melioratio tertiæ tradita possessione sit irreuocabilis à principio, quià quantitas meliorationis cōsideratur tempore mortis prælegantis, ipsa præceptio iuxta hoc tempus æstimabitur, vt sapiat naturam vltimæ voluntatis: vnde licet à principio sit irreuocabilis, si tamen ille cui facta est decesserit viuo eo, qui meliorationem fecit, non transmittet ius hoc ad hæredes: sed manebit apud eum, qui fecit. argumento textus optimi in. l. 1. §. si impuberi. ff. de collatio. bono. qua lege dirimitur hæc quæstio, vbi principali prouidentia quarta debetur arrogato irreuocabiliter, cuius quartæ quantitas considera tur tempore mortis arrogatoris, vnde si arrogatus decesserit viuo arrogatore, non transmittit ad hæredes ius quartæ, quam transmitteret si decederet diem functo arrogatore, eodem modo in proposito statuemus, vt si viuo eo qui tertiam per præceptionem dedit, moriatur is, cui data est, ius non transferat ad eos, qui post eum vocati sunt, sed ad ipsum qui fecit, hoc ipsa ratio suadet, si enim hoc fit in quarta, quæ arrogato debetur, & in præceptione fiet, cum potiori ex causa arrogato quarta debeatur, quam filio præceptio, quæ ex sola patris liberalitate fit dicta. l. 1. titulo. 6. libr. 5. nouæ compilat. ac arrogato debetur, quià in arrogatorem omnia bona arrogati transeunt, qui vsumfructum bonorum sibi quærit. l. si pater familias. ff. de adoptionibus tex. in. §. 1. insti. de acquisi. per arroga.

46 Vltimò hæc sententia fulcitur eo argumento, quod pro contraria dixit inconuincibile Suarez præcitata. q. 8. nume. 6. qui ait in proposito duas esse donationes, vna quæ fit primò vocato dum vixerit, altera quæ fit secundo post eum. esto, quòd verum hoc sit & à benè fundata iuris prudentia deromptum, multum nostræ sententiæ fauet: quià lex Regia ita demum tertiæ præceptionem irreuocabilem esse constituit, si possessio tradita sit illi, cui data est, vel eius procuratori, aut præceptionis traditum instrumentum sit, hæ qualitates nō insunt in persona secundo loco vocati, ergò ipsius respectu locum non habet decisio. l. 1. titulo. 6. quià quando statutum aliquid de nouo introducit cum certis modificationibus, quicquid ibi exprimitur videtur datum pro forma, adeo quòd dicitur substantiale, nec per æquipollens ad im-

ad impleri potest, tradit Decius consilio. 212. numero. 3, sequitur Tellius in. l. 17. Tauri, nume ro. 68.

47 Nec defendi potest, quod Suarez asserit, quòd primus cui tertiae melioratio facta est, traditaque possessio, aut instrumẽtum post eum vocato ius irreuocabile praeceptionis quaesiuit: hoc enim est impossibile, nam aut meliorationis tertiae simpliciter tradita ei possessio est, aut instrumentum, & sibi ius hoc praeceptionis irreuocabile quaesiuit, cum hoc ageret vt sibi quaereret, actus verò agentium non operantur vltra eorum intentionem. l. non omni. ff. si certu petat aut voluit acquirere ei, qui post eum vocatus est, & non potuit sine mandato dicta. l. 1. titulo. 6. lib. 5. aut mandato eius vult acquirere, & non potest, quià eam ob causam traditione rei aut instrumenti fit irreuocabilis melioratio tertiae, quià traditione rei dominium sibi quaesiuit is, cui tradita est. l. traditionibus. C. de pactis. ille autem dum viuit dominium rei, quam moriens restituturus est, habet. l. non ideo minus. ff. de reivend. tradit Hippolitus in rub. ff. de fideiussor. nume. 217. Tiraquellus in. l. 15. connubiali. num. 37. Pinelus. l. 1. C. de bonis mater 2. parte. nume. 5. dominus Antonius Padilla in. l. 3. C. de seruituti. & aqua. nume. 13. sed dominium eiusdem rei penes duos insolidum esse non potest. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum ff. commodati. l. haereditate. §. 1. ff. de castren. pecul. notat Accursius scholio final. in. l. quod cõtra. ff. de reg. iuris. ergò vna traditione vtrique dominiũ quaesitum non est, sed illi tantum cui traditur: vnde in eo qui secundo loco vocatus est, cessant ea quae necessariò desiderantur, vt irreuocabilis sit melioratio: ergò respectu tertij potest reuocari.

48 Item dum Suarez ait discriminis rationem non esse inter haec, an quis tertiae alicui meliorationem relinquat, & post eius mortem alteri, quià si primo tradat rem, nunquam poterit reuocare meliorationem, sicuti si alicui donaret hoc modo, vt donator dum viueret re donata potiretur, post eius humum in donatarium res deuolueretur, pollicitusque sit donator se non reuocaturum donationem, hoc facto donatio manet irreuocabilis. l. vbi ita. donatur. ff. de donat. causa mort. est enim maximum discrimen inter hos casus, quià primo casu alteri per alterum quaeritur, quod iure ciuili non concessum erat, nisi in his personis quae in potestate eius erant, cui quaerebant. §. 1. insti. per quas personas nobis acquiri. & in proposita specie permissum nõ est sine mandato dicta. l. 1. titulo. 6. libr. 5. at in specie. l. vbi ita

ita donatur, ipse donatarius sibi quærebat, cui cum promisisset donator non reuocare donationem, ius ex pacto quæsitum est, nec in specie illa duæ sunt donationes, sed vna, non enim dominus rei sibi donare potest argumento. l. vti frui. ff. si vsusfructus pet. l. Vranius. ff. de fideiussor. l. scire. §. à fure. ff. de verb. oblig. §. sic itaque discretis insti. de actio. quibus apparet veram esse eam opinionem, vt viuo eo qui tertiam per præceptionem dederat, si ille moriatur, cui data est, posse pænitere eum qui dedit, & à secundo adimere.

49 Multum interest enim, vocetur quis primò aut secundò, quià ei qui primo loco vocatur, magis iura fauent, quam illi qui vocatus est post eum. l. si non lex. ff. de hæred. insti. quæ apprimè hanc opinionem fulcit: primordialia enim sunt in consideratione, non sic secundaria. l. clam possidere. in principio. ff. de acquir. posse. l. nam origo. in principio. ff. quod vi aut clam. l. item veniunt. §. cum prædiximus. ff. de peti. hære. l. si quis post humus. in principio. ff. de liber. & post. quam opinionem non frangunt rationes aut argumenta Roderici, Antoniique.

50 Primò non obstat. l. quoties. C. de donat. quæ submodo, vbi alteri per alterũ quæritur: quià hoc fit fauore præcipuo exercentis liberalitatem, at in proposita specie melioratio tertiæ irreuocabilis est fauore illius, cui fit: vnde non mirum si mortuo eo, qui primo vocatus est, possit ille, qui tertiam per præceptionem dedit, pænitere, & rem secundo loco vocato adimere: quià fauor, qui irreuocabilem meliorationem reddit in persona illius consistit, qui primo loco vocatur, non in persona eius, qui secundo loco: quià primo vocatus censetur magis dilectus. l. quoties. ff. de vsufructu. vbi doctores notãt. tradit Peralta in rub. ff. de hæred. insti. numer. 149. primò enim nominatus in scripturis præsumitur principalis. Bald. consilio 400. vers. secundum motiuum. libr. 5. qua de re abundè tradit Felinus in. c. cum dilecta. nu. 4. de rescrip. igitur si fauore illius cui per præceptionem tertia data est, efficitur melioratio irreuocabilis, idem fauor non versatur in persona secundo loco vocati, ergò respectu illius poterit reuocari.

51 Item. l. quoties. loquitur de donatione, lex Regia de prælegato seu melioratione tertiæ, quæ melioratio non est donatio vt demũstrauimus. Sed huic interpretationi obstant verba vltima. l. 1. titulo. 6. libr. 5. nouæ compila. (que en estos casos mandamos que el dicho tercio no se pueda reuocar si no reserua se, el que lo fizo en el mesmo

mesmo contrato el poder para lo reuocar ò por alguna causa que segun leyes de nuestros Reynos las donaciones perfectas y con derecho fechas se pueden reuocar) quibus verbis ostenditur tertiæ præceptionem reuocari non posse in casibus lege Regia comprehensis, nisi ex quibus causis iure communi reuocatur perfecta donatio: ergò melioratio tertiæ cuius tradita possessio est, aut instrumentum, perfecta donatio est, quæ reuocari non potest, si is cui facta est mortuus sit viuo donatore, nisi ex causis de quibus agitur in. l. final. C. de reuo donat.

Sed his verbis non constituit lex, quòd melioratio tertiæ sit perfecta donatio in his tribus casibus, sed quòd exemplo perfectæ donationis reuocari non possit, id enim quod fit ad instar alterius, non est id ad cuius instar fit. §. 1. inst. de donatio. sed semper retinet naturalia, quæ illi insunt, vt ibi demonstratur. probatur hoc ex. l. vni. C. de inoffici. doti. atq; ita donationis perfectæ vocabulo melioratio tertiæ non continebitur. argumento. l. final. C. de his qui veniam ætatis impetra. igitur cum melioratio tertiæ etiam in casibus lege Regia comprehensis non sit propriè perfecta donatio, non habebit locum in ea decisio. l. quoties, nisi in eo in quo reputatur perfecta donatio, scilicet ne reuocetur, adunatur q; res illi, cui tradita est: in cæteris non debet perfecta donatio censeri, vt mortuo eo cui tradita est, non possit qui tradidit pœnitere: in hoc enim propriam naturam non mutat, sapitq; vltimam dispositionem, vt suprascripsimus.

52. Item. l. quoties, ad propositam speciem trahi non debet, cum non sint termini pares, licet tertiæ melioratio perfecta donatio sit, quia in specie meliorationis ille cui traditur, ipsi qui tradit charior est eo, qui secundo loco vocatur. quod ex eo patet, quià in specie hac ille qui primò vocatur, rem habiturus est, & eo mortuo liberi eius, qui autem post eum vocatur non admittitur nisi eo mortuo sine liberis, at in casu. l. quoties. qui primò vocatur non est dilectior eo, qui post eum vocatur: quià primus ad tempus vocatus est, secundus vero in perpetuum, qua de causa magis secundo lex fauet quàm primo, ille enim charior est, cui plus testator reliquit, vt tradit Cumanus in. l. quærebatur. §. final. ff. de milita. test. constitutioni illius legis rationem adducit, idem Cumanus in. l. licet Imperator. nume. 5. ff. de legat. 1. sequitur Iass. ibi numer. 29. quæ sententia in specie nostra probatur ex. l. qui soluendo non erat. ff. de hæred. inst. vbi notat Accursius.

Secundò

53 Secundò non obstat. l. final. ff. de pactis. vbi si reus pactus sit pecuniam à se non peti, quo facto fideiussor liberatur, si iterum pactus sit vt peti liceat, vtilitas prioris pacti non adimititur fideiussori: ergò simili iure ius quæsitum illi, qui secundo loco ad tertiæ meliorationem vocatus est, non auferetur ex eo, quòd primo vocatus decesserit viuo eo, qui prælegauit, sed lex hæc ad propositam quæstionem trahi non debet, cum maximum sit discrimen inter hos casus, quià in specie. l. final. fideiussor semel liber obligatione fideiussoria nõ obligatur posteriori pacto, quià fideiussor obligatus est hoc nomine, ac conueniri potest. l. & magis. ff. de solutio. ergò sine nouo consensu semel liber factus obligari nõ potuit. argumento. l. obligamur ff. de actio. & obliga. §. final. insti. quibus modis tollitur obliga. si enim obligaretur fideiussor posteriori pacto, ab eo inuito exigi pecunia posset, quam fideiussorio nomine deberet. l. debitor. ff. de solutio. quod fieret sine eius facto contra decisionem. l. id quod nostrum. ff. de reg. iuris. Sed in prælegato ac melioratione tertiæ non agitur de obligando eo, qui secundo loco ad præceptionem vocatus est, sed magis vt is qui prælegauit, onere non reuocandi liberetur, quod natura vltimæ voluntatis concedit, nec leges quæ de contractibus agunt, ad meliorationem tertiæ applicari debent, quæ secundum regulas vltimæ voluntatis procedit, nisi in ijs, in quibus hoc expressè cautum sit, vt in persona eius cui traditæ res sunt, cuius fauore melioratio fit irreuocabilis, secus in persona secundo loco vocati, qui non tam affectione & charitate eius qui vocauit, censetur vocatus, quàm vt sibi suæq; vltimæ voluntati consulat, ne eo mortuo res deuoluantur ad exteras personas. argumento. l. vni. in princi. C. de cadu. tollend. illis verbis (sed & ipsis testamentorum conditoribus sic grauissima caducorum obseruatio visa est, vt & substitutiones introducerent, ne fiant caduca, & si facta sint ad certas personas recurrere disponerent.) atq; ita qui substituit, non hoc agit, vt ei qui secundo loco vocatus est obligetur: ergò nullo modo obligatur: quià effectus & efficacia actus iudicatur secundum principalem intentionem exercentis actum. l. si quis nec causam, l. rogasti. ff. si cert. pet. c. ad quæstiones de rerum permutatio. l. verum. l. qui iniuriæ. ff. de furtis. l. qui exceptionem. in principio. ff. de condi. indebi. tradit latè Perálta. l. vnum ex familia. §. sed & si fundum. numer. 10. ff. de legat. 2. sed reuocare poterit argumento. l. obligationũ substantia vers. fina. ff. de actio. & obli

& obliga. non enim obligatur quis sine intentione. l. qui in aliena. in principio. ff. de acquir. hæred.

54 Tertiò huic opinioni non obstat. l. si partem. in fine. ff. quemadmodum seruitu. amit. quia legis ratio hoc declarat: illis verbis (cum ad te fundus non pertineat) dominus cui legata via est seruitutis ius quæsiuit ignorans, legatum enim ignoranti quæritur. l. cum pater. §. surdo ff. de legat. 2. ideo ille cui legata seruitus est, etiam ignorans quæsiuit eam fundo, cum quo transijt ad quemcumque successorem: l. cum fundo. ff. de seruit. rusti. prædi. cumque ius vendiderit seruitutis, non mirum quod in damnum emptoris repudiare non possit, cum ius omne abse venditione ipsa abdicauerit.

55 Quartò non obstat. l. si constante. C. de donatio. ante nuptias. colligitur legis vis & sententia ex vltimis verbis (ne aliquid aduersus filios prioris matrimonij machinari videatur, censemus.) vbi nequid fiat in fraudem liberorum quibus legitima quasi debita est. l. & quia ff. pro socio. quæ rationi naturali debetur, vt supra scripsimus: quæ machinationibus parentum aufferri non debet, odit enim lex machinationes. l. vni. §. & cum lex. C. de cadu. tollend. & maximè quæ legitimam filiorum, patronorum vè exhauriunt. l. si libertus. ff. de iure patr. vnde. l. si constante. trahi non debet ad propositam quæstionem, cum non agamus de eo cui per præceptionem datum est, sed de illo qui secundo loco vocatur. obtineret sententia legis, si ille qui tertiæ meliorationem fecit, adimere illi vellet, cui tradiderat, secus in persona illius qui primo substitutus est, quem nullum ius habere, si mortuo primo pæniteat eũ qui meliorationem fecit, contendimus.

56 Item non obstant huic opinioni reliquæ rationes, & leges, quibus ex receptis sententijs satisfecit dominus Couarruuias dicto. c. 14. nu. 7. Item non obstat huic opinioni. l. pater filium. §. quindecim libertis. ff. de legat. 3. quam pro aduersa sententia adducit Antonius Gomez: vbi res prohibita alienari, si alienetur semper manet alienabilis: ergò eodem modo tertiæ melioratio effecta irreuocabilis, semper debet manere irreuocabilis, non enim hoc depromi potest ex dicta. l. pater filium. vbi liberti non fuere prohibiti absolutè alienare partem suam, sed prohibiti fuere alij non vendere, idest extraneo, qui non sit ex eodem corpore collibertorum: cumque aliqui collibertis vendidissent, hoc fit secundum defunctæ voluntatem, à testatrice autem solum prohibiti fuere alienare partes, quas illis reliquerat, atque

atq; in specie illa in partibus vẽ ditis cessat alienationis prohibitio, eaq; de causa semper possunt alienari, quæ lex si mentem ac vim pensitemus, magnopere fulcit nostram opinionem: vbi licet liberti prohibiti sint partes suas vendere, alij quàm colliberto, si colliberto venditæ sint, vendi vlterius non prohibentur extraneo: vnde apparet prohibitionem non extendi nec progredi extra terminos suos, eodem modò tertiæ melioratio in casibus suprapositis est irreuocabilis in persona illius, cui datur, eo mortuo reuocari poterit ab eo, qui prælegauit: cum tantum sit irreuocabilis in persona eius, cui data est, tàm ex voluntate dantis, quàm ex verbis legis Regiæ.

57 Nec etiam huic opinioni obstat. l. final. C. de remissione pignor. vbi res pignoris nexu obligata si consentiente creditorè alienetur, liberatur nexu pignoris, & quamuis ad debitorem redeat, non incidit in pignoris nexum, quæ lex liberationis fauori hoc dedit, at in proposito agitur de obligatione, ne reuocare posset is, qui meliorationem fecit, atq; ita extendi non debet consensus extra personam, cum qua actum est, scilicet cum eo qui per præceptionem tertiam accepit, nec enim leges quæ de contractibus agunt, ad propositum trahi debet, cum contractus semel initi irreuocabiles fiant. l. sicut ab initio. C. de actio. & obliga. melioratio autẽ vltimæ voluntati semper accedat.

58 Vltimò non obstat. §. ex conditionali inst. de verborum obligat. quia ibi interuenit factum stipulantis sibi & hæredibus, quibus consulere voluit, vt tradit Accursius ibi scholio final. argumento. l. si pactum. ff. de probatio. sequitur Abb. consilio. 95. nume. 2. libr. 1. Suarez. l. post rem iudicatam. Guillermus in. c. Rainuntius de testamentis verb. & vxorem nomine Adalasiam. nume. 62. Decius consilio. 421. Iass. in. l. si sic stipulatus. 2. ff. de verb. oblig. nume. 15. approbat Corne. l. si vxorem. C. de cond. insert. sed in proposita specie meliorationis tertiæ nõ agitur vtrum ille, qui primò vocatus est transmittat ad liberos, cùm hoc semper exprimatur, sed vtrum si sine liberis decesserit viuo eo qui prælegauit, possit ipse pater reuocare meliorationẽ in damnum illius, qui secundo loco vocatus est, cui primus non consuluit nec stipulatus est, non enim potest in hoc casu stipulari sine mandato iure Regio; imo nec potest etiam si mandauerit ille, qui post eum vocatur, vt supra scripsimus.

59 Vtrum autem idem statuendum sit in melioratione quintæ, quæri potest: an reuocari possit eodem modo, quo reuocatur

tur melioratio tertiæ si is cui per præceptionē res tradita est moriatur viuo eo, qui prælegauit, proptereà dubia hæc res est, quià l.17. Tauri. de melioratione tertiæ tantum agit, atq; ita quid de meliaratione quintæ statui debeat, manet indispositione iuris communis.l.commodissimè.ff.de lib.& posth.vnde Anton.Gomez in.l.17.Tauri.num. 10.ait quintæ meliorationē posse patrem reuocare, quià hæc melioratio respicit bona præsentia & futura.l.7.titulo.6.lib. 5.nouæ compilat.si reuocari nō posset, fieret qui prælegat intestabilis, cum in effectu hæc esset donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, quam ob causam melioratio tertiæ & quintæ poterit reuocari respectu quintæ. argumento. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb.oblig.cum materia: Antonij sententiam refellit Tellius in.l.17.Tauri. nume.8.cui accedit dominus Ludouicus Molina de Hispanorum primogenijs lib. 1.c.12.nume.19. Tellius ait de melioratione quintæ legem non loqui: ergò quintæ donatio seu prælegatū manebit indispositione iuris communis, iure autem communi mater potest filio donare, donatioq; irreuocabilis est.l.velles nec ne.C. de reno. donat. ergò eodem modo potest prælegare, nec pænitere poterit & reuocare, in persona patris aliter constitui debet.

60 Et supponendum est quòd sicut melioratio reuocari non potest, si traditæ res sint, eodem modo reuocari non potest, si ex causa onerosa melioratio facta sit. l.1.titulo.6.lib.5.nouæ compilat. sed pactum de melioratione facienda reuocari non potest.l.6. titulo.6. lib. 5. nouæ compilat. ergò validiori ratione ipsa melioratio erit irreuocabilis. nec hanc sententiam frangit ratio, quæ habet, quòd hæc melioratio redderet intestabilem patrem, quià substantia testamenti non consistit in eo, q; quis habeat bona, de quibus testari possit, sed quòd habere bona possit. argumento.l.qui soluendo. &.l. is qui soluendo non erat.ff.de hæred. inst. quod in proposito locum non habet, ac extra rem adduxit Tellius: cum prælegatum tertiæ & quintæ mortis tempore consideretur, quātitasq; eius ante certa non sit, quàm moriatur, qui prælegauit.l.3. titulo.6. lib.5.nouæ compilat. reliqua verò bona extra tertiam & quintam cedunt filio in legitimam, ergò qui tertiæ & quintæ meliorationem fecit, nullo modo potest habere bona, de quibus testamentum condat, sed hoc lex Regia non considerat. l. 6. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat. vbi melioratio tertiæ & melioratio quintæ æquiparatur: Vnde ipse existimo huius controuersiæ nodum dilui posse ex his, quæ in superiori quæstione tradidim9, existi-

Aduersus Tellium.

existimoque quod reuocari nō possit quintæ melioratio in dānum primi vocati, cui possessio tradita est, in damnum verò secundò loco vocati possit, quià huic nō est plenè ius quæsitum, ipsaque melioratio quamuis fiat pacto, inter viuos inito contractu, tamē retinet naturā vltimæ dispositionis, atque ita poterit reuocari, exceptis tribus casibus, de quibus agit.l.1.titulo.6.lib.5. nouæ compilat.

Quæstio frequens 61 Sed in proposito dubitari potest, si pater plures habens filios vni per præceptionem tradidit tertiam & quintam hac conditione, vt si sine liberis decesserit restituat fratrib9 ordine ac gradu cuique reddito, moritur primus ac reliqui sine liberis viuo patre, vnde fit vt res ad vltimū deuoluatur, qui conditionibus pactis quod præceptioni adiectis consentit, postea verò contradicit, omneque grauamen reijci à legitima petit, vtrum in damnum extranei qui post eum ad fideicommissum vocatus est, possit filius contradicere, & fideicommissum non admittere? In quo articulo supponendum est, secundum regulas iuris Regij vnicum filium non cogi capere per præceptionem tertiam, quæ est legitima ipsius: quià in vnico filio non cadit melioratio, vt tradit latè Antonius Gomez in.l.17.Tauri.nume.19.post Ioānem Luppum in.l.27.Tauri.plura verba hac de re fecit Peralta in l.Titia cum testamento.§.Iutius.1.nu.16.ff. de legat.2.& Gaspar Baecius tractatu de non meliorandis filiabus.c.9. nume.6. qui multa in proposito aggregat.

62 Quæ sentētia obtinet si filius fideicommisso non consentiat, si autem consenserat, dubia res est, vt apparet ex Ioanne Luppo in Rub.de donatio.inter vir.& vxor.§.47. Roderi. Suarez in.l.quoniam in prioribus. ampliatione.10.C.de inoffici. testa. illustrissimo domino Couarruuias in.c.Rainaldus.§.2.num.2. de testam. qui propositis octo conclusionibus dificultatem diluit, ex quibus colligitur, quid definiendum sit, quando filius consentit oneri iniuncto legitimæ: siue vnicus sit filius, siue fratres habeat: sed portioni legitimæ iniuncto oneri consentit.

63 Est autem diuersa species facti, quando quis liberos habens tertiæ & quintæ meliorationem vni tradit, cuius fidei committit, vt si sine liberis vita decedat, fratri restituat, huic meliorationi filius consentit, sed viuo patre filius qui secundo loco vocatus est moritur, frater superstes cui tertiæ & quintæ melioratio tradita est, oneri contradicit, & fideicommissum non admittit, quod extraneo restituturus est, vtrum hoc liceat quæri solet. ipse quidem posse hunc nō admittere fideicommissum puto, quià consensus præstitus intelligitur rebus sic stantibus, scilicet

scilicet tempore quo præstitus est.l.quod Seruius.ff.de condi. causa data.vbi notat Accorsius scholio potest.argumento.l.cõtinuus.§.cum quis.ff.de verb. oblig.notat Corasius in.l.admonendi.in præludijs.nu.43.ff.de iure iur.mutato vero rerum statu mortuoq; fratre potest dissentire, quia deuenit res ad casum, à quo incipere non potuit, cum solus maneat filius, cui melioratio facta est, cui si vnicus esset, tempore quo prælegauit pater, non posset prælegare: ergò idẽ erit, si vnicus maneat post meliorationem factam; argumento textus optimi in.l.si inmetallũ, ff.de his quæ pro non scriptis haben. quæ opinio iuris regulis consonare semper mihi visa est.

64 Secundò ex hoc.§.collegerũt doctores hæredes filij teneri alere patrem qui ad summam egestatem deductus est: ex quo apparet alẽdi onus transire ad hæredes eius, qui alere tenebatur, vtrum autem alimenta transeãt ad hæredes alimẽtarij, quæstio nisest, exemplo hoc si Petro fundum Antonius reliquerit vt inde alatur, an proprietas deuoluatur ad hæredes legatarij. tradit Bart.l.final.num.7.ff.de his quibus vt indignis, abundè hac de re tradidimus in.§.idem scripsit supra. in ijs quidem alimentis, quæ per actionem peti possunt, cõstitutum est, vt si ille cui debentur, non petierit, petendi ius ad suos transferat hæredes, de quo actum est in.§.si mater. nu.84.supra ista lege.

65 Sed est in proposito vtile scire, si ille, qui ali debet, neget se alitum, ac præterita alimenta, quæ illi relicta sunt, petat, cui probare conueniat, hæredi vel tutori se præstitisse, an legatario, vel pupillo præstita non esse, legatarius aut pupillus sanè probare tenetur alimenta legata fuisse, vel sibi vt pupillo à tutore deberi: actori enim probare conuenit.l.actor.C.de probatio.l.ei qui dicit eod.l.verius. ff.de probatio. si legata debita vè alimenta esse constiterit, qui præstare debet, cum præstandi oneri sit astrictus, si se ea præstitisse dixerit, probare debet, excipiendo quippè fit actor.l.1.ff. de exceptio. tradit latè Philippus Corneus consilio.113.& consilio.120.nume.1.&.nume.13.lib. 1. idem Corneus consilio.45. nume.7.lib.4.

66 Probatio autẽ huius rei, cum dificilis sit, quomodo fieri debeat, vt actoris petitionem frãgat, tradit Corneus consilio.

67 171.num.6.&.7.libro.2. Mihi videtur in hoc articulo cui præsumptio faueat considerari oportere, & si quidem pupillus in tutoris domo moratus sit, præsumitur à tutore alitus, nisi contrarium probauerit.l.final. C.de alimen.pupi.præstãd.vbi notat Bal.&Sali.nu.3.præsumptio enim quæ alicui fauet trãsfert in aducr

in aduersarium onus approbandi contrarium.l.Aurelius.§..Titius testamento. ff. de liberatio. legat. in hoc casu iuris & naturæ præsumptione intentio tutoris vel hæredis probata est, vt Salicetus ait.

68 Item hanc opinionem fulcit sententia Bart. in.l.cum seruus. ff. de verbo. obligationi. nu.4. qui ait, quòd si aliquid debeat fieri, ad quod sumptus sunt necessarij, si factum est, præsumitur factum esse ab eo, qui facere tenebatur. argumento. l. fin.C. de alimen.pupi.vbi dicit esse casum notabilē.sequitur hanc opinionem Bal.in dicta.l.fin. vnde qui dixerit factum nō esse ab eo, qui facere tenebatur, debet probare.sequitur Corneus consilio 110.nu.10.lib.1.

69 Qui ait quòd ex eo, ꝙ quis stet in domo alterius, præsumitur ab eo alitus, idem Corneus consilio.120. num.8. lib.1. idem Corneus consilio. 45. nume. 2. lib.4.

70 Vnde cum alimēta minutim præstentur: non sigillatim non omnia quæ alimentario præstita sunt probari debent: sed perspectis rationibus vnius mensis aut anni sequentium annorum simili forma perpendi, expungiq; debent iure iurando illius, qui alimēta præstitit: vt in simili specie annotauit Paulus Cast.consilio. 301. lib.2. sequitur Corneus consilio.81.lib.4.Iasi.in.l.admonendi.nu.58.ff.de iure iur.

71 Vnde qui aluit in hoc casu quātum de suo in alimenta erogasset præstito iuramento monstrabit Bart.l. admonendi. nu. 40. ff.de iure iur.argumento.c.ex literis.de iure iur.sequitur Capola cautela.220.hæc sententia cō. muniter recepta est teste Ripa. in dicta.l. admonendi. nu. 188. sequitur Boærius decisione.243. num.14.Alciatus consilio. 422. nume.3.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in .§. solent.

 bet fun

SOLENT IVDICES COGNOSCERE ET INTER PATRONOS & libertos si de alẽdis his agatur. Itaq; si negẽt se esse libertos: cognoscere eos oportebit. Quòd si libertos esse cõstiterit, tunc demũ decernere vt alant. Nec tamen alimẽtorum decretũ tollet liberto facultatẽ, quominus præiudicio certare possit si libertũ se neget. Alimẽta autẽ promodo facultatum erũt præbẽda, egentibus scilicet patronis. Cæterũ si sit vnde se exhibeãt, cessabunt partes iudicis. Vtrum autem tãtum patroni alẽdi sint, an etiam patronorũ liberi, tractari potest. Et puto causa cognita iudices & liberos quoq; patronorũ alẽdos decernere: nõ quidem tam facilè vt patronos, sed nõ numq; & ipsos. Nam & obsequiũ non solum patronis, verùm etiã liberis eorũ debet præstari. Sed & libertus maternus alere cogitur. Si quis à liberti liberto ali se desideret, vel ab eo quẽ ex causa fideicõmissi manumisit, quẽq; suis nũmis redemit: nõ debet audiri, vt & Marcellus scribit: qui exæquat eum ei qui mercedes exigẽdo ius libertorũ amisit. Sed & patroni filium qui capitis accusauit liberiũ paternum, negat exhibendum. Sed & liberta cogitur patronũ alere. De alimentis patroni arbiter solet dari: arbitraturus quantum sit in facultatibus, vt pro inde possit alimẽta moderari: quæ tandiu præstabuntur, quandiu liberto superstit, patrono desit. Patrem quoq; & matrem patroni, cum patronus & filij eius minimè supersint, alere egentes ipsi liberti (si idonei facultatibus sint.) coguntur.

1 N hoc textu tractat Vlpianus alimẽtorum causam, quæ à libertis præstãda sunt patronis, qui tractatus in iure ciuili latè patet, cũ Roma iure belli vniuersum sub egerit orbẽ, seruos ex omni natione habuit: Romani quippè Imperatores captiuos ducebãt nobiles, ac principes deuictæ cuiusq; prouinciæ & in seruitutem redactos seruos habebãt: ij enim cum viri principes essent prudẽtes ac cordati, tãta cura ac fide dominorũ negocia gerebãt, siue domestica siue extranea, vt eorũ sibi gratiã conciliarẽt, ac fidæ diligẽtiæ præmiũ libertatẽ assequerentur. Liberi dominorũ potestate liberti dicebantur, qui sua industria sæpè maximas facultates quærebãt, eos Romanorum leges gratos esse patronis præcipiebant, à quibus libertatis beneficio affecti sunt: reuerentiam exhibere ac omni officio per-

 sequi,

sequi, & ad ægestatē per ductus alere imperabant. Erant enim in orbe Romano plures serui ac liberti quàm ingenui, vnde effectum est, vt maxima pars iuris ciuilis constet patronorum ac libertorum tractatione. Tiraquellus.l. si vnquam. verb. libertis.nu.1.C.de reuo.donat.

2 At in Christiana republica hæc omnia ferè cessant, cū pia cōsuetudine introductum sit, vt victor Christianus princeps eos Christianos quos bello vicerit, seruos non habeat.Bat. l.hostes ff.de captiuis. cuius sententiam multi sequuntur.quæ consuetudo iure nostro approbata est.l. 1.titulo.29.part.2.

3 Qui autem diuersam religionem sectam vè profitentur, serui fiunt, redemptiq; ad suos redeunt: quòd si aliqui apud nos manēt, ij tam sordidi & abiecti sunt,vt mercenarij vix sibi victū quærāt. Vnde meritò dominus Episcopus Pascēsis Iacobus Septimancensis summæ eruditionis ac prudentiæ vir in institutionum. c.59.nu.2. ait apud nos tam viles seruos esse & sordidos, vt libertas hodierno die parum pia res sit. Hac de causa in proposito tractatu compendio seruiam, paucula quædam tractās de ijs,quæ ad alimenta attinent, quæ patronis debentur: cū ipse Vlpianus præcipuas huius rei quæstiones tractauerit, ac definierit.

4 Primò ex hoc textu doctores colligunt: teneri libertos exhibere patronos eorumq; filios, & parentes: Iudexq; hac de re cognoscet. eadem sententia depromitur ex. l. non solum.ex.l. non aliter. ff. de vsu & habit. §. item is qui ædium. insti. de vsu & habita. notāt Accursius scholio final.in.l.final.C. de bonis libert.sequuntur Bal.Salicetus, & reliqui ibi. Dynus, Bart.& Alber.hic. Iass. l. si non sortem.§.libertus nume. 4. ff. de condi. in debi. Tiraquellus. l. si vnquam. C. de reuocan. donatio. verb. libertis nume.31.

5 Quæ sententia ab ipsa natura defluit, qua astringimur benefacienti benefacere, quis autem maiori vsq; munere potest hominem afficere quàm ille,qui libertatem donat, rem inæstimabilem, omniq; auro preciosiorem? l. libertas. ff. de reg. iuris. Cicero actione. 3. in Verrē, ait, summum à domino beneficium libertum accepisse. tradit ipse Cicero libro epistolarum ad Lucium Plancum epistola.31 cuius facti iniustissima inuidia erudire me potuit, quàm iucunda libertas, & quàm misera sub dominatione vita esset. Ita si id agitur,vt rursus in potestate omnia vnius sint, quicumq; is est,ei me profiteor inimicū. Nec periculum est vllū quod pro libertate aut refugiam, aut deprecer.

Ex his defendi potest senten-
6 tia Corrasij: qui in.l.omnia.nu. 6. ff. de officio præfecti vrbis ait

ait patronis à libertis alimenta deberi iure naturali & ciuili, debentur enim iure ciuili alimenta patronis principum constitutionibus. l. final. ff. de liber. agnos. iure autem naturæ proptereà teneri libertum ait, quià ipsa ratione naturali tenetur patrono cõsulere, à quo summum accepit beneficium argumento. c. cum in officijs. de testam. l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de peti. hæred. in hoc sensu accipienda sunt verba Vlpiani in. l. si non sortem. §. libertus. ff. de cond. indebi. ibi (natura enim operas patrono libertus debet) in quo sensu hæc verba accepit Accursius ibi. scholio natura. sequitur Bart. nume. 10. Iass. nume. 4. & nume. 5.

7 Thema autem quod ex hac lege interpretes depromunt, quòd libertus cogi possit alimẽta patrono præstare, intelligi debet si patronus egeat, libertur opibus afluat, vt hic Vlpianus docet: illis verbis (alimenta autem promodo facultatum erunt præbenda, egentibus scilicet patronis) idem iure Regio approbatum est. l. 2. titulo. 18. part. 4. inibiq; notat Gregorius scholio. la riqueza.

8 Alimenta autem quæ libertus patrono præstare debet, erunt larga pro dignitate patroni, Lãbert. de iur patronatus. lib. 3. q. 3. principali. articulo. 2. nu. 68 & in articulo. 3. nu. 1. Mathæus de aflictis. in. c. imperialem. in principio nu. 31. de prohibi. feudi aliena. idem Mathæus de aflictis in. c. licet vassallus nu. 20. si de feudo fuerit controuer. inter domi. & agnat. quæ debeant esse hæc alimenta docet. l. 8. titulo 22. part. 4. illis verbis. (casi entendiere que aquel que lo aforro es venido à tal pobredad q̃ a menester de su aforrado algo: de ve le accorrer dãdole que coma, è que beua, è que vista, è que calçe, segun la riqueza ò el poder que ouiere.)

9 Quæ alimenta patronus à liberto petet iudicis officio implorato, vt tradit Speculat. titu. qui filij sint legiti. nu. 9. idẽ Specula. titulo de officio omniũ iudicũ. §. 2. nu. 3. argumẽto huius textus & l. 1. C. de operis libert. vbi iudicis cognitioni hæc res cõmissa est, ex qua oritur iudicis officiũ. l. quòd si minor. §. ex hoc edicto ff. de minoribus.

10 Vtrum autem iudices qui hac de re debent agnoscere, summatim id expedire debeant, an verò plenè negocium discutiendũ sit, quæri solet, & perfunctoriẽ ac summatim cognoscere debere scribit Accursius scholio cognoscere: cui accedunt Dynus & Alber. hic. Bart. nume. 3. qui ait sententiam Accursij veram esse huius textus authoritate & decisione. vers. nec tamen. illis verbis. (nec tamen alimentorum decretum tollet liberto facultatem, quominus præiudicio certare possit, si libertum

 se ne-

se neget.) quibus apparet iudicis decretum alimenta patrono decernentis praeiudicium nō facere veritati: faceret autē si plenius res tractaretur. l. pen. ff. de his qui sunt sui. & ibi notat Accursius scholio fi. vnde crebrius haec distinctio recepta est: vt si de alimentis summatim ac perfunctoriè agatur, haec res praeiudicium non faciat veritati: secus si plenius pinguiusq; actum sit, nam haec praeiudicium faceret veritati, vti Bart. & reliqui tradidere in. l. pe. ff. de his qui sunt sui. vbi notant Oroscius nu. 1. & Corasius nu. 2. argumento. l. 2. C. de ordi. iudi. & . l. si autem. §. fi. ff. de nego. gest. Item distingui solet in proposito, vtrum alimētorum causa principaliter an verò incidenter tractetur, qua de re multa tradidimus in. §. si vel parens.

11 Superiorē conclusionē quam ex isto textu de prompsimus, extendit ipse Vlpianus, vt locum habeat in patroni filijs, quos libertus si ad egestatem deducti sint, alere compelletur: sed non tam facile, vt ipsum patronum, idemq; in personis patris & matris patroni constituit, quos alere libertus tenetur, ꝙ si patro-

12 no inopia laboranti impiè alimenta de negauerit, in potestatem patroni redigetur. l. alimenta. §. final. ff. de liber. agnos. tradit Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 9. quae sententia iure Regio confirmata est. l. 8. titulo 22. part. 4.

13 Quam sententiam strictè accipiendam esse certum est, ne vltra fines suos progrediatur, sed obtineat solum, quando libertus patrono alimenta denegauerit, non ita si patroni patri aut filio, à quibus libertatis beneficium assecutus nō est. Illis autem maximè astricti sumus à quibus beneficiū recipimus. c. cum in officijs de testam. nō est enim par ratio patroni, & patroni filij in proposito, ergò nec idem ius. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pat.

14 Item patronus tenetur libertum egenum alere. l. alimenta. ff. de lib. agnos. l. Diuus. ff. de iure pat. Speculat. dicto nu. 9. quòd si alimēta denegauerit, iura patroni perdet. l. alimenta dicta. l. Diuus.

15 Item dominus tenetur alere seruum. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de administra. tuto. l. 2. ff. de his qui sunt sui. tradit Speculat. titulo qui filij sint legit. numero. 20.

61 Quae opinio obtinet etiam si seruus libero patre procreatus sit, quem non cogetur pater exhibere, sed dominus. l. si neget. in fine. ff. de liber. agnos. vbi tradit Bart. nume. 2. & ibi Alber. vers. si verò pronuntiatur. Speculat. titulo qui filij sint legit. numero. 15. ꝙ si nec aluerit aditus praeses venire seruum iubebit. l. 2. ff. de his qui sunt sui.

Vtrum

Vtrum autem alendi oneri sa tisfaciat dominus, si efficiat vt in xenodochium seruus adlect9 sit, vbi domus hospitalis sumptu & impensis alatur, quæstionis est, & satisfacere alendi oneri a pertè colligitur ex. l.1.§. sed scimus. C. de latina liber. tollenda qua lege ostenditur dominum, qui seruũ è domo familiaq; sua repulit, & alimẽta non præbuit neq; eum curauit, alij vè commẽ dauit, aut in venerabilem xeno nem misit, domini iura perdere. Ex his collegit Bal. §. sed scimus nu.2. vnum mirabile, vt ille ait, quòd qui oneribus præstãdorũ alimẽtorũ astrictus est, illo one re liberatur, si effecerit vt alimẽ tari9 in venerabilem xenonẽ re cipiatur, aut hospitali domo sa cra, vel si procurauerit illi aliquam præbendã, hoc Baldi pro nuntiatum latè patens ac infini tũ approbat Ananias in. c. vni. de infantibus expositis. Præpositus in. c. cum haberet, de eo qui duxit in matrimoniũ. sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras. de donatio. inter vir. & vxor. no tab.3.§.23.n.9. & Rauenas sing. 29. hanc sententiam tanquam veram & certam sequitur Alex. l. alimenta. nu.7. C. de nego. gest. Castillus in. l.10. Tauri. parte en caso. vers. item nota. Carolus Ruinus consilio.45. nu.3.5. & .8.
18 Rebuffus de priuilegijs scholarium priuileg.54. qui nõ solum opinionem Baldi recipiunt in domino, qui tenetur alere ser-

uum, verum etiam in patre, & in quolibet homine qui præstan dorum alimentorum oneribus astrictus est: vt is alendi onere liberetur, si efficiat vt alimenta rius recipiatur in venerabilem xenonem. sed hoc contrahunt doctores, si alimentarius ibi ho nestè morari non possit, sed ingenuus nunquam honestè potest ibi morari: ergò nunquam pater alendi filij onere liberabitur, propterea quòd efficiat, vt in venerabilem xenonem ad legetur, idemq; statui debet in persona cuiuslibet ingenui alimentarij, quod ex intentione scriptorum depromitur, vt bene considerat dominus Couar ruuias in epitome de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 9. hæc etenim sententia obtinet in per sona liberi ingenuiq; hominis honesti, at si in fimæ conditionis sit, mercenarius, aut rusticus si in sacra hospitali domo recipiatur, vt ibi alatur, alere non tenebitur is, qui alendi onere astrictus erat.

19 Ipse autem noto nihil minus de duci ex. §. sed scimus, quam id, quod ex eo deprompsit Baldus: & me hercule contraria sententia manifestè ex eo colligitur, id ante in mentem reuocemus, eum non teneri aliquem alere, qui sibi sufficere non potest, vt hac lege sæpè constitutum est. hoc supposito dicit. §. sed scimus. quòd si quis seruum suum ægritudine periclitantem

à sua domo publicè eieceris, iura domini perdit, debet enim dominus eum procurare, si autem dominus ad serui curam nō sufficiat, in xenonem eum mittere, vel quo poterit modo eum adiuuare tenetur: hinc patet serui alendi oneri dominum satisfacere, si faciat eum recipi in sacra domo hospitali, quando dominus exhibere eum nō potest. sat est enim si dominus seruo cōsulat eo modo quo possit. Vnde ex. §. sed scimus. colligitur contraria sententia, vt is qui alerē tenetur, alendi onere non liberetur, sicuret vt alimentarius in venerabilem xenonem adlegetur: est enim speciale in specie. §. sed scimus. ob egestatem eius qui exhibere tenebatur, quod aptius ex. §. sed scimus. collegit Ioann. scholio. 1. in. c. final. 87. distinctione. Bernardus scholio liberatus in. c. vni. de infantibus expos. Hinc apparet non esse distinguendum in proposito, possit alimentarius honestè in xenone morari, aut minimè: quià qui alere tenetur, alimenta præstare debet, vt alendi onere liberetur, quòd si non sit in facultatibus, consulet eo modo quo possit. Vnde apparet alendi onere eum non liberari, qui effecerit, vt in collegium literarium alimētarios adlegetur. sed si iure sanguinis alere cogebatur, id præstabit, quod alimentis deerit: quòd si prædiues collegium sit, cum alimenta habeat, non est cur aliquid præbeat, sed vix hoc contingere potest, semper me hercule multa desunt collegis viris probis ac eruditis, sed si iure legati alere teneatur, adæreta dabit alimenta.

20 Ex ijs quæ tradit Vlpian. hic de alimentis patrono à liberto præstandis, procedunt doctores ad alimenta, quæ patrono debet præstare ecclesia, debet quippè ecclesia egenū alere patronum. c. quicum q. 16. q. 7. vbi notat Ioānes scholio ad inopiā. c. nobis de iure patro. & ibi Bernardus scholio penul. adducit versus.

Patrono debetur honor, onus vtilitasq;
Præsens vt præsit, defendat, alatur egenus

Hæc sententia q ecclesia teneatur patronum alere, qui ad egestatem deductus est, crebrius à doctoribus approbatur Alber. in rub. C. de alendis lib. Abb. in c. nobis. nume. 6. de iure patro. Cæpola in. c. 1. de cogni. feudi. Paulus de Citadinis de iure patro. 6. partis articulo. 4. Felinus in. c. cum omnes. nu. 32. de constitutio. Casiadorus de iure patrona. decisione. 3. nu. 2. hanc sentētiam communiter approbari attestatur Lambert. de iure patro. lib. 3. q. 3. principali. in principio. nu. final.

21 Quæ sententia obtinet, si in summā egestatem patronus deductus sit, vt in persona patroni cui libertus debet alimenta, constitutum est hic, probatur dicto.

dicto.c.nobis.

22 Item si ecclesiæ supersit.argumento.§.final.in fine.26.q.2.tradit Ioannes scholio fin .in.c.qui cumq;.16.q.7.

23 Tunc autē ecclesiæ superesse dicemus quando eius ministris debita salaria præstita sint, ecclesiæq; restitua ædificia sarta q; tecta, & sacris peragendis ornamenta, quæ necessaria sunt,

24 cōparata: vti declarat Abb.in dicto.c.nobis.nu.6.quòd si ecclesiæ diuitiæ supersint alctur patronus pro dignitate sua.Ioann. scholio final. c. qui cumq;.16.q. 7.tradit ipse Abb. dicto. nu. 6. idem Abb.in.c.statuimus.nu. 1. de maio.& obedi.Bald. c.ad aures. nu. 4. de rescriptis. argumento.l. sed & siquid inædificauerit.§.sufficienter.ff. de vsufru

25 ctu. sequitur Felinus in. c. cum omnes. nu.32. lautius enim alctur is qui diues fuit, quàm is qui opibus nunquam afluxit. Ioan. scholio fin. argumento. c. non cogantur.41.distinctione.mode

26 ratè tamen.c.nobis.Ex qua doctrina deducitur errore lapsum Iassonem,qui in decernendis alimentis dignitatem alimentarij perpendendam esse dixit, vt est eo tempore,quo alimenta decernuntur, in egestate constitutus, non vt olim fuit,cum alimentarius in facultatibus erat, qua de re egimus in.§. sed si filius nec enim alimēta decernendā sunt

27 æqualia nobili patrono & rustico Accursio.l.itemq;.§.labeo.ff. mai

mādati. sequitur Felinus dicto. nu.32. Rochus de iure patronatus. verb.& vtile.nu.4.

28 Item ecclesia tenetur non tantum patronum alere, sed filios eius & vxorem & reliquam familiam. c. filijs. c. quicumq;. 16. q.7. docet Vlpianus hic: cuius argumento hanc opinionem defendit Lambertinus de iure patro.lib.3.q.3.princip.articulo.6 nu.1. & nu.3. Quo autem modo patroni filij alimenta capere debeant ab ecclesia docet.l.9.titulo.6.lib.1.nouæ compi.

29 Item patrono hæc alimenta præstanda sunt in domo propria, non autem in ecclesia vel in parrochi domo.vti argumento.l. plenum.§. pomum.ff. de vsufructu.l. Caio. §. final. ff. de aliment. & cibar. legat. tradidere Paulus de citadinis de iure patro.6. parte. articulo. 4.q. 10. doctores in. c. nobis.de iure patro.sequitur Rebuffus in tractatu congruæ portionis.q.12. nume.97.

30 Quòd si hæc alimenta patrono ecclesia denegauerit, ius sibi competens iure actionis per se quetur pro tribunali: scilicet cōdictione ex canone quicumq;. 16.q.7.&.c.nobis de iure pat. vbi in hac sententia fuere Ioan. Andr. & Abb. nu.6. quos reliqui sequūtur ibi.& Lābert.de iure patro. lib. 3. q. 3.princip. articulo.7.nu.1.Rochus de iure patro. verb.& vtile.q.4. Burgensis in.c.1. nume.30. de emptione

 & vend.

& vend. Gigas in tractatu de pensionibus.q.23.nu.2.

31 Nec tantum patronum ecclesia alere tenetur, sed ei, qui fundum ecclesiæ tradiderit hoc pacto, vt ab ecclesia alatur, præstare tenetur alimẽta ecclesia, quã uis fundus perierit, quia tradẽs fundũ opere impleuit pactum, periculumq; fundi postquã ecclesiæ addictus est, ad ecclesiam pertinet.l. lucius.ff.de euictio.l. necessario in prin.ff. de periculo & cõmodo rei vend. hæc fuit sententia Petri, Cyni, Alberici, Baldi, & Angeli.in.l.1.C.de iure emphite. quæ sentẽtia crebrius à nostris recepta est, vt constat ex ijs, quæ aggregat Iass. in repetitione.l.quominus. ff. de fluminibus. nu.178. Quòd si donatus fundus sit reseruatis donatori alimentis ex fundo, poterit donator propria authoritate alimenta capere, tradit Gozadinus cõsilio.95.

32 Sed an hæc obtineãt in persona domini, qui fundum vassallo dedit in feudum, vt si quidem domin9 ad egestatem deductus sit, alere eum vassallus teneatur, quæstionis est, & teneri colligitur ex hoc.§.solent.vbi libertus Patronum alit. idem.l.fin. ff. de lib. ag. multa pro hac parte adducit Iacobus Veronẽsis in summa feudorum. c. 45. Qui hanc opinionẽ obtinere ait si ampla prædia in feudum concessa sint, secus si angusta. argumento.l. si totas.C. de inofficio.donatio.c. de forma.22.q.fin.tradit Specul. titulo qui filij sint legit.nu.11. vbi Ioann. Andr. latè disputat, multisq; probat vassallum alere non teneri. Mihi autem prior sententia placet, alimentaq; vassallum præstare debere puto: argumento.l. libertus qui operarum.ff. de operis liber. illis verbis (alimẽtorum causa est diuersa, cum inopia patroni per inuidiam libertum conuenit) vbi libertus qui patrono operas præstiterat, cogitur egenti alimenta subministrare, licet hac obligatione & operarum præstatione sit liber, propter clamores populi qui ægrefert patronum egere, cum libertus esset in facultatibus. quæ ratio æqua lãce locum habet in persona vassalli, qui dominum egentem exhibebit, ne populus conqueratur, quòd dominus egeat, cum vassallus opibus diuitijsq; afluat.

33 Item si fructus sacerdotij capianturin causam iudicati, non omnes capi debent, sed ea pars fructuum sacerdoti cedet, quæ eius alimentis sufficiat, vt ecclesiæ deseruire valeat. hæc fuit sententia Petri in.l.stipendia.C.de excep.rei iudi.cui accedit Cyn9 ibi.argumẽ.c.præsenti. & sentẽtiã Petri sequitur Bal.in.c.cũ cõtigat. de dolo & contu. nu. 20. Iass.l.cõmodis.nu.2.ff.de re iud. c. præsenti. §. porrò. de officio ordi. lib. 6. hoc depromitur ex intentione Abb.in.c.per venit. nu.12.de fideiussor.post Hostiẽsem

ſem ibi, quem ſequitur Ioã. Imola. huic opinioni accedit Ripa in l. milles. num. 8. ff. de re iudi. Quod introductum eſt eccleſiæ fauore, ne miniſtris careat, quibus præmia confert propter ſeruitium. Item ne in opprobrium ſacerdotalis ordinis mendicet, hanc ob cauſam generaliter conſtitutum eſt, ne ſacerdotiorum fructus clericorumq; ſtipendia capiantur in cauſam iudicati. l. commodis. ff. de re iudi. niſi alia ratione res iudicata exequi nõ poſsit, veluti ſi is qui condemnatus eſt extra commoda ſacerdotiorum bona non habeat, quæ creditoribus addici poſsint, capientur enim iſto caſu ſtipendia fructus vè ſacerdotij. l. ſtipendia C. de executione rei iudi. vbi notat Accurſius ſcholio ſi. ſequuntur Speculat. titulo de primo & ſecundo decreto. §. reſtat. nu. 9. idem Speculat. titulo de executione ſententiæ. §. ſequitur. nu. 16. Cynus, Bal. Fulgoſius nu. 1. & Salice. l. ſtipendia. qui ait hoc introductum eſſe ex cauſa reuerẽtiæ, quæ eccleſiæ debetur. hanc opinionem ſequitur Paul. Caſt. in l. commodis. ff. de re iudi. & ibi Alex. nu. 2. hæc eſt cõmunis opinio teſte Maranta tracta. de ordine iudiciorũ. 6. parte. verb. executio. nu. 44. Petro Dueñas regula. 275. limitatione. 11. hoc ſenſu accipi debet. l. 23. in fine & l. 45. titulo. 6. part. 1.

34. Hanc opinionem Petri dicẽtis q̃ ſi in cauſam iudicati fructꝰ eccleſiaſticibeneficij capiantur, relinqui ea pars debet ſacerdoti, quæ ſufficiat, improbat Albericus in l. ſtipendia. C. de execu. rei iudi. exiſtimans commoda ſacerdotij capiẽda eſſe in cauſam iudicati, ſine diſtinctione. c. 2. de fideiuſſor. vbi notat Bernardus, ſcholio reditibus. & Innoc. ibi. ſequitur ibi Abb. nu. 12. Hoſtienſis & Barb. in c. Odoardus de ſolutio. & in hac ſentẽtia fuit Accurſius ſcholio iſto modo in l. à diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi.

35. Sed Alberici ſententia rationem non habet, quià fructus beneficij non capiuntur in cauſam iudicati niſi eo caſu, quo debitor bona nõ habeat, quæ creditoribus addicantur; ſi pars fructuum non relinquitur, ex qua alimẽta ſibi ſuppeditare valeat, cogetur mendicare in opprobriũ cleri: quod iura ab horrent c. diaconi. 93. diſtinctione. c. Ioãnes in fine de cleri. cõiuga. Item ſacerdotij fructus clerico dãtur, vt diuinis obſequijs aſcribatur. c. cum ſecundum Apoſtolum, de præbend. ſi integri beneficij fructus capiantur, eccleſiæ miniſterio nõ poterit ſatisfacere egeſtate laborans, argumento. c. ſi propter tua debita. de reſcrip. lib. 6. vnde nec fructus capiet. c. quià non nulli. de clericis non reſidentibus, ergò neceſſariò ea pars fructuum relinquenda eſt, quæ alendo ſacertoti ſufficiat, vt diuinis officijs ſeruire valeat, *Aduerſus Alber.*

atq;

atq; ita stipendia quærere, quæ, si non seruiat, non percipit. tradit Abb. in. c. episcopus de præbend. cui plures accedunt. quos aggregat Ripa lib. 1. responsorum. c. 14. nu. 8. traditur in concilio Tridentino. sessione. 22. c. 3.

36 Idem statuendum est, si patrimonium clerici in causam iudicati capiatur, cuius nomine in clericorum ordinē est adlectus, fungitur enim patrimoniū hoc priuilegio sacerdotij, in cuius locum suffectum est. c. ecclesiarum seruos. 12. q. 2. c. sunt. 16. q. 1. l. 3. C. de episco. & cleri. Bernardus scholio fin. in. c. episcopus, de præbendis. hanc sententiam sequitur Bald. in titulo de pace cōstantiæ col. 6. sed. variat. Felinus in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. nu. 10. de constitu. vbi Decius nu. 18 ait hanc sententiam obtinere, quando agitur de fauore clerici, vt in proposito. Et quamuis Decij sententiam improbet dominus Couarru. lib. 1. vari. resolu. c. 4. nu. 4. ea tamen hodie approbata est in concilio Tridentino. sessione. 21. c. 2. vnde superior opinio, quæ habet, quòd ex fructibus patrimonij, cuius nomine in sacerdotum ordinē adlectus est quispiam, relinqui debeat, vnde ali possit, verior est: tradit Ripa. l. milles. nu. 8. ff. de re iudi. cui ipse accedo, ne mendicet in opprobriū ordinis clericalis.

37 Item qui à creditoribus in carcerem detrusus est, vt exoluere cogatur, ali ab ipsis creditorib9 debet, si non habeat vnde sibi alimenta suppeditare valeat. l. iudices. C. de episcopa. audi. Accursius scholio agnoscere in. l. fi. C. de eroga. mili. anno. lib. 12. notat Speculat. titulo qui filij sint legitimi. num. 20. & sententiam Accursij dixit nō esse alibi Bar. l. sanctum. ff. de rerum diui. sequitur Iasi. l. si victum. nu. 2. ff. de re iudi. Angel. in. l. minimè. ff. de appellatio. Felinus qui hanc sententiam dicit esse singularem, in c. ex rescripto. nu. fi. de iure iur. Alexand. in additio. ad Bart. in l. sanctum. ff. de rerum diui. Lucas de pena. in. l. final. C. de his qui numero liber. se excusant. libro. 11. Paris de puteo tracta. sindicat9. c. an incarceratus. fol. 74. tradunt Iasi. l. si victum. nu. 2 ff. de re iudi. Corset. sing. incipi. creditor. Gerardus singulari. 75. incip. pauperes. Mathæus de aflictis decisione. 71.

38 Quæ sententia locum habet nedum in persona principalis debitoris, sed etiam in persona cessionarij, vt ait Bald. l. per diuersas. col. 3. nu. 14. C. mandati. sequitur Segura. l. si ex legati causa. ff. de verb. obligat. quod si creditor alimenta non præstiterit debitoris vincula laxabit iudex, ac è carcere dimittet: vt argumento glo. agnoscere. tradidit Angel. Aretinus. §. final. instit de actio. sequitur Iasi. l. victum. nu. 3. ff. de re iudi. Qui autem alimen

alimentorum modus statuēdus sit ei, qui in carcerem detrusus est, declarat. l.4. titulo.6. lib.5. nouæ compilat.

39 Quòd si debitor qui in carcerem detrusus est, cesserit bonis, postea idoneus factus, quod nō reddiderat, cogitur soluere. l. nec maritus. vers. at cum eius. C. soluto matrimonio, non tamen condemnari debet, nisi in quantum facere posʃit, ita vt ex bonis post cesʃionem quæsitis alimenta relinquantur. l. is qui. ff. de cesʃione bonorum. tradit dominus Couarruuias lib.2. variarum resolu. c.1. nu.6. Alexand. l. si maritus nu.4. ff. soluto matrimonio. sequitur Tellius in. l.10. Tauri. nu.14. vers. vel esto ꝙ doctrina. hæc fuit sentētia Bernardi scholio in facultatibus in. c. cum tu. de vsuris. quam notat Abb. ibi ad hoc, quòd vsurarius qui cesʃit bonis, si soluendo factus sit, debet in solidum condēnari, sed Bernardus non agit de vsurario, qui cesʃit bonis vt cū iudicio annotauit Ananias ibi.

40 Hanc opinionem iure Regio non obtinere certum est, quo iure qui bonis cesʃit creditori addicitur, vt seruiat ei, donec integrum reddat. l.7. titulo.19. lib.5. nouæ compilat. de forma huius cesʃionis plura trdit dominus Couarruuias dicto. c.1. nume.5. Gregorius. l.1. & .3. titulo.15. p.5. vnde existimo hanc opinionem in eo dumtaxat casu iure Regio locum habere, quo quis noli tvti ministerio debitoris, vel in specie. l.8. titulo.16. lib.5. nouæ cōpila. ijs tantum alimenta relinquentur, qui in solidum conueniri non possunt. l. nec maritus.

41 C. soluto matrimonio. Sed ijs, illis ꝙ qui soluendo facti sunt, postquam bonis cesʃere, alimenta sunt relinquenda, vnde vitam tolerare posʃint: filiorum autem & vxoris non est habenda ratio, quos pater aut maritus inops nō alit, vti docet Vlpianus hic. Item pater cogitur alere filios officio iudicis. l. si quis à liberis. in princip. ergò debitum est extra ordinariū, ea etenim quæ iudicis officio expediuntur, extra ordinaria sunt. Accursius. l. 1. C. qui admitti. l. cum filius. ff. si cert. pet. l. si cui. ff. de cond. & demonst. tradit Corneus consilio 128. nu.9. lib.3.

42 Vtrum autem qui cesʃit bonis, si soluendo factus sit, in animæ iudicio teneatur integrum reddere creditoribus, quæstio nis est: & teneri author est Adrianus in.4. sententiarum. in tractatu de restitutione. c. incipienti aggredior vers. Sextò dubitatur. cui accedit Ioann. Medina in libro de restitutione. q.5. Sed contrariam sententiam, vt is qui bonis cesʃit, non cogatur in animæ iudicio integrum reddere creditoribus, si idoneus factus sit, sed aliquid sibi retinere posʃit, vnde alatur: defendit Sotus de iustitia & iure. lib.4. q.7. articulo fin. cuius sententiæ accedit

cedit dominus Couuarru. lib.2. variarum resolu.c.1.nu.6. Idem dominus couarruuias in regula peccatum.1.parte.num.2. quam opinionem Siluester probauit
43 verb.restitutio.5.q.3. qui de vsurario agit, & supponit vsurariũ posse bonis cedere, ac priuilegio cessionis potiri in iudicio cõtencioso, nec debere insolidum conueniri, si soluendo factus sit. huic sententiæ accessit Perusinus in.c.quamquam.de vsuris.lib.6. nu.13.quamuis contrariam sententiam, quæ habet, vt beneficiũ cessionis nõ detur ei propter delictum, sed solidum soluere debeat, videatur approbare Platea, Faber. & Iass. nu.13.in.§. fin.institutis.de actio. Opinio tamen Siluestri iure Regio approbata est.l.9.titulo.16.lib.5.nouæ compila. quæ in furto loquitur, in reliquis autem criminibꝰ cessio non admittetur: vt colligitur ex dicta.l.9.

Aduersus dominum Couarru.

44 Vtrum autem si ille qui bonis cessit, ea forma cesserit, vt nota macularetur, si idoneus factus sit, integrum reddere teneatur, an verò reliqua præstare nõ cogatur, quæri solet, & liberum obligatione esse, reliquaq; reddere nõ teneri author est Paris deputeo tracta. syndicatus. vers. octuagessimo tertio.col.4. Guido papæ. q. Delphinatus. 343. ea ratione innitũtur, quià ignominia satis videtur creditori satisfecisse. sequitur Gregorius scholio. tan gran ganancia. in.l. tertia.titulo.15.part.5. argumento eorum, quæ docet Bernardus scholio si habent.in.c.sicut dignum, de homicidio. vbi Bernardus ait, ꝙ si debitoris corpus propter inopiam torqueatur, liberatur omni obligatione debitor, nec potest postea conueniri, si soluendo factus sit. idẽ Ioan. Andr. scholio primo. in regula peccatum de reg.iuris.lib.6. Accursius scholio.1.l.vbicumq;. ff. de fideiussor. hanc tamen sententiam refellit dominus Couarru. dicto num. 6. quià in proposito pœna pecuniaria in corporalẽ non mutatur: Quæ sententia dura est, cum ignominia maxima sit pœna.l.2.ff.de his qui notant. infamia, famam enim offendit, quæ vita ipsa charior est. Accursius.l. iusta.ff. de manu.vind. pœna autem, quæ corpus torquet, omni pecuniaria pœna durior existimatur.l.in seruorum.ff.de pœnis, ergò ignominia omni pœna ciuili asperior est: qua notari non debet is, qui bonis cedit, nisi vt hac pœna creditori satisfaciat.

45 Quod itroductum est, vt infamiæ metu creditorem fraudare debitor abhorreat. argumento.l.1.in principio. ff. de iust. & iure, nec enim alia de causa constituta est hæc pœna, cum cessio in fauorem inopis debitoris introducta sit.l.final. ff. qui bonis cedere possunt: ergò in læsionẽ eius inuenta censeri non debet. argumento.l.quod fauore.C.de legibus

legibus, quod fieret, si debitor bonis cedens infamia notaretur, nec hoc facto creditoribus satisfaceret.

46. Item si is qui delictum contraxit ad ecclesiam fugiat, ali debet ab ecclesia. Ioannes scholio defendatur in.c. definiuit.17. q.4. argumento. l. præsenti in fine. C. de his qui ad ecclesi. confugi. sequitur Ioann. Imola in clem. vni. de hæret.

47 Nec debet iudex armato milite ecclesiam cingere, vt reo obsesso alimenta non præstentur. Remigius degonni de immunita. ecclesiarum. q.15. dominus Couarru. lib.2. variarum. c.20. nu.1. quòd si ij, qui alimenta obsesso deferunt ab ecclesia arceantur, alimentaque denegentur, iudex cuius præcepto hæc fiunt cõmittet in bullam cænæ Domini. Guido Papæ decisione.121.

48 Personas quæ ali debeant vltra eas, quas in hac lege in vnũ cõtulimus, aggregant Speculat. titulo qui filij sint legi. Ioannes Baptista Perusinus tractatu de arbitris. lib.3. c.5. Boærius in additione Dyni in regula imputari. lib.6. apud hos reperiri poterunt, quæ nos vel prætermittimus, vel consultò relinquimus.

49 Bartolus in principio huius textus legem hãc applicat superiori, vt quæcumque scripsit Bartolus in hac lege interpretemur, de titulis cõiungendis agemus, quod nos in principio polliciti sumus. Hoc non abs re esse Hermogenianus docet. in.l.2. ff. de statu homi. At quià huius rei vtilitas non commendat cõtrouersiæ laborem ex quo fructus non decerpitur teste Alexã. Rub. ff. de noui operis. refert Camillus Visitarinus in Rub. ff. solut. matri. nu.33. Petrus Crispus in Rub. ff. de legat.1. nu.85. Ioan. Hannibal Rub. solut. matri. nu.304. & nullam se vnquam vtilitatẽ ex Rubricarum continuatione cognouisse testetur Marsilius in Rub. ff. de fideiussor. nu.1.

50 Ego autem noui diligentiam veri inuestigãdi vtilem fore, maximeque ingenij vires cõfirmare, ingenij autem acumen quod sit necessarium in controuersijs dirimendis, docet Vlpianus in.l. põponius. §. quæsitũ. ff. de acquir. posse. nec enim ingenium olim spernebatur, sed principio creati orbis cum homines rerum dominia diuiserunt, pro ingenio cuiusque agros dederunt, & pecudes. testis est Lucretius libro. 5. de natura rerum: dum ait.

Et pecudes & agros diuisere, atque dedere,
Pro facie cuiusque & viribus, ingenioque.

Progressu autem temporis diuitijs ingenium cessit, sicuti & pulchritudo, & vires: vt ipse Lucretius ait.

Posterior res inuenta est, aurumque repertum,
Quod facile & validis, & pulchris dempsit honorem.
Diuitioris enim sectam plerumque sequuntur
Quamlibet & fortes, & pulchro corpore creti.

& Sul-

Et Sulmonenſsis Poeta.
Ingenium quondam fuerat precioſius auro.
At nunc barbaria eſt grãdis, habere nihil.
Huius meminit Rebuffus in tractatu de priuilegijs ſcholariũ in priuilegio. 22. vnde cum noſtræ tẽpeſtatis iureconſulti quæſtuariã artem profiteantur, floccipendunt laborem, qui quæſtũ non parit: iuris ciuilis ſapientiam dehoneſtãtes, quæ preciõ nummario æſtimanda non eſt, Vlpiano authore in.l.1.ff.de varijs & extra ordi.cogni.

51 Quare quæſtionem hanc de cõtinuatione titulorum aggrediar, breuiq; perſtringam, vt Bartolo interpreti anteſignano morem geram. In hac quæſtione varia tradidere doctores, colligandos eſſe titulos Hermogenianus ait in.l.2. ff. de ſtatu homi. cuius authoritate fulti Accurſius & Bartolus duo iuris ciuilis luminaria præcedentibus titulis ſequentes titulos applicarunt, quod & cæteri receperũt: vt atteſtatur Iaſ. in Rub. inſti. de actionibus.nu.5.Ioann.Oroſcius in.l.2.ff.de ſtatu homi.nu.9. Niconitius Rub.C.de ædendo. nu.3. inibiq; Curt. Iunior. nu.1. Ioannes de vicomercato. nu. 3. Parpalias in.l.2.ff.ſoluto matri. nu.59.& in Rub.eiuſdem tituli. nu.21.Iacobus de nigris in Rub. ff.de legat.1,nu.1.&.2.& ibi Marianus Socynus nu.1.

52 Librum autem libro coniungere neceſſarium non eſt. Accurſius in Rub.ff.de condi.furtiua. Accurſij ſentẽtiam ſingularem eſſe ſcripſit Ioannes de Anania in Rub. de accuſatio. ſequitur Niconitius, & Ioannes Oroſcius ſupra.Iaſ.in.Rub. ff. de legat.1. hanc ſententiam crebrius receptam eſſe affirmat dominus Antonius Padilla in Rub. ff. de legat.2.nu.1.

53 Contrariam ſententiam ſunt qui defendãt exiſtimantes proximiori titulo coniunctum copulare neceſſum non eſſe, ſed licere remotiori titulo coniungere. Barba.in Rub.C.qui admitti. nu.19. cui accedit Gomeſsius in Rub.ff.ſi cert.pet.nu.2.& ibi Iacobus de nigris. Niconicius in Rub.ff.ſolut.mat.nu.56.Butigella in Rub.ff.de verborum obliga.nu.62. pro ſua ſentẽtia adducit Barbat.textum in.l.1.in prin. ff.ſi tabulæ teſtamen.nullæ extabunt: vbi Vlpianus titulum cõiungit titulo de bonorum poſſeſſione ex teſtamento, non autem proximiori tractatui ſi quid in fraudẽ patroni, quià huic aptè applicari nõ potuit. pro hac parte adducit textum in.l. cum de lanionis.§. aſinam. ff. de fundo inſtructo. illis verbis (primiſqui busq; proximis copulata procedant) hãc opinionem putat fulcire textum in.l.cum de lanionis §.aſinam.ff. de fundo inſtructo. & textũ in.l.2. ff. de ſtatu homi. quam ipſe nouiſsimus conſiderauit in illis verbis (veres patitur) id eſt quemadmodum res patitur. Ex quibus apparet ſecũ dum

dum dispositionē actus titulos coniungendos esse: vnde tituli, qui remoto titulo applicantur, intelligētur proximo applicari: si res aliter non patiatur. Idem Hermogeniani responsum pro hac parte adducit Gomesius in Rub. de constitutio. libr. 6. nume. 2. & ante eos non considerauit Nicolaus de Neapolis in Rubri. ff. solut. mat. sequitur Alex. ibi. nu. 2.

54 Legem legi annectere necessariū non est. Accursius scholio posthumos in l. Gallus. in prin. ff. de liber. & post. sequitur Bal. in Rub. C. de seruis fugi. hanc sententiam cōmuni scriptorum calculo receptam esse attestatur Angelus in proœmio institu. in principio nu. 12.

55 Item sicut legi legem alligare necessarium non est, ita nec paragraphū paragrapho. Bologninus in l. 4. §. cato. ff. de verborū obliga. nu. 4. licet quandoq; copulentur, vt docet Parpalias in l. 2. ff. solut. mat. nu. 59.

56 Hæc autem, quæ de titulis cōiungendis scripta sunt, locū habent tam in libris iuris ciuilis, q̄ in libris decretalium epistolarum: in libro autem sexto decretalium tituli intersese colligati nō sunt: vnde fit, vt titulo titulū nō adaptemꝰ. Ioā. And. in Rub. de summa Trinita. lib. 6. quæ sententia crebrius recepta est teste Gomesio in Rub. de constitu. lib. 6. num. 1. qui huius sententiæ rationem subjicit.

57 Sunt tamen qui existimēt Raphaelem Comensem in. Rub. ff. de noui operis. nu. 7. negasse titulos coiūctis titulis necessariò esse applicandos. Sed cōmensis, q̄uis à multis pro hac parte aduocetur, hæc effatus non est: sed librum libro copulādum esse negauit, nisi materia sit ordinata. per l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fundo inst. Comensis verba benè percepit Ludouicus Aluarus in. Rub. ff. de legat. 1. nu. 1. malè tamen Angelus Aretinus in proœmio institu. in princip. nu. 12. qui ait Comensem existimasse nullo modo titulos titulis alligandos esse: cum Comensis non agat, vtrum tituli sint proximis titulis adiūgendi, sed vtrū libri sint cōiūctis libris copulādi.

58 In proposito titulos applicare necessarium non esse, sed operari tantum de bene esse, vt primis quibusq; proxima copulata procedant. argumēto. §. asinam. & l. 2. ff. de statu homi. affirmat Bal. in l. Gallus. in prin. nu. 1. ff. de liber. & post. quasi sentiat titulos subordinandos, non autem continuādos esse. cui accessit Angelus. eamq; intentionem Angeli fuisse interpretatur Cagnolus in Rub. ff. de origi. iuris. nu. 1. quod non ineptè dictum esse ait inspectâ vi & proprietate verborum, quia continuatio teste Seneca libr. 2. naturalium quæstionum, est partium inter se non intermissa cōiunctio: vnde continuatio aliud non est q̄ actus

actus ſucceſsionis ad conſumationem & perfectionē eiuſdem materiæ tendens: vnde à titulo tractāte diſtinctam diuerſamq́ materiam à precedenti non poteſt fieri materiæ cōtinuatio, ſed benè materiæ ad materiam tituliq́ ad titulū ſubordinatio: quæ ſemper fiet cum ſciētiæ ſint opus rationis, cujus proprium eſt ordinare. hæc Cagnolus.

59 Mihi autem videtur diſcrimen nullum eſſe inter continuationē ſubordinationemq́, nam inter res diuerſas, quæ tamen inter ſe ſe connexæ colligatæq́ ſunt, fit cōtinuatio. Cicero lib. 1. de natura Deorū. Ea verò ipſa, inquit, nulla ratione melius frui potui, q̄ ſi me non modo ad legendos libros, ſed etiam ad totam philoſophiam pertractandam dediſſem. Omnes autē eius partes, atq́ omnia mēbra tum facillimè noſcuntur, cum totæ quæſtiones ſcribendo explicantur: eſt enim admirabilis quædā continuatio, ſeriesq́ rerum, vt alia ex alia annexa, & omnes inter ſe aptæ colligatæq́ videantur. Ex quo apparet continuationē ſubordinationemq́ idem ſignificare in propoſita ſpecie.

Aduerſus Nicol. de Neapolis & alios.

60 Nec vnq̄ in iure titulus remoto titulo coniungitur. Nec huic ſententiæ obſtat l. 1. in principio. ff. ſi tabulæ teſtamē. nullæ ex tab. vbi Vlpian9 titulū illum adiūgit titulo de bonorum poſſeſsio. cum medij iaceant titulus de bonis libertorum, & titulus nequid infraudem patroni. Sed Vlpianus ibi non coniungit titulum titulo, ſed ad prætoris edictum materiā applicat, quā pertractādam ſuſcepit. Prætor autem ordinem duodecim tabularum ſequutus primò edicto loquutus eſt de bonorum poſſeſsione ſecundum tabulas: deinde de bonorum poſſeſsione contra tabulas, atq́ ita in lege illa Vlpianus ad edictum prætoris applicat propoſitam materiam, non autem ad præcedētem titulum, vti docet Ioannes Hannibal in

61 Rub. ff. ſolut. mat. nu. 304. Nec ſententiæ Barbatiæ Nicolai de Neapolis Alexandri & Angeli fauet. l. 2. ff. de ſtatu homi. in illis verbis (vt res patitur) quià coniunctio, vt, accipitur cauſatiuè, & illa dictione Hermogenianus rationem ſubjicit ſentētiæ quæ præceſſerat. Quintilianus. nec ignoro quos tranſeo, nec vtiq́ dāno, vt qui dixerim eſſe in omnib9 vtilitatis aliquid: fit etenim ſecundum naturam; vt articulus vnus aptius ex præcedenti deriuetur q̄ alius, nihilominus tamen vterq́ præcedentibus aptè cohæret. Non tantū ex illis verbis (vt res patitur) colligi debet titulum coniuncto non eſſe applicandum; ſed more equitis ſcacchorum curuato ſaltu licere interiectis titulis intermedijs ad interualo diſtantem titulum conuolare, atq́ remoto titulo copulare. Hinc fit, q̄ cum edicta prætoris perpetua in vnū

quaſi

quasi corpus aptissimo ordine composita sint à Saluio Iuliano, docet Alciatus libro.2. dispunctionum.c.27.cui accedunt Corasius nume.4.Oroscius num.7. &.8.in.l.2.ff. de statu homi.meritò Hermogenianus prætorũ edicta interpretaturus pollicetur se applicaturum præcedentibus proximos coniunctosq; titulos (vt res patitur) idest quià res patitur, cum edicta ipsa sub congruis titulis constituta miro ordine sint digesta,iureq; Regio præcedentibus titulis sequentes copulantur, vt apparet ex legibus septipartitis: vbi principio cuiusq; tituli legum conditores titulum proximo titulo coniungunt.

62 Eodẽ modo libri inter se colligari possunt,quià cum liber amplissimã cõtineat materiã plures quæstiones cõprehendẽtẽ: vna quæq; autẽ quæstio titulum cõficiat,quo perleges paragraphos q; diuersi articuli continentur, applicãdus liber nõ est ad quæstionem proximiorẽ,sed ad vniuersam materiã:propterea quià in sequenti libro diuersa materia pertractatur, quæ precedenti est applicanda,non autem singulis eius quæstionib9. Hoc modo materiarum inter se cõtinuatio fiet,quæ resolutio depromitur ex Cicerone libro.2.ad Hærennium in fine:his verbis(ferẽ locos obscurissimos totius artificij tractauimus in hoc libro: qua propter huic volumini modus hic sit: reliquas præceptiones, quo ad videbitur, in tertiũ librum transferemus.)

63 Legi legem non copulamus, nec paragraphũ paragrapho, quià ijs diuersi articuli comprehenduntur. l.nõ possunt.ff.de legibus. Exquibus ostenditur nõ aptè Bartolum legem hanc præcedenti applicasse.

FINIS.

RERVM OMNIVM QVÆ IN HOC VOLVMINE CONTInentur index copiosissimus.

Sed verius est quod cibi appellatione potus contineatur legatis alimentis à qua continetur, si venalis à qua sit in. §. non tantum nu.6.
Alimentarij dignitas æstimāda est ex præsenti statu cum eget, non ex preterito quādo dives erat in.§.non tantū.nu.17.
Alimenta quæ singulis mensibus præstari possunt, singulis mēsibus præstāda sunt, vt ligna, oleum, vinum, frumentum in §.non tantum nu.20.
Alimentorum appellatione comprehenditur habitatio in.§. non tantum nu.21.
Alimentorum appellatione lectum continetur in.§.non tantum nu.25.
Alimentis legatis equus debetur, si legatarius pedes discurrere non possit, & dignitati eius conueniat in. §. non tantum nu.26. Sed hæc sententia exeminatur, & concluditur quod alimentis legatis equs debetur, si dignitas alimentarij postularit in.§.non tantum nu.27.
Alimētorū verbo cōtinentur impensæ, quæ pro recuperanda salute fiunt in. §.non tantum nu.28. Sed hæc sententia distinctione proposita est admitēda, si magnæ medicinæ sint, an vero modicæ in.§.non tantum nu.29.
Alimentorū verbo cōtinetur merces, quæ medico datur.§.non tantum nu.30.
Alimentorū appellatione continentur sumptus, qui fiunt in studia in.§.non tantū numero.31.
Alimenta si legata sint scholari, hæres adærata alimenta mittet in vrbem, vbi est academia in.§.nan tantum nu.38.
Alimentorum verbo calciaria continētur in.§.non tantum nu.29.
Sed superiora vera sunt, si de alimētis præstandis agatur, secus vero si de alimentis remittendis, quià verbo victus nec habitatio nec vestitus debentur in. §. non tantum nu.40.
Alimenta qui capere debet, si neget se alitum, & alimēta præterita petat, præstitisse probare debet is, qui dare tenetur in §.item rescriptum nu.65.
Alimenta ad hæredes alimentarij an transeāt tradditur remissiue in.§. item rescriptum nu.64.
Alimēta qui capere debet, si negat se alitū & alimenta præterita petat, præstitisse probare debet is, qui dare tenetur in.§. item rescriptum nu. 65. & probatio in superiori specie quando fieri debeat, vt conuincatur, quod alimenta præstita nō sunt, tradditur remissiue in.§.itē rescriptum nu.66. præsumptio cui faueat considerari debet, vt is probare non debeat in.§.item rescriptū nu.67. præsumptio trāsfert onus probandi in aduersarium in.§.item rescriptum nu.67.
Alimenta minutim præstantur, ideo perspectis rationibus vnius mēsis aut anni sequentium annorum simili modo rationes expungi debent iure iurando illius, qui alimenta præbuit in.§.item rescriptum nu.70.
Alimēta qui præbuit in superiori specie, iurabit quantum de suo in alimenta erogauit in.§.item rescriptum nu.71.
Alimenta, quæ filio qui legitimam ex hausit præstanda sunt, erunt ea, quæ ad vitæ subsidium sunt necessaria, non tamē pro dignitate filij in.§.idē iudex nu. 12.
Alimenta qui alicui dederit credens se obligatum, non repetet per l.cum ijs.§.mulier.ff.de cōdictione indebiti. quæ decisio vix defendi potest in.§.si mater numero.26. l. cum ijs.ff.de conductiue indeb. redditur ratio, & ea est, quòd quidat pietatis causa, acquirere existimatur in.§.si mater nu.27.
Alimenta quo casu quis repetere potest, si non pe-

Alumnus

B

Ioannis

Defen

Dona-

Egestate

F

ter alere in. §. idem rescripsit nume. 89.

Fratrem vterinum tenetur frater alere, in §. idem rescripsit nume. 88.

Fratres si bona communia habeant, de bonis communibus, tam ipsi, quàm eorum filij, & vxores ali debent, sed si frater moriatur, qui iubeat, vt ex re communi vxor eius alatur, hæres præstare debet alimenta de parte sua, non de re communi in. §. si quis ex his numero, 218. & numero. 219.

Fructuarius plenum ac verum dominium habet vsusfructus. §. & si impubes, numero. 55. Sed contrariam sententiam, vt fructuarius verum non habeat dominium defendit Iasso. §. & si impubes numero. 56. legem qui vsumfructum. ff. si vsusfructus petatur. pro sua seutentia inducit Iasso. §. & si impubes nume. 57.

Fructus dotis hæredes capiunt ratione præstitæ alimoniæ in. §. si quis ex his, numero. 123.

Fructus dotis non absolutè ad maritum pertinēt, sed eam ob causam, quòd sustineat onera matrimonij, vnde ius mariti in percipiendis dotis fructibus certis finibus circunscribitur quos eggredi non licet, legatum relictum propter operas diminuitur diminutis operis: idem in legato alimentorum statuitur in. §. si quis ex his nume. 287.

Fructus dotis qui supersunt depasta familia mariti sunt, quia sustinet onera matrimonij. §. si quis ex his nu. 269.

Fructus dotis si alendæ mulieri non sufficiant, intra annum doti restituendæ præstitutū hæredes alere mulierem non coguntur de suo in. §. si quis ex his, numero. 124.

Fructus ij sunt qui deducta impensa supersunt, vnde illa pars fructuum censetur legata, quæ deductis expensis superérit, nisi impensa fiat ratione subiectionis, vt sunt tributa. §. sed si filius, nu. 36.

Fructus non decerpitur ex continuatione titulorum. §. solent nu. 49.

Fructus sacerdotij sequestrari debent in causam iudicati, quando sacerdos alia bona non habet. §. solent numero. 33. Sed contrariam sententiam vt fructus sacerdotij si capiantur in causam iudicati nulla pars relinquenda sit sacerdoti vnde alatur dēfendit Albericus, cui alij accedunt. §. solent numero. 34. Alberici sententia refellitur. §. solent, nume. 35.

Fructus sacerdotij si capiantur in causam iudicati ea pars fructuum sacerdoti reseruabitur quæ eius alimentis sufficiat vt ecclesiæ deseruire valeat. §. solent, nume. 33.

Fundi cuiusq; iusta æstimatio reputatur ex prætio quod ex redditibus vinginti annorum collectum est. §. sed si filius, nume. 117.

Fundum ad alimenta spurio filio relictum non transmitti ad eius hæredem crebrius receptum est in dicto. §. idem rescripsit nume. 73. de quo vide infra isto. §. nume. 45.

Fructus ex quo spurius ali debet alienari non potest: quià eum spurius pignori accepisse videtur ad alimenta in. §. idem rescripsit nume. 71.

G

GRauatus restituere si sine liberis decesserit,

Inter-

Legis

Lex.17.

redes

M

Maritus in rebus dotalibus culpam præstat ad hoc vt de culpa teneatur, non vt propter hoc beneficium perdat ne insolidum conueniatur, hoc modo declaratur lex etiam. §. licet. ff. soluto matrimonio, & lex vnica. §. cum autem. C. de rei vxoriæ actione. §. sed si filius nu. 92.

Maritus manifestè protestetur quòd vxorem domi suæ curare vult, quo efficiet quòd socer ab eo non repetat quod incuranda filia consumpserit in. §. si quis ex his nume. 28.

Maritus non potest verberibus vxorem afficere, quòd si eam verberauerit, poterit vxor ab eo diuertere, & si adulterium committat non poterit eam maritus de adulterio accusare vt Ancharranus ait, quem alij sequuntur, sed refellitur hæc opinio, quia marito licet vxoris mores corrigere, quòd si acrius castiget punietur excessus non delictum in. §. si quis ex his nu. 211.

Maritus non tenetur curare vxorem, quæ laborat morbo incurabili vt Baldus ait, sed eius opinio refellitur in. §. si quis ex his nume. 31.

Maritus non tenetur vxorem alere, quæ sine mariti culpa habitat extra domum viri in. §. si quis ex his nu. 35.

Maritus potest vxorem de domo expellere ob non tradditam dotis partem in. §. si quis ex his nu. 54.

Maritus qui dolo & lata culpa depauperatus est insolidum conuenitur, quamuis nudus maneat. §. sed si filius nu. 88.

Maritus, qui dotē perdidit eam ob causam conuenitur insolidum, quià dotis conseruatio ad publicam vtilitatem pertinet, cum maritus cōsumens res dotales rem publicam offendat, quasi maleficus punitur quià culpa mariti hoc facit. §. sed si filius nu. 89. Contrariam sententiam sunt qui deffendant vt mariti culpa non efficiat quòd maritus priuetur beneficio ne insolidum conueniatur, sed dolus tantū. §. sed si filius nu. 90.

Maritus qui mutuam pecuniam accepit, ex qua vxorem & filios pauit, si factus sit non soluēdo, qui mutuauit, an ab vxore & filijs mutuam pecuniam repetat in. §. si quis ex his nu. 83. vsq; ad nu. 126.

Maritus si curandæ vxoris curam nō susci piat lucrum perdet, quod ab vxore peruenturum esset ad eum in. §. si quis ex his nume. 29.

Maritus si de domo vxorem expellat ob nō tradditam dotis partem perdet lucrum quod est habiturus ex dote in. §. si quis ex his nu. 55. & in isto. §. supra nu. 29.

Maritus si non tradditæ dotis vsuras nō petierit hoc ius ad hæredes suos transfert in. §. si quis ex his nu. 59.

Maritus tenetur alere vxorem quam sine dote duxit, quià mulier debet esse in obsequio viri & alimenta cum ministerijs compensantur, ergò si dotem mulier dederit fructus prodigere poterit pro arbi trio suo, cum alimenta cōpensentur cum ministerijs in. § si quis ex his nu. 279.

Maritus tenetur alimenta vxori præstare secundum vires dotis, non vltra vt plures dixerunt, honorabiliusq; alenda est vxor, quæ amplam marito dotem dedit, quàm ea quæ exiguā, sed verius est quòd maritus vltra dotis quantitatem tenetur vxori alimenta præstare in. §. si quis ex his nu. 20.

Maritus tenetur vxorem alere in. §. si quis ex his nu. 19.

Maritus tenetur vxorem alere non solum domi sed foris si culpa viri mulier habitet in diuersa domo in. §. si quis ex his, nume. 34.

Maritus tenetur vxorem alere pro modo dotis,

 tet à

N

Nobili

O

Pater

poßit.

Pluribus

R

Rella-

S

re dubitatur, & resolutio est quod si preciosæ vestes sint in honorem mariti videntur concessæ, quas non restituet mulier, dum vidua permanserit, si vestes non sint preciosæ, quamuis ali nubat non restituet in. §. si quis ex his nu. 127.

Vestes continentur alimẽtorum verbo, quæ vestes præstandæ sunt, pro ætate & dignitate eius, cui debentur. §. non tantum nume. 15.

Vestes lugubres nigras si testator vxori reliquerit debẽtur vestes nigræ preciosæ, si verò sorori reliquerit extraneæ vè muliere nuptæ, quamuis nigras relinquat, debentur vestes ferruginei coloris in. §. si quis ex his nu. 129.

Vestes lugubres viduæ dare tenentur mariti hæredes qui alere vxorem debent in. §. si quis ex his nu. 125.

Vestes lugubres viduæ præstandæ nõ sunt, si mulieri non sit dos restituenda, sed illi qui dedit in. §. si quis ex his nu. 130.

Vestes preciosæ continentur alimentorum verbo si conueniãt dignitati eius cui præstantur. §. non tantum nu. 16.

Vestes quotidianæ quæ dicantur tradditur remissiuè in. §. si quis ex his nu. 128.

Vestes sunt alimentario præstãdæ, quando vestibus indigere caperit, cum varient doctores, quo tempore vestes præstandæ sunt, iudicis arbitrio hoc relinquetur. §. non tantum nu. 22.

Vestis quæ præstanda est qualis esse debeat ex regionis consuetudine iudex æstimabit. §. non tantum nu. 18.

Vestis si legata sit vno quoq; anno, & vestis precium hæres dederit, si vestem alimentarius non comparauerit, aut ea non vtatur precium condicit qui dedit. §. non tantum nu. 23.

Vestis vno quoq; anno præstanda est alimẽtario qui atritam vestem restituet. §. non tantum nu. 19.

Viam per suum fundũ si quis legauerit, & legatarius antequam sciat legatam sibi seruitutem fundum vendat, ad emptorem via pertinet, nec legatarius poterit viã legatam repudiare in dãnum emptoris. §. item rescriptum nu. 27.

Vicarij perpetui qui loco alterius sacramenta tractant & parrochianis donant, alẽdi sunt ab eo in cuius locum substituti sunt, sed si perpetuus vicarius non sit sed ad tempus, pro tempore alatur, quòd si vicarius non alatur poterit diuina subtrahere populo ex superioris licentia. §. & si impubes nu. 31.

Vicarius ecclesiæ non debet artificiales operas patrono qui alitur causa ministerij quod diuinis rebus impendit in. §. si quis ex his nu. 164.

Vicarius ecclesiæ si ingratus sit priuabitur congrua portione. §. idem iudex nu. 57.

Vidua, cui dos non restituitur, intra annũ, potest alimenta petere & sunt illi præstanda ab hæredibus mariti siue sit pauper siue diues in. §. si quis ex his nu. 121. huius sententiæ ratio redditur in isto. §. nu. 117. & . 117.

Vidua mariti hæredes debet interpellare vt alimenta prestent, quæ si non præstiterint & ob hoc mulier æs alienum contrahat poterit petere ab hæredibus mariti in. §. si quis ex his nu. 137.

Vidua mariti potitur priuilegijs quod est generale in. §. si quis ex his nume. 143. Siue priuilegia personam respiciant siue patrimonium aduersus Lucam de penã in isto. §. num. 144. Pinelli sententia refellitur dicentis quòd quãuis vidua quæ palam impudica est non potiatur mariti priuilegijs ea tamen quæ secretò est impudica potitur in. §. si quis ex his, nume. 145.

Vidua

Vxorem

LAVS DEO.